

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Όμιλος και Τράπεζα
Ετήσια Χρηματοοικονομική Έκθεση
χρήσεως από 1 Ιανουαρίου έως 31 Δεκεμβρίου 2018

Μάρτιος 2019

Πίνακας Περιεχομένων

Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου	6
Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή	80
Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης	88
Κατάσταση Αποτελεσμάτων	89
Κατάσταση Συνολικών Εσόδων	90
Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων – Όμιλος	91
Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων – Τράπεζα	92
Κατάσταση Ταμιακών Ροών	93
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1: Γενικές πληροφορίες	94
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2: Περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών	95
2.1 Βάση παρουσίασης	95
2.2 Συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας	95
2.3 Υιοθέτηση των Δ.Π.Χ.Α.	96
2.4 Ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις	100
2.5 Συνένωση Επιχειρήσεων	102
2.6 Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα	103
2.7 Ταξινόμηση και Επιμέτρηση Χρηματοοικονομικών μέσων κατά ΔΠΧΑ 9	103
2.8 Ταξινόμηση και Επιμέτρηση Χρηματοοικονομικών μέσων κατά ΔΛΠ 39	110
2.9 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και μέσα αντιστάθμισης	114
2.10 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών μέσων	116
2.11 Αναγνώριση αναβαλλόμενου κέρδους ή ζημίας της ημέρας συναλλαγής	116
2.12 Αποαναγνώριση	117
2.13 Συμβάσεις πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων	118
2.14 Δανεισμός χρεογράφων	118
2.15 Αγορές και πωλήσεις κανονικής παράδοσης	118
2.16 Συμφηφισμός	118
2.17 Αναγνώριση Εσόδων	118
2.18 Ενσώματα πάγια στοιχεία	119
2.19 Ακίνητα επενδύσεων	120
2.20 Υπεραξία, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	120
2.21 Απομείωση	121
2.22 Ασφαλιστικές δραστηριότητες	121
2.23 Μισθώσεις	122
2.24 Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα	123
2.25 Προβλέψεις	123
2.26 Συμβόλαιο χρηματοοικονομικής εγγύησης	123
2.27 Παροχές προς εργαζομένους	123
2.28 Φόροι εισοδήματος	124
2.29 Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	125
2.30 Μετοχικό κεφάλαιο, ίδιες μετοχές και λοιποί εκδοθέντες μετοχικοί τίτλοι	125
2.31 Τομείς δραστηριότητας	125
2.32 Στοιχεία ενεργητικού και παθητικού προοριζόμενα προς πώληση και διακοπήσεις δραστηριότητες	126
2.33 Κρατικές επιχορηγήσεις	126
2.34 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	126
2.35 Θεματοφυλακή και διαχείριση περιουσιακών στοιχείων τρίτων	126
2.36 Κέρδη / (ζημίες) ανά μετοχή	127

Πίνακας Περιεχομένων

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 3:	Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	127
3.1	Εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων	127
3.2	Φόροι εισοδήματος	127
3.3	Κόστος προγραμμάτων καθορισμένων παροχών	128
3.4	Έλεγχος απομείωσης των επενδύσεων σε θυγατρικές, συγγενείς, και κοινοπραξίες στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις	128
3.5	Αξιολόγηση των συμβατικών ταμειακών ροών στα πλαίσια του SPPI: Έλλειψη δικαιώματος αναγωγής	128
3.6	Αβεβαιότητα επιμέτρησης κατά τον προσδιορισμό παραμέτρων ΑΠΖ	128
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 4:	Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων	130
4.1	Πολιτική διαχείρισης κινδύνων	130
4.2	Πιστωτικός κίνδυνος	133
4.3	Κίνδυνος Αγοράς	155
4.4	Κίνδυνος χώρας	164
4.5	Κίνδυνος ρευστότητας	165
4.6	Ασφαλιστικός κίνδυνος	167
4.7	Κεφαλαιακή επάρκεια	172
4.8	Εύλογες αξίες χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού	174
4.9	Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων	181
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 5:	Τομείς δραστηριότητας	184
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 6:	Καθαρά έσοδα από τόκους	188
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 7:	Καθαρά έσοδα από προμήθειες	188
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 8:	Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	188
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 9:	Καθαρά λοιπά έσοδα / (έξοδα)	189
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 10:	Δαπάνες προσωπικού	189
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 11:	Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	189
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 12:	Γενικά διοικητικά και λοιπά λειτουργικά έξοδα	194
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 13:	Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	194
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 14:	Κόστος Αναδιάρθρωσης	194
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 15:	Φόροι	194
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 16:	Κέρδη / (ζημίες) ανά μετοχή	196
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 17:	Ταμείο και διαθέσιμα στη Κεντρική Τράπεζα	196
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 18:	Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	197
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 19:	Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	197
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 20:	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	197
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 21:	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	199
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 22:	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	206
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 23:	Ακίνητα επενδύσεων	209
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 24:	Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	210
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 25:	Υπεραξία επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	211
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 26:	Ενσώματα πάγια στοιχεία	212
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 27:	Απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	214
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 28:	Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	215

Πίνακας Περιεχομένων

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 29:	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση και υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	215
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 30:	Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	219
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 31:	Υποχρεώσεις προς πελάτες	219
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 32:	Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	219
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 33:	Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	220
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 34:	: Λοιπές υποχρεώσεις	221
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 35:	Ενδεχόμενες υποχρεώσεις, εξασφαλίσεις, μεταφορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και δεσμεύσεις	222
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 36:	Μετοχικό κεφάλαιο, Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο & Ίδιες μετοχές	225
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 37:	Φορολογικές επιδράσεις σχετιζόμενες με τα λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα) περιόδου	226
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 38:	Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	227
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 39:	Μη ελέγχουσες συμμετοχές	228
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 40:	Μέρισμα ανά μετοχή	228
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 41:	Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα	228
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 42:	Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	229
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 43:	Εξαγορές, πωλήσεις και συγχωνεύσεις εταιρειών	230
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 44:	Ενοποιούμενες Εταιρείες	235
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 45:	Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή	237
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 46:	Σχέδιο Αναδιάρθρωσης	237
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 47:	Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού	238
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 48:	Μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 9 κατά την 1 Ιανουαρίου 2018	238
Γνωστοποιήσεις Ν.4261/2014, Αρ. 81		245
Γνωστοποιήσεις Ν.4261/2014, Αρ. 82		247
Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016.....		248
Διαθεσιμότητα ετήσιας χρηματοοικονομικής έκθεσης.....		258

Δηλώσεις μελών του Διοικητικού Συμβουλίου επί της Χρηματοοικονομικής Έκθεσης 31 Δεκεμβρίου 2018

Δήλωση του Προέδρου, του Διευθύνοντος Συμβούλου και Μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Ν. 3556/07.

Εμείς, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε., και εξ' όσων γνωρίζουμε, δηλώνουμε ότι:

- (1) Οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της χρήσεως που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, καταρτίστηκαν σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα και απεικονίζουν κατά τρόπο αληθή τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού, την καθαρή θέση και τα αποτελέσματα χρήσεως της Τράπεζας και των εταιρειών που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο.
- (2) Η Ετήσια Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου απεικονίζει κατά τρόπο αληθή την εξέλιξη, τις επιδόσεις και τη θέση της Τράπεζας και των εταιρειών που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των κυριότερων κινδύνων και αβεβαιοτήτων που αντιμετωπίζουν.

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΜΕΛΟΣ Δ.Σ.

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ANDREW J MCINTYRE

Ετήσια Έκθεση Διαχείρισης

επί των Ενοποιημένων Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε. χρήσεως 2018

Οι προσπάθειες της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε. («ΕΤΕ» ή «η Τράπεζα») για επιστροφή στην οργανική κερδοφορία απέδωσαν καρπούς στο τελευταίο τρίμηνο του 2018. Τα οργανικά κέρδη ανήλθαν σε €114 εκατ. το 2018, έναντι ζημιών ύψους €103 εκατ. το 2017. Η πτωτική τάση στα καθαρά έσοδα από τόκους σταμάτησε το τέταρτο τρίμηνο, ενώ τα λειτουργικά έξοδα μειώθηκαν κατά 4% σε τριμηνιαία βάση (εξαιρουμένων των εξόδων αναδιάρθρωσης, αποτελούμενων κυρίως από το κόστος του προγράμματος εθελουσίας εξόδου προσωπικού). Η μείωση των λειτουργικών εξόδων ενσωματώνει μέρος της θετικής επίπτωσης από το τρέχον πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου του προσωπικού, το οποίο αφορά σε 750 υπαλλήλους πλήρους απασχόλησης και έλαβε χώρα κυρίως στο δεύτερο εξάμηνο του 2018. Επιπλέον, το κόστος πιστωτικού κινδύνου διατήρησε την καθοδική του πορεία και διαμορφώθηκε σε 113 μ.β. το 2018.

Το 2019 θα αποτελέσει έτος αναφοράς για την Τράπεζα, καθώς η ΕΤΕ αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα του Ισολογισμού της, σημειώνοντας παράλληλα σημαντική πρόοδο αναφορικά με τη βελτίωση της λειτουργικής της κερδοφορίας, καθώς και τη δραστηκή μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων, βελτιώνοντας σημαντικά την λειτουργική κερδοφορία του Ομίλου το 2019. Επίσης, τα έσοδα από τόκους θα ενισχυθούν κατά €113 εκατ. σε ετήσια βάση, ως αποτέλεσμα της ανταλλαγής της Συμφωνίας Ανταλλαγής Επιτοκίων («IRS») με ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου στα μέσα Φεβρουαρίου. Η εν λόγω συναλλαγή απλοποιεί τη δομή του ενεργητικού της Τράπεζας, εξασφαλίζοντας τη μείωση του κόστους χρηματοδότησης και ενισχύοντας περαιτέρω τη ρευστότητα της Τράπεζας. Τα έσοδα από προμήθειες θα ωφεληθούν από την αυξημένη νέα παραγωγή δανείων, σε συνέχεια των εκταμιεύσεων ύψους €1,2 δισ. το τέταρτο τρίμηνο του 2018. Με δείκτες Κάλυψης Ρευστότητας («LCR») και Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης («NSFR») σε επίπεδα άνω του 100% και διαθέτοντας σημαντικά ταμειακά διαθέσιμα, η ΕΤΕ αναλαμβάνει ηγετικό ρόλο στη χορήγηση νέων δανείων προς επιχειρήσεις. Τέλος, οι δαπάνες προσωπικού θα μειωθούν περαιτέρω, αντανακλώντας το τρέχον πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου προσωπικού, ενώ ένα νέο πρόγραμμα μεγαλύτερης κλίμακας αναμένεται να ξεκινήσει πριν τα μέσα της χρονιάς.

Η νέα στρατηγική διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων είναι εμπροσθοβαρής και περισσότερο επιθετική, στοχεύοντας σε μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων κατά €11,5 δισ. μέχρι το τέλος του 2021 σε επίπεδο Ομίλου, εκ των οποίων τα €4,5 δισ. το 2019, με αργό τον υψηλό δείκτη κάλυψης Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων από σωρευμένες προβλέψεις ύψους 59%. Ο δείκτης Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων αναμένεται να διαμορφωθεί σε χαμηλά διψήφια ποσοστά το 2021 και περίπου στα μισά μονοψήφια ποσοστά το 2022.

Με στόχο να αξιοποιήσει τα ισχυρά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της ΕΤΕ και παράλληλα να αντιμετωπίσει αδυναμίες ώστε να απελευθερώσει τη δυναμική της Τράπεζας ενισχύοντας την κερδοφορία της, το Σχέδιο Εταιρικού Μετασχηματισμού περιλαμβάνει μια δέσμη φιλόδοξων οικονομικών και επιχειρηματικών στόχων για την περίοδο 2019-2022, εστιάζοντας σε συγκεκριμένους στρατηγικούς τομείς.

Μετασχηματισμός της Εθνικής Τράπεζας

Την 26 Ιουλίου 2018, ο Πρόεδρος της Τράπεζας κ. Κώστας Μιχαηλίδης και ο Διευθύνων Σύμβουλος κ. Παύλος Μυλωνάς, απευθυνόμενοι στους μετόχους της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης, ανακοίνωσαν την έναρξη μίας μακρόχρονης προσπάθειας μετασχηματισμού της Εθνικής Τράπεζας. Δήλωσαν την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου («Δ.Σ.») να κατευθύνει την Τράπεζα προς νέους προορισμούς προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις προκλήσεις που παρουσιάζει το ταχέως μεταβαλλόμενο οικονομικό και τραπεζικό περιβάλλον. Ως εκ τούτου, η Εθνική Τράπεζα ξεκίνησε ένα ταξίδι προκειμένου να μετασχηματισθεί εις βάθος και ριζικά. Βασισμένη στη μακρόχρονη παράδοση εμπιστοσύνης και εξυπηρέτησης της κοινωνίας, η Διοίκηση της Εθνικής σχεδίασε ένα κατάλληλο και παράλληλα αυστηρό πρόγραμμα διαχείρισης και υλοποίησης των έργων του μετασχηματισμού.

Οι βασικές πτυχές του προγράμματος:

Το Πρόγραμμα Μετασχηματισμού θα υλοποιηθεί μέσω 6 πυλώνων εργασίας, στους οποίους ως επικεφαλής τίθενται Γενικοί Διευθυντές - Μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας. Οι πυλώνες εργασίας αυτοί λαμβάνουν βεβαίως υπόψη τους το καθημερινό εύρος καθηκόντων των στελεχών, αλλά ταυτόχρονα ενθαρρύνουν και τη διαλειτουργική (cross-functional) συνεργασία.

Πιο συγκεκριμένα, οι πυλώνες εργασίας του Προγράμματος Μετασχηματισμού είναι οι ακόλουθοι:

- **Πυλώνας «Υγιούς Ισολογισμού»:** Σχετίζεται με τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων και των κεφαλαιακών απαιτήσεων, καθώς και με τη βελτιστοποίηση της δομής χρηματοδότησης του Ομίλου.
- **Πυλώνας « Αποδοτικότητα και ευελιξία»:** Σχετίζεται με την έγκαιρη και βιώσιμη μείωση του κόστους, καθώς και με τη βελτιστοποίηση του δικτύου καταστημάτων.
- **Πυλώνας «Η καλύτερη Τράπεζα για τους πελάτες μας»:** Σχετίζεται με το μοντέλο εξυπηρέτησης και γεωγραφικής κάλυψης της λιανικής και εταιρικής Πελατείας, την προσφορά προϊόντων, τη χρήση ψηφιακών εργαλείων και επεξεργασία στοιχείων και δεδομένων καθώς και την προώθηση της εταιρικής ταυτότητας.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

- **Πυλώνας «Ψηφιοποίηση υπηρεσιών και βελτιστοποίηση διαδικασιών»:** Σχετίζεται με την τεχνολογική πλατφόρμα της Τράπεζας και τον επανασχεδιασμό των διαδικασιών της, με στόχο ένα αποδοτικό και ευέλικτο μοντέλο λειτουργίας.
- **Πυλώνας «Ανθρώπινο Δυναμικό, οργάνωση και εταιρική διακυβέρνηση»:** Σχετίζεται με τον επανασχεδιασμό του πλαισίου που αφορά στο ανθρώπινο δυναμικό, την οργανωτική δομή καθώς και με την εισαγωγή ενός ενιαίου, ολοκληρωμένου και αυστηρού συστήματος διαχείρισης της εργασιακής απόδοσης.
- **Πυλώνας «Προβλέψεις, έλεγχος και κανονιστική συμμόρφωση»:** Σχετίζεται με τη λήψη αποφάσεων βασισμένων στην προστιθέμενη αξία (value based management), στην διαχείριση των μη χρηματοοικονομικών κινδύνων, στη βελτίωση των μεθόδων υπολογισμού και διαχείρισης των κινδύνων, καθώς και στην ενίσχυση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Εξελίξεις αναφορικά με τον Όμιλο της ΕΤΕ στο 2018

Ολοκλήρωση πώλησης θυγατρικών

Πώληση της Banka NBB Albania Sh.A. στην American Bank of Investments SA («ABI»)

Στις 2 Φεβρουαρίου 2018, η Τράπεζα σύναψε οριστική σύμβαση πώλησης της κατά 100,00% θυγατρικής της, NBB Albania Sh.A. («NBB Albania») με την American Bank of Investments SA. Στις 3 Ιουλίου 2018, με την λήψη των απαραίτητων εποπτικών εγκρίσεων από (i) την Κεντρική Τράπεζα της Αλβανίας και (ii) την Επιτροπή Ανταγωνισμού της Αλβανίας, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Το τίμημα για την πώληση της ανωτέρω θυγατρικής ανήλθε σε €25 εκατ.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της συναλλαγής, η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της ΕΤΕ, ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών κατηγορίας 1 («CET1») της ΕΤΕ αυξήθηκε περίπου κατά 11 μ.β., μετά την επίπτωση που αναγνωρίστηκε στο τέταρτο τρίμηνο του 2017 κατά την υπογραφή της συνολικά θετικής κεφαλαιακά συναλλαγής.

Πώληση της South African Bank of Athens Ltd («S.A.B.A.») στην AFGRI HOLDINGS Proprietary Limited

Την 22 Δεκεμβρίου 2016, ο Όμιλος υπέγραψε σύμβαση με την εταιρεία AFGRI HOLDINGS Proprietary Limited («AFGRI»), της οποίας η έδρα βρίσκεται στη Δημοκρατία της Νοτίου Αφρικής, για την πώληση του 99,83% της S.A.B.A.. Στις 4 Οκτωβρίου 2018, με την λήψη των απαραίτητων εποπτικών εγκρίσεων από (i) την Κεντρική Τράπεζα της Δημοκρατίας της Νοτίου Αφρικής, (ii) το Υπουργείο Οικονομικών της Δημοκρατίας της Νοτίου Αφρικής και (iii) την Επιτροπή Ανταγωνισμού και του Δικαστηρίου Ανταγωνισμού της Δημοκρατίας της Νοτίου Αφρικής, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της συναλλαγής με την μεταβίβαση του ελέγχου στην S.A.B.A. στην AFGRI. Το τίμημα για την πώληση της ανωτέρω θυγατρικής ανήλθε σε €18 εκατ. (ZAR 301 εκατ.).

Με την επιτυχή ολοκλήρωση της συναλλαγής, η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της ΕΤΕ, ο δείκτης CET1 της ΕΤΕ αυξήθηκε περίπου κατά 6 μ.β., το 2018.

Συμμετοχή της Εθνικής Τράπεζας στα βραχυπρόθεσμα μέτρα για την αναδιάρθρωση του Ελληνικού χρέους μέσω ενός Προγράμματος Ανταλλαγής Ομολόγων

Βάσει της απόφασης του Eurogroup στις 5 Δεκεμβρίου 2016, το οποίο ενέκρινε, από τις αρχές του 2017, την υλοποίηση των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, όπου μεταξύ άλλων, περιελάμβαναν την πρόταση ανταλλαγής ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου που χρησιμοποιήθηκαν για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών, με τίτλους σταθερού επιτοκίου με πολύ μεγαλύτερες διάρκειες, με στόχο τη σταθεροποίηση των επιτοκίων και την εξομάλυνση της διαχρονικής κατανομής των μελλοντικών υποχρεώσεων αποπληρωμής χρέους για το Ελληνικό κράτος.

Στο πλαίσιο αυτό, από τον Φεβρουάριο του 2017 και μέχρι τον Δεκέμβριο του 2017, η Τράπεζα συμμετείχε στο Πρόγραμμα Ανταλλαγής Ομολόγων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας («ΕΤΧΣ» ή «ΕFSF»)/ Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας («ΕΜΣ» ή «ESM») με ονομαστική αξία €8,0 δισ. Κατά τη διάρκεια του 2017, η Τράπεζα συμμετείχε στο εν λόγω πρόγραμμα με το ποσό των €7,1 δισ. Τα εν λόγω ομόλογα πωλήθηκαν στην λογιστική τους αξία των και κατά συνέπεια δεν είχε επίδραση στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας και του Ομίλου.

Η διαδικασία για το Πρόγραμμα Ανταλλαγής Ομολόγων ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2018 με την πώληση ποσού €1,0 δισ. ενώ όλες οι εκκρεμείς εκδόσεις ομολόγων ΕΤΧΣ/ΕΜΣ έχουν πωληθεί.

Μετάβαση στο Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς («ΔΠΧΑ») 9 κατά την 1 Ιανουαρίου 2018

Από την 1 Ιανουαρίου 2018, τέθηκε σε εφαρμογή το ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα», το οποίο αντικαθιστά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο («ΔΛΠ») 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και επιμέτρηση». Το ΔΠΧΑ 9 επιφέρει αλλαγές που αφορούν α) στην ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών μέσων, β) στην απομείωση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και γ) στη λογιστική αντιστάθμιση.

Ο Όμιλος, προκειμένου να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του νέου Προτύπου, θέσπισε πρόγραμμα υλοποίησης του ΔΠΧΑ 9 («το Πρόγραμμα ΔΠΧΑ 9») για να διασφαλίσει την έγκαιρη και υψηλής ποιότητας εφαρμογή, σύμφωνα με το Πρότυπο και τις επιπρόσθετες κατευθύνσεις που εκδόθηκαν από τους εποπτικούς φορείς. Το Πρόγραμμα ΔΠΧΑ 9 υλοποιείται από τις Διευθύνσεις Οικονομικών Υπηρεσιών, Δομής και Ελέγχου Διαχείρισης Κινδύνων, Διοικητικής Πληροφόρησης και Πληροφορικής του Ομίλου και εποπτεύεται από την Συντονιστική Επιτροπή του έργου. Η Συντονιστική Επιτροπή αποτελείται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

(Πρόεδρος), τον Γενικό Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών του Ομίλου (Group CFO), τον Βοηθό Γενικό Διευθυντή Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου (Group CRO), τον Γενικό Διευθυντή Λειτουργικής Στήριξης του Ομίλου (Group COO), τον Βοηθό Γενικό Διευθυντή Διαχείρισης Διαθεσίμων & Χρηματοαγοράς (Group Treasurer) και τους Γενικούς Διευθυντές Λιανικής Τραπεζικής, Εταιρικής Τραπεζικής, Εταιρικών Πιστοδοτήσεων Ειδικής Διαχείρισης και Διεθνών Δραστηριοτήτων της Τράπεζας. Έχει συσταθεί κεντρική Μονάδα Διαχείρισης Έργου (Project Management Office – PMO) με αποκλειστική αρμοδιότητα τη διαχείριση του Προγράμματος ΔΠΧΑ 9 και έχει οριστεί Διαχειριστής του Έργου. Επιπλέον, έχουν διοριστεί εμπειρογνώμονες προκειμένου να συνδράμουν στην ανάπτυξη μοντέλων προσδιορισμού παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9. Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, η Επιτροπή Ελέγχου και το Διοικητικό Συμβούλιο ενημερώνονται τακτικά από τα εκτελεστικά στελέχη της διοίκησης αναφορικά με την υλοποίηση του Προγράμματος ΔΠΧΑ 9.

Επίπτωση από την μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 στα ίδια κεφάλαια των μετόχων την 1 Ιανουαρίου 2018

Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018, μείωσε τα ίδια κεφάλαια των μετόχων του Ομίλου και της Τράπεζας κατά περίπου €1,5 δισ., αντίστοιχα, εκ των οποίων €1,3 δισ. αντίστοιχα, προήλθαν από τις αλλαγές στις διατάξεις περί απομείωσης και €0,2 δισ., αντίστοιχα, προήλθαν από τις αλλαγές στις διατάξεις περί ταξινόμησης και επιμέτρησης. Η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που αναγνωρίστηκε για Όμιλο και την Τράπεζα ανήλθε σε €6 εκατ. και μηδέν, αντίστοιχα, σύμφωνα με την λογιστική πολιτική του Ομίλου περί αναγνώρισης αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων. Για περαιτέρω λεπτομέρειες βλ. Σημείωση 2.31 στην Ετήσια Χρηματοοικονομική Έκθεση για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018.

Με την εφαρμογή των εποπτικών μεταβατικών διατάξεων για το 2018, ο δείκτης CET 1 του Ομίλου και της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2017 μειώθηκε κατά περίπου 58 μ.β. στο 16,4% και 12 μ.β. στο 16,7% αντίστοιχα. Χωρίς να ληφθούν υπόψη οι μεταβατικές διατάξεις, την 31 Δεκεμβρίου 2017 ο δείκτης CET 1 του Ομίλου μειώθηκε περίπου κατά 373 μ.β., στο 13,2%, ενώ της Τράπεζας μειώθηκε περίπου κατά 408 μ.β., στο 12,8%.

Οι ανωτέρω εκτιμήσεις της επίδρασης του ΔΠΧΑ 9 βασίζονται σε λογιστικές πολιτικές, παραδοχές και εκτιμήσεις του Ομίλου, και περιλαμβάνονται στις Σημειώσεις 2 και 3 στην Ετήσια Χρηματοοικονομική Έκθεση του Ομίλου και της Τράπεζας για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018. Για περαιτέρω λεπτομέρειες βλ. Σημείωση 48.

2018 EU wide stress test

Την 31 Ιανουαρίου 2018 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα («ΕΚΤ») ξεκίνησε την άσκηση προσομοίωσης (2018 Stress test) για τις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες (Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και Τράπεζα Πειραιώς) με τη δημοσίευση των μακροοικονομικών σεναρίων που θα χρησιμοποιούσαν οι τράπεζες. Η άσκηση προσομοίωσης των τεσσάρων συστημικών ελληνικών τραπεζών διεξήχθη βάσει ενός επιταχυνόμενου χρονοδιαγράμματος σε σύγκριση με τις άλλες τράπεζες που συμμετέχουν στην εν λόγω άσκηση, προκειμένου να καταστεί δυνατή η δημοσίευση των αποτελεσμάτων των ελληνικών τραπεζών πριν από τη λήξη του Τρίτου Προγράμματος¹ (Αύγουστος 2018), ακολουθώντας όμως την ίδια προσέγγιση και μεθοδολογία της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών («European Banking Authority», «EBA») που ισχύουν για τις άλλες τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης για τις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες ανακοινώθηκαν από το Εποπτικό Συμβούλιο της ΕΚΤ στις 5 Μαΐου 2018 και έδειξαν ότι στο δυσμενές σενάριο, η μέση μείωση του CET1 κεφαλαίου ήταν 9 ποσοστιαίες μονάδες, που ισοδυναμεί με €15,5 δισ. για τις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες.

Η Τράπεζα διενήργησε την άσκηση προσομοίωσης χρησιμοποιώντας την μεθοδολογία, τις παραμέτρους, τα μακροοικονομικά σενάρια και τις αυστηρές παραδοχές όπως παρασχέθηκαν από την EBA και την ΕΚΤ, καθώς και πρόσθετες οδηγίες και σημειώσεις όπως δημοσιεύθηκαν ή / και αναμεταδόθηκαν μέσω επίσημων διαύλων επικοινωνίας. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, η επίδραση του δυσμενούς σεναρίου της άσκησης ανήλθε σε 9,6 ποσοστιαίες μονάδες, με το δείκτη CET1 να μειώνεται σε 6,9% το 2020, συμπεριλαμβανομένης της επίδρασης του ΔΠΧΑ 9 κατά -70 μ.β. μετά την 1 Ιανουαρίου 2018, καθώς και της επίδρασης της CRD IV (οδηγία 2013/36/ΕΕ και τον κανονισμό (ΕΕ) («Οδηγία CRD IV») και τον Κανονισμό Κεφαλαιακών Απαιτήσεων της ΕΕ (μαζί «CRD IV»)) κατά -20 μ.β. Σύμφωνα με το βασικό σενάριο, ο δείκτης CET1 μειώνεται κατά 50 μ.β. φθάνοντας στο 16,0% το 2020, συμπεριλαμβανομένης της επίδρασης κατά -70 μ.β. του ΔΠΧΑ 9 κατά την εφαρμογή και κατά -20 μ.β. από την CRD IV. Σε συνέχεια της επικοινωνίας με τους ετόπτες, η Τράπεζα ενημερώθηκε ότι το Εποπτικό Συμβούλιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού («EEM» ή «SSM») αξιολόγησε το αποτέλεσμα της άσκησης, καθώς επίσης και άλλους παράγοντες, και κατέληξε ότι δεν προκύπτει κεφαλαιακό έλλειμμα ή ανάγκη για κατάρτιση πλάνου κεφαλαιακής ενίσχυσης σαν αποτέλεσμα της άσκησης.

Τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης ενσωματώθηκαν στον Εποπτικό Έλεγχο και Διαδικασίας Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process, «SREP») του 2018, δοκιμάζοντας τα κεφαλαιακά σχέδια των τραπεζών και διαμορφώνοντας τα σχετικά αποτελέσματα των εποπτικών ελέγχων. Επίσης, η άσκηση προσομοίωσης αποσκοπούσε στην αύξηση της διαφάνειας για την πληροφόρηση, ώστε οι συμμετέχοντες στις αγορές να μπορούν να συγκρίνουν και να αξιολογούν σε συνεχή βάση την ανθεκτικότητα των τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Διορισμός του κ. Παύλου Μυλωνά στη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου της Τράπεζας, έπειτα από την παραίτηση του κ. Λεωνίδα Φραγκιαδάκη

Στις 4 Μαΐου 2018, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αποδέχτηκε την παραίτηση του Διευθύνοντος Συμβούλου κ. Λεωνίδα Φραγκιαδάκη. Κατά την ίδια συνεδρίαση, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε να προχωρήσει άμεσα στη διαμόρφωση και εφαρμογή νέας στρατηγικής σε συνέχεια της ολοκλήρωσης του μεγαλύτερου μέρους του Αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης. Τέλος, το

¹ Το τρίτο οικονομικό πρόγραμμα προσαρμογής για την Ελλάδα, όπως εφαρμόστηκε τον Αύγουστο του 2015.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Διοικητικό Συμβούλιο ανέθεσε στον Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο κ. Παύλο Μυλωνά τα καθήκοντα του Διευθύνοντος Συμβούλου, ενώ ξεκίνησε η διαδικασία διορισμού νέου Διευθύνοντος Συμβούλου.

Στη συνέχεια, στις 18 Ιουλίου 2018, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ανέδειξε ομόφωνα τον κ. Παύλο Μυλωνά στη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου της Τράπεζας.

Ολοκλήρωση της συναλλαγής για τη διάθεση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων μη εξασφαλισμένων δανείων λιανικής και μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα

Την 2 Ιουλίου 2018, η ΕΤΕ ολοκλήρωσε τη διάθεση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων μη εξασφαλισμένων δανείων λιανικής και μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, με ανεξόφλητο κεφάλαιο ύψους €2,0 δισ. περίπου, στις εταιρείες CarVal Investors και Intrum AB (βλ. Σημείωση 21).

Η εν λόγω συναλλαγή αποτελεί μέρος της στρατηγικής της ΕΤΕ για τη διαχείριση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων και είναι σύμφωνη με το σχέδιο μείωσης τους που υπέβαλε η Τράπεζα στον SSM. Το τίμημα της συναλλαγής, το οποίο ανέρχεται σε περίπου 6% του συνολικού ανεξόφλητου κεφαλαίου, θα ενισχύσει το δείκτη CET 1 της Τράπεζας κατά περίπου 18 μ.β.

Αύξηση της ονομαστικής αξίας έκαστης κοινής ονομαστικής μετά ψήφου μετοχής της Τράπεζας και μείωσης του συνολικού αριθμού αυτών με συνένωση των εν λόγω μετοχών (2018 Reverse split)

Στις 26 Ιουλίου 2018, η Τακτική Γενική συνέλευση της Τράπεζας αποφάσισε την αύξηση της ονομαστικής αξίας κάθε κοινής ονομαστικής μετά ψήφου μετοχής της Τράπεζας από €0,30 σε €3,0 ανά μετοχή με ταυτόχρονη συνένωση και μείωση του συνολικού αριθμού αυτών με αναλογία 10 παλαιές ονομαστικές κοινές μετοχές για κάθε μία νέα μετοχή, δηλαδή από 9.147.151.527 σε 914.715.153.

Το εν λόγω reverse split εγκρίθηκε από την Επιτροπή Εταιρικών Πράξεων του Χρηματιστηρίου Αθηνών στις 24 Αυγούστου 2018. Η διαπραγμάτευση των παλαιών μετοχών σταμάτησε στις 29 Αυγούστου 2018, ενώ η διαπραγμάτευση των νέων μετοχών ξεκίνησε στις 3 Σεπτεμβρίου 2018.

Εκδόσεις πιστωτικών τίτλων

Στις 30 Ιουλίου 2018, η Τράπεζα εξέδωσε, στο πλαίσιο του 2ου Προγράμματος Έκδοσης, πενταετές καλυμμένο ομόλογο σταθερού επιτοκίου ύψους €200 εκατ. με κουπόνι και απόδοση 1,85%, εκ του οποίου η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων («ΕΤΕπ») αγόρασε ποσό €100 εκατ. μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης στο πλαίσιο της χρηματοδότησης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ενώ το υπόλοιπο ποσό €100 εκατ. διακρατήθηκε από την Τράπεζα. Η ΕΤΕπ, σε συμφωνία με την Τράπεζα, δύναται να αγοράσει τα υπολοιπούμενα καλυμμένα ομόλογα μέσα στους επόμενους έξι μήνες, με τους ίδιους οικονομικούς όρους. Το πραγματικό κόστος της Τράπεζας είναι 1.42% ετησίως, αφού η ΕΤΕπ, με γνώμονα το στόχο της να αυξήσει τις χρηματοδοτήσεις σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, επιστρέφει στην Τράπεζα μέρος του κουπονιού. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, €100 εκατ. είχαν ήδη αγοραστεί από την ΕΤΕπ, ενώ στις 12 Φεβρουαρίου 2019 αγοράστηκαν και τα υπόλοιπα €100 εκατ.

Επιπρόσθετα, στις 14 Αυγούστου 2018, η Τράπεζα εξέδωσε, στο πλαίσιο του 2ου Προγράμματος Έκδοσης, μονοετές καλυμμένο ομόλογο σταθερού επιτοκίου ύψους €600 εκατ. με κουπόνι και απόδοση 0,75%, το οποίο διακρατήθηκε από την Τράπεζα και χρησιμοποιείται ως εξασφάλιση για τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ. Στη συνέχεια, στις 11 Ιανουαρίου 2019 η Τράπεζα προχώρησε στην ακύρωση €100 εκατ. από την εν λόγω Σειρά.

Συμφωνία μεταξύ των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και της doBank S.p.A. για την διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων ύψους €1.8 δισ.

Την 31 Ιουλίου 2018, οι τέσσερις συστημικές Τράπεζες (Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα, Eurobank και Τράπεζα Πειραιώς) προέβησαν στη σύναψη μιας καινοτόμου για τα διεθνή δεδομένα συμφωνίας συνεργασίας με την εξειδικευμένη διαχειρίστρια εταιρία δανείων doBank S.p.A («doBank»). Η συμφωνία καταρτίστηκε στο πλαίσιο της στρατηγικής των Ελληνικών συστημικών τραπεζών για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και για την προστασία της βιωσιμότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με στόχο την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.

Πρόγραμμα Εθελουσίας Αποχώρησης Προσωπικού

Κατά την διάρκεια του 2018 και στο πλαίσιο του σε εξέλιξη προγράμματος εθελουσίας αποχώρησης το οποίο ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2016, συμμετείχαν 622 και 615 υπάλληλοι για τον Όμιλο και την Τράπεζα, αντίστοιχα. Επιπρόσθετα, στο 2019 και μέχρι τον Μάρτιο του 2019, συμμετείχαν 121 και 118 υπάλληλοι για τον Όμιλο και την Τράπεζα, αντίστοιχα.

Επιθεώρηση (On-Site Inspection) από τον SSM – Χαρτοφυλάκιο στεγαστικών δανείων

Από τον Σεπτέμβριο του 2018, η Τράπεζα υπόκειται σε επιθεώρηση με σκοπό την αξιολόγηση του στεγαστικού χαρτοφυλακίου μέσω ελέγχου πιστωτικής ποιότητας. Η επιθεώρηση διεξάγεται σύμφωνα με το πρόγραμμα ελέγχου που εγκρίθηκε από την ΕΚΤ και αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι τον Μάιο του 2019.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Προγραμματισμένες πωλήσεις θυγατρικών

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρος) ΛΤΔ

Η πώληση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (Κύπρος) ΛΤΔ («ΕΤΕ Κύπρου») είναι μία υποχρέωση της Τράπεζας που απορρέει από το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης το οποίο εγκρίθηκε από το Διοικητικό της Συμβούλιο την 4 Δεκεμβρίου 2015. Η διαδικασία πώλησης της ΕΤΕ Κύπρου ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2018 και η Τράπεζα, δεδομένου ότι η διαδικασία είναι σε προχωρημένο στάδιο, η Τράπεζα αναμένει ότι θα ολοκληρωθεί εντός των επόμενων 12 μηνών.

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος – Δίκτυο καταστήματος Αιγύπτου

Η πώληση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος – Δίκτυο καταστήματος Αιγύπτου («ΕΤΕ Αιγύπτου») είναι μία υποχρέωση της Τράπεζας που απορρέει από το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης. Την 31 Ιανουαρίου 2018, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αποφάσισε να υποβάλλει αίτηση στην Κεντρική Τράπεζα της Αιγύπτου, σύμφωνα με τους τοπικούς εποπτικούς κανόνες, για την εκκίνηση της διαδικασίας πώλησης.

Η αίτηση τελικά υποβλήθηκε τον Μάρτιο του 2018, η έγκριση χορηγήθηκε τον Ιούλιο του 2018, ενώ η διαδικασία πώλησης ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2018 και η Τράπεζα αναμένει ότι η πώληση θα ολοκληρωθεί εντός των επόμενων 12 μηνών.

Grand Hotel Summer Palace A.E.

Την 18 Οκτωβρίου 2018 η Τράπεζα ανακοίνωσε την έναρξη της διαδικασίας πώλησης του συνόλου της κατά 100% συμμετοχής στη θυγατρική εταιρεία Grand Hotel Summer Palace A.E. ("Grand Hotel") μέσω ανοιχτού πλειοδοτικού διαγωνισμού με κλειστές προσφορές στις 10 Δεκεμβρίου 2018. Με την ολοκλήρωση της προαναφερόμενης διαδικασίας η Τράπεζα σύναψε, την 14 Ιανουαρίου 2019, σύμβαση πώλησης με τον πλειοδότη του διαγωνισμού, ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΙΤΣΙΣ COMPANY A.E., για την πώληση του 100% της συμμετοχής της στη Grand Hotel. Το τίμημα της πώλησης ανήλθε σε €50 εκατ.

Η συναλλαγή αναμένεται να ολοκληρωθεί το δεύτερο τρίμηνο του 2019.

Πώληση της Banca Romaneasca («BROM»)

Την 26 Ιουλίου 2017, η Τράπεζα υπέγραψε σύμβαση με την OTP Bank Romania («OTPR») για την πώληση του συνόλου (99,28%) της συμμετοχής της στη θυγατρικής της Banca Romaneasca ("Romaneasca").

Ωστόσο, την 19 Μαρτίου 2018 η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι η Κεντρική Τράπεζα Ρουμανίας («ΚΤΡ») απέρριψε την αίτηση της OTPR για την απόκτηση του 99,28% της Romaneasca. Η έγκριση της OTPR ως νέου μετόχου της Romaneasca από την ΚΤΡ ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Η ανωτέρω σύμβαση αγοράς και πώλησης μεταξύ της Τράπεζας και της OTPR τερματίστηκε στις 13 Απριλίου 2018.

Μετά την απόρριψη από την ΚΤΡ, η Τράπεζα, τον Ιούνιο του 2018, ξεκίνησε νέα διαδικασία πώλησης προσεγγίζοντας ένα ευρύ φάσμα υποψήφιων αγοραστών. Το Δεκέμβριο του 2018 έλαβε δεσμευτικές προσφορές. Η Τράπεζα αναμένει ότι η πώληση θα ολοκληρωθεί εντός των επόμενων 12 μηνών, γι' αυτό το λόγο η ταξινόμηση της Banca Romaneasca παραμένει ως «Προοριζόμενη προς πώληση» και «Διακοπείσες δραστηριότητες».

Πώληση πλειοψηφικής μετοχικής συμμετοχής της θυγατρικής της Ελληνικής Ανώνυμης Εταιρίας Γενικών Ασφαλειών ("Εθνική Ασφαλιστική")

Στις 27 Ιουνίου 2017, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ενέκρινε την πώληση του 75% των μετοχών της Εθνικής Ασφαλιστικής στην Exin Financial Services Holdings BV ("EXIN") καθώς και τη σύναψη συμφωνίας αποκλειστικής συνεργασίας για την πώληση των ασφαλιστικών προϊόντων της Εθνικής Ασφαλιστικής μέσω του δικτύου της Τράπεζας.

Ωστόσο, στις 28 Μαρτίου 2018, όπου ήταν η καταληκτική ημερομηνία εκπλήρωσης καθορισμένων προϋποθέσεων από την πλευρά της EXIN όπως αυτές αναφέρονται στη σύμβαση αγοράς και πώλησης μεταξύ της Τράπεζας και της EXIN, η Τράπεζα έλαβε γνώση ότι οι ανωτέρω προϋποθέσεις δεν πληρούνται και ως εκ τούτου, αποφάσισε να τερματίσει τη σύμβαση αγοράς και πώλησης στις 29 Μαρτίου 2018.

Σε συνέχεια απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας και μετά από συνεννόηση με το ΕΤΧΣ, η Τράπεζα επανέλαβε τη διαδικασία πώλησης της Εθνικής Ασφαλιστικής με τους υπόλοιπους επιλεγμένους υποψήφιους που συμμετείχαν στο τελικό στάδιο της δεσμευτικής προσφοράς τον Μάιο του 2017 και έλαβε επικαιροποιημένη δεσμευτική προσφορά. Ωστόσο μετά από την εξέταση και αξιολόγηση των διαφόρων πτυχών της δεσμευτικής προσφοράς, συμπεριλαμβανομένης και της βεβαιότητας επιτυχούς ολοκλήρωσης της συναλλαγής, η Τράπεζα αποφάσισε να μην προβεί σε περαιτέρω διαπραγματεύσεις με τον υποψήφιο επενδυτή.

Η Τράπεζα δεσμεύεται στη διερεύνηση εναλλακτικών επιλογών αναφορικά με τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης όπως συμφωνήθηκε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Η Τράπεζα θεωρεί ότι η πώληση έχει υψηλές πιθανότητες να ευδοκιμήσει και δεδομένου ότι προετοιμάζεται να επανεκκινήσει η διαδικασία στο δεύτερο τρίμηνο του 2019, αναμένει ότι η πώληση θα ολοκληρωθεί εντός 12 μηνών. Γι' αυτό το λόγο η ταξινόμηση της ΑΕΕΓΑ παραμένει ως «Προοριζόμενη προς πώληση» και «Διακοπείσες δραστηριότητες».

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Πρόσφατες εξελίξεις

Τροποποίηση της συμφωνίας μετόχων μεταξύ της Τράπεζας και του Ομίλου INVEL

Στις 4 Ιανουαρίου 2019, έγινε η δεύτερη τροποποίηση της συμφωνίας των μετόχων μεταξύ της Τράπεζας και του Ομίλου INVEL, όπως υπογράφηκε αρχικά στις 30 Δεκεμβρίου 2013 και τροποποιήθηκε στις 18 Αυγούστου 2015. Το θέμα της τροποποιητικής συμφωνίας ήταν η παράταση της διάρκειας της εν λόγω συμφωνίας μετόχων κατά τρεις μήνες από την 31 Δεκεμβρίου 2018 έως την 31 Μαρτίου 2019. Η επέκταση της εν λόγω συμφωνίας συνεπάγεται επίσης και την επέκταση του δικαιώματος προαίρεσης της INVEL στη συμμετοχή που κατείχε η Εθνική Τράπεζα με τη σταθμισμένη μέση τιμή της Εθνική Παναγία Α.Ε.Α.Π. το τελευταίο τρίμηνο του 2018 και βάσει των λοιπών όρων και προϋποθέσεων που ορίζονται στη συμφωνία των μετόχων, όπως ισχύει μετά την τελευταία τροποποίηση.

Η προαναφερθείσα παράταση της διάρκειας της συμφωνίας των μετόχων για περίοδο τριών μηνών συνεπάγεται επίσης τη διατήρηση του ελέγχου της Τράπεζας κατά την ίδια περίοδο στην Εθνική Παναγία Α.Ε.Α.Π., σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στις σχετικές διατάξεις της συμφωνίας των μετόχων, όπως δημοσιεύονται κάθε χρόνο στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Εθνική Παναγία Α.Ε.Α.Π.

Ακύρωση συμφωνίας ανταλλαγής επιτοκίων («IRS») με την Ελληνική Δημοκρατία με ομόλογα Ελληνικού Δημόσιου

Στις 15 Φεβρουαρίου 2019, η Ελληνική Δημοκρατία και η Τράπεζα προχώρησαν στην ακύρωση της από 31 Δεκεμβρίου 2008 Συμφωνίας Ανταλλαγής Επιτοκίων (IRS), Ονομαστικής Αξίας €5.500.000.000. Η ακύρωση αυτή θα πραγματοποιηθεί με ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου λήξης 2023, 2025 και 2026 συνολικής ονομαστικής αξίας €3.314.250.000, τα οποία αντιπροσώπευαν την αξία του εν λόγω IRS στον ισολογισμό της Τράπεζας κατά την ημερομηνία της συναλλαγής (εξαιρουμένης της προσαρμογής πιστωτικού κινδύνου). Τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου που έλαβε η Τράπεζα έχουν τους ακόλουθους όρους:

ISIN	Λήξη	Επιτόκιο	Ονομαστική αξία
GR0112009718	20/3/2023	2,90%	€250.250.000
GR0116007924	20/3/2025	3,25%	€964.000.000
GR0118018663	20/3/2026	3,55%	€2.100.000.000

Από την εν λόγω συναλλαγή πρόκυψε κέρδος €46 εκατ. για την Τράπεζα, που οφείλεται στον αντιλογισμό της αποτίμησης πιστωτικού κινδύνου («Credit Value Adjustment», («CVA») για τη σύμβαση ανταλλαγής με το Ελληνικό Δημόσιο και στην πρόβλεψη για αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες στα αποκτηθέντα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου. Επιπρόσθετα, τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου θα αποφέρουν ετήσια επιτοκιακά έσοδα ύψους €113 εκατ. περίπου εξαλείφοντας συγχρόνως την ανάγκη της αντιστάθμισης του IRS (μαζί με το σημαντικό ανάλογο κόστος). Επίσης, απλοποιεί τη δομή του ενεργητικού της τράπεζας, εξασφαλίζοντας τη μείωση του κόστους χρηματοδότησης και ενισχύοντας περαιτέρω το δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας («liquidity coverage ratio», «LCR»).

Η εν λόγω συναλλαγή εντάσσεται στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδιασμού της Τράπεζας με στόχο την αποτελεσματική εκμετάλλευση της υψηλής ρευστότητάς της, τη σημαντική ενίσχυση των καθαρών επιτοκιακών εσόδων και της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων του Ομίλου.

Η Τράπεζα της Ελλάδος υπέβαλε στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ («SEC») το Έντυπο 15F («Form 15F») για τη διαγραφή της από το SEC και τον τερματισμό των σχετικών υποχρεώσεων αναφοράς

Στις 18 Μαρτίου 2019, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι υπέβαλε το Έντυπο 15F («Form 15F») στην SEC για τη διαγραφή και τον τερματισμό των υποχρεώσεων αναφοράς με βάση το Νόμο για τη Χρηματιστηριακή Αγορά των ΗΠΑ του 1934, όπως τροποποιήθηκε («Exchange Act»). Ως αποτέλεσμα της υποβολής του Form 15F, οι υποχρεώσεις υποβολής των αναφορών στην SEC, συμπεριλαμβανομένης και της υποχρέωσης υποβολής των ετήσιων αναφορών βάσει του Εντύπου 20F («Form 20F») και του Εντύπου 6-K («Form 6-K»), αναστέλλονται άμεσα.

Η υποβολή του Εντύπου 15F αναστέλει άμεσα και αυτόματα τις υποχρεώσεις της ETE για την υποβολή αναφορών. Μετά από 90 ημέρες, και εφόσον η SEC δεν προβάλει αντιρρήσεις, η αναστολή καθίσταται οριστική και με παύση των υποχρεώσεων αναφοράς στην SEC. Μέχρι να τεθεί σε ισχύ η εν λόγω διαγραφή, η ETE θα συνεχίσει να συμμορφώνεται πλήρως με όλες τις λοιπές απαιτήσεις όπως εφαρμόζονται σε ξένους ιδιώτες εκδότες σύμφωνα με το Exchange Act.

Στις 15 Νοεμβρίου 2017, η ETE ανακοίνωσε ότι το Διοικητικό της Συμβούλιο αποφάσισε την οικειοθελή καταγγελία της από 28 Μαΐου 1998 τροποποιημένης και αναθεωρημένης σύμβασης κατάθεσης (η «Σύμβαση»), μεταξύ της ETE και της Bank of New York Mellon, ως θεματοφύλακα (ο «Θεματοφύλακας»), σχετικά με τα πιστοποιητικά κατάθεσης αμερικανικού αποθετηρίου αυτής (ADRs), το καθένα από τα οποία αντιπροσώπευε μία κοινή μετοχή. Η ανωτέρω απόφαση υιοθετήθηκε κατόπιν της αναστολής διαπραγματεύσεων των ADRs από το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, και, σύμφωνα με το Έντυπο 25 («Form 25»), που υπεβλήθη από το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης στην SEC στις 12 Δεκεμβρίου 2015, τα ADRs έπαψαν να διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Μετά τη καταγγελία του προγράμματος ADRs της ETE στις 15 Μαρτίου 2018, η διαπραγμάτευση των υποκειμένων κοινών μετοχών της ETE γίνεται στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ETE στάθμισε τα οφέλη διατήρησης του προγράμματος ADRs έναντι του σχετικού κόστους και κινδύνων και αποφάσισε ότι η διακοπή του προγράμματος ADRs είναι προς το συμφέρον της ETE λόγω του περιορισμένου μεγέθους του

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

προγράμματος ADRs, τα κόστη που σχετίζονται με αυτό το πρόγραμμα, και τις υποχρεώσεις υποβολής αναφορών και συμμόρφωσης σύμφωνα με την Exchange Act.

Ανάλυση Ευαισθησίας της ΕΚΤ για τον Κίνδυνο Ρευστότητας - Άσκηση αντοχής 2019 ("LiST")

Από τον Φεβρουάριο του 2019, οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες υποβάλλονται σε άσκηση αντοχής-LiST που εκτελείται από την ΕΚΤ. Η άσκηση πραγματοποιείται σύμφωνα με την μεθοδολογία, τα σενάρια και τα υποδείγματα που εκπόνησε η ΕΚΤ. Η άσκηση αντοχής-LiST για τις τέσσερις ελληνικές τράπεζες αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι τον Μάιο του 2019.

Χρηματοοικονομικά Αποτελέσματα για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018

Κεφαλαιακή επάρκεια

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο δείκτης CET1 του Ομίλου, με την εφαρμογή των εποπτικών μεταβατικών διατάξεων για το ΔΠΧΠ 9, διαμορφώθηκε σε 16,1%, υπερβαίνοντας το ελάχιστο όριο των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Επιπρόσθετα, ο δείκτης CET1 ενσωματώνει την μείωση των Σταθμισμένων Στοιχείων Ενεργητικού λόγω της πώλησης της NBG Albania και της S.A.B.A., στις 3 Ιουλίου του 2018 και στις 4 Οκτωβρίου του 2018, αντίστοιχα, καθώς και την απομείωση της αξίας των θυγατρικών της ΕΤΕ σε Ρουμανία, Κύπρο και Αίγυπτο. Η ολοκλήρωση της πώλησης των εν λόγω θυγατρικών θα ενισχύσει τα κεφάλαια της Τράπεζας μέσω της μείωσης των Σταθμισμένων Στοιχείων Ενεργητικού, η οποία δεν έχει ενσωματωθεί στον υπολογισμό των τρεχουσών κεφαλαιακών δεικτών.

Κερδοφορία

Όμιλος:

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες: Τα κέρδη του Ομίλου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες το 2018, εξαιρώντας το μη επαναλαμβανόμενο κόστος του σε εξέλιξη προγράμματος εθελουσίας αποχώρησης ποσού €66 εκατ. και των μη επαναλαμβανόμενων εξόδων αναδιάρθρωσης ποσού €12 εκατ., ανήλθαν σε €50 εκατ. από ζημιές ύψους €158 εκατ. στο 2017, λόγω κυρίως της μείωσης στις προβλέψεις δανείων που αντισταθμίστηκαν από τα μειωμένα καθαρά έσοδα από τόκους.

Διακοπείσες δραστηριότητες: Οι ζημιές του Ομίλου από διακοπείσες δραστηριότητες το 2018, ανήλθαν σε €22 εκατ. από ζημιές ύψους €254 εκατ. στο 2017. Οι ζημιές από διακοπείσες δραστηριότητες για το 2018 περιλαμβάνουν την απομείωση της αξίας των θυγατρικών της ΕΤΕ σε Κύπρο με €39 εκατ., σε Αίγυπτο με €9 εκατ. και Ρουμανία με €18 εκατ. καθώς και ζημιές ύψους €9 εκατ. σχετιζόμενες με την ολοκλήρωση της πώλησης της S.A.B.A. όπου εν μέρει αντισταθμίστηκαν από τα κέρδη περιόδου ύψους €52 εκατ. της Εθνικής Ασφαλιστικής. Το 2017, οι ζημιές περιλάμβαναν τις ζημιές απομείωσης ύψους €86 εκατ. και €39 εκατ. για τις δραστηριότητες της Romaneasca και της NBG Albania καθώς επίσης ζημιές συνολικού ύψους €237 εκατ. σχετιζόμενες με την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών της ΕΤΕ στη Σερβία όπου αντανακλούν τη σωρευμένη ζημία από συναλλαγματικές διαφορές που αναταξινομήθηκε από την καθαρή θέση στην κατάσταση αποτελεσμάτων, με μηδενική επίπτωση στα ίδια κεφάλαια και τα CET1 κεφάλαια του Ομίλου. Οι προαναφερθείσες ζημιές αντισταθμίστηκαν μερικώς από το κεφαλαιακό κέρδος ύψους €48 εκατ. από την ολοκληρωθείσα πώληση των θυγατρικών της ΕΤΕ στη Βουλγαρία, καθώς και από τα κέρδη περιόδου ύψους €67 εκατ. της Εθνικής Ασφαλιστικής.

Ελλάδα:

Τα κέρδη μετά από φόρους από συνεχιζόμενες δραστηριότητες ανήλθαν σε €32 εκατ. το 2018 έναντι εκτεταμένων ζημιών €175 εκατ. το 2017, εξαιρουμένου του κόστους εθελουσίας εξόδου προσωπικού ποσού €66 εκατ. και μη επαναλαμβανόμενων εξόδων αναδιάρθρωσης ποσού €12 εκατ. Η επίδοση αυτή αντικατοπτρίζει τη σημαντική αποκλιμάκωση του κόστους πιστωτικού κινδύνου (-144 μ.β. σε ετήσια βάση), η οποία αντιστάθμισε πλήρως την πίεση στα καθαρά έσοδα από τόκους, συντελώντας στην επιστροφή της Τράπεζας σε λειτουργική κερδοφορία ύψους €71 εκατ. έναντι ζημιών €135 εκατ. το 2017.

Το 2018, τα καθαρά έσοδα από τόκους διαμορφώθηκαν σε €1.029 εκατ., -20% σε ετήσια βάση, αντανακλώντας την αρνητική επίπτωση από την εφαρμογή του ΔΠΧΠ 9 και την μη επαναλαμβανόμενη ανατιμολόγηση στεγαστικών δανείων συνδεδεμένων με το επιτόκιο εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου διάρκειας ενός έτους το πρώτο εξάμηνο του 2018, καθώς και τις αναδιρθώσεις δανείων και την απομόχλευση του χαρτοφυλακίου Λιανικής Τραπεζικής.

Το 2018, τα καθαρά έσοδα από προμήθειες ενισχύθηκαν κατά 4,6% σε ετήσια βάση, αντικατοπτρίζοντας την εξάλειψη της προμήθειας χρηματοδότησης μέσω της έκτακτης ενίσχυσης της ρευστότητας («Emergency Liquidity Assistance» ή («ELA»)).

Οι λειτουργικές δαπάνες το 2018 διαμορφώθηκαν σε €875 εκατ. από €868 εκατ. το 2017 (+0,8% σε ετήσια βάση), ενσωματώνοντας το μη επαναλαμβανόμενο κόστος για αμοιβές βάσει απόδοσης των εργαζομένων στις ειδικές μονάδες διαχείρισης πιστοδοτήσεων και καταβολή αναδρομικών. Τα λειτουργικά έξοδα επιβαρύνθηκαν επίσης από υψηλότερα γενικά και διοικητικά έξοδα σχετιζόμενα με πληροφοριακά συστήματα, μηχανήματα ATM & POS, καθώς και δαπάνες διαφήμισης. Οι δαπάνες προσωπικού παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες σε ετήσια βάση, ωστόσο αναμένεται να μειωθούν μετά την ολοκλήρωση του τρέχοντος προγράμματος εθελουσίας εξόδου προσωπικού, με τη συμμετοχή να ανέρχεται σε περίπου 750 εργαζόμενους.

Οι προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις ανήλθαν σε €293 εκατ. το 2018 από €771 εκατ. το 2017 ενσωματώνοντας ανακτήσεις προβλέψεων απομείωσης σχετιζόμενες με την πώληση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων δανείων ύψους €2 δισ. Ως αποτέλεσμα, το κόστος πιστωτικού κινδύνου (CoR) για το 2018, το κόστος πιστωτικού κινδύνου διαμορφώθηκε σε 102 μ.β. από 252 μ.β. το 2017, οδηγώντας την Τράπεζα σε οργανική κερδοφορία.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

NA Ευρώπη:

Στη ΝΑ Ευρώπη², τα κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες το 2018 διαμορφώθηκαν σε €18 εκατ. από €17 εκατ. το 2017.

Ποιότητα Δανειακού Χαρτοφυλακίου

Τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα συνέχισαν να μειώνονται το 2018, αντικατοπτρίζοντας την αύξηση των ρευστοποιήσεων και των ανακτήσεων δανείων, με τη συνολική μείωση να ανέρχεται σε €2,0 δισ. σε σχέση με την 31 Δεκεμβρίου του 2017. Εξαιρουμένων των λογιστικών διαγραφών δανείων, η μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων για την Τράπεζα ανήλθε σε €337 εκατ. το Δ' Τρίμηνο του 2018 (-€2 εκατ. το Γ' Τρίμηνο του 2018). Η μεταβολή ενσωματώνει επίσης την πώληση στις αρχές Ιουλίου του 2018 χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων μη εξασφαλισμένων δανείων λιανικής και μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, το ανεξόφλητο κεφάλαιο του οποίου ανέρχεται σε €2 δισ. περίπου. Το τίμημα της συναλλαγής, το οποίο διαμορφώθηκε σε περίπου 6% του συνολικού ανεξόφλητου κεφαλαίου, ενίσχυσε το δείκτη CET1 της Τράπεζας κατά περίπου 18 μ.β.

Μετά την ανωτέρω πώληση, τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα για την Τράπεζα διαμορφώθηκαν σε €15,4 δισ. την 31 Δεκεμβρίου 2018, κάτω από τον στόχο του SSM. Η συνολική μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων ανέρχεται σε €6,1 δισ. από το τέλος του 2015, αντανakλώντας τον αρνητικό ρυθμό δημιουργίας νέων επισφαλειών (€2,4 δισ.), καθώς και τις διαγραφές πλήρως καλυμμένων από προβλέψεις δανείων (€3,7 δισ.), εκ των οποίων €2 δισ. περίπου έχουν ήδη πωληθεί.

Ο δείκτης Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 140 μ.β. το 2018 σε 41,1%, με το δείκτη κάλυψης Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων από σωρευμένες προβλέψεις να διαμορφώνεται σε 59,0%.

Στην Ελλάδα, ο ρυθμός δημιουργίας νέων δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών παρέμεινε σε αρνητικά επίπεδα το 2018 (-€513 εκατ.). Ο δείκτης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών διαμορφώθηκε σε 29,6% (-242 μ.β. σε ετήσια βάση), με το δείκτη κάλυψης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών από σωρευμένες προβλέψεις να διαμορφώνεται σε 81,6% στην Ελλάδα (80,7% σε επίπεδο Ομίλου).

Στη ΝΑ Ευρώπη², ο δείκτης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών διαμορφώθηκε σε 35,8% την 31 Δεκεμβρίου 2018 (από 33,2% την 31 Δεκεμβρίου 2017), με το δείκτη κάλυψης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών από σωρευμένες προβλέψεις να ανέρχεται σε 63,9% (από 59,5% την 31 Δεκεμβρίου 2017).

Ρευστότητα

Οι καταθέσεις του Ομίλου αυξήθηκαν κατά 8,6% και ανήλθαν σε €43,0 δισ., την 31 Δεκεμβρίου 2018, σε σχέση με την 31 Δεκεμβρίου 2017, αντανakλώντας εισροές καταθέσεων ύψους €3,4 δισ. στην Ελλάδα, παρά τη συνεχιζόμενη χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων. Στην Ελλάδα, οι καταθέσεις ανήλθαν σε €41,7 δισ. το 2018, από €38,4 δισ. το 2017. Οι καταθέσεις στη ΝΑ Ευρώπη² παρέμειναν σταθερές σε €1,3 δισ.

Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, ο δείκτης Δανείων προς Καταθέσεις βελτιώθηκε περαιτέρω σε 68,9% στην Ελλάδα (76,2% την 31 Δεκεμβρίου 2017, όπως αναμορφώθηκαν βάσει του ΔΠΧΑ 9) και σε 70,0% σε επίπεδο Ομίλου.

Η χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα μειώθηκε κατά €0,5 δισ. το 2018 και ανήλθε σε €2,25 δισ. την 31 Δεκεμβρίου 2018 από €2,75 δισ. την 31 Δεκεμβρίου 2017 και €12,3 δισ. την 31 Δεκεμβρίου 2016, και αφορά αποκλειστικά στο Πρόγραμμα Στοχευμένων Συναλλαγών Μακροχρόνιας Αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ («TLTRO»), με την Τράπεζα να διαθέτει υψηλό απόθεμα ρευστότητας. Το 2018, ο δείκτης LCR για τον Όμιλο επανήλθε πάνω από το όριο του 100% τον Ιούλιο του 2018 και αυξήθηκε περαιτέρω, καταγράφοντας τη μέγιστη τιμή του, 144%, στο τέλος του 2018. Παράλληλα, ο δείκτης NSFR για τον Όμιλο ξεπέρασε το αντίστοιχο εποπτικό όριο του 100% για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο του 2018 και ανήλθε σε 108% στις 31 Δεκεμβρίου 2018.

Η απόφαση από την ΕΚΤ τον Αύγουστο του 2018 για άρση της κατ' εξαίρεση αποδοχής ομολόγων και εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου ως αποδεκτών ενεχύρων στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης δεν επηρεάζει το κόστος χρηματοδότησης της ΕΤΕ, καθώς τα ελληνικά ομόλογα και έντοκα γραμμάτια αντικαταστάθηκαν με καλυμμένα ομόλογα υψηλής διαβάθμισης της ΕΤΕ.

Επιπρόσθετα, η ΕΤΕ συμφώνησε στα μέσα Φεβρουαρίου 2019 με την Ελληνική Δημοκρατία να αντικαταστήσει τη Συμφωνία Ανταλλαγής Επιτοκίων (IRS) με ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου. Η συναλλαγή αυτή ωφελεί την Τράπεζα, καθώς τα εν λόγω ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου θα αποφέρουν ετήσια επιτοκιακά έσοδα και κέρδη προ φόρων ύψους €113 εκατ., απλοποιώντας επίσης τη δομή του Ενεργητικού της Τράπεζας, ενισχύοντας τη ρευστότητά της και εξασφαλίζοντας τη μείωση του κόστους χρηματοδότησής της.

Η ενισχυμένη ρευστότητα της Τράπεζας συμβάλει θετικά στην πιστωτική επέκταση της ΕΤΕ, με τις εκταμιεύσεις προς επιχειρήσεις να ανέρχονται σε €2.6 δισ. το 2018 (περίπου €1 δισ. κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2018) και τα υπόλοιπα ενήμερων επιχειρηματικών δανείων να σημειώνουν αύξηση κατά το τέταρτο τρίμηνο, αγγίζοντας τα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων τριών ετών.

Συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Ρευστότητα

Η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ ανήλθε σε €2,25 δισ. την 31 Δεκεμβρίου 2018 από €2,75 δισ. την 31 Δεκεμβρίου 2017. Περαιτέρω, την 31 Δεκεμβρίου 2018 η Τράπεζα είχε συνάψει συμφωνίες επαναγοράς τίτλων με άλλους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς εξωτερικού (gepos) ύψους €5,4 δισ., ενώ χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία της Τράπεζας αξίας σε μετρητά ύψους €9,3 δισ. ήταν διαθέσιμα για περαιτέρω αύξηση της ρευστότητας από το Ευρωσύστημα.

² Περιλαμβάνει τις δραστηριότητες του Ομίλου στη Βόρεια Μακεδονία (Stopanska Banka A.D-Skopje), Μάλτα (NMG Malta Ltd) and Κύπρο (CAC Coral Limited).

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Κεφαλαιακή επάρκεια

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο δείκτης CET1 του Ομίλου διαμορφώθηκε σε 16,1%, υπερβαίνοντας τις απαιτήσεις του Συνολικού Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας με ποσοστό 12,875% και 13,75% για το 2018 και 2019, αντίστοιχα, (βλ. Σημείωση 4.7).

2018 Stress Test

Μεταξύ Φεβρουαρίου και Απριλίου 2018, η ΕΚΤ διενήργησε άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων («2018 Stress Test») στις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες. Η άσκηση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τη μεθοδολογία, τα σενάρια και τα υποδείγματα που εκπόνησε η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών («ΕΒΑ»). Τα αποτελέσματα του 2018 Stress Test δημοσιεύθηκαν την 5 Μαΐου 2018 και η ΕΚΤ δεν ζήτησε από την Τράπεζα την υποβολή πλάνου κεφαλαιακής ενίσχυσης.

Συμπέρασμα για τη συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Το Δ.Σ. έχει αποφανθεί ότι για την Τράπεζα δεν τίθεται θέμα συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας λαμβάνοντας υπόψη (α) τη μείωση της χρηματοδότησης από την ΕΚΤ και την πρόσβαση της Τράπεζας στη χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα με σημαντικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ως απόθεμα εγγυήσεων (β) τον δείκτη CET1 του Ομίλου κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, όπου υπερβαίνει τον Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας, ακόμα και μετά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9, (γ) τα αποτελέσματα του 2018 Stress Test, βάσει των οποίων δεν προκύπτει ανάγκη για κατάρτιση πλάνου κεφαλαιακής ενίσχυσης (βλ. ανωτέρω «2018 EU wide Stress Test» και Σημείωση 4.7) και (δ) τις πρόσφατες εξελίξεις σχετικά με την ελληνική οικονομία και τις τελευταίες εκτιμήσεις σχετικά με τους μακροοικονομικούς δείκτες, όπως αναφέρεται κατωτέρω (βλ. «Ελλάδα: Η οικονομική δραστηριότητα επιταχύνθηκε το 2018, στηριζόμενη στην αύξηση των καθαρών εξαγωγών και της ιδιωτικής κατανάλωσης», «Εξελίξεις στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας» και «Αναμενόμενες εξελίξεις (κίνδυνοι και αβεβαιότητες)»).

Σχέδιο Αναδιάρθρωσης

Ο Όμιλος υπόκειται στους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί κρατικής βοήθειας σε σχέση με την βοήθεια που έλαβε από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας («ΤΧΣ») και το Ελληνικό Δημόσιο. Αυτοί οι κανόνες εφαρμόζονται από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής («DG Competition»). Σύμφωνα με αυτούς τους κανόνες, οι λειτουργίες της Τράπεζας παρακολουθούνται και περιορίζονται σε αυτές που εγκρίθηκαν με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του 2015, το οποίο έχει σκοπό να εξασφαλίσει την επιστροφή της Τράπεζας σε μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Η Τράπεζα διεξάγει συζητήσεις με τη DG Competition για την παράταση και τροποποίηση ορισμένων δεσμεύσεων που περιέχονται στο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας του 2015 όπου έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2018 ("Τροποποιημένες Δεσμεύσεις"). Η απόφαση της DG Competition αναφορικά με τις Τροποποιημένες Δεσμεύσεις αναμένεται μετά τη δημοσίευση της παρούσας ετήσιας οικονομικής έκθεσης για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2018.

Πληροφορίες για τις τάσεις

Η ανάκαμψη της Ελληνικής οικονομίας αναμένεται να συνεχιστεί το 2019, ορμώμενη από την αύξηση των εξαγωγών και του τουρισμού, της βελτίωσης στην αγορά εργασίας, καθώς και από την επιτυχή ολοκλήρωση του Τρίτου Προγράμματος. Τα ανωτέρω δίνουν το έναυσμα στην Τράπεζα να επιτύχει κερδοφορία και να αρχίσει να αυξάνει εσωτερικά τη δημιουργία κεφαλαίου, ώστε να αντισταθμίσει τις επιπτώσεις στα εποπτικά της κεφάλαια από τη σταδιακή εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9.

Μέσα σε αυτό το βελτιούμενο οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον, η Τράπεζα κατάφερε το 2018 να μειώσει τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα κατά €2,0 δισ. Ταυτόχρονα, η Τράπεζα βελτίωσε τη ρευστότητά της, έχοντας μηδενική έκθεσή στον ELA, δημιουργώντας σημαντικό απόθεμα ρευστότητας, επανακτώντας την πρόσβαση της στις χρηματαγορές και διατηρώντας το χαμηλότερο κόστος χρηματοδότησης στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Τον Ιούλιο του 2018, η Τράπεζα ολοκλήρωσε επιτυχώς την πώληση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων μη εξασφαλισμένων δανείων λιανικής και μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, με το ανεξόφλητο κεφάλαιο να ανέρχεται σε €2 δισ. περίπου, η οποία είχε θετική επίπτωση στην κερδοφορία και στα κεφάλαια της Τράπεζας. Επιπλέον, στις 31 Μαρτίου 2019, η Τράπεζα θα υποβάλλει στον ΕΕΜ έναν αναθεωρημένο σχέδιο για τα μη Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα, περιλαμβάνοντας ακόμα πιο επιθετικούς στόχους, αποσκοπώντας στην περαιτέρω επίσπευση της μείωσης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων, επιτυγχάνοντας Δείκτη Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων κάτω του 15% έως το 2021.

Επιπλέον των ανωτέρω, οι τέσσερις συστημικές Τράπεζες (Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα, Eurobank και Τράπεζα Πειραιώς) προέβησαν την 31 Ιουλίου 2018 στη σύναψη μιας καινοτόμου για τα διεθνή δεδομένα συμφωνίας συνεργασίας με την εξειδικευμένη διαχειρίστρια εταιρία δανείων doBank S.p.A («doBank»). Η συμφωνία καταρτίσθηκε στο πλαίσιο της στρατηγικής των Ελληνικών συστημικών τραπεζών για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και για την προστασία της βιωσιμότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με στόχο την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.

Η Τράπεζα με την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 εφάρμοσε μια ολοκληρωμένη πολιτική προβλέψεων, εφαρμόζοντας τον αυστηρότερο ορισμό της αθέτησης της ΕΒΑ για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Δείκτης Κάλυψης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων από σωρευμένες προβλέψεις διαμορφώθηκε σε 59,9%. Σε αυτό το πλαίσιο και δεδομένης της βελτίωσης των συνθηκών που επικρατούν στην οικονομία και τον τραπεζικό κλάδο, η Τράπεζα κατόρθωσε να μειώσει αισθητά το κόστος πιστωτικού κινδύνου στο 2018 σε 113 μ.β., συντελώντας αποφασιστικά στην επιστροφή της Τράπεζας σε οργανική κερδοφορία.

Από πλευράς ρευστότητας, η Τράπεζα κατάφερε από το Νοέμβριο του 2017, να αποδεσμευτεί πλήρως από τον ΕΛΑ. Τούτο οφείλεται στην αποτελεσματική υλοποίηση του Αναθεωρημένου Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας, την ανάκτηση της πρόσβασης στη διατραπεζική χρηματοδότηση και τις αγορές χρήματος, την απομόχλευση του δανειακού χαρτοφυλακίου και τη σταδιακή επιστροφή καταθέσεων. Ταυτόχρονα, το χαμηλό κόστος χρηματοδότησης της ΕΤΕ, αντανακλά το σημαντικό μερίδιο αγοράς που κατέχει στις καταθέσεις ταμειυτηρίου και τη βέλτιστη διαχείριση των πηγών χρηματοδότησης. Επιπρόσθετα, σε συνέχεια της επίσημης τοποθέτησης της ΕΚΤ, για τη μη ένταξη στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης («QE») των Ελληνικών ομολόγων δημοσίου και για τη μη διατήρηση της κατ' εξαίρεση αποδοχής των ελληνικών ομολόγων ως ενέχυρο από την ΕΚΤ («waiver»), η Τράπεζα έχει ήδη ανταποκριθεί στις εξελίξεις αυτές, εφαρμόζοντας προληπτικά το στρατηγικό της πλάνο για την αύξηση των αποδεκτών χρηματοοικονομικών μέσων για την άντληση ρευστότητας εντός Ευρωσυστήματος ή μπορούν να τοποθετηθούν στην αγορά. Συγκεκριμένα, στις 30 Ιουλίου 2018 και 14 Αυγούστου 2018, η Τράπεζα εξέδωσε, νέες καλυμμένες ομολογίες ύψους €200 εκατ. εκ των οποίων €100 εκατ. διατέθηκαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης (ΕΤΕπ) και ύψους €600 εκατ. τα οποία διακρατήθηκαν από την Τράπεζα και χρησιμοποιούνται ως εξασφάλιση για τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ, αντίστοιχα (βλ. ανωτέρω «Νέες εκδόσεις πιστωτικών τίτλων»). Οι καλυμμένες αυτές ομολογίες έχουν αξιολογηθεί από την S&P σε επενδύσιμη διαβάθμιση («investment grade»), δηλαδή σε «BBB-» και αντικατέστησαν ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου και έντοκα γραμμάτια που ήταν ενέχυρα με την ΕΚΤ. Μεταγενέστερα και στις 11 Ιανουαρίου 2019 ακυρώθηκαν €100 εκατ. από την έκδοση των €600 εκατ., ενώ στις 12 Φεβρουαρίου 2019 αγοράστηκαν από την ΕΤΕπ και τα υπόλοιπα €100 εκατ.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, τον Ιούλιο του 2018, ο Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας ξεπέρασε για πρώτη φορά την ελάχιστη εποπτική απαίτηση του 100% τόσο σε επίπεδο Τράπεζας όσο και σε επίπεδο Ομίλου, φτάνοντας στις 31 Δεκεμβρίου 2018 το 128,4% και το 143,9%, αντίστοιχα.

Επιπρόσθετα, η ανταλλαγή της σύμβασης ανταλλαγής επιτοκίου (IRS) με το Ελληνικό Δημόσιο έναντι ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου όπως αναφέρεται ανωτέρω, ωφελεί την Τράπεζα καθώς τα εν λόγω ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου θα αποφέρουν ετήσια επιτοκιακά έσοδα ύψους €113 εκατ. περίπου εξαιρίζοντας συγχρόνως την ανάγκη της αντιστάθμισης του IRS (μαζί με το σημαντικό ανάλογο κόστος). Επίσης, απλοποιεί τη δομή του ενεργητικού της τράπεζας, εξασφαλίζοντας τη μείωση του κόστους χρηματοδότησης και ενισχύοντας περαιτέρω το δείκτη ρευστότητας LCR. Η εν λόγω συναλλαγή εντάσσεται στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού της Τράπεζας με στόχο την άμεση και αποτελεσματική εκμετάλλευση της υψηλής ρευστότητάς της, τη σημαντική ενίσχυση των καθαρών επιτοκιακών εσόδων και της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων του Ομίλου.

Στο πλαίσιο της περαιτέρω βελτίωσης της κερδοφορίας, η Τράπεζα θα συνεχίσει να εστιάζει στη βελτίωση της διάρθρωσης των δαπανών με την εφαρμογή πρωτοβουλιών εθελουσίας εξόδου προσωπικού και με την μείωση των γενικών και διοικητικών δαπανών σύμφωνα με τη συνολική στρατηγική της Τράπεζας. Περαιτέρω μείωση γενικών και διοικητικών δαπανών αναμένεται να προκύψει από την αναδιοργάνωση των τραπεζικών εργασιών, τη βελτιστοποίηση των εσωτερικών διαδικασιών και τον περαιτέρω εξορθολογισμό του δικτύου καταστημάτων και των εργασιών τους. Συγκεκριμένα, το 2018 η μείωση στον αριθμό του προσωπικού οφείλεται στο πρόγραμμα εθελουσίας αποχώρησης, το οποίο είναι σε εξέλιξη και στο οποίο συμμετείχαν 622 και 615 υπάλληλοι του Ομίλου και της Τράπεζας αντίστοιχα, ενώ στο 2019 και μέχρι τον Μάρτιο του 2019 επιπρόσθετα συμμετείχαν 121 και 118 υπάλληλοι του Ομίλου και της Τράπεζας αντίστοιχα. Επίσης ο αριθμός των καταστημάτων στην Ελλάδα μειώθηκε στο τέλος του 2018 σε 460 από 485 στο τέλος του 2017, ενώ αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω το 2019 κατά 85 καταστήματα. Επιπρόσθετα, αναμένονται μεσοπρόθεσμα οφέλη από την ψηφιοποίηση μετά την ολοκλήρωση των σχετικών επενδύσεων (βλ. ανωτέρω «Μετασχηματισμός της Εθνικής Τράπεζας»).

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθώς και το πλεόνασμα ρευστότητας της Τράπεζας, η ΕΤΕ εξακολουθεί να βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση όσον αφορά την ικανότητα να επικεντρώνεται κυρίως στη χρηματοδότηση υγιών επιχειρήσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι εμφανίστηκαν ήδη πρώιμες ενδείξεις ανάκαμψης της ζήτησης επιχειρηματικών δανείων κατά το 2018, με τις επιχειρηματικές εκταμιεύσεις να υπερβαίνουν το €2,6 δισ. κατά το 2018, ενώ αναμένονται να αυξηθούν σημαντικά το 2019.

Αναφορικά με τις προγραμματισμένες πωλήσεις της Romaneasca, του Δικτύου καταστημάτων της Αιγύπτου, της ΕΤΕ Κύπρου και του Grand Hotel (βλ. ανωτέρω «Προγραμματισμένες πωλήσεις θυγατρικών»), η Τράπεζα αναμένει την ολοκλήρωση τους εντός του 2019, με τις ζημιές απομείωσης να έχουν ήδη αναγνωριστεί σε επίπεδο Ομίλου και Τράπεζας και με κέρδος από την πώληση του Grand Hotel. Για την Εθνική Ασφαλιστική η ολοκλήρωση της πώλησης αναμένεται το 2020.

Προσβλέποντας στο μέλλον, στόχος είναι η Τράπεζα να ξαναγίνει προτιμητέος συνεργάτης και σύμβουλος των ελληνικών επιχειρήσεων και νοικοκυριών, κεφαλαιοποιώντας τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και την αποφασιστικότητά της να εξελιχθεί και να κινηθεί ταχύτατα. Η νέα στρατηγική της Τράπεζας έχοντας ως επίκεντρο τον πελάτη, θα χαρακτηρίζεται, στο πλαίσιο της συναίνεσης, της διαφάνειας και με σαφείς κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης, από ευελιξία, λειτουργική αποδοτικότητα και καινοτομία.

Στόχοι μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων

Από τον Δεκέμβριο του 2015 ως τον Δεκέμβριο του 2018, η Τράπεζα σημείωσε μείωση €6,1 δισ. μέσω ενός συνδυασμού διαγραφών, πωλήσεων και εκκαθαρίσεων ύψους €4,3 δισ. και αρνητικού ρυθμού δημιουργίας νέων επισφαλειών ύψους €1,8 δισ.

Με βάση τη στρατηγική της Τράπεζας αναφορικά με την διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων και τους σχετικούς αναθεωρημένους χρηματοοικονομικούς και επιχειρησιακούς στόχους και τους βασικούς δείκτες απόδοσης που θα υποβληθούν στην SSM στα τέλη Μαρτίου 2019, η Τράπεζα δεσμεύτηκε να μειώσει περαιτέρω τα επίπεδα των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων κατά

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

€11,0 δισ. (€11,5 δισ. σε επίπεδο του Ομίλου) έως το 2021 από τα τέλη Δεκεμβρίου 2018 (€15,4 δισ. για την Τράπεζα και €16,3 δισ. για τον Όμιλο). Με την επίτευξη αυτών των στόχων, ο Δείκτης Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων θα έχει μειωθεί κάτω του 15%.

Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Απαιτήσεις από παρακρατούμενους φόρους σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια

Την 29 Μαρτίου 2019, ψηφίστηκε η τροπολογία στη νομοθεσία περί Φορολογίας Νομικών Προσώπων η οποία αποσαφηνίζει το καθεστώς των παρακρατούμενων απαιτητών φόρων για τις τράπεζες που αφορούν τα οικονομικά έτη 2009, 2011, 2012 και 2013 (φορολογικά έτη 2008, 2010, 2011 και 2012). Συγκεκριμένα για την Τράπεζα, (α) φόροι €41 εκατ., οι οποίοι παρακρατήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 8, του άρθρου 12, του Ν. 2238/1994, θα συμψηφίζονται κατά προτεραιότητα με υποχρέωση φόρου εισοδήματος, όταν προκύψει και στην έκταση που ο φόρος εισοδήματος είναι επαρκής για τον ως άνω συμψηφισμό, (β) παρακρατούμενοι φόροι €162 εκατ., οι οποίοι υπόκεινται στις διατάξεις της παραγράφου 6, του άρθρου 3, του νόμου 4046/2012 και οι οποίοι δεν συμψηφίστηκαν εντός 5 ετών, συμψηφίζονται σε ισόποσες ετήσιες δόσεις, εντός 10 ετών, με φορολογικές υποχρεώσεις της Τράπεζας, αρχής γενομένης από την 1 Ιανουαρίου 2020.

Εξελίξεις που αφορούν το Χρηματοοικονομικό και Μακροοικονομικό περιβάλλον

Η παγκόσμια οικονομία επιβραδύνθηκε το 2ο μισό του 2018, ενώ οι καθοδικοί κίνδυνοι για την ανάπτυξη παραμένουν

Η παγκόσμια οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται με υψηλούς ρυθμούς το σύνολο του 2018, με το πραγματικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν («ΑΕΠ») να αυξάνεται κατά 3,7%, έναντι 3,8% το 2017 (σύμφωνα με εκτιμήσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου («ΔΝΤ»), World Economic Outlook, Ιανουάριος 2019). Παρόλα αυτά, η παγκόσμια οικονομία απώλεσε εμφανώς δυναμική το δεύτερο μισό του 2018. Οι κλιμακούμενες εντάσεις στο πεδίο του διεθνούς εμπορίου, η λιγότερο επεκτατική νομισματική και η αυξημένη χρηματοοικονομική μεταβλητότητα προς το τέλος του 2018 αποτέλεσαν παράγοντες που επηρέασαν αρνητικά τους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ των μεγαλύτερων οικονομιών. Συγκεκριμένα, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής («ΗΠΑ»), η ισχυρή ιδιωτική κατανάλωση εν μέσω βελτίωσης των εισοδημάτων των εργαζομένων συνεχίστηκε, ενώ και οι επιχειρηματικές επενδύσεις υποστήριξαν την ανάπτυξη. Το πραγματικό ΑΕΠ σημείωσε άνοδο της τάξης του 2,9% (ετήσια μεταβολή) το 2018, από 2,2% το 2017 παρά τη μικρή αρνητική επίδραση της υπό-λειτουργίας της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης στο τέλος του 4^{ου} τριμήνου.

Η οικονομία της ευρωζώνης επλήγη στο 2^ο μισό του 2018 λόγω της επιβράδυνσης του διεθνούς εμπορίου, όπως και της οικονομίας της Κίνας, η οποία αποτελεί βασικό εμπορικό εταίρο. Παράλληλα, κλαδικόι (Γερμανικός κλάδος αυτοκινήτων) και πολιτικοί (Ιταλία, Γαλλία) παράγοντες αβεβαιότητας λειτούργησαν αντισταθμιστικά της ακόμα ισχυρής εγχώριας ζήτησης, η οποία λαμβάνει στήριξη από την αύξηση της απασχόλησης και τη βελτίωση των συνθηκών τραπεζικού δανεισμού. Για το 2018, ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ ανήλθε σε 1,8% (ετήσια μεταβολή), από 2,4% το 2017 υποκρύπτοντας ωστόσο σημαντική επιβράδυνση κατά τη διάρκεια του έτους. Πράγματι, το ΑΕΠ του 1^{ου} εξαμήνου του 2018 αυξήθηκε κατά 2,3% (ετήσια μεταβολή) και του 2^{ου} κατά 1,4% (ετήσια μεταβολή). Στην Ιαπωνία, το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,8% (ετήσια μεταβολή) το 2018 από 1,9% το 2017. Η επεκτατική νομισματική, και σε λιγότερο βαθμό η δημοσιονομική, πολιτική αναμένεται να συνεχίσουν να υποστηρίζουν το ΑΕΠ, ωστόσο οι συνθήκες στο εξωτερικό εμπόριο μπορεί να αποτελέσουν ανασταλτικό παράγοντα. Τέλος, η οικονομική δραστηριότητα υπήρξε χαμηλότερη των προσδοκιών στην Κίνα αντανάκλωντας αρχικά τις προσπάθειες των Αρχών να τιθασεύσουν την καλπάζουσα πιστωτική επέκταση, και στη συνέχεια τις αρνητικές επιπτώσεις της εκατέρωθεν επιβολής δασμών με τις ΗΠΑ και της επιβράδυνση του διεθνούς εμπορίου. Πιο συγκεκριμένα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ στην Κίνα ανήλθε σε 6,6% το 2018, από 6,8% το 2017.

Οι συνθήκες στις διεθνείς αγορές επιδεινώθηκαν το 2018 καθώς υπήρξε απότομη αύξηση της αποστροφής κινδύνου κυρίως λόγω του εμπορικού πολέμου που ξέσπασε ανάμεσα σε ΗΠΑ-Κίνα και των ανησυχιών για μια πιο περιοριστική νομισματική πολιτική από τις κεντρικές τράπεζες. Ο δείκτης τεκμαρτής μεταβλητότητας Chicago Board Options Exchange («Cboe») S&P500 Volatility Index («VIX») αυξήθηκε σε 17% κατά μέσο όρο το 2018 από 11% το 2017, ενώ βρέθηκε στα υψηλότερα επίπεδα από το 2015 το Φεβρουάριο (37%) και το Δεκέμβριο του 2018 (36%). Επιπρόσθετα, η εγχώρια πολιτική αναταραχή στην Ιταλία ώθησε σε απότομη αύξηση το περιθώριο της απόδοσης του 10-ετούς κρατικού ομολόγου έναντι του αντίστοιχου Γερμανικού (+91 μονάδες βάσης σε 250 μονάδες βάσης). Ωστόσο, οι ανησυχίες των επενδυτών περιορίστηκαν στην Ιταλία, καθώς τα περιθώρια των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων στις υπόλοιπες χώρες της περιφέρειας της Ευρωζώνης παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητα σε σχέση με το τέλος του 2017. Ως αποτέλεσμα, οι διεθνείς μετοχικές αγορές ολοκλήρωσαν το 2018 με αρνητικά πρόσημα (MSCI ACWI World: -11,2%, S&P500: -6,2%, EuroStoxx: -14,8%). Ταυτόχρονα, τα ονομαστικά επιτόκια των κρατικών ομολόγων στις βασικές ανεπτυγμένες οικονομίες ακολούθησαν αποκλίνουσα πορεία (επιτόκιο 10-ετούς κρατικού ομολόγου ΗΠΑ: +28 μ.β. σε 2,69% και αντίστοιχου Γερμανίας: -19 μ.β. σε 0,24%), ενώ τα περιθώρια των αποδόσεων των εταιρικών ομολόγων υψηλών αποδόσεων σε ευρώ διευρύνθηκαν σημαντικά (+234 μ.β. σε 506 μ.β.), καθώς η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα («ΕΚΤ») ολοκλήρωσε το πρόγραμμα αγοράς εταιρικών ομολόγων το Δεκέμβριο του 2018. Τέλος, η συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ έναντι του δολαρίου ΗΠΑ υποχώρησε κατά 4,5%, εξαιτίας, μεταξύ άλλων παραγόντων, των χαμηλότερων ονομαστικών επιτοκίων και της ενίσχυσης της πολιτικής αβεβαιότητας στην Ευρώπη.

Παρόλαυτα, από τις αρχές του 2019, οι διεθνείς μετοχικές αγορές καταγράφουν σημαντικά κέρδη (MSCI ACWI World: +12,2% έως τις 18 Μαρτίου), μεταξύ άλλων, επικουρούμενες από τα θετικά μηνύματα των διαπραγματεύσεων μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας για πιθανή εμπορική συμφωνία και τη μεταστροφή της νομισματικής πολιτικής, με τις βασικές κεντρικές τράπεζες να υιοθετούν στάση αναμονής όσον αφορά πιθανές αυξήσεις επιτοκίων. Ο παράγοντας αυτός, σε συνάρτηση με τους χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης, έχει οδηγήσει σημαντικά χαμηλότερα τα επιτόκια των κρατικών ομολόγων (επιτόκιο 10-ετούς κρατικού ομολόγου ΗΠΑ: -8 μ.β. σε 2,61%

και αντίστοιχου Γερμανίας: -16 μ.β. σε 0,08%). Η αυξημένη διάθεση ανάληψης κινδύνου και οι χαμηλές ονομαστικές αποδόσεις των κρατικών τίτλων σταθερού εισοδήματος, με τη σειρά τους έχουν στρέψει τους επενδυτές στα εταιρικά ομόλογα, με τα περιθώρια των αποδόσεων εταιρικών ομολόγων υψηλών αποδόσεων να έχουν συρρικνωθεί κατά 138 μ.β. σε 395 μ.β. στις ΗΠΑ και κατά 122 μ.β. σε 384 μ.β. στην Ευρωζώνη.

Η νομισματική πολιτική στις ανεπτυγμένες αγορές παραμένει επεκτατική, ωστόσο ο βαθμός υποστήριξης περιορίστηκε στη διάρκεια του 2018. Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ («Fed») αύξησε το επιτόκιο αναφοράς σωρευτικά κατά 100 μ.β. στο εύρος του 2,25% - 2,5% το 2018. Παράλληλα, από τον Οκτώβριο του 2017, η Fed ξεκίνησε την «παθητική» συρρίκνωση του ισολογισμού της, επανεπενδύοντας πλέον μέρος, και όχι το σύνολο, των κρατικών ομολόγων και των ομολόγων ενυπόθηκων δανείων τα οποία κατέχει και λήγουν μηνιαίως. Όμως, τον Ιανουάριο του 2019 η Fed υιοθέτησε στάση αναμονής όσον αφορά τις επόμενες αυξήσεις επιτοκίων, έναντι του ευμετάβλητου οικονομικού περιβάλλοντος, και πιθανώς να τερματίσει γρηγορότερα-από-ότι αναμενόταν τη μείωση του ισολογισμού της (\$4 τρις.), ακόμα και κατά τη διάρκεια του 2019. Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, η ΕΚΤ διατήρησε αμετάβλητο το παρεμβατικό της επιτόκιο σε 0,0% και το επιτόκιο της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων σε -0,4% στη διάρκεια του 2018, και αναμένεται να τα διατηρήσει στα τωρινά επίπεδα «τουλάχιστον έως το τέλος του 2019». Παράλληλα, η ΕΚΤ ολοκλήρωσε το πρόγραμμα αγοράς περιουσιακών στοιχείων το Δεκέμβριο του 2018, έχοντας πραγματοποιήσει €2,7 τρις. σωρευτικές αγορές ομολόγων. Το Μάρτιο του 2019, η ΕΚΤ ανακοίνωσε επτά νέες Στοχευμένες Πράξεις Μακροχρόνιας Χρηματοδότησης («Targeted Long-term Refinancing Operations», «TLTROs») με διετή διάρκεια οι οποίες θα πραγματοποιηθούν τριμηνιαία κατά το διάστημα Σεπτέμβριος 2019 – Μάρτιος 2021. Την ίδια στιγμή, η Τράπεζα της Αγγλίας αύξησε το επιτόκιο αναφοράς κατά 25 μονάδες βάσης σε 0,75% (Αύγουστος 2018), σημειώνοντας την πρόθεσή της να συνεχίσει «την εν εξελίξει σύσφιξη της νομισματικής πολιτικής» με σταδιακό ρυθμό και σε περιορισμένο βαθμό, υπό την προϋπόθεση μιας ομαλής μετάβασης της οικονομίας στην περίοδο μετά το «Brexit». Η Τράπεζα της Αγγλίας αναμένεται στο εγγύς μέλλον να διατηρήσει αμετάβλητο το ύψος του ισολογισμού της (κρατικά ομόλογα Ηνωμένου Βασιλείου £435 δισ. και εταιρικά ομόλογα υψηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης εκδοθέντα σε λίρα Αγγλίας ύψους £10 δισ.). Τέλος, η Τράπεζα της Ιαπωνίας, συνεχίζει την πολιτική επιθετικής επέκτασης του ισολογισμού της, κυρίως μέσω της αγοράς Ιαπωνικών κρατικών ομολόγων και Διαπραγματεύσιμων Αμοιβαίων Κεφαλαίων («ETFs») μετοχών. Ταυτόχρονα, η Τράπεζα της Ιαπωνίας διατηρεί το στόχο για το επιτόκιο του 10-ετούς κρατικού ομολόγου της Ιαπωνίας περίπου σε 0% (με το εύρος της επιτρεπτής απόκλισης των επιτοκίων από το στόχο σε +/-20 μ.β) και αναμένεται να διατηρήσει τα τρέχοντα αρνητικά βραχυπρόθεσμα επιτόκια σε «εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα» για παρατεταμένο χρονικό διάστημα.

Ελλάδα: Η οικονομική δραστηριότητα επιταχύνθηκε το 2018, στηριζόμενη στην αύξηση των καθαρών εξαγωγών και της ιδιωτικής κατανάλωσης

Η οικονομική δραστηριότητα ενισχύθηκε περαιτέρω το 2018, με το ΑΕΠ να αυξάνεται κατά 1,9% ετησίως – ο ισχυρότερος ρυθμός των τελευταίων 11 ετών – μετά την ανάκαμψή του το 2017, όταν το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,4% ετησίως για πρώτη φορά από το 2014. Βασική κινητήρια δύναμη της αύξησης του ΑΕΠ το 2018 ήταν η σημαντική ενίσχυση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (+8,8% ετησίως σε όρους σταθερών τιμών), η οποία υπεραντιστάθμισε την αύξηση των συνολικών εισαγωγών κατά 2,9% ετησίως, με τις καθарές εξαγωγές να συνεισφέρουν 1,8 ποσοστιαίες μονάδες στην ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ. Η σχετικά σταθερή ανάκαμψη της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 1,0% ετησίως το 2018 από 0,9% ετησίως το 2017, αποτέλεσε το δεύτερο πυλώνα ανάπτυξης (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δελτίο Τύπου, Τριμηνιαίο Εθνικό Λογαριασμό, 4^ο τρίμηνο του 2018, Μάρτιος 2019). Ωστόσο, οι επενδυτικές δαπάνες σημείωσαν μια σημαντική και απρόσμενη, σε γενικές γραμμές, κάμψη ύψους 12,0% ετησίως το 2018, κατόπιν μιας υγιούς ετήσιας μεταβολής κατά μέσο όρο 7,0% τα έτη 2016-2017. Η μείωση στις επενδύσεις που έφτασε το 27,2% ετησίως το 4^ο τρίμηνο του 2018, οφείλεται στη συρρίκνωση των επενδύσεων σε κατασκευές εκτός κατοικιών (-36,5% ετησίως το 4^ο τρίμηνο του 2018), η οποία αντανακλούσε τη μετακύλιση της έντονης αρνητικής επίδρασης του 3^{ου} τριμήνου στο 4^ο τρίμηνο του 2018. Η αντίστοιχη έντονα αρνητική επίδραση σε ετήσια βάση εκπορεύεται από τη στατιστική αναταξινόμηση, στο 2^ο εξάμηνο του 2017, της επενδυτικής δαπάνης για κατασκευές εκτός κατοικιών, οι οποίες ως ημιτελείς καταγράφονταν αρχικά στα αποθέματα (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Τριμηνιαίος ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου κατά επενδυτικό αγαθό, Αλυσωτοί δείκτες όγκου έτους αναφοράς 2010, 4^ο τρίμηνο του 2018, Μάρτιος 2019).

Η αξιοσημείωτη βελτίωση που παρατηρείται σε δείκτες συγκυρίας και σε πρόδρομους δείκτες επιχειρηματικής δραστηριότητας το 2^ο εξάμηνο του 2018 και τις αρχές του 2019 (όπως αναφέρεται στη συνέχεια), σε συνδυασμό με τη δυνητική θετική επίπτωση στον ετήσιο ρυθμό αύξησης των επενδύσεων – από τη σύγκριση, σε ετήσια βάση, της προαναφερθείσας συρρίκνωσης της επενδυτικής δραστηριότητας το 2018 με το 2019 – καθώς και μετακύλισης του αδιάθετου υπολοίπου του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων από το 2018 στο 2019, εκτιμάται ότι θα υποστηρίξουν μια αύξηση της επενδυτικής δαπάνης το 2019. Οι ανωτέρω παράγοντες αναμένεται επίσης να αντισταθμίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις που ενδεχομένως να έχει στις εξαγωγές αγαθών και τον τουρισμό, η αναμενόμενη επιβράδυνση των οικονομιών της Ευρωζώνης και η συνηθισμένη διστακτικότητα που περιβάλλει τις επενδυτικές αποφάσεις σε περίοδο εκλογικών αναμετρήσεων.

Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,6% ετησίως το 2018 (με ελαφρώς υψηλότερο ρυθμό σε σχέση με το 2017, Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δελτίο Τύπου, Τριμηνιαίο Εθνικό Λογαριασμό, 4^ο τρίμηνο του 2018, Μάρτιος 2019), υποδεικνύοντας μια σχετικά ήπια προσαρμογή του επιπέδου των εγχώριων τιμών στην ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας. Αντιστοίχως, ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 0,6% ετησίως το σύνολο του 2018, παρά τη σημαντική αύξηση των τιμών του πετρελαίου (25,4% ετησίως, την ίδια περίοδο), ενώ ο δομικός πληθωρισμός (που εξαιρεί την επίπτωση των τιμών της ενέργειας και των νωπών οπωροκηπευτικών) σταθεροποιήθηκε το 2018 (0,1% ετησίως), καταδεικνύοντας, μεταξύ άλλων, τη διατηρήσιμη προσαρμογή στο σκέλος του κόστους και τη συγκρατημένη τιμολογιακή πολιτική που εξακολουθούν να έχουν οι επιχειρήσεις στην ελληνική αγορά. Παρόμοιες τάσεις ακολούθησε ο δείκτης τιμών καταναλωτή και ο δομικός πληθωρισμός την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2019 (αυξήσεις 0,5% σε ετήσια βάση και 0,1% σε ετήσια βάση, αντίστοιχα, πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Ιανουάριος-

Φεβρουάριος 2019, ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δελτίο Τύπου, Δείκτης Τιμών Καταναλωτή, Φεβρουάριος 2019 και Βάση Δεδομένων Ομοσπονδιακής Τράπεζας του St. Louis).

Η βελτίωση ενός σημαντικού αριθμού δεικτών συγκυρίας και οικονομικού κλίματος στο 2^ο εξάμηνο του 2018 και το δίμηνο του 2019 υποδηλώνει ότι η οικονομική δραστηριότητα πρόκειται να επιταχυνθεί περαιτέρω το 1^ο εξάμηνο του 2019. Σε αυτό το πλαίσιο, ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση («PMI») παρέμεινε σε επίπεδο αρκετά υψηλότερο του 50 για 21^ο συνεχή μήνα και έκλεισε στις 54,2 μονάδες το Φεβρουάριο του 2019 από 54,1, κατά μέσο όρο, το 2018, ενώ ο βαθμός χρησιμοποίησης δυναμικού στην ελληνική βιομηχανία ανήλθε στο 71,5 το Δεκέμβριο 2018 και στο 70,2 το δίμηνο του 2019, προσεγγίζοντας το μέσο όρο 25 ετών, κατόπιν παρατεταμένης περιόδου χαμηλής χρήσης παραγωγικού κεφαλαίου (Πηγή: ΕΛ. Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2019 και Markit Economics, Δελτία Τύπου, Ιανουάριος 2018-Φεβρουάριος 2019). Επιπλέον, η καταναλωτική εμπιστοσύνη διατήρησε την ανοδική τάση κατά το 2018 και το δίμηνο του 2019 – φτάνοντας σε 9ετές υψηλό τον Ιανουάριο του 2019 – και προοιωνίζοντας μια περαιτέρω ενίσχυση στην εγχώρια ζήτηση το 1^ο εξάμηνο του 2019. Στην πραγματικότητα, η εκτίμηση των νοικοκυριών για την γενική οικονομική κατάσταση και η προθυμία τους να υλοποιήσουν αγορές μεγάλης αξίας κατά το 2019 έδειξαν μια αξιοσημείωτη βελτίωση το 4^ο τρίμηνο του 2018, με τους σχετικούς υποδείκτες του δείκτη της έρευνας καταναλωτών να αυξάνονται σε προ-κρίσης επίπεδα (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έρευνες για τις Επιχειρήσεις και τους Καταναλωτές, Φεβρουάριος 2019). Οι ανωτέρω τάσεις αναμένεται να ενισχυθούν: α) από τη θετική επίδραση της συνεχούς βελτίωσης των συνθηκών της ελληνικής αγοράς εργασίας στο διαθέσιμο εισόδημα και την αύξηση στο ωρομίσθιο, μέσω της νομοθετημένης αύξησης του εθνικού κατώτατου μισθού (+11,0% από το Φεβρουάριο 2019) και της σύναψης των νέων συλλογικών συμβάσεων σε συγκεκριμένους κλάδους, και β) το μειωμένο κίνδυνο της χώρας, που αντανάκλαται στη σταδιακή βελτίωση των αποτιμήσεων του κρατικού χρέους, δεδομένης της αυξημένης δημοσιονομικής αξιοπιστίας και της εφαρμογής μιας νέας δέσμης μέτρων ελάφρυνσης του χρέους.

Ως εκ τούτου, ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ αναμένεται να διαμορφωθεί στο +2,3%, σε ετήσια βάση, κατά μέσο όρο, το 2019, σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου («ΔΝΤ») και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Πηγή: ΔΝΤ, Έκθεση χώρας αριθ. 19/73 – Ελλάδα, Πρώτος κύκλος μεταμνημονιακού διαλόγου, Μάρτιος 2019 και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας – Ελλάδα, Φεβρουάριος 2019). Ωστόσο, η ανάκαμψη εξακολουθεί να είναι ευάλωτη σε αρνητικές εξελίξεις που συνδέονται, μεταξύ άλλων, με τη σταθερά έντονη δημοσιονομική προσπάθεια για την επίτευξη των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών στόχων, τη σταδιακή βελτίωση των εγχώριων συνθηκών ρευστότητας και την ακόμα ευάλωτη οικονομική κατάσταση ενός σημαντικού αριθμού επιχειρήσεων και νοικοκυριών, μετά την πολυετή κρίση. Δυσμενείς εξωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση των εξαγωγών ή επιδεινώνουν των χρηματοπιστωτικών και νομισματικών συνθηκών διεθνώς θα μπορούσαν να επιδράσουν αρνητικά στις οικονομικές επιδόσεις της Ελλάδας.

Η ελληνική αγορά ακινήτων έδειξε σταθερά σημάδια ανάκαμψης, που συνοδεύονται από αυξήσεις στις συναλλαγές (κυρίως αυτοχρηματοδοτούμενες) και, παράλληλα, στα ενοίκια και τις τιμές τόσο των επαγγελματικών ακινήτων όσο και των κατοικιών. Οι τιμές των κατοικιών στην Ελλάδα αυξήθηκαν κατά 2,5% ετησίως (0,7% σε τριμηνιαία βάση) το 4^ο τρίμηνο του 2018 – ο υψηλότερος ρυθμός σε 11, σχεδόν, χρόνια – και κατά 1,5% ετησίως το 2018, σταδιακά ανταποκρινόμενες στη βελτίωση των μακροοικονομικών συνθηκών. Θετική ετήσια αύξηση σημειώνεται σε όλο το φάσμα της αγοράς ακινήτων τόσο όσον αφορά την παλαιότητα (νέα και παλαιά διαμερίσματα) όσο και τη γεωγραφική περιοχή, με την περιοχή της Αθήνας να υπεραποδίδει συγκριτικά με το μέσο όρο του συνόλου της αγοράς (4,2% ετησίως το 4^ο τρίμηνο του 2018 και 2,4% ετησίως το 2018), υποστηριζόμενη από μια αύξηση στη ζήτηση για ιδιοκτησίες υψηλής ποιότητας (οι τιμές των οποίων υποχώρησαν πιο έντονα από το μέσο όρο της αγοράς κατά τη διάρκεια της κρίσης) και τη ζήτηση που σχετίζεται με τον τουρισμό (κυρίως για ενοικίαση, Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Βάση Δεδομένων Αγοράς Ακινήτων). Στο πλαίσιο αυτό, οι τιμές των επαγγελματικών ακινήτων (καταστημάτων και γραφείων) εμφάνισαν έναν ισχυρό ρυθμό ανάπτυξης, αυξανόμενες κατά 5,3% ετησίως, κατά μέσο όρο, το 1^ο εξάμηνο του 2018. Οι τιμές των γραφείων και των καταστημάτων αυξήθηκαν κατά 7,4% και 3,1% ετησίως, αντίστοιχα, το 1^ο εξάμηνο του 2018 από 3,5% και 2,1% ετησίως, αντίστοιχα, το 2^ο εξάμηνο του 2017. Όπως και στην αγορά κατοικιών, η Αθήνα υπεραπέδωσε συγκριτικά με το μέσο όρο του συνόλου της αγοράς επαγγελματικών ακινήτων το 1^ο εξάμηνο του 2018 (αύξηση στις τιμές γραφείων και καταστημάτων κατά 8,4% ετησίως και 4,9% ετησίως, αντίστοιχα, τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2018). Παρόλα αυτά, η ελληνική αγορά επαγγελματικών ακινήτων παραμένει εξαιρετικά ανομοιογενής και, για αυτό το λόγο, η παρατηρήσιμη ανάκαμψη στις ιδιοκτησίες υψηλής ποιότητας δεν έχει μετακλισθεί στο υπόλοιπο απόθεμα ακινήτων, με τις πιέσεις για μείωση των τιμών σε συγκεκριμένες (χαμηλότερης ζήτησης – χαμηλότερης ποιότητας) περιοχές να παραμένουν σημαντικές. Η συνεχιζόμενη πίεση λόγω της φορολογίας, η περιορισμένη μέχρι σήμερα βελτίωση των συνθηκών ρευστότητας και το υψηλό ακόμη απόθεμα ακινήτων προς πώληση εξακολουθούν να επιβραδύνουν τη διαδικασία ανάκαμψης στην αγορά ακινήτων. Ωστόσο, η λειτουργία μιας διαδικτυακής πλατφόρμας πλειστηριασμών από τον Ιανουάριο του 2018 συνέβαλε στην επιτάχυνση των πλειστηριασμών, η οποία δεν φαίνεται να έχει εντείνει τις πιέσεις στις τιμές το 2018, καθώς η συμμετοχή των τραπεζών σε ορισμένες από αυτές τις ενέργειες μετρίασε τις πιέσεις για μείωση των τιμών, κυρίως, εκπέμποντας ένα μήνυμα σταθερότητας και ελέγχου της προσφοράς.

Παράλληλα, οι παραπάνω εξελίξεις, σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση του πρώτου γύρου επανεκτίμησης των τιμών ζώνης των ακινήτων (τιμών αναφοράς ακινήτων για φορολογικούς σκοπούς) με σχετικά μικρές αλλαγές, μείωσαν την αβεβαιότητα και, πιθανότατα, συνέτειναν στην κινητοποίηση νέας ζήτησης από δυνητικούς αγοραστές κατά το 2018 (συμπεριλαμβανομένων αλλοδαπών). Το ενδιαφέρον των επενδυτών για την ελληνική αγορά ενισχύθηκε περαιτέρω το 2018, όπως φαίνεται από το γεγονός ότι το πρόγραμμα ελληνικής χρυσής βίζας – που εγγυάται μια 5ετή άδεια παραμονής για αυτούς που διενεργούν επενδύσεις ύψους €250.000 και άνω στην αγορά ακινήτων (είτε κατοικίες είτε επαγγελματικά ακίνητα) – οδήγησε στην έκδοση περίπου 3.600 αδειών το 2018, σχεδόν 45% περισσότερες από την αντίστοιχη επίδοση το 2017 (Πηγή: Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής). Σε αυτό το πλαίσιο, η κατασκευή κατοικιών αυξήθηκε κατά 17,4% ετησίως το 2018, ύστερα από μια μείωση της τάξεως του 5,5% ετησίως το 2017, σύμφωνα με τα σχετικά στοιχεία εθνικών λογαριασμών (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Τριμηνιαίος ακαθάριστος σχηματισμός παγίου

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

κεφαλαίου κατά επενδυτικό αγαθό, Αλυσωτοί δείκτες όγκου έτους αναφοράς 2010, 4^ο τρίμηνο του 2018, Μάρτιος 2019), σημειώνοντας την πρώτη ετήσια αύξησή της στη δεκαετία και σηματοδοτώντας το τέλος του μεγαλύτερου κύκλου κάμψης στην εν λόγω αγορά. Η αύξηση κατά 30,4% ετησίως στην έκδοση αδειών κατασκευών κατοικιών το 11μηνο του 2018 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Βάση δεδομένων οικοδομικής δραστηριότητας) προμηνύει περαιτέρω αύξηση στην οικοδομική δραστηριότητα τους επόμενους μήνες, που σχετίζεται επίσης με την αύξηση των ανακαινίσεων σπιτιών και επαγγελματικών ακινήτων σε περιοχές υψηλής ζήτησης.

Η βελτίωση στην ελληνική αγορά εργασίας συνεχίστηκε και το 2018, με την απασχόληση να αυξάνεται κατά 2,0% ετησίως, εμφανίζοντας στενή συσχέτιση με την οικονομική δραστηριότητα. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε περαιτέρω σε χαμηλό 7½ ετών, στο 18,0% το Δεκέμβριο του 2018 από 20,8% το Δεκέμβριο του 2017 και 23,4% το Δεκέμβριο του 2016 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δελτία Τύπου, Έρευνα Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, Μηνιαία στοιχεία, Δεκέμβριος 2016, Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2017 και Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2018). Επιπροσθέτως, η βελτίωση στην αγορά εργασίας εμφανίζει αυξημένο βαθμό διάχυσης και αντανακλάται πλέον στην επανεργοποίηση των κλαδικών διαπραγματεύσεων για το μισθό σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας (π.χ. υπηρεσίες τουρισμού και μεταφορών), που πραγματοποιήθηκαν το 2^ο εξάμηνο του 2018 και εκτιμάται ότι θα μεταφραστούν σε αύξηση του ωρομισθίου το 2019, σε συνδυασμό με την αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 11,0% και την κατάργηση του υπο-κατώτατου μισθού για τους νέους εργαζομένους (ηλικίας κάτω των 25), που θεσπίστηκε το Φεβρουάριο του 2019. Αυτή η αύξηση στο ωρομισθίο είναι η πρώτη σε διάστημα μιας δεκαετίας, ακολουθώντας μια σωρευτική μείωση στο μέσο μισθό της τάξεως του 20,0% μεταξύ 2010 και 2018 (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Εξέλιξη δείκτη μισθολογικού κόστους, 3^ο τρίμηνο του 2018, Δεκέμβριος 2018, Τράπεζα της Ελλάδος, Ετήσιες εκθέσεις του Διοικητή, 2014-2017 και εκτιμήσεις ΕΤΕ).

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε στο 2,9% του ΑΕΠ το 2018, έναντι ελλείμματος 1,8% του ΑΕΠ το 2017, καθώς η αύξηση στις εισαγωγές προϊόντων πετρελαίου και στις εισαγωγές εξαιρουμένων των καυσίμων κατά 1,8% και 1,3% του ΑΕΠ, αντίστοιχα, σε σχέση με το 2017 (ή κατά 31,0% ετησίως και 9,4% ετησίως, αντίστοιχα) αντιστάθμισε την ισχυρή συνδυασμένη αύξηση στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κατά 3,4% του ΑΕΠ (ή 12,7% ετησίως) την ίδια περίοδο. Αλλά και η διεύρυνση του πρωτογενούς ελλείμματος (κατά 0,5% του ΑΕΠ), κυρίως λόγω υψηλότερων καθαρών πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη, συνέβαλε στη διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η αύξηση στις εισαγωγές αντανακλά την ακόμη υψηλή εξάρτηση της οικονομίας στις εισαγωγές, σε μια περίοδο ενισχυμένων εγχώριων δαπανών σε πρώτες ύλες παραγωγής, καύσιμα, κεφαλαιουχικά και διαρκή καταναλωτικά αγαθά. Το πλεόνασμα των υπηρεσιών αυξήθηκε κατά 0,5% του ΑΕΠ σε σχέση με το 2017, αντανακλώντας υψηλότερα καθαρά έσοδα από τον τουρισμό και τις υπηρεσίες μεταφορών (καθαρές αυξήσεις κατά 0,5% του ΑΕΠ και 0,3% του ΑΕΠ υψηλότερες από το 2017, αντίστοιχα). Σε αυτό το πλαίσιο, οι τουριστικές αφίξεις και εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 10,8% ετησίως και 10,5% ετησίως, αντίστοιχα, το 2018, και κατά 12,8% ετησίως και 40,4% ετησίως, αντίστοιχα, το Δεκέμβριο του 2018. Συνολικά, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών εκτιμάται να διευρυνθεί περαιτέρω στο 3,1% του ΑΕΠ το 2019 (εξαιρουμένης της επίδρασης από πιθανή επιστροφή των εσόδων από SMP/ANFA), λόγω του σχετικά υψηλού βαθμού ανταπόκρισης των δαπανών για εισαγωγές στην αυξανόμενη εγχώρια ζήτηση, σε μια περίοδο επιβραδυνόμενης οικονομικής δραστηριότητας στις κυριότερες εξαγωγικές αγορές της Ελλάδας (Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Δελτίο Τύπου, Εξελίξεις στο Τουριστικό Ισοζύγιο Πληρωμών, Δεκέμβριος 2018, Τράπεζα της Ελλάδος, Δελτίο Τύπου, Ισοζύγιο Πληρωμών, Δεκέμβριος 2018, Βάση Δεδομένων Ομοσπονδιακής Τράπεζας του St. Louis και εκτιμήσεις ΕΤΕ).

19

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα παρέμεινε σε κατάσταση απομόχλευσης, για 8^η συνεχή χρονιά, με το δανεισμό προς τον ιδιωτικό τομέα να μειώνεται κατά 1,1% ετησίως το Δεκέμβριο του 2018 και με σχετικά σταθερό ρυθμό 1,1% ετησίως και τον Ιανουάριο του 2019, συγκριτικά με -0,8% ετησίως το Δεκέμβριο του 2017. Ο δανεισμός σε επιχειρήσεις αυξήθηκε οριακά τον Ιανουάριο του 2019 (0,2% ετησίως), κατόπιν σταθεροποίησης το Δεκέμβριο του 2018, με έναν περιορισμένο αριθμό επιχειρηματικών κλάδων, όπως ο αγροτικός τομέας, ο τουρισμός και η αγορά ακινήτων, να καταγράφουν θετικές πιστωτικές ροές (ετήσιες αυξήσεις δανεισμού κατά 4,9%, 3,5% και 3,1%, αντίστοιχα, τον Ιανουάριο 2019). Τα δάνεια προς τα νοικοκυριά μειώθηκαν με ένα σχετικά σταθερό ρυθμό το 2018, κλείνοντας το έτος με συρρίκνωση κατά 2,2% ετησίως το Δεκέμβριο του 2018, ο οποίος συνεχίστηκε και τον Ιανουάριο του 2019 (-2,2% ετησίως). Τα στεγαστικά δάνεια υποχώρησαν κατά -2,8% ετησίως τον Ιανουάριο του 2019, με τον ίδιο ρυθμό όπως και το Δεκέμβριο του 2018 από -3,0% ετησίως το Δεκέμβριο του 2017, ενώ τα καταναλωτικά δάνεια μειώθηκαν κατά 0,8% τόσο τον Ιανουάριο του 2019 όσο και το Δεκέμβριο του 2018. Οι εγχώριες καταθέσεις του ιδιωτικού τομέα αυξήθηκαν κατά €7,9 δισ., σωρευτικά, το 2018 – φτάνοντας τα €134,5 δισ. – και μειώθηκαν, εξαιτίας εποχικότητας, τον Ιανουάριο του 2019 κατά €1,5δισ. Η παρατηρούμενη ανοδική τάση στις καταθέσεις ιδιωτικού τομέα στο σύνολο του 2018 αντανακλά, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας, μια αύξηση των δραστηριοτήτων εξαγωγικού χαρακτήρα και τις υποστηρικτικές τάσεις στις καθαρές εισροές κεφαλαίου από το εξωτερικό υπό τη μορφή επενδύσεων χαρτοφυλακίου και ξένων άμεσων επενδύσεων κατά το 2018 (Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική και Τραπεζική Στατιστική και Δελτίο Τύπου, Ισοζύγιο Πληρωμών, Δεκέμβριος 2017, Δεκέμβριος 2018 και Ιανουάριος 2019). Αντιστοίχως, η ρευστότητα του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος έχει αποκατασταθεί, με τη χρηματοδότησή του από το Ευρωσύστημα να επιστρέφει σε προ-κρίσης επίπεδα. Συγκεκριμένα, η χρηματοδότηση του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος από το Ευρωσύστημα (συμπεριλαμβανομένης και της χορήγησης έκτακτης ενίσχυσης της ρευστότητας - ELA)) μειώθηκε στα €11,1 δισ. το Δεκέμβριο του 2018, από €33,7 δισ. το Δεκέμβριο του 2017 και κατά €115,5 δισ. σωρευτικά από το υψηλότερο σημείο της, τον Ιούνιο του 2015, με την εξάρτηση του τραπεζικού συστήματος από την χορήγηση έκτακτης ενίσχυσης της ρευστότητας να μειώνεται κατά €85,8 δισ. την ίδια περίοδο (από €86,8 δισ. τον Ιούνιο του 2015 σε €0,9 δισ. το Δεκέμβριο του 2018, Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Μηνιαία Συνοπτική Λογιστική Κατάσταση, Ιούνιος 2015, Δεκέμβριος 2017 και Δεκέμβριος 2018).

Στο πεδίο των δημοσίων οικονομικών, το 2018 αποτελεί το τρίτο συνεχές έτος σημαντικής δημοσιονομικής υπεραπόδοσης για την Ελλάδα, μετά την επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων ύψους 3,8% και 4,1% του ΑΕΠ το 2016 και το 2017, αντίστοιχα (Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δελτίο Τύπου, Δημοσιονομικά Στοιχεία για την περίοδο 2014-2017, 2^η κοινοποίηση, Οκτώβριος 2018, Υπουργείο Οικονομικών, Προϋπολογισμός 2019, Νοέμβριος 2018 και εκτιμήσεις Δ/σης Οικονομικής Ανάλυσης ΕΤΕ). Σύμφωνα με τον Κρατικό Προϋπολογισμό για το 2019, το πρωτογενές πλεόνασμα Γενικής Κυβέρνησης το 2018 εκτιμάται σε 3,98% του ΑΕΠ, υπερβαίνοντας το μέγιστο στόχο του Πλαισίου Ενισχυμένης Εποπτείας για πλεόνασμα 3,5% του ΑΕΠ (Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Προϋπολογισμός

2019, Νοέμβριος 2018). Οι Ευρωπαϊκοί θεσμοί επίσης εκτιμούν πως η Ελλάδα θα καταφέρει να υπερβεί το στόχο για πρωτογενές πλεόνασμα στον προϋπολογισμό της Γενικής Κυβέρνησης ύψους 3,5% του ΑΕΠ το 2018, καθώς και να τον επιτύχει το 2019 (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας για την Ελλάδα, Φεβρουάριος 2019). Σε αυτό το πλαίσιο, ο Κρατικός Προϋπολογισμός κατέγραψε πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 1,7% του ΑΕΠ το 2018, 0,6% του ΑΕΠ υψηλότερο από αυτό στο 2017 (Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού, Δεκέμβριος 2018). Αυτή η υπεραπόδοση συνεχίζεται και το πρώτο δίμηνο του 2019, με το πρωτογενές πλεόνασμα να υπερβαίνει το στόχο προϋπολογισμού κατά 0,5% του ΑΕΠ (Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού, Φεβρουάριος 2019). Η εφαρμογή μιας δέσμης επεκτατικών μέτρων – η πρώτη σε 11 χρόνια – ύψους 0,5% του ΑΕΠ, νομοθετήθηκε με βάση τον Κρατικό Προϋπολογισμό για το 2019 και θα εφαρμοστούν ως επί το πλείστον το ίδιο έτος. Αυτή η περιορισμένη δημοσιονομική επέκταση ουσιαστικά αντιστοιχεί στο μέσο επίπεδο της επαναλαμβανόμενης δημοσιονομικής υπεραπόδοσης της περιόδου 2016-2018 (0,5% του ΑΕΠ, κατά μέσο όρο, κατ' έτος). Τα επεκτατικά μέτρα περιλαμβάνουν, κυρίως, το επίδομα στέγασης, τη μέση σταθμισμένη μείωση στη φορολόγηση της περιουσίας κατά 10,0% ετησίως (μέσω ΕΝΦΙΑ) και τη μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης των ελεύθερων επαγγελματιών, των αυτό-απασχολούμενων και των αγροτών κατά περίπου το 1/3 καθώς και την εφαρμογή του χαμηλότερου μισθού αναφοράς για υπολογισμό των συμπληρωματικών συνταξιοδοτικών εισφορών (Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, Προϋπολογισμός 2019, Νοέμβριος 2018). Στην πραγματικότητα, η εκτιμώμενη άμεση δημοσιονομική ώθηση από τα ανωτέρω μέτρα ύψους περίπου 0,5% του ΑΕΠ το 2019 ακολουθεί μια άνευ προηγουμένου δημοσιονομική συρρίκνωση της τάξεως του 14% του ΑΕΠ περίπου μεταξύ των ετών 2010 και 2018.

Στις 20 Αυγούστου 2018, η Ελλάδα ολοκλήρωσε επισήμως το Τρίτο Πρόγραμμα, λαμβάνοντας συνολικά €61,9 δισ. από τον ΕΜΣ μεταξύ Αυγούστου 2015 και Αυγούστου 2018, κυρίως για σκοπούς εξυπηρέτησης του εξωτερικού χρέους, καθώς και για την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του δημοσίου στον ιδιωτικό τομέα και την ανακεφαλοποίηση των τραπεζών. Ποσό ύψους €24,0 δισ. περίπου από τη συνολική διαθέσιμη χρηματοδότηση του Τρίτου Προγράμματος (€86 δισ.) δεν κατέστη απαραίτητη και για αυτό δεν εκταμιεύτηκε. Από τις δύο τελευταίες δόσεις του Τρίτου Προγράμματος, €11,4 δισ. εκταμιεύτηκαν το Μάρτιο και τον Αύγουστο του 2018 για τη χρηματοδότηση της δημιουργίας ταμειακού αποθέματος ασφαλείας για το ελληνικό κράτος, το οποίο εκτιμάται μεγαλύτερο των €30,0 δισ. στις αρχές του 2019 (συμπεριλαμβανομένων των εκδόσεων του νέου 5ετούς και 10ετούς κρατικού ομολόγου που άντλησαν €2,5 δισ., το καθένα), ποσά που επαρκούν να καλύψουν, εφόσον κριθεί αναγκαίο, τις χρηματοδοτικές ανάγκες του ελληνικού δημοσίου, τουλάχιστον, έως το 2022, υποθέτοντας επίτευξη των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών στόχων, ακόμη και χωρίς πρόσθετες εκδόσεις κρατικών ομολόγων (Πηγή: ΕΜΣ, Δελτίο Τύπου, 20 Αυγούστου 2018, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας για την Ελλάδα, Φεβρουάριος 2019, Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, Ανακοίνωση έκδοσης 5ετούς ομολόγου, 1 Φεβρουαρίου 2019, Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, Ανακοίνωση έκδοσης 10ετούς ομολόγου, 5 Μαρτίου 2019 και εκτιμήσεις Δ/σης Οικονομικής Ανάλυσης ΕΤΕ).

Το χρέος Γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό στο ΑΕΠ ανήλθε στο 182,8% το 2018 (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας για την Ελλάδα, Φεβρουάριος 2019), συμπεριλαμβανομένης επιπλέον χρηματοδότησης ύψους 8,6% του ΑΕΠ που σχετιζόταν με την προληπτική συσσώρευση ταμειακού αποθέματος για το ελληνικό κράτος πριν την ολοκλήρωση του Τρίτου Προγράμματος. Σύμφωνα με την Ανάλυση Βιωσιμότητας Χρέους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 27^{ης} Φεβρουαρίου 2019 – παρόμοια με την ανάλυση της 22^{ης} Νοεμβρίου 2018 – το ακαθάριστο χρέος αναμένεται να αρχίσει να αποκλιμακώνεται σταδιακά από το 2019 και μετά. Ωστόσο, η μελλοντική δυναμική του δημοσίου χρέους παραμένει αλληλένδετη με τον ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ μακροπρόθεσμα καθώς και την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων για πρωτογενές πλεόνασμα 2,2% του ΑΕΠ την περίοδο 2023-2060 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Συμμόρφωσης, ΕΜΣ, Πρόγραμμα Σταθερότητας για την Ελλάδα, Τέταρτη Αξιολόγηση, Ιούνιος 2018 και Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας για την Ελλάδα, Νοέμβριος 2018 και Φεβρουάριος 2019).

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τη βιωσιμότητα του χρέους, νέα πακέτα μέτρων, τα οποία μειώνουν το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους και βελτιώνουν τη βιωσιμότητά του, έχουν συμφωνηθεί και μερικώς εφαρμοστεί στο Τρίτο Πρόγραμμα. Στο πλαίσιο αυτό, το Eurogroup της 25^{ης} Μαΐου 2016 είχε αρχικά δεσμευθεί να παράσχει πρόσθετες παραχωρήσεις για το χρέος, προκειμένου να διασφαλίσει τη βιωσιμότητά του – με βάση τις ετήσιες ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες του ελληνικού δημοσίου – συμφωνώντας σε ένα πακέτο μέτρων, το οποίο πρόκειται να εφαρμοστεί προοδευτικά και θα υπόκειται στις προκαθορισμένες προϋποθέσεις του Τρίτου Προγράμματος (Πηγή: Ανακοίνωση Eurogroup, 25 Μαΐου 2016).

Σε αυτό το πλαίσιο, το 2017 εφαρμόστηκαν βραχυπρόθεσμα μέτρα, τα οποία απαρτίζονταν κυρίως από: α) την εξομάλυνση των μελλοντικών αποπληρωμών μέσω της επιμήκυνσης του χρονοδιαγράμματος αποπληρωμής των επίσημων δανείων από το ΕΤΧΣ σε 32,5 έτη από 28 έτη τον Ιούνιο του 2018, β) τη μείωση του κινδύνου σχετικά με τα επιτόκια, μέσω ανταλλαγών χρέους από τον ΕΜΣ με στόχο τη σταθεροποίηση του συνολικού κόστους χρηματοδότησης του ΕΜΣ και, συνεπώς, τη μείωση του κινδύνου η Ελλάδα να πληρώνει υψηλότερα επιτόκια στα μελλοντικά της δάνεια, και γ) την απόφαση του ΕΜΣ να χρηματοδοτεί τις μελλοντικές δόσεις στην Ελλάδα στο πλαίσιο του Τρίτου Προγράμματος με την έκδοση τίτλων μακράς διάρκειας που θα συντονίζονται αρκετά με τις διάρκειες των δανείων της Ελλάδας, σταθεροποιώντας τα σχετικά κόστη επιτοκίων για την Ελλάδα.

Το Eurogroup της 21^{ης} Ιουνίου 2018 συμφώνησε να υλοποιήσει τα ακόλουθα μεσοπρόθεσμα μέτρα, προκειμένου να διασφαλίσει πως οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες θα παραμείνουν χαμηλότερα του 15,0% του ΑΕΠ σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα και χαμηλότερα του 20,0% του ΑΕΠ σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, καθώς επίσης και να εξασφαλιστεί πως το ακαθάριστο δημόσιο χρέος θα παραμείνει σε καθοδική τροχιά. Αυτό το νέο πακέτο μεσοπρόθεσμων μέτρων περιλαμβάνει: α) την αναστολή του αυξημένου επιτοκιακού περιθωρίου, που συνδέεται με τη δόση που χρησιμοποιήθηκε για την επαναγορά τμήματος των ομολόγων που εκδόθηκαν με το PSI από το 2018, β) τη χρήση των κερδών Securities and Markets bond-buying programme («SMP») από το 2014 από τον λογαριασμό ειδικού σκοπού του ΕΜΣ και την αποκατάσταση της μεταφοράς των ανάλογων εσόδων των Agreement on Net Financial Assets («ANFA») και SMP στην Ελλάδα (από το δημοσιονομικό έτος 2017), και γ) την περαιτέρω αναστολή πληρωμών τοκοχρεολυσίων στο μεγαλύτερο τμήμα των δανείων, ύψους €96,9 δισ., από το ΕΤΧΣ για 10 έτη, σε συνδυασμό με επέκταση της μέγιστης μέσης

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

σταθμισμένης διάρκειας αυτών των δανείων κατά 10 έτη. Η βιωσιμότητα του χρέους αναμένεται να επανεξετασθεί στο τέλος αυτής της περιόδου χάριτος για τα συγκεκριμένα δάνεια από το ΕΤΧΣ το 2032, επιτρέποντας στο Eurogroup να προσδιορίσει εάν χρειάζονται πρόσθετα μέτρα ελάφρυνσης ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του χρέους. Όσον αφορά το εν λόγω ζήτημα, τα μέλη του Eurogroup ανέφεραν πως θα λάβουν υπόψη τους την όποια θετική εισήγηση προκύψει κατά την περίοδο εποπτείας της Ελλάδας μετά το πέρας του Τρίτου Προγράμματος, ειδικά στο δημοσιονομικό τομέα και τις πολιτικές οικονομικής μεταρρύθμισης (Πηγή: Ανακοίνωση Eurogroup, 22 Ιουνίου 2018 και ΕΜΣ, Σχόλια από τον Klaus Regling, Συνέντευξη Τύπου μετά τη συνάντηση του Eurogroup, 22 Ιουνίου 2018).

Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, της Ανάλυσης Βιωσιμότητας Χρέους της 27^{ης} Φεβρουαρίου 2019 – που ενσωματώνουν την εκτιμώμενη επίπτωση των μεσοπρόθεσμων μέτρων (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας για την Ελλάδα, Φεβρουάριος 2019) – ο λόγος του χρέους ως προς το ΑΕΠ σε μακροχρόνιο ορίζοντα προβλέπεται να βελτιωθεί σημαντικά με την εφαρμογή των ανωτέρω μέτρων ελάφρυνσης, τα οποία συμφωνήθηκαν στο Eurogroup της 21^{ης} Ιουνίου 2018. Το ακαθάριστο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να μειωθεί στο 112,4% του ΑΕΠ το 2040 και στο 87,6% του ΑΕΠ το 2060 (ή περίπου 40,0% του ΑΕΠ χαμηλότερο από την αντίστοιχη εκτίμηση, στην περίπτωση που δεν εφαρμοστούν τα μεσοπρόθεσμα μέτρα μέχρι το 2060), ενώ εκτιμάται ότι οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες θα διατηρηθούν χαμηλότερα από τα συμφωνηθέντα όρια των 15,0% και 20,0% του ΑΕΠ σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα, αντίστοιχα. Ωστόσο, η εξέλιξη στις ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες στο μακροχρόνιο ορίζοντα (μετά το 2032) παραμένει ευαίσθητη στις μακροοικονομικές συνθήκες, ιδίως στην αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ. Για αυτό το λόγο, το Eurogroup της 21^{ης} Ιουνίου 2018 ανέφερε πως οι επίσημοι πιστωτές δεσμεύονται να επανεξετάσουν τη βιωσιμότητα του χρέους της Ελλάδας στο μέλλον και να εφαρμόσουν πρόσθετα μέτρα ελάφρυνσης, εάν αυτό χρειαστεί (Πηγή: Ανακοίνωση Eurogroup, 22 Ιουνίου 2018 και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Συμμόρφωσης, ΕΜΣ, Πρόγραμμα Σταθερότητας για την Ελλάδα, τέταρτη αξιολόγηση, Ιούνιος 2018, και Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας για την Ελλάδα, Φεβρουάριος 2019). Επιπροσθέτως, σε μακροχρόνιο ορίζοντα, το Eurogroup επανέλαβε τη συμφωνία του Eurogroup του Μαΐου του 2016, σχετικά με ένα μηχανισμό παρέμβασης στο χρέος που θα μπορούσε να ενεργοποιηθεί στην περίπτωση ενός αναπάντεχου και ιδιαίτερα δυσμενούς σεναρίου, προκειμένου το κόστος εξυπηρέτησης χρέους να προσαρμοστεί σε πιο βιώσιμα επίπεδα αν απαιτηθεί και αποφασιστεί από το Eurogroup (Πηγή: Ανακοίνωση Eurogroup, 22 Ιουνίου 2018).

Η επικαιροποιημένη Ανάλυση Βιωσιμότητας Χρέους που περιλαμβάνεται στην 1^η έκθεση του ΔΝΤ που προκύπτει από το «πλαίσιο μεταμνημονιακού διαλόγου», επιβεβαιώνει με τη σειρά της, τη βιωσιμότητα των όρων αναχρηματοδότησης χρέους, τουλάχιστον μέχρι το 2028, το οποίο είναι και το τελευταίο έτος ανάλυσης της. Ο λόγος δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ αναμένεται να παραμείνει σε καθοδική τροχιά, μειούμενος στο 153,8% το 2022 και στο 135,4% το 2028, με τις ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες να παραμένουν χαμηλότερα των προκαθορισμένων ορίων μεσοπρόθεσμα, δηλαδή του ορίου 15% του ΑΕΠ, καθόλη τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου (2019-2028). Το ΔΝΤ εκτιμά πως η βιωσιμότητα χρέους μεσοπρόθεσμα θα παραμείνει ισχυρή υπό τις "συνήθεις μακροοικονομικές προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων", με προσωρινές αρνητικές εξελίξεις στην ανάπτυξη του ΑΕΠ, το πρωτογενές πλεόνασμα και τα επιτόκια να μη θέτουν σε σημαντικό κίνδυνο την ικανότητα της Ελλάδας να εξυπηρετήσει το χρέος της κατά τον εξεταζόμενο χρονικό ορίζοντα (Πηγή: ΔΝΤ, Έκθεση χώρας αριθ. 19/73 – Ελλάδα, Πρώτος κύκλος μεταμνημονιακού διαλόγου, Μάρτιος 2019).

Υπό αυτό το πρίσμα και λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση σχετικά με την εφαρμογή της δέσμης μεσοπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης χρέους, η δυνατότητα της Ελληνικής Δημοκρατίας για διατηρήσιμη αποκατάσταση της πρόσβασής της στις αγορές, με σκοπό τη χρηματοδότηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών της σε βιώσιμη βάση, αποτελεί κρίσιμο βήμα για την επιστροφή της χώρας στην οικονομική κανονικότητα. Προς αυτή την κατεύθυνση, σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος το 2018 και κυρίως το 1^ο τρίμηνο του 2019, με την Ελληνική Δημοκρατία να προβαίνει στην έκδοση νέων ομολόγων ελληνικού δημοσίου. Πιο συγκεκριμένα, στις 8 Φεβρουαρίου 2018, η Ελληνική Δημοκρατία εξέδωσε επιτυχώς, μέσω κοινοπρακτικής εκδόσεως, ένα νέο ομόλογο αναφοράς διάρκειας επτά ετών, αντλώντας €3,0 δισ. με απόδοση 3,5% (Πηγή: Ελληνικά Χρηματιστήρια ("ΧΑ"), Δελτίο Τύπου, "Hellenic Republic – Press points for 7year new GGB", 8 Φεβρουαρίου 2018). Στις 29 Ιανουαρίου 2019, η Ελληνική Δημοκρατία εξέδωσε επιτυχώς ένα νέο ομόλογο αναφοράς διάρκειας πέντε ετών, αντλώντας €2,5 δισ. με απόδοση 3,6%, με κουπόνι 3,45%, το οποίο είναι η πρώτη έκδοση που ακολούθησε την ολοκλήρωση του Τρίτου Προγράμματος (Πηγή: Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, Ανακοίνωση έκδοσης πενταετούς ομολόγου, 1 Φεβρουαρίου 2019). Επιπροσθέτως, στις 5 Μαρτίου 2019, η Ελληνική Δημοκρατία εξέδωσε νέο 10ετές ομόλογο – η πρώτη έκδοση 10ετούς ομολόγου από το 2010 – αντλώντας 2,5 δισ. με απόδοση 3,9% και κουπόνι 3,875% (Πηγή: Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, Ανακοίνωση έκδοσης δεκαετούς ομολόγου, 5 Μαρτίου 2019).

Η πρόοδος προς την ολοκλήρωση του Τρίτου Προγράμματος, καθώς και η επιτυχής ολοκλήρωσή του τον Αύγουστο του 2018, σε συνδυασμό με την απόφαση από το Eurogroup της 21^{ης} Ιουνίου 2018 σχετικά με την εφαρμογή επιπρόσθετων μέτρων που να διασφαλίζουν τη μεσοπρόθεσμη, τουλάχιστον, βιωσιμότητα του χρέους, συνοδεύτηκαν από τη βελτίωση των αποτιμήσεων των κρατικών χρεογράφων, η οποία, ωστόσο, παρέμεινε βραδεία μέχρι τα τέλη του 2018, κυρίως, εξαιτίας της αυξημένης μεταβλητότητας στις αναδυόμενες αγορές (κυρίως Τουρκία) αλλά και την Ιταλία το 2^ο εξάμηνο του 2018. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αποδόσεις των 10ετών κρατικών ομολόγων μειώθηκαν στο 3,9%, τον Ιούλιο του 2018 από 4,4% το Δεκέμβριο του 2017, αυξήθηκαν, εντούτοις στο 4,3% το Δεκέμβριο του 2018 (Πηγή: Bloomberg). Οι αποδόσεις των ελληνικών κρατικών ομολόγων μειώθηκαν το 1^ο τρίμηνο του 2019, κεφαλαιοποιώντας τη βελτίωση στις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές συνθήκες, η οποία επιβεβαιώθηκε από τις δύο πρώτες εκθέσεις που δημοσιεύθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο της «Διαδικασίας Ενισχυμένης Εποπτείας». Αυτή η βελτίωση ενισχύθηκε την ίδια περίοδο και από τη μείωση της αβεβαιότητας σχετικά με την Ιταλία και τις πιο ήπιες δηλώσεις των σημαντικότερων κεντρικών τραπεζών, αν και συνεχίζουν να εμφανίζουν υψηλή μεταβλητότητα.

Πλαίσιο Ενισχυμένης Εποπτείας

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του Τρίτου Προγράμματος και τη δέσμευση των Ελληνικών αρχών να συνεχίσουν και να ολοκληρώσουν όλες τις βασικές μεταρρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο του Τρίτου Προγράμματος, η Ελλάδα συμφώνησε να υπόκειται σε ένα πλαίσιο επίβλεψης και συντονισμού πολιτικών, το οποίο βασίζεται σε μια «διαδικασία ενισχυμένης εποπτείας» (“Enhanced Surveillance Procedure”) υπό τον έλεγχο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Πηγή: Παράρτημα του Eurogroup της 22^{ης} Ιουνίου 2018: Ειδικές δεσμεύσεις για τη διασφάλιση της συνέχειας και της ολοκλήρωσης των μεταρρυθμίσεων που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος του ΕΜΣ). Πράγματι, στις 11 Ιουλίου 2018, σε συνέχεια της προηγούμενης συμφωνίας σε επίπεδο Eurogroup, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε την ενεργοποίηση της ενισχυμένης εποπτείας για την Ελλάδα, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 472/2013 της ΕΕ για ανανεώσιμη περίοδο έξι μηνών. Το πλαίσιο αυτό τέθηκε σε ισχύ μετά τη λήξη του προγράμματος του ΕΜΣ στις 20 Αυγούστου 2018 και σχεδιάστηκε για να υποστηρίξει την ολοκλήρωση, την υλοποίηση και τη συνέχεια των μεταρρυθμίσεων που η Ελλάδα έχει δεσμευτεί να εφαρμόσει στο πλαίσιο του προγράμματος από τον ΕΜΣ, να διασφαλίσει την ομαλή μετάβαση της οικονομίας στην κανονικότητα και να διατηρήσει έναν υψηλό βαθμό αξιοπιστίας (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Εκτελεστική Απόφαση της Επιτροπής της 11^{ης} Ιουλίου 2018 για την ενεργοποίηση της ενισχυμένης εποπτείας για την Ελλάδα). Αυτές οι εναπομείνουσες μεταρρυθμίσεις αφορούν, κυρίως, τη διατηρήσιμη δημοσιονομική απόδοση και άλλες διαρθρωτικές μεταβολές, την κοινωνική πρόνοια, τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, τις αγορές εργασίας και προϊόντων, τις ιδιωτικοποιήσεις και τη δημόσια διοίκηση. Επιπλέον, η χώρα έχει δεσμευτεί να διατηρήσει ένα πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 3,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2022 και 2,2% του ΑΕΠ, κατά μέσο όρο, κατά την περίοδο 2023-2060, διασφαλίζοντας ότι η συνολική δημοσιονομική της επίδοση θα παραμείνει σύμφωνη με το δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ. Μια άλλη δέσμευση αφορά την προσαρμογή της φορολόγησης της ακίνητης περιουσίας, προκειμένου να εναρμονιστεί με τις αναθεωρημένες τιμές της αγοράς. Η κυβέρνηση έχει δεσμευτεί να ολοκληρώσει, μέχρι τα μέσα του 2019 και τα μέσα του 2020, τις διαδικασίες επανεκτίμησης της φορολογικής αξίας των ακινήτων σε όλη την επικράτεια με βάση τις εμπορικές αξίες, καθώς και να αναπροσαρμόσει αναλόγως το φόρο ακίνητης περιουσίας, ούτως ώστε ο ΕΝΦΙΑ και οι άλλοι φόροι να ευθυγραμμίζονται με τις εμπορικές αξίες έως τα μέσα του 2020 (Πηγή: Ανακοίνωση Eurogroup, 22 Ιουνίου 2018, Παράρτημα: Ειδικές δεσμεύσεις για τη διασφάλιση της συνέχειας και της ολοκλήρωσης των μεταρρυθμίσεων που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος του ΕΜΣ και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας για την Ελλάδα, Νοέμβριος 2018 και Φεβρουάριος 2019).

Το προαναφερόμενο πλαίσιο εποπτείας συνοδεύεται από τριμηνιαίες εκθέσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που θα αξιολογούν την οικονομική, δημοσιονομική και χρηματοοικονομική κατάσταση, σε συνδυασμό με την εφαρμογή των δεσμεύσεων της μεταμνημονιακής πολιτικής, και θα χρησιμεύσουν ως βάση για να συμφωνήσει το Eurogroup, μεταξύ άλλων, για την εφαρμογή ορισμένων από τα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους. Η εποπτεία συμπληρώνεται με το «σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης» του ΕΜΣ για την εκτίμηση των δημοσιονομικών ανισορροπιών, ενώ το ΔΝΤ συνεχίζει να συμμετέχει συμβουλευτικά στο νέο πλαίσιο εποπτείας, όπως και σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις χωρών της Ευρωζώνης που βγήκαν από πρόγραμμα δημοσιονομικής στήριξης. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα υπόκειται δύο φορές ανά έτος στον περιοδικό έλεγχο του ΔΝΤ, με βάση το σχετικό πλαίσιο του ΔΝΤ για μεταμνημονιακή εποπτεία και με βάση τη διαδικασία σύνταξης της έκθεσης υπό το Άρθρο IV, ενώ παράλληλα το ΔΝΤ συνεχίζει να παρέχει τεχνική βοήθεια στα πλαίσια της εποπτείας, σε συνεργασία με τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς (Πηγή: Ανακοίνωση Eurogroup, 22 Ιουνίου 2018, ΔΝΤ, Πρακτικά του ενημερωτικού δελτίου του ΔΝΤ με τον Gerry Rice, 28 Ιουνίου 2018 και Σχόλια από τον Peter Dohlman μετά τη δημοσίευση της Έκθεσης υπό το Άρθρο IV, 31 Ιουλίου 2018, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ενημερωτικό Δελτίο, Σημείωμα για την ενισχυμένη εποπτεία στην Ελλάδα, 11 Ιουλίου 2018 και Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας για την Ελλάδα, Νοέμβριος 2018).

Σε αυτό το πλαίσιο, ένα «Σχέδιο Συνεργασίας και Υποστήριξης» υπογράφηκε μεταξύ των Ελληνικών αρχών και των Υπηρεσιών Στήριξης των Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής («SRSS»), το οποίο προβλέπει τη συνεχή παροχή τεχνικής βοήθειας για τη στήριξη της υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων στα προσεχή έτη (Πηγή: Ανακοίνωση Eurogroup, 22 Ιουνίου 2018).

Στις 21 Νοεμβρίου 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την πρώτη έκθεση ενισχυμένης εποπτείας για την Ελλάδα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, ακολουθώντας την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος σταθερότητας του ΕΜΣ τον Αύγουστο του 2018. Η έκθεση περιελάμβανε, παράλληλα με την εκτίμηση των οικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα, την αξιολόγηση της πρόοδου της Ελλάδας στην εφαρμογή των μεταρρυθμιστικών δεσμεύσεων που συμφωνήθηκαν με τους Ευρωπαίους εταίρους, καθώς και την επικαιροποιημένη ανάλυση της βιωσιμότητας του χρέους και των όρων χρηματοδότησης του δημόσιου χρέους. Συνολικά, η έκθεση επισήμανε ορισμένες καθυστερήσεις σε δεκαέξι πεδία μεταρρυθμίσεων – με βασικότερα ζητήματα την επιτάχυνση των προσπαθειών επίλυσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων – τα οποία θα πρέπει να ολοκληρωθούν με τη δεύτερη έκθεση στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας, προκειμένου να εφαρμοστούν ορισμένα από τα συμφωνηθέντα μέτρα για το χρέος – επιστροφή των ανάλογων εσόδων από SMP/ANFA και την αναστολή της αύξησης του επιτοκιακού περιθωρίου (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας για την Ελλάδα, Νοέμβριος 2018).

Η δεύτερη έκθεση ενισχυμένης εποπτείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δημοσιεύθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2019. Η έκθεση αναγνωρίζει την πρόοδο της Ελλάδας και εκτιμά ότι το πρωτογενές πλεόνασμα της Γενικής κυβέρνησης θα υπερβεί το στόχο ενισχυμένης εποπτείας του 3,5% του ΑΕΠ το 2018 για τρίτο συνεχές έτος. Η επικαιροποιημένη Ανάλυση Βιωσιμότητας Χρέους επιβεβαιώνει ότι το ακαθάριστο δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ θα ακολουθήσει μια πτωτική πορεία και ότι οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες της Ελληνικής Δημοκρατίας θα παραμείνουν κάτω από τα συμφωνηθέντα όρια βιωσιμότητας των 15% και 20% του ΑΕΠ σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα, αντίστοιχα. Παρά την πρόοδο που επιτεύχθηκε σε ορισμένους τομείς σε σύγκριση με τα ευρήματα της 1^{ης} έκθεσης, όπως η εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων οφειλών και οι ιδιωτικοποιήσεις, η 2^η έκθεση εγείρει ορισμένες ανησυχίες σχετικά με τη συσσώρευση νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών από το κράτος και τις καθυστερήσεις σε έναν αριθμό εκκρεμών ιδιωτικοποιήσεων στο πλαίσιο της συμφωνηθείσας διαδικασίας αυτών. Επιπλέον, η έκθεση εντοπίζει ορισμένους πρόσθετους δημοσιονομικούς κινδύνους που απορρέουν από τις μελλοντικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας αναφορικά με την επιστροφή των περικοπών σε συντάξεις και μισθούς στο δημόσιο τομέα, καθώς και την πιθανή ενεργοποίηση ενός νέου

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

συστήματος ρύθμισης πολλαπλών δόσεων για τις κοινωνικές εισφορές και τις φορολογικές οφειλές. Επίσης, το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ελλάδας αναφέρθηκε ότι αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την επιτάχυνση της επίλυσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων τα επόμενα χρόνια. Ακόμη, γίνεται ειδική αναφορά στην καταλληλότητα του νέου συστήματος προστασίας της α' κατοικίας, το οποίο θα αντικαταστήσει την υφιστάμενη προστασία που προέβλεπαν οι νόμοι 3869/2010 και 4549/2018, αλλά και τις πιθανές επιπτώσεις αυτού του πλαισίου στη συμπεριφορά των δανειοληπτών και στην οικονομική κατάσταση των τραπεζών (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Ενισχυμένης Εποπτείας - Ελλάδα, Φεβρουάριος 2019).

Μετά τη δημοσίευση της δεύτερης έκθεσης ενισχυμένης εποπτείας, το Eurogroup της 11^{ης} Μαρτίου 2019 κάλεσε το Euroworking Group να εξετάσει την καταλληλότητα του προτεινόμενου νέου καθεστώτος προστασίας της α' κατοικίας και να αξιολογήσει εάν πληρούνται όλες οι μεταρρυθμιστικές δεσμεύσεις, προκειμένου να εγκρίνει την εφαρμογή περαιτέρω μέτρων ελάφρυνσης του χρέους (επιστροφή των SMP/ANFA κερδών και αναστολή του αυξημένου επιτοκιακού περιθωρίου σε διμερή δάνεια που θα λάβει η χώρα) στην επόμενη συνεδρίαση του Eurogroup στις 5 Απριλίου 2019 (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Παρατηρήσεις του M. Centeno μετά τη συνεδρίαση του Eurogroup στις 11 Μαρτίου 2019).

Τον Μάρτιο του 2019, η Εκτελεστική Επιτροπή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) ολοκλήρωσε, επίσης, τις πρώτες συζητήσεις μεταμνημονιακής εποπτείας με την Ελλάδα, οι οποίες συνοδεύτηκαν από τη δημοσίευση της έκθεσης αξιολόγησης. Οι συζητήσεις αυτές διεξάγονται μεταξύ διαδοχικών διαβουλεύσεων βάσει του Άρθρου IV και επικεντρώνονται, ιδίως, σε τομείς που σχετίζονται με τις μακροοικονομικές επιδόσεις, τις διαρθρωτικές πολιτικές και ενδεχόμενα τρωτά σημεία.

Συνάδοντας με τη δεύτερη έκθεση ενισχυμένης εποπτείας που εκπονήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η έκθεση του ΔΝΤ αναγνωρίζει τη γενικότερη βελτίωση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών συνθηκών στην Ελλάδα, προβλέποντας αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,4% ετησίως το 2019 από εκτιμηθείσα αύξηση κατά 2,1% ετησίως το 2018. Η Ελλάδα αναμένεται, επίσης, από το ΔΝΤ να υπερβεί τους δημοσιονομικούς στόχους το 2018, με το πρωτογενές πλεόνασμα του προϋπολογισμού της γενικής κυβέρνησης να φθάνει το 3,8% του ΑΕΠ (Πηγή: ΔΝΤ, Έκθεση χώρας αριθ. 19/73 – Ελλάδα, Πρώτος κύκλος μεταμνημονιακού διαλόγου, Μάρτιος 2019).

Σύμφωνα με το ΔΝΤ, το ταμειακό απόθεμα ασφαλείας της Ελληνικής Δημοκρατίας υπολογίζεται σε περίπου €30δισ. (16% του ΑΕΠ) από τα τέλη του 2018 και είναι "σημαντικά υψηλότερο από ό,τι σε άλλες χώρες της Ευρωζώνης μετά την έξοδο από το πρόγραμμα". Το εν λόγω απόθεμα θεωρείται ότι παρέχει πρόσθετη ευελιξία όσον αφορά το χρονοδιάγραμμα μελλοντικών εκδόσεων ομολόγων του ελληνικού δημοσίου.

Ωστόσο, το ΔΝΤ εντοπίζει, επίσης, ορισμένες αδυναμίες και κινδύνους που περιβάλλουν τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές επιδόσεις της Ελλάδας, που πρέπει να αντιμετωπιστούν μέσω κατάλληλων δράσεων πολιτικής. Η έκθεση:

- δηλώνει ότι είναι πιθανόν να απαιτηθούν περαιτέρω προσπάθειες για να «εξασφαλιστεί η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, να αυξηθεί η παραγωγικότητα και να διασφαλιστεί η ευελιξία της αγοράς εργασίας» και εκφράζει ανησυχίες για τους κινδύνους στην απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα από την επαναφορά των συλλογικών διαπραγματεύσεων και τη νομοθέτηση της αύξησης κατά 11% του εθνικού κατώτατου μισθού τον Φεβρουάριο του 2019 (μαζί με την κατάργηση του υπο-κατώτατου μισθού για άτομα ηλικίας κάτω των 25 ετών), που σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΔΝΤ υπερβαίνουν την αύξηση της παραγωγικότητας
- προτρέπει τις αρμόδιες αρχές να επιταχύνουν την πρόοδο των μεταρρυθμίσεων – η οποία παραμένει σχετικά βραδεία – που ενισχύουν την παραγωγικότητα, μειώνουν το μη-μισθολογικό κόστος και αυξάνουν την διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα της οικονομίας (π.χ. βαθύτερες μεταρρυθμίσεις στην αγορά προϊόντων και υπηρεσιών ή άλλες θεσμικές μεταρρυθμίσεις)
- ζητεί την αποτελεσματικότερη κατανομή του φορολογικού βάρους και τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, η οποία θα επιτρέψει τη μείωση των συντελεστών άμεσης φορολογίας και την καλύτερη στόχευση των κοινωνικών δαπανών χωρίς να διακυβεύονται οι μεσοπρόθεσμοι δημοσιονομικοί στόχοι
- συνιστά τη διάθεση μεγαλύτερου δημοσιονομικού χώρου στη δημόσια επένδυση, την καλύτερη στόχευση των κοινωνικών δαπανών και την περαιτέρω αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αιτιών για τη δημιουργία ληξυπρόθεσμων οφειλών από τον δημόσιο τομέα
- προτείνει ένα βαθύτερο και πιο προληπτικό σχεδιασμό διόρθωσης αποκλίσεων στο ενδεχόμενο εμφάνισης δημοσιονομικών πιέσεων προερχόμενων από πιθανές δικαστικές αποφάσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μερική ή πλήρη αναστροφή υφιστάμενων ρυθμίσεων, που μείωσαν τις αντίστοιχες κρατικές δαπάνες, οδηγώντας σε σημαντικές εφάπαξ αναδρομικές πληρωμές από το ελληνικό δημόσιο ή/και σε μόνιμες δημοσιονομικές υποχρεώσεις στο μέλλον
- όσον αφορά το απαιτητικό έργο της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων («ΜΕΑ»), ενθαρρύνει τις αρχές να «συγκεντρώσουν βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς και να βασίσουν τα μέτρα πολιτικής στις αξιολογήσεις κόστους-αποδοτικότητας των διαφόρων εναλλακτικών μείωσης των ΜΕΑ, λαμβάνοντας υπόψη τον αντίκτυπο των επικείμενων κανονιστικών αλλαγών και τις σχετικές δημοσιονομικές επιπτώσεις». Η έκθεση συνιστά, επίσης, την περαιτέρω ενίσχυση του νομικού και θεσμικού πλαισίου για τη διευκόλυνση της μείωσης των ΜΕΑ που αφορούν τον ιδιωτικό τομέα, πριν εξεταστεί η παροχή κρατικής στήριξης.

(Πηγή: ΔΝΤ, Έκθεση χώρας αριθ. 19/73 – Ελλάδα, Πρώτος κύκλος μεταμνημονιακού διαλόγου, Μάρτιος 2019).

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Εξελίξεις στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας

Οι ανωτέρω θετικές εξελίξεις σχετικά με τις μακροοικονομικές συνθήκες και τη βιωσιμότητα του χρέους, σε συνδυασμό με την απόφαση για την εφαρμογή του πλαισίου ενισχυμένης εποπτείας της Ελλάδας, οδήγησαν τους μεγάλους αξιολογικούς οίκους στην αναβάθμιση της αξιολόγησης του αξιόχρεου της Ελλάδας το 2018 και το 1^ο τρίμηνο του 2019. Πιο συγκεκριμένα, στις 19 Ιανουαρίου 2018 και στις 16 Φεβρουαρίου 2018, οι αξιολογικοί οίκοι S&P και Fitch αναβάθμισαν, αντίστοιχα, το αξιόχρεο της Ελλάδας σε «B» από «B-», ενώ στις 21 Φεβρουαρίου 2018, ο αξιολογικός οίκος Moody's το αναβάθμισε κατά δύο βαθμίδες σε «B3» από «Caa2», σημειώνοντας ως βασικές παραμέτρους των αποφάσεών τους τη συνεχιζόμενη βελτίωση των δημοσιονομικών μεγεθών και τις βελτιούμενες οικονομικές προοπτικές. Στις 25 Ιουνίου 2018, η S&P αναβάθμισε περαιτέρω το αξιόχρεο της Ελλάδας σε «B+» από «B», λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Eurogroup της 21^{ης} Ιουνίου 2018 για το χρέος, η οποία εκτιμάται από τον αξιολογικό οίκο πως θα ελαχιστοποιήσει τους κινδύνους εξυπηρέτησης του χρέους για τα επόμενα δύο έτη. Στις 10 Αυγούστου 2018, ο αξιολογικός οίκος Fitch αναβάθμισε το αξιόχρεο της Ελλάδας κατά δύο βαθμίδες, σε «BB-» από «B», με σταθερές προοπτικές, φέροντας την αξιολόγηση του αξιόχρεου της Ελληνικής Δημοκρατίας τρεις βαθμίδες πριν την επενδύσιμη διαβάθμιση (investment grade). Ο επιτυχής σχηματισμός ενός ικανοποιητικού ταμειακού αποθέματος ασφαλείας, με σκοπό την εκ των προτέρων εξασφάλιση χρηματοδότησης των μελλοντικών αποπληρωμών του δημοσίου χρέους μετά την έξοδο της χώρας από το Τρίτο Πρόγραμμα, αποτελεί έναν επιπρόσθετο θετικό παράγοντα που έχει ληφθεί υπόψη κατά την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας. Στις 1 Μαρτίου 2019, η Moody's αναβάθμισε το αξιόχρεο της Ελλάδας κατά δύο βαθμίδες, σε «B1» από «B3», αναθεωρώντας την προοπτική της από θετική σε σταθερή (Πηγή: Δελτία Τύπου Moody's, S&P και Fitch).

Οι κυριότεροι αξιολογικοί οίκοι αναφέρθηκαν στην πιθανότητα περαιτέρω αναβαθμίσεων το 2019, με τη Moody's και τη Fitch να διατηρούν σταθερές προοπτικές και την S&P να έχει θετική προοπτική στην αξιολόγηση του αξιόχρεου της Ελλάδας, δεδομένου ότι θα συνεχιστεί η βελτίωση στο μακροοικονομικό περιβάλλον, θα διατηρηθεί η αξιοπιστία για πρόοδο στην καθορισμένη δημοσιονομική προσαρμογή και μετά την ολοκλήρωση του Τρίτου Προγράμματος και θα επιτευχθούν οι μεσοπρόθεσμοι στόχοι μείωσης του εμμεγέθους, ακόμη, αποθέματος μη εξυπηρετούμενων ανομιγμάτων (Πηγή: Δελτία Τύπου Moody's, S&P και Fitch).

Ωστόσο, οι οίκοι αξιολόγησης αναφέρουν, επίσης, πως η πιστοληπτική αξιολόγηση της Ελληνικής Δημοκρατίας θα μπορούσε να επηρεαστεί αρνητικά στην περίπτωση επανεμφάνισης αμφιβολιών σχετικά με τη δέσμευση της χώρας να διατηρήσει μια εύρωστη δημοσιονομική θέση και να υλοποιήσει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις που έχουν συμφωνηθεί στο Τρίτο Πρόγραμμα ή να τηρήσει άλλες υποχρεώσεις κατά την περίοδο της μεταμνημονιακής εποπτείας (Πηγή: Δελτία Τύπου Moody's, S&P και Fitch).

Αξιζει να σημειωθεί ότι οι θετικές τάσεις στην εκτίμηση και αξιολόγηση του δημοσιονομικού κινδύνου της Ελλάδας έχει αρχίσει σταδιακά να επιδρά θετικά στην αξιολόγηση και άλλων, χρηματοοικονομικών και μη, περιουσιακών στοιχείων υψηλής ποιότητας στην Ελλάδα (όπως τα εταιρικά ομόλογα και αγορές μετοχών το 1^ο τρίμηνο του 2019), αλλά οι αποτιμήσεις αυτών των στοιχείων παραμένουν εξαιρετικά ευαίσθητες και μπορούν να δεχθούν νέες πιέσεις σε περίπτωση αρνητικών εξωγενών εξελίξεων.

24

Το Μακροοικονομικό Περιβάλλον και ο Τραπεζικός Τομέας στις δραστηριότητες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (οι «δραστηριότητες της ΝΑΕ» αποτελούνται από τις Βόρεια Μακεδονία και Ρουμανία)³

Η επίδοση των οικονομικών και των τραπεζικών κλάδων των δραστηριοτήτων της ΝΑΕ ήταν σχετικά καλή το 2018.

Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ των δραστηριοτήτων της ΝΑΕ εκτιμάται ότι ανήλθε στο 4,0% το 2018 -- 2,1 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερα από αυτόν της Ευρώπης-28 -- στηριζόμενος τόσο σε ισχυρή εσωτερική όσο και εξωτερική ζήτηση. Η ιδιωτική κατανάλωση παρέμεινε ο κύριος μοχλός ανάπτυξης, ως απόρροια κυρίως της βελτίωσης των συνθηκών στην αγορά εργασίας, της ενίσχυσης της πιστωτικής δραστηριότητας προς τα νοικοκυριά και της επεκτατικής εισοδηματικής πολιτικής. Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών διατήρησαν δυναμική, παρά την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας του μεγαλύτερου εμπορικού εταίρου των δραστηριοτήτων της ΝΑΕ -- της Ευρωζώνης.

Όπως αναμενόταν, παρά τις ενισχυμένες εξαγωγές, το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών των δραστηριοτήτων της ΝΑΕ εκτιμάται ότι ανήλθε στο πολυετές υψηλό, όμως διαχειρίσιμο, επίπεδο του 4,5% του ΑΕΠ το 2018, λόγω της ισχυρής εγχώριας ζήτησης και, σε μικρότερο βαθμό, των μη ευνοϊκών διεθνών τιμών του πετρελαίου. Είναι ενθαρρυντικό ότι η ποιότητα χρηματοδότησης του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών παρέμεινε ικανοποιητική. Πράγματι, οι άμεσες ξένες επενδύσεις (οι οποίες δεν συνεπάγονται τη δημιουργία χρέους), κάλυψαν το μεγαλύτερο μέρος του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών (ένα εκτιμώμενο 58.8% το 2018).

Εν μέσω ενός ευνοϊκού λειτουργικού περιβάλλοντος, τα θεμελιώδη μεγέθη και οι επιδόσεις του τραπεζικού κλάδου των δραστηριοτήτων της ΝΑΕ συνέχισαν να βελτιώνονται. Πράγματι, τα διαθέσιμα δημοσιευθέντα στοιχεία για το 2018 δείχνουν ότι η κερδοφορία του τραπεζικού κλάδου των δραστηριοτήτων της ΝΑΕ εκτιμάται ότι αυξήθηκε στα €1.830 εκατ. (σε ετησιοποιημένη βάση) το πρώτο εννιάμηνο του 2018 έναντι €1.296 εκατ. (σε ετησιοποιημένη βάση) την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους και €1.268 εκατ. το 2017. Η επίδοση αυτή ενισχύθηκε γενικά από χαμηλότερες προβλέψεις για μη εξυπηρετούμενα δάνεια, λόγω της μείωσης του δείκτη των προβληματικών δανείων προς τα συνολικά δάνεια (στο 5,0% και 5,6% στη Βόρεια Μακεδονία και στη Ρουμανία, αντίστοιχα, στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2018 από 6,6% και 8,0% το προηγούμενο έτος). Η καθοδική τάση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια αντικατοπτρίζει την ισχυρή οικονομική δραστηριότητα και, σε μεγάλο βαθμό, σημαντικές απομειώσεις και πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων υπό την στήριξη των Κεντρικών Τραπεζών. Επιπρόσθετα, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας παρέμεινε ισχυρός (κυμαινόμενος μεταξύ 16,3% στην Βόρεια Μακεδονία και 20,0% στη Ρουμανία στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2018). Η βελτίωση

³ Πηγή: Δημοσιευμένα στοιχεία από την Κεντρική Τράπεζα και την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία των σχετικών χωρών και υπολογισμοί της ΕΤΕ. Οι σταθμισμένοι μέσοι όροι της ΝΑΕ έχουν υπολογιστεί με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ της κάθε χώρας σε ευρώ.

της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού και της φερεγγυότητας προοιωνίζεται ισχυρή ανάκαμψη της πιστωτικής δραστηριότητας στο προσεχές μέλλον, δεδομένου του χαμηλού βαθμού χρηματοπιστωτικής διείσδυσης (το ποσοστό των συνολικών δανείων προς ΑΕΠ κυμάνθηκε μεταξύ 26,0% στη Ρουμανία και 49,3% στη Βόρεια Μακεδονία το Δεκέμβριο του 2018), κυρίως στον τομέα των νοικοκυριών (το ποσοστό δανείων προς ΑΕΠ κυμάνθηκε μεταξύ 14,2% στη Ρουμανία και 24,1% στη Βόρεια Μακεδονία το Δεκέμβριο του 2018), και του επαρκούς δείκτη ρευστότητας (στις δραστηριότητες της ΝΑΕ, ο μέσος όρος δανείων προς καταθέσεις ανήλθε στο 79,0% το Δεκέμβριο του 2018).

Η θετική επίδοση των οικονομικών και τραπεζικών κλάδων των δραστηριοτήτων της ΝΑΕ αναμένεται να συνεχιστεί το τρέχον έτος.

Αναμένουμε ότι ο ρυθμός ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της ΝΑΕ θα μειωθεί στο, επίσης υψηλό, 3,8% το 2019 -- υψηλότερα του μακροπρόθεσμου δυναμικού ανάπτυξης του 3,5%. Συγκεκριμένα, ο ρυθμός ανάπτυξης της Βόρειας Μακεδονίας αναμένεται να ανακάμψει στο 3,8% το τρέχον έτος από 2,7% το 2018, στηρίζομενος στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην εγχώρια οικονομία έπειτα από την ολοκλήρωση της συμφωνίας με την Ελλάδα τον Ιανουάριο για τη μετονομασία της χώρας, η οποία θα οδηγήσει στην έναρξη των διαπραγματεύσεων για την ένταξη της χώρας στην ΕΕ και την είσοδο της στο ΝΑΤΟ. Στη Ρουμανία, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης αναμένεται να επιβραδυνθεί στο, επίσης υψηλό, 3,8% το τρέχον έτος από 4,1% το 2018, λόγω της αδύναμης εξωτερικής ζήτησης και μη ευνοϊκών επιδράσεων βάσης προερχόμενες από έναν υψηλό ρυθμό αύξησης της ιδιωτικής κατανάλωσης το προηγούμενο έτος.

Ωστόσο, υπάρχουν κίνδυνοι για τις θετικές προοπτικές των δραστηριοτήτων της ΝΑΕ, που πηγάζουν κυρίως από μια ισχυρή κλιμάκωση των παγκόσμιων εμπορικών εντάσεων, μια αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ χωρίς συμφωνία και μια μεγάλη επιβράδυνση της ανάπτυξης της Κίνας, που ενδέχεται να οδηγήσουν σε σφικτότερες-του-τρέχοντος-αναμενόμενου συνθήκες ρευστότητας στις διεθνείς αγορές και ασθενέστερη-της-τρέχουσας-αναμενόμενης οικονομική δραστηριότητα του κύριου εμπορικού, επενδυτικού και χρηματοδοτικού εταίρου των δραστηριοτήτων της ΝΑΕ -- της Ευρωζώνης. Στη Ρουμανία, η εισαγωγή ενός φόρου στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών την 1^η Ιανουαρίου και η αύξηση της πολιτικής έντασης μεταξύ του Προέδρου και της Κυβέρνησης πριν τις προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου ενδέχεται επίσης να επηρεάσουν αρνητικά τις θετικές προοπτικές.

Αναμενόμενες εξελίξεις (κίνδυνοι και αβεβαιότητες)

Όσον αφορά το σύνολο του 2019, ο ρυθμός ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας αναμένεται να επιβραδυνθεί σε 3,5% (σύμφωνα με εκτιμήσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου («ΔΝΤ»), World Economic Outlook, Ιανουάριος 2019) από 3,7% το 2018, καθώς υπάρχουν καθοδικοί κίνδυνοι που ελλοχεύουν για την ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, ενδεχόμενα μέτρα οικονομικού προστατευτισμού ή/και μια ραγδαία κλιμάκωση των εμπορικών εντάσεων μεταξύ των μεγαλύτερων οικονομιών (ΗΠΑ, Κίνα, Ευρωπαϊκή Ένωση), ενδέχεται να πλήξουν τις επιχειρηματικές επενδύσεις, το διεθνές εμπόριο, τις προοπτικές της παγκόσμιας ανάπτυξης και τις διεθνείς χρηματαγορές, ενώ περαιτέρω κλιμάκωση των πολιτικών και γεωπολιτικών εντάσεων (Βόρεια Κορέα, Μέση Ανατολή, διένεξη Ουκρανίας/Ρωσίας) θα μπορούσε να εκτροχιάσει την ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας.

25

Επιπρόσθετα, οι έντονες πιέσεις που δέχονται οι Ευρωπαϊκές τράπεζες (π.χ. μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα) και η αδύναμη κερδοφορία ενδέχεται να οδηγήσουν στην αναζωπύρωση της τραπεζικής/κρατικού χρέους κρίσης στην ευρωζώνη. Ταυτόχρονα πιθανή είναι μια επάνοδος της πολιτικής αβεβαιότητας (Ιταλία). Επίσης, καθώς πλησιάζει η λήξη της προθεσμίας του Μαρτίου του 2019, πιθανοί πολιτικοί κλυδωνισμοί στο Ηνωμένο Βασίλειο θα συγκεντρώσουν την προσοχή των επενδυτών το 2019, εν μέσω κινδύνων για την πραγματοποίηση ενός Brexit άνευ συμφωνίας.

Τέλος, οι προσπάθειες των αρχών στην Κίνα να αντιμετωπίσουν τους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους και να κάμψουν τον υπερβάλλοντα δανεισμό, ενδέχεται να οδηγήσουν σε μια περισσότερο απότομη επιβράδυνση της οικονομίας, η οποία θα μπορούσε να επιφέρει αρνητικές συνέπειες για τις αναδυόμενες και ανεπτυγμένες οικονομίες, μέσω επιδείνωσης των καναλιών κλίματος εμπιστοσύνης, των συναλλαγματικών ισοτιμιών, των τιμών των εμπορευμάτων και του διεθνούς εμπορίου.

Αναφορικά με την Ελλάδα, οι επίσημες προβλέψεις συνηγορούν σε συνέχιση της υγιούς ανάκαμψης της οικονομίας το 2019 (αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,3% ετησίως, κατά μέσο όρο, από το εκτιμώμενο 2,1% ετησίως, κατά μέσο όρο, το 2018, Πηγή: ΔΝΤ, Έκθεση χώρας αριθ. 19/73 – Ελλάδα, Πρώτος κύκλος μεταμνημονιακού διαλόγου, Μάρτιος 2019 και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση Ενισχυμένης Ποπτείας – Ελλάδα, Φεβρουάριος 2019). Ωστόσο, αυτές οι προβλέψεις συνεχίζουν να υπόκεινται σε κινδύνους που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με το ρυθμό βελτίωσης της χρηματοοικονομικής θέσης του ιδιωτικού τομέα, τις συνθήκες ρευστότητας και άλλους μακροοικονομικούς παράγοντες, τη βιωσιμότητα της δημοσιονομικής επίδοσης της χώρας μακροχρόνια, καθώς και εξωτερικούς παράγοντες, όπως μια μελλοντική επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας το 2019 και την αυξημένη μεταβλητότητα στις διεθνείς χρηματοοικονομικές αγορές.

Η οικονομική επίδοση της Ελλάδας το 2019 αναμένεται να υποστηριχθεί από α) την υψηλότερη ιδιωτική κατανάλωση, που ενισχύεται από την αύξηση στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών (προβλέπεται στο 2,3% ετησίως το 2019, σε όρους σταθερών τιμών, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Δ/σης Οικονομικής Ανάλυσης της ΕΤΕ), υποστηριζόμενη από την υγιή αύξηση της απασχόλησης, τη σταδιακή αύξηση στα ωρομίσθια (που αντανακλά, μεταξύ άλλων, την νομοθετημένη αύξηση στον εθνικό κατώτατο μισθό κατά 11,0%) και μια αξιοσημείωτη βελτίωση στην καταναλωτική εμπιστοσύνη στο 4^ο τρίμηνο του 2018 και στις αρχές του 2019, β) την υγιή, αν και επιβραδυνόμενη, αύξηση των εξαγωγών, καθώς η αναμενόμενη εξασθένηση της εξωτερικής ζήτησης, σε σύγκριση με την περίοδο 2017-2018, θα μεταφραστεί σε χαμηλότερη αύξηση στις εξαγωγές αγαθών καθώς και στα έσοδα από τον τουρισμό (ειδικά σε σχέση με τις διψήφιες αυξήσεις που σημειώθηκαν το 2017 και το 2018), γ) την προσδοκώμενη αύξηση των επενδύσεων, λόγω της βελτίωσης των συνθηκών εγχώριας ζήτησης και της αύξησης του βαθμού χρησιμοποίησης της παραγωγικής δυναμικότητας στον επιχειρηματικό τομέα, σε συνδυασμό με τη θετική συνεισφορά ύψους περίπου 1,0% του ΑΕΠ (σύμφωνα με εκτιμήσεις της Δ/σης Οικονομικής Ανάλυσης ΕΤΕ) από τη μεταφορά δημοσίων επενδύσεων από το 2018 στο 2019, οι οποίες παρέμειναν χαμηλότερα από τα αρχικά

προβλεπόμενα επίπεδα για το 2018, δ) την ήπια δημοσιονομική χαλάρωση, με τη μορφή μια μικρής δέσμης επεκτατικών μέτρων ύψους 0,5% του ΑΕΠ, η οποία θα εφαρμοστεί το 2019, αντιστοιχώντας στην πρώτη χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής από το 2009, και αναμένεται να στηρίξει την εγχώρια ζήτηση, ε) τη συνεχιζόμενη στήριξη από εισροές επενδύσεων χαρτοφυλακίου και ξένων άμεσων επενδύσεων, που ελκίζονται από τις χαμηλές αποτιμήσεις των ελληνικών περιουσιακών στοιχείων, ακολουθώντας την πολύ ισχυρή επίδοση της περιόδου 2016-2018 (εκτιμώμενες εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων περίπου €9,0 δισ. την ίδια περίοδο, Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας, στατιστικά Ισοζυγίου Πληρωμών), και στ) την πιθανή περαιτέρω χαλάρωση ή πλήρη άρση των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίου.

Οι περισσότερες από τις παραπάνω εξελίξεις εκτιμάται ότι θα διατηρήσουν την αύξηση του ΑΕΠ το 2019 σε επίπεδο παρόμοιο με το 2018, ωστόσο, οι προοπτικές ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, ο ρυθμός βελτίωσης της χρηματοοικονομικής θέσης του ιδιωτικού τομέα – ιδιαίτερα των νοικοκυριών και των λιγότερο ανταγωνιστικών επιχειρήσεων – και των συνθηκών ρευστότητας, καθώς επίσης και η ικανότητα του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα να παραμείνουν δεσμευμένοι σε ένα βιώσιμο σχέδιο διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων – το οποίο θα αναβαθμίσει την παραγωγική δυνατότητα της οικονομίας – συνεχίζουν να ενέχουν ένα σημαντικό βαθμό αβεβαιότητας. Επιπλέον, η εκτιμώμενη επιτάχυνση της εγχώριας δαπάνης το 2019 είναι πιθανό να συνοδευτεί από αύξηση των εισαγωγών, οι οποίες πιθανότατα θα αφαιρέσουν δυναμική από την αύξηση του ΑΕΠ. Επιπρόσθετα, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα συνεχίζει να αντιμετωπίζει προκλήσεις, με υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων και περιορισμένη ακόμη ικανότητα χρηματοδότησης της οικονομίας, επιβαρύνοντας έτσι περαιτέρω τις χρηματοοικονομικές συνθήκες που αντιμετωπίζουν τα νοικοκυριά και ένας σημαντικός αριθμός λιγότερο ανταγωνιστικών επιχειρηματικών μονάδων. Ακόμη, παρά τη βελτίωση στις εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων, ειδικά την περίοδο 2017-2018, οι εισροές παραμένουν σχετικά περιορισμένες, συγκριτικά με άλλες οικονομίες που εξήλθαν από περίοδο οικονομικών κλυδωνισμών, και διοχετεύονται πρωτίστως στους κλάδους του τουρισμού, των μεταφορών και της ακίνητης περιουσίας που τυπικά περιλαμβάνουν σχετικά χαμηλό επίπεδο μεταφερόμενης τεχνολογίας και γνώσεων/μεθόδων παραγωγής.

Παράλληλα, υπάρχουν ακόμη κάποιοι κίνδυνοι που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με τις προοπτικές της Ελλάδας για διατηρήσιμη οικονομική μεγέθυνση τόσο βραχυχρόνια όσο και μακροχρόνια και με τη βιωσιμότητα της δημοσιονομικής απόδοσης σε μακροχρόνιο ορίζοντα, χωρίς να προκληθεί επιπρόσθετη επιβάρυνση στη μακροχρόνια αναπτυξιακή δυναμική της. Θα πρέπει να επισημανθεί πως η συνεχιζόμενη δημοσιονομική προσπάθεια για την επίτευξη του στόχου του πρωτογενούς πλεονάσματος στο 3,5% του ΑΕΠ μέχρι το 2022 και στο 2,2% του ΑΕΠ, κατά μέσο όρο, την περίοδο 2023-2060 (Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πλαίσιο Ενισχυμένης Εποπτείας για την Ελλάδα, Νοέμβριος 2018 και Φεβρουάριος 2019) συνεπάγεται ότι ενδεχομένως να υπάρχουν περιορισμένα περιθώρια για δημοσιονομική χαλάρωση και κατά συνέπεια η διαδικασία προς τη βελτίωση της χρηματοοικονομικής θέσης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα θα είναι παρατεταμένη. Επιπροσθέτως, ενδέχεται να επανεμφανιστούν εκ νέου παράγοντες πολιτικής αβεβαιότητας το 2019, καθώς προγραμματίζεται σειρά εκλογών κατά τη διάρκεια του έτους (εκλογές για την τοπική αυτοδιοίκηση, εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και εγχώριες βουλευτικές εκλογές), γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε ασθενέστερη συμμόρφωση και σε ενδεχόμενη πίεση για αναστροφή υφιστάμενων μεταρρυθμίσεων, καθώς και σε πιθανές καθυστερήσεις και κινδύνους σε τομείς όπως οι ιδιωτικοποιήσεις, ο ρυθμός αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Κατά συνέπεια, το μέγεθος και η χρονική στιγμή κατά την οποία η δυνητική εμπιστοσύνη, η ρευστότητα και άλλα μακροοικονομικά οφέλη που σχετίζονται με την παροχή πρόσθετης ελάφρυνσης του χρέους στην Ελλάδα – μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του Τρίτου Προγράμματος – είναι δύσκολο να προσδιοριστούν επαρκώς και ενδεχομένως να είναι μικρότερα από τα αναμενόμενα ή να απαιτηθεί μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρι να γίνουν εμφανή.

Επιπλέον, οι αυξημένοι κίνδυνοι που συνδέονται με εξωτερικούς παράγοντες, όπως ο αυξανόμενος προστατευτισμός στο διεθνές εμπόριο και ο αντίκτυπος του στην παγκόσμια ανάπτυξη, καθώς και η συνεχιζόμενη επιβράδυνση των οικονομιών της Ευρωζώνης, οι εύθραυστες οικονομικές συνθήκες στην Ιταλία και η αβεβαιότητα αναφορικά με το Brexit, σε συνδυασμό με τη μεταβλητότητα στις αγορές διεθνώς, θα μπορούσαν να επιβαρύνουν τις συνθήκες στην ελληνική αγορά ομολόγων και μετοχών και, ως εκ τούτου, να δημιουργήσουν πιέσεις στις εξαγωγικές επιδόσεις της Ελλάδας, τις εγχώριες δαπάνες και τις αποτιμήσεις των ελληνικών περιουσιακών στοιχείων, επηρεάζοντας δυσμενώς τις οικονομικές επιδόσεις της Ελλάδας και τις συνθήκες στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι αξιολογήσεις του ιδιωτικού και του δημόσιου χρέους της χώρας, καθώς και οι οικονομικές συνθήκες, εν γένει, είναι πιθανό να επηρεαστούν από μια ενδεχόμενη σημαντική διόρθωση στις διεθνείς αγορές ή/και από μια παρατεταμένη αύξηση της μεταβλητότητας παγκοσμίως, παρά τον υποστηρικτικό ρόλο της βελτιωμένης μακροοικονομικής σταθερότητας εγχωρίως. Ενδεχόμενες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, που υπόκεινται στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας μετά το τέλος του Τρίτου Προγράμματος, ή ακόμη και η αδυναμία διασφάλισης των στόχων των υιοθετημένων μέτρων ή η αδυναμία επίτευξης των στόχων για πρωτογενές πλεόνασμα θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την αξιοπιστία των υποθέσεων στις οποίες βασίζεται ο σχεδιασμός των μέτρων ελάφρυνσης του χρέους και, κατά συνέπεια, θα μπορούσαν να επιδράσουν αρνητικά στην εμπιστοσύνη και τη ρευστότητα, να καθυστερήσουν την περαιτέρω χαλάρωση και τελική άρση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίου και να ασκήσουν επιπρόσθετες αρνητικές πιέσεις στις αποτιμήσεις των ενεχύρων – ειδικά στην αγορά ακινήτων. Παράλληλα, η ανάκαμψη της εγχώριας ζήτησης θα μπορούσε να είναι ασθενέστερη από το αναμενόμενο, εάν απαιτηθούν επιπλέον δημοσιονομικά μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η επίτευξη των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών στόχων ή/και εάν μειωθεί η δυνατότητα ενεργοποίησης επεκτατικών αντιμέτρων, στην περίπτωση που δεν επιτευχθεί η απαιτούμενη δημοσιονομική απόδοση τα επόμενα χρόνια.

Διαχείριση κινδύνων

Ο Όμιλος, ως οργανισμός που δραστηριοποιείται σε ένα ταχύτατα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, αναγνωρίζει την έκθεσή του σε τραπεζικούς κινδύνους και την ανάγκη αποτελεσματικής διαχείρισής τους. Η διαχείριση και ο έλεγχος των κινδύνων αυτών αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της δέσμευσης του Ομίλου να επιδιώκει σταθερά υγιείς αποδόσεις για τους μετόχους του.

Πιστωτικός κίνδυνος

Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος ζημίας εξαιτίας αδυναμίας του αντισυμβαλλομένου να ανταποκριθεί στις συμβατικές του υποχρεώσεις. Προέρχεται από τις δανειοδοτικές καθώς και άλλες δραστηριότητες που δημιουργούν έκθεση σε κίνδυνο αθέτησης, όπως οι δραστηριότητες του Ομίλου σε χρηματιστηριακές αγορές, αγορές κεφαλαίου και εκκαθαρίσεις συναλλαγών. Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο σημαντικότερος κίνδυνος που αντιμετωπίζει ο Όμιλος. Οι διαδικασίες διαχείρισής του διενεργούνται ξεχωριστά από την Τράπεζα και κάθε μία από τις θυγατρικές της. Οι διαδικασίες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου που εφαρμόζονται από τις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου, συντονίζονται κεντρικά από τη Διεύθυνση Ελέγχου και Δομής Κινδύνων, η οποία υπάγεται στον Chief Risk Officer («CRO») του Ομίλου.

Οι πιστοδοτικές λειτουργίες του Ομίλου περιλαμβάνουν:

- Κριτήρια πιστοδοτήσεων σαφώς προσδιορισμένα βάσει της συγκεκριμένης αγοράς, του δανειολήπτη ή αντισυμβαλλομένου, καθώς και του σκοπού, του είδους της χρηματοδότησης και της πηγής αποπληρωμής.
- Όρια πιστοδοτήσεων τα οποία προβλέπουν την ομαδοποίηση και τη σύγκριση σε διάφορα επίπεδα διαφορετικών μορφών έκθεσης σε κίνδυνο.
- Θεσμοθετημένες και σαφώς οριοθετημένες διαδικασίες έγκρισης νέων πιστοδοτήσεων, καθώς και αναδιάρθρωσης, ανανέωσης και αναχρηματοδότησης των υφιστάμενων.

Ο Όμιλος τηρεί διαδικασίες υποστήριξης, μέτρησης και παρακολούθησης των πιστοδοτήσεων σε συνεχή βάση, στις οποίες περιλαμβάνονται ειδικότερα:

- Τεκμηριωμένες πολιτικές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου.
- Εσωτερικά συστήματα πιστοληπτικής διαβάθμισης.
- Συστήματα πληροφορικής και αναλυτικές τεχνικές που εξασφαλίζουν τη μέτρηση του εγγενούς πιστωτικού κινδύνου για όλες τις σχετικές δραστηριότητες.

27

Οι εσωτερικές δικλίδες ασφαλείας του Ομίλου για τις διαδικασίες που σχετίζονται με πιστωτικό κίνδυνο περιλαμβάνουν:

- Κατάλληλη διαχείριση των λειτουργιών πιστοδοτήσεων.
- Τακτικές και έγκαιρες διορθωτικές ενέργειες για τη διαχείριση των προβληματικών πιστοδοτήσεων.
- Ανεξάρτητη και συνεχή αξιολόγηση των διαδικασιών διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου από τη Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου, ειδικότερα όσον αφορά τα συστήματα/ υποδείγματα διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου που εφαρμόζονται στον Όμιλο.

Η ενεργή διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου επιτυγχάνεται μέσω:

- Της εφαρμογής κατάλληλων ορίων πιστωτικού ανοίγματος έναντι μεμονωμένων πιστούχων, ομίλων πιστούχων, κλάδων οικονομικής δραστηριότητας κ.α.
- Της χρήσης τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου (εξασφαλίσεις, εγγυήσεις).
- Της προσαρμοσμένης στον κίνδυνο τιμολόγησης των διαφόρων προϊόντων και υπηρεσιών.
- Τυποποιημένες διαδικασίες επικύρωσης για όλα τα μοντέλα πιστοληπτικής διαβάθμισης, οι οποίες διενεργούνται από τον ανεξάρτητο Τομέα Επικύρωσης Υποδειγμάτων της Τράπεζας.

Από το 2008, η Τράπεζα ακολουθεί την Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι πιστωτικού κινδύνου για τα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων, δανείων μικρομεσαίων επιχειρήσεων λιανικής και στεγαστικών δανείων, που αποτελούν πάνω από το 80% του συνόλου των δανειακών ανοιγμάτων του τραπεζικού της χαρτοφυλακίου σε ατομική βάση.

Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς είναι ο υφιστάμενος ή ενδεχόμενος κίνδυνος επί των αποτελεσμάτων και του κεφαλαίου λόγω δυσμενών μεταβολών στα επιτόκια, στις τιμές μετοχών και εμπορευμάτων, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, καθώς και στη μεταβλητότητα αυτών. Ο Όμιλος διατηρεί περιορισμένη συναλλακτική δραστηριότητα με στόχο τη βελτίωση της κερδοφορίας του και των υπηρεσιών που παρέχει στην πελατεία του. Οι συναλλακτικές αυτές δραστηριότητες συνεπάγονται την ανάληψη κινδύνου αγοράς, τον οποίο ο Όμιλος επιδιώκει να εντοπίζει, να εκτιμά, να παρακολουθεί και να διαχειρίζεται αποτελεσματικά μέσα από ένα πλαίσιο αρχών, διαδικασιών μέτρησης και ορίων, το οποίο διέπει όλες του τις συναλλαγές. Οι σημαντικότερες κατηγορίες κινδύνου αγοράς για τον Όμιλο είναι ο επιτοκιακός, ο μετοχικός και ο συναλλαγματικός κίνδυνος.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Ο **επιτοκιακός κίνδυνος** είναι ο κίνδυνος που αφορά στην πιθανή ζημία στο χαρτοφυλάκιο του Ομίλου εξαιτίας δυσμενών μεταβολών στα επιτόκια.

Βασική πηγή επιτοκιακού κινδύνου αποτελούν τα παράγωγα επιτοκιακά προϊόντα, εξωχρηματιστηριακά και διαπραγματεύσιμα σε οργανωμένες αγορές, καθώς και τα χρεόγραφα του εμπορικού χαρτοφυλακίου και των διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση.

Σε επίπεδο Ομίλου, η σημαντικότερη πηγή επιτοκιακού κινδύνου είναι η Τράπεζα. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα δραστηριοποιείται στην αγορά εξωχρηματιστηριακών παράγωγων προϊόντων, με τη σύναψη συμβάσεων ανταλλαγής επιτοκίων στο ίδιο ή διαφορετικό νόμισμα, απλής και σύνθετης δομής. Οι εν λόγω συμβάσεις χρησιμοποιούνται τόσο ως μέσα αντιστάθμισης του επιτοκιακού κινδύνου, όσο και για την αποκόμιση κερδών. Επιπλέον, η Τράπεζα αναλαμβάνει θέσεις σε Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης επί χρεογράφων και επιτοκίων, κυρίως για σκοπούς αντιστάθμισης και σε μικρότερο βαθμό για την αποκόμιση κερδών. Τέλος, η Τράπεζα διατηρεί χαρτοφυλάκιο σε έντοκα γραμμάτια και ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου, κρατικά ομόλογα χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε εκδόσεις του ΕΤΧΣ, καθώς και περιορισμένες θέσεις σε ελληνικές και διεθνείς εταιρικές εκδόσεις.

Ο **μετοχικός κίνδυνος** αφορά στον κίνδυνο πιθανών ζημιών στο χαρτοφυλάκιο μετοχών και μετοχικών παραγώγων του Ομίλου από δυσμενείς μεταβολές στις τιμές των μετοχών και των μετοχικών δεικτών. Ο Όμιλος κατέχει θέσεις σε μετοχές, η πλειοψηφία των οποίων διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών («Χ.Α.»), και σε παράγωγα προϊόντα επί μετοχών και μετοχικών δεικτών που διαπραγματεύονται στο Χ.Α., καθώς και σε διεθνή χρηματιστήρια. Οι μετοχές ταξινομούνται στο εμπορικό χαρτοφυλάκιο και στο χαρτοφυλάκιο «διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση» του Ομίλου. Τα παράγωγα προϊόντα επί μετοχών και μετοχικών δεικτών χρησιμοποιούνται αφενός για την αποκόμιση κερδών και αφετέρου για την αντιστάθμιση του κινδύνου ο οποίος προέρχεται από το χαρτοφυλάκιο μετοχών του Ομίλου, καθώς και από τα προϊόντα που διατίθενται στην πελατεία και είναι συνδεδεμένα με την απόδοση κάποιας μετοχής ή κάποιου μετοχικού δείκτη. Σε μικρότερο βαθμό, ο Όμιλος διενεργεί συναλλαγές σε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα προϊόντα επί μετοχών και μετοχικών δεικτών, είτε για την αποκόμιση κερδών, είτε για σκοπούς αντιστάθμισης.

Ο **συναλλαγματικός κίνδυνος** είναι ο κίνδυνος που αφορά στην ενδεχόμενη ζημία λόγω δυσμενών μεταβολών στις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Η ανοικτή συναλλαγματική θέση της Τράπεζας προκύπτει κυρίως από τις τρέχουσες (spot) και προθεσμιακές συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και διακρίνεται σε εμπορική και δομική. Η δομική ανοικτή συναλλαγματική θέση περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις της Τράπεζας σε ξένο νόμισμα (για παράδειγμα δάνεια, καταθέσεις κ.α.), καθώς και τις συναλλαγές σε συνάλλαγμα που διενεργεί η Διεύθυνση Διεθνών Αγορών. Εκτός της Τράπεζας, ο συναλλαγματικός κίνδυνος τον οποίο αναλαμβάνουν οι λοιπές θυγατρικές είναι αμελητέος.

Για την αποτελεσματική διαχείριση του Κινδύνου Αγοράς, η Τράπεζα υπολογίζει σε καθημερινή βάση τη Μέγιστη Δυνητική Ζημία («ΜΔΖ») τόσο του συνολικού, όσο και των επιμέρους κινδύνων (επιτοκιακό, μετοχικό, συναλλαγματικό) οι οποίοι απορρέουν από το Εμπορικό και το Διαθέσιμο προς Πώληση χαρτοφυλάκιο της, μέσω του συστήματος RiskWatch, της εταιρείας Algorithmics (πλέον IBM). Ο υπολογισμός αφορά σε χρονικό ορίζοντα μίας ημέρας και διάστημα εμπιστοσύνης 99%. Οι σημαντικότερες κατηγορίες κινδύνου αγοράς για την Τράπεζα είναι ο επιτοκιακός, ο μετοχικός και ο συναλλαγματικός κίνδυνος.

Επιπροσθέτως, η Τράπεζα εκτιμά ημερησίως τη ΜΔΖ του εμπορικού της χαρτοφυλακίου υπό ακραίες συνθήκες, για τον υπολογισμό της οποίας η βαθμονόμηση των παραμέτρων του υποδείγματος γίνεται σύμφωνα με ιστορικά δεδομένα από μια συνεχή ετήσια περίοδο σημαντικών ακραίων χρηματοοικονομικών συνθηκών συναφών προς το χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας. Η ΜΔΖ υπό ακραίες συνθήκες υπολογίζεται σε καθημερινή βάση, με χρονικό ορίζοντα μίας ημέρας και διάστημα εμπιστοσύνης 99%. Επιπλέον, η Τράπεζα εκτιμά ημερησίως και τη ΜΔΖ των χαρτοφυλακίων με τη μέθοδο της Ιστορικής Προσομοίωσης, για σκοπούς σύγκρισης.

Για τον έλεγχο και τη διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων της Τράπεζας, έχει θεσπιστεί πλαίσιο ορίων ΜΔΖ. Τα όρια καθορίστηκαν σύμφωνα με το πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνου (Risk Appetite Framework—“RAF”) της Τράπεζας, την αναμενόμενη κερδοφορία της Διεύθυνσης Διεθνών Αγορών, καθώς και το ύψος των ιδίων κεφαλαίων της Τράπεζας, στο πλαίσιο της στρατηγικής του Ομίλου. Τα όρια αφορούν τόσο στους επιμέρους κινδύνους (επιτοκιακό, συναλλαγματικό, μετοχικό), όσο και στο συνολικό κίνδυνο αγοράς του εμπορικού χαρτοφυλακίου και του «χαρτοφυλακίου διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση» της Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη τη διαφοροποίηση μεταξύ των χαρτοφυλακίων. Επιπρόσθετα, τα ίδια όρια χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση και διαχείριση των επιπέδων κινδύνου στο εποπτικό εμπορικό χαρτοφυλάκιο πάνω σε μια συνολική βάση και ανά τύπο κινδύνου, δεδομένου ότι το συνολικό επίπεδο είναι αναγκαίο για τον υπολογισμό των απαιτήσεων των ιδίων κεφαλαίων για τον κίνδυνο αγοράς βάσει εσωτερικού μοντέλου (Internal Model Approach (IMA)).

Προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία του εσωτερικού υποδείγματος μέτρησης του κινδύνου αγοράς, η Τράπεζα εφαρμόζει καθημερινά πρόγραμμα δοκιμαστικού εκ των υστέρων ελέγχου (backtesting). Ο έλεγχος, σύμφωνα τον ισχύοντα Κανονισμό Εποπτείας Πιστωτικών Ιδρυμάτων 575/2013, εφαρμόζεται στα στοιχεία μόνο του εμπορικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας και συνίσταται στη σύγκριση των υποθετικών και πραγματικών ημερησίων μεταβολών στην αξία του χαρτοφυλακίου, με τις αντίστοιχες εκτιμήσεις της ΜΔΖ. Σε περίπτωση κατά την οποία οι υποθετικές/πραγματικές ζημιές υπερβαίνουν την εκτίμηση της ΜΔΖ, τότε υπάρχει «υπέρβαση» και ενημερώνονται οι εποπτικές αρχές το αργότερο εντός πέντε εργάσιμων ημερών.

Η ημερήσια εκτίμηση της ΜΔΖ αναφέρεται σε «κανονικές» συνθήκες αγοράς. Ωστόσο, είναι απαραίτητη η συμπληρωματική ανάλυση για την εκτίμηση της ζημίας που ενδέχεται να υποστεί η Τράπεζα σε ακραίες και ασυνήθιστες συνθήκες στις χρηματοοικονομικές αγορές. Για το λόγο αυτό, διενεργείται σε εβδομαδιαία βάση άσκηση προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress testing), επί του εμπορικού χαρτοφυλακίου και του χαρτοφυλακίου «διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για

ενδεχόμενη πώληση» της Τράπεζας. Τα σενάρια που εφαρμόζονται αφορούν στους τρεις σημαντικότερους κινδύνους που ενέχει το χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας: επιτοκιακό, μετοχικό και συναλλαγματικός κίνδυνος.

Κίνδυνος Ρευστότητας

Ως κίνδυνος ρευστότητας ορίζεται ο υφιστάμενος ή μελλοντικός κίνδυνος επί των αποτελεσμάτων και του κεφαλαίου ο οποίος απορρέει από την αδυναμία του οργανισμού να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του όταν αυτές καταστούν πληρωτέες, χωρίς να υποστεί σημαντικές ζημιές.

Αντικατοπτρίζει την πιθανότητα οι ταμειακές εκροές να μην καλύπτονται επαρκώς από ταμειακές εισροές, λαμβάνοντας υπόψη μη αναμενόμενες καθυστερήσεις σε αποπληρωμές (term liquidity risk), ή αναλήψεις υψηλότερες των αναμενόμενων (withdrawal / call risk). Ο κίνδυνος ρευστότητας περιλαμβάνει τον κίνδυνο μη αναμενόμενων αυξήσεων στο κόστος χρηματοδότησης των περιουσιακών στοιχείων σε αντίστοιχες διάρκειες και επιτόκια, καθώς και τον κίνδυνο να μην είναι δυνατή η ρευστοποίηση θέσεων έγκαιρα και με εύλογους όρους.

Τα εκτελεστικά και ανώτατα στελέχη της διοίκησης έχουν την ευθύνη για την εφαρμογή της στρατηγικής κινδύνου ρευστότητας που εγκρίνεται από την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και για τη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών, μεθόδων και διαδικασιών για τον εντοπισμό, τη μέτρηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του κινδύνου ρευστότητας, που ανταποκρίνονται στη φύση και στην πολυπλοκότητα των εργασιών της Τράπεζας. Τα εκτελεστικά και ανώτατα στελέχη της διοίκησης ενημερώνονται σε καθημερινή βάση για τα τρέχοντα επίπεδα έκθεσης σε κίνδυνο ρευστότητας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το προφίλ κινδύνου ρευστότητας του Ομίλου παραμένει εντός των εγκεκριμένων ορίων.

Επιπλέον, η Διοίκηση λαμβάνει καθημερινά μία αναφορά ρευστότητας, στην οποία παρουσιάζονται αναλυτικά οι πηγές χρηματοδότησης του Ομίλου, τα διαθέσιμα, μη αναχρηματοδοτηθέντα, περιουσιακά στοιχεία, το κόστος χρηματοδότησης καθώς και άλλοι δείκτες ρευστότητας που σχετίζονται με το «Πλαίσιο Διάθεσης Ανάλυσης Κινδύνων» (RAF), το «Σχέδιο Ανάκαμψης» (RP) και το «Σχέδιο Έκτακτης Χρηματοδότησης» (CFP). Τέλος, το Συμβούλιο Διαχειριστικής Πολιτικής (ALCO) παρακολουθεί τα ανοίγματα στις ημερομηνίες λήξης των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων, καθώς και των χρηματοδοτικών απαιτήσεων, βάσει διαφόρων παραδοχών, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών που δύνανται να έχουν δυσμενή επίδραση στη δυνατότητα της Τράπεζας να ρευστοποιήσει επενδύσεις και θέσεις του εμπορικού χαρτοφυλακίου καθώς και στη δυνατότητα πρόσβασης της στις αγορές κεφαλαίου. Σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα παρακολουθείται ο δείκτης «Δάνεια προς Καταθέσεις», ο οποίος στις 31 Δεκεμβρίου 2018 ανήλθε σε 68,9% και 70,0%, σε επίπεδο χώρας (Ελλάδα) και Ομίλου, αντίστοιχα.

Εφόσον η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας αποσκοπεί στην διασφάλιση της ορθής εκτίμησης του εν λόγω κινδύνου σε επίπεδο Ομίλου και της διατήρησής του σε αποδεκτά επίπεδα, ακόμη και υπό δυσμενείς συνθήκες, ο Όμιλος θα πρέπει να έχει πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίου για την κάλυψη των αναγκών της πελατειακής του βάσης, των υποχρεώσεων του που καθιστανται πληρωτέες και των λοιπών κεφαλαιακών του αναγκών, διατηρώντας ταυτόχρονα τα απαραίτητα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία προς ενεχυρίαση για άντληση χρηματοδότησης. Συμπληρωματικά του πλαισίου διαχείρισης ρευστότητας της Τράπεζας, οι υπόλοιπες θυγατρικές του Ομίλου διατηρούν ένα επαρκές απόθεμα επιπλέον εγγυήσεων υψηλότερο του 10% των συνολικών τους καταθέσεων, το οποίο διασφαλίζει την αυτοχρηματοδότησή τους σε περίπτωση εγχώριας κρίσης.

Οι τρέχουσες, κύριες πηγές ρευστότητας της Τράπεζας είναι οι καταθέσεις, η χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα - μέσω των στοχευμένων πράξεων πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης («TLTROs») με την ΕΚΤ - και οι συμφωνίες επαναγοράς τίτλων (repos) με μεγάλα Πιστωτικά Ιδρύματα («Π.Ι.») του εξωτερικού. Η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ και οι συναλλαγές repos πραγματοποιούνται με την παραχώρηση εξασφαλίσεων κυρίως στοιχείων ενεργητικού υψηλής ρευστότητας και πιστωτικής ποιότητας, όπως ομολόγων έκδοσης κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και ομολόγων και Εντόκων Γραμματίων έκδοσης Ελληνικού Δημοσίου, αλλά και άλλων στοιχείων ενεργητικού, όπως εταιρικών δανείων υψηλής διαβάθμισης και καλυμμένων ομολογιών που έχει εκδώσει η Τράπεζα.

Το 2018 υπήρξε άλλο ένα έτος ορόσημο για το προφίλ ρευστότητας της Τράπεζας, μετά την ολοσχερή αποδέσμευσή της από τον μηχανισμό χρηματοδότησης ELA, τον Νοέμβριο του 2017. Ειδικότερα, η Εθνική Τράπεζα ήταν και πάλι η πρώτη ελληνική, συστημική τράπεζα που πέτυχε την επαναφορά των εποπτικών δεικτών Ρευστότητας LCR και NSFR, οι οποίοι απορρέουν από το πλαίσιο της Βασιλείας III, πάνω από τα ελάχιστα εποπτικά όρια. Το επίτευγμα αυτό καταδεικνύει την πρωταγωνιστική θέση της Εθνικής Τράπεζας στον τομέα της ρευστότητας και διασφαλίζει την δυνατότητα της Τράπεζας να χρηματοδοτήσει την ανάκαμψη της Ελληνικής Οικονομίας ενώ παράλληλα συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός υγιούς ισολογισμού.

Ειδικότερα, στις 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο των πελατειακών καταθέσεων της Τράπεζας ανήλθε σε €42,2δισ., παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση κατά €3,4 δισ. σε σχέση με το αντίστοιχο υπόλοιπο στο τέλος του προηγούμενου έτους. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αύξηση αυτή οφείλεται περίπου κατά το ήμισυ σε καταθέσεις λιανικής, οι οποίες θεωρούνται το πιο σταθερό είδος πελατειακών καταθέσεων. Επιπλέον, κατά την ίδια περίοδο, η Τράπεζα μείωσε περαιτέρω τη χρηματοδότησή της από την ΕΚΤ κατά €0,5δισ., περιορίζοντας τη συνολική της έκθεση στο Ευρωσύστημα, μέσω TLTROs, σε €2,25δισ., το χαμηλότερο επίπεδο από την έναρξη της κρίσης. Επιπρόσθετα, οι ίδιες εκδόσεις καλυμμένων ομολογιών αναβαθμίστηκαν σε επενδυτική βαθμίδα (investment grade), με αποτέλεσμα να θεωρούνται αποδεκτές εγγυήσεις προς χρηματοδότηση από την ΕΚΤ, άλλο ένα σημαντικό επίτευγμα και ταυτόχρονα ψήφος εμπιστοσύνης προς την Τράπεζα.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Επιπλέον, οι αγορές για χρηματοδότηση μέσω συναλλαγών repos με Π.Ι. παρέμειναν ανοικτές, με την Τράπεζα να αντλεί χρηματοδότηση ύψους €3,3δισ., περίπου στα ίδια επίπεδα με το 2017. Τέλος, η πώληση των ξένων θυγατρικών εταιριών SABA και NBG Albania συνεισέφερε οριακά στη βελτίωση της ρευστότητας της Τράπεζας κατά €66 εκατ.

Όπως προαναφέρθηκε, οι δείκτες LCR και NSFR παρουσίασαν σημαντική βελτίωση μέσα στο 2018, υπερβαίνοντας για πρώτη φορά τα αντίστοιχα ισχύοντα εποπτικά όρια. Ειδικότερα, ο δείκτης LCR της Τράπεζας επανήλθε πάνω από το όριο του 100% τον Ιούλιο του 2018 και αυξήθηκε περαιτέρω, καταγράφοντας τη μέγιστη τιμή του, 128%, στο τέλος του έτους. Παράλληλα, ο δείκτης NSFR ξεπέρασε το αντίστοιχο εποπτικό όριο του 100% για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο και ανήλθε σε 107% στις 31 Δεκεμβρίου 2018.

Τέλος, ένας ακόμη δείκτης ρευστότητας που παρακολουθείται καθημερινά από την Τράπεζα είναι η «Απόσταση από τον ELA», ο οποίος αυξήθηκε κατά €5,4 δισ. και ανήλθε σε €6,9 δισ. στις 31 Δεκεμβρίου 2018, εκ των οποίων €4,0 δισ. ήταν κατατεθειμένα στην Τράπεζα της Ελλάδος, €0,9δισ. αφορούσαν σε εγγυήσεις αποδεκτές για χρηματοδότηση από την ΕΚΤ και περίπου €2 δισ. αντιστοιχούσαν σε Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εγγυήσεις για χρηματοδότηση μέσω repos με Π.Ι., αναδεικνύοντας περαιτέρω τη βελτιωμένη εικόνα της ρευστότητας της Τράπεζας.

Πιστωτικός Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου

Ο πιστωτικός κίνδυνος αντισυμβαλλομένου σε επίπεδο Ομίλου προέρχεται από τις συναλλαγές σε εξωχρηματοπιστηριακά παράγωγα προϊόντα και από τις λουπές διαπραγματευτικές συναλλαγές χρηματοδότησης, με ή χωρίς εξασφάλιση, και έγκειται στην αδυναμία του αντισυμβαλλομένου να τηρήσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις. Για την αποτελεσματική διαχείριση του εν λόγω κινδύνου, η Τράπεζα έχει θεσπίσει πλαίσιο ορίων αντισυμβαλλομένου, για τον καθορισμό και την παρακολούθηση του οποίου την ευθύνη έχει η Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κινδύνων και Κινδύνου Ρευστότητας της Τράπεζας και του Ομίλου («Δ.Δ.Χ.Κ.Κ.Ρ.Τ.&Ο»).

Τα όρια πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου καθορίζονται βάσει της πιστοληπτικής διαβάθμισης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και την κατηγορία προϊόντος. Οι πιστοληπτικές διαβαθμίσεις παρέχονται από τους διεθνώς αναγνωρισμένους οίκους αξιολόγησης Moody's και Standard & Poor's. Σύμφωνα με την πολιτική της Τράπεζας, σε περίπτωση που οι οίκοι διαφωνούν ως προς την πιστοληπτική αξιολόγηση ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, λαμβάνεται υπόψη η χαμηλότερη διαβάθμιση.

Τα όρια αντισυμβαλλομένου καλύπτουν όλα τα χρηματοοικονομικά προϊόντα στα οποία δραστηριοποιούνται οι Διευθύνσεις Διεθνών Αγορών και Χρηματοδότησης Ομίλου, στη διαπραγματευτική αγορά. Το πλαίσιο ορίων αναθεωρείται σε τακτή βάση, σύμφωνα με τις επιχειρηματικές ανάγκες της Τράπεζας και τις επικρατούσες συνθήκες στις διεθνείς και εγχώριες χρηματοοικονομικές αγορές. Παρόμοια δομή ορίων για τη διαχείριση του κινδύνου αντισυμβαλλομένου εφαρμόζεται από όλες τις θυγατρικές του Ομίλου.

Η εκτίμηση της έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου εξαρτάται από τον τύπο του χρηματοοικονομικού προϊόντος. Για διαπραγματευτικές τοποθετήσεις, η έκθεση σε κίνδυνο ισούται με την ονομαστική αξία κάθε συναλλαγής. Για εξωχρηματοπιστηριακές συναλλαγές, η έκθεση στον εν λόγω κίνδυνο υπολογίζεται με βάση τους Συντελεστές Πιστωτικού Ισοδυνάμου που αντιστοιχούν στον τύπο της συναλλαγής, τη διάρκειά της και την ύπαρξη διαδικασιών συμψηφισμού και ανταλλαγής εγγυήσεων.

Ο Όμιλος, με στόχο τον περιορισμό του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου, τυποποιεί τις συναλλαγές του με τους αντισυμβαλλομένους μέσω συμβάσεων International Swaps and Derivatives Association, Inc. («ISDA») και Global Master Repurchase Agreement («GMRA»), οι οποίες εμπεριέχουν όλους τους απαιτούμενους όρους σχετικά με τον συμψηφισμό των εκατέρωθεν απαιτήσεων και υποχρεώσεων και την παροχή των αναγκαίων εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλομένων. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα έχει συνάψει συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (Credit Support Annexes, «CSAs») με το σύνολο των αντισυμβαλλομένων πιστωτικών ιδρυμάτων και την πλειοψηφία των εταιρικών πελατών, με τους οποίους διενεργεί εξωχρηματοπιστηριακές συναλλαγές. Με τις συμβάσεις αυτές τίθενται οι όροι και διασφαλίζεται η αμοιβαία παροχή εξασφαλίσεων (μετρητά ή χρεωστικοί τίτλοι), σε ημερήσια βάση, σύμφωνα με την τρέχουσα αξία των συναλλαγών, ελαχιστοποιώντας τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου.

Ο Όμιλος αποφεύγει να αναλαμβάνει θέσεις σε παράγωγα προϊόντα, των οποίων οι αξίες των υποκείμενων στοιχείων έχουν υψηλό βαθμό συσχέτισης με την πιστοληπτική ποιότητα του αντισυμβαλλομένου (wrong-way-risk).

Λειτουργικός κίνδυνος

Λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος ζημίας που απορρέει από την ανεπάρκεια ή αποτυχία εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων, ανθρώπινου παράγοντα ή από εξωτερικά γεγονότα.

Ο Όμιλος, αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα του λειτουργικού κινδύνου, έχει θεσπίσει και τηρεί από το 2006 ένα πλαίσιο για τη διαχείρισή του, το οποίο καλύπτει όλο το εύρος των δραστηριοτήτων του. Η εφαρμογή του πλαισίου διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου σε επίπεδο Ομίλου υποστηρίζεται μηχανογραφικά, από το 2009, μέσω του συστήματος OpVar της εταιρείας Algorithmics (πλέον IBM) και από το 2018 μέσω του συστήματος OpenPages της ίδιας εταιρείας. Το εν λόγω σύστημα καλύπτει όλο το πλαίσιο διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου και συγκεκριμένα τη διαδικασία Συλλογής Ζημιογόνων Γεγονότων, την ετήσια εφαρμογή της διαδικασίας Αυτοαξιολόγησης Κινδύνων και του συναφούς Περιβάλλοντος Ελέγχου, τη θέσπιση και παρακολούθηση Βασικών Δεικτών Κινδύνου, το έργο της Ανάλυσης Σεναρίων, καθώς και την υλοποίηση Σχεδίων Δράσης.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Κατά τη διάρκεια του 2018 έλαβαν χώρα δύο συνεδριάσεις της Επιτροπής Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου, όπου μεταξύ άλλων θεμάτων περιλήφθηκαν τα εξής:

- Παρουσίαση των αποτελεσμάτων του Stress Test για τον λειτουργικό κίνδυνο.
- Παρουσίαση των αποτελεσμάτων του εκ των υστέρων ελέγχου (back testing) για τον νομικό κίνδυνο.
- Αναθεώρηση της διαδικασίας υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για λειτουργικό κίνδυνο, και έγκριση του κείμενου 'Πολιτική & Μεθοδολογίες Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου'.
- Παρουσίαση και έγκριση του νέου Πλαισίου των Βασικών Δεικτών Κινδύνου.

Παράλληλα ενισχύθηκε η ανάπτυξη συνεργιών με άλλες Μονάδες της Τράπεζας (Γραφείο CISO, Νομικές Υπηρεσίες) και εμπλουτίστηκε η βάση δεδομένων ζημιών λειτουργικού κινδύνου με την κατάλληλη επισήμανση νέων υποκατηγοριών κινδύνου (Conduct Risk, Model Risk και ICT Risk).

Επιπλέον, κατά τη διάρκεια του 2018, οι διαδικασίες της Μονάδας περιλήφθηκαν στο Σχέδιο Συνέχειας Εργασιών της Τράπεζας.

Για τον υπολογισμό του εποπτικού κεφαλαίου έναντι του λειτουργικού κινδύνου, η Τράπεζα ακολουθεί την Τυποποιημένη Προσέγγιση, τόσο σε ατομική όσο και σε ενοποιημένη βάση.

Κίνδυνος επιτοκίων στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο

Ο Όμιλος διαχειρίζεται συστηματικά τον επιτοκιακό κίνδυνο που αφορά στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο μέσω:

- Αναλύσεων των ανοιγμάτων ρευστότητας και αναχρηματοδότησης.
- Μετρήσεων ευαισθησίας της αξίας των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού εσόδου από τόκους σε πιθανές και ακραίες μεταβολές των επιτοκίων.

Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση σημαντικού μέρους των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ως εποπτικά κεφάλαια ή ως στοιχείο ενεργητικού

Στον υπολογισμό των δεικτών κεφαλαίου και κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου, ο Όμιλος συμπεριλαμβάνει αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις («ΑΦΑ»). Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το ποσό των ΑΦΑ του Ομίλου εξαιρουμένου του ΑΦΑ που αναταξινομήθηκε ως προοριζόμενο προς πώληση, ήταν €4,9 δισ. (31 Δεκεμβρίου 2017: €4,9 δισ.).

Η Τράπεζα διενεργεί επανεκτίμηση της αξίας των ΑΦΑ σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, η οποία ενδέχεται να οδηγήσει σε μείωση των ΑΦΑ στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης και κατά συνέπεια σε μείωση της αξίας των ΑΦΑ που περιλαμβάνονται στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου.

Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 575/2013 προβλέπει ότι οι ΑΦΑ που αναγνωρίζονται για σκοπούς ΔΠΧΑ, στηρίζονται στην μελλοντική κερδοφορία και προκύπτουν από προσωρινές διαφορές ενός πιστωτικού ιδρύματος και υπερβαίνουν συγκεκριμένα όρια πρέπει να αφαιρούνται από το CET1 του ιδρύματος. Η εν λόγω αφαίρεση εφαρμόζεται σταδιακά μέχρι το 2019.

Η αφαίρεση θα έχει σημαντική επίπτωση στα πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης και της Τράπεζας. Ωστόσο, ως μέτρο άμβλυσης των συνεπειών της απομείωσης, το άρθρο 27Α του Ν.4172/2013, όπως ισχύει, περί ΑΦΑ, επιτρέπει υπό προϋποθέσεις, στα Πιστωτικά Ιδρύματα από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις ΑΦΑ προερχόμενες από: (α) τις ζημίες του Private Sector Initiative ("PSI"), (β) σωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου που έχουν αναγνωριστεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, (γ) ζημίες από οριστικές διαγραφές ή από πωλήσεις δανείων και (δ) λογιστικές διαγραφές, οι οποίες τελικά θα οδηγήσουν σε οριστικές διαγραφές και ζημίες από πώληση, σε απαίτηση («Φορολογικές Πιστώσεις» ή "Tax Credit") έναντι του Ελληνικού Δημόσιου. Οι κατηγορίες (γ) και (δ) ανωτέρω προστέθηκαν με τον Ν.4465/2017, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 29 Μαρτίου 2017. Ο Ν.4465/2017 θεσπίζει ότι οι Φορολογικές Πιστώσεις δεν μπορούν να υπερβούν τον φόρο που αντιστοιχούσε στις σωρευμένες προβλέψεις που είχαν αναγνωριστεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, μείον: (α) κάθε οριστική και εκκαθαρισμένη φορολογική πίστωση σε περίπτωση που σε μία χρήση προέκυψε λογιστική ζημία, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 27Α και η οποία αφορά την ανωτέρω σωρευμένη πρόβλεψη, (β) το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί σε οποιεσδήποτε μεταγενέστερες ειδικές προβλέψεις, οι οποίες αφορούν τις ανωτέρω σωρευμένες προβλέψεις και (γ) το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί στην ετήσια απόσβεση της χρεωστικής διαφοράς η οποία αφορά τις ανωτέρω προβλέψεις και λοιπές εν γένει ζημίες λόγω πιστωτικού κινδύνου.

Επιπρόσθετα, ο Ν.4465/2017 τροποποίησε το άρθρο 27 «Μεταφορά ζημιών», εισάγοντας περίοδο απόσβεσης 20 ετών για ζημίες που προέρχονται από διαγραφές δανείων ως συνέπεια διακανονισμού ή ρύθμισης και για οριστικές ζημίες που απορρέουν από πωλήσεις δανείων.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι επιλέξιμες ΑΦΑ του Ομίλου ανήλθαν σε €4,6 δισ. (31 Δεκεμβρίου 2017: €4,7 δισ.). Βασική προϋπόθεση για την μετατροπή των ΑΦΑ σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο είναι η ύπαρξη λογιστικής ζημίας, σε ατομική βάση, της αντίστοιχης χρήσης, ξεκινώντας από την οικονομική χρήση 2016 και μετά. Το ποσό της οριστικής και εκκαθαρισμένης απαίτησης θα προσδιορίζεται διά του πολλαπλασιασμού του συνολικού ποσού των ΑΦΑ με το ποσοστό που αντιπροσωπεύει η λογιστική, μετά από φόρους, ζημία χρήσης στο σύνολο των ιδίων κεφαλαίων, όπως αυτά εμφανίζονται στις εκάστοτε ετήσιες ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις, μη συμπεριλαμβανομένης σε αυτά της λογιστικής ζημίας χρήσης. Η οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο θα μετατρέπεται την επόμενη χρήση σε σχέση με την χρήση που εμφανίστηκαν οι λογιστικές ζημίες. Η απαίτηση μπορεί να συμψηφίζεται με τον φόρο εισοδήματος. Το μη συμψηφιζόμενο μέρος αναγνωρίζεται άμεσα ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο. Η Τράπεζα υποχρεούται στην έκδοση δικαιωμάτων μετατροπής υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου αξίας ίσης με το 100% του ποσού της αρχικής οριστικής και εκκαθαρισμένης απαίτησης από το Ελληνικό Δημόσιο και στο σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού προοριζόμενο αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου. Οι κοινοί μέτοχοι θα έχουν δικαίωμα προτίμησης επί των ανωτέρω δικαιωμάτων μετατροπής. Το εν λόγω αποθεματικό θα κεφαλαιοποιηθεί και θα εκδοθούν κοινές μετοχές υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Ο νόμος επιτρέπει στα Πιστωτικά Ιδρύματα να αντιμετωπίζουν τις συγκεκριμένες ΑΦΑ ως «μη βασιζόμενες στη μελλοντική κερδοφορία» σύμφωνα με τις διατάξεις της CRD IV, με αποτέλεσμα να μην αφαιρούνται από τον δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών κατηγορίας 1 (CET1) και συνεπώς να βελτιώνουν την κεφαλαιακή τους θέση.

Την 7 Νοεμβρίου 2014 η Έκτακτη Γενική Συνέλευση αποφάσισε την ένταξη της Τράπεζας στις διατάξεις του ανωτέρω νόμου. Η έξοδος της Τράπεζας από τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου προϋποθέτει την έγκριση των εποπτικών αρχών και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων.

Εάν οι κανονισμοί που διέπουν τη χρήση των ΑΦΠ, ως μέρος των εποπτικών κεφαλαίων του Ομίλου αλλάζουν, αυτό μπορεί να επηρεάσει την κεφαλαιακή βάση του Ομίλου και κατά συνέπεια και τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το 81,9% του CET1 του Ομίλου αποτελούνταν από ΑΦΠ. Επιπροσθέτως, δεν είναι βέβαιο ότι οποιαδήποτε οριστική ερμηνεία των τροποποιήσεων που περιγράφονται παραπάνω δεν θα αλλάξει ή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θα κρίνει τον χειρισμό των ΑΦΠ βάσει του ελληνικού νόμου παράνομο και κατά συνέπεια τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα δεν θα μπορέσουν να διατηρήσουν ορισμένες ΑΦΠ ως εποπτικά κεφάλαια. Εάν συντρέξει οποιοσδήποτε από τους παραπάνω κινδύνους, αυτό θα μπορούσε να έχει σημαντική δυσμενή επίπτωση στη δυνατότητα του Ομίλου να διατηρήσει επαρκή εποπτικά κεφάλαια, τα οποία με τη σειρά τους ενδεχομένως να καταστήσουν αναγκαία την έκδοση από τον Όμιλο επιπρόσθετων κεφαλαιακών μέσων που θα μπορέσουν να προσμετρηθούν στα εποπτικά κεφάλαια, να ρευστοποιήσει περιουσιακά στοιχεία, να περιορίσει την επιχειρηματική δραστηριότητά του ή να αναλάβει άλλες δράσεις, που ενδεχομένως να έχουν ουσιώδη αρνητική επίδραση στα λειτουργικά αποτελέσματα, τη χρηματοοικονομική κατάσταση του Ομίλου και τις προοπτικές του.

Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, στην ετήσια έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου πρέπει να αναφέρονται οι πάσης φύσεως συναλλαγές μεταξύ της Τράπεζας και του Ομίλου με τα συνδεδεμένα μέρη, όπως αυτά ορίζονται στο ΔΛΠ 24, που πραγματοποιήθηκαν κατά την διάρκεια της οικονομικής χρήσης. Επίσης, απαιτείται από τα παραπάνω στοιχεία, να παρατίθενται διακριτά, οι συνολικές αμοιβές διευθυντικών στελεχών και μελών της διοίκησης, καθώς και οι απαιτήσεις και υποχρεώσεις τους. Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται οι συναλλαγές της Τράπεζας με τις θυγατρικές της, ενώ δεν υπάρχουν σημαντικές συναλλαγές με τις συγγενείς.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Θυγατρικές

(Έκατ.)	Απαιτήσεις	Υποχρεώσεις	Έσοδα	Έξοδα	Τάξεως (καθαρό υπόλοιπο)
NBG Securities A.E.Π.Ε.Υ.	-	53	2	1	23
Εθνική Asset Management A.E.Δ.Α.Κ.	1	19	3	-	-
Εθνική Leasing A.E.	649	71	17	1	350
Εθνική Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε.	-	1	-	1	-
Προνομιούχος Α.Ε. Γενικών Αποθηκών Ελλάδος	1	21	-	2	3
NBG Greek Fund Ltd	-	6	-	-	-
The South African Bank of Athens Ltd (S.A.B.A.)	-	-	4	-	-
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρος) ΛΤΔ	1	176	1	1	2
NBG Management Services Ltd	2	-	2	-	-
Storanska Banka A.D.-Skopje	2	-	2	-	-
NBG International Ltd	-	14	-	-	-
NBG Finance Plc	-	55	-	-	-
NBG Asset Management Luxembourg S.A.	-	-	-	-	-
Καινοτόμες Επιχειρήσεις Α.Ε. (I-Ven)	-	2	-	-	-
Banca Romaneasca S.A.	386	80	2	1	467
Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών «Η Εθνική» (Όμιλος)	51	401	18	8	3
Grand Hotel Summer Palace A.E.	-	1	-	-	-
ΚΑΔΜΟΣ Α.Ε.	-	-	-	-	-
ΔΙΟΝΥΣΟΣ Α.Ε.	-	-	-	-	-
Κτηματική Κατασκευαστική Α.Ε. «ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ»	-	-	-	-	-
ΠΡΟΤΥΠΟΣ Κτηματική Τουριστική Α.Ε.	-	-	-	-	-
Ελληνικά Τουριστικά Έργα Α.Ε.	-	-	-	-	-
Εθνική Κτηματικής Εκμετάλλευσης Α.Ε.	-	-	1	-	-
NBG International Holdings B.V.	-	1	-	-	-
NBG Leasing IFN S.A.	5	-	1	-	-
NBG Finance (Dollar) Plc	-	280	-	-	-
NBG Finance (Sterling) Plc	-	114	-	1	-
NBG Bank Malta Ltd	52	144	2	2	46
Εθνική Factors A.E.	362	28	10	-	417
Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π.	-	6	-	67	1.368
Banka NBG Albania Sh.a.	-	-	-	-	-
ARC Management One SRL (Special Purpose Entity)	-	-	-	-	-
ARC Management Two EAD (Special Purpose Entity)	-	-	-	-	-
Probank A.E.Δ.Α.Κ.	-	2	-	-	-
I-BANK DIRECT S.A.	-	1	-	-	-
Probank Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	50	7	1	-	-
Probank Μεσίτες Ασφαλίσεων Α.Ε.	-	1	-	-	-
Bankteco E.O.O.D.	-	-	-	-	-
CAC Coral Limited	98	-	-	-	28
Σύνολο	1.660	1.484	66	85	2.707

33

Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Σημείωση 42 της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης του Ομίλου και της Τράπεζας για την χρήση από 1 Ιανουαρίου 2018 έως 31 Δεκεμβρίου 2018.

Εξωτερικοί ελεγκτές

Η Επιτροπή Ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου εξετάζει την ανεξαρτησία των εξωτερικών ελεγκτών («ελεγκτές»), καθώς επίσης και τη σχέση τους με τον Όμιλο, συμπεριλαμβανομένης της ανάθεσης μη ελεγκτικών εργασιών, καθώς και τις αμοιβές για ελεγκτικές και μη ελεγκτικές εργασίες. Επιπρόσθετα, βάσει των απαιτήσεων που θέτει η Αναθεωρημένη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας με το ΤΧΣ⁴, η Τράπεζα θα πρέπει να αλλάζει τους ελεγκτές της κάθε πέντε χρόνια. Ο διορισμός της PwC, εγκρίθηκε από την Ετήσια Γενική Συνέλευση της Εθνικής Τράπεζας Μετόχων του 2017 στις 30 Ιουνίου 2017 όπου ανάλαβε για πρώτη φορά τον έλεγχο των ετήσιων και εξαμηνιαίων Οικονομικών Καταστάσεων της Τράπεζας και του Ομίλου για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017. Η Ετήσια Γενική Συνέλευση της Εθνικής Τράπεζας στις 26 Ιουλίου 2018, ανάθεσε εκ νέου στην PwC τον έλεγχο χρήση των ετήσιων και εξαμηνιαίων Οικονομικών Καταστάσεων της Τράπεζας και του Ομίλου για την χρήση του 2018.

⁴ Ως αποτέλεσμα της ανακεφαλαιοποίησης το 2013 και το 2015, το ΤΧΣ και η Τράπεζα εισήλθε στις 3 Δεκεμβρίου του 2015, σε μια αναθεωρημένη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας (η «Αναθεωρημένη Σύμβαση Πλαίσιο»), η οποία τροποποίησε την αρχική Σύμβαση Πλαίσιο της 10 Ιουλίου 2013, μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ (η «Σύμβαση Πλαίσιο»).

Μη χρηματοοικονομική κατάσταση

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τα άρθρα 43α και 107α του Κ.Ν. 2190/1920, όπως ισχύει⁵, η Τράπεζα περιλαμβάνει στην έκθεση διαχείρισης μια μη χρηματοοικονομική κατάσταση με στόχο την κατανόηση της εξέλιξης, των επιδόσεων, της θέσης και του αντίκτυπου των δραστηριοτήτων της Τράπεζας και του Ομίλου. Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, η εν λόγω μη χρηματοοικονομική κατάσταση περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες:

- A. Περιβαλλοντικά θέματα.
- B. Κοινωνικά και εργασιακά θέματα.
- Γ. Σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου.
- Δ. Καταπολέμηση της διαφθοράς και θέματα σχετικά με τη δωροδοκία.

Στο πλαίσιο υλοποίησης της απαίτησης για δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών, η Τράπεζα έλαβε υπόψη διεθνείς πρακτικές και πρότυπα, όπως οι Οδηγίες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις (2011).

A) Περιβαλλοντικά θέματα

Η Εθνική Τράπεζα, ως ένας μεγάλος τραπεζικός όμιλος της χώρας, θεωρώντας ότι τα ζητήματα βιωσιμότητας είναι κρίσιμα, τόσο για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της, όσο και για τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, προσαρμόζεται ήδη -σε εθελοντική βάση- με διεθνώς βέλτιστες πρακτικές. Ειδικότερα, έχει θεσπίσει και εφαρμόζει Πολιτική Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης της Τράπεζας και του Ομίλου, Περιβαλλοντική Πολιτική, Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας, Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, ενώ έχει αναπτύξει, από το 2004, Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης το οποίο είναι εναρμονισμένο με τις απαιτήσεις του διεθνούς προτύπου ISO 14001.

Πολιτική Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και Πολιτική Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης της Τράπεζας και του Ομίλου.

Στο πλαίσιο του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης της Τράπεζας έχουν αναλυθεί οι συνολικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της Τράπεζας και ως συνέπεια έχουν καθορισθεί οι ακόλουθοι 5 βασικοί Άξονες του Προγράμματος Δράσης της Εθνικής Τράπεζας:

1. Η εξοικονόμηση ενέργειας και φυσικών πόρων γενικότερα.
2. Ο εξορθολογισμός των επαγγελματικών μετακινήσεων.
3. Η αποτελεσματική διαχείριση του χαρτιού και των στερεών αποβλήτων.
4. Η εφαρμογή περιβαλλοντικών κριτηρίων στις προμήθειες.
5. Η εφαρμογή πολιτικής ανάλυσης και εκτίμησης περιβαλλοντικών κινδύνων στις επενδυτικές και πιστοδοτικές διαδικασίες.

Επιπλέον, η Τράπεζα έχει αξιολογηθεί θετικά για την κοινωνική και περιβαλλοντική της επίδοση από ανεξάρτητους αναλυτές με αποτέλεσμα να έχει ενταχθεί στο χρηματιστηριακό δείκτη αειφορίας FTSE4Good Emerging Index. Δημοσιεύει επίσης, από το 2007, μέσω του Ανεξάρτητου Μη-Κερδοσκοπικού Οργανισμού Carbon Disclosure Project, στοιχεία αναφορικά με θέματα στρατηγικής της για την αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου, καθώς επίσης και δεδομένα που αφορούν στη χρήση νερού και τις εκπομπές CO₂ που προέρχονται από τις δραστηριότητες της. Παράλληλα, η Εθνική Τράπεζα αξιολογήθηκε το 2018 από τον Οίκο ISS Corporate Solutions αναφορικά με τους πυλώνες «Περιβάλλον», «Κοινωνία» και «Διακυβέρνηση». Η Τράπεζα κατατάχθηκε στην ανώτατη Κατηγορία 1 «Highest Rating by Institutional Shareholder Services» για τους πυλώνες «Κοινωνία» και «Περιβάλλον». Η επίδοση αυτή αποτελεί μια ακόμη επιβεβαίωση του υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής και κοινωνικής υπευθυνότητας της Τράπεζας.

Η Εθνική Τράπεζα, στοχεύοντας στη διαρκή πρόωθηση της αντίληψης της βιώσιμης ανάπτυξης και της εταιρικής υπευθυνότητας συμμετέχει σε σχετικούς Φορείς και Πρωτοβουλίες. Αναλυτικότερα:

- **Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη:** Η Εθνική Τράπεζα αποτελεί κύριο μέλος του Ελληνικού Δικτύου για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη από τον Δεκέμβριο του 2008.
- **Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ):** Η Τράπεζα, με τη συμμετοχή της στην ΕΕΤ, λαμβάνει μέρος τόσο στη ρυθμιστική διαδικασία όσο και στη λήψη αποφάσεων σε νομοπαρασκευαστικό επίπεδο. Σε ό,τι αφορά στις δράσεις για την αειφόρο ανάπτυξη, η ΕΕΤ έχει συστήσει διατραπεζική Επιτροπή, στην οποία συμμετέχει ενεργά και η Εθνική Τράπεζα.
- **Πρωτοβουλία «Sustainable Greece 2020»:** Η Πρωτοβουλία «Sustainable Greece 2020», που υλοποιεί το QualityNet Foundation σε συνεργασία με τους σημαντικότερους επιχειρηματικούς φορείς της χώρας, έχει ως στόχο να ευαισθητοποιήσει την ελληνική επιχειρηματική κοινότητα και την ευρύτερη κοινωνία γύρω από τα θέματα της Βιώσιμης Ανάπτυξης, της Υπεύθυνης Επιχειρηματικότητας και της Κοινωνικής Υπευθυνότητας. Στρατηγικός στόχος της Πρωτοβουλίας είναι η ανάπτυξη ενός

⁵ Από την 1η Ιανουαρίου 2019, έχει τεθεί σε εφαρμογή ο Ν. 4548/2018 ο οποίος αντικαθιστά τον Κ.Ν. 2190/1920.

συστηματοποιημένου διαλόγου καθώς και η δημιουργία μεθοδολογιών και εργαλείων που θα υποστηρίζουν την πορεία της χώρας προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη τόσο σε μικροοικονομικό όσο και σε μακροοικονομικό επίπεδο. Η Εθνική Τράπεζα συνεχίζει να στηρίζει την πρωτοβουλία αυτή ως Πρεσβευτής Βιωσιμότητας. Η εν λόγω Πρωτοβουλία πραγματοποιείται με τη συνεργασία Ευρωπαϊκών και Εθνικών Θεσμικών Φορέων, 9 Ιδρυτικών Φορέων, 35 Επιχειρηματικών Φορέων και με τη σύμπραξη σημαντικού αριθμού Επιχειρήσεων, Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Οργανισμών της Κοινωνίας των Πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, η Εθνική Τράπεζα κατατάχθηκε το 2018 από το «Sustainability Performance Directory», τον Επιχειρηματικό Δείκτη Βιώσιμης Ανάπτυξης, στις 21 πρωτοπόρες εταιρείες στον Θεσμό «THE MOST SUSTAINABLE COMPANIES IN GREECE 2017». Το «Sustainability Performance Directory», που αναπτύχθηκε από το QualityNet Foundation, αποτελεί μέρος της Πρωτοβουλίας «Sustainable Greece 2020» και ολοκληρώνει τη δημιουργία μιας εργαλειοθήκης, που υποστηρίζει τους Οργανισμούς στην υιοθέτηση Βιώσιμων Πολιτικών, και αναβαθμίζει την εταιρική τους προσέγγιση στα θέματα Βιώσιμης Ανάπτυξης και Υπεύθυνης Επιχειρηματικότητας, ενισχύοντας αποφασιστικά την ανταγωνιστικότητά τους. Ο Επιχειρηματικός δείκτης «Sustainability Performance Directory» δημιουργήθηκε βάσει προδιαγραφών του Ελληνικού Κώδικα Βιωσιμότητας, στα πρότυπα του Γερμανικού Κώδικα Βιωσιμότητας και υποστηρίζει εταιρείες προκειμένου να απαντήσουν σε σημαντικές προκλήσεις, όπως η προσαρμογή των εταιρειών τους στα κανονιστικά πλαίσια της μη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, η διαχείριση του περιβαλλοντικού και κοινωνικού ρίσκου, η ένταξή τους σε υπεύθυνα δίκτυα προμηθευτών και διεθνών αλυσίδων αξίας και τέλος η σηματοδότηση και αναγνώριση της υπεύθυνης επιχειρηματικότητας. Η ανάδειξη της Εθνικής Τράπεζας στην ηγετική ομάδα της επιχειρηματικής ελίτ προέκυψε ύστερα από αξιολόγηση των επιδόσεών της, καθώς και από την ολιστική προσέγγιση που υιοθετεί σε θέματα Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Επιπλέον, η Τράπεζα διοργανώνει εκπαιδευτικά σεμινάρια για την εκπαίδευση και πιστοποίηση του αρμόδιου προσωπικού που ασχολείται με τα θέματα Ε.Κ.Ε. των Μονάδων της. Επίσης, η Τράπεζα έχει εντάξει στο εκπαιδευτικό της πρόγραμμα «ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΙΣΤΗΣ» ειδικό κύκλο εισηγήσεων μιας ημέρας αναφορικά με θέματα Ε.Κ.Ε., περιβαλλοντικής πολιτικής και διαχείρισης, sustainable finance και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μέσω αυτού του κύκλου ενημερώθηκαν/εκπαιδεύτηκαν κατά το 2018 στα ανωτέρω θέματα 84 στελέχη της Τράπεζας.

Τέλος, η Τράπεζα δημοσιοποιεί από το 2007 -κατ' έτος- Έκθεση Ε.Κ.Ε. εφαρμόζοντας τις αντίστοιχες Κατευθυντήριες Οδηγίες του GRI. Από το 2010 και εφεξής η Έκθεση Ε.Κ.Ε. της Τράπεζας πιστοποιείται κατ' έτος από Ανεξάρτητο Φορέα Διασφάλισης και περιλαμβάνει πιστοποιημένους δείκτες επίδοσης (KPI's) για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και Εταιρική Υπευθυνότητα.

B) Κοινωνικά και εργασιακά θέματα

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη της Τράπεζας και του Ομίλου

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η Τράπεζα καταρτίζει ετησίως Έκθεση Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, ενώ παρέχει στοιχεία στο πλαίσιο αξιολογήσεων από τρίτους Οργανισμούς και διάφορους Οίκους Αξιολόγησης αναφορικά με τις δράσεις εταιρικής υπευθυνότητας που πραγματοποιεί. Περαιτέρω, σημειώνεται ότι, η Εθνική Τράπεζα, με σκοπό να συμπεριλάβει τα ενδιαφερόμενα μέρη (Αρχές, Πολιτεία, ΜΚΟ, ΜΜΕ, εργαζόμενοι, επιχειρηματικός κόσμος, προμηθευτές, μέτοχοι, επενδυτές, κ.λπ.) στη διαδικασία προσδιορισμού, κατανόησης και ανταπόκρισης σε ζητήματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, εφαρμόζει το πρότυπο AA1000 Accountability Principles Standard (APS) 2008. Το πρότυπο AA1000 APS και οι Κατευθυντήριες Οδηγίες των Προτύπων GRI αποτελούν πλέον τη βάση ανάπτυξης της Έκθεσης Ε.Κ.Ε.

Ακολούθως, η Τράπεζα προχωρά σε συγκεκριμένες δράσεις, με στόχο την ικανοποίηση των αναγκών και των προσδοκιών των ενδιαφερομένων μερών που θέτει σε εφαρμογή με σκοπό την αναβάθμιση της συνεργασίας της με κάθε ομάδα ενδιαφερομένων μερών και την αντιμετώπιση των βασικών θεμάτων και προσδοκιών τους.

Επιπλέον, η Τράπεζα έχει σχεδιάσει και εφαρμόζει το Πρόγραμμα Act4Greece που έχει ως στόχο τη στήριξη πρωτοβουλιών κοινωνικής προστασίας, πρόνοιας και αλληλεγγύης, κοινωνικής και καινοτόμου επιχειρηματικότητας και επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο, με έμφαση στον άνθρωπο, το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη. Παράλληλα επιδιώκει να συμβάλει στην αποτελεσματική διαχείριση χρηματοδοτικών πόρων που διατίθενται από φυσικά ή/και νομικά πρόσωπα που επιθυμούν να συνδράμουν στον οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό έχει αναπτυχθεί ειδική πλατφόρμα στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.nbg.gr/act4greece).

Πολιτική Δωρεών, Χορηγιών, Φιλανθρωπικών Συνεισφορών και Λοιπών Σχετικών Δράσεων της Τράπεζας και του Ομίλου

Ο Όμιλος έχει αναπτύξει και εφαρμόζει, από τον Μάιο του 2016, την «Πολιτική Δωρεών, Χορηγιών, Φιλανθρωπικών Συνεισφορών και λοιπών σχετικών δράσεων της Τράπεζας και του Ομίλου». Η εν λόγω Πολιτική έχει ως στόχο, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό συγκεκριμένων αρχών και κανόνων αναφορικά με την ανάληψη δράσεων που αφορούν σε δωρεές, χορηγίες, φιλανθρωπικές συνεισφορές, υποτροφίες και λοιπές σχετικές δράσεις που εντάσσονται στο πλαίσιο της Πολιτικής, τη διασφάλιση της διατήρησης υψηλού επιπέδου ηθικής συμπεριφοράς κατά την ανάληψη δράσεων προσφοράς, τη συμμόρφωση με το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο αναφορικά με δράσεις που εντάσσονται στο πλαίσιο της Πολιτικής (π.χ. διαφάνεια) καθώς και την υιοθέτηση διαδικασιών που προάγουν τη διαφάνεια κατά την ανάληψη δράσεων προσφοράς από τον Όμιλο. Σύμφωνα με την Πολιτική, ο Όμιλος της ΕΤΕ δεν αναλαμβάνει και/ή συμμετέχει σε δράσεις προσφοράς προς πολιτικές οργανώσεις, πολιτικά κόμματα ή πολιτικά κινήματα.

Επιπλέον, στο πλαίσιο διεθνώς βέλτιστων πρακτικών που σχετίζονται με δωρεές, χορηγίες και λοιπές σχετικές πράξεις και σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Ν.4374/2016 αναφορικά με τη διαφάνεια στις σχέσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων με επιχειρήσεις μέσω ενημέρωσης και επιχορηγούμενα πρόσωπα, η Τράπεζα δημοσιεύει πληροφορίες για όλες τις πληρωμές που διενεργήθηκαν εντός της οικείας οικονομικής χρήσης, προς επιχειρήσεις μέσω ενημέρωσης και επιχορηγούμενα πρόσωπα.

Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας

Όπως ορίζεται και εντός του Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας της Τράπεζας και του Ομίλου, διαρκής στόχος της Τράπεζας είναι η ίση μεταχείριση προς κάθε μέλος του ανθρώπινου δυναμικού. Η Τράπεζα:

- Αναπτύσσει αξιοκρατικό σύστημα αξιολόγησης απόδοσης, προαγωγών και αμοιβών του ανθρώπινου δυναμικού της.
- Διασφαλίζει καλές και ασφαλείς συνθήκες εργασίας, σεβόμενη την ισορροπία μεταξύ του εργασιακού χρόνου και της προσωπικής ζωής των εργαζομένων, και διασφαλίζοντας την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους τους υπαλλήλους.
- Πιστεύει στη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της και οργανώνει σημαντικά προγράμματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, με στόχο την επαγγελματική ανάπτυξη του προσωπικού. Στο πλαίσιο αυτό καλύπτει τα έξοδα του προσωπικού της παρέχοντας τη δυνατότητα συμμετοχής του σε εκπαιδευτικά προγράμματα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Η φιλοσοφία της Τράπεζας και των Εταιρειών του Ομίλου έχει ως βασικό άξονά της το σεβασμό της προσωπικότητας κάθε εργαζομένου. Η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας αποτελεί θεμελιώδη αρχή και ως εκ τούτου διαρκή επιδίωξη του Ομίλου αποτελεί η διαμόρφωση ενός αρμονικού εργασιακού περιβάλλοντος.

Προς το σκοπό αυτό, η Τράπεζα:

- Απορρίπτει κάθε μορφή κοινωνικού αποκλεισμού.
- Παρέχει ίσες ευκαιρίες για προαγωγές και επαγγελματική σταδιοδρομία ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, θρησκείας, εθνικότητας.
- Εφαρμόζει αξιοκρατικό σύστημα αξιολόγησης της απόδοσης, των προαγωγών και των αμοιβών προσωπικού.
- Σχεδιάζει και υλοποιεί δράσεις, συστήματα ανάπτυξης και κινήτρων με στόχο την προσέλκυση, επιλογή και περαιτέρω αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Επενδύει στην εκπαίδευση του προσωπικού με τη χρήση σύγχρονων μεθόδων, καθώς και στην ανάπτυξή του με τη διαμόρφωση πλάνου εκπαίδευσης ανά θέση εργασίας, ώστε να διασφαλίζεται η αξιοποίηση του μέγιστου των δυνατοτήτων του, καθώς και η έγκαιρη και ομαλή προσαρμογή του στις ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις για νέες γνώσεις, δεξιότητες και ειδικεύσεις σε ένα ταχύτατα μεταβαλλόμενο επιχειρησιακό περιβάλλον.
- Δεν χρησιμοποιεί καμία μορφή καταναγκαστικής εργασίας.
- Δεν αποδέχεται οποιουδήποτε είδους προσβολής της προσωπικότητας (πχ. ηθική, σεξουαλική ή άλλου είδους παρενόχληση, εκφοβισμό, διωγμό κ.λπ.) ή άνιση μεταχείριση λόγω εθνικότητας, φυλετικής προέλευσης, φύλου, οικογενειακής κατάστασης, θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων ή φυσικών αδυναμιών.

36

Η υγεία και η ασφάλεια στους χώρους εργασίας, αποτελούν για την Τράπεζα και τις Εταιρείες του Ομίλου ύψιστη προτεραιότητα, με σκοπό να καταστεί ασφαλής η εργασία, να βελτιωθεί η ποιότητα της επαγγελματικής ζωής των εργαζομένων και να προληφθούν συναφείς κίνδυνοι.

Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα προβαίνει στη διενέργεια τακτικών ελέγχων για θέματα αφενός επάρκειας και καταλληλότητας των υπαρχόντων μέσων ασφαλείας και αφετέρου τήρησης των συνθηκών υγιεινής στους χώρους εργασίας, ενώ παράλληλα έχει αναπτύξει και σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών.

Ο Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Κανονισμοί και Αρχές Λειτουργίας). Παράλληλα, το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού της Τράπεζας έχει εκπαιδευτεί, μέσω ειδικού προγράμματος e-learning, αναφορικά με το περιεχόμενό του.

Γ) Σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου

Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας

Ο Κώδικας ορίζει το πλαίσιο βάσει του οποίου η Διοίκηση και το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού ασκούν τα καθήκοντά τους.

Προς το σκοπό αυτό, η Τράπεζα:

- Δεν χρησιμοποιεί καμία μορφή καταναγκαστικής εργασίας.
- Δεν αποδέχεται οποιουδήποτε είδους προσβολή της προσωπικότητας (πχ. ηθική, σεξουαλική ή άλλου είδους παρενόχληση, εκφοβισμό, διωγμό κλπ) ή άνιση μεταχείριση λόγω εθνικότητας, φυλετικής προέλευσης, φύλου, οικογενειακής κατάστασης, θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων ή φυσικών αδυναμιών.
- Απορρίπτει κάθε μορφή κοινωνικού αποκλεισμού.

Ο Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Κανονισμοί και Αρχές Λειτουργίας).

Επίσης, η Τράπεζα ενσωματώνει όρους και κανόνες εταιρικής υπευθυνότητας στο σύνολο των προκηρύξεων διαγωνισμών και συμβάσεων με προμηθευτές της, όπως αυτοί υπαγορεύονται από τις σχετικές Κοινωνικές Οδηγίες, σχετικά με ζητήματα που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος, το σεβασμό των ανθρωπίνων / εργασιακών δικαιωμάτων και της παιδικής εργασίας, την υγεία και ασφάλεια στην εργασία, καθώς και την κοινωνική ισότητα και αλληλεγγύη.

Η Τράπεζα και οι θυγατρικές της συμμορφώνονται πλήρως με αποφάσεις που απαγορεύουν συνεργασία με χώρες, επιχειρήσεις ή πρόσωπα που υποθάλπουν τη βία και την τρομοκρατία.

Η Εθνική Τράπεζα το 2018 -αξιολογούμενη για το 2017- πέτυχε μια σημαντική διάκριση, σε διεθνές επίπεδο. Η Τράπεζα συμπεριελήφθη στην ομάδα των 104 διεθνών εταιρειών που συγκροτούσαν τον «**Δείκτη Ισότητας Φύλων Bloomberg 2018 – Gender Equality Index**». Ο δείκτης «Gender Equality Index 2018» κάλυπτε 24 χώρες, συμπεριλαμβάνοντας για πρώτη φορά επιχειρήσεις με έδρα την Ελλάδα, την Ιταλία, το Βέλγιο, τη Χιλή, την Ιρλανδία, τη Σιγκαπούρη και την Ταϊβάν. Η επιτυχία αυτή επαναλαμβάνεται και κατά την αξιολόγηση της Τράπεζας από τον ως άνω Δείκτη και για το έτος 2018, καθώς αξιολογείται θετικά για δεύτερη συνεχή χρονιά και εντάσσεται στον «**Δείκτη Ισότητας Φύλων Bloomberg 2019 – Gender Equality Index**» ο οποίος καλύπτει πλέον 36 χώρες και συμπεριλαμβάνει παγκοσμίως 230 επιχειρήσεις. Οι 230 εταιρείες του Δείκτη προέρχονται από διάφορους κλάδους δραστηριότητας. Ο συγκεκριμένος Δείκτης Bloomberg αποτιμά την ισότητα των φύλων όσον αφορά στις ενδοεταιρικές στατιστικές, τις πολιτικές των επιχειρήσεων για το προσωπικό, την εξωτερική στήριξη και συνεργασία με την κοινωνία και τις προσφορές προϊόντων και υπηρεσιών οι οποίες ενισχύουν την ισότητα και τη συνείδηση των φύλων. Η επιλογή έγινε από τον ίδιο τον παγκόσμιο οργανισμό Bloomberg.

Δ) Καταπολέμηση της διαφθοράς και θέματα σχετικά με τη δωροδοκία

Στην Ελλάδα, η δωροδοκία (ενεργητική ή παθητική) αποτελεί εγκληματική ενέργεια και τιμωρείται βάσει των διατάξεων του Ποινικού Κώδικα. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνεται και στα βασικά αδικήματα του Ν. 4557/2018, όπως ισχύει, περί της πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Επιπρόσθετα, η Ελλάδα προέβη στην κύρωση:

- της Σύμβασης του Ο.Ο.Σ.Α. για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας Αλλοδαπών Δημόσιων Λειτουργιών στις Διεθνείς Επιχειρηματικές Συναλλαγές, με τον Ν. 2656/1998,
- της Σύμβασης Καταπολέμησης Δωροδοκίας Υπαλλήλων Κρατών Ε.Ε. (1997), με τον Ν. 2802/2000.

Επίσης, η Τράπεζα κατά το 2018 προχώρησε -στο πλαίσιο της αναβάθμισης των διαδικασιών Ε.Κ.Ε. που εφαρμόζει- στη συμμετοχή της στην εθελοντική πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών Global Compact η οποία προσδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στα ζητήματα καταπολέμησης της διαφθοράς. Για την εν λόγω πρωτοβουλία παρατίθενται παρακάτω στην ενότητα Ε.Κ.Ε. αναλυτικότερες πληροφορίες.

Οι βασικές αξίες και αρχές που κατευθύνουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του Ομίλου δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη συνεχή διασφάλιση ηθικής συμπεριφοράς, ενώ ο Όμιλος επιδεικνύει μηδενική ανοχή σε πράξεις διαφθοράς και δωροδοκίας και αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα η αποτροπή και καταπολέμησή τους. Η δραστηριότητα της Τράπεζας συνεπάγεται την έκθεσή της σε φαινόμενα διαφθοράς και δωροδοκίας, τα οποία εάν δεν αντιμετωπιστούν έγκαιρα και με τον κατάλληλο τρόπο, ενέχουν σοβαρό κίνδυνο για την Τράπεζα, και θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τα οικονομικά της αποτελέσματα, με σοβαρό αντίκτυπο στη φήμη της ίδιας και των θυγατρικών της εταιρειών, καθώς και στην περαιτέρω ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της, ενώ θα μπορούσαν να επιφέρουν ανεπιθύμητες συνέπειες στα συμφέροντα των πελατών, των μετόχων και των εργαζομένων της.

Στο πλαίσιο αυτό, εφαρμόζονται προληπτικοί μηχανισμοί ελέγχου, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η προστασία απέναντι σε κάθε ενδεχόμενο κίνδυνο δωροδοκίας και διαφθοράς, στον οποίο μπορεί να εκτεθεί η Τράπεζα κατά την επιχειρηματική της δραστηριότητα/λειτουργία.

Η προσέγγιση αυτή αντανακλάται στους Κώδικες και τις Πολιτικές που έχει υιοθετήσει η Τράπεζα, στους ελέγχους που έχουν ενσωματωθεί στις διαδικασίες που ακολουθεί στο πλαίσιο της καθημερινής της λειτουργίας, και στις διαδικασίες παρακολούθησης και ελέγχου που εφαρμόζονται.

Η Τράπεζα εφαρμόζει εσωτερικούς ελέγχους και διαδικασίες με σκοπό τον περιορισμό των πιθανών κινδύνων και τη διασφάλιση ότι η Τράπεζα συμμορφώνεται με νόμους και κανονισμούς, οι οποίοι σε περίπτωση μη συμμόρφωσης θα μπορούσαν να επιφέρουν σημαντικό αντίκτυπο στα οικονομικά της αποτελέσματα. Η αποτελεσματική λειτουργία αυτών των ελέγχων και διαδικασιών υπόκειται στην ανεξάρτητη παρακολούθηση και έλεγχο των Μονάδων του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας (Κανονιστική Συμμόρφωση, Διαχείριση Κινδύνων και Εσωτερικός Έλεγχος), ενώ η Επιτροπή Ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας και το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνουν δέουσα ενημέρωση από τις Μονάδες του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας μέσω αναφορών για τα αποτελέσματα των εσωτερικών ελέγχων.

Περαιτέρω, η Διοίκηση διεξάγει ετήσια αξιολόγηση των εσωτερικών ελέγχων επί των χρηματοοικονομικών αναφορών για την παροχή επαρκούς διασφάλισης της ακεραιότητας της διαδικασίας προετοιμασίας των οικονομικών καταστάσεων.

Επιπλέον, σύμφωνα με ειδικές απαιτήσεις που επιβάλλει σχετικά το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, εξωτερικοί ελεγκτές ελέγχουν και αξιολογούν την αποτελεσματικότητα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας κάθε τρία χρόνια.

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει μια σειρά από Κώδικες και Πολιτικές εγκεκριμένες από το Διοικητικό της Συμβούλιο, που περιλαμβάνουν μέτρα κατά του κινδύνου διαφθοράς και δωροδοκίας. Τέτοια μέτρα ενσωματώνονται ενδεικτικά στον Κώδικα Ηθικής και Συμπεριφοράς της Τράπεζας και του Ομίλου, τον Κώδικα Δεοντολογίας της Διοίκησης και των Οικονομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας και του Ομίλου, την Πολιτική της Τράπεζας και του Ομίλου για την καταπολέμηση της Απάτης, την Πολιτική Αποτροπής Σύγκρουσης Συμφερόντων, την Πολιτική της Τράπεζας και του Ομίλου για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας και την Πολιτική Δωρεών, Χορηγιών, Φιλανθρωπικών Συνεισφορών και Λοιπών Σχετικών Δράσεων της Τράπεζας και του Ομίλου.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Επιπρόσθετα, σε επίπεδο διαδικασιών, εφαρμόζονται εσωτερικοί έλεγχοι για την έγκαιρη πρόληψη ή εντοπισμό κινδύνων απάτης. Οι έλεγχοι μπορεί να περιλαμβάνουν καθαρώς ορισμένα επίπεδα εγκρίσεων / εξουσιοδοτήσεων, διαχωρισμό καθηκόντων, ενσωματωμένους IT ελέγχους, δικαιώματα πρόσβασης, ελέγχους συμφωνίας κλπ.

Περαιτέρω, η ισχύουσα Πολιτική Αναφοράς Δυσλειτουργιών (Whistleblowing) της Τράπεζας και του Ομίλου προβλέπει την ύπαρξη κατάλληλων επικοινωνιακών διαύλων, παρέχοντας τη δυνατότητα υποβολής εμπιστευτικών αναφορών, τόσο στην περίπτωση που προέρχονται από το εσωτερικό της Τράπεζας, όσο και στην περίπτωση υποβολής από τρίτα μέρη.

Το Διοικητικό Συμβούλιο δεσμεύεται να αποτρέπει τη δωροδοκία και τη διαφθορά και να προωθεί την καθιέρωση μιας κουλτούρας ενάντια σε αυτά, σύμφωνα με την οποία καμιά μορφή δωροδοκίας και διαφθοράς δεν είναι αποδεκτή, ενώ είναι υπεύθυνο για την έγκριση των σχετικών Πολιτικών, καθώς και για τον έλεγχο της εφαρμογής τους και την περιοδική τους αξιολόγηση. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή Ελέγχου και το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας λαμβάνουν αναφορές σχετικά με την επικαιροποίηση και την αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου γενικότερα, καθώς και σχετικά με κάθε σημαντικό γεγονός που τυχόν εντοπιστεί.

Επιπλέον, υποχρεωτικά εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με τον ισχύοντα Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας της Τράπεζας και του Ομίλου, ο οποίος εστιάζει, μεταξύ άλλων, σε θέματα δωροδοκίας και διαφθοράς, παρέχονται σε όλο το προσωπικό της Τράπεζας και όλο το προσωπικό έχει πρόσβαση στο εσωτερικό δίκτυο επικοινωνίας της Τράπεζας (intranet), μέσω του οποίου λαμβάνει έγκαιρη και πλήρη ενημέρωση σχετικά με όλα τα σημαντικά θέματα που αφορούν στην ανάπτυξη και λειτουργία του Ομίλου της ΕΤΕ, συμπεριλαμβανομένων εσωτερικών ανακοινώσεων και εγκυκλίων, πολιτικών που εφαρμόζει η Τράπεζα κλπ.

Με σκοπό την πλήρη συμμόρφωση της Τράπεζας με το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, αλλά και τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και κατευθυντήριες οδηγίες αναφορικά με την καταπολέμηση της διαφθοράς και της δωροδοκίας, και λαμβάνοντας υπόψη ότι αποτελούν συχνά φαινόμενα στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές, τα οποία υπονομεύουν την αποτελεσματική διακυβέρνηση των εταιρειών, η Τράπεζα έχει υιοθετήσει τις παρακάτω Πολιτικές και Κώδικες:

Επιτροπή Ηθικής και Κουλτούρας του Διοικητικού Συμβουλίου

Στο πλαίσιο της έμφασης που δίνει η Τράπεζα στη διασφάλιση της εφαρμογής των υψηλότερων προτύπων ηθικής και ακεραιότητας σε όλες τις δραστηριότητες της, σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, η Τράπεζα τον Ιούλιο του 2018, με απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου, συνέστησε την Επιτροπή Ηθικής και Κουλτούρας του Διοικητικού Συμβουλίου.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες, τη σύνθεση και λειτουργία της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον κανονισμό λειτουργίας, ο οποίος έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Διοικητικό Συμβούλιο / Επιτροπές).

Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας της Τράπεζας και του Ομίλου

Οι Αρχές του Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας είναι βασισμένες στις θεμελιώδεις αξίες που ακολουθεί η Τράπεζα κατά την άσκηση της επιχειρηματικής της δραστηριότητας λαμβάνοντας υπόψη τις κείμενες διατάξεις που απορρέουν από το εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, βάσει των οποίων η Διοίκηση και το σύνολο του προσωπικού ασκούν τα καθήκοντά τους με στόχο την προστασία των συμφερόντων των εργαζομένων, των πελατών και των μετόχων, την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος, καθώς και την ενδυνάμωση της αξιοπιστίας, της φερεγγυότητας και της φήμης της Τράπεζας και του Ομίλου. Ο Κώδικας είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.nbg.gr). Μέσω της δημοσιοποίησης αυτής, η Τράπεζα επιδιώκει την ενίσχυση της διαφάνειας, καθώς παρέχεται η δυνατότητα σε κάθε ενδιαφερόμενο να λάβει γνώση και να αξιολογήσει τον πυρήνα των αξιών, αρχών και κανόνων που διέπουν τη λειτουργία του Ομίλου.

Πολιτική της Τράπεζας και του Ομίλου για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας

Η Πολιτική της Τράπεζας και του Ομίλου για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας έχει καταρτιστεί σε εναρμόνιση με τις απαιτήσεις του νομοθετικού πλαισίου για την καταπολέμηση της δωροδοκίας, καθώς και τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις κατευθυντήριες οδηγίες διεθνών οργανισμών και ομάδων αντιμετώπισης και καταπολέμησης του χρηματοοικονομικού εγκλήματος (ΟΟΣΑ, FATF, Wolfsberg Group κλπ).

Στο πεδίο εφαρμογής της Πολιτικής εμπíπτουν όλα τα μέλη του Δ.Σ., τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη, οι εργαζόμενοι της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου, και εν γένει όλα τα πρόσωπα που απασχολούνται στον Όμιλο είτε με σύμβαση εργασίας είτε άλλως, και:

- δεσμεύει τα τρίτα μέρη που παρέχουν υπηρεσίες για τον Όμιλο ή στο όνομα και για λογαριασμό αυτού,
- καθιερώνει συγκεκριμένες αρχές και κανόνες που διέπουν τη δράση του Ομίλου για την πρόληψη, αποτροπή και καταπολέμηση της δωροδοκίας,
- υιοθετεί διαδικασίες που αποθαρρύνουν πρακτικές δωροδοκίας και διαφθοράς, όπως ενδεικτικά διαδικασία επιμέτρησης κινδύνου δωροδοκίας, διαχείρισης των δώρων και της επαγγελματικής φιλοξενίας, χορηγιών σε πολιτικά κόμματα και φιλανθρωπικά ιδρύματα, αξιολόγησης τρίτων μερών κ.α.,
- ενθαρρύνει την εμπιστευτική αναφορά υποψιών, μέσω κατάλληλων διαύλων επικοινωνίας που διασφαλίζουν την προστασία των ατόμων και την κατάλληλη διερεύνηση του αναφερόμενου συμβάντος.

Πολιτική Αναφοράς Δυσλειτουργιών (Whistleblowing) της Τράπεζας και του Ομίλου

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει την Πολιτική Αναφοράς Δυσλειτουργιών (Whistleblowing) της Τράπεζας και του Ομίλου μέσω της οποίας θεσπίζονται διαδικασίες για την υποβολή, επώνυμα ή ανώνυμα, εμπιστευτικών αναφορών ή παρατηρήσεων από κάθε ενδιαφερόμενο αναφορικά με πράξεις στελεχών της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου, οι οποίες υποδηλώνουν την ύπαρξη παράτυπων δραστηριοτήτων ή δυσλειτουργιών ή παραλείψεων που σχετίζονται με αθέτηση εσωτερικών Πολιτικών και Διαδικασιών. Η Πολιτική καλύπτει και τα προβλεπόμενα από το Ν.4261/2014 αναφορικά με τις εσωτερικές διαδικασίες καταγγελίας παραβάσεων.

Η Επιτροπή Ηθικής και Κουλτούρας και η Επιτροπή Ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας έχουν την ευθύνη για την καθιέρωση και τη διαρκή παρακολούθηση της εφαρμογής των διαδικασιών αυτών, οι οποίες διασφαλίζουν την εμπιστευτικότητα και το απόρρητο των αναφορών ή παρατηρήσεων που λαμβάνονται.

Στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Επικοινωνία / Επικοινωνία με την Επιτροπή Ελέγχου), έχουν αναρτηθεί στοιχεία επικοινωνίας για την υποβολή εμπιστευτικών αναφορών.

Πολιτική της Τράπεζας και του Ομίλου για την Αντιμετώπιση της Απάτης

Η Τράπεζα, όπως και κάθε πιστωτικό ίδρυμα, εκτίθεται στον κίνδυνο απάτης και παράνομων δραστηριοτήτων κάθε τύπου, τα οποία, αν δεν αντιμετωπιστούν εγκαίρως και με αποτελεσματικό τρόπο, θα μπορούσαν να επιφέρουν αρνητικές συνέπειες στην επιχειρηματική της δράση, την οικονομική της κατάσταση, τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων της και των προοπτικών της για επιτυχία.

Η Διοίκηση αποδίδει πρωτεύουσα σημασία στην αντιμετώπιση και καταπολέμηση φαινομένων απάτης καθώς και κάθε άλλης αντικανονικής ενέργειας και λογιστικο-ελεγκτικής πρακτικής μη συμβατής με τη διεθνή πρακτική και τις κείμενες διατάξεις, πράξεις οι οποίες είναι αντίθετες προς τις θεμελιώδεις Αξίες και Αρχές που διέπουν την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας τόσο της Τράπεζας όσο και των θυγατρικών της Εταιρειών.

Μέσω της Πολιτικής της Τράπεζας και του Ομίλου για την Αντιμετώπιση της Απάτης, και λαμβάνοντας υπόψη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το θεσμικό, νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, η Τράπεζα επιδιώκει:

- τον καθορισμό συγκεκριμένων αρχών και κανόνων για την πρόληψη, αποτροπή και καταπολέμηση της απάτης και τη διαμόρφωση ενιαίας επιχειρησιακής συμπεριφοράς και κουλτούρας για την αντιμετώπισή της,
- την ευαισθητοποίηση και την επαγρύπνηση του προσωπικού του Ομίλου, ώστε αυτό να είναι ικανό να αναγνωρίζει και να αποφεύγει ενέργειες συνδεδεμένες με απάτη,
- την ενθάρρυνση της εμπιστευτικής αναφοράς κάθε υποψίας περί απάτης, μέσω κατάλληλων διαύλων επικοινωνίας που διασφαλίζουν την προστασία των ατόμων και την κατάλληλη διερεύνηση του αναφερόμενου συμβάντος,
- την ανάπτυξη συστημάτων, διαδικασιών και ελεγκτικών μηχανισμών που υποβοηθούν στην πρόληψη και καταστολή της απάτης.

Κώδικας Δεοντολογίας της Διοίκησης και των Οικονομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας και του Ομίλου

Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Διοίκησης και των Οικονομικών Υπηρεσιών, καθορίζει τις βασικές δεοντολογικές υποχρεώσεις και τα πρότυπα συμπεριφοράς των καλυπτόμενων προσώπων, τα οποία εμπλέκονται στην προετοιμασία, κατάρτιση και υποβολή των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και οποιωνδήποτε άλλων οικονομικών γνωστοποιήσεων της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου και στοχεύει κυρίως στην προώθηση της ηθικής συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης των περιπτώσεων (πραγματικών ή δυνητικών) καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων, στην προαγωγή της διαφάνειας και της ηθικής συμπεριφοράς των καλυπτόμενων προσώπων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, στη συμμόρφωση με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, στη διασφάλιση της πλήρους και ακριβούς υποβολής των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων, στην έγκαιρη υποβολή εσωτερικών αναφορών σε περίπτωση παράβασης του Κώδικα και στη δέσμευση των καλυπτόμενων προσώπων για την τήρηση των διατάξεων του Κώδικα, καθώς και των κανόνων δεοντολογίας που υπαγορεύονται από εποπτικούς κανόνες που δεσμεύουν την Τράπεζα ή/και τις εταιρείες του Ομίλου.

ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

Η Τράπεζα και οι Εταιρείες του Ομίλου προσδίδουν ιδιαίτερη σημασία και λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για τη διαχείριση περιπτώσεων που συνιστούν ή ενδέχεται να οδηγήσουν σε σύγκρουση συμφερόντων σε σχέση με τις προσφερόμενες υπηρεσίες τους. Με σκοπό την αποτροπή πραγματικών ή δυνητικών περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων, η Τράπεζα έχει υιοθετήσει τις εξής Πολιτικές:

- Πολιτική Αποτροπής Σύγκρουσης Συμφερόντων για τα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου («Δ.Σ.»), τα Ανώτατα Στελέχη και τα λοιπά Συνδεδεμένα Μέρη της ΕΤΕ για τον έλεγχο και τη διαχείριση των πραγματικών ή ενδεχόμενων συγκρούσεων συμφερόντων μεταξύ της ίδιας και των μελών του Δ.Σ., ανώτατων διευθυντικών στελεχών και άλλων συνδεδεμένων μερών της.
- Πολιτική Σύγκρουσης Συμφερόντων που καθορίζει το πλαίσιο για την αποφυγή, τον εντοπισμό και τη διαχείριση της σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ της Τράπεζας, του Ομίλου και των πελατών της, καθώς και μεταξύ των ιδίων των πελατών κατά την παροχή επενδυτικών και παρεπόμενων υπηρεσιών.
- Πολιτική για τους Συνδεδεμένους Πιστούχους (Connected Borrowers) της Τράπεζας και του Ομίλου Εσωτερικού με την οποία καθορίζεται το πλαίσιο διενέργειας συναλλαγών της Τράπεζας με τις θυγατρικές της εταιρείες και το προσωπικό της.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η Τράπεζα και οι εταιρείες του Ομίλου της αποδίδουν πρωτεύουσα σημασία στην αντιμετώπιση και καταπολέμηση φαινομένων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (εφεξής «ΕΧ/ΧΤ»), μέσω της χρησιμοποίησης των προϊόντων και υπηρεσιών τους. Οι πράξεις αυτές είναι αντίθετες προς τις θεμελιώδεις αξίες και αρχές που διέπουν την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του Ομίλου και επιφέρουν ή θα μπορούσαν να επιφέρουν ανεπιθύμητες συνέπειες, με σοβαρό αντίκτυπο στη φήμη της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου της, αλλά και στα συμφέροντα των πελατών, των μετόχων και των εργαζομένων σε αυτόν, εκθέτοντας έτσι τον Όμιλο σε μη αποδεκτά επίπεδα συναφών κινδύνων.

Για το λόγο αυτό, και σε συμμόρφωση με τις ισχύουσες κανονιστικές απαιτήσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση φαινομένων ΕΧ/ΧΤ, ο Όμιλος έχει υιοθετήσει τις εξής Πολιτικές:

- Πολιτική του Ομίλου για την πρόληψη και καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, στην οποία έχει ενσωματωθεί και Πολιτική Αποδοχής Νέων Πελατών.
- Πολιτική του Ομίλου για την πρόληψη και καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στις διασυνοριακές σχέσεις τραπεζικής ανταπόκρισης.

Με τις εν λόγω Πολιτικές, διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τις εκάστοτε κανονιστικές απαιτήσεις των Εποπτικών Αρχών αναφορικά με την καταπολέμηση του ΕΧ/ΧΤ, γίνεται αποφυγή ποινικών ή/και διοικητικών κυρώσεων σε βάρος της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου εξαιτίας της άμεσης ή και έμμεσης εμπλοκής τους σε θέματα ΕΧ/ΧΤ και διαφυλάσσεται η φήμη του Ομίλου με την έγκαιρη λήψη όλων των κατάλληλων μέτρων, τα οποία θα αποτρέπουν τη χρήση των υπηρεσιών του, για σκοπούς ΕΧ/ΧΤ. Σε εφαρμογή των παραπάνω Πολιτικών, έχουν καταρτισθεί και υιοθετηθεί διαδικασίες αναφορικά με την προσέγγιση, με βάση την κατηγοριοποίηση κινδύνου των πελατών και αντίστοιχη εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο, η δωροδοκία (ενεργητική και παθητική) καθώς και ειδικές περιπτώσεις φοροδιαφυγής συμπεριλαμβάνονται στις εγκληματικές δραστηριότητες («βασικά αδικήματα»). Επισημαίνεται δε ότι, ειδικές διαδικασίες αυξημένης δέουσας επιμέλειας εφαρμόζονται ως προς τους πελάτες που εμπίπτουν στην κατηγορία των «Πολιτικώς Εκτεθειμένων Προσώπων».

Παρουσίαση δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης της Τράπεζας κατά το 2018

Με βάση το ανωτέρω πλαίσιο λειτουργίας της Τράπεζας, παρακάτω παρουσιάζονται ανά τομέα οι βασικές δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης τις οποίες ανέλαβε και απέτυξε η Εθνική Τράπεζα κατά το 2018, ανταποκρινόμενη στις απαιτήσεις και τις προσδοκίες όλων των ενδιαφερομένων μερών.

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Η Εθνική Τράπεζα αναγνωρίζει την αξία της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης («Ε.Κ.Ε.»), ως βασικό παράγοντα για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης του Ομίλου και προσεγγίζει όλο και πιο συστηματικά την έννοια της Κοινωνικής Υπευθυνότητας, που ήταν πάντοτε και παραμένει ουσιαστική προτεραιότητα για την Τράπεζα.

Στο πλαίσιο αυτό, στις 18 Ιουνίου 2018 εγκρίθηκε η συμμετοχή της Εθνικής Τράπεζας στο Οικουμενικό Σύμφωνο μια εθελοντική πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών (Global Compact), στην οποία συμμετέχουν χιλιάδες εταιρείες από 150 και πλέον χώρες. Η Εθνική Τράπεζα είναι το μοναδικό ελληνικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που έχει προσχωρήσει στο Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ ως «Participant». Το Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ αποτελεί ένα μη δεσμευτικό πλαίσιο λειτουργίας και χάραξης στρατηγικής, σύμφωνα με το οποίο οι συμμετέχοντες καλούνται να ευθυγραμμιστούν με 10 παγκόσμια αποδεκτές Αρχές στα πεδία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των συνθηκών εργασίας, του περιβάλλοντος, της καταπολέμησης της διαφθοράς καθώς και με τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs). Η υιοθέτηση εταιρικών πρακτικών διαμορφωμένων στη βάση των παραπάνω Αρχών οικοδομεί σχέσεις εμπιστοσύνης με την κοινωνία, συμβάλλει στη δημιουργία σταθερότητας και διασφαλίζει την ανάπτυξη και την αειφορία όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Σταθερή στις δεσμεύσεις της και τη στρατηγική, η Εθνική Τράπεζα συνέχισε και το 2018, στο πλαίσιο της στρατηγικής της, το ευρύ κοινωνικό της έργο, υλοποιώντας τους στόχους που είχαν τεθεί για την οικονομική ανάπτυξη, τη στήριξη δράσεων για την πράσινη ανάπτυξη, την ποιοτική αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της, την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των πελατών της και την εν γένει συνεισφορά της στο κοινωνικό σύνολο.

Ενδεικτικά μόνο αναφέρονται μερικές από τις πιο βασικές δράσεις της Τράπεζας:

- Στο πλαίσιο στήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και επαγγελματιών (αφορά επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μέχρι €2,5 εκατ.) με γνώμονα την ανάπτυξη των εργασιών και τη διατήρηση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων, στη δύσκολη οικονομική συγκυρία, η Τράπεζα συνέχισε να αναλαμβάνει σχετικές πρωτοβουλίες. Ειδικότερα:
 - Προχώρησε, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕ), στην παροχή μικροπιστώσεων μέχρι ποσού €25.000, μέσω του προγράμματος εγγυήσεων EaSI, στο πλαίσιο του προγράμματος της Ε.Ε. για την απασχόληση και κοινωνική καινοτομία, με πρόθεση να συμβάλει περαιτέρω στην ενίσχυση της απασχόλησης και στην προώθηση της υγιούς ανάπτυξης των πολύ μικρών επιχειρήσεων. Μέσω του προγράμματος εγγυήσεων EaSI, η Εθνική Τράπεζα παρέχει τη δυνατότητα σε πολύ μικρές επιχειρήσεις, που σε διαφορετική περίπτωση δεν θα ήταν σε θέση να λάβουν χρηματοδότηση –είτε λόγω μεγέθους είτε λόγω αδυναμίας παροχής εξασφαλίσεων, να υλοποιήσουν τα επιχειρηματικά τους σχέδια. Με τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ΕΤαΕ παρέχει εγγυήσεις προς την Εθνική Τράπεζα, προκειμένου να διευκολύνει την πρόσβαση μικρών επιχειρήσεων σε δανεισμό με

μειωμένο επιτόκιο λόγω εγγυήσεων. Παράλληλα στο πλαίσιο διάθεσης του προγράμματος η Εθνική Τράπεζα παρέχει μέσω εξειδικευμένων Συμβούλων εστιασμένα προγράμματα κατάρτισης και συμβουλευτικών υπηρεσιών (Mentoring) σε αντικείμενα που σχετίζονται με τη σύνταξη επιχειρηματικού σχεδίου, τη διαχείριση ρευστότητας, την προώθηση πωλήσεων κ.α. Με αυτόν τον τρόπο η Τράπεζα συνδράμει στην εδραίωση και ανάπτυξη των μικρών επιχειρήσεων και στον περιορισμό της επιχειρηματικής αποτυχίας. Το ύψος των εγκρίσεων το 2018 ανήλθε σε €5 εκατ.

- ο Στοχεύοντας στην αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών προς την επιχειρηματική της πελατεία και εκμεταλλευόμενη τις νέες δυνατότητες που παρέχει το ψηφιακό περιβάλλον, έθεσε σε εφαρμογή –για πρώτη φορά σε επιχειρηματικά δάνεια– τη δυνατότητα υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης μέσω του προγράμματος EaSI από το λογαριασμό Internet Banking των ενδιαφερόμενων πελατών, χωρίς να απαιτείται η φυσική τους παρουσία σε Κατάστημα της Τράπεζας.
 - ο Συνέχισε και το 2018 να διαθέτει χρηματοδοτήσεις μέσω του προγράμματος εγγυήσεων COSME σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕ). Τα δάνεια τα οποία παρέχονται μέσω αυτού του προγράμματος είναι εγγυημένα σε ποσοστό 50% από το ΕΤαΕ, οπότε είναι σημαντικά μειωμένες οι απαιτήσεις για παροχή εξασφαλίσεων εκ μέρους των επιχειρήσεων. Το ύψος των συμβάσεων που έχουν υπογραφεί μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2018 με επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μέχρι €3 εκατ. ανήλθαν σε €54 εκατ..
 - ο Από τις αρχές του 2018 η Τράπεζα, μέσω της Δράσης της ΕΤΕΑΝ Α.Ε. «ΤΕΠΙΧ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΑΝΕΚΚΙΝΗΣΗ (ΕΝΔΙΑΜΕΣΟ)», παρείχε στήριξη στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, χρηματοδοτώντας επενδυτικά και επιχειρηματικά σχέδια, με ιδιαίτερα χαμηλό επιτοκιακό κόστος. Το συνολικό ύψος νέων χορηγήσεων για το 2018 ανήλθε σε €7 εκατ..
 - ο Επιπρόσθετα η Τράπεζα, αναγνωρίζοντας τη δυναμική και τα περιθώρια ανάπτυξης του αγροτικού τομέα ως βασικού πυλώνα του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας, εφαρμόζει τα τελευταία χρόνια διευρυμένο σχέδιο δράσης για τη στήριξη και ανάπτυξη του, με χρηματοδοτικά εργαλεία και λύσεις που καλύπτουν όλο το φάσμα των τραπεζικών εργασιών. Στο πλαίσιο αυτό, συμμετέχει από το 2017 στην πρωτοβουλία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Υπ.Α.Α.Τ.) για τη διάθεση του προϊόντος «Κάρτα του Αγρότη» σε αγρότες/κτηνοτρόφους. Μέσω του προϊόντος, παρέχεται σε δικαιούχους αγροτικών ενισχύσεων άμεση ρευστότητα, με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους, για τη χρηματοδότηση των γεωργικών και κτηνοτροφικών αναγκών τους. Επιπλέον, συνεχίσθηκε και το 2018 η υλοποίηση του προγράμματος χρηματοδότησης της Συμβολαιακής Γεωργίας/Κτηνοτροφίας, μέσω του οποίου η Τράπεζα χρηματοδοτεί αγρότες ή κτηνοτρόφους που συνεργάζονται με επιλεγμένες εμπορικές ή μεταποιητικές επιχειρήσεις του αγροδιατροφικού τομέα, για την παραγωγή προϊόντων που θα αγοραστούν από αυτές βάσει συμβολαίου αγοραπωλησίας. Με τον τρόπο αυτό εκσυγχρονίζεται ολόκληρο το παραγωγικό και συναλλακτικό κύκλωμα αγοραστών και προμηθευτών αγροτικών προϊόντων και παρέχονται σημαντικά οφέλη και για τα δύο μέρη (μείωση κόστους παραγωγής, προγραμματισμός αποθεμάτων). Κατά την παραγωγική περίοδο 2018 εντάχθηκαν στο πρόγραμμα περισσότεροι από 1.500 παραγωγοί.
- Η Εθνική Τράπεζα, με σκοπό τη βέλτιστη διαχείριση πιστοδοτήσεων που χρήζουν ειδικής αντιμετώπισης και με γνώμονα την πραγματική στήριξη των ελληνικών επιχειρήσεων και της ελληνικής οικονομίας γενικότερα, έχει προχωρήσει στη σύσταση Μονάδων Εταιρικών Πιστοδοτήσεων Ειδικής Διαχείρισης. Οι εν λόγω Μονάδες φροντίζουν για την υλοποίηση αποτελεσματικών προγραμμάτων αναδιάρθρωσης και εξυγίανσης, ικανών να συμβάλουν στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων οι οποίες σήμερα παρουσιάζουν λειτουργικές και οικονομικές αδυναμίες και δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Οι Μονάδες Εταιρικών Πιστοδοτήσεων Ειδικής Διαχείρισης προβαίνουν στην αξιολόγηση των επιχειρήσεων λαμβάνοντας υπόψη σειρά δεδομένων, όπως η βιωσιμότητά τους, η δυνατότητα εξυπηρέτησης του χρέους τους, οι συνθήκες της αγοράς, ο ανταγωνισμός, ο κλάδος δραστηριότητας κ.λπ. Στη συνέχεια, προτείνουν κατάλληλες λύσεις ρύθμισης των δανείων τους, στο πλαίσιο της οικονομικής και λειτουργικής τους αναδιάρθρωσης. Η Εθνική Τράπεζα με τη λειτουργία των ως άνω Μονάδων επιδιώκει την αποτελεσματικότερη, ταχύτερη και ουσιαστικότερη αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων χαρτοφυλακίων, τα οποία αποτελούν καθοριστική τροχοπέδη για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Το συνολικό υπόλοιπο ρυθμισμένων οφειλών πελατείας που διαχειρίζονται οι Μονάδες Εταιρικών Πιστοδοτήσεων Ειδικής Διαχείρισης ανήλθε την 31 Δεκεμβρίου 2018 στο ποσό των €2,2 δισ. περίπου.
 - Στο πλαίσιο της στρατηγικής της Τράπεζας, οι αρμόδιες Μονάδες για τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου δανείων Λιανικής (δάνεια ιδιωτών & μικρομεσαίων επιχειρήσεων), μεριμνούν με γνώμονα τη βελτίωση της ποιότητας και την κοινωνική ευθύνη της Τράπεζας και προσφέρουν προγράμματα διευκολύνσεων σε ενήμερα δάνεια, καθώς και εξειδικευμένα προγράμματα αναδιάρθρωσης και ρύθμισης σε δάνεια σε καθυστέρηση. Κατ' αυτόν τον τρόπο παρέχουν πελατοκεντρικές ευχέρειες διευθέτησης οφειλών και βιώσιμες λύσεις υπολογισμένες στις δυνατότητες του κάθε πελάτη. Το συνολικό χαρτοφυλάκιο διευκολύνσεων καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης της Τράπεζας ανήλθε την 31 Δεκεμβρίου 2018 στο ποσό των €864 εκατ. Αντίστοιχα, το συνολικό χαρτοφυλάκιο αναδιρθρώσεων καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης της Τράπεζας ανήλθε στο ποσό των €233 εκατ. Επίσης, το συνολικό χαρτοφυλάκιο ρυθμίσεων καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης της Τράπεζας ανήλθε στο ποσό των €7.920 εκατ. Τέλος, το συνολικό χαρτοφυλάκιο αναδιρθρώσεων, ρυθμίσεων και επαναρρυθμίσεων ΜμΕ της Τράπεζας ανήλθε στο ποσό των €361 εκατ.

- Με σκοπό τη δημιουργία αξίας τόσο για την Τράπεζα, όσο και για τον εργαζόμενο, μέσω της βελτίωσης των γνώσεων, δεξιοτήτων και εμπειριών, πραγματοποιήθηκαν 664 εκπαιδευτικές δραστηριότητες κατά τις οποίες το σύνολο των συμμετοχών ανήλθε στις 29.923. Από αυτές 5.850 σε ενδο-επιχειρησιακές εκπαιδευτικές δράσεις, 1.389 σε σεμινάρια εκτός Τραπεζής, 22.511 σε σεμινάρια ενδο-επιχειρησιακής ηλεκτρονικής εκπαίδευσης και 173 σε σεμινάρια ηλεκτρονικής εκπαίδευσης σε Φορείς εκτός Τραπεζής. Έτσι, καταγράφηκαν 213.886 ανθρωποώρες εκπαίδευσης, για τις οποίες έχουν επενδυθεί συνολικά €4 εκατ.
- Στο πλαίσιο εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Πολιτικής της και του Προγράμματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, κατά το 2018, υλοποιήθηκαν οι ακόλουθες δράσεις:
 - Συνεχίστηκε και το 2018 η ανάπτυξη διαδικασιών/συναλλαγών που στοχεύουν στη μείωση του λειτουργικού κόστους, τη μείωση των εκτυπώσεων καθώς και την εξοικονόμηση φυσικών πόρων (χαρτί).
 - Εφαρμόστηκαν, με τη συμμετοχή των εργαζομένων, προγράμματα ανακύκλωσης υλικών. Ενδεικτικά, ανακυκλώθηκαν 307 τόνοι χαρτιού, 4.150 κιλά μικρών και μεγάλων μπαταριών, περίπου 170 τόνοι Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού καθώς και 3.306 κιλά λαμπτήρες χαμηλής κατανάλωσης και φωτιστικά είδη με την επέκταση της ανακύκλωσής τους σε όλο το δίκτυο της Τράπεζας. Οι δράσεις αυτές υλοποιήθηκαν σε συνεργασία με αδειοδοτημένους φορείς.
 - Σε ότι αφορά στην πρόληψη ανάλωσης φυσικών πόρων, σημειώνεται ότι στην καθημερινή λειτουργία της Τράπεζας, το χαρτί αποτελεί τον κύριο όγκο των παραγόμενων στερεών αποβλήτων της. Από το 2011 η διαχείριση της αλληλογραφίας της Τράπεζας (εσωτερική και προς τρίτους) υλοποιείται πλήρως μέσω του Συστήματος Ηλεκτρονικής Διακίνησης Αλληλογραφίας (ΣΗΔΑ), με αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση των εκτυπώσεων και της κατανάλωσης χαρτιού. Το 2018 διακινήθηκαν μέσω ΣΗΔΑ 728.796 έγγραφα, εξοικονομώντας περίπου 1.821.990 σελίδες εκτυπώσεων.
 - Σε ότι αφορά στη διαχείριση τόνερ, από το 2014, έχει ολοκληρωθεί η ανάθεση της εξυπηρέτησης των εκτυπωτικών αναγκών Managed Print Services (MPS) των Κεντρικών Υπηρεσιών της Τράπεζας και του συνόλου πλέον του Δικτύου των Καταστημάτων της σε εξωτερικό συνεργάτη. Οι Μονάδες Διοίκησης στεγάζονται σε περίπου 36 κτήρια, ενώ το Δίκτυο αριθμεί 509 σημεία γεωγραφικά κατανομημένα σε όλη την Ελλάδα. Στο πλαίσιο της παραπάνω συμφωνίας περιλαμβάνεται και η φιλική προς το περιβάλλον διαχείριση των αποβλήτων που προκύπτουν από τα αναλώσιμα των συσκευών. Αποτέλεσμα αυτού του προγράμματος είναι η μείωση των εκτυπώσεων γεγονός που συνεπάγεται τη μείωση της κατανάλωσης χαρτιού και μελανιών. Το έργο επιτυγχάνει την κεντρική διαχείριση των εκτυπωτικών αναγκών. Το σύνολο των χρηστών που εξυπηρετούνται πλέον από το σύστημα ανέρχεται σε περίπου 9.000 άτομα. Κατά το 2018, η συνολική προμήθεια τόνερ μέσω του συστήματος MPS ανήλθε σε 11.474 τεμάχια, ενώ ανακυκλώθηκαν 4.829 τεμάχια μέσω των 3.727 μονάδων MPS. Τα προσδοκώμενα οφέλη είναι η μείωση του εκτυπωτικού-λειτουργικού κόστους κατά 25-35%.
 - Με στόχο και την προστασία του περιβάλλοντος, η Τράπεζα δημιούργησε την υπηρεσία i-bank statements, ώστε οι πελάτες της να λαμβάνουν ηλεκτρονικά ειδοποίηση για την έκδοση των λογαριασμών τους για τις πιστωτικές κάρτες, τα στεγαστικά ή καταναλωτικά τους δάνεια και τους καταθετικούς τους λογαριασμούς, διακόπτοντας την αποστολή έντυπων λογαριασμών. Ήδη, τα έγχαρτα statements σε περισσότερους από 570.000 λογαριασμούς πελατών, έχουν αντικατασταθεί από ηλεκτρονικά. Παράλληλα, η Τράπεζα συνεχίζει να εμπλουτίζει τα ηλεκτρονικά κανάλια i-bank με νέες υπηρεσίες και περισσότερες συναλλαγές, επιτρέποντας στους πελάτες της να πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους από το σπίτι ή το κινητό τους, 24 ώρες το 24ωρο, 7 ημέρες την εβδομάδα. Επισημαίνεται ότι, κατά το 2018, εγγράφηκαν περισσότεροι από 362.000 νέοι χρήστες στο Internet/Mobile Banking της Τράπεζας.
- Παράλληλα, η Τράπεζα, διέθεσε κατά το 2018 τα ακόλουθα πράσινα τραπεζικά προϊόντα, τα οποία συνεισφέρουν θετικά στην αειφόρο ανάπτυξη.
 - Δάνειο για συμμετοχή στο συγχρηματοδοτούμενο από την Ε.Τ.Ε.Α.Ν. Α.Ε. πρόγραμμα «Εξοικονόμηση κατ' Οίκον II», με ευνοϊκούς όρους για την ενίσχυση παρεμβάσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης κατοικιών. Οι εγκρίσεις για το έτος 2018 ανήλθαν σε 4.979, συνολικού ποσού €33 εκατ., εκ των οποίων εκταμιεύθηκαν οι 3.119, με το συνολικό ποσό των χορηγήσεων να ανέρχεται σε €14 εκατ.
 - «Πράσινο Δάνειο» με ειδικούς προνομιακούς όρους, με σκοπό τη χρηματοδότηση της αγοράς και εγκατάστασης εξοπλισμού εξοικονόμησης ενέργειας.
 - Δάνειο «ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΟ ΣΠΙΤΙ» για εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος σε οικίες.
 - Δάνειο «Εστία Πράσινη» για την αγορά, επισκευή ή κατασκευή ενεργειακά αναβαθμισμένης κατοικίας.
 - Η Τράπεζα και το 2018 με συνολικές εγκρίσεις για πιστοδοτήσεις επενδύσεων σε ΑΠΕ ύψους €251 εκατ. συνέδραμε την προσπάθεια της χώρας μας για ένα θετικό περιβαλλοντικό ισοζύγιο.

- Η Εθνική Τράπεζα, παρά τη συνεχιζόμενη, ιδιαίτερα δυσμενή οικονομική συγκυρία, πιστή στη δέσμευσή της για κοινωνική προσφορά, ανέπτυξε και κατά το 2018 χορηγικό πρόγραμμα ύψους €13 εκατ. Στο πλαίσιο αυτό στήριξε ένα ευρύτατο φάσμα πρωτοβουλιών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, άμεσα αλλά και έμμεσα, μέσω της χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων του Μορφωτικού Ιδρύματος και του Ιστορικού της Αρχείου. Οι τρεις πυλώνες του Προγράμματος Εταιρικής Κοινωνικής Δράσης της Τράπεζας «ΕΥΘΥΝΗ» είναι: «Κοινωνικό σύνολο» – «Πολιτισμός» – «Περιβάλλον». Αναλυτικότερα:

«Κοινωνικό σύνολο»

- ΚΟΙΝΩΝΙΑ
 - Ενίσχυση δράσεων για την αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας.
 - Ανάπτυξη προγραμμάτων κοινωνικής αλληλεγγύης.
 - Συνδρομή στο έργο φορέων με αναγνωρισμένη δράση στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων.
 - Υποστήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων και ατόμων (τρίτη ηλικία, παιδιά, ΑμΕΑ).
- ΕΠΙΣΤΗΜΗ – ΕΡΕΥΝΑ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
 - Στήριξη προγραμμάτων υποτροφιών για προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
 - Συμβολή στην αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και στήριξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
 - Χορηγίες για ερευνητικά προγράμματα, καθιέρωση βραβείων, και στήριξη της καινοτομίας.
 - Στήριξη επιστημονικού έργου και προαγωγή της έρευνας, κυρίως με επιστημονικές συναντήσεις (συνέδρια, θερινά σχολεία, σεμινάρια, ημερίδες) που καλύπτουν όλο το φάσμα των επιστημών.
 - Χορηγική στήριξη για την έκδοση εντύπων, βιβλίων και ειδικών αφιερωμάτων.
- ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
 - Συνέχιση προγράμματος χορηγικής στήριξης αθλητικών φορέων και σημαντικών μεμονωμένων αθλητών για την προετοιμασία και συμμετοχή τους σε παγκόσμιας εμβέλειας αθλητικές διοργανώσεις.

«Πολιτισμός»

- ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΙΣΤΟΡΙΑ -ΤΕΧΝΕΣ
 - Χορηγίες για τη διαφύλαξη και ανάδειξη του ιστορικού και πολιτιστικού γίνεσθαι.
 - Χορηγική συνδρομή για τη συντήρηση και αποκατάσταση μνημείων και τη διενέργεια αρχαιολογικών ανασκαφικών ερευνών.
 - Χορηγική στήριξη εκδοτικών πρωτοβουλιών πολιτιστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος.
 - Στήριξη δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων που αφορούν τη μουσική και τις παραστατικές τέχνες.
- ΔΙΑΦΟΡΑ
 - Υποστήριξη για την πραγματοποίηση εκδόσεων, συνεδρίων και άλλων εκδηλώσεων επενδυτικού και χρηματοοικονομικού κυρίως χαρακτήρα.

«Περιβάλλον»

- Στήριξη προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
- Χορηγική στήριξη προγραμμάτων πρόληψης πυρκαγιών και αποκατάστασης πυρόπληκτων περιοχών και οικοσυστημάτων της χώρας μας.
- Δράσεις για τη στήριξη της βιοποικιλότητας.
- Συνδρομή, με αίσθημα οικολογικής συνείδησης, στο έργο φορέων που μεριμνούν για το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Act4Greece συνοπτικά στοιχεία Προγράμματος 2018

Από την έναρξη του Προγράμματος τον Φεβρουάριο 2016 έως την 31 Δεκεμβρίου 2018 έχει συγκεντρωθεί συνολικά ποσό €3.302.875, έναντι €1.769.180 την 31 Δεκεμβρίου 2017 και €1.012.761 την 31 Δεκεμβρίου 2016.

Σε όλη την διάρκεια του προγράμματος η Εθνική Τράπεζα έχει συνεισφέρει στις δράσεις με ποσό €1.810.989, ενώ η συνολική συνεισφορά του Ομίλου της Εθνικής Τράπεζας ανέρχεται σε €1.966.989 (59,6%). Οι στρατηγικοί εταίροι έχουν συνεισφέρει €215.141 (6,5%) ενώ τα φυσικά και νομικά πρόσωπα (εκτός Ομίλου ΕΤΕ) έχουν συνεισφέρει €1.120.745 (33,9%) (€738.631 Νομικά Πρόσωπα και €382.114 Φυσικά Πρόσωπα).

Κατά το 2018 συγκεντρώθηκαν δωρεές ύψους €1.533.695 εκ των οποίων ποσό €1.124.407 (73%) αποτελεί συνεισφορά του Ομίλου της Εθνικής Τράπεζας, €86.070 (6%) των στρατηγικών εταίρων, €65.738 (4%) τρίτων ΝΠ και €257.480 (17%) από ΦΠ (κυρίως για τους πληγέντες πυρκαγιών Αττικής).

Από την αρχή του προγράμματος συνολικά έχουν αναρτηθεί 31 δράσεις εκ των οποίων οι 25 ολοκληρώθηκαν έως 31 Δεκεμβρίου 2018. Ειδικότερα, κατά το 2018 αναρτήθηκαν 10 νέες δράσεις με συνολικό προϋπολογισμό €2.211.000. Παράλληλα, κατά το 2018 ολοκληρώθηκαν 11 δράσεις οι οποίες συγκέντρωσαν €378.118 έναντι οικονομικού στόχου €690.000 (55% επίτευξη).

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Από τις δράσεις που αναρτήθηκαν κατά την διάρκεια του 2018, 7 δράσεις εντάσσονται στον άξονα Πρόνοια, Υγεία & Αλληλεγγύη με προϋπολογισμό €1.836.000, 1 δράση στον άξονα Έρευνα, Εκπαίδευση & Κατάρτιση με προϋπολογισμό €50.000, 1 δράση στον άξονα Περιβάλλον & Αειφορία με προϋπολογισμό €300.000 και 1 δράση στον άξονα Αθλητικές Δραστηριότητες με προϋπολογισμό €25.000 (αποτελεί την β' φάση δράσης με συνολικό προϋπολογισμό €100.000).

Για τη συγκέντρωση του συνολικού ποσού των δωρεών έχουν πραγματοποιηθεί 31.203 δωρεές με την κάτωθι κατανομή ανά κανάλι:

Δωρεές ανά κανάλι προσφοράς

Κανάλι προσφοράς	Πλήθος δωρεών	Ποσό δωρεών (€)	Συμμετοχή στο σύνολο (%)
Κατάστημα	24.283	3.206.534	97,1
On-line	2.378	80.314	2,4
Stands	4.542	16.027	0,5
Σύνολο	31.203	3.302.875	100,0

Βραβεύσεις και Διακρίσεις

Η Εθνική Τράπεζα, στο πλαίσιο της εξυπηρέτησης των αναγκών των πελατών και των μετόχων της, καθώς και της παροχής πληρέστερης πληροφόρησης και διαφάνειας για τη δράση της σε θέματα ΕΚΕ, έλαβε, κατά τη διάρκεια του 2018, σημαντικές βραβεύσεις και διακρίσεις, όπως:

- **Βραβείο για την καλύτερη Εταιρική Διακυβέρνηση από την CFI 2018:** Για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, η Τράπεζα βραβεύτηκε ως η εταιρεία με την «Καλύτερη Εταιρική Διακυβέρνηση – Ελλάδα» από τον διεθνώς αναγνωρισμένο φορέα Capital Finance International (CFI.co), η δραστηριότητα του οποίου υποστηρίζεται από διεθνείς φορείς και οργανισμούς όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (EBRD) και η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD). Η βράβευση ήρθε σε συνέχεια εξέτασης από τον οργανισμό CFI.co των πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης τις οποίες η Εθνική Τράπεζα έχει υιοθετήσει, με την Τράπεζα να λαμβάνει εξαιρετικές κριτικές από τον οργανισμό.
- **Ελληνικά Βραβεία Επιχειρηματικής Υπευθυνότητας 2018:** Ασημένιο Βραβείο για το Πλαίσιο Εταιρικής Διακυβέρνησης που έχει υιοθετήσει η Τράπεζα, στον Τομέα των Ιδιωτικών Επιχειρήσεων.
- **Corporate Excellence Awards 2018:** Στην Τράπεζα έχει απονεμηθεί ο τίτλος «Η Τράπεζα με την Καλύτερη Εταιρική Διακυβέρνηση Ελλάδα 2018», στο πλαίσιο των «Corporate Excellence Awards 2018». Τα Corporate Excellence Awards 2018 έχουν επιλεγεί από το CV Magazine και βασίζονται αποκλειστικά στη συγκεντρωτική ανάλυση, τόσο της ποιοτικής όσο και της ποσοτικής έρευνας.
- **Επιχειρηματικά Βραβεία «ΧΡΗΜΑ 2018»:** Στο πλαίσιο των Επιχειρηματικών Βραβείων «ΧΡΗΜΑ 2018», η Εθνική Τράπεζα βραβεύτηκε με το 1^ο Βραβείο στην κατηγορία «ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΤΡΑΠΕΖΑ - 2018».
- **Βράβευση για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη «CR INDEX 2017- 2018»:** Το Ινστιτούτο Εταιρικής Ευθύνης επιβράβευσε τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει η Εθνική Τράπεζα για την ένταξη της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στην επιχειρηματική της στρατηγική, με ενσωμάτωση δράσεων προς όφελος της κοινωνίας, του περιβάλλοντος, των εργαζομένων και της αγοράς. Η Εθνική Τράπεζα, που συμμετείχε για έβδομη φορά στον Δείκτη Εταιρικής Υπευθυνότητας (CR Index), διακρίθηκε για το 2017-2018 στην **ανώτατη κατηγορία Diamond**. Πρόκειται για επιβράβευση της πολιτικής της Τράπεζας, των δράσεών της καθώς και των πρωτοβουλιών που αναπτύσσει για τη στήριξη της ελληνικής κοινωνίας. Ο Δείκτης CR Index είναι ένας σημαντικός διεθνώς δείκτης αξιολόγησης της απόδοσης των επιχειρήσεων στον τομέα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) και χρησιμοποιείται ως εθνικός δείκτης ΕΚΕ σε διάφορες χώρες. Ως κατεξοχήν εργαλείο αξιολόγησης, αποτελεί σημείο αναφοράς για τη συγκριτική αξιολόγηση των επιδόσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στους τέσσερις επιμέρους τομείς: Κοινωνία, Περιβάλλον, Εργαζόμενοι και Αγορά.
- **«Environmental Awards 2018»:** Η Εθνική Τράπεζα συμμετείχε στα «Environmental Awards 2018», στην Ενότητα «Organization & Process Innovation - Environmental CSR» για το Πρόγραμμα «Πρόληψη» για την στήριξη του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας και διακρίθηκε με το **Βραβείο GOLD**.
- **«Healthcare Business Awards 2018»:** Η Εθνική Τράπεζα έλαβε το βραβείο GOLD στο πλαίσιο των Healthcare Business Awards, που διοργανώθηκαν για 3^η συνεχή χρονιά από τη Boussias Communications και το Health Daily. Η Τράπεζα διακρίθηκε στην κατηγορία «Προσφορά στην Υγεία από Επιχειρήσεις/Οργανισμούς εκτός κλάδου» για το πρόγραμμά της «Διαχρονική χορηγική στήριξη των δημόσιων Νοσοκομειακών Μονάδων και λοιπών δομών υγείας».

- **Βράβευση της Εθνικής Τράπεζας στο πλαίσιο του Θεσμού «BRAVO 2018»:** Ο θεσμός «Bravo Sustainability Awards» στοχεύει στην ανάδειξη και επιβράβευση των «βέλτιστων πρακτικών» που υλοποιούνται στην Ελλάδα για να συμβάλουν στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής, της δημιουργίας προτύπων υπεύθυνης συμπεριφοράς και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής. Η Εθνική Τράπεζα διακρίθηκε:
 - ο Στην Κατηγορία Βραβείο «Governance» για το «Πλαίσιο Εταιρικής Διακυβέρνησης της ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ».
 - ο Στην Κατηγορία Βραβείο «Market» για το «Πρόγραμμα NBG Business Seeds ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ».
- **Σημαντικές διακρίσεις για την Εθνική Τράπεζα από το International Banker:** Τα βραβεία «Best Commercial Bank of the Year Greece» και «Best Innovation in Retail Banking Greece» απέσπασε η Εθνική Τράπεζα στο πλαίσιο του καθιερωμένου ετήσιου θεσμού βραβείων του International Banker, κατόπιν ψηφοφορίας από το αναγνωστικό κοινό του περιοδικού. Το International Banker είναι ένας ειδησεογραφικός οργανισμός που παρακολουθεί τις εξελίξεις στον παγκόσμιο τραπεζικό τομέα και κάθε χρόνο επιβραβεύει τους κορυφαίους τραπεζικούς οργανισμούς, οι οποίοι θέτουν νέα πρότυπα απόδοσης και διευρύνουν τα περιθώρια ανάπτυξης του χρηματοοικονομικού κλάδου. Τα βραβεία που απέσπασε η Τράπεζα επιβεβαιώνουν τη συνεισφορά της στον ελληνικό τραπεζικό κλάδο: χορήγηση πολύτιμων κεφαλαίων για την οικονομική ανάπτυξη, νέες καινοτόμες τεχνολογίες που βελτιώνουν την ασφάλεια και την αποδοτικότητα των συναλλαγών, πρωτοβουλίες που ενισχύουν τη θέση της Τράπεζας και την αξία για τους μετόχους. Οι διακρίσεις αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την Εθνική Τράπεζα σε αυτή τη χρονική στιγμή, καθώς θέτει σε εφαρμογή ευρύ πλάνο για να ανανεώσει τον ιστορικό της ρόλο και να ενισχύσει τη θέση της στην αγορά. Κλειδί σε αυτή τη μετάβαση αποτελεί η αλλαγή της στρατηγικής προσέγγισης του Ομίλου, από τα παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα σε νέες προηγμένες υπηρεσίες που τοποθετούν τον πελάτη στο επίκεντρο και προετοιμάζουν τη μετάβαση σε μια νέα εποχή.

Μερισματική πολιτική

Το 2017 δεν υπήρχαν κεφάλαια διαθέσιμα προς διανομή. Ως εκ τούτου στις 26 Ιουλίου 2018, η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας, πήρε απόφαση για μη διανομή μερίσματος.

Εταιρική Διακυβέρνηση

Εισαγωγή

Σύμφωνα με το άρθρο 43ββ, παράγραφος 1 του Κ.Ν. 2190/1920 όπως ισχύει⁶, η Τράπεζα υποχρεούται να συμπεριλαμβάνει ως ειδικό τμήμα της ετήσιας Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου, τη Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης. Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, η Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες:

- Α. Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης,
- Β. Πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης,
- Γ. Γενική Συνέλευση και Δικαιώματα των Μετόχων,
- Δ. Διοικητικό Συμβούλιο και Λοιπά Διοικητικά, Διαχειριστικά και Εποπτικά Όργανα,
- Ε. Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας και Διαχείριση Κινδύνων.

Σημειώνεται ότι τα λοιπά πληροφοριακά στοιχεία που απαιτούνται από το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2004/25/ΕΚ σχετικά με τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς, περιλαμβάνονται στην Επεξηγηματική Έκθεση προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων, που αποτελεί ειδικό τμήμα της ετήσιας Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας.

Α. ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας καθορίζεται από τις διατάξεις της ελληνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας και τους κανόνες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, όπως έχουν ενσωματωθεί στο καταστατικό της Τράπεζας, τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης και άλλες εσωτερικές ρυθμίσεις/ κανονισμούς. Περαιτέρω εφαρμόζεται το κανονιστικό πλαίσιο που ορίζει το αναθεωρημένο Πλαίσιο Συνεργασίας (Relationship Framework Agreement – RFA) μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ, και οι υποχρεώσεις της Τράπεζας έναντι του Επιτρόπου Παρακολούθησης (Monitoring Trustee) (σύμφωνα με τις προβλεπόμενες ειδικές διαδικασίες, για όσο διάστημα αυτές ισχύουν), ενώ, τέλος, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η Τράπεζα ήταν καταχωρημένη στο μητρώο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ (“SEC”), η Τράπεζα υποχρεούνταν, επίσης, σε συμμόρφωση προς τις διατάξεις του νομικού και κανονιστικού πλαισίου των ΗΠΑ (Νόμος Sarbanes Oxley και SEC). Ωστόσο, στις 18 Μαρτίου 2019, η Τράπεζα ανακοινώσε ότι υπέβαλε το Έντυπο 15F («Form 15F») στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ (“U.S. Securities and Exchange Commission”, “SEC”) για τη διαγραφή και τον τερματισμό των υποχρεώσεων αναφοράς με βάση το Νόμο για τη Χρηματιστηριακή Αγορά των ΗΠΑ του 1934, όπως τροποποιήθηκε («Exchange Act»). Ως αποτέλεσμα της υποβολής του Form 15F, οι υποχρεώσεις υποβολής των αναφορών στην SEC, συμπεριλαμβανομένης και της υποχρέωσης υποβολής των ετήσιων αναφορών βάσει του Εντύπου 20F («Form 20-F») και του Εντύπου 6-K («Form 6-K»), αναστέλλονται άμεσα.

⁶ Από την 1η Ιανουαρίου 2019, έχει τεθεί σε ισχύ ο Ν. 4548/2018 ο οποίος αντικαθιστά τον Κ.Ν. 2190/1920.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Μετά από 90 ημέρες, και εφόσον η SEC δεν προβάλλει αντιρρήσεις, η αναστολή καθίσταται οριστική και με παύση των υποχρεώσεων αναφοράς στην SEC. Μέχρι να τεθεί σε ισχύ η εν λόγω διαγραφή, η ΕΤΕ θα συνεχίσει να συμμορφώνεται πλήρως με όλες τις λοιπές απαιτήσεις όπως εφαρμόζονται σε ξένους ιδιώτες εκδότες σύμφωνα με το Exchange Act.

Το Φεβρουάριο του 2006, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας υιοθέτησε κατευθυντήριο πλαίσιο που περιγράφει τη δομή και πρακτική που ακολουθεί η Τράπεζα σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης. Το κατευθυντήριο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης βασίστηκε στις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και συστήνει ένα πλαίσιο το οποίο προάγει τη συνέχεια, τη συνέπεια και την αποτελεσματικότητα του τρόπου λειτουργίας του Δ.Σ. αλλά και της διακυβέρνησης της Τράπεζας και του Ομίλου. Τον Μάρτιο του 2011, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του κατευθυντηρίου πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης, υιοθετήθηκε από το Δ.Σ. της Τράπεζας ο Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, ο οποίος εν συνεχεία τροποποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2013 με στόχο την εναρμόνισή του με το Πλαίσιο Συνεργασίας μεταξύ Τράπεζας και ΤΧΣ, καθώς και τις υποχρεώσεις της Τράπεζας έναντι του Επιτρόπου Παρακολούθησης και τον Δεκέμβριο του 2014 με σκοπό την ενσωμάτωση των αλλαγών στο κανονιστικό πλαίσιο (ιδίως Ν. 4261/2014, ο οποίος ενσωμάτωσε την Οδηγία CRD IV στο ελληνικό δίκαιο), την υιοθέτηση διεθνών βέλτιστων πρακτικών, καθώς και την προσαρμογή του Κώδικα στην οργανωτική δομή της Τράπεζας. Το 2015, πραγματοποιήθηκε ετήσια ανασκόπηση και αναθεώρηση του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας ο οποίος τροποποιήθηκε μερικώς τον Σεπτέμβριο του 2015. Ο Κώδικας αναθεωρήθηκε περαιτέρω τον Μάρτιο του 2017, όπως κρίθηκε σκόπιμο, προκειμένου να συμμορφωθεί με τις νέες διατάξεις του Ν. 3864/2010 και το επικαιροποιημένο Πλαίσιο Συνεργασίας μεταξύ Τράπεζας και ΤΧΣ, το Κοινό Σχέδιο Κατευθυντήριων Γραμμών της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) και της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EBA) σχετικά με την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μελών του διοικητικού οργάνου και των προσώπων που κατέχουν καίριες θέσεις, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2013/36/ΕΕ και 2014/65/ΕΕ. Περαιτέρω, τον Ιούνιο του 2017, σε συνέχεια της θεσμοθέτησης της θέσης Παρατηρητή Εκπροσώπου των Εργαζομένων στο Διοικητικό Συμβούλιο, οι διατάξεις του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, προσαρμόστηκαν αναλόγως. Η Τράπεζα συμμορφώνεται με τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης και παρέχει εξηγήσεις για όποιες εξαιρέσεις εντοπιστούν σύμφωνα με τον Κ.Ν. 2190/1920, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Σε συμμόρφωση με τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης και σύμφωνα με το Καταστατικό της Τράπεζας και την ισχύουσα νομοθεσία, ο καθορισμός των εξουσιών και αρμοδιοτήτων των διοικητικών οργάνων της Τράπεζας και η εκχώρηση των αρμοδιοτήτων του Δ.Σ. στα στελέχη της Τράπεζας πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με το ισχύον πλαίσιο, ενώ η Τράπεζα βρίσκεται στη διαδικασία επικαιροποίησης του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, λαμβάνοντας υπόψη και τις διατάξεις του πρόσφατου Ν. 4548/2018 για τις Ανώνυμες Εταιρείες (εφαρμοστέου από την 1η Ιανουαρίου 2019).

Στο πλαίσιο του υφιστάμενου Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης το Δ.Σ. έχει σύστημα αυτοαξιολόγησης της απόδοσης της λειτουργίας του και της λειτουργίας των Επιτροπών του βάσει μεθοδολογίας που έχει διαμορφωθεί και εγκριθεί από την Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, ενώ επιπροσθέτως το ΤΧΣ παρακολουθεί και αξιολογεί την απόδοση του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του, σύμφωνα με τα κριτήρια που προβλέπονται στο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο και το Πλαίσιο Συνεργασίας (RFA) μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ. Κάθε τρία έτη η αξιολόγηση της απόδοσης του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του πραγματοποιείται από εξωτερικό σύμβουλο, η επιλογή και εποπτεία του οποίου εμπίπτει στις αρμοδιότητες της παραπάνω Επιτροπής του Δ.Σ. Η αξιολόγηση αυτή διενεργείται με τη χρήση μεθοδολογίας που βασίζεται σε βέλτιστες πρακτικές και περιλαμβάνει τη διενέργεια συνεντεύξεων με τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και τη χρήση αναλυτικών ερωτηματολογίων, καλύπτοντας όλο το φάσμα των εργασιών του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του. Περισσότερες πληροφορίες για την αξιολόγηση του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του παρουσιάζονται κατωτέρω.

Ο Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Κανονισμοί και Αρχές Λειτουργίας).

B. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Η Τράπεζα με σκοπό την επίτευξη εταιρικής διακυβέρνησης υψηλού επιπέδου και την ενίσχυση του υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης κινδύνων έχει υιοθετήσει τις ακόλουθες κύριες πρακτικές και πολιτικές εταιρικής διακυβέρνησης, οι οποίες είναι εναρμονισμένες με τις δραστηριότητές της και εξασφαλίζουν τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών της.

• Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφιοτήτων Μελών Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας

Η Τράπεζα διαθέτει λεπτομερή Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφιοτήτων Μελών Δ.Σ., η οποία εναρμονίζεται με τις διατάξεις του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης και του Κανονισμού Λειτουργίας της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων και ενσωματώνει τις διατάξεις του Ν. 4261/2014, ο οποίος μετέφερε στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD IV), του Ν. 3864/2010 («Νόμος ΤΧΣ»), την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 22/12.7.2013 «Διαδικασίες α) για την παροχή άδειας ίδρυσης και λειτουργίας πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα και β) για την απόκτηση συμμετοχής σε λειτουργούν πιστωτικό ίδρυμα - Εποπτική αξιολόγηση των υπόχρεων προσώπων», καθώς και διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών. Επιπλέον, επιβεβαιώνει εκ νέου τον καίριο ρόλο της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων (ΕΕΔΥ) και του προέδρου της στην επιλογή υποψήφιων μελών για το Δ.Σ. της ΕΤΕ.

Η Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφιοτήτων Μελών Δ.Σ. επικαιροποιήθηκε τελευταία φορά τον Αύγουστο του 2016, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τη διαδικασία που ακολούθησε η Τράπεζα το 2016 για την πρόσληψη και επιλογή Προέδρου και Μη Εκτελεστικών Μελών του Δ.Σ. μέσω ανοικτής προκήρυξης των αντίστοιχων θέσεων τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Επιπλέον, η αναθεωρημένη Πολιτική Ανάδειξης περιλαμβάνει και το αναθεωρημένο επιθυμητό προφίλ του Δ.Σ., σύμφωνα με τα κριτήρια επιλεξιμότητας που ορίζονται βάσει των πρόσφατων τροποποιήσεων του Ν. 3864/2010.

Περαιτέρω, τον Σεπτέμβριο του 2017, εκδόθηκαν οι τελικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ESMA) και της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT) για την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μελών του διοικητικού οργάνου και των προσώπων που κατέχουν κείριες θέσεις, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2013/36/ΕΕ και 2014/65/ΕΕ, οι οποίες τέθηκαν σε εφαρμογή στις 30 Ιουνίου 2018. Επιπροσθέτως, τον Μάρτιο του 2018, το ΤΧΣ δημοσίευσε τις αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές για τη διαδικασία επιλογής και διορισμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των ελληνικών συστημικών τραπεζών, ενώ το Μάιο του 2018 αναθεωρήθηκε ο οδηγός της ΕΚΤ για την αξιολόγηση της ικανότητας και καταλληλότητας των μελών των διοικητικών οργάνων των πιστωτικών ιδρυμάτων. Τον Ιούνιο του 2018, με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 142/11.6.2018 «Διαδικασία α) για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας πιστωτικών στην Ελλάδα, β) για την απόκτηση ή την αύξηση συμμετοχής σε πιστωτικά ιδρύματα και γ) για την ανάληψη θέσης μέλους Διοικητικού Συμβουλίου και επικεφαλής κρίσιμων λειτουργιών πιστωτικών ιδρυμάτων» καταργήθηκε η Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 22/12.7.2013. Η Τράπεζα εποπτεύει τις εξελίξεις στο εφαρμοστέο πλαίσιο και τις σχετικές οδηγίες και βέλτιστες πρακτικές και προβαίνει στις κατάλληλες ενέργειες προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι πολιτικές που ακολουθούνται είναι εναρμονισμένες προς το εκάστοτε εφαρμοστέο κανονιστικό πλαίσιο.

- **Πολιτική Αποτροπής Σύγκρουσης Συμφερόντων για τα Μέλη του Δ.Σ., τα Ανώτατα Στελέχη, και τα λουπά Συνδεδεμένα Μέρη της ΕΤΕ**

Η Πολιτική Αποτροπής Σύγκρουσης Συμφερόντων για τα Μέλη του Δ.Σ., τα Ανώτατα Στελέχη, και τα λουπά Συνδεδεμένα Μέρη της ΕΤΕ αποσκοπεί στην ενίσχυση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας, καθώς και στην πρόληψη και διαχείριση ενδεχόμενων συγκρούσεων συμφερόντων μεταξύ της Τράπεζας και των Ανώτατων Στελεχών της, οι οποίες δύνανται να ζημιώσουν τη φήμη και τα συμφέροντα τόσο της Τράπεζας, όσο και των πελατών, των Μετόχων και των εργαζομένων της. Τον Απρίλιο του 2017, η εν λόγω Πολιτική επικαιροποιήθηκε και το πεδίο εφαρμογής της επεκτάθηκε συμπεριλαμβάνοντας, επίσης, μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και άλλα συνδεδεμένα μέρη.

- **Πολιτική για τους Συνδεδεμένους Πιστούχους**

Σε εναρμόνιση με τις απαιτήσεις του αναθεωρημένου πλαισίου συνεργασίας με το ΤΧΣ και τις συμβατικές υποχρεώσεις που εφαρμόζονται καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου αναδιάρθρωσης, εκτός εάν κάποια επιμέρους συμβατική υποχρέωση ορίζει διαφορετικά και οι οποίες εποπτεύονται από τον Επίτροπο Παρακολούθησης σύμφωνα με τις προβλεπόμενες ειδικές διαδικασίες, για όσο διάστημα αυτές ισχύουν, λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, έχει υιοθετηθεί η Πολιτική για τους Συνδεδεμένους Πιστούχους της Τράπεζας και του Ομίλου Εσωτερικού.

Η Πολιτική αποσκοπεί στη διασφάλιση του ότι ο χειρισμός των Συνδεδεμένων Πιστούχων γίνεται χωρίς διάκριση έναντι των μη συνδεδεμένων πιστούχων, ήτοι, με τα ίδια κριτήρια όπως αυτά προσδιορίζονται από τις σχετικές Πιστωτικές Πολιτικές της Τράπεζας και θεσπίζει τους βασικούς κανόνες που διέπουν τη χορήγηση πιστώσεων και το χειρισμό αιτημάτων ρύθμισης και αναδιάρθρωσης δανείων Συνδεδεμένων Πιστούχων, ενώ η κατάλληλη υλοποίησή της παρακολουθείται μέσω και ειδικής εφαρμογής που έχει αναπτυχθεί για αυτό το σκοπό.

- **Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας**

Οι αρχές του Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας είναι βασισμένες στις θεμελιώδεις ηθικές αξίες που ακολουθεί η Τράπεζα κατά την άσκηση της επιχειρηματικής της δραστηριότητας και λαμβάνουν υπόψη τις κείμενες διατάξεις που απορρέουν από το εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, βάσει των οποίων η Διοίκηση και το σύνολο του προσωπικού ασκούν τα καθήκοντά τους με στόχο την προστασία των συμφερόντων των εργαζομένων, των πελατών και των μετόχων, την εύρυθμη λειτουργία του Ομίλου, καθώς και τη διατήρηση και ενδυνάμωση της αξιοπιστίας, της φερεγγυότητας και της φήμης της Τράπεζας και του Ομίλου. Ο Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας επικαιροποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2015 και βρίσκεται σε διαδικασία περαιτέρω επικαιροποίησης.

Ο Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Κανονισμοί και Αρχές Λειτουργίας).

- **Ασφαλιστική Κάλυψη μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των Εταιρειών του Ομίλου**

Σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, η Τράπεζα έχει συνάψει πολυασφαλιστήριο συμβόλαιο για την κάλυψη της αστικής ευθύνης των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των Διοικητικών Στελεχών όλων των εταιρειών του Ομίλου, για την κάλυψη της αστικής ευθύνης της Τράπεζας και των θυγατρικών της από αμέλεια, λάθη ή παραλείψεις από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, Διοικητικά Στελέχη και υπαλλήλους και για την κάλυψη ζημιών από απάτες, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών απατών, και παραβιάσεων ασφάλειας στον κυβερνοχώρο. Το 2017, η Τράπεζα σύναψε νέο ασφαλιστήριο συμβόλαιο που περιλαμβάνει αυξημένα επίπεδα κάλυψης καθώς και βελτιωμένη διατύπωση και όρους. Το 2018, η Τράπεζα ανανέωσε τα ανωτέρω ασφαλιστήρια συμβόλαια, με εμπλουτισμένους όρους, καθώς και σύμφωνα με το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο.

- **Κώδικας Δεοντολογίας της Διοίκησης και των Οικονομικών Υπηρεσιών**

Σκοπός του Κώδικα Δεοντολογίας της Διοίκησης και των Οικονομικών Υπηρεσιών είναι η αποφυγή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων ή καταστάσεων όπου τα προσωπικά συμφέροντα των Καλυπτόμενων Μερών δεν ταυτίζονται με αυτά της Τράπεζας και του Ομίλου, καθώς και η επίδειξη απόλυτης εχεμύθειας εκ μέρους των Καλυπτόμενων Μερών ως προς τις εμπιστευτικές πληροφορίες που διαχειρίζονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Επίσης, τα Καλυπτόμενα Μέρη δεσμεύονται για την υποβολή πλήρων, αληθών, κατανοητών και εμπρόθεσμων πληροφοριών στις επίσημες αναφορές και τις δημόσιες ανακοινώσεις, σύμφωνα με όσα προβλέπει η εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία ή οι κανονιστικές διατάξεις.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Διοίκησης και των Οικονομικών Υπηρεσιών έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Κανονισμοί και Αρχές Λειτουργίας).

• Πολιτική Διακυβέρνησης Ομίλου

Στο πλαίσιο θέσπισης ενοποιημένου πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης του Ομίλου ΕΤΕ και με σκοπό τη βελτίωση της συνεργασίας ανάμεσα στην ΕΤΕ και τις εταιρείες του Ομίλου της, καθώς και τη διασφάλιση συνοχής και αποτελεσματικότητας σε επίπεδο Ομίλου, το Διοικητικό Συμβούλιο υιοθέτησε τον Ιανουάριο του 2018 την Πολιτική Διακυβέρνησης της Τράπεζας και του Ομίλου. Η Πολιτική Διακυβέρνησης της Τράπεζας και του Ομίλου περιλαμβάνει τις βασικές αρχές εταιρικής διακυβέρνησης σε επίπεδο Ομίλου ΕΤΕ και διατάξεις αναφορικά με, μεταξύ άλλων, τα διοικητικά όργανα των εταιρειών του Ομίλου, τη συνεργασία με την ΕΤΕ, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου και τις κανονιστικές απαιτήσεις.

• Πολιτική για την Υποβολή Εμπιστευτικών Αναφορών

Σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του νομικού και του κανονιστικού πλαισίου των Η.Π.Α. και τους κανόνες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, καθώς και της Πράξης Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (ΠΔ/ΤΕ) 2577/09.03.2006, η Τράπεζα έχει υιοθετήσει Πολιτική μέσω της οποίας θεσπίζονται διαδικασίες για την υποβολή, επώνυμα ή ανώνυμα, εμπιστευτικών αναφορών ή παρατηρήσεων από κάθε ενδιαφερόμενο αναφορικά με πράξεις στελεχών της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου, που δημιουργούν αμφιβολίες για αντικανονικές ενέργειες και λογιστικοελεγκτικές πρακτικές μη συμβατές με τη διεθνή πρακτική και τις κείμενες διατάξεις. Η Πολιτική καλύπτει επίσης και τα προβλεπόμενα από το Ν.4261/2014.

Το Νοέμβριο του 2018, η Πολιτική για την Υποβολή Εμπιστευτικών Αναφορών αναθεωρήθηκε, προκειμένου – μεταξύ άλλων- να ενσωματωθούν οι αρμοδιότητες της νεοσύστατης Επιτροπής Ηθικής & Κουλτούρας του Διοικητικού Συμβουλίου και να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής της υφιστάμενης Πολιτικής, προκειμένου να συμπεριληφθεί η αναφορά σοβαρών παρατυπιών όχι μόνο αναφορικά με λογιστικοελεγκτικά θέματα, απάτη, δωροδοκία και σύγκρουση συμφερόντων, αλλά περαιτέρω και αναφορικά με άλλες εσωτερικές πολιτικές και διαδικασίες, λαμβάνοντας υπόψη και την Πρόταση Οδηγίας σχετικά με την προστασία των προσώπων που καταγγέλλουν παραβάσεις του δικαίου της Ένωσης, η οποία καθορίζει την υποχρέωση θέσπισης κατάλληλων εσωτερικών διαύλων καταγγελίας και διαδικασιών παραλαβής και παρακολούθησης των καταγγελιών, καθώς και τις ελάχιστες κοινές προδιαγραφές που θα πρέπει να τηρούν αυτοί οι εσωτερικοί δίαυλοι και διαδικασίες καταγγελίας (COM(2018) 218 final).

Η Επιτροπή Ελέγχου και η Επιτροπή Ηθικής και Κουλτούρας της Τράπεζας έχουν την ευθύνη για την καθιέρωση και τη διαρκή παρακολούθηση της εφαρμογής των διαδικασιών, οι οποίες διασφαλίζουν την εμπιστευτικότητα και το απόρρητο των αναφορών ή παρατηρήσεων που λαμβάνονται.

Στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Επικοινωνία / Επικοινωνία με την Επιτροπή Ελέγχου), έχουν αναρτηθεί στοιχεία επικοινωνίας για την υποβολή εμπιστευτικών αναφορών.

• Πολιτική της Τράπεζας και του Ομίλου για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας

Η Πολιτική της Τράπεζας και του Ομίλου για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας αποσκοπεί στην περαιτέρω ενίσχυση των υφιστάμενων διαδικασιών εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου της, και ειδικότερα του υφιστάμενου πλαισίου επί μέρους κανόνων που έχουν υιοθετηθεί για την καταπολέμηση της δωροδοκίας, όπως αυτό καθορίζεται μέσω των συναφών διατάξεων του Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας, και του Κανονισμού Εργασίας της Τράπεζας.

Αναφορά στην Πολιτική για την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας γίνεται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Αρχική Σελίδα/Κανονιστική Συμμόρφωση).

• Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας και του Ομίλου

Η Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας και του Ομίλου συμμορφώνεται με τις διατάξεις του Ν.4261/2014 (που ενσωμάτωσε την Οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD IV)) και της ΠΔΤΕ 2650/19.01.2012. Επιπρόσθετα, οι ακολουθούμενες από την Τράπεζα πρακτικές Αποδοχών είναι σε συμμόρφωση με τον Ν.3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, το Αναθεωρημένο Πλαίσιο Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ και τις υποχρεώσεις της Τράπεζας έναντι του Επιτρόπου Παρακολούθησης. Σε κάθε περίπτωση οι αποδοχές του Προέδρου, του Διευθύνοντα Συμβούλου και των λοιπών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και των γενικών διευθυντών και των αναπληρωτών τους δεν μπορούν να υπερβαίνουν το σύνολο των αποδοχών του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Οι πάσης φύσεως πρόσθετες απολαβές (bonus) των ίδιων προσώπων καταργούνται για το χρονικό διάστημα συμμετοχής του πιστωτικού ιδρύματος στο πρόγραμμα κεφαλαιακής ενίσχυσης του Ν. 3864/2010.

Η Τράπεζα παρακολουθεί τις εξελίξεις στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και εφόσον υπάρχουν περαιτέρω αλλαγές στο σχετικό Ευρωπαϊκό πλαίσιο ή σε Πράξεις της Τράπεζας της Ελλάδος, σε συνέχεια και των εξελίξεων αναφορικά με την Πρόταση Οδηγίας, η οποία τροποποιεί την οδηγία 2013/36/ΕΕ όσον αφορά τις εξαιρούμενες οντότητες, τις χρηματοδοτικές εταιρείες συμμετοχών, τις μικτές χρηματοοικονομικές εταιρείες συμμετοχών, τις αποδοχές, τα μέτρα και τις εξουσίες εποπτείας και τα μέτρα διατήρησης κεφαλαίου, καθώς και των Κατευθυντήριων Γραμμών και της Γνωμοδότησης της ΕΑΤ για την εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας στις διατάξεις για τις αποδοχές της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ (EBA-Op-2016-20) και της σχετικής επικοινωνίας μεταξύ ΕΑΤ και ΕΕ, υπάρξουν περαιτέρω αλλαγές στο αντίστοιχο ευρωπαϊκό πλαίσιο ή στις ΠΔΤΕ, η Πολιτική Αποδοχών θα επισκοπηθεί εκ νέου και θα τροποποιηθεί, όπου κριθεί απαραίτητο, ώστε να ενσωματώσει τις εξελίξεις στο ισχύον πλαίσιο.

Πληροφορίες για την Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας και του Ομίλου και τις πρακτικές αποδοχών έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Ενημέρωση Επενδυτών / Ετήσιες Εκθέσεις & Ενημερωτικά Δελτία).

• Πολιτική Ποικιλομορφίας όσον αφορά τα διοικητικά, διαχειριστικά και εποπτικά όργανα της Τράπεζας

Σύμφωνα με τον Ν. 4261/2014, όπως ισχύει, με τον οποίο ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Οδηγία 2013/36/ΕΕ, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να εξασφαλίζουν ευρύ φάσμα προσόντων και δεξιοτήτων κατά την πρόσληψη μελών στο Δ.Σ. και να εφαρμόζουν προς τον σκοπό αυτό μια πολιτική που να προωθεί αρμόζον επίπεδο ποικιλομορφίας στο Δ.Σ..

Σε αυτό το πλαίσιο, η Τράπεζα ακολουθεί πρακτικές και πολιτικές που ενθαρρύνουν την ποικιλομορφία τόσο σε επίπεδο Δ.Σ. όσο και σε επίπεδο στελεχών, προκειμένου τα στελέχη των εποπτικών και διοικητικών της οργάνων να επιλέγονται από μια ομάδα με ποικίλα χαρακτηριστικά. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα επιδιώκει να προσλαμβάνει μέλη Δ.Σ. και ανώτατα στελέχη που να αντιπροσωπεύουν ένα ευρύ φάσμα ποιοτικών χαρακτηριστικών και ικανοτήτων, προκειμένου να εξασφαλίζει ποικιλία απόψεων και πείρας και να διευκολύνει τη λήψη ορθών αποφάσεων. Έτσι, τα στελέχη αυτά διαθέτουν συλλογικά τις κατάλληλες δεξιότητες και την πείρα που απαιτούνται για την αποτελεσματική λειτουργία των εποπτικών και διοικητικών οργάνων της Τράπεζας, ενώ το Δ.Σ., ως σύνολο, διαθέτει τις δεξιότητες που χρειάζονται για να παρουσιάζει τις απόψεις του και να επηρεάζει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων εντός του ανώτατου διοικητικού οργάνου.

Συγκεκριμένα, η Τράπεζα δίνει έμφαση στη διασφάλιση της ποικιλομορφίας και όσον αφορά το φύλο, την ηλικία, την εθνικότητα, το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, την εξειδίκευση και την πείρα. Παράλληλα, αναφορικά ιδίως με τη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, η Τράπεζα ακολουθεί τις διατάξεις του Ν. 3864/2010, όπως ισχύει, αναφορικά με τα κριτήρια καταλληλότητας που προβλέπονται στον εν λόγω Νόμο.

Όσον αφορά την εκπροσώπηση των φύλων, σημειώνεται ενδεικτικά ότι κατά τη διάρκεια του 2018, 3 γυναίκες κατείχαν θέσεις μελών στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, ενώ επί του παρόντος οι γυναίκες αποτελούν το 9,1 % των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, ενώ μία από τις έξι Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου προεδρεύονται από γυναίκα. Προηγουμένως, μέχρι το Νοέμβριο του 2016 πρόεδρος του Δ.Σ. ήταν γυναίκα.

Περαιτέρω, σε επίπεδο Ανώτατης Διοίκησης, σημαντικές θέσεις καλύπτονται από γυναίκες (π.χ. Ανώτατα Στελέχη που είναι επικεφαλής Λιανικής Τραπεζικής, Μάρκετινγκ, Στρατηγικής και Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού), ενώ γυναίκες στελεχώνουν και άλλες σημαντικές θέσεις, ως Επικεφαλής της Διεύθυνσης Εταιρικής Διακυβέρνησης και Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης της Τράπεζας και του Ομίλου, Κανονιστικής Εποπτείας Συναλλαγών της Τράπεζας και του Ομίλου, Στρατηγικής Ομίλου, Στρατηγικής Ανθρώπινου Δυναμικού, Χρηματοοικονομικού Σχεδιασμού και Διοικητικής Πληροφόρησης, Μεσαίων Εταιρικών Πιστοδοτήσεων Ειδικής Διαχείρισης, Λειτουργικών Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου κ.α.

Όσον αφορά την ηλικία, οι ηλικίες των μελών του Δ.Σ. κυμαίνονται μεταξύ 50 και 70 ετών, ενώ τα ανώτατα στελέχη είναι κυρίως από 50 έως 60 ετών.

Η σύνθεση του Δ.Σ. της Τράπεζας είναι πολυεθνική και περιλαμβάνει έξι διαφορετικές εθνικότητες, με μέλη του να έχουν ελληνική, κυπριακή, σουηδική, βρετανική, ιρλανδική, και βελγική εθνικότητα και προηγούμενη διεθνή εμπειρία ως μέλη Δ.Σ. ή ανώτατα στελέχη σε διάφορες χώρες, συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου, των ΗΠΑ, της Ιρλανδίας και της Ισλανδίας.

Τα μέλη Δ.Σ. και τα ανώτατα στελέχη της Τράπεζας διαθέτουν ποικίλη ακαδημαϊκή και εργασιακή εμπειρία, όπως ενδεικτικά σπουδές στα Οικονομικά και τη Διοίκηση Επιχειρήσεων, πιστοποιήσεις και προϋπηρεσία στη Λογιστική, τον Έλεγχο και τη Διαχείριση Κινδύνων, εκτενή εμπειρία σε τραπεζικά και χρηματοοικονομικά θέματα, νομικό υπόβαθρο, προηγούμενη επιχειρηματική εμπειρία και εμπειρία στον τομέα της πληροφορικής. Σε κάθε περίπτωση, σκοπός της Τράπεζας είναι να διασφαλίσει αφενός ότι καλύπτονται οι γνωστικοί τομείς και η εμπειρία που απαιτούνται στην άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητάς της, αφετέρου ότι πληρούνται οι διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας και το κανονιστικό πλαίσιο, όπως π.χ., όπως προαναφέρθηκε, τα συγκεκριμένα κριτήρια καταλληλότητας των μελών του Δ.Σ. σύμφωνα με τον Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Η αρμόδια Επιτροπή του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, υπεύθυνη για τη θέσπιση και εποπτεία της εφαρμογής των Πολιτικών και διαδικασιών που διαθέτει η Τράπεζα αναφορικά με την ποικιλομορφία, το σχεδιασμό διαδοχής, την επιλογή, την υποψηφιότητα και την αξιολόγηση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, είναι η Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων.

• Πολιτική για την Ετήσια Εκπαίδευση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του

Το 2017, η Τράπεζα θέσπισε Πολιτική για την Ετήσια Εκπαίδευση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του, η οποία έχει ως σκοπό να συνδράμει το Διοικητικό Συμβούλιο στη βελτίωση της επίδοσής του, επεκτείνοντας τη βάση δεξιοτήτων των υφιστάμενων μελών. Η Πολιτική θεσπίζει τις διαδικασίες για τη διαμόρφωση του Ετήσιου Προγράμματος Εκπαίδευσης των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του, που αναπτύσσεται λαμβάνοντας υπόψη τις εκπαιδευτικές ανάγκες του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του, τις προτεραιότητες και τις απαιτήσεις της Τράπεζας καθώς και τα υπάρχοντα εκπαιδευτικά και αναπτυξιακά προγράμματα, σύμφωνα με τις τρέχουσες εξελίξεις του νομικού και κανονιστικού πλαισίου, καθώς και τις βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης.

• Πολιτική Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης του Ομίλου της Τράπεζας

Η Πολιτική Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) προσδιορίζει τους βασικούς άξονες της ΕΚΕ του Ομίλου, καθορίζει τις δράσεις της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου στο χώρο αυτό και αποτελεί οδηγό για την ανάθεση αρμοδιοτήτων και εξουσιών όσον αφορά το σχεδιασμό, την υλοποίηση και τον έλεγχο αυτών των δράσεων. Επιπλέον, ο Όμιλος ΕΤΕ έχει αναπτύξει και εφαρμόζει, από το Μάιο του 2016 την Πολιτική Δωρεών, Χορηγιών, Φιλανθρωπικών Συνεισφορών και Λοιπών Σχετικών Δράσεων της Τράπεζας και του Ομίλου.

Η Πολιτική ΕΚΕ έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη / Πλαίσιο ΕΚΕ).

• Διακρίσεις Εταιρικής Διακυβέρνησης

Αξιίζει να σημειωθεί ότι εντός του 2018 και του πρώτου τριμήνου του 2019 η Τράπεζα βραβεύτηκε τέσσερις φορές για την εταιρική της διακυβέρνηση. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του 2018 και τις αρχές του 2019, η Τράπεζα έλαβε τις ακόλουθες διακρίσεις:

- α) «Η εταιρεία με την καλύτερη εταιρική διακυβέρνηση στην Ελλάδα για το έτος 2018» από τον Οργανισμό Capital Finance International (CFI). Αφού προτάθηκε ως υποψήφια από τρίτους βάσει δημοσιευμένων και ευρύτερα διαθέσιμων δεδομένων και πληροφοριών, η ΕΤΕ συμμετείχε στην αξιολόγηση των εσωτερικών της ρυθμίσεων εταιρικής διακυβέρνησης και έλαβε το εν λόγω βραβείο και έλαβε άριστες κριτικές από τον CFI.
- β) Στην Τράπεζα έχει απονεμηθεί ο τίτλος «Η Τράπεζα με την Καλύτερη Εταιρική Διακυβέρνηση Ελλάδα 2018», στο πλαίσιο των «Corporate Excellence Awards 2018». Τα «Corporate Excellence Awards 2018» έχουν επιλεγεί από το CV Magazine και βασίζονται αποκλειστικά στη συγκεντρωτική ανάλυση, τόσο της ποιοτικής όσο και της ποσοτικής έρευνας.
- γ) Της απονεμήθηκε Ασημένιο Βραβείο για το Πλαίσιο Εταιρικής Διακυβέρνησης που έχει υιοθετήσει, στον Τομέα των Ιδιωτικών Επιχειρήσεων, στο πλαίσιο των «Ελληνικών Βραβείων Επιχειρηματικής Υπευθυνότητας».
- δ) Η Τράπεζα έλαβε το βραβείο «Bravo Governance 2018» για το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης που έχει υιοθετήσει στο πλαίσιο των βραβείων «Bravo Sustainability Awards 2018». Τα «Bravo Sustainability Awards» οργανώνονται από τον Οργανισμό QualityNet Foundation, the Network of Responsible Organizations and Active Citizens, σε συνεργασία με την Πρωτοβουλία Βιώσιμη Ελλάδα 2020, με σκοπό να αναδείξουν και να επιβραβεύσουν τις «βέλτιστες πρακτικές» που εφαρμόζονται στην Ελλάδα και να συνδράμουν την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής, καθώς και της δημιουργίας προτύπων υπεύθυνης συμπεριφοράς και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής.

Γ. ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΕΤΟΧΩΝ

Το Καταστατικό της Τράπεζας (άρθρα 7-17 και 31-36) περιγράφει τον τρόπο λειτουργίας της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων, τις βασικές αρμοδιότητες και εξουσίες της, καθώς και τα δικαιώματα των Μετόχων, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920, του Ν.3864/2010 και του Πλαισίου Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ.

Το Καταστατικό της Τράπεζας είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Κανονισμοί και Αρχές Λειτουργίας).

Τρόπος λειτουργίας και αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της Τράπεζας

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων είναι το ανώτατο, συλλογικό όργανο της Τράπεζας. Οι νόμιμες αποφάσεις της είναι υποχρεωτικές για όλους τους Μετόχους, ακόμη και για τους απόντες ή εκείνους που διαφωνούν. Όλοι οι Μέτοχοι της Τράπεζας δικαιούνται να συμμετάσχουν στη Γενική Συνέλευση, ενώ μπορούν να αντιπροσωπευθούν σε αυτή από άλλο, κατάλληλα εξουσιοδοτημένο πρόσωπο σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας. Κάθε μετοχή παρέχει δικαίωμα μίας ψήφου, ως ορίζει ο νόμος. Η Τράπεζα διασφαλίζει την ίση μεταχείριση των μετόχων που βρίσκονται στην ίδια θέση.

Η Γενική Συνέλευση είναι η μόνη αρμόδια να αποφασίζει για:

- τις τροποποιήσεις του Καταστατικού. Τέτοιες θεωρούνται και οι αυξήσεις ή μειώσεις του Μετοχικού Κεφαλαίου της Τράπεζας, με εξαίρεση την αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου που αποφασίζεται από το Δ.Σ. κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο νόμο και το Καταστατικό,
- την εκλογή των μελών του Δ.Σ. και των ελεγκτών,
- την έγκριση της ετήσιας χρηματοοικονομικής έκθεσης του Ομίλου και της Τράπεζας,
- τη διάθεση των ετήσιων κερδών,
- τη συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση, παράταση της διάρκειας ή διάλυση της Τράπεζας,
- το διορισμό εκκαθαριστών, και
- κάθε άλλο θέμα που προβλέπεται από τη νομοθεσία.

Στις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν υπάγονται:

- αυξήσεις του Μετοχικού Κεφαλαίου που αποφασίζονται κατά τις παραγράφους 1 και 14 του άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/1920 από το Δ.Σ., καθώς και αυξήσεις που επιβάλλονται από διατάξεις άλλων νόμων,
- η τροποποίηση του Καταστατικού από το Δ.Σ., σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 11, τις παραγράφους 2 και 13 του άρθρου 13 και την παράγραφο 4 του άρθρου 17β του Κ.Ν. 2190/1920,
- η εκλογή, κατά το Καταστατικό, σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 18 του Κ.Ν. 2190/1920, Συμβούλων σε αντικατάσταση παραιτηθέντων, αποθανόντων ή απωλεσάντων την ιδιότητά τους με οποιονδήποτε άλλο τρόπο,
- η απορρόφηση κατά το άρθρο 78 του Κ.Ν. 2190/1920 ανώνυμης εταιρείας από άλλη ανώνυμη εταιρεία που κατέχει το 100% των μετοχών της και
- η δυνατότητα διανομής κερδών ή προαιρετικών αποθεματικών μέσα στην τρέχουσα εταιρική χρήση με απόφαση του Δ.Σ., εφ' όσον έχει υπάρξει σχετική εξουσιοδότηση της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Η Γενική Συνέλευση αποφασίζει επί κάθε πρότασης του Δ.Σ. περιλαμβανομένης στην Ημερησία Διάταξη. Συγκαλείται από το Δ.Σ. ή ως άλλως ο νόμος προβλέπει, και συνέρχεται τακτικά, στην έδρα της Εταιρείας ή στην περιφέρεια άλλου δήμου εντός του νομού της έδρας, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, το αργότερο μέχρι την δέκατη ημερολογιακή ημέρα του ένατου μήνα από τη λήξη κάθε εταιρικής χρήσης. Το Δ.Σ. μπορεί να συγκαλεί τη Γενική Συνέλευση σε έκτακτη συνεδρίαση, όταν κρίνει αυτό σκόπιμο. Επίσης, οφείλει να συγκαλεί τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων, ύστερα από αίτηση των ελεγκτών, μέσα σε δέκα ημέρες από την επίδοση της αίτησης στον Πρόεδρό του, ορίζοντας αντικείμενο Ημερησίας Διάταξης εκείνο που περιέχεται στην αίτηση. Περαιτέρω, ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Δ.Σ. έχει το δικαίωμα να συγκαλεί τη Γενική Συνέλευση. Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 4 του Ν.3864/2010, όπως τροποποιήθηκε από τους Ν.4340/2015 και Ν.4346/2015, η προθεσμία για τη σύγκληση Γενικής Συνέλευσης ορίζεται σε επτά ημέρες και η προθεσμία για τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης που θα αποφασίσει την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου για την έκδοση των κοινών μετοχών, μετατρέψιμων ομολογιών ή άλλων χρηματοοικονομικών μέσων, ορίζεται σε δέκα ημερολογιακές ημέρες. Η προθεσμία για τη σύγκληση οποιασδήποτε επαναληπτικής ή εξ αναβολής συνέλευσης, συντέμνεται στο ένα τρίτο των προθεσμιών που προβλέπονται στον Κ.Ν. 2190/1920, όπως ισχύει. Το προηγούμενο εδάφιο εφαρμόζεται σε κάθε Γενική Συνέλευση που συγκαλείται στο πλαίσιο του Ν.3864/2010 ή σχετίζεται με αυτόν.

Η Τακτική Γενική Συνέλευση εξετάζει την ετήσια οικονομική έκθεση και αποφασίζει για την έγκρισή της. Επίσης, εκλέγει έναν τουλάχιστον ελεγκτή, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 33 παρ. 1 του Καταστατικού. Μετά την έγκριση της ετήσιας οικονομικής έκθεσης, η Γενική Συνέλευση αποφασίζει με ειδική ψηφοφορία, που διενεργείται με ονομαστική κλήση και κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο Καταστατικό, για την απαλλαγή των μελών του Δ.Σ. και των ελεγκτών από κάθε ευθύνη αποζημίωσης. Η απαλλαγή είναι ανίσχυρη στις περιπτώσεις του άρθρου 22α του Κ.Ν. 2190/1920. Στην ψηφοφορία περί απαλλαγής δικαιούνται να μετάσχουν τα μέλη του Δ.Σ. και οι Μέτοχοι - υπάλληλοι της Τράπεζας μόνο με μετοχές, των οποίων είναι κύριοι ή ως αντιπρόσωποι άλλων μετόχων, εφόσον έχουν λάβει σχετική εξουσιοδότηση με ρητές και συγκεκριμένες οδηγίες ψήφου.

Η ετήσια χρηματοοικονομική έκθεση είναι διαθέσιμη στους Μετόχους δέκα ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση και σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο περιλαμβάνει: α) τις Δηλώσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, β) την Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου, γ) την Επεξηγηματική Έκθεση, δ) την Έκθεση Ελέγχου Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή, ε) τις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις και τις Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, στ) στοιχεία και πληροφορίες, ζ) την ετήσια έκθεση για τη διανομή κεφαλαίου της αντίστοιχης χρήσης, εφόσον αυτή δεν έχει οριστικοποιηθεί ή οριστικοποιήθηκε κατά το δεύτερο εξάμηνο και αντλήθηκε από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου τοις μετρητοίς ή με έκδοση ομολογιακού δανείου, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο αντίστοιχο Ενημερωτικό Δελτίο έκδοσης και η) αναφορά στην ιστοσελίδα όπου αναρτώνται οι ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, οι εκθέσεις του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή, καθώς και οι Εκθέσεις του Δ.Σ για τις ενοποιημένες μη εισηγμένες εταιρείες που αντιπροσωπεύουν συνολικά πάνω από το 5% του ενοποιημένου κύκλου εργασιών ή των ενοποιημένων στοιχείων ενεργητικού ή των ενοποιημένων αποτελεσμάτων μετά την αφαίρεση του αντίστοιχου τμήματος που αφορά τους μετόχους μειοψηφίας.

51

Με εξαίρεση τις επαναληπτικές συνελεύσεις και εκείνες που εξομοιώνονται με αυτές, η Γενική Συνέλευση πρέπει να καλείται είκοσι τουλάχιστον ημέρες πριν από την οριζόμενη ημέρα για τη συνεδρίασή της. Οι μη εργάσιμες ημέρες συυπολογίζονται στην ανωτέρω προθεσμία, ενώ δεν υπολογίζονται η ημέρα δημοσίευσης της πρόσκλησης και η ημέρα της συνεδρίασης.

Η πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης, η οποία περιλαμβάνει τα εκάστοτε σύμφωνα με το νόμο οριζόμενα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, του τόπου όπου η οικεία Γενική Συνέλευση θα λάβει χώρα, τοιχοκολλείται σε εμφανή θέση στην έδρα της Τράπεζας και δημοσιεύεται όπως ο νόμος ορίζει. Στην πρόσκληση περιλαμβάνονται στοιχεία αναφορικά με την ακριβή διεύθυνση, τη χρονολογία και την ώρα της συνεδρίασης, τα θέματα της ημερήσιας διάταξης με σαφήνεια, τους Μετόχους που έχουν δικαίωμα συμμετοχής, καθώς και ακριβείς οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο οι Μέτοχοι θα μπορούσαν να μετάσχουν στη Γενική Συνέλευση και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους αυτοπροσώπως ή δια νομίμως εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου ή, ενδεχομένως, και εξ αποστάσεως. Η Τράπεζα έχει επίσης τη δυνατότητα, κατά την διακριτική της κρίση και χωρίς να υπέχει σχετική νομική υποχρέωση, να δημοσιεύσει επιπρόσθετα ορισμένη πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης και σε άλλα μέσα. Στην περίπτωση αυτή, η σχετική δημοσίευση γίνεται προ είκοσι πλήρων ημερών.

Στη Γενική Συνέλευση δικαιούται να συμμετέχει και να ψηφίζει είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω νομίμως εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου όποιος εμφανίζεται ως Μέτοχος (κάτοχος κοινών ονομαστικών μετοχών της Τράπεζας) στα αρχεία του Συστήματος Άυλων Τίτλων που διαχειρίζεται η Ελληνικά Χρηματιστήρια Α.Ε. (Ε.Χ.Α.Ε.), στο οποίο τηρούνται οι κινητές αξίες της Τράπεζας κατά την οριζόμενη στην παρ. 4 του άρθρου 28α Κ.Ν. 2190/1920 ημερομηνία καταγραφής, και συμμορφώνεται εμπροθέσμως και προσηκόντως με τις προβλεπόμενες διατυπώσεις του άρθρου 28α του Κ.Ν. 2190/1920 και της οικείας προσκλήσεως της Γενικής Συνέλευσης και του άρθρου 7 του Ν.3864/2010 σε περίπτωση Γενικής Συνέλευσης που θα αποφασίσει την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου για την έκδοση των κοινών μετοχών, μετατρέψιμων ομολογιών ή των άλλων χρηματοοικονομικών μέσων, καθώς και κάθε Γενικής Συνέλευσης που συγκαλείται στο πλαίσιο του Ν.3864/2010 ή σχετίζεται με αυτόν.

Το ΤΧΣ ασκεί το δικαίωμα ψήφου στη Γενική Συνέλευση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 7α του Ν.3864/2010 και το Πλαίσιο Συνεργασίας (μεταξύ Τράπεζας και ΤΧΣ).

Η διαδικασία και η προθεσμία για την κατάθεση στην Τράπεζα των εγγράφων νομιμοποίησης των εκπροσώπων ή αντιπροσώπων των Μετόχων ορίζεται κατά τις παρ. 1 έως 3 του άρθρου 28α του Κ.Ν. 2190/1920. Συγκεκριμένα, η μετοχική ιδιότητα, θα πρέπει να επιβεβαιώνεται (π.χ. με σχετική έγγραφη βεβαίωση της Ε.Χ.Α.Ε.) το αργότερο την τρίτη ημέρα πριν από τη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης. Η προηγούμενη προθεσμία ισχύει και για την κατάθεση στην Τράπεζα των εγγράφων νομιμοποίησης των εκπροσώπων ή αντιπροσώπων των Μετόχων. Συγκεκριμένα, η ιδιότητα του μετόχου πρέπει να υφίσταται κατά την Ημερομηνία Καταγραφής, όπως αυτή ορίζεται στην Πρόσκληση της Γενικής Συνέλευσης. Μέτοχοι που δεν συμμορφώθηκαν προς τις ανωτέρω διατάξεις μπορούν να

μετάσχουν στη Γενική Συνέλευση και να ψηφίσουν, μόνο με την άδειά της. Νομικά πρόσωπα μετέχουν στη Γενική Συνέλευση, ορίζοντας ως εκπροσώπους τους έως τρία φυσικά πρόσωπα.

Κατόπιν σχετικής αποφάσεως του Δ.Σ. οι μέτοχοι δύνανται να συμμετάσχουν στην Γενική Συνέλευση με ηλεκτρονικά μέσα, χωρίς την φυσική παρουσία τους στον τόπο διεξαγωγής της. Κατόπιν επίσης σχετικής αποφάσεως του Δ.Σ. οι μέτοχοι δύνανται να συμμετάσχουν στην ψηφοφορία της Γενικής Συνέλευσης εξ αποστάσεως, είτε με την άσκηση του δικαιώματος ψήφου με ηλεκτρονικά μέσα, είτε με ψηφοφορία δια αλληλογραφίας σύμφωνα με τα εκάστοτε οριζόμενα στο νόμο.

Είκοσι τέσσερις ώρες πριν από κάθε Γενική Συνέλευση πρέπει να τοποθετείται σε εμφανή θέση στην έδρα της Τράπεζας πίνακας των Μετόχων που έχουν δικαίωμα ψήφου με τον αριθμό των μετοχών και ψήφων καθενός, τα ονόματα των τυχόν αντιπροσώπων τους, καθώς και τις διευθύνσεις αυτών και των αντιπροσώπων τους. Στον πίνακα αυτό καταχωρούνται υποχρεωτικά από το Δ.Σ. όλοι οι Μέτοχοι που συμμορφώθηκαν με τις ανωτέρω διατάξεις. Από την ημέρα δημοσίευσης της πρόσκλησης για σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης και μέχρι την ημέρα της Γενικής Συνέλευσης η Τράπεζα υποχρεούται να έχει αναρτημένες στην εταιρική της ιστοσελίδα τις προβλεπόμενες από την παρ. 3 του άρθρου 27 Κ.Ν. 2190/1920 πληροφορίες, καθώς και να ενημερώνει τους μετόχους μέσω της ιστοσελίδας της για τον τρόπο προμήθειας του σχετικού υλικού σε περίπτωση που για τεχνικούς λόγους δεν είναι δυνατή η πρόσβαση μέσω διαδικτύου στα εν λόγω στοιχεία. Αν κάποιος Μέτοχος ή αντιπρόσωπος Μετόχου έχει αντιρρήσεις για τον πίνακα, μπορεί να τις υποβάλει μόνο στην αρχή της συνεδρίασης της Συνέλευσης και πριν από την έναρξη της συζήτησης των θεμάτων της Ημερήσιας Διάταξης.

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. είναι και προσωρινός Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης. Εάν ο/η Πρόεδρος κωλύεται, αντικαθίσταται από τον κατά το άρθρο 21 παράγραφος 2 του Καταστατικού αναπληρωτή του, ή από τον/την Διευθύνοντα Σύμβουλο. Εάν και αυτός κωλύεται, προεδρεύει προσωρινά ο Μέτοχος ή εκπρόσωπος Μετόχου με το μεγαλύτερο αριθμό μετοχών. Δύο από τους παρόντες Μετόχους ή αντιπρόσωπους Μετόχων, τους οποίους ορίζει ο Πρόεδρος, εκτελούν χρέη προσωρινών Γραμματέων. Μετά την επικύρωση του πίνακα των Μετόχων, η Γενική Συνέλευση εκλέγει αμέσως το οριστικό Προεδρείο, το οποίο συγκροτείται από τον Πρόεδρο και δύο Γραμματείς, που εκτελούν και χρέη ψηφολεκτών.

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως για τα θέματα της Ημερήσιας Διάταξης, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτήν Μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/5 τουλάχιστον του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου. Αν η απαρτία αυτή δε συντελεστεί, η Γενική Συνέλευση συνέρχεται πάλι μέσα σε είκοσι ημέρες από τη χρονολογία της συνεδρίασης που ματαιώθηκε, προσκαλούμενη πριν από δέκα τουλάχιστον πλήρεις ημέρες, και βρίσκεται κατά την επαναληπτική αυτή συνεδρίαση σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως για τα θέματα της αρχικής Ημερησίας Διάταξης, οποιοδήποτε και αν είναι το εκπροσωπούμενο σε αυτήν τμήμα του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου. Νεότερη πρόσκληση δεν απαιτείται, εάν στην αρχική πρόσκληση ορίζονται ο τόπος και ο χρόνος των επαναληπτικών εκ του νόμου προβλεπόμενων συνεδριάσεων, εάν δεν επιτευχθεί απαρτία, υπό την προϋπόθεση ότι μεσολαβούν τουλάχιστον δέκα πλήρεις ημέρες ανάμεσα στην ματαιωθείσα συνεδρίαση και στην επαναληπτική.

Εξαιρετικά, προκειμένου για αποφάσεις που αφορούν σε:

- α) μεταβολή της εθνικότητας της Εταιρείας,
- β) μεταβολή του αντικειμένου της επιχείρησης αυτής,
- γ) επαύξηση των υποχρεώσεων των Μετόχων,
- δ) αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου, μη προβλεπόμενη από το Καταστατικό, σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 1 και 2 του Κ.Ν. 2190/1920, όπως ισχύει, εκτός εάν επιβάλλεται από το νόμο ή γίνεται με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών,
- ε) μείωση του Μετοχικού Κεφαλαίου, εκτός εάν γίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 16 του Κ.Ν. 2190/1920,
- στ) μεταβολή του τρόπου διάθεσης των κερδών,
- ζ) συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση, παράταση της διάρκειας ή διάλυση της Εταιρείας,
- η) παροχή ή ανανέωση της εξουσίας προς το Δ.Σ. για αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου, σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 1 του Κ.Ν. 2190/1920, όπως ισχύει, και
- θ) κάθε άλλη περίπτωση που ορίζεται στο νόμο.

Η Γενική Συνέλευση ευρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα επί των θεμάτων της Ημερησίας Διάταξης, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται κατ' αυτήν Μέτοχοι που εκπροσωπούν τα δύο τρίτα του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου. Αν δεν συντελεστεί η απαρτία αυτή στην πρώτη συνεδρίαση, εντός είκοσι ημερών από αυτή τη συνεδρίαση και ύστερα από πρόσκληση πριν από τουλάχιστον δέκα πλήρεις ημέρες, συνέρχεται πρώτη επαναληπτική συνέλευση, η οποία ευρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα επί των θεμάτων της αρχικής Ημερησίας Διάταξης, όταν σε αυτή εκπροσωπείται τουλάχιστον το ένα δεύτερο του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου. Αν δεν συντελεστεί και αυτή η απαρτία, συνέρχεται και πάλι, εντός είκοσι ημερών, δεύτερη επαναληπτική συνέλευση, με πρόσκληση τουλάχιστον δέκα πλήρεις ημέρες πριν, η οποία ευρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα επί των θεμάτων της αρχικής Ημερησίας Διάταξης, όταν σε αυτή εκπροσωπείται τουλάχιστον το ένα πέμπτο του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου. Νεότερη πρόσκληση δεν απαιτείται, εάν στην αρχική πρόσκληση ορίζονται ο τόπος και ο χρόνος των επαναληπτικών εκ του νόμου προβλεπόμενων συνεδριάσεων, για την περίπτωση μη επίτευξης της απαιτούμενης απαρτίας, υπό την προϋπόθεση ότι μεσολαβούν τουλάχιστον δέκα πλήρεις ημέρες ανάμεσα στην εκάστοτε ματαιωθείσα συνεδρίαση και σε κάθε επαναληπτική.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Οι αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων που εκπροσωπούνται στη Γενική Συνέλευση. Κατ' εξαίρεση, οι αποφάσεις στα θέματα που απαιτούν αυξημένη απαρτία λαμβάνονται με πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψήφων που εκπροσωπούνται στη Γενική Συνέλευση.

Ειδικά για τις αποφάσεις για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 7 του Ν.3864/2010, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων περί έκδοσης υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών ή άλλων μετατρέψιμων χρηματοοικονομικών μέσων, λαμβάνονται από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων, με την απαρτία 1/5 τουλάχιστον του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου και με απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων που εκπροσωπούνται στη Γενική Συνέλευση. Αν η απαρτία αυτή δεν συντελεστεί, εφαρμόζεται η παράγραφος 2 του άρθρου 29 του Κ.Ν. 2190/1920.

Δικαιώματα Μετόχων Μειοψηφίας

Τα δικαιώματα Μετόχων Μειοψηφίας εφαρμόζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 όπως ισχύει και τα σχετικά άρθρα του Καταστατικού της Τράπεζας.

Με αίτηση Μετόχων, οι οποίοι εκπροσωπούν το ένα εικοστό του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου, το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να συγκαλεί έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων, ορίζοντας ημέρα συνεδρίασης αυτής, η οποία δεν πρέπει να απέχει περισσότερο από σαράντα πέντε ημέρες από την ημερομηνία επίδοσης της αίτησης στον Πρόεδρο του Δ.Σ. Η αίτηση περιέχει το αντικείμενο της Ημερησίας Διάταξης.

Με αίτηση μετόχων, που εκπροσωπούν το ένα εικοστό του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου, το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να εγγράψει στην Ημερήσια Διάταξη Γενικής Συνέλευσης, που έχει ήδη συγκληθεί, πρόσθετα θέματα, εάν η σχετική αίτηση περιέλθει στο Διοικητικό Συμβούλιο δεκαπέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση και είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις της παρ. 2 του άρθρου 31 του Καταστατικού.

Ενώσω οι μετοχές της εταιρείας είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, με αίτηση μετόχων που εκπροσωπούν το ένα εικοστό του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου, το Διοικητικό Συμβούλιο θέτει στη διάθεση των μετόχων κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 27 παρ. 3 του Κ.Ν. 2190/1920, έξι τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημερομηνία της Γενικής Συνέλευσης, σχέδια αποφάσεων για θέματα που έχουν περιληφθεί στην αρχική ή την αναθεωρημένη Ημερήσια Διάταξη, αν η σχετική αίτηση περιέλθει στο Διοικητικό Συμβούλιο επτά τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημερομηνία της Γενικής Συνέλευσης. Το Διοικητικό Συμβούλιο δεν είναι υποχρεωμένο να προβεί στην ως άνω ενέργεια αν το περιεχόμενο της σχετικής αίτησης έρχεται προφανώς σε αντίθεση με το νόμο και τα χρηστά ήθη. Ειδικά για τις Γενικές Συνελεύσεις οι οποίες συγκαλούνται σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν.3864/2010, οι έξι και οι επτά ημέρες που προβλέπονται ανωτέρω, μειώνονται σε τρεις και τέσσερις ημέρες αντίστοιχα.

Ύστερα από αίτηση Μετόχων, οι οποίοι εκπροσωπούν το ένα εικοστό του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου, ο Πρόεδρος της Συνέλευσης οφείλει να αναβάλει μία μόνο φορά τη λήψη αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης, τακτικής ή έκτακτης, ορίζοντας ημέρα συνεδρίασης για τη λήψη των αποφάσεων αυτών εκείνη που ορίζεται στην αίτηση των Μετόχων και που δεν μπορεί, πάντως, να απέχει περισσότερο από τριάντα ημέρες από την ημερομηνία αναβολής. Ειδικά για τις Γενικές Συνελεύσεις οι οποίες συγκαλούνται σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν.3864/2010, οι παραπάνω τριάντα ημέρες μειώνονται σε τρεις ημέρες.

Η μετ' αναβολή Γενική Συνέλευση αποτελεί συνέχιση της προηγούμενης και δεν απαιτείται η επανάληψη των διατυπώσεων δημοσίευσης της πρόσκλησης των Μετόχων. Σε αυτή μπορούν να μετάσχουν και νέοι Μέτοχοι, τηρουμένων των διατάξεων των άρθρων 27 παρ. 2, 28 και 28α του Κ.Ν. 2190/1920.

Ύστερα από αίτηση Μετόχων, οι οποίοι εκπροσωπούν το ένα εικοστό του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου, η λήψη αποφάσεων πάνω στα θέματα της Ημερησίας Διάταξης της Γενικής Συνέλευσης θα πρέπει να ενεργείται με ονομαστική κλήση.

Μετά από αίτηση οποιουδήποτε Μετόχου, η οποία υποβάλλεται στην Τράπεζα πέντε, τουλάχιστον, πλήρεις ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να παρέχει στη Γενική Συνέλευση τις αιτούμενες συγκεκριμένες πληροφορίες για τις υποθέσεις της Τράπεζας, στο μέτρο που αυτές είναι χρήσιμες για την πραγματική εκτίμηση των θεμάτων της Ημερησίας Διάταξης. Ειδικά για τις Γενικές Συνελεύσεις οι οποίες συγκαλούνται σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν.3864/2010, οι παραπάνω πέντε ημέρες μειώνονται σε τρεις ημέρες. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να απαντήσει ενιαία σε αιτήσεις μετόχων με το ίδιο περιεχόμενο. Υποχρέωση παροχής πληροφοριών δεν υφίσταται όταν οι σχετικές πληροφορίες διατίθενται ήδη στην ιστοσελίδα της εταιρείας, ιδίως με τη μορφή ερωτήσεων και απαντήσεων. Επίσης, με αίτηση Μετόχων, οι οποίοι εκπροσωπούν το ένα εικοστό του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου, το Διοικητικό Συμβούλιο υποχρεούται να ανακοινώνει στη Γενική Συνέλευση, εφ' όσον είναι τακτική, τα ποσά που, κατά την τελευταία διετία, καταβλήθηκαν σε κάθε μέλος του Δ.Σ. ή τους Διευθυντές της Τράπεζας, καθώς και κάθε παροχή προς τα πρόσωπα αυτά από οποιαδήποτε αιτία ή σύμβαση της Τράπεζας με αυτούς. Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αρνηθεί την παροχή των πληροφοριών για αποχρώντα ουσιώδη λόγο, ο οποίος αναγράφεται στα Πρακτικά. Τέτοιος λόγος μπορεί να είναι, κατά τις περιστάσεις, η εκπροσώπηση των αιτούντων Μετόχων στο Διοικητικό Συμβούλιο, σύμφωνα με τις παραγράφους 3 ή 6 του άρθρου 18 του Κ.Ν. 2190/1920.

Μετά από αίτηση Μετόχων, που εκπροσωπούν το ένα πέμπτο του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου, η οποία υποβάλλεται στην Τράπεζα πέντε τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση, το Δ.Σ. υποχρεούται να παρέχει στη Γενική Συνέλευση πληροφορίες για την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και την περιουσιακή κατάσταση της Τράπεζας. Δεδομένου ότι εφαρμόζεται η προθεσμία για πέντε τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση της παραγράφου 4 του άρθρου 39 του Κ.Ν. 2190/1920, ειδικά για τις Γενικές Συνελεύσεις οι οποίες συγκαλούνται σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν.3864/2010 θα ισχύει η παραπάνω μειωμένη προθεσμία των τριών ημερών. Το Δ.Σ. μπορεί να αρνηθεί την παροχή των πληροφοριών για αποχρώντα ουσιώδη λόγο, ο οποίος αναγράφεται στα Πρακτικά.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Στις περιπτώσεις του πέμπτου εδαφίου της παραγράφου 6, καθώς και του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 7 του άρθρου 39 του Καταστατικού, τυχόν αμφισβήτηση ως προς το βάσιμο ή μη της αιτιολογίας άρνησης παροχής των πληροφοριών προς τους Μετόχους επιλύεται από το αρμόδιο δικαστήριο της έδρας της Τράπεζας, με απόφασή του. Με την ίδια απόφαση, το δικαστήριο υποχρεώνει την Τράπεζα να παράσχει τις πληροφορίες που αρνήθηκε.

Σε όλες τις περιπτώσεις, οι αιτούντες μέτοχοι οφείλουν να αποδείξουν τη μετοχική τους ιδιότητα και τον αριθμό των μετοχών που κατέχουν κατά την άσκηση του σχετικού δικαιώματος. Τέτοια απόδειξη αποτελεί και η προσκόμιση βεβαίωσης από το φορέα στον οποίο τηρούνται οι οικείες κινητές αξίες ή η πιστοποίηση της μετοχικής ιδιότητας με απευθείας ηλεκτρονική σύνδεση φορέα και Τράπεζας.

Σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζει ο νόμος, οι Μέτοχοι της Τράπεζας που αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το ένα εικοστό του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν από το αρμόδιο Δικαστήριο έλεγχο της Τράπεζας. Ο έλεγχος διατάσσεται, εάν πιθανολογούνται πράξεις που παραβιάζουν διατάξεις των νόμων ή του Καταστατικού της Τράπεζας ή αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης. Σε κάθε περίπτωση, η αίτηση ελέγχου πρέπει να υποβάλλεται εντός τριών ετών από την έγκριση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της χρήσης, εντός της οποίας τελέστηκαν οι καταγγελλόμενες πράξεις.

Μέτοχοι της Τράπεζας, οι οποίοι εκπροσωπούν το ένα πέμπτο του καταβεβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου, δικαιούνται να ζητήσουν από το αρμόδιο Δικαστήριο τον έλεγχο της Τράπεζας, εφ' όσον από την όλη πορεία αυτής καθίσταται πιστευτό ότι η διοίκηση των εταιρικών υποθέσεων δεν ασκείται, όπως επιβάλλει η χρηστή και συνετή διαχείριση.

Οι αιτούντες τον έλεγχο Μέτοχοι οφείλουν να αποδείξουν στο δικαστήριο ότι κατέχουν τις μετοχές που τους δίνουν το δικαίωμα να ζητήσουν τον έλεγχο της Τράπεζας.

Λοιπά Δικαιώματα Μετόχων

Επιπλέον πληροφοριακά στοιχεία αναφορικά με τα δικαιώματα των Μετόχων της Τράπεζας και τον τρόπο άσκησής τους περιλαμβάνονται στην Επεξηγηματική Έκθεση προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων, που καταρτίζεται σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν.3556/2007 και αποτελεί ειδικό τμήμα της ετήσιας Έκθεσης Διαχείρισης του Δ.Σ. της Τράπεζας.

Δ. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας

Η Τράπεζα διοικείται από το Δ.Σ. το οποίο είναι υπεύθυνο για τη χάραξη στρατηγικής κατεύθυνσης, την εποπτεία της Διοίκησης και τον επαρκή έλεγχο της Τράπεζας, με απώτερο στόχο τη μεγιστοποίηση της μακροπρόθεσμης αξίας της Τράπεζας και την προάσπιση του γενικότερου εταιρικού συμφέροντος, σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, περιλαμβανομένων και των διατάξεων του Πλαισίου Συνεργασίας της Τράπεζας με το ΤΧΣ και τις υποχρεώσεις της Τράπεζας έναντι του Επιτρόπου Παρακολούθησης.

Η λειτουργία, οι βασικές αρμοδιότητες και εξουσίες του Δ.Σ. της Τράπεζας ρυθμίζονται ιδίως από τον Κ.Ν. 2190/1920, τον Ν.4261/2014, τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 468/2014, τον Ν.3016/2002, τον Ν.3864/2010, όπως ισχύει, και το Πλαίσιο Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ και περιγράφονται στο Καταστατικό της Τράπεζας και στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, τα οποία είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Κανονισμοί και Αρχές Λειτουργίας).

Διορισμός Μελών και Λειτουργία Διοικητικού Συμβουλίου

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία έτη και λήγει κατά την Τακτική Γενική Συνέλευση του έτους, στο οποίο συμπληρώνεται η προβλεπόμενη διάρκεια της. Δύναται να προβλεφθούν άνισες χρονικά θητείες για κάθε Σύμβουλο, εφόσον αυτό επιτρέπεται από το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο. Όλα τα μέλη μπορούν να επανεκλεγούν, με την επιφύλαξη της πλήρωσης των προϋποθέσεων του εφαρμοστέου νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου. Η Γενική Συνέλευση καθορίζει κάθε φορά τον ακριβή αριθμό των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου (το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποτελείται κατ' ελάχιστον από 7 ως 15 μέλη και πρέπει πάντα να είναι περιττός αριθμός) και προσδιορίζει τα ανεξάρτητα μέλη του.

Στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας συμμετέχει ως μέλος ένας εκπρόσωπος του ΤΧΣ, σε εφαρμογή του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Σύμφωνα με το αναθεωρημένο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ Τράπεζας και ΤΧΣ, που υπεγράφη τον Δεκέμβριο του 2015, το ΤΧΣ έχει το δικαίωμα να διορίσει έναν παρατηρητή (χωρίς δικαίωμα ψήφου) στο Δ.Σ. της Τράπεζας. Επί του παρόντος, ο κ. Χριστόφορος Κουφαλιάς είναι ο Παρατηρητής του ΤΧΣ στο Δ.Α. και στις Επιτροπές του Δ.Σ. της Τράπεζας.

Επιπλέον, έως τις 22 Ιουλίου 2016, στο πλαίσιο συμμετοχής της Τράπεζας στο σχέδιο ενίσχυσης της ρευστότητας της Ελληνικής οικονομίας σε εφαρμογή του Ν. 3723/2008, το Ελληνικό Δημόσιο είχε το δικαίωμα να συμμετέχει στο Δ.Σ. μέσω εκπροσώπου του. Καθώς η Τράπεζα δεν λαμβάνει πλέον ενίσχυση υπό το σχέδιο ενίσχυσης της ρευστότητας της Ελληνικής οικονομίας, δεν υπόκειται πλέον στις διατάξεις του Ν. 3723/2008 και η εκπροσώπηση του Ελληνικού Δημοσίου στο Δ.Σ. της Τράπεζας έχει παύσει.

Επιπροσθέτως, τον Ιούνιο 2017, ο Εκπρόσωπος των Εργαζομένων ορίστηκε ως Παρατηρητής στο Διοικητικό Συμβούλιο με όλα τα δικαιώματα μέλους Δ.Σ., εκτός του δικαιώματος ψήφου. Ο Παρατηρητής Εκπρόσωπος των Εργαζομένων έχει δικαίωμα διαβούλευσης αναφορικά με τα θέματα της Ημερήσιας Διάταξης της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών, πρόσβαση σε μηνιαία βάση στον/στην Πρόεδρο της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών για τη συζήτηση επί προτάσεων ή θεμάτων τα οποία

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

απασχολούν τους Εργαζόμενους και το δικαίωμα να απευθύνεται στην Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών κατόπιν σχετικού αιτήματος.

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μπορούν να ανακληθούν οποτεδήποτε από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων. Σε περίπτωση που κάποιο μέλος, παύσει να μετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο, λόγω παραίτησης, ασθένειας ή έκπτωσης για οποιοδήποτε λόγο, και εφόσον η αναπλήρωσή του δεν είναι εφικτή από αναπληρωματικά μέλη, που έχουν τυχόν εκλεγεί από τη Γενική Συνέλευση, τα υπόλοιπα μέλη μπορούν είτε να εκλέξουν προσωρινά άλλον για να καλύψει την κενή θέση για τον υπόλοιπο χρόνο ως τη λήξη της θητείας του μέλους που αντικαταστάθηκε, είτε να συνεχίζουν τη διαχείριση και εκπροσώπηση της Τράπεζας χωρίς αντικατάσταση των ελλειπόντων μελών, με την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των υπολοίπων μελών να παραμένει εντός του ορίου που προβλέπεται από το εφαρμοστέο πλαίσιο και τους κανονισμούς της Τράπεζας (επί του παρόντος τουλάχιστον επτά). Σε περίπτωση προσωρινής εκλογής νέου μέλους, η εκλογή ισχύει για το υπόλοιπο της θητείας του μέλους που αντικαθίσταται και η κάλυψη της θέσης ανακοινώνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο στην αμέσως προεχρή Γενική Συνέλευση, η οποία μπορεί να αντικαταστήσει τους εκλεγέντες ακόμη και αν δεν έχει αναγραφεί σχετικό θέμα στην Ημερήσια Διάταξη. Σε κάθε περίπτωση, τα εναπομείναντα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, ανεξάρτητα από τον αριθμό τους, μπορούν να προβούν σε σύγκληση Γενικής Συνέλευσης με αποκλειστικό σκοπό την εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέγει από τα μέλη του, με απόλυτη πλειοψηφία, τον Πρόεδρό του και τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της Τράπεζας, ο οποίος διευθύνει τις εργασίες αυτής, και αποφασίζει τον ορισμό εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Ακόμη, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να εκλέγει από τα μέλη του Αντιπρόεδρο ή Αντιπροέδρους. Επιπλέον, το Διοικητικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο να αποφασίζει τον ορισμό και τα καθήκοντα του Αναπληρωτή ή Αναπληρωτών Διευθύνοντων Συμβούλων. Η Τράπεζα παρακολουθώντας τις διεθνείς εξελίξεις σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης και στο πλαίσιο υιοθέτησης βέλτιστων πρακτικών και της συνεχούς διαδικασίας επικαιροποίησης του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης, αλλά και σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και τις βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, διαχωρίζει τον ρόλο του Προέδρου από αυτόν του Διευθύνοντος Συμβούλου.

Η συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου σε σώμα γίνεται στην πρώτη συνεδρίασή του, η οποία συγκαλείται μετά από κάθε εκλογή μελών από τη Γενική Συνέλευση, καθώς και σε κάθε περίπτωση κενώσεως της θέσης του Προέδρου ή του Διευθύνοντος Συμβούλου για οποιοδήποτε λόγο. Μέχρι της εκλογής νέου Προέδρου ή Διευθύνοντος Συμβούλου από το Διοικητικό Συμβούλιο, τα σχετικά καθήκοντα ασκούνται από τον Αναπληρωτή του. Επιπρόσθετα, το Διοικητικό Συμβούλιο δύναται να συγκροτηθεί σε σώμα οποτεδήποτε, κατόπιν σχετικής κατά πλειοψηφία απόφασής του, ορίζοντας εκ νέου τα εκτελεστικά και μη εκτελεστικά μέλη αυτού.

Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει όπως προβλέπεται από την ελληνική νομοθεσία, το Καταστατικό της Τράπεζας και τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, καθώς επίσης και από τις διατάξεις της Αναθεωρημένης Σύμβασης Πλαισίου Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ και τις υποχρεώσεις της Τράπεζας προς τον Επίτροπο Παρακολούθησης και συγκαλείται (α) από τον Πρόεδρο, με πρόσκληση που κοινοποιείται από τον Γραμματέα Δ.Σ. στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τουλάχιστον τρεις εργάσιμες ημέρες πριν από τη συνεδρίαση. Στην πρόσκληση πρέπει να αναγράφονται, απαραίτητα και με σαφήνεια, τα θέματα της Ημερήσιας Διάταξης, διαφορετικά αποφάσεις δεν δύναται να ληφθούν στη συνεδρίαση αν δεν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και κανένα μέλος δεν αντιλέγει στη λήψη αποφάσεων, ή (β) από τον Πρόεδρο κατόπιν αίτησης από δύο μέλη, εντός προθεσμίας επτά ημερών από την υποβολή της έγγραφης αίτησης και περιλαμβάνοντας όλα τα προτεινόμενα θέματα της ημερήσιας διάταξης, ή (γ) από τον Πρόεδρο, κατόπιν αίτησης του Εκπροσώπου του ΤΧΣ εντός προθεσμίας επτά ημερών από την υποβολή της αίτησης προς τον Πρόεδρο. Στην περίπτωση που ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου δεν προβεί στη σύγκληση του Συμβουλίου κατόπιν αίτησης δύο μελών ή του εκπροσώπου του ΤΧΣ εντός της ανωτέρω προθεσμίας, ή δεν συμπεριλάβει όλα τα θέματα που προτείνονται από το ΤΧΣ στην πρόσκληση, τότε τα δύο μέλη ή ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ αντίστοιχα δύναται να συγκαλέσουν το Διοικητικό Συμβούλιο εντός πέντε ημερών από τη λήξη της ως άνω επταήμερης προθεσμίας. Η εν λόγω πρόσκληση πρέπει να κοινοποιείται σε όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και στον Παρατηρητή του ΤΧΣ.

Οποιοδήποτε μέλος μπορεί να ζητήσει από τον Πρόεδρο να συμπεριλάβει ένα ή περισσότερα θέματα στην ημερήσια διάταξη της επόμενης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου. Δύο ή περισσότερα μέλη μπορούν να απαιτήσουν από τον Πρόεδρο να συμπεριλάβει ένα ή περισσότερα θέματα στην ημερήσια διάταξη της επόμενης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου. Ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ δύναται επίσης να συμπεριλάβει θέματα στην ημερήσια διάταξη και, για το σκοπό αυτό, πρέπει να αποστέλλει στον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου εγγράφως τα προτεινόμενα / επιπρόσθετα θέματα τουλάχιστον δύο εργάσιμες ημέρες πριν από τη συνεδρίαση. Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου πρέπει να συμπεριλάβει αυτά τα θέματα στην ημερήσια διάταξη της προγραμματισμένης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα, αν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτό το ήμισυ πλέον ενός των μελών. Ουδέποτε όμως ο αριθμός των παρόντων μελών μπορεί να είναι μικρότερος από πέντε. Στο Καταστατικό της Τράπεζας ορίζονται οι προϋποθέσεις για την αντιπροσώπευση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου για την επίτευξη της εγκυρότητας των αποφάσεων.

Στο πλαίσιο της περαιτέρω ενίσχυσης της αποτελεσματικής λειτουργίας του Διοικητικού Συμβουλίου, στα μέσα του 2016 η Τράπεζα προέβη στην προμήθεια ειδικής εφαρμογής για την υποστήριξη της λειτουργίας του Διοικητικού Συμβουλίου. Μια νέα αναβαθμισμένη ειδική εφαρμογή για την υποστήριξη της λειτουργίας του Διοικητικού Συμβουλίου εγκαταστάθηκε το Φεβρουάριο του 2018. Η χρήση της συγκεκριμένης εφαρμογής έχει ενισχύσει τις διαδικασίες ενημέρωσης των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου με την κατάλληλη πληροφόρηση και γνωστοποιήσεις και την εξ αποστάσεως πρόσβαση στο υλικό του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του, και έχει διευκολύνει την ανταλλαγή απόψεων και το σχολιασμό ζητημάτων που τίθενται υπόψη του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του, και την καλύτερη παρακολούθηση των θεμάτων που εξετάζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο και τις Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Αρμοδιότητες Διοικητικού Συμβουλίου

Το Δ.Σ. είναι, μεταξύ άλλων, αρμόδιο για την:

- Εξέταση και έγκριση της στρατηγικής κατεύθυνσης της Τράπεζας και του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένου και του επιχειρησιακού σχεδίου, του ετήσιου προϋπολογισμού και των μεγάλων στρατηγικών αποφάσεων, και την παροχή σχετικής καθοδήγησης στη Διοίκηση της Τράπεζας και του Ομίλου.
- Εξέταση της εταιρικής δομής του Ομίλου, την παρακολούθηση τυχόν κινδύνων που απορρέουν από τη δομή αυτή και διασφάλιση της συνεκτικότητας και αποτελεσματικότητας του συστήματος της εταιρικής διακυβέρνησης του Ομίλου.
- Συμμετοχή της Τράπεζας σε άλλες τράπεζες στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό ή εκποίηση συμμετοχών της σε αυτές.
- Ίδρυση Υποκαταστημάτων, Πρακτορείων και Γραφείων Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Σύσταση σωματείων, ιδρυμάτων του άρθρου 108 ΑΚ και συμμετοχή σε εταιρείες του άρθρου 784 ΑΚ.
- Έγκριση του Κανονισμού Εργασίας της Τράπεζας.
- Διορισμό των Γενικών Διευθυντών και λοιπών στελεχών της Τράπεζας, κατόπιν πρότασης των αρμόδιων οργάνων της Τράπεζας, σύμφωνα με τα όσα κατά περίπτωση προβλέπονται από το ισχύον πλαίσιο.
- Εξέταση και έγκριση των ετήσιων και ενδιάμεσων οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας και του Ομίλου.
- Έκδοση Ομολογιακών Δανείων πάσης φύσεως, εκτός εκείνων για τα οποία ορίζεται αποκλειστικά αρμόδια από το νόμο η Γενική Συνέλευση.
- Έγκριση και ανασκόπηση του Κώδικα Δεοντολογίας για τους υπαλλήλους της Τράπεζας και του Ομίλου και του Κώδικα Δεοντολογίας της Διοίκησης και των Οικονομικών Υπηρεσιών.
- Έγκριση της Πολιτικής ΕΚΕ της Τράπεζας και του Ομίλου.
- Έγκριση και αναθεώρηση της Πολιτικής Αποδοχών της Τράπεζας και του Ομίλου, κατόπιν απόφασης των μη εκτελεστικών Μελών του, ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών του Δ.Σ.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 3864/2010 («Νόμος ΤΧΣ»), όπως ισχύει, και το Αναθεωρημένο Πλαίσιο Συνεργασίας με το ΤΧΣ, ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει -μεταξύ άλλων- δικαίωμα αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Δ.Σ. του πιστωτικού ιδρύματος σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική αποδοχών προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά μέλη του Δ.Σ., καθώς και τους Γενικούς Διευθυντές και τους αναπληρωτές τους.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας υποστηρίζεται από έξι Επιτροπές Διοικητικού Συμβουλίου, οι οποίες έχουν συσταθεί και λειτουργούν για το σκοπό αυτό, ήτοι την Επιτροπή Στρατηγικής και Μετασχηματισμού, την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, την Επιτροπή Ελέγχου, την Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, την Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών και την Επιτροπή Ηθικής και Κουλτούρας (συστάθηκε τον Ιούλιο 2018), η λειτουργία των οποίων είναι σύμφωνη με τη νομοθεσία και το κανονιστικό πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων του Αναθεωρημένου Πλαισίου Συνεργασίας της Τράπεζας με το ΤΧΣ και των υποχρεώσεων της Τράπεζας προς τον Επίτροπο Παρακολούθησης.

Διορισμός μελών Διοικητικού Συμβουλίου

Η διαδικασία επιλογής και τα κριτήρια για την καταλληλότητα των μελών του Δ.Σ. (πλην του εκπροσώπου του ΤΧΣ) υπάγονται σε συγκεκριμένους κανόνες που έχουν θεσπιστεί και προβλέπονται από τον Ν.4261/2014, τον Ν.3016/2002, τον Ν.3864/2010, όπως ισχύουν, την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 142/11.6.2018 της Τράπεζας της Ελλάδος, τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 468/2014, το Αναθεωρημένο Πλαίσιο Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του Τ.Χ.Σ., το Καταστατικό της Τράπεζας, τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης και την Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφιοτήτων Μελών Δ.Σ. Ο κάθε προτεινόμενος υποψήφιος πληροί κριτήρια μέσω των οποίων εξασφαλίζεται εν γένει η βέλτιστη διακυβέρνηση και καθοδήγηση της στρατηγικής της Τράπεζας σε οικονομικά, επιχειρηματικά και θέματα πολιτικής προκειμένου να διασφαλίσει την απαιτούμενη έγκριση των αρμόδιων εποπτικών αρχών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 εδ. (β) του Καταστατικού της Τράπεζας, η Γενική Συνέλευση των Μετόχων είναι η μόνη αρμόδια να αποφασίζει για την εκλογή των μελών και τυχόν αναπληρωματικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και για τον καθορισμό των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών. Κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 18 παρ. 3 του Καταστατικού της Τράπεζας και του άρθρου 18 παρ. 7 του Ν. 2190/1920, σε περίπτωση κατά την οποία λόγω παραίτησης, θανάτου ή έκπτωσης, για οποιοδήποτε λόγο, ένα μέλος παύσει να μετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο και εφόσον η αναπλήρωσή του δεν είναι εφικτή από αναπληρωματικά μέλη που έχουν τυχόν εκλεγεί από τη Γενική Συνέλευση, τα υπόλοιπα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου μπορούν είτε να εκλέγουν προσωρινά άλλον για να καλύψει την κενή θέση για τον υπόλοιπο χρόνο ως τη λήξη της θητείας του μέλους που αντικαταστάθηκε, είτε να συνεχίσουν τη διαχείριση και εκπροσώπηση της Τράπεζας χωρίς αντικατάσταση των ελλειπόντων μελών, με την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των υπόλοιπων μελών είναι εντός του προβλεπόμενου από το εφαρμοστέο πλαίσιο ορίου (επί του παρόντος τουλάχιστον επτά).

Επιπλέον, σύμφωνα με τον Ν. 2190/1920, όπως ισχύει, κάθε μέτοχος μπορεί να προτείνει έναν υποψήφιο για το Διοικητικό Συμβούλιο στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων και το δικαίωμα αυτό (δηλαδή να προτείνει έναν υποψήφιο στη Γενική Συνέλευση), δίνεται επίσης στο Διοικητικό Συμβούλιο. Για το σκοπό αυτό, σύμφωνα με τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, το Διοικητικό Συμβούλιο, επικουρούμενο από την Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων του Διοικητικού Συμβουλίου,

προτείνει στη Γενική Συνέλευση τους υποψηφίους για συμμετοχή στο Διοικητικό Συμβούλιο με βάση την Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφιοτήτων Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, σύμφωνα με την οποία απαιτείται τα υποψήφια μέλη να πληρούν τις προδιαγραφές καταλληλότητας (fit and proper requirements) και να μην έχουν καμία συστηματική σύγκρουση συμφερόντων με την Τράπεζα. Δεν είναι απαραίτητο το Διοικητικό Συμβούλιο να υποβάλει ξεχωριστή πρόταση για τις θέσεις του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου και του Διευθύνοντα Συμβούλου.

Μετά την εκλογή των νέων Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων, το Διοικητικό Συμβούλιο στην εναρκτήρια συνεδρία του εκλέγει από τα μέλη του, με απόλυτη πλειοψηφία, τον Πρόεδρο και τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, ο οποίος διαχειρίζεται την Τράπεζα. Σύμφωνα με τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, η Τράπεζα διαχωρίζει αυτούς τους δύο ρόλους. Επιπλέον, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να εκλέγει Αντιπρόεδρο/Αντιπροέδρους και να αποφασίζει τον ορισμό και τα καθήκοντα του Αναπληρωτή Διευθύνοντα Συμβούλου/Συμβούλων.

Κατά την επιλογή και πρόταση προς τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων των υποψηφίων μελών του Δ.Σ., ή κατά τον διορισμό νέων μελών κατ' αντικατάσταση αποχωρησάντων μελών του, το Διοικητικό Συμβούλιο επιδιώκει να προτείνει υποψηφίους οι οποίοι πληρούν τις προδιαγραφές καταλληλότητας, όπως αυτές περιγράφονται στο εφαρμοστέο πλαίσιο, δεν έχουν συστηματική σύγκρουση συμφερόντων με την Τράπεζα και των οποίων η εκλογή διασφαλίζει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο, ως συλλογικό όργανο, έχει ιδιαιτέρως τα ακόλουθα βασικά χαρακτηριστικά:

- Γνωρίζει σε βάθος το χρηματοπιστωτικό σύστημα και περιλαμβάνει στη σύνθεσή του μέλη που υπηρετούν ή έχουν υπηρετήσει σε ηγετικές θέσεις σε χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου διαθέτουν κατάλληλο μίγμα και εμπειρία σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες ή σε θέματα εμπορικής τραπεζικής και επαρκή χρόνο ώστε να ασκούν αποτελεσματικά την εποπτεία των λειτουργιών της Τράπεζας ως ομίλου που προσφέρει ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και δραστηριοποιείται σε διεθνές επίπεδο. Ορισμένα από τα μέλη του διαθέτουν ισχυρή μακροχρόνια εμπειρία σε χρηματοοικονομική διοίκηση, λογιστική και σε θέματα ελέγχου, διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίου. Επίσης, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου έχουν αντίληψη των νομικών και κανονιστικών απαιτήσεων του τραπεζικού κλάδου.
- Διαθέτει σημαντική εμπειρία στον επιχειρηματικό και επαγγελματικό κόσμο, καθώς και στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, περιλαμβάνοντας μεταξύ των μελών του στελέχη που διατελούν ή έχουν διατελέσει Πρόεδροι, Διευθύνοντες Σύμβουλοι ή ανώτατα διοικητικά στελέχη σε μεγάλους οργανισμούς και των οποίων η ικανότητα να διαμορφώνουν κρίση επί σημαντικών και λεπτών θεμάτων, όπως αυτά επί των οποίων το Δ.Σ. καλείται να λάβει αποφάσεις, είναι ευρέως αναγνωρισμένη.
- Έχει πλήρη κατανόηση της δομής και της δυναμικής της πελατείας της Τράπεζας, καθώς και των κύριων αγορών στις οποίες δραστηριοποιείται γεωγραφικά ο Όμιλος σήμερα.
- Διαθέτει σημαντική διεθνή εμπειρία και είναι σε θέση να συμβάλει στις αναπτυξιακές προοπτικές της Τράπεζας στην συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή δραστηριοποίησής της.
- Διαθέτει κατάλληλη εμπειρία σε χρηματοοικονομικά θέματα, ώστε να είναι σε θέση να ασκήσει αποτελεσματικά την εποπτεία ενός Ομίλου που προσφέρει ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και δραστηριοποιείται σε διεθνές επίπεδο.
- Εξασφαλίζει, κατά το δυνατόν, επαρκή εκπροσώπηση των δύο φύλων.

Ο Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης καθώς επίσης η Πολιτική Ανάδειξης Υποψηφιοτήτων Μελών Διοικητικού Συμβουλίου περιγράφουν συγκεκριμένα κριτήρια καταλληλότητας που πρέπει να πληρούν τα υποψήφια μέλη αναφορικά με επαγγελματικές ιδιότητες που είναι μη συμβατές με τη θέση του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, κριτήρια αναφορικά με την ανεξαρτησία των μη εκτελεστικών μελών, τη συμμετοχή των υποψηφίων μελών σε άλλα διοικητικά συμβούλια καθώς και άλλες περιπτώσεις που είναι ασυμβίβαστες με την ιδιότητα του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου. Όλα τα παραπάνω έχουν ως στόχο να διασφαλίζουν την βέλτιστη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας. Σημειώνεται ότι, το Μάρτιο του 2018, το ΤΧΣ δημοσίευσε τις αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές για τη διαδικασία επιλογής και διορισμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των ελληνικών συστημικών τραπεζών. Η Τράπεζα παρακολουθεί τις εξελίξεις στο εφαρμοστέο πλαίσιο και τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές και τις βέλτιστες πρακτικές και προβαίνει στις ενέργειες που κρίνονται κατάλληλες για να διασφαλίσει ότι οι πολιτικές που ακολουθούνται ευθυγραμμίζονται με το εκάστοτε εφαρμοστέο κανονιστικό πλαίσιο και τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές.

Σε κάθε περίπτωση, η Τράπεζα υπόκειται στις διατάξεις του Πλαισίου Συνεργασίας με το ΤΧΣ, και σε συγκεκριμένα κριτήρια καταλληλότητας που προβλέπονται στο Ν. 3864/2010, όπως ισχύει.

Αξιολόγηση του Διευθύνοντος Συμβούλου, του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του

Σύμφωνα με τον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, το Διοικητικό Συμβούλιο έχει ένα σύστημα αυτοαξιολόγησης για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των εργασιών αυτού και των Επιτροπών του, βάσει μεθόδου που έχει διαμορφωθεί και εγκριθεί από την Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων.

Σε συμμόρφωση με το αναθεωρημένο Πλαίσιο Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ, η Πολιτική και η Διαδικασία που αφορούν την ετήσια αξιολόγηση του Δ.Σ. αναθεωρήθηκαν τον Μάιο του 2016. Η εν λόγω Πολιτική ορίζει τη διαδικασία αξιολόγησης της απόδοσης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του ως συλλογικά όργανα, καθώς και της ατομικής συνεισφοράς κάθε Μέλους.

Το Διοικητικό Συμβούλιο και οι Επιτροπές του έχουν αποφασίσει τη διενέργεια της αυτοαξιολόγησής τους για το έτος 2018 κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2019, ενώ το 2018 το Διοικητικό Συμβούλιο και οι Επιτροπές του διενέργησαν την αυτοαξιολόγησή τους για το έτος 2017, καθώς και την αξιολόγηση της επίδοσης των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου σε ατομικό επίπεδο, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραπάνω Πολιτικής, με τη χρήση ερωτηματολογίων που περιελάμβαναν ερωτήσεις σχετικά με τις προτεραιότητες της Τράπεζας, το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και τις βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς και με τη χρήση του νέου ειδικού λογισμικού της Γραμματείας Διοικητικού Συμβουλίου. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Τα αποτελέσματα της αυτοαξιολόγησης του Διοικητικού Συμβουλίου και των Επιτροπών του επεξεργάζεται η αρμόδια Επιτροπή του Διοικητικού Συμβουλίου, ήτοι η Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων του Διοικητικού Συμβουλίου, και ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου.

Επιπλέον, κατά το 2017 το ΤΧΣ πραγματοποίησε αξιολόγηση του Δ.Σ. σε συνεργασία με ανεξάρτητους συμβούλους, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Επιπρόσθετα, όπως ορίζεται στο άρθρο 10 του Ν. 3864/2010, το ΤΧΣ, επικουρούμενο από ανεξάρτητο σύμβουλο διεθνούς φήμης και εγνωσμένης εμπειρίας και εξειδίκευσης, αξιολογεί το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης των πιστωτικών ιδρυμάτων με τα οποία έχει υπογράψει Αναθεωρημένο Πλαίσιο Συνεργασίας. Συγκεκριμένα, το άρθρο 10 του Ν. 3864/2010 ορίζει ότι η αξιολόγηση αφορά το μέγεθος, την οργάνωση, τη δομή και την κατανομή των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων εντός του Δ.Σ. και των Επιτροπών του σύμφωνα με τις επιχειρηματικές ανάγκες των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς επίσης και ατομικά τα μέλη του Δ.Σ. και των επιτροπών του.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του ΤΧΣ επισκοπήθηκαν και συζητήθηκαν σε επίπεδο Δ.Σ. από την αρμόδια Επιτροπή του, δηλαδή την Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων του Διοικητικού Συμβουλίου και η Τράπεζα έχει προβεί σε διορθωτικές ενέργειες, οι οποίες έχουν παρακολουθηθεί στενά.

Αποζημίωση μελών Διοικητικού Συμβουλίου

Το Δ.Σ. διαμορφώνει πρόταση που υποβάλλεται στη Γενική Συνέλευση όσον αφορά στην αποζημίωση των μελών του για τις υπηρεσίες που παρέχουν. Η πρόταση αυτή καταρτίζεται σε συμμόρφωση με το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο, στο οποίο υπόκειται η Τράπεζα, με βάση την Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας («η Πολιτική Αποδοχών»), τον Κανονισμό Λειτουργίας της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών του Δ.Σ. και τις βέλτιστες πρακτικές του κλάδου, με τρόπο που αντανακλά επαρκώς το χρόνο και την προσπάθεια που αναμένεται να καταβάλλουν τα μέλη ώστε να συμβάλλουν στις εργασίες του Δ.Σ., αλλά και ταυτόχρονα προάγει την αποδοτικότητα των εργασιών του Δ.Σ. Οι αμοιβές του Προέδρου, του Διευθύνοντος Συμβούλου και των εκτελεστικών μελών του Δ.Σ. προτείνονται από την Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, αποτελούμενη από μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. Οι αμοιβές εγκρίνονται σε τελικό στάδιο από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων, η οποία είναι αρμόδια να εγκρίνει τις αμοιβές των μελών του Δ.Σ.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 3864/2010, όπως ισχύει, ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ μπορεί, μεταξύ άλλων, να ασκήσει το δικαίωμά του/της για αρνησικυρία (veto) στη διαδικασία λήψης απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ., τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και τους Γενικούς Διευθυντές και τους Βοηθούς Γενικούς Διευθυντές. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει η αποζημίωση του προαναφερθέντος προσωπικού να ξεπεράσει την αποζημίωση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Για την ΕΤΕ, η οποία έλαβε κεφαλαιακή ενίσχυση από το ΤΧΣ το 2015, το ανώτατο όριο στις αποδοχές θα επανεξεταστεί, σύμφωνα με την Τραπεζική Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 1ης Αυγούστου 2013, σημείο 38, και μπορεί να παραταθεί ως το τέλος της περιόδου αναδιάρθρωσης. Σύμφωνα με το Νόμο του ΤΧΣ, όπως ισχύει, απαγορεύεται η Τράπεζα να διανείμει μεταβλητές αποδοχές (bonuses) στον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, και τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, ή τους Γενικούς Διευθυντές και τους Βοηθούς Γενικούς Διευθυντές για το χρονικό διάστημα συμμετοχής της Τράπεζας στο πρόγραμμα κεφαλαιακής ενίσχυσης. Αναφορικά με τα εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, η Τράπεζα έχει υιοθετήσει Πολιτική Αποδοχών για τον καθορισμό των αμοιβών τους στο ευρύτερο πλαίσιο προσδιορισμού των αμοιβών ανωτάτων διοικητικών στελεχών που έχει σκοπό την προώθηση της αξιοκρατίας και τη διαμόρφωση κουλτούρας και νοοτροπίας προσανατολισμένης στην απόδοση, όντας παράλληλα σε εναρμόνιση προς το εφαρμοστέο πλαίσιο. Κατά τη διάρκεια του 2018 δεν χορηγήθηκαν μεταβλητές αποδοχές στον Πρόεδρο και στα εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ., ενώ οι αμοιβές των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ. δεν περιλαμβάνουν έκτακτες παροχές σύμφωνα με την Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας.

Στις 26 Ιουλίου 2018, κατόπιν σχετικής πρότασης του Διοικητικού Συμβουλίου μετά από εισήγηση της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών και της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, η Τακτική Γενική Συνέλευση ενέκρινε τις αμοιβές των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας για την εταιρική χρήση 2017, σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ. 2 Κ.Ν. 2190/1920, προσδιόρισε τις αμοιβές του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου, των εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου μέχρι την Τακτική Γενική Συνέλευση του έτους 2019. Επίσης ενέκρινε τις αμοιβές των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας για την εταιρική χρήση 2017, ως μελών των επιτροπών Ελέγχου, Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών, Διαχείρισης Κινδύνων, Στρατηγικής και προσδιόρισε τις αμοιβές τους μέχρι την Τακτική Γενική Συνέλευση του έτους 2019, σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

Συνεχής επιμόρφωση και εκπαίδευση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου

Η Τράπεζα προσφέρει στα νέα μέλη του Δ.Σ. εισαγωγικό πρόγραμμα ενημέρωσης, το οποίο περιλαμβάνει ενημερωτική ημερίδα που καλύπτει μεταξύ άλλων το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης και οργάνωσης της Τράπεζας και περιλαμβάνει συναντήσεις με βασικά στελέχη. Στο πλαίσιο της ημερίδας, τα νέα Μέλη ενημερώνονται για θέματα διακυβέρνησης και κανονιστικής συμμόρφωσης, βασικές εξελίξεις σε επίπεδο Ομίλου, τον εσωτερικό έλεγχο και οικονομικά και λογιστικά ζητήματα. Επιπλέον, κατά τον διορισμό τους, λαμβάνουν λεπτομερές υλικό που περιλαμβάνει Εγχειρίδιο με περιγραφή των βασικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μελών του Δ.Σ. σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, τις βασικές πολιτικές της Τράπεζας, καθώς και άλλες κανονιστικές διατάξεις ή

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

έγγραφα που αφορούν π.χ. τις υποχρεώσεις της Τράπεζας που απορρέουν από το Αναθεωρημένο Πλαίσιο Συνεργασίας με το ΤΧΣ. Περαιτέρω, αρμόδια στελέχη της Τράπεζας ενημερώνουν συνοπτικά το Δ.Σ. για θέματα που πρέπει να γνωρίζουν, όπως π.χ. για θέματα που αφορούν στις εξελίξεις στο ισχύον πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης, θέματα σχετικά με τη διαχείριση κινδύνων και τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα, ενώ μπορεί να πραγματοποιούνται και εξωτερικά εκπαιδευτικά προγράμματα, εφόσον κρίνεται σκόπιμο, όπως π.χ. η κατάρτιση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου αναφορικά με την Ασφάλεια στον Κυβερνοχώρο, Artificial Intelligence και Big Data, καθώς και η λεπτομερής παρουσίαση στα μέλη του Δ.Σ. για θέματα εταιρικής διακυβέρνησης.

Σύνθεση και Αλλαγές του Διοικητικού Συμβουλίου

Σύμφωνα με τον Ν. 3864/2010, όπως ισχύει, και το Πλαίσιο Συνεργασίας μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ, το ΤΧΣ συμμετέχει στο Δ.Σ. μέσω διορισμένου εκπροσώπου του. Όπως γνωστοποιήθηκε στην Τράπεζα βάσει της από 23 Ιουλίου 2018 επιστολής του ΤΧΣ, καθήκοντα Εκπροσώπου του ΤΧΣ στο πλαίσιο του Νόμου 3864/2010 ασκούνται από τον κ. Περικλή Δρούγκα. Ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει δικαίωμα να συμμετέχει στις Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου και σε επιτροπές που δεν αποτελούνται αποκλειστικά από εκτελεστικά μέλη και έχει τα δικαιώματα και τις εξουσίες που ορίζονται στο Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και στο Πλαίσιο Συνεργασίας μεταξύ της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και του ΤΧΣ.

Για την παρακολούθηση της υλοποίησης του προγράμματος αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τομέα και ειδικότερα της τήρησης των Δεσμεύσεων του Ελληνικού Δημοσίου όσον αφορά τη λειτουργία της Τράπεζας, η εταιρεία Grant Thornton έχει οριστεί «Επίτροπος Παρακολούθησης», με αντικείμενο την παρακολούθηση της συμμόρφωσης της Τράπεζας με τις ανωτέρω Δεσμεύσεις, για όσο διάστημα αυτές ισχύουν. Ο Επίτροπος Παρακολούθησης συμμετέχει ως παρατηρητής στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και συγκεκριμένων Επιτροπών Δ.Σ./Εκτελεστικών Επιτροπών και έχει πλήρη πρόσβαση σε οποιοδήποτε αρχείο της Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών συνεδριάσεων του Δ.Σ., σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες βάσει των συμβατικών υποχρεώσεων που παραμένουν σε ισχύ. Ειδικότερα, ο Επίτροπος Παρακολούθησης είναι επιφορτισμένος με την παρακολούθηση της τήρησης των δεσμεύσεων που αφορούν στη διατήρηση αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου, την εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών πιστοδοτήσεων, καταθέσεων και διαχείρισης κινδύνων, τον περιορισμό κρατικής βοήθειας, την εφαρμογή περιορισμών στην καταβολή μερισμάτων, τοκομεριδίων και αγορών ιδίων χρηματοπιστωτικών μέσων, για όσο διάστημα είναι σε ισχύ. Ο Επίτροπος Παρακολούθησης παρίστατο στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και των Επιτροπών του ως παρατηρητής μέχρι το τέλος Ιουνίου 2018 και εφεξής λαμβάνει τα θέματα της Ημερήσιας Διάταξης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του.

Επιπλέον, τον Ιούνιο του 2017 ο εκπρόσωπος των εργαζομένων διορίστηκε ως Παρατηρητής στο Διοικητικό Συμβούλιο με όλα τα δικαιώματα ενός μέλους του διοικητικού συμβουλίου εκτός από τα δικαιώματα ψήφου. Ο Παρατηρητής, εκπρόσωπος των εργαζομένων έχει δικαίωμα διαβούλευσης στην ημερήσια διάταξη της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών, μηνιαία πρόσβαση στον Πρόεδρο της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών για να συζητήσει σχετικές προτάσεις ή θέματα και το δικαίωμα να απευθυνθεί στην Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών κατόπιν αιτήματος.

Το παρόν Διοικητικό Συμβούλιο, εξελέγη από την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων την 26.07.2018, με τριετή θητεία, δηλαδή μέχρι την Τακτική Γενική Συνέλευση του έτους 2021. Την ίδια ημερομηνία το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδρίασε και αποφάσισε τη συγκρότησή του σε σώμα.

Σημειώνεται ότι, την 24 Ιανουαρίου 2019, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, ο κ. Δημήτριος Καποτόπουλος εξελέγη ως εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, σε αντικατάσταση του παραιτηθέντος εκτελεστικού μέλους κ. Δημήτριου Δημόπουλου, ενώ κατά τη διάρκεια του 2018 έλαβαν χώρα οι παρακάτω αλλαγές, σε σχέση με τη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου.

- Όπως γνωστοποιήθηκε στην Τράπεζα βάσει της από 23 Ιουλίου 2018 επιστολής του ΤΧΣ, καθήκοντα Εκπροσώπου του ΤΧΣ στο πλαίσιο του νόμου 3864/2010 ασκούνται από τον κ. Περικλή Δρούγκα.
- Η κ. Marianne T. Økland ήταν ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. μέχρι και τις 25 Ιουλίου 2018.
- Την 17 Ιουλίου 2018, το Διοικητικό Συμβούλιο εξέλεξε τον κ. Παύλο Μυλωνά στη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου της Τράπεζας.
- Όπως γνωστοποιήθηκε στην Τράπεζα βάσει της από 23 Μαΐου 2018 επιστολής του ΤΧΣ, καθήκοντα Εκπροσώπου του ΤΧΣ στο πλαίσιο του νόμου 3864/2010 ασκούνται από τον κ. Χριστόφορο Κουφαλιά.
- Στις 4 Μαΐου 2018, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας κατά τη συνεδρίασή του έκανε αποδεκτή την παραίτηση του κ. Λεωνίδα Φραγκιαδάκη από τη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου της Τράπεζας. Ακολούθως, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Καταστατικού της Τράπεζας, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε ομόφωνα την ανασυγκρότησή του σε σώμα και το διορισμό του Αναπληρωτή Διευθύνοντος Συμβούλου κ. Παύλου Μυλωνά ως «Ασκών Καθήκοντα Διευθύνοντος Συμβούλου» μέχρι την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων του έτους 2018.
- Στις 23 Απριλίου 2018, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, ο κ. Andrew McIntyre εξελέγη ως νέο ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Στις 28 Φεβρουαρίου 2018, κατά τη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου, ανακοινώθηκε η παραίτηση του ανεξάρτητου μη εκτελεστικού μέλους, κ. Πέτρου Σαμπατακάκη.
- Στις 31 Ιανουαρίου 2018, κατά τη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου, ανακοινώθηκε η αποχώρηση του ανεξάρτητου μη εκτελεστικού μέλους, κ. Mike Aynsley.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Αναλυτικά, το παρόν Δ.Σ. απαρτίζεται από τους κάτωθι:

Διοικητικό Συμβούλιο Τράπεζας

Όνοματεπώνυμο	Θέση στο Δ.Σ.	Ημερομηνία Εκλογής	Λήξη Θητείας	Επάγγελμα/ Κύρια εξειδίκευση, Εμπειρία
Κώστας Μιχαηλίδης	Πρόεδρος Δ.Σ. (Μη Εκτελεστικό Μέλος)	26 Ιουλίου 2018	2021	Πρόεδρος του Δ.Σ.
Εκτελεστικά μέλη				
Παύλος Μυλωνάς	Διευθύνων Σύμβουλος	26 Ιουλίου 2018	2021	Διευθύνων Σύμβουλος
Παναγιώτης Δασμάνογλου	Εκτελεστικό Μέλος	26 Ιουλίου 2018	2021	Εκτελεστικό Μέλος του Δ.Σ.
Δημήτριος Καποτόπουλος	Εκτελεστικό Μέλος	24 Ιανουαρίου 2019	2021	Εκτελεστικό Μέλος του Δ.Σ.
Μη εκτελεστικά μέλη				
Ιωάννης Ζωγραφάκης	Μέλος	26 Ιουλίου 2018	2021	Τραπεζική εμπειρία
Ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη				
Claude Piret	Μέλος	26 Ιουλίου 2018	2021	Ανεξάρτητο Μη εκτελεστικό μέλος με εξειδικευμένη γνώση σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν.3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Διαχείριση Κινδύνων / Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες
Χάρης Μάκκας	Μέλος	26 Ιουλίου 2018	2021	Οικονομολόγος / Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες
Eva Cederbalk	Μέλος	26 Ιουλίου 2018	2021	Ανεξάρτητο Μη εκτελεστικό μέλος με εξειδικευμένη γνώση σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν.3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Τραπεζική Εμπειρία
Andrew McIntyre	Μέλος	26 Ιουλίου 2018	2021	Ανεξάρτητο Μη εκτελεστικό μέλος με εξειδικευμένη γνώση σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν.3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Εμπειρογνώμων σε θέματα Κινδύνου και Χρηματοοικονομικού Ελέγχου
John McCormick	Μέλος	26 Ιουλίου 2018	2021	Ανεξάρτητο Μη εκτελεστικό μέλος με εξειδικευμένη γνώση σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν.3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Εμπειρία σε θέματα Τραπεζικής και Ελέγχου
Εκπρόσωπος Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ν.3864/2010)				
Περικλής Δρούγκας	Μέλος	26 Ιουλίου 2018	2021	Οικονομολόγος
Γραμματέας Δ.Σ. και Επιτροπών Δ.Σ.				
Παναγιώτης Δασμάνογλου		26 Ιουλίου 2018	2021	Εκτελεστικό Μέλος του Δ.Σ.

Κατά τη διάρκεια του 2018, το Δ.Σ. της Τράπεζας συνεδρίασε συνολικά 23 φορές.

Κατά τη διάρκεια του 2018, οι Επιτροπές του Δ.Σ. της Τράπεζας συνεδρίασαν συνολικά 64 φορές.

Το 9,1 % (1 εκ των 11) των μελών του Δ.Σ. της Τράπεζας είναι γυναίκες.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο υφίσταται προϋπολογισμός.

Σύντομα βιογραφικά σημειώματα των μελών του Δ.Σ. της Τράπεζας έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Διοικητικό Συμβούλιο).

Επιτροπές Διοικητικού Συμβουλίου

Έξι επιτροπές, η Επιτροπή Στρατηγικής και Μετασχηματισμού, η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, η Επιτροπή Ελέγχου, η Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, η Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών και η Επιτροπή Ηθικής και Κουλτούρας (συστάθηκε τον Ιούλιο του 2018), έχουν συσταθεί και λειτουργούν σε επίπεδο Δ.Σ. της Τράπεζας, οι κανονισμοί λειτουργίας των οποίων έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Διοικητικό Συμβούλιο / Επιτροπές). Τα μέλη των Επιτροπών λαμβάνουν ετήσια αμοιβή για τη συμμετοχή τους σε κάθε μία από τις Επιτροπές.

Επιτροπή Ελέγχου

Η Επιτροπή συστάθηκε το 1999 και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, το άρθρο 37 του Ν. 3693/2008, το άρθρο 44 του Ν. 4449/2017 και τις διατάξεις του Νόμου Sarbanes-Oxley («SOX»).

Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας κατόπιν προτάσεων της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων προς τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής εκλέγονται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Η Επιτροπή αποτελείται από πέντε μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ., τέσσερα από τα οποία είναι ανεξάρτητα και από τον εκπρόσωπο του ΤΧΣ στο Δ.Σ. Η θητεία των μελών είναι ετήσια και μπορεί να ανανεωθεί απεριόριστα. Η Επιτροπή Ελέγχου απασχολεί εξειδικευμένο σύμβουλο που αναφέρεται απευθείας στον Πρόεδρο της Επιτροπής. Η Επιτροπή

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστον έξι φορές ετησίως ή και έκτακτα, όποτε παρίσταται ανάγκη, τηρεί πρακτικά των συνεδριάσεών της και υποβάλλει αναφορές στο Διοικητικό Συμβούλιο ανά τρίμηνο ή και σε μικρότερο χρονικό διάστημα, εφόσον κρίνεται αναγκαίο.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η Επιτροπή Ελέγχου συνεδρίασε δεκατρείς φορές. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και κατά τη διάρκεια του έτους, η Επιτροπή επισκόπησε τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις για τη χρήση 2017 σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, τις ενδιάμεσες χρηματοοικονομικές καταστάσεις για τη χρήση 2017 σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις για τη χρήση 2017 σύμφωνα με τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές των ΗΠΑ (US GAAP), καθώς και αναφορές για την Τράπεζα και τον Όμιλο. Επιπλέον, το Μάρτιο του 2018, η Επιτροπή αξιολόγησε την Ετήσια Έκθεση του Money Laundering Reporting Officer («MLRO») για το 2017 αναφορικά με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Τον Ιούνιο του 2018 παρουσιάστηκε στην Επιτροπή η Ετήσια Έκθεση Κανονιστικής Συμμόρφωσης της Τράπεζας και του Ομίλου για το 2017 προς την Τράπεζα της Ελλάδος, σύμφωνα με τις διατάξεις της ΠΔΤΕ 2577/2006, ενώ η Επιτροπή Ελέγχου ενημερώθηκε και σχετικά με τη δραστηριότητα των Επιτροπών Ελέγχου των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή παρακολούθησε σε τριμηνιαία βάση και αξιολόγησε σε ετήσια βάση τις δραστηριότητες των Διευθύνσεων Εσωτερικού Ελέγχου και Κανονιστικής Συμμόρφωσης της Τράπεζας και αξιολόγησε την επάρκεια του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σύμφωνα με την ΠΔΤΕ 2577/2006. Η Επιτροπή, μεταξύ άλλων, εκπαιδεύτηκε αναφορικά με τις τελευταίες εξελίξεις σε θέματα διεθνών λογιστικών και ελεγκτικών απαιτήσεων.

Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Επιτροπή Ελέγχου

Πρόεδρος	Andrew McIntyre
Αντιπρόεδρος	Claude Piret
Μέλος	Χάρης Μάκκας
Μέλος	Eva Cederbalk
Μέλος	Περικλής Δρούγκας (Εκπρόσωπος ΤΧΣ)

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες, σύνθεση και λειτουργία της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον κανονισμό λειτουργίας (όπως τελευταία εγκρίθηκε από το Δ.Σ. την 1η Μαρτίου 2019) που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Διοικητικό Συμβούλιο / Επιτροπές).

Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών

Η Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών συστάθηκε με απόφαση του Δ.Σ. της Τράπεζας (συνεδρίαση υπ' αριθ. 1259/5.5.2005).

Η Επιτροπή αποτελείται αποκλειστικά από μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τα οποία είναι τουλάχιστον τρία σε αριθμό και στην πλειοψηφία (συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου) τους ανεξάρτητα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, σύμφωνα με τον ορισμό της ανεξαρτησίας που περιλαμβάνεται στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, ενώ ένα μέλος είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο. Η Επιτροπή περιλαμβάνει ανάμεσα στα μέλη της άτομα που έχουν εμπειρία στον χρηματοοικονομικό τομέα, ενώ ένα τουλάχιστον μέλος της Επιτροπής διαθέτει επαρκή εξειδίκευση, κατάρτιση και επαγγελματική εμπειρία στη διαχείριση κινδύνων και στις δραστηριότητες ελέγχου, κυρίως σε ευθυγράμμιση της Πολιτικής αποδοχών με το προφίλ κινδύνου και κεφαλαίου της Τράπεζας.

Τα μέλη και ο Πρόεδρος της Επιτροπής εκλέγονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας κατόπιν εισηγήσεων της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων. Τα μέλη της Επιτροπής επιλέγονται βάσει των ικανοτήτων και της εμπειρίας τους.

Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις φορές ετησίως και, τηρεί πρακτικά των συνεδριάσεών της.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών συνεδρίασε δώδεκα φορές. Κατά τη διάρκεια του έτους, η Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών ασχολήθηκε με τις συμβάσεις, τις αναβαθμίσεις, καθώς και τον διορισμό Γενικών Διευθυντών και Βοηθών Γενικών Διευθυντών της Τράπεζας, ενώ ενημερώθηκε διεξοδικά για τα έργα στρατηγικής ανθρώπινου δυναμικού, όπως την εφαρμογή του συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης του προσωπικού. Επιπλέον, η Επιτροπή υπέβαλε προς έγκριση στο Δ.Σ., μεταξύ άλλων, το πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου προσωπικού της ΕΤΕ, όπως και την Πολιτική Εκπαίδευσης Προσωπικού. Η Επιτροπή υπέβαλε στο Δ.Σ. ετήσια αναφορά για τις εργασίες της, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού Λειτουργίας της.

Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών

Πρόεδρος	John McCormick
Μέλος	Claude Piret
Μέλος	Χάρης Μάκκας
Μέλος	Ιωάννης Ζωγραφάκης
Μέλος	Περικλής Δρούγκας (Εκπρόσωπος ΤΧΣ)

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες, τη σύνθεση και λειτουργία της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον κανονισμό λειτουργίας (όπως τελευταία εγκρίθηκε από το Δ.Σ. την 1η Μαρτίου 2019) που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Διοικητικό Συμβούλιο / Επιτροπές).

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων

Η Επιτροπή συστάθηκε με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας (συνεδρίαση υπ' αριθ. 1259/5.5.2005). Η Επιτροπή αποτελείται από τουλάχιστον τρία μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Τα μέλη της Επιτροπής και ο Πρόεδρος της εκλέγονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας, κατόπιν εισήγησης του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου. Όλα τα μέλη της Επιτροπής είναι μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, και στην πλειοψηφία τους ανεξάρτητα, σύμφωνα με τον ορισμό της ανεξαρτησίας που περιλαμβάνεται στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, ενώ ένα μέλος είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο. Η θητεία τους είναι ετήσια με δυνατότητα αυτόματης ανανέωσης για διαδοχικές μονοετείς θητείες, εκτός αντίθετης απόφασης. Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον τρεις φορές ετησίως, τηρεί πρακτικά των συνεδριάσεών της.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η Επιτροπή συνεδρίασε δεκαπέντε φορές. Κατά τη διάρκεια του έτους, η Επιτροπή επισκόπησε πρακτικές και ρυθμίσεις εταιρικής διακυβέρνησης, τη σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, πρότεινε νέα υποψήφια μέλη Δ.Σ., και συντόνισε την ετήσια αυτοαξιολόγηση του Δ.Σ. και των Επιτροπών του για το έτος 2017, σύμφωνα με το εφαρμοστέο κανονιστικό πλαίσιο και τις διατάξεις της Πολιτικής και των διαδικασιών της Τράπεζας για την ετήσια αξιολόγηση του Δ.Σ. Επιπλέον, η Επιτροπή επισκόπησε τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του από το ΤΧΣ σύμφωνα με το Ν. 3864/2010, όπως ισχύει και πληροφορούνταν συστηματικά για την πρόοδο της εφαρμογής διορθωτικών ενεργειών, όπου απαιτούνταν. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή υπέβαλε προς έγκριση στο Δ.Σ. την νέα Πολιτική Διακυβέρνησης της Τράπεζας και του Ομίλου, στο πλαίσιο της γενικής επιθεώρησης του Ομίλου, συζητήσε το Ετήσιο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης του Δ.Σ. και ενημερώθηκε για τις τελευταίες εξελίξεις, διεθνείς τάσεις και άλλα ζητήματα κανονιστικής συμμόρφωσης στο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης. Η Επιτροπή υπέβαλε στο Δ.Σ. ετήσια αναφορά για τις εργασίες της, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού Λειτουργίας της.

Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων

Πρόεδρος	Κώστας Μιχαηλίδης
Μέλος	Claude Piret
Μέλος	Andrew McIntyre
Μέλος	Χάρης Μάκκας
Μέλος	Περικλής Δρούγκας (Εκπρόσωπος ΤΧΣ)

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες, σύνθεση και λειτουργία της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον κανονισμό λειτουργίας (όπως τελευταία εγκρίθηκε από το Δ.Σ. την 1η Μαρτίου 2019) που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Διοικητικό Συμβούλιο / Επιτροπές).

Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων συστάθηκε με απόφαση του Δ.Σ. της Τράπεζας (συνεδρίαση υπ' αριθ. 1308/20.7.2006) βάσει των διατάξεων της ΠΔΤΕ 2577/9.3.2006. Η Επιτροπή έχει διπλή αποστολή. Λειτουργεί α) ως Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων και β) ως Επιτροπή αρμόδια για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια/ανοίγματα, όπως ορίζεται στην παράγραφο 8 του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Η Επιτροπή αποτελείται αποκλειστικά από μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ., τα οποία είναι τουλάχιστον τρία σε αριθμό, εκ των οποίων το ένα τρίτο (1/3) (με εξαίρεση τον εκπρόσωπο του ΤΧΣ και στρογγυλοποιημένα στον πλησιέστερο ακέραιο) είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, σύμφωνα με τον ορισμό της ανεξαρτησίας που περιλαμβάνεται στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, ενώ ένα μέλος είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Δ.Σ. Τα μέλη και ο Πρόεδρος της Επιτροπής εκλέγονται από το Δ.Σ. της Τράπεζας κατόπιν εισηγήσεων της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων. Όλα τα μέλη πρέπει να διαθέτουν επαρκείς γνώσεις και εμπειρία σε τραπεζικά και χρηματοοικονομικά θέματα, ενώ ένα τουλάχιστον μέλος ως ειδικός θα πρέπει να διαθέτει σημαντική εμπειρία στην διαχείριση κινδύνων και κεφαλαίου, καθώς επίσης και γνώση του εθνικού και διεθνούς κανονιστικού πλαισίου. Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και εκτάκτως, όποτε κρίνεται σκόπιμο από τον Πρόεδρο αυτής.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η Επιτροπή συνεδρίασε δεκατρείς φορές. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και κατά τη διάρκεια του έτους, η Επιτροπή ενημερώθηκε διεξοδικά και σε τακτική βάση για ζητήματα διαχείρισης κινδύνων, όπως τα μοντέλα πιστωτικού κινδύνου σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, τα αποτελέσματα προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων, το πρόγραμμα διάθεσης ανάληψης κινδύνου και τα αποτελέσματα της εσωτερικής διαδικασίας αξιολόγησης της επάρκειας ρευστότητας (ILAAP) για το 2018. Επιπλέον, η Επιτροπή ενημερώθηκε εκτενώς για θέματα μη εξυπηρετούμενων δανείων/ανοιγμάτων, ιδιαίτερα με βάση τις εκθέσεις συστημικών μετρήσεων της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητάς τους. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή υπέβαλε προς έγκριση στο Δ.Σ. το Σχέδιο Ανάκαμψης του Ομίλου για το 2018 και Πολιτικές σχετικές με τις κατάλληλες εσωτερικές λειτουργίες του Ομίλου, όπως τα πλαίσια ILAAP και ICAAP/ Πολιτικές Ρευστότητας, τις επικαιροποιημένες Πολιτικές και Μεθοδολογίες Κινδύνου Αγοράς και τις Πολιτικές σχετικές με το ΔΠΧΑ 9, την Πολιτική Αποπένδυσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, την Πιστωτική Πολιτική για το Χαρτοφυλάκιο Λιανικής Τραπεζικής και την Πιστωτική Πολιτική για το Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο. Επιπλέον, η Επιτροπή ενέκρινε σε τριμηνιαία βάση την Έκθεση προς την ΤτΕ για τη διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση - μη εξυπηρετούμενων δανείων, σύμφωνα με την ΠΕΕ 42.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων

Πρόεδρος	Claude Piret
Μέλος	Ιωάννης Ζωγραφάκης
Μέλος	Χάρης Μάκκας
Μέλος	Andrew McIntyre
Μέλος	Περικλής Δρούγκας (Εκπρόσωπος ΤΧΣ)

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες, τη σύνθεση και λειτουργία της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Λειτουργίας της Επιτροπής (όπως τελευταία εγκρίθηκε από το Δ.Σ. την 1η Μαρτίου 2019) που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Διοικητικό Συμβούλιο / Επιτροπές).

Επιτροπή Στρατηγικής και Μετασχηματισμού

Η Επιτροπή Στρατηγικής συστάθηκε με απόφαση του Δ.Σ. της Τράπεζας (συνεδρίαση υπ' αριθ. 1387/29 Σεπτεμβρίου 2009), ενώ μετονομάστηκε σε «Επιτροπή Στρατηγικής και Μετασχηματισμού» με απόφαση του Δ.Σ. της Τράπεζας (συνεδρίαση υπ' αριθ. 1622/26.07.2018). Η Επιτροπή υποστηρίζει τα εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου στη διαμόρφωση των στρατηγικών επιλογών του Ομίλου, βοηθά το Διοικητικό Συμβούλιο στη λήψη αποφάσεων σε όλα τα θέματα που σχετίζονται με τη στρατηγική του Ομίλου και επιβλέπει τακτικά την εφαρμογή της στρατηγικής από τη Διοίκηση του Ομίλου. Η Επιτροπή αποτελείται από τουλάχιστον πέντε μέλη, εκ των οποίων τρία είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. και ένα μέλος είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Δ.Σ. Στην Επιτροπή συμμετέχει ως μέλος *ex officio* ο Διευθύνων Σύμβουλος.

Τα μέλη της εκλέγονται από το Διοικητικό Συμβούλιο βάσει πρότασης του Προέδρου του και κατόπιν διαβούλευσης του τελευταίου με την Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων. Τα μέλη της επιλέγονται βάσει της ικανότητάς τους και της εμπειρίας τους και η θητεία τους είναι ετήσια με δυνατότητα αυτόματης ανανέωσης για διαδοχικές μονοετείς θητείες, εκτός αντίθετης απόφασης.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η Επιτροπή Στρατηγικής και Μετασχηματισμού συνεδρίασε εννέα φορές. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και κατά τη διάρκεια του έτους, η Επιτροπή ενημερώθηκε για την πρόοδο του Προγράμματος Μετασχηματισμού της ΕΤΕ, όπως και για την εφαρμογή του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και αποεπένδυσης του Ομίλου. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή επισκόπησε τον προϋπολογισμό του 2019 και ενημερώθηκε για μείζονος σημασίας ζητήματα επενδυτικού ενδιαφέροντος, τα οποία προέκυψαν από συζητήσεις μεταξύ των επενδυτών και της Διοίκησης της ΕΤΕ.

Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Επιτροπή Στρατηγικής και Μετασχηματισμού

Πρόεδρος	Κώστας Μιχαηλίδης
Μέλος	Πάυλος Μυλωνάς
Μέλος	Παναγιώτης Δασμάνογλου
Μέλος	Δημήτριος Καποτόπουλος
Μέλος	Χάρης Μάκκας
Μέλος	Claude Piret
Μέλος	Andrew McIntyre
Μέλος	John McCormick
Μέλος	Eva Cederbalk
Μέλος	Ιωάννης Ζωγραφάκης
Μέλος	Περικλής Δρούγκας (Εκπρόσωπος ΤΧΣ)

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες, σύνθεση και λειτουργία της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον κανονισμό λειτουργίας (όπως τελευταία εγκρίθηκε από το Δ.Σ. την 1η Μαρτίου 2019) που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Διοικητικό Συμβούλιο / Επιτροπές).

Επιτροπή Ηθικής & Κουλτούρας

Η Επιτροπή Ηθικής & Κουλτούρας συστάθηκε με απόφαση του Δ.Σ. της Τράπεζας (συνεδρίαση υπ' αριθ. 1622/26.07.2018), αποσκοπώντας, μεταξύ άλλων, στη διασφάλιση εφαρμογής των υψηλότερων προδιαγραφών ήθους και ακεραιότητας σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Η Επιτροπή αποτελείται από τρία τουλάχιστον μη εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Τα εκτελεστικά μέλη συμμετέχουν στην Επιτροπή χωρίς δικαιώματα ψήφου. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής είναι ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος Δ.Σ., σύμφωνα με τον ορισμό της ανεξαρτησίας που περιλαμβάνεται στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, ενώ ένα μέλος είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Δ.Σ. Τα μέλη της Επιτροπής ορίζονται από το Δ.Σ. κατόπιν πρότασης της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων. Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον σε τριμηνιαία βάση.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η Επιτροπή Ηθικής & Κουλτούρας συνεδρίασε δύο φορές. Κατά τη διάρκεια του έτους, η Επιτροπή ενημερώθηκε για τον Κώδικα Ηθικής της Τράπεζας και το πρόγραμμα εκπαίδευσης, που σχεδιάστηκε για τον Όμιλο, επισκόπησε την Πολιτική Αναφοράς Δυσλειτουργιών του Ομίλου, σε συνεργασία με την Επιτροπή Ελέγχου, προέβη σε συζητήσεις για ζητήματα ηθικής, για τον ετήσιο προγραμματισμό και για τα κυριότερα σημεία δράσης της Επιτροπής, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Επιτροπή Ηθικής και Κουλτούρας

Πρόεδρος	Eva Cederbalk
Μέλος	Κώστας Μιχαηλίδης
Μέλος (χωρίς δικαίωμα ψήφου)	Παύλος Μυλωνάς
Μέλος (χωρίς δικαίωμα ψήφου)	Παναγιώτης Δασμάνογλου
Μέλος (χωρίς δικαίωμα ψήφου)	Δημήτριος Καποτόπουλος
Μέλος	Χάρης Μάκκας
Μέλος	Claude Piret
Μέλος	Andrew McIntyre
Μέλος	John McCormick
Μέλος	Ιωάννης Ζωγραφάκης
Μέλος	Περικλής Δρούγκας (Εκπρόσωπος ΤΧΣ)

Αναλυτικές πληροφορίες για τις αρμοδιότητες, σύνθεση και λειτουργία της Επιτροπής Ηθικής & Κουλτούρας περιλαμβάνονται στον κανονισμό λειτουργίας (όπως τελευταία εγκρίθηκε από το Δ.Σ. στις 27 Σεπτεμβρίου 2018) που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Διοικητικό Συμβούλιο / Επιτροπές).

Συμμετοχές μελών Δ.Σ. σε συνεδριάσεις του Δ.Σ. και των Επιτροπών Δ.Σ. (συχνότητα) το 2018 και αντίστοιχες αμοιβές

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρεται η συχνότητα παράστασης κάθε μέλους του Δ.Σ. στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και στις Επιτροπές στις οποίες συμμετείχε κάθε μέλος κατά τη διάρκεια του 2018, οι σχετικές αμοιβές τους καθώς και οι μικτές ετήσιες αποδοχές εξαρτημένης εργασίας έτους 2018.

Όνοματεπώνυμο	Διοικητικό Συμβούλιο	Επιτροπή Ελέγχου	Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων	Επιτροπή Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών	Επιτροπή Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων	Επιτροπή Στρατηγικής και Μετασχηματισμού	Επιτροπή Ηθικής & Κουλτούρας	Αμοιβές συμμετοχής στο Δ.Σ. και σε επιτροπές (σε €)	Μικτές ετήσιες αμοιβές εξαρτημένης εργασίας (σε €)
Πρόεδρος									
(Μη εκτελεστικό μέλος)									
Κώστας Μιχαηλίδης ¹	23	3	-	-	5	9	2	-	292.751,92
Εκτελεστικά μέλη									
Παύλος Μυλωνάς ²	23	-	-	-	-	8	2	-	309.623,39
Λεωνίδα Φραγκιαδάκης ³	6	-	-	-	-	1	-	-	110.414,29
Δημήτριος Δημόπουλος ⁴	23	-	-	-	-	5	2	-	280.691,23
Παναγιώτης Δασμάνογλου ⁵	10	-	-	-	-	5	2	-	121.013,96
Δημήτριος Καποτόπουλος ⁶	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Μη εκτελεστικά μέλη									
Ιωάννης Ζωγραφάκης ⁷	10	-	5	5	-	5	2	30.333,48	-
Ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη									
Πέτρος Σαμπατακάκης ⁸	1	-	-	-	-	-	-	11.666,72	-
Χάρης Μάκκας ⁹	23	5	13	12	15	9	2	78.667,06	-
Marianne Økland ¹⁰	13	8	12	7	10	4	-	51.250,20	-
Claude Piret ¹¹	23	13	13	12	15	9	2	100.000,32	-
Andrew McIntyre ¹²	19	9	9	-	5	5	2	61.222,39	-
Eva Cederbalk ¹³	23	11	-	-	-	9	2	64.333,49	-
John McCormick ¹⁴	10	-	-	5	-	5	2	30.333,42	-
Εκπρόσωπος ΤΧΣ									
Περικλής Δρούγκας ¹⁵	11	6	6	5	6	5	2	39.000,22	-
Χριστόφορος Κουφαλιάς ¹⁶	4	2	3	3	4	3	-	14.222,28	-
Παναγιώτα Ιπλιζιάν ¹⁷	8	5	4	4	5	1	-	31.333,50	-

¹ Ο κ. Κώστας Μιχαηλίδης ήταν Προσωρινός Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου μέχρι τις 23 Απριλίου 2018. Επιπλέον ο κ. Μιχαηλίδης ήταν μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού μέχρι τις 26 Ιουλίου 2018. Την ίδια ημερομηνία ο κ. Μιχαηλίδης ορίστηκε Πρόεδρος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού, Πρόεδρος της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων και μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας.

² Ο κ. Παύλος Μυλωνάς ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού στις 4 Μαΐου 2018, ενώ στις 26 Ιουλίου 2018 ο κ. Μυλωνάς ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας (χωρίς δικαίωμα ψήφου).

³ Ο κ. Λεωνίδα Φραγκιαδάκης παραιτήθηκε από τη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου του Δ.Σ. και μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού στις 4 Μαΐου 2018.

⁴ Ο κ. Δημήτριος Δημόπουλος παραιτήθηκε από εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ., μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού και μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας (χωρίς δικαίωμα ψήφου) στις 24 Ιανουαρίου 2019.

⁵ Ο κ. Παναγιώτης Δασμάνογλου εκλέχθηκε μέλος Δ.Σ. στις 26 Ιουλίου 2018, και την ίδια μέρα ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού και μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας (χωρίς δικαίωμα ψήφου). Οι αμοιβές όπως παρουσιάζονται ανωτέρω αφορούν στην περίοδο κατά την οποία ο κ. Δασμάνογλου είναι μέλος του Δ.Σ.

⁶ Ο κ. Δημήτριος Καποτόπουλος ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού και μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας (χωρίς δικαίωμα ψήφου) στις 24 Ιανουαρίου 2019.

⁷ Ο κ. Ιωάννης Ζωγραφάκης ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών, μέλος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού και μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας στις 26 Ιουλίου 2018.

⁸ Ο κ. Πέτρος Σαμπατακάκης ήταν Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου μέχρι τις 31 Ιανουαρίου 2018 και μέλος της Επιτροπής Ελέγχου μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2018, ημέρα κατά την οποία ο κ. Σαμπατακάκης υπέβαλε την παραίτησή του από ανεξάρτητο με εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. και από

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

μέλος της Επιτροπής Ελέγχου, μέλος της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού & Αμοιβών, μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού και μέλος της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης & Υποψηφιοτήτων.

⁹ Ο κ. Χάρης Μάκκας ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας και μέλος της Επιτροπής Ελέγχου στις 26 Ιουλίου 2018.

¹⁰ Η κ. Marianne Økland ήταν Πρόεδρος της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, Πρόεδρος της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών, μέλος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, μέλος της Επιτροπής Ελέγχου και μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού μέχρι τις 26 Ιουλίου 2018.

¹¹ Ο κ. Claude Piret ήταν Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου μέχρι τις 31 Ιανουαρίου 2018. Την ίδια ημερομηνία ο κ. Piret ορίστηκε Πρόεδρος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων και Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου. Στις 26 Ιουλίου 2018 ο κ. Piret ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας.

¹² Ο κ. Andrew McIntyre ορίστηκε Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου και μέλος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων στις 23 Απριλίου 2018. Επιπλέον ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού, μέλος της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων και μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας στις 26 Ιουλίου 2018.

¹³ Η κ. Eva Cederbalk ήταν Πρόεδρος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού μέχρι τις 26 Ιουλίου 2018. Την ίδια ημέρα η κ. Cederbalk ορίστηκε Πρόεδρος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας και μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού.

¹⁴ Ο κ. John McCormick ορίστηκε Πρόεδρος της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών, μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού και μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας στις 26 Ιουλίου 2018.

¹⁵ Ο κ. Περικλής Δρούγκας ορίστηκε νέος εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας στο Δ.Σ. της Τράπεζας στις 23 Ιουλίου 2018, σε αντικατάσταση του κ. Χριστόφορου Κουφαλιά. Την ίδια μέρα ο κ. Δρούγκας ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Ελέγχου, μέλος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού, μέλος της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, μέλος της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών και μέλος της Επιτροπής Ηθικής και Κουλτούρας.

¹⁶ Ο κ. Χριστόφορος Κουφαλιάς ορίστηκε νέος εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας στο Δ.Σ. της Τράπεζας στις 23 Μαΐου 2018, σε αντικατάσταση της κ. Παναγιώτας Ιπλιζιάν. Την ίδια μέρα ο κ. Κουφαλιάς ορίστηκε μέλος της Επιτροπής Ελέγχου, μέλος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού, μέλος της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, μέλος της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών μέχρι τις 23 Ιουλίου 2018.

¹⁷ Η κ. Παναγιώτα Ιπλιζιάν ήταν μέλος της Επιτροπής Ελέγχου, μέλος της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, μέλος της Επιτροπής Στρατηγικής και Μετασχηματισμού, μέλος της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, μέλος της Επιτροπής Ανθρώπινου Δυναμικού και Αμοιβών μέχρι τις 23 Μαΐου 2018.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με την Απόφαση της Γ.Σ. της 30 Ιουνίου 2017, ο Πρόεδρος του Δ.Σ. και τα εκτελεστικά στελέχη δεν αμείβονται ως μέλη Διοικητικού Συμβουλίου και οι τρέχουσες αμοιβές τους ενσωματώνονται στις ετήσιες μικτές αποδοχές τους. Επίσης, σε ορισμένα μέλη Δ.Σ. καταβλήθηκε αποζημίωση αποχώρησης συνολικού ποσού €450.000.

Στα παραπάνω πρόσωπα δεν χορηγήθηκε το 2018 έκτακτη αμοιβή (bonus).

Στο Διοικητικό Συμβούλιο συμμετέχει, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ο Γενικός Διευθυντής Νομικών Υπηρεσιών κ. Γεώργιος Τριανταφυλλάκης.

Κοινές μετοχές

Ακολουθως παρατίθεται πίνακας με τις μετοχές της Τράπεζας, που κατέχουν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου:

Όνοματεπώνυμο	Ιδιότητα	Αριθμός κοινών μετοχών της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2018
Κώστας Μιχαηλίδης	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου (Πρόεδρος)	-
Πάυλος Μυλωνάς	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου (Διευθύνων Σύμβουλος)	3.341
Παναγιώτης Δασμάνογλου	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου (Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.)	80
Δημήτριος Καποτόπουλος	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου (Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.)	2.668
Ιωάννης Ζωγραφάκης	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου	-
Claude Piret	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου	-
Χάρης Μάκκας	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου	-
Eva Cederbalk	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου	-
John McCormick	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου	-
Andrew McIntyre	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου	-
Περικλής Δρούγκας	Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου	-
Σύνολο		6.089

Διοικητικά, διαχειριστικά και εποπτικά όργανα της Τράπεζας – Εκτελεστική Επιτροπή

Σύμφωνα με τη Διοίκηση της Τράπεζας, στα εποπτικά, διοικητικά και διαχειριστικά όργανα της Τράπεζας περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι επιτροπές: 1) Εκτελεστική Επιτροπή, 2) Συμβούλιο Διαχειριστικής Πολιτικής (ALCO), 3) Ανώτατη Επιτροπή Πιστοδοτήσεων, 4) Επιτροπή Γνωστοποιήσεων και Διαφάνειας, 5) Επιτροπή Προβλέψεων Απομείωσης και Διαγραφών Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων, 6) Επιτροπή Διαχείρισης Κρίσεων, 7) Επιτροπή Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Κινδύνου Φήμης. Οι επιτροπές αποτελούνται από εκτελεστικά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, Γενικούς Διευθυντές και Βοηθούς Γενικούς Διευθυντές.

Εκτελεστική Επιτροπή

Η Εκτελεστική Επιτροπή συστάθηκε το 2004 και λειτουργεί δυνάμει ειδικού Κανονισμού Λειτουργίας. Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι το ανώτατο όργανο διοίκησης που στηρίζει τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της Τράπεζας στο έργο του. Η Επιτροπή έχει, αφενός μεν στρατηγικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες που αφορούν στην αποτελεσματικότερη λειτουργία του Ομίλου και στην παρακολούθηση

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

της εκτέλεσης του επιχειρησιακού σχεδίου της Τράπεζας, αφετέρου δε εγκριτικές αρμοδιότητες, οι οποίες δεν εκχωρούνται ατομικά σε Στελέχη της Διοίκησης ή σε άλλα Συλλογικά Όργανα της Τράπεζας.

Τον Απρίλιο του 2015 καθορίστηκε ότι η Εκτελεστική Επιτροπή θα ασκεί και τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου Διαχείρισης Κινδύνων, ενώ πλέον, όπως ορίστηκε επίσημα με Εσωτερική Πράξη το 2016, δύναται να αποφασίζει για θέματα αρμοδιότητας της Επιτροπής Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Κινδύνου Φήμης, όποτε αυτό κρίνεται σκόπιμο από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Κινδύνου Φήμης ή τον Αναπληρωτή του.

Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Εκτελεστική Επιτροπή

Πρόεδρος	Παύλος Μυλωνάς	Διευθύνων Σύμβουλος
Μέλος	Παναγιώτης Δασμάνογλου	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλος	Δημήτριος Καποτόπουλος	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλος	Ιωάννης Κυριακόπουλος	Γενικός Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας & του Ομίλου
Μέλος	Ιωάννης Βαγιονίτης	Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου (Chief Risk Officer)
Μέλος	Χριστίνα Θεοφιλίδη	Γενική Διευθύντρια Λιανικής Τραπεζικής
Μέλος χωρίς δικαίωμα ψήφου	Γιώργος Τριανταφυλλάκης	Γενικός Διευθυντής Νομικών Υπηρεσιών

Η Επιτροπή συγκαλείται από τον Πρόεδρό της και συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστον δύο (2) φορές κάθε ημερολογιακό μήνα και έκτακτα όποτε αυτό κρίνεται σκόπιμο από τον Πρόεδρό της.

Μετά από πρόσκληση του Προέδρου, στις συνεδριάσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής είναι δυνατό να παρίστανται Γενικοί Διευθυντές καθώς και άλλα Στελέχη της Τράπεζας, η παρουσία των οποίων κρίνεται απαραίτητη.

Σύντομα βιογραφικά σημειώματα των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας www.nbg.gr (ενότητα: Ο Όμιλος / Εταιρική Διακυβέρνηση / Διοίκηση & Οργανωτική Δομή / Μέλη Διοίκησης).

Τα μέλη της Επιτροπής δεν αμείβονται για τη συμμετοχή τους σε αυτή.

Συμβούλιο Διαχειριστικής Πολιτικής (ALCO)

Το Συμβούλιο συστάθηκε το 1993. Σκοπός του εν λόγω Συμβουλίου είναι η διαμόρφωση της στρατηγικής και της πολιτικής της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου που δραστηριοποιούνται στο χρηματοπιστωτικό τομέα για θέματα διάρθρωσης και διαχείρισης των στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού (Asset - Liability Management), λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, τις τρέχουσες συνθήκες στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου καθώς και τα όρια κινδύνου που η Τράπεζα έχει ορίσει.

Το εν λόγω Συμβούλιο απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Συμβούλιο Διαχειριστικής Πολιτικής (ALCO)

Πρόεδρος	Παύλος Μυλωνάς	Διευθύνων Σύμβουλος
Αναπληρωτής Προέδρου και μέλος	Ιωάννης Βαγιονίτης	Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας & του Ομίλου (Chief Risk Officer)
Μέλος	Δημήτριος Καποτόπουλος	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλος	Ιωάννης Κυριακόπουλος	Γενικός Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας & του Ομίλου
Μέλος	Βασίλειος Κάβαλος	Βοηθός Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Διαθεσίμων & Χρηματοαγοράς, Group Treasurer
Μέλος	Χριστίνα Θεοφιλίδη	Γενική Διευθύντρια Λιανικής Τραπεζικής

Το Συμβούλιο συνέρχεται τακτικά μία φορά το μήνα ή σε έκτακτες συνεδριάσεις μετά από πρόσκληση του Προέδρου του.

Στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου είναι δυνατόν να συμμετέχουν και άλλα Στελέχη της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου του.

Τα μέλη του Συμβουλίου δεν αμείβονται για τη συμμετοχή τους σε αυτό.

Ανώτατη Επιτροπή Πιστοδοτήσεων

Η Ανώτατη Επιτροπή Πιστοδοτήσεων συστάθηκε το 2008 με σκοπό τη βελτιστοποίηση και την εύρυθμη λειτουργία των ορίων (πλαϊσίου) ανάληψης κινδύνων.

Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Ανώτατη Επιτροπή Πιστοδοτήσεων

Πρόεδρος	Παύλος Μυλωνάς	Διευθύνων Σύμβουλος
Μέλος	Δημήτριος Καποτόπουλος	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλος	Ιωάννης Βαγιονίτης	Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας & του Ομίλου (Chief Risk Officer)

* Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής όπου συζητούνται θέματα εταιρικών πιστοδοτήσεων ειδικής διαχείρισης συμμετέχει και ο κ. Κωνσταντίνος Βόσικας, Γενικός Διευθυντής Εταιρικών Πιστοδοτήσεων Ειδικής Διαχείρισης.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστον δύο φορές κάθε ημερολογιακό μήνα και έκτακτα όποτε το κρίνει αναγκαίο ο Πρόεδρος αυτής.

Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής καλείται και παρίσταται ο Γενικός Διευθυντής Νομικών Υπηρεσιών.

Ο Πρόεδρος δύναται να προσκαλεί κατά την κρίση του οποιοδήποτε άλλο ανώτατο Στέλεχος της Τράπεζας ή του Ομίλου.

Τα μέλη της Επιτροπής δεν αμείβονται για τη συμμετοχή τους σε αυτή.

Επιτροπή Γνωστοποιήσεων και Διαφάνειας

Η Επιτροπή συστάθηκε το 2003. Έργο της είναι ο έλεγχος της ακρίβειας και πληρότητας των πληροφοριών που περιέχονται στις δημόσιες ανακοινώσεις και γενικά στις πάσης φύσεως δημοσιοποιήσεις που πραγματοποιεί η Τράπεζα, ιδιαίτερα αυτών που περιέχονται στα υποβαλλόμενα στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α. πληροφοριακά δελτία, η παρακολούθηση και υποβολή προτάσεων για τη βελτίωση των διαδικασιών που ακολουθούνται για τη συγκέντρωση, αξιολόγηση και έγκαιρη δημοσιοποίηση των πληροφοριών που απαιτεί η σχετική νομοθεσία και γενικότερα η συμμόρφωση της Τράπεζας με το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο υπόκειται σε ό,τι αφορά στις υποχρεώσεις ακριβούς και έγκαιρης δημοσιοποίησης πληροφοριών.

Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Επιτροπή Γνωστοποιήσεων και Διαφάνειας

Πρόεδρος	Παύλος Μυλωνάς	Διευθύνων Σύμβουλος
Μέλος	Δημήτριος Καποτόπουλος	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλος	Παναγιώτης Δασμάνογλου	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλος	Ιωάννης Κυριακόπουλος	Γενικός Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας & του Ομίλου
Μέλος	Μαρίνης Στρατόπουλος	Γενικός Διευθυντής Ακίνητης Περιουσίας & Δραστηριοτήτων Εξωτερικού
Μέλος	Γιώργος Τριανταφυλλάκης	Γενικός Διευθυντής Νομικών Υπηρεσιών
Μέλος	Ιωάννης Βαγιονίτης	Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας & του Ομίλου (Chief Risk Officer)
Μέλος	Γεώργιος Καλορίτης	Γενικός Διευθυντής Εσωτερικού της Ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου
Μέλος	Βασίλειος Κάβαλος	Βοηθός Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Διαθεσίμων και Χρηματαγοράς, Group Treasurer
Μέλος	Χριστίνα Θεοφιλιδίδη	Γενική Διευθύντρια Λιανικής Τραπεζικής

Η Επιτροπή συγκαλείτο κατόπιν πρόσκλησης του Προέδρου της, τουλάχιστον δύο φορές ετησίως και εκτάκτως όποτε κρίνεται αναγκαίο. Ωστόσο, ως αποτέλεσμα της υποβολής του Form 15F από την Τράπεζα για την διαγραφή της από την SEC και την άμεση αναστολή της υποχρέωσης υποβολής των σχετικών αναφορών, οι εργασίες της εν λόγω επιτροπής σταμάτησαν.

Ο Πρόεδρος δύναται να προσκαλεί κατά την κρίση του οποιοδήποτε άλλο ανώτατο Στέλεχος της Τράπεζας ή του Ομίλου.

Τα μέλη της Επιτροπής δεν αμείβονται για τη συμμετοχή τους σε αυτή.

Επιτροπή Προβλέψεων Απομείωσης και Διαγραφών Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων

Η Επιτροπή συστάθηκε το 2010 με αποστολή τη λήψη αποφάσεων για τη δημιουργία προβλέψεων και τη διενέργεια διαγραφών έναντι πάσης φύσης απαιτήσεων του Ομίλου, που κρίνονται από την Επιτροπή ότι υπόκεινται σε εκτίμηση απομείωσης της αξίας τους σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα «Πολιτική διενέργειας προβλέψεων και διαγραφών χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων» του Ομίλου.

Η εν λόγω Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Επιτροπή Προβλέψεων Απομείωσης και Διαγραφών Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων

Πρόεδρος	Παύλος Μυλωνάς	Διευθύνων Σύμβουλος
Μέλος	Ιωάννης Κυριακόπουλος	Γενικός Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας & του Ομίλου
Μέλος	Ιωάννης Βαγιονίτης	Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας & του Ομίλου (Chief Risk Officer)

Η Επιτροπή συγκαλείται κατόπιν πρόσκλησης του Προέδρου της.

Ο Πρόεδρος δύναται να προσκαλεί κατά την κρίση του οποιοδήποτε άλλο ανώτατο Στέλεχος της Τράπεζας ή του Ομίλου.

Τα μέλη της Επιτροπής δεν αμείβονται για τη συμμετοχή τους σε αυτή.

Επιτροπή Διαχείρισης Κρίσεων

Η Επιτροπή συστάθηκε το 2012 και αποτελεί το υψηλότερο θεσμικό Όργανο του Σχεδίου Συνέχειας Εργασιών. Η Επιτροπή ενεργεί σε κάθε αιφνίδια και απρόβλεπτη μεταβολή των συνθηκών (λειτουργικών, επιχειρηματικών, περιβαλλοντικών, προσωπικού, κ.λπ.) η οποία δύναται να οδηγήσει σε κρίση που δύναται να έχει επιπτώσεις στρατηγικής σημασίας και αποσκοπεί στον αποτελεσματικό συντονισμό των ενεργειών που απαιτούνται για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων καταστάσεων που ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο την απρόσκοπτη λειτουργία της Τράπεζας. Συγκεκριμένα, είναι αρμόδια για την ενημέρωση, κινητοποίηση και τον συντονισμό των αρμόδιων Μονάδων της Τράπεζας λαμβάνοντας υπόψη τη φύση, την έκταση και το μέγεθος της εκάστοτε κρίσης, καθώς και την επίλυση προβλημάτων που απαιτούν άμεση αντιμετώπιση.

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Η εν λόγω επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Επιτροπή Διαχείρισης Κρίσεων

Πρόεδρος	Παύλος Μυλωνάς	Διευθύνων Σύμβουλος
Μέλος	Δημήτριος Καποτόπουλος	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλος	Παναγιώτης Δασμάνογλου	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλος	Γιώργος Καλορίτης	Γενικός Διευθυντής Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου
Μέλος	Ιωάννης Κυριακόπουλος	Γενικός Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας & του Ομίλου
Μέλος	Γεώργιος Τριανταφυλλάκης	Γενικός Διευθυντής Νομικών Υπηρεσιών
Μέλος	Ιωάννης Βαγιονίτης	Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας & του Ομίλου (Chief Risk Officer)
Μέλος	Χριστίνα Θεοφιλίδη	Γενική Διευθύντρια Λιανικής Τραπεζικής
Μέλος	Στυλιανός Διονυσόπουλος	Επικεφαλής Διεύθυνσης Ασφαλείας της Τράπεζας και του Ομίλου

Η Επιτροπή συγκαλείται κατόπιν πρόσκλησης του Προέδρου της, όποτε κρίνεται απαραίτητο.

Μετά από πρόσκληση του Προέδρου και αναλόγως του θέματος, στις συνεδριάσεις της Επιτροπής είναι δυνατό να παρίστανται Γενικοί Διευθυντές, Βοηθοί Γενικοί Διευθυντές, ο Γενικός Συντονιστής Συνέχειας Εργασιών καθώς και άλλα στελέχη της Τράπεζας, η παρουσία των οποίων κρίνεται απαραίτητη.

Τα μέλη της Επιτροπής δεν αμείβονται για τη συμμετοχή τους σε αυτή.

Επιτροπή Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Κινδύνου Φήμης

Η Επιτροπή Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Κινδύνου Φήμης συστάθηκε το 2013. Η Επιτροπή διασφαλίζει την επάρκεια των ελέγχων της Τράπεζας και του Ομίλου που επιτρέπουν τη συμμόρφωση με το κανονιστικό πλαίσιο και με τις πολιτικές της Τράπεζας και του Ομίλου. Επιπλέον, διασφαλίζει ότι η διαχείριση του κινδύνου φήμης είναι σύμφωνη με τη διάθεση ανάληψης κινδύνων που εγκρίνει το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και με τη δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας για τους μετόχους. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με εσωτερική Πράξη Διοίκησης, η Εκτελεστική Επιτροπή έχει επίσης δικαιοδοσία να συζητά θέματα της αρμοδιότητας της Επιτροπής Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Κινδύνου Φήμης.

Η Επιτροπή απαρτίζεται από τα ακόλουθα μέλη:

Επιτροπή Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Κινδύνου Φήμης

Πρόεδρος	Παύλος Μυλωνάς	Διευθύνων Σύμβουλος
Αναπληρωτής Πρόεδρος & Μέλος	Παναγιώτης Δασμάνογλου	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλος	Δημήτριος Καποτόπουλος	Εκτελεστικό Μέλος Δ.Σ.
Μέλος	Ιωάννης Βαγιονίτης	Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας & του Ομίλου (Chief Risk Officer)
Μέλος	Γιώργος Τριανταφυλλάκης	Γενικός Διευθυντής Νομικών Υπηρεσιών
Μέλος	Χριστίνα Θεοφιλίδη	Γενική Διευθύντρια Λιανικής Τραπεζικής
Μέλος	Χαρά Νταλέκου	Γενική Διευθύντρια Marketing

Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον ανά τρίμηνο και όποτε απαιτείται κατά την κρίση του Προέδρου της.

Ο Πρόεδρος δύναται να προσκαλεί κατά την κρίση του οποιοδήποτε άλλο ανώτατο Στέλεχος της Τράπεζας ή του Ομίλου.

Τα μέλη της Επιτροπής δεν αμείβονται για τη συμμετοχή τους σε αυτή.

Ε. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Στόχοι του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Με σκοπό τη διασφάλιση της καλής φήμης και της αξιοπιστίας της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου έναντι των Μετόχων, των πελατών, των επενδυτών και των εποπτικών και άλλων ανεξάρτητων αρχών, η Τράπεζα φροντίζει σε επίπεδο Ομίλου για τη διαρκή ενίσχυση και ενδυνάμωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου («Σ.Ε.Ε.»). Το Σ.Ε.Ε. αποτελεί το σύνολο των ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτουν σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία της Τράπεζας και του Ομίλου.

Το Σ.Ε.Ε. της Τράπεζας αποβλέπει, μεταξύ άλλων, στη διασφάλιση των ακόλουθων κύριων στόχων:

- Τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής του Ομίλου, με την αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων.
- Την αναγνώριση και διαχείριση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου.
- Τη διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης του Ομίλου και την παραγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων που υποβάλλονται σε ελληνικές και διεθνείς αρχές.

- Τη συμμόρφωση με το εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές νομικό και κανονιστικό πλαίσιο που ρυθμίζει την λειτουργία της Τράπεζας και του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών αρχών και διαδικασιών, των πληροφοριακών συστημάτων και του κώδικα δεοντολογίας.
- Την υιοθέτηση διεθνών βέλτιστων πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης.
- Την πρόληψη και την αποφυγή λανθασμένων ενεργειών και παρατυπιών που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντα της Τράπεζας, των Μετόχων και των συναλλασσόμενων με αυτή.

Το Δ.Σ. της Τράπεζας, με την υποστήριξη των Επιτροπών του, στο πλαίσιο της εξέτασης της εταιρικής στρατηγικής και των κύριων επιχειρηματικών κινδύνων, υιοθετεί τις κατάλληλες πολιτικές που αποσκοπούν στη διασφάλιση επαρκούς και αποτελεσματικού Σ.Ε.Ε. για την Τράπεζα και τον Όμιλο. Η Διοίκηση έχει την ευθύνη της ανάπτυξης και ενσωμάτωσης των κατάλληλων ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών ανάλογα με το εύρος, τους κινδύνους και τη φύση των εργασιών των μονάδων του Ομίλου, της αξιολόγησης των αδυναμιών που προκύπτουν και της λήψης των απαιτούμενων διορθωτικών μέτρων.

Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων

Ο Όμιλος στοχεύει στην υιοθέτηση πρακτικών αναφορικά με τη διαχείριση κινδύνων, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές οδηγίες και εποπτικές απαιτήσεις, όπως προσδιορίζονται από την Επιτροπή της Βασιλείας για την Εποπτεία των Τραπεζών, την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, καθώς και τις αποφάσεις των αρμόδιων αρχών που εποπτεύουν τις εταιρείες του Ομίλου.

Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου αποτελείται από επιμέρους συστατικά στοιχεία. Συγκεκριμένα, το Διοικητικό Συμβούλιο έχει συστήσει την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, η οποία εποπτεύει τη Διαχείριση Κινδύνων στον Όμιλο. Όλες οι μονάδες διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου, αναφέρονται στη Διεύθυνση Ελέγχου και Δομής Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου («Δ.Ε.Δο.Κ.Τ.&Ο.»), στη Διεύθυνση Διαχείρισης Λειτουργικών Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου («Δ.Δ.Χ.Λ.Κ.Τ.&Ο.») και Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κινδύνων και Κινδύνου Ρευστότητας της Τράπεζας και του Ομίλου, των οποίων προϊστάται ο Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων («Chief Risk Officer» - «CRO»). Επιπλέον, υπάρχει ανεξάρτητη Μονάδα Επικύρωσης Υποδειγμάτων, η οποία αναφέρεται απευθείας στο CRO. Μια ξεχωριστή μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας και του Ομίλου, έχει την ευθύνη για όλα τα θέματα συμμόρφωσης σε εσωτερικούς και εξωτερικούς κανόνες, όπως η ισχύουσα ελληνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία και εποπτικοί κανονισμοί. Η μονάδα Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου - Επιθεώρησης της Τράπεζας και του Ομίλου, η οποία αναφέρεται απευθείας στο Διοικητικό Συμβούλιο, μέσω της Επιτροπής Ελέγχου, συμπληρώνει το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων, δρώντας ως ανεξάρτητο ελεγκτικό όργανο, το οποίο επικεντρώνεται στην αποτελεσματικότητα του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων και του περιβάλλοντος ελέγχου (αναλυτική παρουσίαση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου παρατίθεται στις Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων - Σημείωση 4).

Κανονιστική Συμμόρφωση και Εταιρική Διακυβέρνηση

Στο πλαίσιο της δέουσας ενσωμάτωσης του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου που ισχύει σε Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση και των βέλτιστων πρακτικών στη λειτουργία του Ομίλου, η λειτουργία Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης επιβλέπει όλα τα σχετικά θέματα, σύμφωνα με το ισχύον ελληνικό και ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο και τις αποφάσεις των εποπτικών αρχών, καθώς και όλες τις δραστηριότητες της Εταιρικής Διακυβέρνησης και των Μετόχων. Συγκεκριμένα, η λειτουργία Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης περιλαμβάνουν επιμέρους Διευθύνσεις, που είναι αρμόδιες για την Εταιρική Διακυβέρνηση, την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Οι λειτουργίες Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης, καθεμία στον τομέα αρμοδιότητάς της, παρακολουθούν σε συνεχή βάση τις εξελίξεις στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και τις βέλτιστες πρακτικές και παρέχει οδηγίες και υποστήριξη στις μονάδες της Τράπεζας και τις εταιρείες του Ομίλου, ενώ παρακολουθούν και την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων. Έτσι, η λειτουργία Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης το 2018 συνέχισε να δίνει έμφαση στην καθιέρωση κατάλληλου και αποτελεσματικού πλαισίου συμμόρφωσης, προκειμένου να διαφυλάξει τη φήμη και την αξιοπιστία της Τράπεζας και του Ομίλου έναντι όλων των ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων μετόχων, πελατών, εποπτικών και άλλων αρχών.

Με σκοπό τη συμμόρφωση με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, η Τράπεζα έχει θεσπίσει πολιτικές και διαδικασίες. Μεταξύ άλλων εποπτεύονται οι ακόλουθοι τομείς: Εταιρική Διακυβέρνηση, Πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, Αιτήματα φορολογικών και άλλων δημοσίων αρχών, Προστασία καταναλωτή, Τραπεζικό απόρρητο, Προστασίας προσωπικών δεδομένων κτλ.

Δεδομένης της έμφασης που δίνει ο Όμιλος στην εξασφάλιση της διαρκούς βελτίωσης του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης και των πρακτικών που εφαρμόζονται, το 2018 η Διεύθυνση Εταιρικής Διακυβέρνησης και ΕΚΕ επικεντρώθηκε στην επισκόπηση πολιτικών εταιρικής διακυβέρνησης, συμφωνίες και πρακτικές (συμπεριλαμβανομένης της αναθεώρησης μιας σειράς άρθρων του Καταστατικού της Τράπεζας, τα οποία υποβλήθηκαν προς έγκριση στην Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων και της σύνταξης της νέας Πολιτικής Διακυβέρνησης του Ομίλου, η οποία εγκρίθηκε από το Δ.Σ. τον Ιανουάριο του 2018, κατόπιν πρότασης της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων), στην υποβολή συνεχών αναφορών προς το Δ.Σ και τις Επιτροπές του Δ.Σ., και στην παροχή στήριξης, καθ' όλη τη διαδικασία αξιολόγησης της εταιρικής διακυβέρνησης που διεξήγαγε το 2017 το ΤΧΣ.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της ενίσχυσης καθώς και της συνεχούς κατάρτισης και ανάπτυξης των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, η Διεύθυνση Εταιρικής Διακυβέρνησης και ΕΚΕ ενημέρωσε το εισαγωγικό ενημερωτικό πρόγραμμα για τα νέα μέλη του Διοικητικού

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Συμβουλίου, καλύπτοντας μεταξύ άλλων θέματα που αφορούν την Εταιρική Διακυβέρνηση και τις οργανωτικές ρυθμίσεις της Τράπεζας.

Η Διεύθυνση Εταιρικής Διακυβέρνησης και ΕΚΕ προχώρησε επίσης στην ενημέρωση των επιτροπών Εταιρικής Διακυβέρνησης & Υποψηφιοτήτων σχετικά με τις εξελίξεις στο κανονιστικό πλαίσιο και τις τελευταίες τάσεις και πρακτικές στην εταιρική διακυβέρνηση, ενώ παράλληλα ενημέρωσε συνοπτικά την Επιτροπή Ελέγχου για συναλλαγές συνδεδεμένων προσώπων.

Επιπρόσθετα, οι λειτουργίες Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης παρείχαν υποστήριξη, συμβουλές και καθοδήγηση στις Μονάδες της Τράπεζας, προκειμένου να διασφαλιστεί η ευθυγράμμιση και η συμμόρφωση της Τράπεζας με το νέο νομοθετικό πλαίσιο και προχώρησαν σε ενέργειες για την τροποποίηση πολιτικών και διαδικασιών, τη γνωστοποίηση συμμετοχών στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, τη συμμόρφωση με την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία για την αναμόρφωση του ελέγχου και τη γνωστοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών στην έκθεση διαχείρισης. Επιπρόσθετα, οι Λειτουργίες Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης ενασχολήθηκαν με μία σειρά σχεδίων, όπως το GDPR, το MiFiD II, το IDD, την διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων / μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων και το PSD II.

Στο πλαίσιο συνεχούς προσαρμογής στις εξελίξεις και προσπάθειας περαιτέρω ενδυνάμωσης του πλαισίου εταιρικής κοινωνικής ευθύνης του Ομίλου, το 2018, συνεχίστηκε η ενσωμάτωση διεθνών προτύπων στον τομέα της κοινωνικής και περιβαλλοντικής διαχείρισης σε επίπεδο Ομίλου.

Τέλος, οι μονάδες Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης συνέχισαν να παρακολουθούν συστηματικά τις εξελίξεις και τη συμμόρφωση με το ισχύον πλαίσιο, ενώ παράλληλα ασχολούνται με την υποβολή τακτικών και ad hoc εκθέσεων σε εποπτικές Αρχές και αποτελούν το σημείο επαφής και διασύνδεσης μεταξύ των Αρχών και της Τράπεζας.

Διαχείριση κινδύνων σε σχέση με τη διαδικασία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Η Διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας και του Ομίλου σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς («Δ.Π.Χ.Α»), όπως και για το Σ.Ε.Ε. επί της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης («Σ.Ε.Ε.Χ.Π.»), που η Διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητο, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση αυτών των χρηματοοικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από τυχόν ουσιώδεις ανακρίβειες, που μπορεί να οφείλονται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Η Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, για την ενίσχυση και εποπτεία του Σ.Ε.Ε.Χ.Π., διαθέτει εξειδικευμένη μονάδα (Υποδιεύθυνση Ελέγχου Διαδικασιών επί της Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης) η οποία είναι υπεύθυνη για τη θέσπιση των σχετικών διαδικασιών και μηχανισμών ελέγχου καθώς και του ελέγχου αυτών, με σκοπό τη διασφάλιση της αξιόπιστης έκδοσης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Α.

Η Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και την ετήσια αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του Σ.Ε.Ε. σε επίπεδο Ομίλου με βάση τις αναφορές που λαμβάνει από τους επικεφαλής των Διευθύνσεων Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου («ΔΕΕΤΟ»), Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας και του Ομίλου και από τους εξωτερικούς ελεγκτές. Η Επιτροπή Ελέγχου επιβλέπει την προετοιμασία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και αναφέρει τα συμπεράσματά της στο Δ.Σ. της Τράπεζας. Επίσης, παρακολουθεί την πρόοδο των διορθωτικών μέτρων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο του Σ.Ε.Ε., το οποίο περιλαμβάνει και το Σ.Ε.Ε.Χ.Π.

Η ΔΕΕΤΟ είναι διοικητικά ανεξάρτητη από τις υπόλοιπες μονάδες της Τράπεζας και του Ομίλου. Ο Γενικός Επιθεωρητής διορίζεται ή παύεται μόνο από το Δ.Σ. της Τράπεζας, έπειτα από εισήγηση της Επιτροπής Ελέγχου και του Διευθύνοντα Συμβούλου. Για οποιαδήποτε παύση ή αντικατάσταση του Γενικού Επιθεωρητή ενημερώνεται η Τράπεζα της Ελλάδος και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Ο Γενικός Επιθεωρητής ενημερώνει περιοδικά την Επιτροπή Ελέγχου σχετικά με τις δραστηριότητες της ΔΕΕΤΟ, και το Δ.Σ., μέσω της Επιτροπής Ελέγχου. Η ΔΕΕΤΟ διενεργεί συστηματική αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνων και των σημείων ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου, όπως καθορίζονται από το Δ.Σ. και εφαρμόζονται από τη Διοίκηση.

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Παράρτημα Εναλλακτικών Δεικτών Μέτρησης Απόδοσης

Οι ορισμοί των επιλεγμένων χρηματοοικονομικών δεικτών/μεγεθών του Ομίλου παρατίθενται ως ακολούθως:

Δείκτης Δάνεια προς Καταθέσεις	Δάνεια μετά από προβλέψεις απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών διαιρούμενα με τις υποχρεώσεις προς πελάτες, στο τέλος της περιόδου
Δείκτης Δανείων σε Καθυστέρηση +90 Ημερών	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε καθυστέρηση διαιρεμένα με τα δάνεια προ πρόβλεψης απομείωσης κατά το τέλος της περιόδου
Δείκτης Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων	Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα προς δάνεια προ προβλέψεων στο τέλος της περιόδου
Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης («Net Stable Funding Ratio», «NSFR»)	Ο Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης ισούται με τη “διαθέσιμη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης» προς την «απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης”
Δείκτης Κάλυψης Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων	Σωρευμένες προβλέψεις απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών προς μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα στο τέλος της περιόδου
Δείκτης Κάλυψης Δανείων σε Καθυστέρηση +90 Ημερών	Σωρευμένες προβλέψεις απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών προς δάνεια σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών, εξαιρουμένων των υποχρεωτικά ταξινομούμενων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων δανείων, στο τέλος της περιόδου
Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας («Liquidity Coverage Ratio» ή «LCR»)	Ο Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας ισούται με τον δείκτη του αποθέματος ασφαλείας ρευστότητας του πιστωτικού ιδρύματος προς τις καθαρές εκροές ρευστότητάς του κατά τη διάρκεια μιας περιόδου ακραίων συνθηκών 30 ημερολογιακών ημερών, βάσει κανονισμού (ΕΥ) 2015/61
Δείκτης Κόστους προς Έσοδα	Λειτουργικά έξοδα προς οργανικά έσοδα
Δείκτης Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (“CET1”)	Κύρια βασικά ίδια κεφάλαια, όπως ορίζονται από τον κανονισμό (ΕΥ) 575/2013, με εφαρμογή των εποπτικών μεταβατικών ρυθμίσεων για την επίδραση του ΔΠΧΠ 9 αναφορικά με τα σταθμισμένα στοιχεία Ενεργητικού
Δείκτης Κυρίων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων με Πλήρη Εφαρμογή της Βασιλείας III (“CET1, CRD IV fully loaded”)	Κύρια βασικά ίδια κεφάλαια, όπως ορίζονται από τον κανονισμό (ΕΥ) 575/2013, χωρίς την εφαρμογή των εποπτικών μεταβατικών ρυθμίσεων για την επίδραση του ΔΠΧΠ 9 αναφορικά με τα σταθμισμένα στοιχεία Ενεργητικού
Καθαρό Επιτοκιακό Περιθώριο	Καθαρά έσοδα από τόκους προς το μέσο όρο των τοκοφόρων στοιχείων ενεργητικού (ο μέσος όρος των τοκοφόρων στοιχείων του ενεργητικού υπολογίζεται ως το άθροισμα των υπολοίπων των τοκοφόρων στοιχείων του ενεργητικού στο τέλος του προηγούμενου έτους και στο τέλος του έτους αναφοράς καθώς και των ενδιάμεσων τριμήνων, δια τον αριθμό των περιόδων (πέντε περίοδοι) για τις ετήσιες χρήσεις)
Καταθέσεις	Αφορά στις υποχρεώσεις προς πελάτες
Κόστος πιστωτικού κινδύνου	Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου ετησιοποιημένες προς το μέσο υπόλοιπο δανείων μετά από προβλέψεις
Κόστος χρηματοδότησης/ Κόστος Αντλησης Ρευστότητας	Ο σταθμισμένος μέσος όρος του κόστους καταθέσεων, χρηματοδότησης από την ΕΚΤ και τον ΕΛΑ και των συναλλαγών σε γερós, καλυμμένων ομολογιών και τιτλοποιήσεων
Λειτουργικά Έξοδα	Δαπάνες προσωπικού + γενικά διοικητικά και λοιπά λειτουργικά έξοδα + αποσβέσεις και προβλέψεις απομείωσης αξίας ενσώματων παγίων και άυλων περιουσιακών στοιχείων και ακινήτων επενδύσεων
Λειτουργικά Κέρδη / (Ζημίες)	Κέρδη/(ζημίες) προ φόρων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες (καθαρά λειτουργικά έσοδα μείον λειτουργικά έξοδα και προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων)
Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα	Σύμφωνα με τους ορισμούς της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΒΑ, ITS Technical Standards) ως μη εξυπηρετούμενα ορίζονται τα ανοίγματα που πληρούν μία ή και τις δύο κάτωθι προϋποθέσεις: α) Σημαντικά ανοίγματα με καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών β) Ανοίγματα αβέβαιης πλήρους είσπραξης χωρίς τη ρευστοποίηση εξασφάλισης, ανεξαρτήτως από την ύπαρξη ποσού σε καθυστέρηση ή ημερών καθυστέρησης
Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών
Οργανικά έσοδα	Καθαρά έσοδα από τόκους + καθαρά έσοδα από προμήθειες

Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου

επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

<i>Οργανικά κέρδη προ προβλέψεων</i>	Περιλαμβάνει οργανικά έσοδα μείον λειτουργικά έξοδα
<i>Οργανικά Κέρδη / (Ζημίες)</i>	Οργανικά έσοδα μείον λειτουργικά έξοδα και προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου.
<i>Ρυθμός Δημιουργίας Νέων Δανείων σε Καθυστέρηση+90 ημερών</i>	Καθαρή αύξηση / (μείωση) μη εξυπηρετούμενων δανείων, προ διαγραφών και μετά αναδιαρθρώσεων δανείων
<i>Ρυθμός Δημιουργίας Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων</i>	Καθαρή αύξηση / (μείωση) Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων, προ διαγραφών
<i>Σταθμισμένα Στοιχεία Ενεργητικού</i>	Στοιχεία Ενεργητικού και στοιχεία εκτός Ισολογισμού, προσδιορισμένα βάσει σταθμισμένου κινδύνου, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΥ) 575/2013
<i>Τοκοφόρα στοιχεία Ενεργητικού</i>	Τα τοκοφόρα στοιχεία Ενεργητικού περιλαμβάνουν τα εν δυνάμει τοκοφόρα στοιχεία του ενεργητικού και αφορούν το ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες, τις απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία (εξαιρουμένων των μετοχών και μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων), δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών και χαρτοφυλάκιο επενδύσεων (εξαιρουμένων των μετοχών και μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων)

Η παρούσα Έκθεση Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνει χρηματοοικονομικές αναφορές και μεγέθη όπως προέρχονται από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας για την χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017 οι οποίες έχουν συνταχθεί με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση («ΕΕ»). Επίσης, περιλαμβάνει χρηματοοικονομικές πληροφορίες οι οποίες αντλούνται από την κανονική ροή των συστημάτων χρηματοοικονομικής και διοικητικής πληροφόρησης, όπως αυτές κατηγοριοποιούνται σε ξένες και εγχώριες δραστηριότητες βάσει της χώρας προέλευσης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των εταιρειών του Ομίλου.

Επιπρόσθετα, περιλαμβάνει αναφορές σε συγκεκριμένα μεγέθη τα οποία δεν ορίζονται από τα ΔΠΧΑ, και συγκεκριμένα αναφέρονται σε «οργανικά κέρδη προ προβλέψεων», «καθαρό επιτοκιακό περιθώριο» και άλλα ποσά, όπως διατυπώνονται ανωτέρω. Ένα μη οριζόμενο από τα ΔΠΧΑ κονδύλι μετρά την ιστορική ή μελλοντική χρηματοοικονομική επίδοση, χρηματοοικονομική θέση ή τις ταμιακές ροές, και περιλαμβάνει ή εξαιρεί ποσά τα οποία δεν προβλέπονται από τα ΔΠΧΑ. Ο Όμιλος πιστεύει ότι τα μη οριζόμενα από τα ΔΠΧΑ κονδύλια παρουσιάζουν μια πιο ουσιαστική ανάλυση της χρηματοοικονομικής του κατάστασης και των αποτελεσμάτων των εργασιών του. Ωστόσο, τα μη οριζόμενα από τα ΔΠΧΑ κονδύλια δεν αποτελούν υποκατάστατο των ΔΠΧΑ.

Επεξηγηματική Έκθεση

Προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 3556/2007

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 3556/2007, οι εταιρείες των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο υποχρεούνται να υποβάλουν επεξηγηματική έκθεση προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων τους με αναλυτικές πληροφορίες για συγκεκριμένα θέματα. Η παρούσα επεξηγηματική έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας περιέχει αναλυτικές πληροφορίες αναφορικά με τα ζητήματα αυτά.

Α) Διάρθρωση μετοχικού κεφαλαίου

Δυνάμει της απόφασης της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της 26 Ιουλίου 2018, αποφασίστηκε η ταυτόχρονη (i) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά 0,90 ευρώ, λόγω κεφαλαιοποίησης ισόποσου μέρους του ειδικού αποθεματικού της Τράπεζας σύμφωνα με το Άρθρο 4.4α του Κ.Ν. 2190 / 1920⁷ και (ii) αύξηση της ονομαστικής αξίας εκάστης κοινής ονομαστικής μετά ψήφου μετοχής της Τράπεζας από 0,30 ευρώ σε 3,00 ευρώ και μείωση του συνολικού αριθμού των παλαιών κοινών ονομαστικών μετοχών της Τράπεζας από 9.147.151.527 σε 914.715.153 νέες κοινές ονομαστικές μετά ψήφου μετοχές με συνένωση των εν λόγω μετοχών (reverse split) σε αναλογία δέκα (10) παλαιών κοινών μετοχών της Τράπεζας έναντι μίας (1) νέας κοινής μετοχής της Τράπεζας.

Μετά τα ανωτέρω, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανερχόταν σε €2.744.145.459 διαιρούμενο σε 914.715.153 κοινές ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας €3,00 η κάθε μία.

Οι μετοχές της Τράπεζας είναι εισηγμένες προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αθηνών («ΧΑ»). Οι μετοχές της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος ήταν επίσης κατά το παρελθόν εισηγμένες προς διαπραγμάτευση και στο New York Stock Exchange («NYSE») με τη μορφή American Depository Receipts («ADRs»). Στις 27 Νοεμβρίου του 2015 ο οργανισμός NYSE Regulation Inc. αποφάσισε ότι τα ADRs της Εθνικής Τράπεζας δεν ήταν πλέον κατάλληλα για διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, λόγω των ασυνήθιστα χαμηλών επιπέδων τιμών των κοινών μετοχών της Τράπεζας που αντιστοιχούν σε ADRs, σύμφωνα με το σημείο 802.01d του Εγχειριδίου για τις εισηγμένες εταιρείες του NYSE, καθορίζοντας ως τέτοιο ένα επίπεδο τιμής 0,15 USD ανά ADR. Ως αποτέλεσμα, ο οργανισμός NYSE Regulation Inc. ξεκίνησε διαδικασίες διαγραφής και προέβη σε άμεση αναστολή της διαπραγμάτευσης των ADRs και στη συνέχεια τα ADRs διαπραγματεύονταν στην εξωχρηματιστηριακή αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών (U.S. Over the Counter - OTC market).

Στις 15 Νοεμβρίου του 2017 η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι το Διοικητικό της Συμβούλιο αποφάσισε την οικειοθελή καταγγελία της τροποποιημένης και αναθεωρημένης σύμβασης κατάθεσης από 28 Μαΐου 1998, μεταξύ της ΕΤΕ και της Bank of New York Mellon, ως θεματοφύλακα (ο «Θεματοφύλακας»), σχετικά με τα ADRs, το καθένα από τα οποία αντιπροσωπεύει μία κοινή μετοχή. Μετά τη καταγγελία του προγράμματος ADRs της ΕΤΕ στις 15 Μαρτίου 2018, η διαπραγμάτευση των υποκείμενων κοινών μετοχών της ΕΤΕ γίνεται στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Στις 18 Μαρτίου 2019, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι υπέβαλε το Έντυπο 15F («Form 15F») στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ («U.S. Securities and Exchange Commission», «SEC») για τη διαγραφή και τον τερματισμό των υποχρεώσεων αναφοράς με βάση το Νόμο για τη Χρηματιστηριακή Αγορά των ΗΠΑ του 1934, όπως τροποποιήθηκε («Exchange Act»). Ως αποτέλεσμα της υποβολής του Form 15F, οι υποχρεώσεις υποβολής των αναφορών στην SEC, συμπεριλαμβανομένης και της υποχρέωσης υποβολής των ετήσιων αναφορών βάσει του Εντύπου 20F («Form 20-F») και του Εντύπου 6-K («Form 6-K»), αναστέλλονται άμεσα.

Τα δικαιώματα των μετόχων της Τράπεζας που πηγάζουν από κάθε μία μετοχή, είναι καταρχήν ανάλογα με το ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου στο οποίο αντιστοιχούν. Κάθε μετοχή ενσωματώνει όλα τα δικαιώματα που προβλέπει ο Νόμος και το Καταστατικό της Τράπεζας, με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων των 13.481.859 κοινών άυλων ονομαστικών μετοχών που κατέχει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας («ΤΧΣ»), οι οποίες υπόκεινται στους διαλαμβανόμενους στο άρθρο 7^α παρ. 2 του Ν. 3864/2010 περιορισμούς. Ειδικότερα:

1. Από τις 901.233.294 κοινές μετοχές (που αντιστοιχούν σε ποσό ύψους €2.703.699.882 ή 98,53% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου) εκ των οποίων 355.986.916 κατέχει το ΤΧΣ (που αντιστοιχούν σε ποσό ύψους €1.067.960.748 ή 38,92% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας), απορρέουν τα κάτωθι δικαιώματα:

- Το δικαίωμα συμμετοχής και ψήφου στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων.
- Το δικαίωμα επί του μερίσματος από τα ετήσια ή τα κατά την εκκαθάριση κέρδη της Τράπεζας, το οποίο ανέρχεται σε ποσοστό 35% των καθαρών κερδών, μετά από αφαίρεση των ποσών όπως προσδιορίζονται στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Το εναπομείναν μέρος των καθαρών κερδών κάθε χρήσης διανέμεται στους μετόχους ως πρώτο μέρισμα, ενώ η χορήγηση πρόσθετου μερίσματος αποφασίζεται από τη Γενική Συνέλευση. Μέρισμα δικαιούται κάθε μέτοχος, ο οποίος αναφέρεται στο τηρούμενο από την Τράπεζα μητρώο μετόχων κατά την ημερομηνία προσδιορισμού δικαιούχων μερίσματος. Το μέρισμα κάθε μετοχής καταβάλλεται στο μέτοχο εντός δύο (2) μηνών από την ημερομηνία της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης των μετόχων που ενέκρινε τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας. Ο τρόπος και ο τόπος καταβολής του μερίσματος ανακοινώνεται μέσω του Τύπου. Το δικαίωμα είσπραξης του μερίσματος παραγράφεται και το αντίστοιχο ποσό

⁷ Από την 1η Ιανουαρίου 2019, ο Κ.Ν. 2190/1920 έχει αντικατασταθεί από το Ν. 4548/2018.

περιέρχεται στο Δημόσιο μετά την παρέλευση πέντε (5) ετών από το τέλος του έτους, κατά το οποίο ενέκρινε τη διανομή του η Γενική Συνέλευση.

- Το δικαίωμα προτίμησης σε κάθε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας με μετρητά και την έκδοση νέων μετοχών.
 - Το δικαίωμα λήψης αντιγράφου των οικονομικών καταστάσεων και των εκθέσεων των ανεξάρτητων ορκωτών ελεγκτών και του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας.
 - Η Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας διατηρεί όλα τα δικαιώματά της κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης (σύμφωνα με το άρθρο 38 του Καταστατικού της).
2. Οι 13.481.859 κοινές μετοχές που κατέχει το ΤΧΣ (που αντιστοιχούν σε ποσό ύψους €40.445.577 ή 1,47% επί του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας), σύμφωνα με το άρθρο 7^α παρ. 2 του Ν. 3864/2010 δίνουν δικαίωμα ψήφου του ΤΧΣ στη Γενική Συνέλευση των μετόχων μόνο για τις αποφάσεις τροποποίησης του καταστατικού, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης κεφαλαίου ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο διοικητικό συμβούλιο, συγχώνευσης, διάσπασης, μετατροπής, αναβίωσης, παράτασης της διάρκειας ή διάλυσης της εταιρείας, μεταβίβασης στοιχείων του ενεργητικού, περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών ή για όποιο άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στον Κ.Ν. 2190/1920 Ειδικότερα, για τους σκοπούς υπολογισμού της απαρτίας και πλειοψηφίας στη Γενική Συνέλευση, οι μετοχές του ΤΧΣ δεν λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων για θέματα άλλα από αυτά που αναφέρονται παραπάνω. Σύμφωνα με το ίδιο ως άνω άρθρο 7α Ν. 3864/2010, το ΤΧΣ ασκεί πλήρως τα δικαιώματα ψήφου, χωρίς τους παραπάνω αναφερόμενους περιορισμούς και στην περίπτωση που διαπιστωθεί, με απόφαση των μελών του Γενικού Συμβουλίου του Ταμείου, ότι παραβιάζονται ουσιώδεις υποχρεώσεις του πιστωτικού ιδρύματος οι οποίες προβλέπονται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης ή προάγουν την υλοποίηση αυτού ή περιγράφονται στη «Συμφωνία Πλαίσιο» ανάμεσα στην Τράπεζα και το ΤΧΣ.

Κατά τα λοιπά οι κοινές μετοχές που κατέχει το ΤΧΣ παρέχουν επίσης, όπως και οι λοιπές κοινές μετοχές που κατέχουν οι ιδιώτες Επενδυτές, δικαίωμα επί του μερίσματος, δικαίωμα προτίμησης σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, δικαίωμα λήψης αντιγράφου των οικονομικών καταστάσεων και εκθέσεων των ελεγκτών, κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα.

Περαιτέρω, οι εν λόγω κοινές μετοχές παρέχουν στον εκπρόσωπο του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας τα εξής ειδικά δικαιώματα σύμφωνα με τον Ν. 3864/2010, όπως ισχύει:

- 1 Το δικαίωμα να ζητεί την σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων εντός των προθεσμιών που προβλέπονται από τον Ν. 3864/2010, όπως ισχύει.
- 2 Το δικαίωμα αρνησικυρίας στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας:
 - i. σχετικής με τη διανομή μερισμάτων και την πολιτική παροχών προς τον Πρόεδρο, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και τους γενικούς διευθυντές και τους αναπληρωτές τους ή
 - ii. εφόσον η υπό συζήτηση απόφαση δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία της Τράπεζας (όπως επιχειρηματική στρατηγική, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού-παθητικού κλπ.)
 - iii. που αφορά εταιρικές πράξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 7^α του Ν.3864/2010, ήτοι αποφάσεων τροποποίησης του καταστατικού, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης κεφαλαίου ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο διοικητικό συμβούλιο, συγχώνευσης, διάσπασης, μετατροπής, αναβίωσης, παράτασης της διάρκειας ή διάλυσης της εταιρείας, μεταβίβασης στοιχείων του ενεργητικού, περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών ή για όποιο άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στον Κ.Ν. 2190/1920 και η οποία απόφαση δύναται να επηρεάσει σημαντικά τη συμμετοχή του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο του πιστωτικού ιδρύματος.
- 3 Το δικαίωμα να ζητεί την αναβολή επί τρεις (εργάσιμες) ημέρες της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, προκειμένου να λάβει οδηγίες από την Εκτελεστική Επιτροπή του Ταμείου. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί έως το πέρας της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου.
- 4 Το δικαίωμα να ζητεί τη σύγκληση του Διοικητικού Συμβουλίου.
- 5 Το δικαίωμα να εγκρίνει το διορισμό του Γενικού Διευθυντή Οικονομικών.

Κατά την άσκηση των ως άνω δικαιωμάτων του στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ λαμβάνει υπόψη του την επιχειρηματική αυτονομία της Τράπεζας. Τέλος, για τους σκοπούς του Ν. 3864/2010, όπως ισχύει, το ΤΧΣ έχει ελεύθερη πρόσβαση στα βιβλία και στοιχεία της Τράπεζας, με στελέχη ή συμβούλους της επιλογής του.

Περαιτέρω, ο οργανισμός "International Finance Corporation" – "IFC" και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης ("European Bank for Reconstruction and Development" – "EBRD") συμμετείχαν στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας η οποία ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2015, και κατείχαν 66.666.667 μετοχές της Τράπεζας, ήτοι 0,73% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου και 166.666.666 μετοχές, ήτοι 1,82% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου αντίστοιχα. Η Τράπεζα, κατά την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου το 2015, είχε υπογράψει συμφωνία με έκαστο εκ των ανωτέρω, η οποία παραμένει σε ισχύ για το χρονικό διάστημα που οι μετοχές της Τράπεζας παραμένουν στην κατοχή των παραπάνω δύο οργανισμών. Στη συνέχεια, από το Μάιο 2017, η EBRD κατέχει 92.715.204 μετοχές της Τράπεζας, ήτοι 1,01% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου, ενώ από τον Ιούλιο 2017, το IFC έπαυσε να κατέχει μετοχές της Τράπεζας. Από την 31 Αυγούστου 2018, κατόπιν της συνένωσης των μετοχών (reverse split) σε

αναλογία δέκα (10) παλαιών κοινών μετοχών της Τράπεζας έναντι μίας (1) νέας κοινής μετοχής (απόφαση της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της 26ης Ιουλίου 2018), η EBRD κατέχει 9.271.520 μετοχές της Τράπεζας, ή 1,01% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου. Κατά συνέπεια, η συμφωνία της EBRD παραμένει σε ισχύ, βάσει της οποίας έχει τη δυνατότητα να προτείνει ένα υποψήφιο μέλος Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο μπορεί να εκλεγεί να συμμετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο, με την προϋπόθεση τήρησης του νομοθετικού πλαισίου εν ισχύ, των εσωτερικών πολιτικών της Τράπεζας και της έγκρισης των μετόχων. Περαιτέρω, η προαναφερόμενη συμφωνία περιλαμβάνει δηλώσεις, εγγυήσεις και ρήτρες αναφορικά με τη συμμόρφωση της Τράπεζας με την εν ισχύ νομοθεσία, ενδεικτικά για την αποτροπή νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη διαφθορά, καθώς και την περιβαλλοντική και κοινωνική διαχείριση. Στη συμφωνία προβλέπεται ότι η Τράπεζα συμμορφώνεται με τα Πρότυπα Επίδοσης και τις Απαιτήσεις Επίδοσης της EBRD σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται σχετικά στην εν λόγω συμφωνία. Τέλος, βάσει της συμφωνίας, η EBRD έχει το δικαίωμα να λαμβάνει αναφορές από την Τράπεζα, κυρίως όσον αφορά στο σύστημα περιβαλλοντικής και κοινωνικής διαχείρισης που διαθέτει.

B) Περιορισμοί στη μεταβίβαση των μετοχών της Τράπεζας

Το Καταστατικό της Τράπεζας δεν επιβάλλει περιορισμούς στη μεταβίβαση των μετοχών της Τράπεζας. Η μεταβίβαση μετοχών της Τράπεζας που κατέχει το ΤΧΣ υπόκειται στις προβλέψεις του άρθρου 8 του Ν. 3864/2010, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Γ) Σημαντικές άμεσες ή έμμεσες συμμετοχές κατά την έννοια του Ν. 3556/2007

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, δεν υπήρχαν σημαντικές άμεσες ή έμμεσες συμμετοχές κατά την έννοια του Ν.3556/2007 με ποσοστό μεγαλύτερο άμεσα ή έμμεσα από 5,0% του συνολικού αριθμού των κοινών μετοχών της Τράπεζας, εκτός των 369.468.775 κοινών μετά ψήφου άυλων μετοχών που κατέχει το ΤΧΣ, σε συνέχεια της ανακεφαλαιοποίησης της Τράπεζας το 2013 και 2015, εκ των οποίων 13.481.859 οι οποίες υπόκεινται στους διαλαμβανόμενους στο άρθρο 7α παρ. 2 Ν. 3864/2010 περιορισμούς.

Δ) Μετοχές παρέχουσες ειδικά δικαιώματα ελέγχου

Δεν υφίστανται μετοχές της Τράπεζας που παρέχουν στους κατόχους τους ειδικά δικαιώματα ελέγχου με τις κατωτέρω εξαιρέσεις.

Δυνάμει των προβλέψεων του άρθρου 10 παρ.2 Ν. 3864/2010 το ΤΧΣ διατηρεί από τις 11 Ιουνίου 2012 έναν εκπρόσωπο στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ο οποίος έχει τα παραπάνω αναφερθέντα από τον Ν. 3864/2010 δικαιώματα.

Ειδικότερα, σκοπός του ΤΧΣ, σύμφωνα με το Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, είναι η συνεισφορά στη διατήρηση της σταθερότητας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, προς χάριν του δημοσίου συμφέροντος.

Κατά την επιδίωξη του στόχου του, το ΤΧΣ θα πρέπει, μεταξύ άλλων, (i) να παρακολουθεί και να αξιολογεί, για τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει κεφαλαιακή ενίσχυση από το ΤΧΣ, το βαθμό συμμόρφωσης με τα σχέδια αναδιάρθρωσής τους, (ii) να ασκήσει τα μετοχικά του δικαιώματα, σε συμμόρφωση με κανόνες που υπηρετούν τη χρηστή διαχείριση της περιουσίας του και με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί κρατικών ενισχύσεων και ανταγωνισμού, (iii) να διασφαλίσει ότι η Τράπεζα λειτουργεί με τους όρους της αγοράς και (iv) ότι σε εύθετο χρόνο η Τράπεζα θα επανέλθει σε ιδιωτικό ιδιοκτησιακό καθεστώς με ανοιχτό και διαφανή τρόπο.

Προκειμένου για την επίτευξη των παραπάνω στόχων η Τράπεζα και το ΤΧΣ συνυπολόγησαν την από 10 Ιουλίου 2013 Σύμβαση Πλαίσιο Συνεργασίας («Relationship Framework Agreement») (εφεξής «Σύμβαση-Πλαίσιο»), (αρχική Σύμβαση-Πλαίσιο). Επιπρόσθετα, ως αποτέλεσμα χορήγησης κεφαλαιακής ενίσχυσης από το ΤΧΣ στην Τράπεζα, στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης που ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2015 και προκειμένου το ΤΧΣ να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Ν. 3864/2010, όπως ισχύει, να ασκήσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του και να συμμορφωθεί με τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει μέσω της Συμφωνίας Χρηματοοικονομικής Στήριξης⁸ («Financial Assistance Facility Agreement» – «FFA») και του Μνημονίου Συμφωνίας Χρηματοδοτικής Στήριξης⁹ («Memorandum Of Understanding» ή «MoU»), το ΤΧΣ και η Τράπεζα προέβησαν στις 3 Δεκεμβρίου 2015 στην υπογραφή του νέας Συμφωνίας Πλαίσιο, το οποίο αναθεώρησε την αρχική Συμφωνία – Πλαίσιο.

Η εν λόγω Συμφωνία-Πλαίσιο καθορίζει τη σχέση μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ και τα θέματα που αφορούν, μεταξύ άλλων (α) την εταιρική διακυβέρνηση της Τράπεζας, (β) το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και την παρακολούθηση αυτού, (γ) την παρακολούθηση της εφαρμογής του πλαισίου διαχείρισης της Τράπεζας και την απόδοση της Τράπεζας για την επίλυση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επίσης, η Συμφωνία-Πλαίσιο πραγματεύεται δ) τις ουσιαστικές υποχρεώσεις και τη μετάπτωση των δικαιωμάτων ψήφου του ΤΧΣ σε πλήρη δικαιώματα ψήφου, (ε) την παρακολούθηση του πραγματικού προφίλ κινδύνων της Τράπεζας σε σχέση με την εγκεκριμένη στρατηγική για τη διαχείριση κινδύνων και την κεφαλαιακή επάρκεια, (στ) τη συναίνεση του ΤΧΣ για τα Ουσιώδη Θέματα, (ζ) τις Ουσιώδεις Δικαστικές Διαμάχες και Διαδικασίες που αφορούν στην Τράπεζα και (η) τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εκπροσώπου του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο.

Περαιτέρω η εν λόγω Συμφωνία-Πλαίσιο αναφέρει ότι, με την επιφύλαξη των όρων της, του ισχύοντος νόμου και των καταστατικών εγγράφων, τα όργανα της Τράπεζας που λαμβάνουν αποφάσεις θα συνεχίσουν να καθορίζουν ανεξάρτητα, μεταξύ άλλων, την εμπορική στρατηγική και πολιτική της Τράπεζας σε συμμόρφωση με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης και οι αποφάσεις σχετικά με την

⁸ Η συμφωνία αυτή υπεγράφη στις 19 Αυγούστου 2015 μεταξύ του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας («ΕΜΣ» ή «ESM»), της Ελληνικής Κυβέρνησης, της Τράπεζας της Ελλάδος και του ΤΧΣ.

⁹ Νοείται το μνημόνιο που υπεγράφη στις 19 Αυγούστου 2015 μεταξύ ESM, εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ελληνικής Κυβέρνησης και της Τράπεζας της Ελλάδος.

καθημερινή λειτουργία της Τράπεζας θα εξακολουθήσουν να παραμένουν στα αρμόδια όργανα και στελέχη της Τράπεζας, κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις νόμιμες και καταστατικές υποχρεώσεις τους.

Επιπλέον δυνάμει της εν θέματι Συμφωνίας-Πλαίσιο, η Τράπεζα οφείλει να παρέχει στο ΤΧΣ όλες τις πληροφορίες και τα στοιχεία που αφορούν τον Όμιλο της Τράπεζας και τα σχετιζόμενα με αυτόν θέματα, τα οποία το ΤΧΣ εύλογα κρίνει αναγκαία προκειμένου να διασφαλίσει τα περιουσιακά του στοιχεία, να παρακολουθεί την εκ μέρους της Τράπεζας εφαρμογή του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, και να ασκεί τα νόμιμα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις του. Στο πλαίσιο της αποτελεσματικής εφαρμογής της Συμφωνίας – Πλαίσιο, η Τράπεζα και το ΤΧΣ θα συνεργάζονται αποτελεσματικά. Στελέχη της Τράπεζας και του ΤΧΣ θα πραγματοποιούν συναντήσεις σε τακτή βάση και θα συνεργάζονται στο πλαίσιο της διαδικασίας παρακολούθησης του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας σύμφωνα με τον όρο 2.3 της Συμφωνίας – Πλαίσιο. Η Εκτελεστική Επιτροπή του ΤΧΣ και η Εκτελεστική Επιτροπή της Τράπεζας θα συνεδριάζουν τουλάχιστον μία φορά το τρίμηνο, ενώ η διοίκηση της Τράπεζας (συμπεριλαμβανομένου του Chief Financial Officer - CFO, του Chief Risk Officer - CRO, και του Επικεφαλής της Στρατηγικής, ανάλογα με τα θέματα ημερήσιας διάταξης) θα συνεδριάζει με τα ανώτατα στελέχη του ΤΧΣ τουλάχιστον μία φορά τον μήνα.

Περαιτέρω ορίζεται ότι ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας συμμετέχει ως μέλος σε όλες τις Επιτροπές του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, ενώ προβλέπεται και ο ορισμός ενός εκπροσώπου του ΤΧΣ ως Παρατηρητή (χωρίς δικαίωμα ψήφου) στο Διοικητικό Συμβούλιο και τις Επιτροπές αυτού.

Επιπρόσθετα, η αναθεωρημένη Συμφωνία-Πλαίσιο προβλέπει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- Η Τράπεζα θα πρέπει κάθε φορά να υιοθετεί και να εφαρμόζει δομές εταιρικής διακυβέρνησης που να διασφαλίζουν την εφαρμογή της εν λόγω συμφωνίας, σε συμμόρφωση κάθε φορά προς τις απαιτήσεις του Νόμου, τις Συμβατικές Υποχρεώσεις και το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης.
- Η Τράπεζα θα χορηγεί στο ΤΧΣ έγγραφα, όπως απαιτείται, με σκοπό να διασφαλίζει τον αποτελεσματικό έλεγχο της εφαρμογής του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης και του πλαισίου για τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στο ΤΧΣ να εκτελεί τον θεσμικό του ρόλο.
- Αν η Τράπεζα έχει απασχολήσει, πριν από τη σύναψη της εν λόγω Συμφωνίας, εταιρεία εξωτερικών ελεγκτών για χρονικό διάστημα το οποίο υπερβαίνει τα πέντε έτη, η Τράπεζα θα πρέπει να αντικαταστήσει την εταιρεία αυτή. Οι νέες συμβάσεις ανάθεσης δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τα πέντε έτη. Η πρώτη πενταετής περίοδος έληξε για την Τράπεζα μετά την εταιρική χρήση 2016. Στο πλαίσιο αυτό, το Διοικητικό Συμβούλιο ενέκρινε κατά τη συνεδρία του στις 18 Ιανουαρίου 2017 και έπειτα από σχετική σύσταση της Επιτροπής Ελέγχου, την PwC ως την πλέον κατάλληλη ελεγκτική εταιρεία για τον έλεγχο του Ομίλου για την χρήση που θα λήξει 31 Δεκεμβρίου 2017. Ο διορισμός της PwC, εγκρίθηκε από την Ετήσια Γενική Συνέλευση της Εθνικής Τράπεζας Μετόχων του 2017 στις 30 Ιουνίου 2017. Η Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας που πραγματοποιήθηκε στις 26 Ιουλίου 2018 διόρισε την PwC να διενεργήσει τον έλεγχο του Ομίλου για τη χρήση που λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2018, κατόπιν σχετικής εισήγησης από την Επιτροπή Ελέγχου.
- Σε περίπτωση τυχόν υφιστάμενων ή ευλόγως προβλεπόμενων ανεπιθύμητων αποκλίσεων στην επίδοση και το προφίλ κινδύνου του Ομίλου της Τράπεζας, αναφορικά με το βασικό σενάριο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, ή αναφορικά με τον προϋπολογισμό, ή με γνώμονα την Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνου και Κεφαλαιακής Επάρκειας, εάν οι ανεπιθύμητες αποκλίσεις έχουν ήδη εγκριθεί από το ΤΧΣ μέσω της έγκρισης του προϋπολογισμού, το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει άμεσα να υποβάλει τις προτεινόμενες διορθωτικές ενέργειες στο ΤΧΣ για επισκόπηση και έγκριση.
- Έλεγχος της επίδοσης σε σχέση με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, καθώς και της εξέλιξης σε ουσιώδεις πρωτοβουλίες εκ μέρους της Τράπεζας (π.χ. εκποιήσεις, συγχωνεύσεις, κ.λπ.) θα διενεργείται με τους παρακάτω τρόπους:
 - i. Τακτικές συνεδριάσεις μεταξύ της διοίκησης της Τράπεζας και του ΤΧΣ.
 - ii. Έλεγχος παρακολούθησης της επίδοσης σε σχέση με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης ή τον προϋπολογισμό, εάν ανεπιθύμητες αποκλίσεις έχουν ήδη εγκριθεί από το ΤΧΣ μέσω της έγκρισης του προϋπολογισμού, σε τριμηνιαία βάση, σύμφωνα με διάστημα αναφορών των αποτελεσμάτων της Τράπεζας. Για το σκοπό των ελέγχων παρακολούθησης, η Τράπεζα θα παρέχει στο ΤΧΣ μία έκθεση αναφορικά με την χρηματοοικονομική και επιχειρηματική επίδοση σε σχέση με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης ή τον προϋπολογισμό, σε περίπτωση που οι ανεπιθύμητες αποκλίσεις έχουν ήδη εγκριθεί από το ΤΧΣ μέσω της έγκρισης των τριμηνιαίων στόχων του προϋπολογισμού, που να υπογραμμίζει σαφώς την μέχρι τότε επίδοση σε σχέση με τους στόχους του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης, καθώς και προς τον προϋπολογισμό, τις βασικές πρωτοβουλίες και τον αναμενόμενο αντίκτυπο τους για τα επόμενα τέσσερα τρίμηνα και αναγνωρίζοντας κάθε ανεπιθύμητη απόκλιση από τους στόχους και τα συνδεδεμένα διορθωτικά μέτρα/πρωτοβουλίες, τα οποία θα πρέπει να εγκριθούν από το ΤΧΣ.
- Το ΤΧΣ θα παρακολουθεί και θα αξιολογεί την επίδοση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας και των Επιτροπών αυτού.
- Η Τράπεζα θα ενημερώνει γραπτώς το ΤΧΣ αμέσως μόλις εκτελεί μία μη δεσμευτική συμφωνία/Μνημόνιο Συνεννόησης για την πώληση (ή μόλις λαμβάνει κάποια πρόταση από τρίτα μέρη για την απόκτηση) θυγατρικής της Τράπεζας, ή μέρους των εργασιών της.
- Το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να διενεργεί μία άσκηση αυτοαξιολόγησης σε ετήσια βάση όχι μόνο στο σύνολό του, όπως προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία, αλλά επίσης για κάθε μία από τις Επιτροπές του. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα πρέπει να αναφέρονται στην Ετήσια Δήλωση/Έκθεση Εταιρικής Διακυβέρνησης.

- Το Διοικητικό Συμβούλιο θα πρέπει να εγκρίνει τις ακόλουθες Πολιτικές και τις τροποποιήσεις αυτών: την Στρατηγική της Τράπεζας και του Ομίλου, την Πολιτική και Διακυβέρνηση αναφορικά με τη διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, την Πολιτική Σύγκρουσης Συμφερόντων, την Πολιτική για τις συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, την Πολιτική Προβλέψεων Απομείωσης και Διαγραφών, την Πολιτική Χορηγιών και Δωρεών, την Πολιτική Εξωτερικής Ανάθεσης, την Πολιτική Αυτοαξιολόγησης Διοικητικού Συμβουλίου/Επιτροπών.

Σύμφωνα με τους όρους της εν λόγω Συμφωνίας - Πλαίσιο, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας έχει τα ακόλουθα δικαιώματα:

- Να ζητεί από το Διοικητικό Συμβούλιο να συγκαλέσει την Γενική Συνέλευση των Μετόχων ή να συμπεριληφθούν στην ημερήσια διάταξη συγκεκριμένα θέματα προς συζήτηση στη Γενική Συνέλευση που θα συγκληθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο. Το σχετικό αίτημα αναφορικά με τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης θα υποβάλλεται εγγράφως προς τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και θα περιλαμβάνει τα προτεινόμενα θέματα ημερήσιας διάταξης. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει στην περίπτωση αυτή την υποχρέωση να συγκαλέσει τη Γενική Συνέλευση, μόλις υποβληθεί το προαναφερόμενο αίτημα από τον Εκπρόσωπο του ΤΧΣ. Επιπλέον, το Διοικητικό Συμβούλιο έχει την υποχρέωση να συμπεριλάβει τα προτεινόμενα θέματα στην πρόσκληση για τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης.
- Να ζητεί την σύγκληση του Διοικητικού Συμβουλίου εντός επτά (7) ημερολογιακών ημερών από σχετική έγγραφη αίτησή του προς τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου. Το σχετικό αίτημα υποβάλλεται εγγράφως στον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου και περιλαμβάνει και τα προτεινόμενα θέματα της ημερήσιας διάταξης. Στην περίπτωση αυτή, αν ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου δεν συγκαλέσει το Διοικητικό Συμβούλιο εντός της παραπάνω προθεσμίας ή αν δεν συμπεριλάβει όλα τα προτεινόμενα θέματα στην πρόσκληση, τότε ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ θα έχει δικαίωμα να συγκαλέσει το Διοικητικό Συμβούλιο εντός περιόδου πέντε (5) ημερών από την εκπονή της παραπάνω επτάημερης προθεσμίας. Αυτή η πρόσκληση θα επικοινωνείται σε όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Να συμπεριλαμβάνει θέματα στην ημερήσια διάταξη μιας προγραμματισμένης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου. Για το σκοπό αυτό, ο Εκπρόσωπος του ΤΧΣ θα υποβάλλει εγγράφως στον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου τα επιθυμητά πρόσθετα θέματα της ημερήσιας διάταξης τουλάχιστον (2) δύο εργάσιμες ημέρες πριν από την ημερομηνία συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου. Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, σε αυτήν την περίπτωση, πρέπει να περιλάβει τα θέματα αυτά στην ημερήσια διάταξη της προγραμματισμένης συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Να ζητεί την αναβολή της συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου ή της συζήτησης οποιουδήποτε θέματος επί τρεις (3) εργάσιμες ημέρες, εάν κρίνει ότι το συνοδευτικό υλικό, τα στοιχεία ή οι πληροφορίες και τα υποστηρικτικά έγγραφα τα οποία έχουν υποβληθεί στο ΤΧΣ, σχετικά με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, δεν είναι επαρκή.
- Να εγκρίνει το διορισμό του Γενικού Διευθυντή Οικονομικών της Τράπεζας.

Το ΤΧΣ έχει το δικαίωμα να διεξάγει επιτόπιους ελέγχους με τη συμμετοχή ειδικών και/ή εξωτερικών ελεγκτών τους οποίους έχει ορίσει το ΤΧΣ, με στόχο να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις σύμφωνα με τη Συμφωνία – Πλαίσιο. Το ΤΧΣ έχει ελεύθερη πρόσβαση στα βιβλία και στοιχεία της Τράπεζας για τους σκοπούς του Ν. 3864/2010, όπως ισχύει, με συμβούλους ή στελέχη της επιλογής του, προκειμένου να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων του ΤΧΣ βάσει του παραπάνω νόμου, περιλαμβανομένης της παρακολούθησης της εφαρμογής του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης.

Τέλος, ο IFC και η EBRD συμμετείχαν στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας η οποία ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2015, όπως αναφέρθηκε παραπάνω στην Ενότητα Α. Η Τράπεζα, κατά την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου το 2015, είχε υπογράψει συμφωνία με έκαστο εκ των ανωτέρω, η οποία παραμένει σε ισχύ για το χρονικό διάστημα που οι μετοχές της Τράπεζας παραμένουν στην κατοχή των παραπάνω δύο οργανισμών. Στη συνέχεια, από το Μάιο 2017, η EBRD κατέχει 92.715.204 μετοχές της Τράπεζας, ήτοι 1,01% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου, ενώ από τον Ιούλιο 2017, το IFC έπαυσε να κατέχει μετοχές της Τράπεζας. Από την 31.08.2018, κατόπιν της συνένωσης των μετοχών (reverse split) σε αναλογία δέκα (10) παλαιών κοινών μετοχών της Τράπεζας έναντι μίας (1) νέας κοινής μετοχής (απόφαση της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της 26ης Ιουλίου 2018), η EBRD κατέχει 9.271.520 μετοχές της Τράπεζας, ή 1,01% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου. Κατά συνέπεια η συμφωνία της EBRD παραμένει σε ισχύ, βάσει της οποίας έχει τη δυνατότητα να προτείνει ένα υποψήφιο μέλος Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο μπορεί να εκλεγεί να συμμετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο, με την προϋπόθεση τήρησης του νομοθετικού πλαισίου εν ισχύ, των εσωτερικών πολιτικών της Τράπεζας και της έγκρισης των μετόχων, ενώ η προαναφερόμενη συμφωνία περιλαμβάνει δηλώσεις, εγγυήσεις και ρήτρες όπως αναφέρθηκε ως άνω στην Ενότητα Α.

Ε) Περιορισμοί στο δικαίωμα ψήφου

Δεν προβλέπονται περιορισμοί του δικαιώματος ψήφου που απορρέουν από τις κοινές μετοχές της Τράπεζας, εκτός από τους περιορισμούς που αφορούν στις κοινές μετοχές που κατέχει το ΤΧΣ, οι οποίες υπόκεινται στις διατάξεις του άρθρου 7^α παρ. 2 Ν. 3864/2010, όπως αυτές εκτέθηκαν παραπάνω.

ΣΤ) Συμφωνίες μετόχων της Τράπεζας

Αναφορικά με συμφωνίες μετόχων οι οποίες συνεπάγονται περιορισμούς στη μεταβίβαση μετοχών της Τράπεζας ή στην άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου που απορρέουν από αυτές, το ΤΧΣ συμφώνως προς το Ν. 3864/2010 και του άρθρου 3 της ΠΥΣ 38/2012 (όπως αυτή τροποποιήθηκε από την ΠΥΣ 6/2013) εξέδωσε στις 26 Ιουνίου 2013 245.779.626 Τίτλους Παραστατικών Δικαιωμάτων Κτήσης Μετοχών (warrants) που χορηγήθηκαν σε ιδιώτες επενδυτές που συμμετείχαν στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας,

που έλαβε χώρα το 2013, συμφώνως προς τα προβλεπόμενα στον Ν. 3864/2010 και στην ΠΥΣ 38/2012. Η διαπραγμάτευση των Warrants στο ΧΑ ξεκίνησε στις 27 Ιουνίου 2013.

Ειδικότερα, τα warrants είναι μεταβιβάσιμες κινητές αξίες και δεν υφίστανται περιορισμοί στην ελεύθερη μεταβίβασή τους. Κάθε warrant ενσωματώνει το δικαίωμα του κατόχου του να αγοράσει μετοχές του ΤΧΣ, ο αριθμός των οποίων καθορίζεται με βάση τις διατάξεις της ΠΥΣ 38/2012, ενώ οι σχετικοί όροι σε περίπτωση εταιρικών πράξεων αναπροσαρμόζονται με βάση τις διατάξεις του σχετικού νομικού και κανονιστικού πλαισίου. Σύμφωνα με την ΠΥΣ 43/2015 που τροποποίησε την ΠΥΣ 38/2012, οι όροι και οι προϋποθέσεις άσκησης των warrants αναπροσαρμόστηκαν το 2015, με κάθε τίτλο να ενσωματώνει το δικαίωμα του κατόχου του να αγοράσει από το ΤΧΣ 0,54861592129144 μετοχές, που αποκτήθηκαν από το ΤΧΣ λόγω της συμμετοχής του στην ανωτέρω αναφερόμενη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, ενώ με βάση την ΠΥΣ 43/2015 οι τιμές άσκησης που εφαρμόστηκαν σε κάθε περίοδο εξάσκησης επίσης αναπροσαρμόστηκαν το 2015. Τα warrants δεν προσφέρουν δικαιώματα ψήφου στους δικαιούχους ή κατόχους αυτών.

Τα δικαιώματα αγοράς κοινών μετοχών τα οποία ενσωματώνονται στα warrants δύνανται να ασκούνται κάθε έξι μήνες, με πρώτη ημερομηνία άσκησης την ημερομηνία που έπεται έξι μήνες από την έκδοση των warrants και τελευταία ημερομηνία άσκησης την ημερομηνία που έπεται πενήντα τέσσερις (54) μήνες από την έκδοση των warrants. Δικαιώματα Αγοράς που δεν έχουν ασκηθεί έως και την τελευταία ημερομηνία άσκησης σύμφωνα με τα ανωτέρω θα παύουν αυτοδικαίως να ισχύουν, και, τα αντίστοιχα warrants θα ακυρώνονται από το ΤΧΣ. Η διαδικασία άσκησης των Δικαιωμάτων Αγοράς και η εκκαθάρισή τους καθώς και κάθε μεταβολή στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κατόχων των warrants που τυχόν λάβουν χώρα κατά τη διάρκεια ισχύος των warrants θα ανακοινώνεται από την Τράπεζα στην ιστοσελίδα της και στο ημερήσιο Δελτίο Τιμών του Χρηματιστηρίου Αθηνών, τουλάχιστον 10 ημέρες πριν από κάθε ημερομηνία άσκησης των warrants. Η ημερομηνία της ένατης και τελευταίας άσκησης, δηλαδή η 27 Δεκεμβρίου 2017, ήταν και η ημερομηνία λήξης των warrants.

Μετά τη λήξη της ένατης και τελευταίας Άσκησης (27 Δεκεμβρίου 2017), και μετά το διακανονισμό των εντολών άσκησης Warrants περιλαμβανομένων και των κλασματικών μετοχών, ασκήθηκαν συνολικά 2.538 Warrants επί μετοχών έκδοσης της Τράπεζας και κατοχής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Τα ασκηθέντα Warrants αντιστοιχούσαν σε 1.391 κοινές μετοχές ήτοι το 0,00002% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου, με αντίστοιχη αύξηση των εν κυκλοφορία μετοχών (free float). Το αναλογούν ποσόν το οποίο καταβλήθηκε από τους ασκήσαντες τα Warrants προς το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ανέρχεται σε Ευρώ 112.803,57.

Βάσει των διατάξεων του Ν. 3864/2010 και της ΠΥΣ 43/2015, η οποία τροποποίησε την ΠΥΣ 38/2012, τα Warrants που δεν ασκήθηκαν έως την ημερομηνία αυτή έπαυσαν αυτοδικαίως να ισχύουν και ακυρώθηκαν από το ΤΧΣ μετά την ημερομηνία διακανονισμού των εντολών συμμετοχής την 29 Δεκεμβρίου 2017.

Ζ) Κανόνες διορισμού και αντικατάστασης μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και τροποποίησης καταστατικού

Οι κανόνες που προβλέπει το καταστατικό της Τράπεζας για το διορισμό και την αντικατάσταση των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της, καθώς και για την τροποποίηση των διατάξεών του ευθυγραμμίζονται με τα προβλεπόμενα στον Κ.Ν. 2190/1920, όπως ισχύει. Σχετικές προβλέψεις αναφορικά με το διορισμό και την αντικατάσταση μελών του Διοικητικού Συμβουλίου περιέχει ο Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης και ο Κανονισμός Λειτουργίας της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων, κείμενα τα οποία επικαιροποιήθηκαν το 2017 με σκοπό την ενσωμάτωση κανονιστικών εξελίξεων στο εθνικό και ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο για την εταιρική διακυβέρνηση.

Στο πλαίσιο της ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών τραπεζών σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3864/2010, όπως ισχύει, και τις πράξεις υπουργικού συμβουλίου 15/2012 και 38/2012 και έπειτα από την εισφορά από το ΤΧΣ στην Τράπεζα την 28 Μαΐου 2012 ομολόγων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας («ΕΤΧΣ») ως προκαταβολή συμμετοχής στην μελλοντική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, δυνάμει της από 28 Μαΐου 2012 Σύμβασης Προεγγραφής μεταξύ της Τράπεζας, του ΤΧΣ και του ΕΤΧΣ, όπως τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε την 21 Δεκεμβρίου 2012, το ΤΧΣ διατηρεί έναν Εκπρόσωπό του στο Διοικητικό Συμβούλιο, ο οποίος έχει τα προβλεπόμενα από τον Ν. 3864/2010 και τους όρους της Σύμβασης Πλαίσιο, όπως αυτή ισχύει, δικαιώματα.

Τέλος, το IFC και το EBRD συμμετείχαν στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου που ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2015, όπως αναφέρεται στην ενότητα Α) ανωτέρω. Η Τράπεζα, κατά την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου το 2015, είχε υπογράψει συμφωνία με κάθε οργανισμό, η οποία παραμένει σε ισχύ εφόσον μετοχές της Τράπεζας είναι στην κατοχή των δύο οργανισμών. Στη συνέχεια, από το Μάιο 2017, η EBRD κατέχει 92.715.204 μετοχές της Τράπεζας, ήτοι 1,01% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου, ενώ από τον Ιούλιο 2017, το IFC έπαυσε να κατέχει μετοχές της Τράπεζας. Από την 31.08.2018, κατόπιν της συνένωσης των μετοχών (reverse split) σε αναλογία δέκα (10) παλαιών κοινών μετοχών της Τράπεζας έναντι μίας (1) νέας κοινής μετοχής (απόφαση της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης της 26ης Ιουλίου 2018), η EBRD κατέχει 9.271.520 μετοχές της Τράπεζας, ή 1,01% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου. Κατά συνέπεια η συμφωνία της EBRD παραμένει σε ισχύ, βάσει της οποίας έχει τη δυνατότητα να προτείνει ένα υποψήφιο μέλος Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο μπορεί να εκλεγεί να συμμετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο, με την προϋπόθεση τήρησης του νομοθετικού πλαισίου εν ισχύ, των εσωτερικών πολιτικών της Τράπεζας και της έγκρισης των μετόχων.

Η) Αρμοδιότητα του Διοικητικού Συμβουλίου για την έκδοση νέων ή για την αγορά ιδίων μετοχών

Έκδοση νέων μετοχών

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1, άρθρου 13 του Κ.Ν. 2190/1920, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας έχει το δικαίωμα, κατόπιν σχετικής απόφασης της Γενικής Συνέλευσης που υπόκειται στις διατυπώσεις δημοσιότητας του άρθρου 7β του Κ.Ν. 2190/1920, να αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας με την έκδοση νέων μετοχών, με απόφασή του που λαμβάνεται με πλειοψηφία τουλάχιστον των δύο τρίτων (2/3) του συνόλου των μελών του. Στην περίπτωση αυτή, και σύμφωνα με το άρθρο 5 του Καταστατικού της Τράπεζας, το μετοχικό κεφάλαιο μπορεί να αυξάνεται μέχρι το ποσό του κεφαλαίου που είναι καταβεβλημένο κατά την ημερομηνία που χορηγήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο η εν λόγω εξουσία από τη Γενική Συνέλευση. Η ως άνω εξουσία του Διοικητικού Συμβουλίου μπορεί να ανανεώνεται από τη Γενική Συνέλευση για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει την πενταετία για κάθε ανανέωση.

Την 19 Ιουνίου 2015, η Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας ενέκρινε την παροχή εξουσιοδότησης στο Διοικητικό Συμβούλιο να αυξάνει το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας κατά το άρθρο 13 του Κ.Ν. 2190/1920 και το άρθρο 5 του Καταστατικού της Τράπεζας, μέχρι του ποσού του καταβεβλημένου κατά το χρόνο της Γενικής Συνέλευσης μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, ήτοι €2.413.736.838,60 όσον αφορά σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, και μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στο 50% του καταβεβλημένου κατά το χρόνο της Γενικής Συνέλευσης μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, ήτοι €1.206.868.419,30, όσον αφορά σε έκδοση ομολογιακού δανείου. Η Γενική Συνέλευση εξουσιοδότησε το Διοικητικό Συμβούλιο να αποφασίζει κατά την κρίση του τους αναλυτικούς όρους των εν λόγω αυξήσεων ή/και εκδόσεων ομολογιακών δανείων, τηρουμένων όλων των προϋποθέσεων του νόμου.

Δικαιώματα προαίρεσης επί μετοχών

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 13 του άρθρου 13 Κ.Ν. 2190/1920, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης μπορεί να θεσπισθεί πρόγραμμα διάθεσης μετοχών στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και το προσωπικό, με τη μορφή δικαιώματος προαίρεσης αγοράς μετοχών κατά τους ειδικότερους όρους της απόφασης αυτής. Η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης ορίζει, ιδίως, τον ανώτατο αριθμό μετοχών που μπορεί να εκδοθούν, ο οποίος βάσει του νόμου δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1/10 των υφιστάμενων μετοχών, εάν οι δικαιούχοι ασκήσουν το δικαίωμα (ορτίον) αγοράς μετοχών, την τιμή και τους όρους διάθεσης των μετοχών στους δικαιούχους.

Δεν υφίσταται πλέον ενεργό πρόγραμμα διάθεσης μετοχών με τη μορφή δικαιώματος προαίρεσης αγοράς μετοχών.

Αγορά ιδίων μετοχών

Το άρθρο 16 του Κ.Ν. 2190/1920, καθορίζει τους όρους για την απόκτηση ιδίων μετοχών, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων. Εντούτοις, βάσει των περιορισμών που τίθενται από το άρθρο 16Γ του Ν. 3864/2010 κατά το χρονικό διάστημα της συμμετοχής του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας στο κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών χωρίς την έγκριση του Ταμείου.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης 2018, η Εθνική Χρηματιστηριακή Α.Ε.Π.Ε.Υ. (η θυγατρική της Τράπεζας που διενεργεί συναλλαγές σε ίδιες μετοχές για τους σκοπούς της δραστηριότητάς της) απέκτησε 55.802.511 μετοχές της Τράπεζας συνολικής αξίας €20 εκατ. και διέθεσε 55.932.483 μετοχές αντί ποσού €20 εκατ. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα δεν κατείχε ίδιες μετοχές, ενώ η Εθνική Χρηματιστηριακή Α.Ε.Π.Ε.Υ. κατείχε 373.800 μετοχές που αντιστοιχούν στο 0,0409% του εκδοθέντος κοινού μετοχικού κεφαλαίου.

Θ) Σημαντικές συμφωνίες που τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν σε περίπτωση αλλαγής ελέγχου κατόπιν δημόσιας πρότασης

Δεν υφίστανται σημαντικές συμφωνίες, οι οποίες τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν σε περίπτωση αλλαγής στον έλεγχο της Τράπεζας κατόπιν δημόσιας πρότασης.

Ι) Συμφωνίες με μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή ανώτερα διευθυντικά στελέχη της Τράπεζας

Η Τράπεζα διατηρεί το δικαίωμα καταγγελίας των συμβάσεων του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου και των εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και των ανωτέρων διευθυντικών στελεχών (Γενικών Διευθυντών και Βοηθών Γενικών Διευθυντών) για λόγους που ελευθέρως εκείνη κρίνει, ακόμη και αν αυτοί δεν συνιστούν σπουδαίο λόγο, καταβάλλοντας όμως ως αποζημίωση ποσό, όπως προσδιορίζεται στη σύμβαση. Η αποζημίωση μπορεί να συνιστά ποσό ίσο με τους μισθούς που θα ελάμβαναν για το εναπομένον διάστημα από την καταγγελία της σύμβασης και μέχρι τη λήξη της. Ειδικά ως προς τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου που ανήκουν στην Ανώτατη Διοίκηση, όπως αυτά ορίζονται στο πλαίσιο των Αποφάσεων της Τακτικής Γενικής Συνέλευσης του 2018, η αποζημίωση δεν μπορεί να υπερβεί τους μισθούς έξι (6) μηνών.

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Προς τους Μετόχους της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε.

Έκθεση ελέγχου επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Γνώμη

Έχουμε ελέγξει τις συνημμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε. (Τράπεζα και Όμιλος), οι οποίες αποτελούνται από την κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2018, τις καταστάσεις αποτελεσμάτων, συνολικών εσόδων, μεταβολών ιδίων κεφαλαίων και ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και τις σημειώσεις επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων που περιλαμβάνουν και περίληψη των σημαντικών λογιστικών πολιτικών.

Κατά τη γνώμη μας, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, την χρηματοοικονομική θέση της Τράπεζας και του Ομίλου κατά την 31η Δεκεμβρίου 2018, την χρηματοοικονομική τους επίδοση και τις ταμειακές τους ροές, για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή, σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ), όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και συνάδουν με τις κανονιστικές απαιτήσεις του Κωδ. Ν. 2190/1920.

Βάση για γνώμη

Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ), που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία. Οι ευθύνες μας σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά περιγράφονται περαιτέρω στο τμήμα της έκθεσής μας «Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων».

Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας.

Ανεξαρτησία

Καθ' όλη τη διάρκεια του διορισμού μας έχουμε παραμείνει ανεξάρτητοι από την Τράπεζα και τον Όμιλο, σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Ελεγκτές του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων Δεοντολογίας Ελεγκτών (Κώδικας ΣΔΠΔΕ) που έχει ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, καθώς και τις απαιτήσεις δεοντολογίας του Ν. 4449/2017 και του Κανονισμού ΕΕ 537/2014, που σχετίζονται με τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων στην Ελλάδα. Έχουμε εκπληρώσει τις δεοντολογικές μας υποχρεώσεις σύμφωνα με τον Ν. 4449/2017, τον Κανονισμό ΕΕ 537/2014 και τις απαιτήσεις του Κώδικα ΣΔΠΔΕ.

Δηλώνουμε ότι οι μη ελεγκτικές μας υπηρεσίες προς την Τράπεζα και τις θυγατρικές της παρασχέθηκαν σύμφωνα με τους προαναφερόμενους όρους της ισχύουσας νομοθεσίας και ότι δεν έχουμε παράσχει μη ελεγκτικές υπηρεσίες οι οποίες απαγορεύονται από το άρθρο 5 παρ. 1 του Κανονισμού ΕΕ 537/2014.

Οι μη ελεγκτικές υπηρεσίες που έχουμε παράσχει στην Τράπεζα και στις θυγατρικές της, κατά τη χρήση που έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2018, γνωστοποιούνται στη Σημείωση 45 των συνημμένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Κύρια θέματα ελέγχου

Τα κύρια θέματα ελέγχου είναι εκείνα τα θέματα που, κατά την επαγγελματική μας κρίση, ήταν εξέχουσας σημασίας στον έλεγχό μας επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της χρήσεως που έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2018. Τα θέματα αυτά αντιμετωπίστηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ως σύνολο, για τη διαμόρφωση της γνώμης μας επί αυτών και δεν εκφέρουμε ξεχωριστή γνώμη για τα θέματα αυτά.

Κύριο θέμα ελέγχου

Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το κύριο θέμα ελέγχου

Προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

Λόγω του μεγέθους των υπολοίπων των δανείων και των απαιτήσεων κατά πελατών και του σημαντικού βαθμού κρίσης που χρησιμοποιείται από τη διοίκηση στους υπολογισμούς απομείωσης, η πρόβλεψη απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών έχει κριθεί ιδιαίτερα σημαντική για τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας και του Ομίλου για την τρέχουσα χρήση.

Με την εισαγωγή του ΔΠΧΑ 9 το 2018, ένα πλήθος πρόσθετων εκτιμήσεων και υποθέσεων έχουν υιοθετηθεί και απεικονιστεί στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας και του Ομίλου, μεταξύ αυτών και η αναγνώριση σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου και η εφαρμογή οικονομικών σεναρίων που αφορούν στο μέλλον.

Οικονομική ανάλυση

Η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης του Ομίλου αναπτύσσει τα μελλοντικά οικονομικά σενάρια χρησιμοποιώντας ένα σύστημα μακροοικονομικών συναρτήσεων. Οι εκτιμήσεις για τα τρία μακροοικονομικά σενάρια αντιπροσωπεύουν διακριτά οικονομικά σενάρια και ενσωματώνουν τις ευαισθησίες που έχουν ιστορικά διαπιστωθεί. Τα τρία αυτά σενάρια μαζί με τις σχετικές σταθμίσεις στη συνέχεια ενσωματώνονται στη διαδικασία κατάταξης σε Στάδια και στον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής

Με εξαίρεση ένα μικρό τμήμα του χαρτοφυλακίου Χορηγήσεων σε Μικρές Επιχειρήσεις, οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές του χαρτοφυλακίου της λιανικής τραπεζικής υπολογίζονται σε συλλογική βάση ανά τύπο χαρτοφυλακίου.

Για τον υπολογισμό της πρόβλεψης σε επίπεδο χαρτοφυλακίου χρησιμοποιούνται στατιστικά μοντέλα απομείωσης. Οι ακόλουθες παράμετροι που χρησιμοποιούνται στα εν λόγω μοντέλα στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό στην κρίση της διοίκησης:

- ο Πιθανότητα αθέτησης (ΠΑ),
- ο Ζημιά δεδομένης της αθέτησης (ΖΔΑ), και
- ο Εκτίμηση αξίας εισπράξεων ρευστοποιήσεων

Η Διοίκηση πραγματοποιεί αναπροσαρμογές όταν θεωρεί ότι οι παραδοχές που έχουν προκύψει με βάση τις ιστορικές παρατηρήσεις δεν είναι κατάλληλες, είτε λόγω αναδυόμενων τάσεων ή λόγω αδυναμίας των μοντέλων να αποτυπώσουν τους κινδύνους του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Εξετάσαμε την καταλληλότητα των λογιστικών πολιτικών και αξιολογήσαμε τις μεθοδολογίες που εφαρμόστηκαν για την απομείωση των δανείων και τις συγκρίναμε με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9. Κατανοήσαμε τις διαδικασίες που ακολουθεί η διοίκηση και εξετάσαμε τις κύριες δικλίδες που εφαρμόζονται όσον αφορά τον προσδιορισμό της πρόβλεψης απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών.

Οικονομική ανάλυση

Κατανοήσαμε τη διαδικασία της διοίκησης και εξετάσαμε τις κύριες δικλίδες σχετικά με την κατάρτιση και την επιλογή των οικονομικών σεναρίων καθώς και τη στάθμιση που εφαρμόστηκε σε αυτά. Με την υποστήριξη, όπου κρίθηκε αναγκαίο, των εξειδικευμένων στελεχών μας:

- ο Αξιολογήσαμε την καταλληλότητα της επιλογής και χρήσης των εξωτερικών δεδομένων,
- ο Αξιολογήσαμε τη μεθοδολογία που εφαρμόστηκε για την κατάρτιση των οικονομικών σεναρίων που χρησιμοποιήθηκαν και για τον προσδιορισμό των σταθμίσεων που εφαρμόστηκαν σε αυτά με βάση την πιθανότητα να υλοποιηθούν,
- ο Κατανοήσαμε και αξιολογήσαμε τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τη λειτουργία των βασικών δικλίδων, και
- ο Αξιολογήσαμε τον κίνδυνο μεροληψίας στις εκτιμήσεις, καθώς και την ύπαρξη αντενδείξεων.

Με βάση τα τεκμήρια που λάβαμε, θεωρούμε πως τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν κατάλληλα, οι κύριες παραδοχές ήταν εύλογες και τα οικονομικά σενάρια που υιοθετήθηκαν αντιπροσωπεύουν μια αμερόληπτη σταθμισμένη εικόνα.

Χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής

Στις περιπτώσεις στις οποίες οι προβλέψεις απομείωσης υπολογίστηκαν σε συλλογική βάση, με την υποστήριξη όπου κρίθηκε αναγκαίο των εξειδικευμένων σε θέματα πιστωτικού κινδύνου στελεχών μας:

- ο Αξιολογήσαμε την καταλληλότητα της ομαδοποίησης των χαρτοφυλακίων βάσει συγκεκριμένων πιστωτικών χαρακτηριστικών,
- ο Κατανοήσαμε και εξετάσαμε τις κύριες δικλίδες που σχετίζονται με τον προσδιορισμό των προβλέψεων για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές,
- ο Εξετάσαμε την πληρότητα και την ακρίβεια των δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν στα μοντέλα απομείωσης, συμφωνώντας τα στοιχεία αυτά με τα συστήματα από τα οποία προήλθαν,
- ο Αξιολογήσαμε τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των μοντέλων, συμπεριλαμβανομένων των σημαντικών

Χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικής τραπεζικής

Ένας μεγάλος αριθμός χορηγήσεων της Επιχειρηματικής Τραπεζικής με ενδείξεις πιστωτικής απομείωσης, αξιολογείται σε ατομική βάση. Η διοίκηση έχει πραγματοποιήσει σημαντικές κρίσεις, εκτιμήσεις και παραδοχές για:

- ο Την αξιολόγηση του κατά πόσο ένα δάνειο έχει υποστεί απομείωση,
- ο Την αξιολόγηση της επάρκειας, της ανακτησιμότητας και της αξίας των εξασφαλίσεων και τον προσδιορισμό του χρόνου ρευστοποίησης αυτών,
- ο Τον προσδιορισμό των αναμενόμενων ταμειακών εισροών από πολλαπλά σταθμισμένα σενάρια, και
- ο Την εκτίμηση του χρονοδιαγράμματος των μελλοντικών ταμειακών ροών.

Πρόβλεψη αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς καθορίζεται και για τα δάνεια και τις απαιτήσεις του χαρτοφυλακίου Επιχειρηματικής Τραπεζικής που δεν αξιολογούνται ατομικά, χρησιμοποιώντας μοντέλα απομείωσης που βασίζονται σε κύριες παραδοχές συμπεριλαμβανομένης της Πιθανότητας Αθέτησης (ΠΑ) και της Ζημιάς Δεδομένης της Αθέτησης (ΖΔΑ). Η διοίκηση πραγματοποιεί αναπροσαρμογές, όταν απαιτείται, για την ενσωμάτωση της επίδρασης εξελίξεων που δεν αποτυπώνεται στα μοντέλα απομείωσης.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών, τη διαχείριση και επιμέτρηση του πιστωτικού κινδύνου από την Τράπεζα και τον Όμιλο και τη σχετική σημείωση για την πρόβλεψη απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών μπορείτε να ανατρέξετε στις σημειώσεις 3, 4.2 και 21 των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

παραδοχών και της ποιότητας των παρατηρήσιμων δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν για τη διαμόρφωση των παραμέτρων των εν λόγω μοντέλων,

- ο Αξιολογήσαμε το εύλογο της μεθοδολογίας του μοντέλου απομείωσης που εφάρμοσε η διοίκηση και των κύριων κρίσεων που υιοθετήθηκαν στα μοντέλα για να προσδιοριστούν οι παράμετροι πιστωτικού κινδύνου για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, και
- ο Αξιολογήσαμε την καταλληλότητα των αναπροσαρμογών που πραγματοποίησε η διοίκηση λαμβάνοντας υπόψη τις πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις και περιστάσεις, καθώς και άλλους παράγοντες που ενδεχομένως δεν αντανακλώνται ακόμη επαρκώς στα μοντέλα απομείωσης.

Με βάση τα τεκμήρια που αποκτήσαμε, κρίναμε ότι οι μεθοδολογίες, οι παραδοχές των μοντέλων απομείωσης, οι κρίσεις της διοίκησης και τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση της απομείωσης ήταν κατάλληλα και σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9.

Χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικής τραπεζικής

Στις περιπτώσεις στις οποίες η απομείωση αναγνωρίστηκε σε ατομική βάση, εξετάσαμε τις ενδείξεις απομείωσης, τις παραμέτρους που ενέχουν αβεβαιότητα και τις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν από τη διοίκηση στην αξιολόγηση της ανακτησιμότητας των ανοιγμάτων και των ληφθεισών εξασφαλίσεων σε σχέση με τις τρέχουσες οικονομικές επιδόσεις, καθώς και τις παραδοχές που χρησιμοποιούνται ευρέως στον κλάδο και τις συγκρίναμε με εξωτερικά στοιχεία ή ιστορικές τάσεις.

Για ένα δείγμα δανείων για τα οποία έχει αναγνωριστεί πρόβλεψη σε ατομική βάση, κατανοήσαμε τις τελευταίες εξελίξεις για κάθε περίπτωση και εξετάσαμε την καταλληλότητα των κύριων κρίσεων. Επίσης, επανυπολογίσαμε την απομείωση και εξετάσαμε βασικές παραμέτρους συμπεριλαμβανομένων των αναμενόμενων ταμειακών εισροών, του χρονοδιαγράμματος της είσπραξής τους, των προεξοφλητικών επιτοκίων που έχουν χρησιμοποιηθεί και της αποτίμησης των ληφθεισών εξασφαλίσεων που συμπεριλήφθηκαν στις αναμενόμενες ταμειακές ροές. Για το παραπάνω δείγμα εξετάσαμε τις σχετικές συμβάσεις και λοιπά υποστηρικτικά έγγραφα ώστε να επιβεβαιώσουμε την ύπαρξη και το νόμιμο δικαίωμα στις εξασφαλίσεις. Εξετάσαμε τις τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν για την αποτίμηση των εξασφαλίσεων σε σύγκριση με τις πολιτικές της Τράπεζας και του Ομίλου και τα πρότυπα του κλάδου.

Επιλέξαμε ένα δείγμα δανείων για τα οποία δεν είχε διαπιστωθεί απομείωση και διαμορφώσαμε μια ανεξάρτητη άποψη, αξιολογώντας με κριτικό τρόπο το εάν έλαβε χώρα κάποιο γεγονός πιστωτικής απομείωσης και, ως εκ τούτου, εάν κατηγοριοποιήθηκαν ορθά.

Στις περιπτώσεις που οι προβλέψεις υπολογίστηκαν σε συλλογική βάση, διενεργήσαμε τις ίδιες διαδικασίες που διενεργήσαμε για το χαρτοφυλάκιο τραπεζικής λιανικής, όπως αναφέρονται ανωτέρω.

Με βάση τα τεκμήρια που αποκτήσαμε, κρίναμε ότι οι μεθοδολογίες, οι παραδοχές των μοντέλων απομείωσης, οι κρίσεις της διοίκησης και τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση της απομείωσης ήταν κατάλληλα και σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9.

Λογαριασμός Επικουρήσεως Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΛΕΠΕΤΕ)

Ο Λογαριασμός Επικουρήσεως Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΛΕΠΕΤΕ) προβλέπει καθορισμένες εργοδοτικές εισφορές ύψους 9% επί του συνόλου των αποδοχών. Το ανωτέρω πρόγραμμα καλύπτει σχεδόν όλους τους συνταξιούχους και εν ενεργεία υπαλλήλους που προσλήφθηκαν πριν την 1^η Ιανουαρίου 2005. Βάσει του Νόμου 3371/2005 οι εργαζόμενοι της Τράπεζας που προσλαμβάνονται μετά την 1^η Ιανουαρίου 2005 ασφαλίζονται στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Επάπαξ Παροχών (ΕΤΕΑΕΠ). Οι εισφορές της Τράπεζας σε αυτό το ταμείο περιορίζονται στο 3,5% επί των συνολικών αποδοχών.

Ο ΛΕΠΕΤΕ αντιμετωπίζεται ως πρόγραμμα καθορισμένων εισφορών δεδομένου ότι η Τράπεζα δεν υποχρεούται να πραγματοποιήσει άλλες πληρωμές πέραν της καθορισμένης εισφοράς ύψους 9%.

Η Τράπεζα κατά το παρελθόν παρείχε οικονομική στήριξη στον ΛΕΠΕΤΕ, πέραν των μηνιαίων εισφορών ποσοστού 9%, ώστε να καλύπτονται τα ελλείμματα ρευστότητας. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αποφάσισε κατά τη συνεδρίασή του στις 30 Ιουνίου 2017 να διακόψει την παροχή της επιπρόσθετης οικονομικής στήριξης που παρείχε στον ΛΕΠΕΤΕ από τον Οκτώβριο του 2017 και έπειτα.

Πρώην εργαζόμενοι έχουν καταθέσει αγωγές κατά της Τράπεζας, υποστηρίζοντας ότι ο Λογαριασμός Επικουρήσεως αποτελεί πρόγραμμα καθορισμένων παροχών συνεπώς η Τράπεζα υποχρεούται να καλύπτει τυχόν ελλείμματα.

Θεωρήσαμε ότι ο ΛΕΠΕΤΕ αποτελεί κύριο θέμα ελέγχου κυρίως λόγω της πολυπλοκότητας που τον χαρακτηρίζει και των σημαντικών κρίσεων που απαιτούνται από τη διοίκηση για την εκτίμηση της μελλοντικής έκβασης των αγωγών.

Για περισσότερες πληροφορίες για το θέμα αυτό μπορείτε να ανατρέξετε στη σημείωση 11 των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Έχουμε συζητήσει με τη διοίκηση και έχουμε επισκοπήσει τα σχετικά υποστηρικτικά στοιχεία ώστε να κατανοήσουμε και να αξιολογήσουμε:

- ο την πρόοδο όλων των εκκρεμών νομικών υποθέσεων που σχετίζονται με τον ΛΕΠΕΤΕ, και
- ο το κατά πόσο η Τράπεζα πρέπει να σχηματίσει πρόβλεψη για τα σχετικά έξοδα σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ.

Βάσει της εργασίας που πραγματοποιήσαμε και των τεκμηρίων που αποκτήσαμε, κρίναμε ότι η εκτίμηση της διοίκησης και ο σχετικός λογιστικός χειρισμός συνάδουν με τις περιστάσεις.

Ανακτησιμότητα Αναβαλλόμενων Φορολογικών Απαιτήσεων («ΑΦΑ»)

Η Τράπεζα και ο Όμιλος αναγνώρισαν ΑΦΑ ύψους 4,9 δις ευρώ σε σχέση με φορολογικά εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές. Για την αξιολόγηση της ανακτησιμότητας τους απαιτούνται σημαντικές κρίσεις και η χρήση εκτιμήσεων.

Η Τράπεζα και ο Όμιλος έχουν αναγνωρίσει ΑΦΑ για εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές στον βαθμό που θεωρούν ότι είναι ανακτήσιμες. Οι διαφορές αυτές αφορούν κυρίως:

- ο Τις ζημιές που προέκυψαν από τη συμμετοχή του Ομίλου στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (PSI+) και στο πρόγραμμα επαναγοράς του ελληνικού χρέους το 2012, οι οποίες υπόκεινται σε φορολογική απόσβεση ξεκινώντας από το 2012 και για 30 έτη, και
- ο Τις ζημιές που προκύπτουν από απομείωση δανείων οι οποίες μπορούν να συμψηφιστούν έναντι μελλοντικών φορολογητέων κερδών σύμφωνα με την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία.

Η ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων ΑΦΑ εξαρτάται από την ικανότητα της Τράπεζας και του Ομίλου να παράγουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη που θα καλύπτουν τις εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές όταν οι εν λόγω διαφορές οριστικοποιηθούν για φορολογικούς σκοπούς.

Η αξιολόγηση της διοίκησης αναφορικά με την ικανότητα της Τράπεζας και του Ομίλου να παράγουν μελλοντικά φορολογητέα κέρδη απαιτεί τις ακόλουθες σημαντικές κρίσεις και εκτιμήσεις:

- ο παραδοχές στις οποίες στηρίζεται το επιχειρηματικό πλάνο της Τράπεζας και του Ομίλου,
- ο προβλέψεις που πρέπει να καλύπτουν τον χρονικό ορίζοντα έως τη νομική εκπνοή της περιόδου εντός της οποίας μπορεί να ανακτηθεί η ΑΦΑ, και
- ο προσαρμογές που απαιτούνται για την εκτίμηση των φορολογητέων κερδών από τα προβλεπόμενα λογιστικά κέρδη για να συνάγεται το ποσό της ΑΦΑ που θα μπορεί να ανακτηθεί σε μελλοντικές χρήσεις.

Τα επιχειρηματικά πλάνα ενδέχεται να επηρεαστούν από τους κινδύνους και την αβεβαιότητα που πηγάζουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον της Ελλάδας.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις σημαντικές λογιστικές κρίσεις και εκτιμήσεις και τη σημείωση για τον αναβαλλόμενο φόρο μπορείτε να ανατρέξετε στις σημειώσεις 3 και 27 των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Έχουμε αξιολογήσει το εύλογο των κύριων παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν για την κατάρτιση του επιχειρηματικού πλάνου, το οποίο εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και του Ομίλου, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους που σχετίζονται με την υλοποίηση του και την αβεβαιότητα που πηγάζει από το μακροοικονομικό περιβάλλον της Ελλάδας. Πιο συγκεκριμένα:

- ο Συγκρίναμε τις εν λόγω παραδοχές με τις δικές μας προσδοκίες που βασίζονται στη γνώση του κλάδου και την κατανόηση που έχουμε αποκτήσει κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας,
- ο Πραγματοποιήσαμε μια ανάλυση ευαισθησίας για να προσδιορίσουμε την επίδραση ενδεχόμενων μεταβολών στις παραδοχές και τον τρόπο με τον οποίο η αβεβαιότητα της εκτίμησης μπορεί να επηρεάσει την προβλεπόμενη κερδοφορία της Τράπεζας και του Ομίλου.

Για τους σκοπούς της αξιολόγησης ανακτησιμότητας που διενεργήσαμε, επισκοπήσαμε την καταλληλότητα των αναπροσαρμογών που πραγματοποιήθηκαν για τη μετατροπή των λογιστικών κερδών σε φορολογητέα κέρδη και αξιολογήσαμε τις προβλέψεις της διοίκησης πέρα από τον χρονικό ορίζοντα του επιχειρηματικού πλάνου. Επίσης, οι διαδικασίες μας περιλάμβαναν και αξιολόγηση της ερμηνείας της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας από τη διοίκηση σε σχέση με τις λογιστικές διαγραφές και τη σταδιακή απόσβεση της οριστικής φορολογικής ζημιάς από πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων και διαγραφές οφειλών πιστούχων.

Αξιολογήσαμε την επάρκεια των γνωστοποιήσεων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των κύριων παραδοχών και κρίσεων.

Με βάση τα τεκμήρια που αποκτήσαμε, κρίναμε ότι η αξιολόγηση της διοίκησης σε σχέση με την ανακτησιμότητα των ΑΦΑ είναι εύλογη.

Πληροφοριακά συστήματα

Οι διαδικασίες χρηματοοικονομικής αναφοράς της Τράπεζας και του Ομίλου βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε πληροφορίες που παράγονται από τα πληροφοριακά συστήματα της Τράπεζας και του Ομίλου και/ή τις αυτοματοποιημένες διαδικασίες και δικλίδες (δηλ. υπολογισμούς, συμφωνίες) που έχουν υλοποιηθεί στα συστήματα αυτά.

Η φύση, η πολυπλοκότητα και η αυξημένη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων, σε συνδυασμό με τον μεγάλο όγκο των συναλλαγών που τίθενται σε επεξεργασία σε καθημερινή βάση μέσω αυτών, αυξάνουν τον κίνδυνο μη αποτελεσματικής διασύνδεσης μεταξύ πληροφοριακών συστημάτων και δεδομένων, καθώς και τον κίνδυνο που σχετίζεται με τον βαθμό αξιοπιστίας της παραγόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Επιπρόσθετα, το τραπεζικό περιβάλλον υπόκειται σε εσωτερικές και εξωτερικές απειλές οι οποίες σχετίζονται με την ασφάλεια του κυβερνοχώρου.

Αξιολογήσαμε την ανθεκτικότητα της ασφάλειας των πληροφοριών της Τράπεζας και του Ομίλου, επισκοπώντας τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των κυριότερων διαδικασιών και δικλίδων επί των πληροφοριακών συστημάτων, που σχετίζονται με τη χρηματοοικονομική αναφορά. Πιο συγκεκριμένα, αξιολογήσαμε τη διαχείριση των προσβάσεων, των αλλαγών που διενεργούνται στα πληροφοριακά συστήματα και των καθημερινών λειτουργιών της πληροφορικής για τα κύρια επίπεδα υποδομής (δηλ. εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα, βάσεις δεδομένων), για τα συστήματα που εμπίπτουν στο εύρος του ελέγχου.

Επίσης, προκειμένου να βασιστούμε στην παραγόμενη συστημική πληροφορία (δηλ. δεδομένα και αναφορές) και στις αυτοματοποιημένες δικλίδες (δηλ. υπολογισμούς, συμφωνίες) που εφαρμόζονται στα συστήματα αυτά, στηριχθήκαμε, επίσης, σε δικλίδες που εφαρμόζονται σε επιχειρησιακές λειτουργίες και πραγματοποιήσαμε επιπρόσθετες διαδικασίες ουσιαστικής επαλήθευσης στα πλαίσια του ελέγχου μας.

Άλλες Πληροφορίες

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι υπεύθυνα για τις Άλλες Πληροφορίες. Οι Άλλες Πληροφορίες, που περιέχονται στην προβλεπόμενη από τον Ν. 3556/2007 Ετήσια Χρηματοοικονομική Έκθεση, είναι οι Δηλώσεις των Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου, η Επεξηγηματική Έκθεση προς την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων, οι Γνωστοποιήσεις Ν.4261/2014, Αρ. 81, οι Γνωστοποιήσεις Ν.4261/2014, Αρ. 82 και η Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Ν. 4374/2016 (αλλά δεν περιλαμβάνουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και την έκθεση ελέγχου επί αυτών), τις οποίες λάβαμε πριν από την ημερομηνία της παρούσας έκθεσης ελεγκτή.

Η γνώμη μας επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων δεν καλύπτει τις Άλλες Πληροφορίες και, εκτός των όσων ρητά αναφέρουμε στο παρόν τμήμα της Έκθεσής μας, δεν εκφράζουμε γνώμη ελέγχου ή άλλης διασφάλισης επί αυτών.

Σε σχέση με τον έλεγχό μας επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, η ευθύνη μας είναι να αναγνώσουμε τις Άλλες Πληροφορίες και με τον τρόπο αυτό να εξετάσουμε εάν οι Άλλες Πληροφορίες είναι ουσιωδώς ασυνεπείς με τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις ή τη γνώση που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχο ή αλλιώς φαίνεται να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες.

Εξετάσαμε εάν η Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνει τις γνωστοποιήσεις οι οποίες απαιτούνται από τον Κωδ. Ν. 2190/1920, και ότι έχει συνταχθεί η προβλεπόμενη από το άρθρο 43ββ του Κωδ. Ν. 2190/1920 Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης.

Με βάση τις εργασίες που εκτελέσαμε κατά τον έλεγχο μας, κατά τη γνώμη μας:

- Τα πληροφοριακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου της χρήσης που έληξε την 31^η Δεκεμβρίου 2018 αντιστοιχούν στις συνημμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις,
- Η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις των άρθρων 43α και 107Α του Κωδ. Ν. 2190/1920, και
- Η Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης παρέχει τα πληροφοριακά στοιχεία που αναφέρονται στις περιπτώσεις γ' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 43ββ του Κωδ. Ν. 2190/1920.

Επιπλέον, με βάση τη γνώση και κατανόηση που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχό μας για την Τράπεζα και τον Όμιλο και το περιβάλλον τους, είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε εάν έχουμε εντοπίσει ουσιώδεις ανακρίβειες στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού της Συμβουλίου και στις Άλλες Πληροφορίες τις οποίες λάβαμε πριν από την ημερομηνία της παρούσας έκθεσης ελεγκτή. Δεν έχουμε να αναφέρουμε τίποτα σχετικά με το θέμα αυτό.

Ευθύνες του Διοικητικού Συμβουλίου και των υπευθύνων για τη διακυβέρνηση επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις απαιτήσεις του Κωδ. Ν. 2190/1920, όπως και για εκείνες τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που το Διοικητικό Συμβούλιο καθορίζει ως απαραίτητες, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση χρηματοοικονομικών καταστάσεων απαλλαγμένων από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Κατά την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, το Διοικητικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο για την αξιολόγηση της ικανότητας της Τράπεζας και του Ομίλου να συνεχίσουν τις δραστηριότητες τους, γνωστοποιώντας όπου συντρέχει τέτοια περίπτωση, τα θέματα που σχετίζονται με τη συνεχιζόμενη δραστηριότητα και τη χρήση της λογιστικής βάσης της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, εκτός και εάν το Διοικητικό Συμβούλιο είτε προτίθεται να ρευστοποιήσει την Τράπεζα και τον Όμιλο ή να διακόψει τις δραστηριότητες τους ή δεν έχει άλλη ρεαλιστική εναλλακτική επιλογή από το να προχωρήσει σ' αυτές τις ενέργειες.

Οι υπεύθυνοι για τη διακυβέρνηση έχουν την ευθύνη εποπτείας της διαδικασίας χρηματοοικονομικής αναφοράς της Τράπεζας και του Ομίλου.

Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Οι στόχοι μας είναι να αποκτήσουμε εύλογη διασφάλιση για το κατά πόσο οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις, στο σύνολο τους, είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος και να εκδώσουμε έκθεση ελεγκτή, η οποία περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Η εύλογη διασφάλιση συνιστά διασφάλιση υψηλού επιπέδου, αλλά δεν είναι εγγύηση ότι ο έλεγχος που διενεργείται σύμφωνα με τα ΔΠΕ, που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, θα εντοπίζει πάντα ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν από απάτη ή από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη όταν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε εύλογα να αναμένεται ότι θα επηρέαζαν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών, που λαμβάνονται με βάση αυτές τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Ως καθήκον του ελέγχου, σύμφωνα με τα ΔΠΕ που έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

- Εντοπίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζοντας και διενεργώντας ελεγκτικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς και αποκτούμε ελεγκτικά τεκμήρια που είναι επαρκή και κατάλληλα για να παρέχουν βάση για την γνώμη μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι υψηλότερος από αυτόν που οφείλεται σε λάθος, καθώς η απάτη μπορεί να εμπεριέχει συμπαιγνία, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς διαβεβαιώσεις ή παράκαμψη των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου.
- Κατανοούμε τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την διατύπωση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου.
- Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών πολιτικών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και το εύλογο των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από το Διοικητικό Συμβούλιο.
- Αποφαινόμαστε για την καταλληλότητα της χρήσης από το Διοικητικό Συμβούλιο της λογιστικής αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν για το εάν υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα σχετικά με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να υποδηλώνουν ουσιώδη αβεβαιότητα ως προς την ικανότητα της Τράπεζας και του Ομίλου να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους. Εάν συμπεράνουμε ότι υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεση ελεγκτή να επιστήσουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ή εάν αυτές οι γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς να διαφοροποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτώνται μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα η Τράπεζα και ο Όμιλος να παύσουν να λειτουργούν ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.
- Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, τη δομή και το περιεχόμενο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, καθώς και το κατά πόσο οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν τις υποκείμενες συναλλαγές και τα γεγονότα με τρόπο που επιτυγχάνεται η εύλογη παρουσίαση.
- Συγκεντρώνουμε επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση των οντοτήτων ή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εντός του Ομίλου για την έκφραση γνώμης επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Είμαστε υπεύθυνοι για την καθοδήγηση, την επίβλεψη και την εκτέλεση του ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου. Παραμένουμε αποκλειστικά υπεύθυνοι για την ελεγκτική μας γνώμη.

Έκθεση Ελέγχου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων 31 Δεκεμβρίου 2018

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, το σχεδιαζόμενο εύρος και το χρονοδιάγραμμα του ελέγχου, καθώς και σημαντικά ευρήματα του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων όποιων σημαντικών ελλείψεων στις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου εντοπίζουμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

Επιπλέον, δηλώνουμε προς τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση ότι έχουμε συμμορφωθεί με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας περί ανεξαρτησίας και γνωστοποιούμε προς αυτούς όλες τις σχέσεις και άλλα θέματα που μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι επηρεάζουν την ανεξαρτησία μας και τα σχετικά μέτρα προστασίας, όπου συντρέχει περίπτωση.

Από τα θέματα που γνωστοποιήθηκαν στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, καθορίζουμε τα θέματα εκείνα που ήταν εξέχουσας σημασίας για τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της τρέχουσας περιόδου και ως εκ τούτου αποτελούν τα κύρια θέματα ελέγχου. Περιγράφουμε τα θέματα αυτά στην έκθεση ελεγκτή.

Έκθεση επί άλλων νομικών και κανονιστικών απαιτήσεων

1. Συμπληρωματική Έκθεση προς την Επιτροπή Ελέγχου

Η γνώμη μας επί των συνημμένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι συνεπής με την προβλεπόμενη από το άρθρο 11 του Κανονισμού ΕΕ 537/2014 Συμπληρωματική Έκθεσή μας προς την Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας.

2. Διορισμός ελεγκτή

Διοριστήκαμε για πρώτη φορά ως Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές της Τράπεζας με την από 30 Ιουνίου 2017 απόφαση της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων. Ο διορισμός μας έχει αδιαλείπτως ανανεωθεί, καλύπτοντας μια συνολική περίοδο ελέγχου 2 ετών, με βάση τις κατ' έτος λαμβανόμενες αποφάσεις της τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων.

ΠράιςγουοτερχάουςΚούπερς

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Ανώνυμη Ελεγκτική Εταιρεία

Ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής

Λεωφ. Κηφισίας 268, Χαλάνδρι 152 32

Αρ. Μ. ΣΟΕΛ 113

Μάριος Ψάλτης

Αρ. Μ. ΣΟΕΛ 38081

Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης

31 Δεκεμβρίου 2018

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	17	5.138	1.778	4.904	1.491
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	18	2.587	1.736	2.507	1.723
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	19	4.519	1.793	4.508	1.773
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	3.791	3.681	3.791	3.673
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	21	30.134	37.941	29.103	36.248
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	22	4.440	3.780	4.239	3.452
Ακίνητα επενδύσεων	23	1.016	874	6	6
Συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις	43	-	-	1.467	1.443
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	24	8	8	7	7
Υπεραξία επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	25	150	132	147	125
Ενσώματα πάγια στοιχεία	26	1.046	1.086	262	248
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	4.909	4.916	4.906	4.906
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος		359	421	351	410
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	28	1.777	1.612	1.637	1.459
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	29	5.221	5.010	1.452	1.461
Σύνολο ενεργητικού		65.095	64.768	59.287	58.425
ΠΑΘΗΤΙΚΟ					
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	30	7.667	7.341	8.143	7.673
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	20	2.131	3.798	2.131	3.798
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31	43.027	40.265	42.249	38.849
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	32	1.146	1.026	848	742
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	33	268	171	-	-
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	27	14	6	-	-
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	11	239	254	237	251
Φόρος εισοδήματος		9	10	-	-
Λοιπά στοιχεία παθητικού	34	864	995	930	898
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	29	4.092	3.523	111	-
Σύνολο παθητικού		59.457	57.389	54.649	52.211
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο	36	2.744	2.744	2.744	2.744
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	36	13.866	13.866	13.863	13.863
Αποθεματικά & αποτελέσματα εις νέον	38	(11.570)	(9.912)	(11.969)	(10.393)
Ποσά αναγνωρισμένα απευθείας στα ίδια κεφάλαια σχετιζόμενα με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	29	(78)	(2)	-	-
Ίδια κεφάλαια μετόχων Τράπεζας		4.962	6.696	4.638	6.214
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	39	676	683	-	-
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		5.638	7.379	4.638	6.214
Σύνολο παθητικού και ιδίων κεφαλαίων		65.095	64.768	59.287	58.425

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κατάσταση Αποτελεσμάτων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1. έως 31.12.2018	31.12.2017	Από 1.1. έως 31.12.2018	31.12.2017
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες					
		1.337	1.780	1.244	1.682
		(243)	(248)	(212)	(218)
		1.094	1.532	1.032	1.464
	6				
		332	302	294	261
		(92)	(69)	(82)	(64)
	7	240	233	212	197
	8	17	(124)	14	(151)
	9	(31)	(47)	67	(48)
		1.320	1.594	1.325	1.462
	10	(562)	(562)	(528)	(528)
	12	(269)	(266)	(286)	(287)
		(90)	(90)	(68)	(68)
	13	(312)	(807)	(299)	(822)
	14	(78)	-	(78)	-
		9	(131)	66	(243)
	15	(37)	(27)	(4)	(3)
		(28)	(158)	62	(246)
	29	(22)	(254)	(55)	255
		(50)	(412)	7	9
		34	31	-	-
		(84)	(443)	7	9
	16	€(0,07)	€(0,21)	€0,07	€(0,27)
	16	€(0,09)	€(0,48)	€0,01	€0,01

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κατάσταση Συνολικών Εσόδων για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018

Εκατ. €	Σημείωση	Όμιλος		Τράπεζα	
		Από 1.1. έως 31.12.2018	31.12.2017	Από 1.1. έως 31.12.2018	31.12.2017
Κέρδη/(ζημίες) περιόδου		(50)	(412)	7	9
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα):					
Στοιχεία τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:					
Αξιόγραφα διαθέσιμα προς πώληση, μετά από φόρους		-	108	-	116
Επενδύσεις σε χρωστικούς τίτλους επιμετρώμενες στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων ("ΕΑΜΛΣΕ"), μετά από φόρους		(95)	-	(63)	-
Συναλλαγματικές διαφορές, μετά από φόρους		(1)	136	-	(5)
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα		(96)	244	(63)	111
Στοιχεία τα οποία μεταγενέστερα δεν μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:					
Επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους επιμετρώμενες στην ΕΑΜΛΣΑ, μετά από φόρους		(17)	-	(18)	-
Επανεκτίμηση της καθαρής υποχρέωσης / περιουσιακού στοιχείου, μετά από φόρους		3	(2)	3	(4)
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα δεν μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα		(14)	(2)	(15)	(4)
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα) περιόδου, μετά από φόρους	37	(110)	242	(78)	107
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα/(έξοδα) περιόδου		(160)	(170)	(71)	116
Αναλογούντα σε:					
Μετόχους μη ελεγχουσών συμμετοχών		34	31	-	-
Μετόχους της Τράπεζας		(194)	(201)	(71)	116

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΑΥΛΟΣ Κ. ΜΥΛΩΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων – Όμιλος για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018

Αναλογούντα σε μετόχους της Τράπεζας

Εκατ. €	Μετοχικό Κεφάλαιο		Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	Ίδιες μετοχές	Αξιόγραφα στην ΕΑΜΛΣΕ	Αποθεματικό συναλ/κών διαφορών	Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης	Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	Προγράμματα καθορισμένων παροχών	Λοιπά αποθεματικά και αποτ/ματα εις νέον	Σύνολο	Μη ελέγχουσες συμμετοχές	Σύνολο
	Κοινές μετοχές	Κοινές μετοχές											
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	2.744	13.866		(1)	52	(123)	(119)	-	(163)	(9.349)	6.907	680	7.587
Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα) περιόδου	-	-	-	-	108	136	-	-	(2)	-	242	-	242
Κέρδη / (ζημιές) περιόδου	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(443)	(443)	31	(412)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα / (έξοδα) περιόδου	-	-	-	-	108	136	-	-	(2)	(443)	(201)	31	(170)
Διανομή μερίσματος	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(37)	(37)
Εξαγορές / πωλήσεις & συμμετοχές σε αυξήσεις κεφαλαίου θυγατρικών & συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης (Αγορές) / πωλήσεις ιδίων μετοχών	-	-	-	1	-	-	-	-	-	(11)	(11)	9	(2)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017 και την 1 Ιανουαρίου 2018	2.744	13.866		-	160	13	(119)	-	(165)	(9.803)	6.696	683	7.379
Επίδραση Δ.Π.Χ.Α. 9	-	-	-	-	42	-	-	-	-	(1.582)	(1.540)	-	(1.540)
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018 προσαρμοσμένο με την επίδραση του Δ.Π.Χ.Α. 9	2.744	13.866		-	202	13	(119)	-	(165)	(11.385)	5.156	683	5.839
Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα) περιόδου	-	-	-	-	(112)	(1)	-	-	3	-	(110)	-	(110)
Κέρδη / (ζημιές) περιόδου	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(84)	(84)	34	(50)
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα / (έξοδα) περιόδου	-	-	-	-	(112)	(1)	-	-	3	(84)	(194)	34	(160)
Διανομή μερίσματος	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(41)	(41)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	2.744	13.866		-	90	12	(119)	-	(162)	(11.469)	4.962	676	5.638

Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων – Τράπεζα για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018

Εκατ. €	Μετοχικό	Διαφορά από	Αξιόγραφα στην	Αποθεματικό	Προγράμματα	Λοιπά αποθεματικά	Σύνολο
	Κεφάλαιο	έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο					
	Κοινές μετοχές	Κοινές μετοχές					
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	2.744	13.863	(24)	(51)	(157)	(10.278)	6.097
Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα) περιόδου	-	-	116	(5)	(4)	-	107
Κέρδη περιόδου	-	-	-	-	-	9	9
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα / (έξοδα) περιόδου	-	-	116	(5)	(4)	9	116
Συγχώνευση μέσω απορρόφησης θυγατρικών	-	-	-	-	-	1	1
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017 και την 1 Ιανουαρίου 2018	2.744	13.863	92	(56)	(161)	(10.268)	6.214
Επίδραση Δ.Π.Χ.Α. 9	-	-	41	-	-	(1.546)	(1.505)
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018 προσαρμοσμένο με την επίδραση του Δ.Π.Χ.Α. 9	2.744	13.863	133	(56)	(161)	(11.814)	4.709
Λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα) περιόδου	-	-	(81)	-	3	-	(78)
Κέρδη περιόδου	-	-	-	-	-	7	7
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα / (έξοδα) περιόδου	-	-	(81)	-	3	7	(71)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	2.744	13.863	52	(56)	(158)	(11.807)	4.638

Κατάσταση Ταμειακών Ροών για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018

Εκατ. €	Όμιλος		Τράπεζα	
	Από 1.1 έως 31.12.2018	31.12.2017	Από 1.1 έως 31.12.2018	31.12.2017
Ταμειακές ροές λειτουργικών δραστηριοτήτων				
Κέρδη / (ζημίες) προ φόρων	14	(370)	12	12
Προσαρμογές για:				
Μη ταμειακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων & λουιές προσαρμογές:	471	1.261	226	578
Αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, και άυλων περιουσιακών στοιχείων	91	99	69	68
Αποσβέσεις διαφοράς υπέρ / υπό το άρτιο επενδυτικού χαρτοφυλακίου, δανείων & απαιτήσεων και δανειακών υποχρεώσεων	(14)	(28)	(13)	(16)
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	431	966	381	926
Προβλέψεις για παροχές προσωπικού	14	14	10	11
Αναλογία (κέρδων) / ζημιών από συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	-	(3)	-	-
Αποτέλεσμα από αντιστάθμιση κινδύνου εύλογης αξίας	6	56	6	56
Έσοδα από μερίσματα αξιογράφων επενδύσεων	(3)	(3)	(180)	(120)
Καθαρό (κέρδος) / ζημία από πώληση ενσώματων παγίων στοιχείων & ακινήτων επενδύσεων	(1)	(2)	1	(1)
Καθαρό (κέρδος) / ζημία από πώληση αξιογράφων επενδύσεων	(67)	(48)	(63)	(42)
Καθαρό (κέρδος) / ζημία από πώληση θυγατρικών	3	203	3	(308)
Δεδουλευμένοι τόκοι χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων και αποτελέσματα από επαναγορά πιστωτικών τίτλων	4	7	3	4
Προσαρμογές αποτίμησης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1	(9)	1	(9)
Αρνητική υπεραξία	(2)	-	-	-
Λουιές μη ταμειακές λειτουργικές ροές	8	9	8	9
Καθαρή (αύξηση) / μείωση λειτουργικών απαιτήσεων:	182	1.747	161	1.810
Υποχρεωτικές καταθέσεις σε Κεντρικές Τράπεζες	(7)	321	(48)	(3)
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	(220)	(288)	(9)	162
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	420	18	411	44
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ενεργητικού	(109)	789	(119)	784
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	414	892	289	937
Λουιά στοιχεία ενεργητικού	(316)	15	(363)	(114)
Καθαρή αύξηση / (μείωση) λειτουργικών υποχρεώσεων:	3.971	(10.110)	3.942	(10.162)
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	351	(10.753)	470	(10.716)
Υποχρεώσεις προς πελάτες	3.671	1.671	3.498	1.532
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα παθητικού	191	(1.228)	193	(1.228)
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	(23)	(22)	(22)	(26)
Ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις	(17)	81	-	-
Φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε	(32)	129	(12)	144
Λουιά στοιχεία παθητικού	(170)	12	(185)	132
Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες	4.638	(7.472)	4.341	(7.762)
Ταμειακές ροές επενδυτικών δραστηριοτήτων				
Απόκτηση θυγατρικών, εκτός ταμειακών διαθεσίμων και ισοδυνάμων που αποκτήθηκαν	(50)	-	-	-
Συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών	-	-	(145)	2
Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών, εκτός ταμειακών διαθεσίμων και ισοδυνάμων που πωλήθηκαν	(28)	596	32	720
Διάθεση συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	-	9	-	-
Εισπραχθέντα μερίσματα από χαρτοφυλάκιο επενδύσεων και συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	3	4	110	116
Απόκτηση ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, και άυλων περιουσιακών στοιχείων	(151)	(188)	(106)	(80)
Εισπράξεις από διάθεση ενσώματων παγίων στοιχείων και ακινήτων επενδύσεων	29	13	3	7
Απόκτηση χαρτοφυλακίου επενδύσεων	(5.804)	(5.023)	(2.783)	(1.426)
Εισπράξεις από πώληση και εξόφληση χαρτοφυλακίου επενδύσεων	5.170	11.870	2.391	8.288
Καθαρές ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες	(831)	7.281	(498)	7.627
Ταμειακές ροές χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων				
Εισπράξεις από έκδοση πιστωτικών τίτλων και λουιτών δανειακών υποχρεώσεων	242	899	114	814
Αποπληρωμή πιστωτικών τίτλων, λουιτών δανειακών υποχρεώσεων και προνομιούχων τίτλων	(73)	(364)	(12)	(334)
Εισπράξεις από πώληση ιδίων μετοχών	20	34	-	-
Αγορά ιδίων μετοχών	(20)	(33)	-	-
Μερίσματα πληρωθέντα σε μη ελέγχουσες συμμετοχές	(41)	(36)	-	-
Καθαρές ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	128	500	102	480
Επίπτωση συναλλαγματικών διαφορών στο ταμείο και τα ταμειακά ισοδύναμα	2	(11)	3	(16)
Καθαρή αύξηση / (μείωση) ταμείου και ταμειακών ισοδυνάμων	3.937	298	3.948	329
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα έναρξης περιόδου	2.516	2.218	1.818	1.489
Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα τέλους περιόδου	6.453	2.516	5.766	1.818

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1: Γενικές πληροφορίες

Η **Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.** (εφεξής «ΕΤΕ» ή «Τράπεζα») ιδρύθηκε το 1841 και οι μετοχές της εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο Αθηνών («ΧΑ») το 1880. Η Τράπεζα έχει την έδρα της στην οδό Αιόλου 86, Αθήνα, (αριθμ. Γ.Ε.ΜΗ 237901000), τηλ.: (+30) 210 334 1000, www.tbg.gr. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, η Τράπεζα μπορεί να ιδρύει υποκαταστήματα, πρακτορεία και γραφεία αντιπροσωπείας οπουδήποτε στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Η Τράπεζα κατά τη διάρκεια των 178 ετών λειτουργίας της, έχει επεκτείνει το φάσμα των τραπεζικών υπηρεσιών που προσφέρει και καλύπτει όλα τα σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος μαζί με τις θυγατρικές της (εφεξής ο «Όμιλος») παρέχουν ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, το οποίο περιλαμβάνει λιανική και επιχειρηματική τραπεζική, διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, διαχείριση και εκμετάλλευση ακινήτων, χρηματιστηριακές, επενδυτικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες διεθνώς. Ο Όμιλος δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Νοτιοανατολική Ευρώπη στην οποία περιλαμβάνονται η Ρουμανία και η Βόρεια Μακεδονία, στην Κύπρο, στη Μάλτα και στην Αίγυπτο.

Η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, είναι η εξής:

Ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου

(Μη Εκτελεστικό Μέλος)

Κώστας Π. Μιχαηλίδης

Ο Διευθύνων Σύμβουλος

Παύλος Κ. Μυλωνάς⁽¹⁾

Εκτελεστικά Μέλη

Παναγιώτης Α. Δασμάνογλου⁽²⁾

Δημήτριος Ν. Καποτόπουλος⁽³⁾

Μη Εκτελεστικά Μέλη

Ιωάννης Γ. Ζωγραφάκης⁽⁴⁾

Ανεξάρτητα Μη Εκτελεστικά Μέλη^{(5), (6), (7)}

Χάρης Α. Μάκκας

Eva Cederbalk

Claude Edgar L.G. Piret

Andrew J. McIntyre⁽⁸⁾

John P.J. McCormick⁽⁹⁾

Εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας

Περικλής Φ. Δρούγκας⁽¹⁰⁾

⁽¹⁾ Την 18 Ιουλίου 2018, το Διοικητικό Συμβούλιο εξέλεξε τον κ. Παύλο Κ. Μυλωνά στη θέση του Διευθύνοντος Συμβούλου.

⁽²⁾ Την 26 Ιουλίου 2018, ο κ. Παναγιώτης Α. Δασμάνογλου εξελέγη ως εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου.

⁽³⁾ Την 24 Ιανουαρίου 2019, ο κ. Δημήτριος Ν. Καποτόπουλος εξελέγη ως εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, σε αντικατάσταση του παραιτηθέντος εκτελεστικού μέλους κ. Δημήτριου Γ. Δημόπουλου.

⁽⁴⁾ Την 26 Ιουλίου 2018, ο κ. Ιωάννης Γ. Ζωγραφάκης εξελέγη ως μη εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου.

⁽⁵⁾ Την 28 Φεβρουαρίου 2018, ο κ. Πέτρος Κ. Σαμπατακάκης παραιτήθηκε από τη θέση του ανεξάρτητου μη εκτελεστικού μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου.

⁽⁶⁾ Την 31 Ιανουαρίου 2018, ο κ. Arthur Michael Royal Aynsley παραιτήθηκε από τη θέση του ανεξάρτητου μη εκτελεστικού μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου.

⁽⁷⁾ Την 25 Ιουλίου 2018, η κ. Marianne T. Økland παραιτήθηκε από τη θέση του ανεξάρτητου μη εκτελεστικού μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου.

⁽⁸⁾ Την 23 Απριλίου 2018, ο κ. Andrew J.I. McIntyre εξελέγη ως ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου.

⁽⁹⁾ Την 26 Ιουλίου 2018, ο κ. John P.J. McCormick εξελέγη ως ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου.

⁽¹⁰⁾ Την 26 Ιουλίου 2018, ο κ. Περικλής Φ. Δρούγκας ορίστηκε ως εκπρόσωπος του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σύμφωνα με το Ν. 3864/2010, όπως ισχύει, σε αντικατάσταση του κ. Χριστόφορου Ε. Κουφαλιά.

Όλα τα μέλη εκλέχθηκαν από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων, για περίοδο που δεν υπερβαίνει τα 3 έτη και με δυνατότητα επανεκλογής. Η θητεία των παραπάνω μελών λήγει με την ετήσια Γενική Συνέλευση των μετόχων το 2021.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις υπόκεινται στην έγκριση της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της Τράπεζας.

Οι παρούσες ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας την 29 Μαρτίου 2019.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2: Περιλήψη σημαντικών λογιστικών αρχών

2.1 Βάση παρουσίασης

Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και οι ατομικές καταστάσεις της Τράπεζας για την περίοδο που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 (οι «χρηματοοικονομικές καταστάσεις»), έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (εφεξής «ΔΠΧΑ») όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (η «Ε.Ε.»).

Τα ποσά απεικονίζονται στρογγυλοποιημένα σε εκατ. Ευρώ (εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά).

Όπου κρίθηκε απαραίτητο, τα συγκριτικά στοιχεία αναμορφώθηκαν προκειμένου να συνάδουν με αλλαγές στην παρουσίαση κατά την τρέχουσα περίοδο.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί σύμφωνα με την αρχή του ιστορικού κόστους, με εξαίρεση τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων και όλα τα συμβόλαια παραγώγων τα οποία επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους.

Η σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, προϋποθέτει τη διενέργεια εκτιμήσεων και παραδοχών, οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν τόσο τα λογιστικά υπόλοιπα των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, όσο και τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις για ενδεχόμενες απαιτήσεις και υποχρεώσεις κατά την ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, όπως επίσης και το ύψος των εσόδων και εξόδων που αναγνωρίστηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς. Η χρήση των διαθέσιμων πληροφοριών και η άσκηση εκτιμήσεων και παραδοχών στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών, αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία για τη διενέργεια εκτιμήσεων στις ακόλουθες περιοχές: προβλέψεις απομείωσης αξίας δανείων και λοιπών απαιτήσεων, αποτίμηση χρηματοοικονομικών μέσων μη διαπραγματεύσιμων σε ενεργείς αγορές, συμπεριλαμβανομένων παραγώγων μη διαπραγματεύσιμων σε οργανωμένη αγορά και συγκεκριμένων χρεωστικών τίτλων, απομείωση αξίας χαρτοφυλακίου επενδύσεων, έλεγχος απομείωσης της υπεραξίας και των άυλων περιουσιακών στοιχείων από επιχειρηματικές συνενώσεις, αξιολόγηση της δυνατότητας ανάκτησης των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, εκτίμηση των υποχρεώσεων από παροχές στο προσωπικό μετά την έξοδο από την υπηρεσία, ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις από εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις. Τα πραγματικά μελλοντικά αποτελέσματα ενδέχεται να διαφέρουν από αυτά που περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Οι περιοχές που εμπεριέχουν υψηλότερο βαθμό εκτιμήσεων, πολυπλοκότητας, ή περιοχές όπου οι παραδοχές και οι εκτιμήσεις έχουν σημαντική επίπτωση στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, παρουσιάζονται στη Σημείωση 3.

2.2 Συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Ρευστότητα

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα («ΕΚΤ») ανήλθε σε €2,25 δισ. από €2,75 δισ. την 31 Δεκεμβρίου 2017. Επιπρόσθετα, την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα είχε συνάψει συμβάσεις επαναγοράς ομολόγων με άλλους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς εξωτερικού (gepos) ύψους €5,4 δισ., ενώ χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία της Τράπεζας αξίας σε μετρητά ύψους €9,3 δισ. ήταν διαθέσιμα για περαιτέρω αύξηση της ρευστότητας από το Ευρωσύστημα.

Κεφαλαιακή επάρκεια

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών κατηγορίας 1 («CET1») διαμορφώθηκε σε 16,1%, υπερβαίνοντας τις απαιτήσεις του Συνολικού Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας με ποσοστό 12,875% και 13,75% για το 2018 και 2019, αντίστοιχα, (βλ. Σημείωση 4.7).

Εξελίξεις στο μακροοικονομικό περιβάλλον

Η οικονομική δραστηριότητα στην Ελλάδα επιταχύνθηκε το 2018, υποστηριζόμενη από την αύξηση των καθαρών εξαγωγών και την ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν («ΑΕΠ»), σε σταθερές τιμές, αυξήθηκε κατά 1,9%, σε ετήσια βάση, το 2018, σημειώνοντας την καλύτερη επίδοση των τελευταίων 11 ετών, και οι επίσημες εκτιμήσεις (μέσος όρος προβλέψεων Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ΔΝΤ) προβλέπουν περαιτέρω επιτάχυνση της αύξησης του ΑΕΠ στο 2,3% ετησίως το 2019, παρά την επιβράδυνση των οικονομιών της Ευρωζώνης κατά την ίδια περίοδο. Τα τελευταία στοιχεία ενός σημαντικού αριθμού δεικτών συγκυρίας και οικονομικού κλίματος υποδηλώνουν ότι αυτή η δυναμική θα διατηρηθεί και τους πρώτους μήνες του 2019.

Η επιτυχής ολοκλήρωση του Τρίτου Προγράμματος, η δημοσίευση των δύο πρώτων εκθέσεων αξιολόγησης της προόδου της χώρας υπό το Πλαίσιο Ενισχυμένης Εποπτείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και η συσσώρευση ενός σημαντικού ταμειακού αποθέματος από το ελληνικό κράτος, το οποίο καλύπτει τις χρηματοδοτικές ανάγκες του Ελληνικού Δημοσίου για περισσότερα από 4 έτη, συνέβαλαν στην περαιτέρω βελτίωση του οικονομικού κλίματος. Στο πεδίο των δημοσίων οικονομικών, η Ελλάδα αναμένεται να υπερβεί τους δημοσιονομικούς της στόχους για τρίτο συνεχές έτος το 2018. Ως εκ τούτου, μια δέσμη επεκτατικών μέτρων για το 2019 έχει θεσπιστεί, που αντιστοιχεί στο μέσο επίπεδο της επαναλαμβανόμενης δημοσιονομικής υπεραπόδοσης και αναμένεται να στηρίξει την εγχώρια ζήτηση, καθώς και τον κύκλο εργασιών των ελληνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια αγορά.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ωστόσο, ο ρυθμός βελτίωσης των συνθηκών ρευστότητας και η ενίσχυση της χρηματοοικονομικής θέσης του ιδιωτικού τομέα παραμένουν πολύ αδύναμα, όπως και οι επενδυτικές δαπάνες. Επιπλέον, παρά τη σημαντική πρόοδο, οι οικονομικές επιδόσεις της Ελλάδας και οι αποτιμήσεις των χρηματοοικονομικών στοιχείων παραμένουν ευάλωτες στην επιβράδυνση της οικονομίας στην Ευρωζώνη και την αυξημένη μεταβλητότητα στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Παράλληλα, η δεύτερη έκθεση αξιολόγησης της προόδου της χώρας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπό το Πλαίσιο Ενισχυμένης Εποπτείας και η αντίστοιχη πρώτη έκθεση επισκόπησης της πορείας της ελληνικής οικονομίας εκτός προγραμμάτων στήριξης από το ΔΝΤ, περιλαμβάνουν ορισμένες επισημάνσεις που αφορούν τη δημοσιονομική σταθερότητα και ανταγωνιστικότητα μεσοπρόθεσμα και συστήνουν τη διερεύνηση και αξιοποίηση όλων των δυνατικών λύσεων με σκοπό την ταχύτερη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, ώστε να ενισχυθεί η οικονομική ανάκαμψη της Ελλάδας τα επόμενα χρόνια.

2018 Stress Test

Μεταξύ Φεβρουαρίου και Απριλίου 2018, η ΕΚΤ διενήργησε άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων («2018 Stress Test») στις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες. Η άσκηση πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τη μεθοδολογία, τα σενάρια και τα υποδείγματα που εκπόνησε η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών («ΕΒΑ»). Τα αποτελέσματα του 2018 Stress Test δημοσιεύθηκαν την 5 Μαΐου 2018 και η ΕΚΤ δεν ζήτησε από την Τράπεζα την υποβολή πλάνου κεφαλαιακής ενίσχυσης.

Συμπέρασμα για τη συνέχιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Η Διοίκηση της ΕΤΕ έχει αποφανθεί ότι για την Τράπεζα δεν τίθεται θέμα συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας λαμβάνοντας υπόψη (α) την μείωση της χρηματοδότησης από την ECB και την πρόσβαση της Τράπεζας στη χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα με σημαντικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ως απόθεμα εγγυήσεων (β) τον CET1 του Ομίλου κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, όπου υπερβαίνει τον ελάχιστο Συνολικό Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας, ακόμα και μετά την εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 9, (γ) τα αποτελέσματα του 2018 Stress Test, βάσει των οποίων δεν προκύπτει ανάγκη για κατάρτιση πλάνου κεφαλαιακής ενίσχυσης (βλ. Σημείωση 4.7) και (δ) τις πρόσφατες εξελίξεις σχετικά με την ελληνική οικονομία και τις τελευταίες εκτιμήσεις σχετικά με του μακροοικονομικούς δείκτες.

2.3 Υιοθέτηση των Δ.Π.Χ.Α.

Νέα ΔΠΧΑ, διερμηνείες και τροποποιήσεις που τέθηκαν σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

- **ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα».** Την 1 Ιανουαρίου 2018, ο Όμιλος υιοθέτησε το ΔΠΧΑ 9 *Χρηματοοικονομικά Μέσα*, το οποίο αντικατέστησε το ΔΛΠ 39 *Χρηματοοικονομικά μέσα : Αναγνώριση και Επιμέτρηση* και τροποποίησε τις απαιτήσεις για ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, απομείωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και λογιστικής αντιστάθμισης.

Ο Όμιλος εφάρμοσε αναδρομικά το ΔΠΧΑ 9, αλλά επέλεξε να μην αναπροσαρμόσει τις προηγούμενες περιόδους, σύμφωνα με τις μεταβατικές διατάξεις του ΔΠΧΑ 9. Συνεπώς, οι συγκριτικές πληροφορίες για το 2017 έχουν δημοσιευτεί σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 και δεν είναι συγκρίσιμες με τις αντίστοιχες του 2018.

Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018, μείωσε την καθαρή θέση του Ομίλου κατά περίπου €1,5 δισ., εκ των οποίων το €1,3 δισ. οφείλεται σε αλλαγές των απαιτήσεων υπολογισμού προβλέψεων περιουσιακών στοιχείων και τα €0,2 δισ. σε αλλαγές των απαιτήσεων ταξινόμησης και επιμέτρησης. Περισσότερες πληροφορίες για την επίδραση του ΔΠΧΑ 9 κατά την υιοθέτηση του από τον Όμιλο υπάρχουν στη Σημείωση 48. Οι λογιστικές πολιτικές και οι σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές που εφαρμόζει ο Όμιλος ώστε να συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ, περιλαμβάνονται στις Σημειώσεις 2.7 και 3 αντίστοιχα.

- **ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις».** Το πρότυπο αναθεωρήθηκε σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 *Χρηματοοικονομικά Μέσα*. Ο Όμιλος υιοθέτησε το αναθεωρημένο πρότυπο την 1η Ιανουαρίου 2018.

- **ΔΠΧΑ 15 «Έσοδα από Συμβόλαια με Πελάτες».** Το ΔΠΧΑ 15 εισάγει ένα ενιαίο ολοκληρωμένο μοντέλο για τη λογιστική αντιμετώπιση των εσόδων που προέρχονται από συμβάσεις με πελάτες. Το ΔΠΧΑ 15 αντικατέστησε το υφιστάμενο λογιστικό πλαίσιο αναγνώρισης εσόδων, το οποίο περιλάμβανε το Δ.Λ.Π. 18 *Έσοδα*, το Δ.Λ.Π. 11 *Συμβάσεις Κατασκευής* και τις σχετικές με αυτά διερμηνείες. Η βασική αρχή του ΔΠΧΑ 15 είναι ότι μία επιχείρηση πρέπει να αναγνωρίσει έσοδα στο βαθμό που αντικατοπτρίζουν το τίμημα το οποίο η επιχείρηση δικαιούται από τη μεταβίβαση των αγαθών και την παροχή υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, το πρότυπο εισάγει μία προσέγγιση πέντε βημάτων για την αναγνώριση των εσόδων:

- Αναγνώριση της σύμβασης με τον πελάτη
- Αναγνώριση των υποχρεώσεων εκπλήρωσης των συμβάσεων
- Προσδιορισμός του τιμήματος της συναλλαγής
- Επιμερισμός του τιμήματος της συναλλαγής στις υποχρεώσεις εκπλήρωσης της σύμβασης
- Αναγνώριση του εσόδου όταν (ή καθόσον) η οικονομική οντότητα φέρνει εις πέρας τις υποχρεώσεις εκπλήρωσης.

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 15, η οικονομική οντότητα αναγνωρίζει έσοδο όταν (ή καθόσον) εκπληρώνονται οι όροι εκτέλεσης των συμβάσεων, π.χ. όταν ο έλεγχος των υποκείμενων στους όρους εκτέλεσης, αγαθών ή υπηρεσιών μεταβιβάζεται στον πελάτη. Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 15 δεν είχε σημαντική επίπτωση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας.

Τροποποιήσεις και διερμηνείες

-ΔΠΧΑ 4 (Τροποποίηση) Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» με το ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια συμβόλαια». Οι τροποποιήσεις εισάγουν δύο προσεγγίσεις. Το τροποποιημένο πρότυπο α) θα παρέχει την επιλογή σε όλες τις οντότητες που εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια να αναγνωρίζουν στα λοιπά συνολικά εισοδήματα και όχι στην κατάσταση αποτελεσμάτων, τις τυχόν αποκλίσεις που θα προκύψουν λόγω της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9, πριν την έκδοση του νέου προτύπου για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια, και β) θα παρέχει στις οντότητες, οι δραστηριότητες των οποίων αφορούν κυρίως τον κλάδο των ασφαλίσεων, την επιλογή για προσωρινή απαλλαγή από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 έως το 2021. Οι οντότητες οι οποίες θα αναβάλουν την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9, θα συνεχίσουν να εφαρμόζουν το υπάρχον πρότυπο ΔΛΠ 39 για τα χρηματοοικονομικά μέσα. Την 14 Νοεμβρίου 2018, το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αποφάσισε προσωρινά να προτείνει την τροποποίηση του ΔΠΧΑ 4, προκειμένου να επιτρέψει στις οντότητες να εφαρμόσουν το ΔΠΧΑ 9 ένα χρόνο αργότερα. Αυτό σημαίνει ότι οι υπαγόμενες οντότητες θα μπορούν να εφαρμόσουν τα δύο πρότυπα για πρώτη φορά για την περίοδο που αρχίζει την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2022.

Ο Όμιλος έχει επιλέξει την αναβολή της εφαρμογής των διατάξεων του ΔΠΧΑ 9 για τη θυγατρική ασφαλιστική εταιρεία, Εθνική Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών (Εθνική Α.Ε.Ε.Γ.Α.), όπως επιτρέπεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2017/1988 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από την 1η Ιανουαρίου 2018 έως την ημερομηνία υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 17 Ασφαλιστήρια Συμβόλαια. Κατά την 1 Ιανουαρίου 2018, η Εθνική Α.Ε.Ε.Γ.Α. έχει κατηγοριοποιηθεί ως διακοπέισα δραστηριότητα και θα συνεχίσει την εφαρμογή του ΔΛΠ 39 μετά την 1η Ιανουαρίου 2018.

-ΔΠΧΑ 2 (Τροποποίηση) Ταξινόμηση και επιμέτρηση παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών. Η τροποποίηση παρέχει διευκρινήσεις σχετικά με την βάση επιμέτρησης παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται σε μετρητά και τον λογιστικό χειρισμό σχετικά με τροποποιήσεις σε όρους που μεταβάλλουν μία παροχή που διακανονίζεται σε μετρητά σε παροχή που διακανονίζεται σε συμμετοχικούς τίτλους. Επιπλέον εισάγουν μία εξαίρεση όσον αφορά τις αρχές του ΔΠΧΑ 2 με βάση την οποία μία παροχή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν να επρόκειτο να διακανονιστεί εξ ολοκλήρου σε συμμετοχικούς τίτλους. Στις περιπτώσεις αυτές ο εργοδότης υποχρεούται να παρακρατά ένα ποσό προς κάλυψη των φορολογικών υποχρεώσεων των εργαζομένων που προκύπτουν από παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και να το αποδίδει στις φορολογικές αρχές. Η τροποποίηση δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

-ΔΠΧΑ 15 (Τροποποίηση) Διευκρινίσεις επί του ΔΠΧΑ 15 «Έσοδα από συμβάσεις με πελάτες». Η τροποποίηση διευκρινίζει τρεις περιοχές του προτύπου (αναγνώριση των υποχρεώσεων εκπλήρωσης των συμβολαίων, θέματα διάκρισης μεταξύ εντολέα και εντολοδόχου και παραχώρηση άδειας χρήσης) και παρέχει απαλλαγές κατά τη μετάβαση για συμβόλαια που έχουν τροποποιηθεί ή ολοκληρωθεί. Η τροποποίηση δεν είχε σημαντική επίπτωση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας.

-Διερμηνεία 22 «Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και προκαταβολές». Η διερμηνεία παρέχει καθοδήγηση σχετικά με το πώς προσδιορίζεται η ημερομηνία της συναλλαγής όταν εφαρμόζεται το πρότυπο που αφορά στις συναλλαγές σε ξένο νόμισμα, ΔΛΠ 21. Η διερμηνεία έχει εφαρμογή όταν μία οντότητα είτε καταβάλλει, είτε εισπράττει προκαταβολικά, τίμημα για συμβάσεις που εκφράζονται σε ξένο νόμισμα. Η διερμηνεία δεν είχε σημαντική επίπτωση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας.

-ΔΛΠ 40 (Τροποποίηση) Μεταφορές επενδυτικών ακινήτων. Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν ότι προκειμένου να μπορεί να πραγματοποιηθεί μεταφορά προς ή από τα επενδυτικά ακίνητα θα πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί αλλαγή στη χρήση. Προκειμένου να θεωρηθεί ότι έχει επέλθει αλλαγή στη χρήση ενός ακινήτου, θα πρέπει να αξιολογηθεί κατά πόσο το ακίνητο πληροί τον ορισμό και η αλλαγή στη χρήση να μπορεί να τεκμηριωθεί. Η τροποποίηση δεν είχε επίπτωση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας.

-Ετήσιες Βελτιώσεις στα ΔΠΧΑ 2014-2016. Οι τροποποιήσεις που έχουν εφαρμογή στον Όμιλο αφορούν μόνο στο ΔΛΠ 28 και διευκρινίζουν ότι όταν οι οργανισμοί διαχείρισης επενδύσεων κεφαλαίων, τα αμοιβαία κεφάλαια και οντότητες με παρόμοιες δραστηριότητες εφαρμόζουν την επιλογή να επιμετρούν τις συμμετοχές σε συγγενείς ή κοινοπραξίες σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αυτή η επιλογή θα πρέπει να γίνεται ξεχωριστά για κάθε συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία κατά την αρχική αναγνώριση. Η τροποποίηση δεν είχε επίπτωση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας.

-Τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 1, Παρουσίαση Οικονομικών Καταστάσεων. Σύμφωνα με τις τροποποιήσεις του ΔΛΠ 1, ο Όμιλος παρουσιάζει τα έσοδα και έξοδα από τόκους, που έχουν υπολογιστεί με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, των χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος και των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων, διακριτά από τα έσοδα και έξοδα από τόκους των χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, στις σημειώσεις. Η τροποποίηση δεν είχε σημαντική επίπτωση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας.

Νέα ΔΠΧΑ, τροποποιήσεις και διερμηνείες που θα τεθούν σε ισχύ μετά το 2018:

Νέα ΔΠΧΑ που θα τεθούν σε ισχύ μετά το 2018

-ΔΠΧΑ 16 «Μισθώσεις» (σε ισχύ για χρήσεις που αρχίζουν την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2019). Το ΔΠΧΑ 16 αντικαθιστά τις σχετικές οδηγίες περί μισθώσεων που περιλαμβάνονται στο ΔΛΠ 17 Μισθώσεις, ΕΔΔΠΧΑ 4 Προσδιορισμός του εάν μια συμφωνία εμπεριέχει μίσθωση, ΜΕΔ-15 Λειτουργικές μισθώσεις – Κίνητρα και ΜΕΔ-27 Εκτίμηση της ουσίας των συναλλαγών που συνεπάγονται το νομικό τύπο μιας μίσθωσης και καθορίζει αρχές για την αναγνώριση, επιμέτρηση, παρουσίαση και γνωστοποίηση των συμβάσεων μίσθωσης, με στόχο να εξασφαλιστεί ότι οι μισθωτές και οι εκμισθωτές παρέχουν σχετικές πληροφορίες που απεικονίζουν με ακρίβεια αυτές τις συναλλαγές.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Το ΔΠΧΑ 16 εισάγει ένα ενιαίο λογιστικό μοντέλο μίσθωσης για τους μισθωτές. Ένας μισθωτής αναγνωρίζει ένα δικαίωμα χρήσης (ΔΧ) ως περιουσιακό στοιχείο, το οποίο αντιπροσωπεύει το δικαίωμα του να χρησιμοποιεί το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο και μια υποχρέωση μίσθωσης η οποία αντιπροσωπεύει την υποχρέωσή του να καταβάλλει μισθώματα. Η υποχρέωση μίσθωσης, αρχικά, επιμετρύεται στην παρούσα αξία των μελλοντικών πληρωμών των μισθωμάτων, προεξοφλημένων με τη χρήση ενός επιτόκιου που εμπεριέχεται στη μίσθωση ή στην περίπτωση που αυτό το επιτόκιο δεν μπορεί να προσδιοριστεί εύκολα, με το επιτόκιο δανεισμού του μισθωτή (IBR). Το ΔΧ αρχικά επιμετρύεται στην αξία της υποχρέωσης μίσθωσης.

Μεταγενέστερα, το ΔΧ αποσβένεται στη διάρκεια της μίσθωσης και η χρηματοοικονομική υποχρέωση επιμετρύεται στο αποσβεσμένο κόστος. Το έξοδο λειτουργικής μίσθωσης που αναγνωρίζεται σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 αντικαθίσταται από το έξοδο της απόσβεσης του ΔΧ και από το έξοδο τόκου που προέρχεται από την αναστροφή της προεξόφλησης της υποχρέωσης μίσθωσης. Η αλλαγή στην παρουσίαση των εξόδων λειτουργικής μίσθωσης θα έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των ταμειακών ροών από λειτουργικές δραστηριότητες και την αντίστοιχη μείωση των ταμειακών ροών από χρηματοοικονομικές δραστηριότητες.

Υπάρχουν προαιρετικές εξαιρέσεις αναγνώρισης για τις βραχυπρόθεσμες μισθώσεις και τις μισθώσεις μικρής αξίας, για τις οποίες οι πληρωμές των μισθωμάτων αναγνωρίζονται ως λειτουργικά έξοδα κατά τη διάρκεια της μίσθωσης με τη σταθερή μέθοδο.

Η λογιστική αντιμετώπιση από την πλευρά του εκμισθωτή παραμένει ίδια με το τρέχον πρότυπο – δηλαδή οι εκμισθωτές εξακολουθούν να κατατάσσουν τις μισθώσεις ως χρηματοδοτικές ή λειτουργικές χρησιμοποιώντας τα ίδια κριτήρια ταξινόμησης με του ΔΛΠ 17.

Μισθώσεις στις οποίες ο Όμιλος είναι Εκμισθωτής

Δεν αναμένεται σημαντική επίδραση στις χρηματοδοτικές μισθώσεις του Ομίλου ή στις μισθώσεις στις οποίες ο Όμιλος είναι εκμισθωτής.

Μισθώσεις στις οποίες ο Όμιλος είναι Μισθωτής

Ο Όμιλος θα εφαρμόσει την τροποποιημένη αναδρομική προσέγγιση, όπου το ΔΧ είναι ίσο με την υποχρέωση της μίσθωσης κατά την υιοθέτηση του νέου πρωτύπου και δεν θα αναμορφώσει τα συγκριτικά στοιχεία. Ο Όμιλος σχεδιάζει να εφαρμόσει την πρακτική μέθοδο και να εξαιρέσει, κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 16, τον ορισμό της μίσθωσης και να μην επαναξιολογήσει εάν μία σύμβαση είναι ή περιέχει μίσθωση. Ως εκ τούτου, κατά την ημερομηνία μετάβασης (δηλαδή την 1η Ιανουαρίου 2019), ο Όμιλος θα εφαρμόσει το ΔΠΧΠ 16 μόνο στις συμβάσεις που είχαν προηγουμένως αναγνωριστεί ως μισθώσεις βάσει του ΔΛΠ 17 και της Διερμηνείας ΕΔΠΧΑ 4. Επιπλέον, ο Όμιλος έχει αποφασίσει να κάνει χρήση των επιλογών που παρέχονται για τις βραχυπρόθεσμες μισθώσεις και τις μισθώσεις μικρής αξίας.

Η σημαντικότερη εκτίμηση που χρησιμοποιήθηκε για την επιμέτρηση της υποχρέωσης μίσθωσης αφορά το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για την προεξόφληση των μισθωμάτων στην παρούσα τους αξία από την ημερομηνία της πρώτης εφαρμογής. Ο Όμιλος θα χρησιμοποιήσει το επιτόκιο δανεισμού του (IBR) από την 1η Ιανουαρίου 2019, το οποίο εκτιμήθηκε χρησιμοποιώντας διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τις καλυμμένες ομολογίες έκδοσης της Τράπεζας, οι οποίες λήγουν το 2020 και την καμψύλη αποδόσεων των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με ισοδύναμη πιστοληπτική αξιολόγηση. Ο προσδιορισμός της δομής των όρων του επιτοκίου του εσωτερικού δανεισμού (IBR) συνεπάγεται σημαντικές κρίσεις και αβεβαιότητες. Μία μικρή αλλαγή στο χρησιμοποιούμενο επιτόκιο εσωτερικού δανεισμού (IBR) θα μεταβάλλει σημαντικά την αξία των υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις και τα αντίστοιχα ΔΧ, επομένως το επιτόκιο εσωτερικού δανεισμού (IBR) θεωρείται σημαντική λογιστική εκτίμηση.

Στις 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν μη ακυρώσιμες δεσμεύσεις λειτουργικής μίσθωσης ύψους €0,2 δισ. και €1,6 δισ., αντίστοιχα. Δεδομένου ότι οι περισσότερες από αυτές τις ρυθμίσεις αφορούν μισθώσεις εκτός από βραχυπρόθεσμων και μικρής αξίας μισθώσεις, το ΔΠΧΠ 16 αναμένεται να αυξήσει τα περιουσιακά στοιχεία του Ομίλου και της Τράπεζας κατά €0,1 δισ. και €1,1 δισ. αντίστοιχα και ισόποσα τις υποχρεώσεις του Ομίλου και της Τράπεζας με ασημαντη επίδραση στα ίδια κεφάλαια.

Σε σχέση με την εκτιμώμενη επίδραση στα εποπτικά κεφάλαια, την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο δείκτης CET1 του Ομίλου και της Τράπεζας αναμένεται να μειωθεί κατά περίπου 5 μ.β. και 56 μ.β. αντίστοιχα.

-ΔΠΧΑ 17 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια» σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη από την 1 Ιανουαρίου 2021 και μετά, όπως εκδόθηκε από το IASB). Το ΔΠΧΑ 17 εκδόθηκε τον Μάιο του 2017 και αντικαθιστά το ΔΠΧΑ 4. Την 14 Νοεμβρίου 2018, το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αποφάσισε προσωρινά να παρατείνει την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 17 κατά ένα έτος έως την περίοδο που αρχίζει την ή μετά την 1 Ιανουαρίου 2022. Το ΔΠΧΑ 17 καθιερώνει τις αρχές για την αναγνώριση, επιμέτρηση, παρουσίαση καθώς και τις γνωστοποιήσεις των ασφαλιστήριων συμβολαίων που βρίσκονται στο πεδίο εφαρμογής του προτύπου και σκοπός του είναι να διασφαλίσει ότι μία οντότητα παρέχει σχετικές πληροφορίες που αντιπροσωπεύουν ακριβδία και τα συμβόλαια αυτά. Το νέο πρότυπο επιλύει τα προβλήματα συγκρισιμότητας που είχε δημιουργήσει το ΔΠΧΑ 4 καθώς απαιτεί όλα τα ασφαλιστήρια συμβόλαια να λογιστικοποιούνται με τρόπο συνεπή. Οι ασφαλιστικές υποχρεώσεις θα επιμετρώνται σε τρέχουσες αξίες και όχι σε ιστορικό κόστος. Το πρότυπο δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη από την Ε.Ε. Ο Όμιλος είναι σε διαδικασία υλοποίησης του ΔΠΧΑ 17. Η λογιστική πρακτική και ερμηνεία του προτύπου βρίσκεται ακόμη εν εξελίξει και ενέχεται να υπάρξουν αλλαγές σε αυτό, συνεπώς το πιθανό αντίκτυπο από την υιοθέτηση και υλοποίηση του νέου προτύπου δεν μπορεί να προσδιοριστεί με σαφήνεια.

Τροποποιήσεις και διερμηνείες που θα τεθούν σε ισχύ μετά το 2018

Διερμηνεία 22 «Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και προκαταβολές» σε ισχύ για χρήσεις με ημερομηνία έναρξης την 1 Ιανουαρίου 2021 και μετά, όπως εκδόθηκε από το IASB. Η διερμηνεία καλύπτει τις συναλλαγές σε ξένο νόμισμα στις περιπτώσεις αναγνώρισης μη νομισματικού περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης λόγω πληρωμής ή είσπραξης προκαταβολής πριν την αναγνώριση του σχετικού περιουσιακού στοιχείου, εξόδου ή εσόδου. Δεν ισχύει στις περιπτώσεις επιμέτρησης του σχετικού περιουσιακού στοιχείου, εξόδου ή

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

εσόδου κατά την αρχική αναγνώριση στην εύλογη αξία ή στην εύλογη αξία της προκαταβολής όταν λαμβάνει χώρα σε διαφορετική ημερομηνία από αυτή της αρχικής αναγνώρισης του μη νομισματικού περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης. Δεν απαιτείται η εφαρμογή της διερμηνείας σε φόρους εισοδήματος, καθώς και σε ασφαλιστήρια και αντισταθμιστήρια συμβόλαια.

Συμπέρασμα: Η συναλλαγματική ισοτιμία που θα χρησιμοποιηθεί στις περιπτώσεις συναλλαγών σε ξένο νόμισμα, είναι της ημέρας αρχικής αναγνώρισης του μη νομισματικού περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης λόγω πληρωμής ή είσπραξης προκαταβολής. Στις περιπτώσεις πολλαπλών πληρωμών ή εισπράξεων προκαταβολών, θα χρησιμοποιηθεί η ισοτιμία της κάθε ημέρας που έλαβε χώρα η προκαταβολή. Η Διερμηνεία έχει υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

-Διερμηνεία 23 «Αβεβαιότητα σχετικά με τον χειρισμό θεμάτων φορολογίας εισοδήματος» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη από την 1 Ιανουαρίου 2019 και μετά, όπως εκδόθηκε από το IASB). Η διερμηνεία παρέχει επεξηγήσεις ως προς την αναγνώριση και επιμέτρηση του αναβαλλόμενου και του τρέχοντος φόρου εισοδήματος όταν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με την φορολογική αντιμετώπιση κάποιων στοιχείων. Η διερμηνεία 23 έχει εφαρμογή σε όλες τις πτυχές της λογιστικοποίησης του φόρου εισοδήματος όταν υπάρχει τέτοια αβεβαιότητα, συμπεριλαμβανομένου του φορολογητέου κέρδους/ζημιάς, της φορολογικής βάσης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, των φορολογικών κερδών και φορολογικών ζημιών και των φορολογικών συντελεστών. Η διερμηνεία έχει υιοθετηθεί από την Ε.Ε.

-ΔΛΠ 19 (Τροποποίηση) «Τροποποίηση προγράμματος, περικοπή ή διακανονισμός» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη από την 1 Ιανουαρίου 2019 και μετά, όπως εκδόθηκε από το IASB). Οι τροποποιήσεις καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι οντότητες πρέπει να προσδιορίζουν τα συνταξιοδοτικά έξοδα όταν λαμβάνουν χώρα αλλαγές σε συνταξιοδοτικά προγράμματα καθορισμένων παροχών. Η τροποποίηση έχει υιοθετηθεί από την Ε.Ε.

-Ετήσιες Βελτιώσεις στα ΔΠΧΑ 2015-2017 (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη από την 1 Ιανουαρίου 2019 και μετά, όπως εκδόθηκε από το IASB). Οι τροποποιήσεις που έχουν υιοθετηθεί από την Ε.Ε., επηρεάζουν τα ακόλουθα πρότυπα:

ΔΠΧΑ 3 – Τροποποιήθηκε ώστε να διευκρινιστεί πως μια οντότητα επαναεπιμετρά το ποσοστό που κατείχε προηγουμένως σε μία από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα όταν αποκτά τον έλεγχο της επιχείρησης αυτής.

ΔΠΧΑ 11 – Τροποποιήθηκε ώστε να διευκρινιστεί πως μια οντότητα δεν επαναεπιμετρά το ποσοστό που κατείχε προηγουμένως σε μία από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα όταν αποκτά από κοινού έλεγχο στην επιχείρηση αυτή.

ΔΛΠ 12 – Διευκρινίζεται ότι μια οντότητα λογιστικοποιεί όλες τις επιπτώσεις στο φόρο εισοδήματος από πληρωμές μερισμάτων με τον ίδιο τρόπο.

ΔΛΠ 23 – Διευκρινίζεται ότι μια οντότητα χειρίζεται ως μέρος του γενικού δανεισμού οποιοδήποτε δάνειο αναλήφθηκε ειδικά για την ανάπτυξη ενός περιουσιακού στοιχείου όταν το στοιχείο αυτό είναι έτοιμο για τη χρήση την οποία προορίζεται ή την πώλησή του.

-ΔΠΧΑ 9 (Τροποποίηση) «Δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής με καταβολή αρνητικής ποινής εξόφλησης» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη από την 1 Ιανουαρίου 2019 και μετά). Οι τροποποιήσεις παρέχουν τη δυνατότητα στις εταιρείες να επιμετρούν συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία με δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής και εμπεριέχουν καταβολή αρνητικής ποινής εξόφλησης, στο αποσβεσμένο κόστος ή σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων αν πληρείται συγκεκριμένος όρος, αντί σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Η τροποποίηση έχει υιοθετηθεί από την Ε.Ε.

-ΔΛΠ 28 (Τροποποίηση) «Μακροπρόθεσμες Συμμετοχές σε Συγγενείς Επιχειρήσεις και Κοινοπραξίες» (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη από την 1 Ιανουαρίου 2019 και μετά, όπως εκδόθηκε από το IASB). Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν ότι οι οντότητες πρέπει να λογιστικοποιούν τις μακροπρόθεσμες συμμετοχές τους σε μία συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία - στην οποία δεν εφαρμόζεται η μέθοδος της καθαρής θέσης - με βάση το ΔΠΧΑ 9. Η τροποποίηση έχει υιοθετηθεί από την Ε.Ε.

Ορισμός Επιχειρηματικής Οντότητας - Τροποποίηση στο ΔΠΧΑ 3 (σε ισχύ για χρήσεις με έναρξη από την 1 Ιανουαρίου 2020 και μετά, όπως εκδόθηκε από το IASB). Το IASB εξέδωσε τροποποιήσεις για την έννοια της επιχειρηματικής οντότητας στο ΔΠΧΑ 3 – *Συνένωση Επιχειρήσεων* να βοηθήσει τις εταιρείες να καθορίσουν εάν ένα σύνολο αποκτώμενων δραστηριοτήτων και περιουσιακών στοιχείων αποτελούν μία Επιχειρηματική Οντότητα ή όχι, στο πλαίσιο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 3. Καθορίζονται οι ελάχιστες απαιτήσεις για τον ορισμό της Επιχειρηματικής Οντότητας, αφαιρείται η απαίτηση της αξιολόγησης για το εάν οι αντισυμβαλλόμενοι στην αγορά είναι ικανοί να αντικαταστήσουν κάποια ελλιπή στοιχεία κατά την συνένωση επιχειρήσεων, ώστε η αποκτώμενη επιχείρηση ή το σύνολο δραστηριοτήτων να συνεχίζει να παράγει αγαθά και υπηρεσίες, εισάγει κριτήρια σύμφωνα με τα οποία οι εταιρείες μπορούν να αξιολογήσουν εάν οι αποκτώμενες δραστηριότητες είναι ουσιαστικές, περιορίζει τον ορισμό της επιχειρηματικής οντότητας και των παραγόμενων αγαθών ή υπηρεσιών και εισάγει ένα προαιρετικό τεστ συγκέντρωσης εύλογης αξίας περιουσιακών στοιχείων. Οι τροποποιήσεις πρέπει να εφαρμοστούν σε συναλλαγές που έχουν γίνει κατά την ή μεταγενέστερα της αρχής της πρώτης περιόδου αναφοράς της 1 Ιανουαρίου 2020. Συνεπώς, οι εταιρείες δεν πρέπει να επαναξιολογήσουν τις αντίστοιχες συναλλαγές που έχουν πραγματοποιήσει σε προηγούμενες περιόδους αναφοράς. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμα από την Ε.Ε.

Ορισμός του Ουσιώδους– Τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 1 και στο ΔΛΠ 8 (σε ισχύ για τον Όμιλο από την 1 Ιανουαρίου 2020). Τον Οκτώβριο του 2018, το IASB έκδωσε τροποποιήσεις στο ΔΛΠ 1 *Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων* και ΔΛΠ 8 *Λογιστικές Πολιτικές, Αλλαγές σε λογιστικές Εκτιμήσεις και Λάθη*, για να εναρμονίσει τον ορισμό του «ουσιώδους» σε όλα τα πρότυπα και να αποσαφηνίσει συγκεκριμένες πτυχές του ορισμού. Ο νέος ορισμός αναφέρει ότι «η πληροφορία είναι ουσιώδης, εάν παραλείποντας, παραποιώντας ή παρεμποδίζοντας την, θα μπορούσε να επηρεαστούν οι αποφάσεις των γενικών χρηστών των Οικονομικών Καταστάσεων, με βάση αυτές τις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις οι οποίες περιέχουν οικονομικές πληροφορίες για μία επίχειρηση. Οι τροποποιήσεις αποσαφηνίζουν ότι το ουσιώδες εξαρτάται από την φύση ή την σημαντικότητα της πληροφορίας ή και από τα δύο. Μία επιχείρηση θα πρέπει να αξιολογήσει εάν μία πληροφορία μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλες πληροφορίες είναι ουσιώδης στο πλαίσιο των Οικονομικών Καταστάσεων. Οι τροποποιήσεις εφαρμόζονται μελλοντικά. Οι τροποποιήσεις δεν έχουν υιοθετηθεί από την Ε.Ε.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ο Όμιλος δεν έχει εφαρμόσει πρόωρα τις παρακάτω τροποποιήσεις και διερμηνείες, ωστόσο δεν αναμένεται να έχουν σημαντική επίπτωση στις ενοποιημένες και ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Εννοιολογικό Πλαίσιο

Τον Μάρτιο του 2018, το IASB εξέδωσε μια αναθεωρημένη έκδοση του Εννοιολογικού Πλαισίου για τη Χρηματοοικονομική Αναφορά (το «Πλαίσιο»), που θα έχει ισχύ για τις χρήσεις με έναρξη από την 1 Ιανουαρίου 2020 και μετά. Το Πλαίσιο καθορίζει τις θεμελιώδεις έννοιες της χρηματοοικονομικής αναφοράς που καθοδηγούν το IASB στην ανάπτυξη των ΔΠΧΑ. Το Πλαίσιο στηρίζει τα υπάρχοντα Πρότυπα αλλά δεν τα αντικαθιστά. Οι συντάκτες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων χρησιμοποιούν το Πλαίσιο ως σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη λογιστικών πολιτικών στις σπάνιες περιπτώσεις όπου μια συγκεκριμένη επιχειρηματική συναλλαγή δεν καλύπτεται από τα υπάρχοντα ΔΠΧΑ. Το IASB και η Επιτροπή Διερμηνειών ΔΠΧΑ θα αρχίσουν να χρησιμοποιούν το νέο Πλαίσιο άμεσα στην ανάπτυξη νέων ή στην τροποποίηση υφιστάμενων ΔΠΧΑ και διερμηνειών. Ο Όμιλος αξιολογεί επί του παρόντος την επίδραση του τροποποιημένου Πλαισίου στις λογιστικές του πολιτικές. Η τροποποίηση δεν έχει ακόμα υιοθετηθεί από την Ε.Ε..

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν έχουν υιοθετήσει αυτές τις τροποποιήσεις και ερμηνείες, ωστόσο δεν αναμένεται να έχουν σημαντική επίπτωση στις ενοποιημένες και ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

2.4 Ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις

2.4.1 Αρχές ενοποίησης

Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας και των θυγατρικών της (συμπεριλαμβανομένων των δομημένων εταιρειών), οι οποίες ελέγχονται από την Τράπεζα. Ο έλεγχος υφίσταται όταν και μόνο όταν, η Τράπεζα α) ασκεί εξουσία επί των θυγατρικών της β) διαθέτει τοποθετήσεις ή δικαιώματα με μεταβλητές αποδόσεις από τη συμμετοχή της στις θυγατρικές και γ) δυνατότητα να χρησιμοποιήσει την εξουσία της επί των θυγατρικών για να επηρεάσει το ύψος των αποδόσεών της.

Τα έσοδα και οι δαπάνες καθώς και τα λοιπά συνολικά έσοδα των θυγατρικών που αποκτώνται ή πωλούνται μέσα στη χρήση ενσωματώνονται στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων και στην ενοποιημένη κατάσταση συνολικών εσόδων αντίστοιχα, από την ημερομηνία απόκτησης των θυγατρικών έως την ημερομηνία πώλησής τους, σε κάθε περίπτωση. Τα καθαρά κέρδη / (ζημίες) της περιόδου και τα συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα/(έξοδα) των θυγατρικών επιμερίζονται μεταξύ των μετόχων της Τράπεζας και των μη ελεγχουσών συμμετοχών, ακόμη και αν αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προκύπτει αρνητικό υπόλοιπο των μη ελεγχουσών συμμετοχών.

Στην περίπτωση που οι θυγατρικές εφαρμόζουν διαφορετικές λογιστικές αρχές από εκείνες του Ομίλου, γίνονται οι αναγκαίες προσαρμογές στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις τους, προκειμένου να υπάρχει ομοιομορφία με τις λογιστικές αρχές του Ομίλου.

Όλες οι διεταιρικές συναλλαγές, τα διεταιρικά υπόλοιπα και τα διεταιρικά έσοδα και έξοδα απαλείφονται κατά την ενοποίηση.

2.4.2 Μη ελέγχουσες συμμετοχές

Οι μη ελέγχουσες συμμετοχές αναγνωρίζονται αρχικά είτε στην εύλογη αξία είτε στο αναλογικό ποσοστό τους επί των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της αποκτώμενης θυγατρικής. Η επιλογή της βάσης επιμέτρησης γίνεται ανά συναλλαγή. Μετά την εξαγορά, η λογιστική αξία των μη ελεγχουσών συμμετοχών είναι η αξία αυτών κατά την αρχική αναγνώριση πλέον το μερίδιο των μη ελεγχουσών συμμετοχών στις μετέπειτα μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων. Τα συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα / (έξοδα) επιμερίζονται στις μη ελέγχουσες συμμετοχές ακόμα και εάν αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προκύπτει αρνητικό υπόλοιπο μη ελεγχουσών συμμετοχών.

2.4.3 Μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου σε θυγατρικές οι οποίες δεν οδηγούν σε απώλεια του ελέγχου

Μεταβολές του ποσοστού συμμετοχής σε θυγατρική οι οποίες δεν επιφέρουν απώλεια του ελέγχου της, καταχωρούνται ως συναλλαγές μεταξύ των μετόχων. Οι λογιστικές αξίες των ιδίων κεφαλαίων των μετόχων της Τράπεζας και των μη ελεγχουσών συμμετοχών αναπροσαρμόζονται, προκειμένου να απεικονιστούν οι μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής των παραπάνω μετόχων επί της θυγατρικής. Τυχόν διαφορά μεταξύ του ποσού αναπροσαρμογής των μη ελεγχουσών συμμετοχών και της εύλογης αξίας του τμήματος που καταβλήθηκε ή εισπράχθηκε, αναγνωρίζεται απ' ευθείας στα ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας.

2.4.4 Απώλεια ελέγχου

Σε περίπτωση απώλειας του ελέγχου της θυγατρικής, το κέρδος ή η ζημία από την πώληση υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ (i) του αθροίσματος της εύλογης αξίας του τμήματος που εισπράχθηκε και της εύλογης αξίας του ποσοστού συμμετοχής που εξακολουθεί να υφίσταται στη θυγατρική και (ii) της λογιστικής αξίας, πριν από την πώληση, των περιουσιακών στοιχείων (συμπεριλαμβανομένης της υπεραξίας), των υποχρεώσεων και των μη ελεγχουσών συμμετοχών. Τα μη πραγματοποιημένα κέρδη ή ζημίες που είχαν αναγνωριστεί στα λοιπά συνολικά έσοδα και που προκύπτουν από την αποτίμηση στην εύλογη αξία περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής, λογιστικοποιούνται όπως εάν η Τράπεζα είχε πωλήσει απευθείας τα περιουσιακά αυτά στοιχεία (αναταξινόμηση στην κατάσταση αποτελεσμάτων ή απευθείας μεταφορά στα κέρδη εις νέον, σύμφωνα με τα ισχύοντα ΔΠΧΑ).

Η εύλογη αξία τυχόν συμμετοχής στη θυγατρική που εξακολουθεί να υφίσταται μετά την ημερομηνία της απώλειας του ελέγχου της, θεωρείται ως η εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 ή, όπου αυτό έχει εφαρμογή, ως το κόστος κατά την αρχική αναγνώριση μιας επένδυσης σε συγγενή εταιρεία ή κοινοπραξία.

2.4.5 Εισφορά περιουσιακών στοιχείων σε θυγατρική με ανταλλαγή μετοχών έκδοσης της θυγατρικής

Στην περίπτωση που η Τράπεζα εισφέρει ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, άυλα περιουσιακά στοιχεία ή επενδυτικά ακίνητα σε ήδη υπάρχουσα ή νέα θυγατρική εταιρεία με αντάλλαγμα μετοχές έκδοσης της θυγατρικής, η Τράπεζα καταχωρεί στις ατομικές της χρηματοοικονομικές καταστάσεις τη λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων που εισφέρονται ως συμμετοχές σε θυγατρικές επιχειρήσεις. Αυτού του είδους οι συναλλαγές δεν έχουν καμία επίδραση στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

2.4.6 Συγγενείς εταιρείες

Συγγενείς νοούνται οι εταιρείες επί των οποίων ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή, αλλά δεν ελέγχει. Εάν ο Όμιλος κατέχει, άμεσα ή έμμεσα, 20% ή περισσότερο των δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας στην οποία έχει επενδύσει, θεωρείται ότι ασκεί ουσιώδη επιρροή, εκτός εάν σαφώς μπορεί να αποδειχθεί ότι αυτό δεν ισχύει. Οι επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες ενσωματώνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Σύμφωνα με τη μέθοδο της καθαρής θέσης, οι επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες καταχωρούνται αρχικά στην αξία κτήσης τους. Η υπεραξία που προκύπτει κατά την απόκτηση μιας συγγενούς εταιρείας συμπεριλαμβάνεται στη λογιστική αξία της επένδυσης (μετά από οποιεσδήποτε σωρευμένες προβλέψεις απομείωσης). Η λογιστική αξία της επένδυσης αυξάνεται ή μειώνεται ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου στα κέρδη ή ζημίες της συγγενούς εταιρείας μετά την εξαγορά (αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου) και από τις κινήσεις στα αποθεματικά (αναγνωρίζονται στα αποθεματικά του Ομίλου). Το ποσό των μερισμάτων που εισπράχθηκαν από τη συγγενή εταιρεία κατά τη διάρκεια της χρήσης μειώνει τη λογιστική αξία της συγκεκριμένης επένδυσης. Οι επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες που πραγματοποιήθηκαν με αποκλειστικό σκοπό τη διάθεσή τους εντός ενός έτους από την ημερομηνία αγοράς τους, όταν δηλαδή η ουσιώδης επιρροή που ασκεί ο Όμιλος κρίνεται προσωρινή, καταχωρούνται στο λογαριασμό «Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού προοριζόμενα προς πώληση». Τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη από συναλλαγές μεταξύ του Ομίλου και των συγγενών εταιρειών, απαλείφονται σε ποσοστό που αφορά τη συμμετοχή του Ομίλου στις εταιρείες αυτές. Τυχόν τέτοιες ζημίες, που επίσης απαλείφονται, αποτελούν ένδειξη απομείωσης της αξίας του μεταβιβαζόμενου περιουσιακού στοιχείου. Όπου κρίθηκε απαραίτητο, τα οικονομικά στοιχεία των συγγενών επιχειρήσεων που χρησιμοποιήθηκαν κατά την εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης τροποποιήθηκαν προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέπειά τους με τις λογιστικές αρχές που έχει υιοθετήσει ο Όμιλος.

2.4.7 Σχήματα υπό κοινό έλεγχο

Σχήμα υπό κοινό έλεγχο είναι ένα σχήμα στο οποίο δύο ή περισσότερα μέρη έχουν κοινό έλεγχο. Ένα σχήμα υπό κοινό έλεγχο παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- α) Τα μέρη δεσμεύονται από μια συμβατική ρύθμιση και
- β) Η συμβατική ρύθμιση παρέχει σε δύο ή περισσότερα από τα εν λόγω μέρη κοινό έλεγχο του σχήματος.

Κοινός έλεγχος είναι ο συμβατικά συμφωνηθείς επιμερισμός του ελέγχου ενός σχήματος, ο οποίος υπάρχει μόνο όταν οι αποφάσεις σχετικά με τις συναφείς δραστηριότητες απαιτούν την ομόφωνη συγκατάθεση των μερών στα οποία επιμερίζεται ο έλεγχος.

Ένα σχήμα υπό κοινό έλεγχο είναι είτε μια από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα είτε μια κοινοπραξία.

Μία από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα είναι ένα σχήμα υπό κοινό έλεγχο όπου τα μέρη που έχουν κοινό έλεγχο διαθέτουν δικαιώματα επί των περιουσιακών στοιχείων και ευθύνες επί των υποχρεώσεων, έναντι του σχήματος. Τα εν λόγω μέρη ονομάζονται συμμετέχοντες σε από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα.

Κοινοπραξία είναι ένα σχήμα υπό κοινό έλεγχο όπου τα μέρη που έχουν κοινό έλεγχο διαθέτουν δικαιώματα επί των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του σχήματος. Τα εν λόγω μέρη ονομάζονται κοινοπρακτούντες.

Ο προσδιορισμός από τον Όμιλο του τύπου σχήματος υπό κοινό έλεγχο στον οποίο συμμετέχει, ως από κοινού ελεγχόμενης δραστηριότητας ή ως κοινοπραξίας εξαρτάται από τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών του σχήματος.

Στην περίπτωση συμμετοχής του Ομίλου σε από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα, ο Όμιλος αναγνωρίζει:

- α) τα περιουσιακά της στοιχεία, συμπεριλαμβανομένου του μεριδίου του σε οποιαδήποτε περιουσιακά στοιχεία του ανήκουν από κοινού β) τις υποχρεώσεις της, συμπεριλαμβανομένου του μεριδίου του σε οποιαδήποτε υποχρεώσεις τον βαρύνουν από κοινού γ) τα έσοδά του από την πώληση του μεριδίου του από την παραγωγή που προκύπτει από την από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα δ) το μερίδιό του στα έσοδα από την παραγωγή από την από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα και ε) τις δαπάνες του, συμπεριλαμβανομένου του μεριδίου του σε οποιαδήποτε δαπάνες που τον βαρύνουν από κοινού.

Σε περίπτωση που ο Όμιλος αποκτά συμμετοχή σε από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα η οποία θεωρείται ενιαίο σύνολο δραστηριοτήτων και περιουσιακών στοιχείων οι οποίες υπό καθεστώς διαχείρισης μπορούν να αποφέρουν οικονομικά οφέλη και συνεπώς πληρούν τον ορισμό της συνένωσης επιχειρήσεων του ΔΠΧΑ 3 *Συνενώσεις επιχειρήσεων*, εφαρμόζει, όλες τις αρχές λογιστικής του ΔΠΧΑ 3 *Συνενώσεις επιχειρήσεων* και άλλων προτύπων τα οποία δεν έρχονται σε αντίθεση με το ΔΠΧΑ 11 *Σχήματα υπό κοινό έλεγχο*, λαμβάνοντας υπόψη το ποσοστό συμμετοχής του στην από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα. Ο χειρισμός αυτός εφαρμόζεται τόσο κατά την απόκτηση της αρχικής συμμετοχής όσο και στην απόκτηση επιπρόσθετου ποσοστού συμμετοχής στην από κοινού ελεγχόμενη δραστηριότητα σε μεταγενέστερο στάδιο, όταν αυτή συνιστά επιχείρηση.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Στην περίπτωση συμμετοχής της Τράπεζας σε κοινοπραξία η Τράπεζα αναγνωρίζει τη συμμετοχή της ως επένδυση και λογιστικοποιεί την εν λόγω επένδυση με τη μέθοδο της καθαρής θέσης (βλ. Συγγενείς εταιρείες).

2.4.8 Επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας οι θυγατρικές, οι συγγενείς και οι κοινοπραξίες καταχωρούνται στο κόστος κτήσης μείον προβλέψεις απομείωσης.

2.4.9 Έλεγχος απομείωσης των επενδύσεων σε θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Ο Όμιλος και η Τράπεζα ελέγχουν σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, εάν υπάρχει ένδειξη ότι μία επένδυση σε θυγατρική, συγγενή ή κοινοπραξία έχει υποστεί απομείωση. Εάν υπάρχει τέτοια ένδειξη, ο Όμιλος εκτιμά την ανακτήσιμη αξία της επένδυσης. Όταν η λογιστική αξία μιας επένδυσης υπερβαίνει την εκτιμώμενη ανακτήσιμη αξία, τότε η λογιστική αξία απομειώνεται άμεσα στην ανακτήσιμη.

2.5 Συνένωση Επιχειρήσεων

2.5.1 Μέθοδος εξαγοράς

Οι εξαγορές επιχειρήσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 3 καταχωρούνται με τη μέθοδο της εξαγοράς. Το τίμημα που καταβάλλεται σε μία συνένωση επιχειρήσεων αποτιμάται στην εύλογη αξία, η οποία υπολογίζεται ως το άθροισμα των ευλόγων αξιών, κατά την ημερομηνία εξαγοράς, των περιουσιακών στοιχείων που εισφέρθηκαν από τον Όμιλο, των υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν από τον Όμιλο προς τους προηγούμενους ιδιοκτήτες της εξαγοραζόμενης επιχείρησης και των μετοχικών τίτλων που εξέδωσε ο Όμιλος σε αντάλλαγμα του ελέγχου της εξαγοραζόμενης επιχείρησης. Τα έξοδα που αφορούν στην εξαγορά καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων όταν πραγματοποιούνται.

Κατά την ημερομηνία εξαγοράς, τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτώνται και οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται καταχωρούνται στην εύλογη αξία τους την ημερομηνία της εξαγοράς, εκτός από:

- αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις και υποχρεώσεις ή περιουσιακά στοιχεία που αφορούν σε παροχές σε εργαζομένους καταχωρούνται και επιμετρώνται σύμφωνα με το ΔΛΠ 12 *Φορολογία εισοδήματος* και ΔΛΠ 19 *Παροχές σε Εργαζόμενους* αντίστοιχα,
- υποχρεώσεις ή μετοχικούς τίτλους που αφορούν σε προγράμματα παροχών της εξαγοραζόμενης επιχείρησης που εξαρτώνται από αξία μετοχών ή προγράμματα παροχών του Ομίλου που εξαρτώνται από αξία μετοχών, που συνάφθηκαν προς αντικατάσταση προγραμμάτων παροχών της εξαγοραζόμενης επιχείρησης που εξαρτώνται από αξία μετοχών, καταχωρούνται σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 2 *Παροχές που Εξαρτώνται από την Αξία των Μετοχών* κατά την ημερομηνία της εξαγοράς (βλ. Δικαιώματα προαίρεσης επί μετοχών), και
- περιουσιακά στοιχεία (ή ομάδες περιουσιακών στοιχείων προς διάθεση) που έχουν ταξινομηθεί ως προοριζόμενα προς πώληση σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 5 *Μη Κυκλοφορούντα Περιουσιακά Στοιχεία που Προορίζονται προς Πώληση και Διακοπείσες Δραστηριότητες* καταχωρούνται σύμφωνα με αυτό το πρότυπο.

2.5.2 Υπεραξία

Η υπεραξία καταχωρείται ως το υπερβάλλον μεταξύ (α) του αθροίσματος του τιμήματος που καταβλήθηκε, τυχόν μη ελεγχουσών συμμετοχών στην εξαγοραζόμενη επιχείρηση και της εύλογης αξίας τυχόν προηγούμενης συμμετοχής στην εξαγοραζόμενη επιχείρηση και (β) της καθαρής αξίας, κατά την ημερομηνία της εξαγοράς των περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν και των υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν. Εάν, μετά από επανεξέταση, η καθαρή αξία, κατά την ημερομηνία της εξαγοράς των περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν και των υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν υπερβαίνει το άθροισμα του τιμήματος που καταβλήθηκε, τυχόν μη ελεγχουσών συμμετοχών στην εξαγοραζόμενη επιχείρηση και της εύλογης αξίας τυχόν προηγούμενης συμμετοχής στην εξαγοραζόμενη επιχείρηση, η διαφορά καταχωρείται άμεσα στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.5.3 Ενδεχόμενο τίμημα

Σε περίπτωση που το τίμημα που συμφωνήθηκε κατά την συνένωση επιχειρήσεων, περιλαμβάνει περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις που προκύπτουν από ενδεχόμενο τίμημα, τότε το ενδεχόμενο τίμημα αποτιμάται στην εύλογη αξία του κατά την ημερομηνία εξαγοράς και συμπεριλαμβάνεται στο συνολικό τίμημα κατά τη συνένωση επιχειρήσεων. Μεταβολές στην εύλογη αξία του ενδεχόμενου τιμήματος οι οποίες εντάσσονται στις προσαρμογές της περιόδου οριστικοποίησης εξαγοράς αναγνωρίζονται αναδρομικά με αντίστοιχη προσαρμογή της υπεραξίας. Οι προσαρμογές της περιόδου οριστικοποίησης εξαγοράς προκύπτουν από νέες πληροφορίες που λαμβάνονται κατά την περίοδο οριστικοποίησης εξαγοράς (η οποία δε μπορεί να υπερβαίνει το ένα έτος από την ημερομηνία εξαγοράς) σχετικά με δεδομένα και καταστάσεις που υπήρχαν κατά την ημερομηνία εξαγοράς.

Μεταβολές στην εύλογη αξία του ενδεχόμενου τιμήματος οι οποίες δεν εντάσσονται στις προσαρμογές της περιόδου οριστικοποίησης εξαγοράς, λογιστικοποιούνται με βάση την ταξινόμηση του ενδεχόμενου τιμήματος. Όταν το ενδεχόμενο τίμημα ταξινομηθεί ως στοιχείο της καθαρής θέσης δεν επαναμετράται σε επόμενες περιόδους αναφοράς και η μετέπειτα εκκαθάρισή του αναγνωρίζεται στην καθαρή θέση. Εάν το ενδεχόμενο τίμημα ταξινομηθεί ως χρηματοοικονομικό μέσο του ΔΛΠ 39 ή μη χρηματοοικονομικό

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, σε επόμενες περιόδους αναφοράς επαναμετράται στην εύλογη αξία και το αποτέλεσμα της αποτίμησης (κέρδος ή ζημία) αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.5.4 Συνενώσεις επιχειρήσεων σε διαδοχικά στάδια

Όταν η συνένωση επιχειρήσεων πραγματοποιείται σε διαδοχικά στάδια, η συμμετοχή που κατείχε ο Όμιλος στην εξαγοραζόμενη επιχείρηση αποτιμάται στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία εξαγοράς (την ημερομηνία που ο Όμιλος αποκτά τον έλεγχο) και το προκύπτον κέρδος ή ζημία αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Ποσά που αναγνωρίστηκαν στα λοιπά συνολικά έσοδα και που προήλθαν από την εξαγοραζόμενη επιχείρηση πριν την απόκτηση του ελέγχου της, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εφόσον ο χειρισμός αυτός θα ήταν ο κατάλληλος σε περίπτωση πώλησής της.

2.5.5 Προσωρινή λογιστικοποίηση

Εάν για κάποια ποσά που αφορούν στην αρχική καταχώρηση μίας επιχειρηματικής συνένωσης οι αξίες δεν έχουν οριστικοποιηθεί έως την ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων της περιόδου στην οποία πραγματοποιήθηκε η επιχειρηματική συνένωση, ο Όμιλος καταχωρεί προσωρινές αξίες για τα ποσά αυτά. Τα προσωρινά ποσά προσαρμόζονται κατά την περίοδο οριστικοποίησης εξαγοράς (βλ. Ενδεχόμενο τίμημα), ή πρόσθετα περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις αναγνωρίζονται, ώστε να ληφθούν υπόψη νέες πληροφορίες σχετικά με δεδομένα και καταστάσεις που υπήρχαν κατά την ημερομηνία εξαγοράς, οι οποίες, εάν ήταν γνωστές, θα επηρέαζαν τα ποσά που αναγνωρίστηκαν εκείνη την ημερομηνία.

2.6 Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα

Τα στοιχεία που περιέχουν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιρειών του Ομίλου καταχωρούνται στο νόμισμα εκείνο που αποδίδει καλύτερα την οικονομική πραγματικότητα των υποκείμενων γεγονότων και συνθηκών που αφορούν την κάθε εταιρεία («λειτουργικό νόμισμα»). Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου παρουσιάζονται σε εκατομμύρια Ευρώ (€), που είναι το λειτουργικό νόμισμα της Τράπεζας.

Οι συναλλαγές σε ξένα νομίσματα μετατρέπονται στο λειτουργικό νόμισμα με βάση τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που ίσχυαν την ημερομηνία διενέργειας της εκάστοτε συναλλαγής. Τα συναλλαγματικά κέρδη και ζημίες που προκύπτουν από την εκκαθάριση αυτών των συναλλαγών και από τη μετατροπή των νομισματικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων από ξένο νόμισμα καταχωρούνται στα αποτελέσματα, εκτός εάν αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα ως κέρδη ή ζημίες από αποτελεσματική αντιστάθμιση ταμειακών ροών ή καθαρής επένδυσης. Οι συναλλαγματικές διαφορές από τη μετατροπή των χρεωστικών τίτλων και άλλων νομισματικών χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που αποτιμώνται σε εύλογες αξίες καταχωρούνται στο λογαριασμό «Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου». Οι συναλλαγματικές διαφορές από τη μετατροπή των μη νομισματικών χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων αποτελούν συστατικό στοιχείο της μεταβολής της εύλογης αξίας τους και καταχωρούνται είτε στην κατάσταση αποτελεσμάτων (π.χ. μετοχές του εμπορικού χαρτοφυλακίου) είτε στα Λοιπά συνολικά έσοδα (π.χ. μετοχές του χαρτοφυλακίου επενδύσεων). Μη νομισματικά στοιχεία που καταχωρούνται στο ιστορικό κόστος σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται χρησιμοποιώντας την συναλλαγματική ισοτιμία την ημερομηνία της συναλλαγής.

103

Κατά την σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις των οικονομικών μονάδων της αλλοδαπής μετατρέπονται σε Ευρώ χρησιμοποιώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που ίσχυαν κατά την ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, ενώ τα έσοδα και τα έξοδα μετατρέπονται με βάση τις μέσες συναλλαγματικές ισοτιμίες της περιόδου. Οι προκύπτουσες διαφορές από τη χρήση των συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά την ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των μέσων ισοτιμιών της περιόδου καθώς και από την επανεκτίμηση των εκ μεταφοράς ιδίων κεφαλαίων της οικονομικής οντότητας με την ισοτιμία της ημερομηνίας σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, καταχωρούνται στα Λοιπά συνολικά έσοδα στο λογαριασμό «συναλλαγματικές διαφορές».

Στην περίπτωση που ένα νομισματικό στοιχείο, αποτελεί μέρος της καθαρής επένδυσης της Τράπεζας στο εξωτερικό και είναι σε νόμισμα διαφορετικό από το λειτουργικό νόμισμα του Ομίλου ή της οντότητας στο εξωτερικό, οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις και των δύο εταιρειών, αναγνωρίζονται κατά την ενοποίηση στα Λοιπά συνολικά έσοδα. Κατά την πώληση μιας τέτοιας οικονομικής οντότητας εξωτερικού, οι εν λόγω συναλλαγματικές διαφορές καταχωρούνται στα αποτελέσματα ως μέρος του κέρδους ή της ζημίας από την πώληση.

Η τυχόν υπεραξία και οι αναπροσαρμογές σε εύλογες αξίες που προκύπτουν κατά την εξαγορά μιας οικονομικής οντότητας εξωτερικού αντιμετωπίζονται λογιστικά όπως όλα τα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις της οντότητας εξωτερικού και μετατρέπονται με τη συναλλαγματική ισοτιμία της ημερομηνίας σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

2.7 Ταξινόμηση και Επιμέτρηση Χρηματοοικονομικών μέσων κατά ΔΠΧΑ 9

Την 1 Ιανουαρίου 2018 ο Όμιλος υιοθέτησε το ΔΠΧΑ 9 *Χρηματοοικονομικά Μέσα*, το οποίο αντικατέστησε το ΔΛΠ 39 – *Χρηματοοικονομικά μέσα : Αναγνώριση και Επιμέτρηση*, και τροποποίησε τις απαιτήσεις για ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, απομείωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και λογιστικής αντιστάθμισης. Ο Όμιλος εφάρμοσε αναδρομικά το ΔΠΧΑ 9, αλλά επέλεξε να μην αναπροσαρμόσει τις προηγούμενες περιόδους, σύμφωνα με τις μεταβατικές διατάξεις του ΔΠΧΑ 9. Συνεπώς, οι συγκριτικές πληροφορίες για το 2017 έχουν δημοσιευτεί σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 και δεν είναι συγκρίσιμες με τις αντίστοιχες του 2018.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018, μείωσε την καθαρή θέση του Ομίλου κατά περίπου €1,5 δισ., εκ των οποίων το €1,3 δισ. οφείλεται σε αλλαγές των απαιτήσεων υπολογισμού προβλέψεων περιουσιακών στοιχείων και τα €0,2 δισ. σε αλλαγές των απαιτήσεων ταξινόμησης και επιμέτρησης. Περισσότερες πληροφορίες για την επίδραση του ΔΠΧΑ 9 κατά την υιοθέτηση του από τον Όμιλο παρουσιάζονται στη Σημείωση 48. Οι λογιστικές πολιτικές που εφαρμόζονται από τον Όμιλο για να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζονται κάτωθι:

2.7.1 Ταξινόμηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί τις ακόλουθες κατηγορίες επιμέτρησης για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία:

- Χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα σε αποσβεσμένο κόστος.
- Χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων («ΕΑΜΛΣΕ»), όπου τα σωρευτικά κέρδη/ζημίες αναταξινομούνται στα αποτελέσματα κατά την παύση αναγνώρισης.
- Συμμετοχικοί τίτλοι προσδιορισμένοι ως επιμετρούμενοι σε ΕΑΜΛΣΕ, όπου τα κέρδη/ζημίες παραμένουν στα λοιπά συνολικά έσοδα και δεν αναταξινομούνται στα αποτελέσματα κατά την παύση αναγνώρισης.
- Χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα, παράγωγα, επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους και αμοιβαία κεφάλαια σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων («ΕΑΜΑ»).

Με εξαίρεση τα χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα που προσδιορίζονται ως επιμετρούμενα σε ΕΑΜΑ κατά την αρχική τους αναγνώριση, τα περιουσιακά στοιχεία ταξινομούνται σε αποσβεσμένο κόστος ή σε ΕΑΜΛΣΕ με βάση:

α) το επιχειρηματικό μοντέλο του Ομίλου βάσει του οποίου γίνεται η διαχείριση του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, και

β) τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου.

Το ΔΠΧΑ 9 απαγορεύει το διαχωρισμό τυχόν ενσωματωμένων παραγώγων από μια υβριδική σύμβαση όταν το κύριο συμβόλαιο αποτελεί χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο εντός του πεδίου εφαρμογής του προτύπου. Στις περιπτώσεις αυτές, το σύνολο του υβριδικού χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ταξινομείται σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες.

Αξιολόγηση επιχειρηματικού μοντέλου

Τα επιχειρηματικά μοντέλα αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο ο Όμιλος διαχειρίζεται τα χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα για τη δημιουργία ταμειακών ροών. Η αξιολόγηση αυτή πραγματοποιείται βάσει σεναρίων τα οποία ο Όμιλος ευλόγως αναμένει να πραγματοποιηθούν και βασίζεται σε όλες τις σχετικές και αντικειμενικές πληροφορίες που είναι διαθέσιμες κατά το χρόνο αξιολόγησης των επιχειρηματικών μοντέλων. Αναφορικά με τα χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα, ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει τα ακόλουθα επιχειρηματικά μοντέλα:

- **Διακρατούμενα για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών:** Ο σκοπός του Ομίλου είναι η διακράτηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και η είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών. Όλα τα περιουσιακά στοιχεία αυτού του επιχειρηματικού μοντέλου δημιουργούν ταμειακές ροές σε καθορισμένες ημερομηνίες, οι οποίες συνίστανται αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων επί του εκάστοτε ανεξόφλητου κεφαλαίου (solely payments of principal and interest – SPPI). Τα χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα που ταξινομούνται σε αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος. Τα δάνεια που εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία ενδεχομένως να πουληθούν με σκοπό τη διαχείριση του κινδύνου συγκέντρωσης του πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου σε συγκεκριμένο πιστούχο, χώρα ή κλάδο, χωρίς να αυξάνεται ο μεμονωμένος πιστωτικός κίνδυνος του περιουσιακού στοιχείου. Οι πωλήσεις αυτές συνάδουν με τον σκοπό του επιχειρηματικού μοντέλου μόνο αν είναι σποραδικές (ακόμα και αν είναι σημαντικής αξίας) ή μη σημαντικής αξίας τόσο μεμονωμένα όσο και συνολικά (ακόμη και αν είναι συχνές).
- **Διακρατούμενα για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών καθώς και για ενδεχόμενη πώληση:** Ο σκοπός του επιχειρηματικού αυτού μοντέλου είναι η διαχείριση των καθημερινών αναγκών ρευστότητας, ο οποίος επιτυγχάνεται τόσο με την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών όσο και με την πώληση χρεωστικών χρηματοοικονομικών μέσων. Τα περιουσιακά στοιχεία αυτής της κατηγορίας δεν πωλούνται με σκοπό τη βραχυπρόθεσμη κερδοφορία, ωστόσο ενδέχεται να πραγματοποιηθούν συχνές πωλήσεις οι οποίες μπορεί να έχουν σημαντική αξία. Όλα τα περιουσιακά στοιχεία αυτού του επιχειρηματικού μοντέλου δημιουργούν ταμειακές ροές που είναι SPPI. Τα χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα αυτού του επιχειρηματικού μοντέλου επιμετρώνται σε ΕΑΜΛΣΕ.
- **Διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς:** Στα πλαίσια αυτού του επιχειρηματικού μοντέλου, ο Όμιλος διαχειρίζεται ενεργά τα χρηματοοικονομικά μέσα ώστε να πραγματοποιεί κέρδη από μεταβολές στην εύλογη αξία που προκύπτουν λόγω αλλαγών στα πιστωτικά περιθώρια και στις καμπύλες αποδόσεων. Τα περιουσιακά στοιχεία αυτού του επιχειρηματικού μοντέλου επιμετρώνται σε ΕΑΜΑ.
- **Διακρατούμενα προς διαχείριση, η απόδοση των οποίων αξιολογείται βάσει της εύλογης αξίας:** Αφορά σε περιουσιακά στοιχεία τα οποία ο Όμιλος διαχειρίζεται βάσει της εύλογης αξίας τους, χωρίς να προτίθεται να τα πουλήσει στο άμεσο μέλλον. Τα περιουσιακά στοιχεία αυτού του επιχειρηματικού μοντέλου επιμετρώνται σε ΕΑΜΑ.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Χαρακτηριστικά συμβατικών ταμειακών ροών

Ο Όμιλος αξιολογεί τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ροών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων κατά την αρχική αναγνώριση, προκειμένου να διαπιστώσει αν οι ταμειακές ροές είναι SPPI. Αυτό αναφέρεται ως «αξιολόγηση SPPI». Το ποσό των τόκων σε μια τυπική δανειακή σύμβαση, αποτελείται συνήθως από το αντάλλαγμα για τη διαχρονική αξία του χρήματος καθώς και για τον πιστωτικό κίνδυνο που αναλαμβάνεται. Το ποσό των τόκων μπορεί επίσης να περιλαμβάνει αντάλλαγμα για άλλους βασικούς κινδύνους, όπως τον κίνδυνο ρευστότητας, λοιπά κόστη δανεισμού, καθώς και ένα περιθώριο κέρδους. Το ποσό των τόκων μπορεί να είναι και αρνητικό αν ο Όμιλος αποφασίσει να καταβάλλει προμήθεια για τη φύλαξη των χρημάτων του για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Ο Όμιλος θεωρεί πως ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο το οποίο έχει δημιουργηθεί ή αγοραστεί από τρίτους μπορεί να αποτελεί τυπική δανειακή σύμβαση ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για δάνειο με βάση τη νομική του μορφή και ανεξάρτητα από το αν αποκτήθηκε σε σημαντικά μειωμένη τιμή σε σχέση με την ονομαστική του αξία ("deep discount").

Δάνεια χωρίς δικαίωμα αναγωγής

Όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου προέρχονται ειδικά από συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία του δανειολήπτη, ο Όμιλος αξιολογεί κατά πόσον οι ταμειακές ροές που προκύπτουν από το χρεωστικό χρηματοοικονομικό μέσο είναι SPPI. Προκειμένου να διαπιστωθεί ότι το δάνειο αποτελεί μια τυπική δανειακή σύμβαση και ότι η απόδοσή του δεν εξαρτάται από την απόδοση του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου ή έργου, ο Όμιλος αξιολογεί εάν υπάρχει επαρκές περιθώριο για την απορρόφηση πιστωτικών ζημιών.

Συμμετοχικοί τίτλοι προσδιορισμένοι ως επιμετρούμενοι σε ΕΑΜΛΣΕ

Ο Όμιλος μπορεί να αποκτήσει μια επένδυση σε συμμετοχικό τίτλο που δε διακρατείται για εμπορικούς σκοπούς ούτε αποτελεί ενδεχόμενο τίμημα που αναγνωρίζεται από τον αποκτώντα σε συνένωση επιχειρήσεων όπου έχει εφαρμογή το ΔΠΧΑ 3. Κατά την αρχική αναγνώριση, ο Όμιλος έχει την ευχέρεια να επιλέξει αμετάκλητα την απεικόνιση των μεταγενέστερων μεταβολών στην εύλογη αξία της επένδυσης, στα λοιπά συνολικά έσοδα, με εξαίρεση τους συμμετοχικούς τίτλους που δίνουν στον επενδυτή ουσιώδη επιρροή επί της επένδυσης, οι οποίοι αντιμετωπίζονται λογιστικά σύμφωνα με το ΔΛΠ 28 *Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες*.

Η επιλογή προσδιορισμού μιας επένδυσης σε συμμετοχικό τίτλο σε ΕΑΜΛΣΕ γίνεται για κάθε χρηματοοικονομικό μέσο ξεχωριστά. Οι επενδύσεις σε αμοιβαία κεφάλαια δεν προσδιορίζονται ως επιμετρούμενες σε ΕΑΜΛΣΕ καθώς δεν πληρούν τον ορισμό της επένδυσης σε συμμετοχικό τίτλο βάσει του ΔΛΠ 32, κατά συνέπεια επιμετρώνται υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ.

2.7.2 Επιμέτρηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία επιμετρούμενα σε αποσβεσμένο κόστος

Ένα χρεωστικό χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο επιμετράται σε αποσβεσμένο κόστος εάν κατέχεται στα πλαίσια ενός επιχειρηματικού μοντέλου που αποσκοπεί στην είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών και οι συμβατικοί όροι του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου δημιουργούν ταμειακές ροές που είναι SPPI.

Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που ταξινομούνται σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνουν κυρίως τα παρακάτω περιουσιακά στοιχεία:

- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες
- Καταθέσεις όψεως και προθεσμίας σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
- Συμβάσεις αγοράς και επαναπώλησης χρεογράφων
- Καταθέσεις σε λογαριασμούς περιθωρίου
- Λοιπές απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων
- Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών
- Χρεωστικοί τίτλοι
- Λοιπές απαιτήσεις που περιλαμβάνονται στα «λοιπά στοιχεία ενεργητικού»

Μετά την αρχική αναγνώριση, το χρεωστικό χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο επιμετράται στο αποσβεσμένο κόστος χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου για την κατανομή και αναγνώριση των εσόδων από τόκους στο κονδύλι "τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα" της κατάστασης αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της σχετικής περιόδου. Το αποσβεσμένο κόστος είναι το ποσό στο οποίο επιμετράται το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο κατά την αρχική αναγνώριση, μείον τυχόν αποπληρωμές κεφαλαίου, συν ή μείον τη σωρευμένη απόσβεση τυχόν διαφοράς ανάμεσα στο εν λόγω αρχικό ποσό και το αντίστοιχο ποσό στη λήξη, με τη χρήση της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου, αναπροσαρμοσμένο για τυχόν προβλέψεις απομείωσης. Η λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης είναι το αποσβεσμένο κόστος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, πριν από την αναπροσαρμογή για τυχόν προβλέψεις απομείωσης. Το έσοδο από τόκους για τα χρεωστικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που έχουν ταξινομηθεί στο Στάδιο 1 ή 2, υπολογίζεται βάσει της λογιστικής αξίας προ προβλέψεων απομείωσης. Όταν ένα χρεωστικό περιουσιακό στοιχείο γίνει απομειωμένο λόγω πιστωτικού κινδύνου (έχει ταξινομηθεί στο Στάδιο 3), το έσοδο από τόκους υπολογίζεται επί του αποσβεσμένου κόστους (δηλαδή βάσει της λογιστικής αξίας μετά από προβλέψεις απομείωσης).

Το πραγματικό επιτόκιο είναι το επιτόκιο που προεξοφλεί με ακρίβεια τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εισροές κατά την αναμενόμενη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου στην λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης του στοιχείου. Κατά τον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου, ο Όμιλος εκτιμά τις αναμενόμενες ταμειακές ροές λαμβάνοντας υπόψη όλους τους συμβατικούς όρους του χρηματοοικονομικού μέσου (π.χ. προπληρωμή, παράταση, δικαιώματα προαίρεσης αγοράς και παρόμοια δικαιώματα). Στον υπολογισμό περιλαμβάνονται όλες οι αμοιβές και οι μονάδες επιτοκίου που καταβλήθηκαν ή

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

εισπράχθηκαν μεταξύ των συμβαλλομένων που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου, το κόστος συναλλαγών καθώς και κάθε διαφορά υπέρ ή υπό το άρτιο. Οι αμοιβές που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου ενός χρηματοοικονομικού μέσου αντιμετωπίζονται λογιστικά ως προσαρμογή στο πραγματικό επιτόκιο.

Με εξαίρεση τα αγορασμένα ή δημιουργημένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία απομειωμένης πιστωτικής αξίας (purchased or originated credit impaired – POCI), οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές («ΑΠΖ») δεν λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου. Για τα POCI χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία χρησιμοποιείται το πραγματικό επιτόκιο προσαρμοσμένο για τον πιστωτικό κίνδυνο στον υπολογισμό των εσόδων από τόκους, και αυτό είναι το επιτόκιο το οποίο προεξοφλεί με ακρίβεια τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές κατά την αναμενόμενη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, στο αποσβεσμένο κόστος αυτού. Ο Όμιλος συμπεριλαμβάνει τις αρχικές ΑΠΖ στις εκτιμώμενες ταμειακές ροές κατά τον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου που είναι προσαρμοσμένο για τον πιστωτικό κίνδυνο των ως άνω στοιχείων.

Χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται σε ΕΑΜΛΣΕ

Ένα χρεωστικό χρηματοοικονομικό μέσο επιμετράται σε ΕΑΜΛΣΕ εάν κατέχεται στα πλαίσια ενός επιχειρηματικού μοντέλου που αποσκοπεί στην είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ρών και σε πώληση του μέσου αυτού, και οι συμβατικοί όροι του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου δημιουργούν ταμειακές ροές που είναι SPPI.

Μετά την αρχική αναγνώριση, οι επενδύσεις σε χρεωστικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία επιμετρώνται στην εύλογη αξία στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης (χωρίς αφαίρεση του κόστους πώλησης ή διάθεσης) και τα μη πραγματοποιημένα κέρδη και ζημιές από την εύλογη αξία αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα, μετά από φόρους εισοδήματος, μέχρι την παύση αναγνώρισης των επενδύσεων αυτών (πώληση ή είσπραξη). Κατά την παύση αναγνώρισης, τα σωρευμένα κέρδη ή ζημιές που είχαν προηγουμένως αναγνωριστεί στα λοιπά συνολικά έσοδα αναταξινομούνται από την καθαρή θέση στα «Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων & τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου» ως προσαρμογή από αναταξινόμηση.

Για τα χρεωστικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται σε αποσβεσμένο κόστος ή σε ΕΑΜΛΣΕ, αναγνωρίζονται τα εξής στην κατάσταση αποτελεσμάτων:

- Προβλέψεις ΑΠΖ που αναγνωρίζονται στις «Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων».
- Συναλλαγματικά κέρδη και ζημιές, που υπολογίζονται βάσει του αποσβεσμένου κόστους του μέσου, αναγνωρίζονται στα «Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων & τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου».
- Τα έσοδα από τόκους υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου και αναγνωρίζονται στο κονδύλι «Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα».
- Τα κέρδη ή οι ζημιές από τροποποίηση αναγνωρίζονται στις «Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων».

Επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους που έχουν προσδιοριστεί ως επιμετρούμενες σε ΕΑΜΛΣΕ

Μετά την αρχική αναγνώριση, οι επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους που έχουν προσδιοριστεί ως επιμετρούμενες σε ΕΑΜΛΣΕ επιμετρώνται στην εύλογη αξία, χωρίς να αφαιρούνται τα έσοδα πώλησης ή διάθεσης. Με εξαίρεση τα εισπραχθέντα μερίσματα, τα σχετικά κέρδη και ζημιές (συμπεριλαμβανομένης τυχόν σχετικής συναλλαγματικής διαφοράς), αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα. Τα ποσά που έχουν παρουσιαστεί στα λοιπά συνολικά έσοδα δεν αναταξινομούνται μεταγενέστερα στα αποτελέσματα, αν'αυτού το σωρευμένο κέρδος ή ζημιά μεταφέρεται εντός της καθαρής θέσης από το αποθεματικό λοιπών συνολικών εσόδων στα αποτελέσματα εις νέον.

Τα μερίσματα αναγνωρίζονται στα «Καθαρά λοιπά έσοδα/(έξοδα)» της κατάστασης αποτελεσμάτων όταν πληρούνται όλα τα παρακάτω κριτήρια:

- Έχει εδραιωθεί το δικαίωμα του Ομίλου να εισπράξει το μέρισμα
- Είναι πιθανό ότι τα οικονομικά οφέλη που συνδέονται με το μέρισμα θα εισρεύσουν στον Όμιλο
- Το ποσό του μερίσματος μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα.
- Το μέρισμα σαφώς δεν αντιπροσωπεύει ανάκτηση μέρους του κόστους της επένδυσης.

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται σε ΕΑΜΑ

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που έχουν ταξινομηθεί σε ΕΑΜΑ, επιμετρώνται στην εύλογη αξία, χωρίς να αφαιρούνται τα έσοδα πώλησης ή διάθεσης. Τα κέρδη ή οι ζημιές που προκύπτουν από τον επαναπροσδιορισμό της εύλογης αξίας αναγνωρίζονται εξ' ολοκλήρου στην κατάσταση αποτελεσμάτων, στο κονδύλι «Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων & τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου». Οι μεταβολές της εύλογης αξίας λόγω κινδύνου αγοράς μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης που επιμετράται σε ΕΑΜΑ αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, ενώ οι μεταβολές που οφείλονται στον πιστωτικό κίνδυνο του Ομίλου αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα. Το ποσό που παρουσιάζεται στα λοιπά συνολικά έσοδα δεν μεταφέρεται μεταγενέστερα στα αποτελέσματα, ακόμη και όταν η υποχρέωση παύει να αναγνωρίζεται και το σχετικό ποσό θεωρείται πραγματοποιηθέν. Τα σωρευμένα κέρδη ή οι ζημιές αναταξινομούνται εντός της καθαρής θέσης από το αποθεματικό λοιπών συνολικών εσόδων στα αποτελέσματα εις νέον.

2.7.3 Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία με νομικό τύπο χρέους

Τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημίες από μεταβολές στην εύλογη αξία των στοιχείων που επιμετρώνται σε ΕΑΜΑ, συμπεριλαμβάνονται στα «Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων & τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου». Για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία με σύμβαση αναγνώρισης και διακανονισμού χρέους, που επιμετρώνται σε ΕΑΜΑ, αναγνωρίζονται έσοδα από τόκους με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου και αναγνωρίζονται στο κονδύλι «Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα». Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που έχουν συσταθεί μέσω δανειακής σύμβασης και οι συμβατικές ταμειακές ροές τους δεν είναι SPPI, επιμετρώνται υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ και ταξινομούνται στο κονδύλι «δάνεια και προκαταβολές σε πελάτες». Οι χρεωστικοί τίτλοι που δεν πληρούν τα κριτήρια της αξιολόγησης SPPI επιμετρώνται υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ και ταξινομούνται στο κονδύλι «Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ».

2.7.4 Αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Ο Όμιλος αναταξινομεί όλα τα επηρεαζόμενα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία μόνο όταν ο Όμιλος αλλάξει το επιχειρηματικό μοντέλο που εφαρμόζει για τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων. Η αναταξινόμηση εφαρμόζεται μελλοντικά από την ημερομηνία αναταξινόμησης, η οποία είναι η πρώτη ημέρα της πρώτης τριμηνιαίας περιόδου αναφοράς μετά την αλλαγή του επιχειρηματικού μοντέλου.

Οι αλλαγές των επιχειρηματικών μοντέλων του Ομίλου είναι συνήθως αποτέλεσμα πολύ σημαντικών εξωτερικών ή εσωτερικών αλλαγών, που επηρεάζουν σημαντικά τις δραστηριότητες του Ομίλου.

Οι επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους που έχουν προσδιοριστεί ως επιμετρούμενες σε ΕΑΜΛΣΕ, ή τυχόν χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις που έχουν προσδιοριστεί ως επιμετρούμενες σε ΕΑΜΑ, δεν μπορούν να αναταξινομηθούν, καθώς η επιλογή προσδιορισμού τους σε ΕΑΜΛΣΕ ή ΕΑΜΑ αντίστοιχα, κατά την αρχική αναγνώριση, είναι αμετάκλητη.

2.7.5 Προβλέψεις Απομείωσης- Αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες

Οι ΑΠΖ αναγνωρίζονται για όλα τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται σε αποσβεσμένο κόστος, χρεωστικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται σε ΕΑΜΛΣΕ, απαιτήσεις από μισθώματα, συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης και συγκεκριμένες δανειακές δεσμεύσεις. Οι ΑΠΖ αντιπροσωπεύουν τη διαφορά ανάμεσα στις συμβατικές ταμειακές ροές και στις ταμειακές ροές που ο Όμιλος αναμένει να εισπράξει, προεξοφλημένων με το πραγματικό επιτόκιο. Για τις δανειακές δεσμεύσεις και τις λοιπές πιστωτικές διευκολύνσεις για τις οποίες υπολογίζονται ΑΠΖ, οι αναμενόμενες υστερήσεις ταμειακών ρών καθορίζονται λαμβάνοντας υπόψη τις μελλοντικές εκταμειώσεις.

Αναγνώριση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Κατά την αρχική αναγνώριση, απαιτείται πρόβλεψη απομείωσης για ΑΠΖ από γεγονότα αθέτησης που είναι πιθανό να επέλθουν εντός των επόμενων 12 μηνών (ΑΠΖ 12 μηνών), σταθμισμένης με τον κίνδυνο να γίνει αθέτηση. Τα μέσα της κατηγορίας αυτής αναφέρονται ως μέσα που βρίσκονται στο Στάδιο 1. Για μέσα με υπολειπόμενη διάρκεια ζωής μικρότερη των 12 μηνών, οι ΑΠΖ υπολογίζονται για τη συντομότερη αυτή περίοδο.

Σε περίπτωση που ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού μέσου έχει αυξηθεί σημαντικά, απαιτείται πρόβλεψη απομείωσης ΑΠΖ, που αντιπροσωπεύει υστερήσεις ταμειακών ρών καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του μέσου που θα προέκυπταν από όλα τα πιθανά γεγονότα αθέτησης κατά την αναμενόμενη διάρκεια ζωής του εν λόγω χρηματοοικονομικού μέσου (ΑΠΖ πλήρους διάρκειας ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου), σταθμισμένης με τον κίνδυνο να γίνει αθέτηση. Τα μέσα της κατηγορίας αυτής αναφέρονται ως μέσα που βρίσκονται στο Στάδιο 2.

ΑΠΖ πλήρους διάρκειας ζωής αναγνωρίζονται πάντα για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία για τα οποία υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης, ούτως ώστε να θεωρούνται ότι είναι σε αθέτηση, ή αλλιώς απομειωμένα λόγω πιστωτικού κινδύνου. Τα μέσα αυτά αναφέρονται ως μέσα που βρίσκονται στο Στάδιο 3.

Τα POCI κατατάσσονται ως απομειωμένα λόγω πιστωτικού κινδύνου. Ένα μέσο είναι POCI εάν έχει αγοραστεί με deep discount, που αντιπροσωπεύει τις πραγματοποιηθείσες πιστωτικές ζημίες ή εάν έχει χορηγηθεί σε αντισυμβαλλόμενο που βρίσκεται σε αθέτηση.

Για τα POCI, ο Όμιλος αναγνωρίζει τις δυσμενείς μεταβολές στις ΑΠΖ πλήρους διάρκειας ζωής από την αρχική τους αναγνώριση ως πρόβλεψη ζημίας, με αναγνώριση των μεταβολών στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα POCI αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία τους με τα έσοδα από τόκους να αναγνωρίζονται μεταγενέστερα βάσει του πραγματικού επιτοκίου προσαρμοσμένου στον πιστωτικό κίνδυνο. Τα POCI μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν νέα χρηματοοικονομικά μέσα που αναγνωρίζονται μετά από ουσιαστική τροποποίηση και παραμένουν σε ξεχωριστή κατηγορία μέχρι τη λήξη. Τυχόν ευνοϊκές μεταβολές για τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία αποτελούν κέρδη από αντιλογισμό απομείωσης, ακόμη και αν οι αναμενόμενες ταμειακές ροές που προκύπτουν υπερβαίνουν τις εκτιμώμενες ταμειακές ροές κατά την αρχική τους αναγνώριση.

Ο Όμιλος δεν εφαρμόζει την πρακτική διευκόλυνση χαμηλού πιστωτικού κινδύνου, σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται η αναγνώριση ΑΠΖ πλήρους διάρκειας ζωής για τις απαιτήσεις από μισθώματα, ανεξάρτητα από το εάν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Αντ'αυτού, ακολουθείται η τυπική μεθοδολογία υπολογισμού ΑΠΖ για όλες αυτές τις απαιτήσεις.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Οι ΑΠΖ αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων με αντίστοιχη αναγνώριση της πρόβλεψης ΑΠΖ στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης ως μείωση της λογιστικής αξίας των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που επιμετρώνται σε αποσβεσμένο κόστος. Για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται σε ΕΑΜΛΣΕ, η λογιστική τους αξία δε μειώνεται, αλλά αναγνωρίζεται πρόβλεψη ΑΠΖ στα λοιπά συνολικά έσοδα. Αναφορικά με τα χρηματοοικονομικά μέσα εκτός ισολογισμού, η πρόβλεψη ΑΠΖ παρουσιάζεται ως πρόβλεψη στις «λοιπές υποχρεώσεις». Οι ΑΠΖ αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στις «προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων».

Διαγραφές

Διαγραφή διενεργείται όταν ο Όμιλος δεν έχει εύλογη προσδοκία να ανακτήσει το σύνολο ή μέρος του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου. Οι διαγραφές μειώνουν το ποσό του κεφαλαίου μιας απαίτησης και αναγνωρίζονται έναντι προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές που έχουν σχηματιστεί προγενέστερα. Οι ανακτήσεις, εν όλω ή εν μέρει, ποσών που έχουν προηγουμένως διαγραφεί καταχωρούνται γενικά σε πίστωση του λογαριασμού αποτελεσμάτων «προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων». Οι διαγραφές και οι μερικές διαγραφές αντιπροσωπεύουν γεγονότα παύσης αναγνώρισης ή μερικής παύσης αναγνώρισης.

Ορισμός Αθέτησης

Ο Όμιλος έχει εναρμονίσει τον ορισμό της αθέτησης για λογιστικούς σκοπούς με τον ορισμό των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (Non Performing Exposures – NPE) για εποπτικούς σκοπούς, όπως αυτός ορίζεται από τα Εκτελεστικά Τεχνικά Πρότυπα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (European Banking Authority – EBA) αναφορικά με τα μη εξυπηρετούμενα και υπό Ρύθμιση ανοίγματα, όπως υιοθετήθηκαν από τον Εκτελεστικό Κανονισμό της ΕΕ 2015/227 της 9ης Ιανουαρίου 2015, που τροποποιεί τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 680/2014 της Επιτροπής για τη θέσπιση εκτελεστικών τεχνικών προτύπων όσον αφορά στην υποβολή εποπτικών αναφορών από τα ιδρύματα, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου («EBA ITS»). Ο ορισμός της αθέτησης για σκοπούς χρηματοοικονομικής αναφοράς είναι εναρμονισμένος με αυτόν που χρησιμοποιείται για σκοπούς εσωτερικής διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.

Ένας χρεωστικός τίτλος θεωρείται απομειωμένος και κατατάσσεται στο Στάδιο 3, όταν ο εκδότης έχει καθυστερήσει τουλάχιστον μία πληρωμή κεφαλαίου ή τόκων, βάσει των συμβατικών όρων του τίτλου, ανεξάρτητα από τις ημέρες καθυστέρησης. Επιπλέον, ένας χρεωστικός τίτλος θεωρείται απομειωμένος εάν υπάρχει τουλάχιστον μία εξωτερική αξιολόγηση πιστοληπτικής διαβάθμισης του τίτλου ή του εκδότη, που αντιστοιχεί σε Χρεοκοπία (Default) ή Επιλεκτική Χρεοκοπία (Selective Default).

Επιμέτρηση ΑΠΖ

Ο Όμιλος αξιολογεί σε μακροπρόθεσμη βάση τις ΑΠΖ που αφορούν σε όλα τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που υπόκεινται σε απομείωση βάσει του ΔΠΧΑ 9. Ο Όμιλος αναγνωρίζει πρόβλεψη ΑΠΖ για τις ζημιές αυτές σε κάθε ημερομηνία αναφοράς. Η επιμέτρηση των ΑΠΖ αντιπροσωπεύει:

- Ένα αμερόληπτα καθορισμένο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων ποσό, το οποίο καθορίζεται μέσω της αξιολόγησης ενός εύρους πιθανών εκβάσεων. Ο Όμιλος χρησιμοποιεί τρία μακροοικονομικά σενάρια και εκτιμά τις ΑΠΖ που θα προέκυπταν σε κάθε ένα από αυτά. Σε κάθε σενάριο αντιστοιχίζεται ένας συντελεστής στάθμισης, έτσι ώστε οι σταθμισμένες πιθανότητες και των τριών σεναρίων να ισοδυναμούν με τη μονάδα. Η κατανομή των πιθανών ΑΠΖ ενδέχεται να μην είναι γραμμική, συνεπώς πραγματοποιούνται τρεις ξεχωριστοί υπολογισμοί, όπου οι σχετικές ΑΠΖ πολλαπλασιάζονται με το συντελεστή στάθμισης που αντιστοιχεί σε κάθε σενάριο. Το άθροισμα των τριών σταθμισμένων υπολογισμών ΑΠΖ αντιπροσωπεύει τις σταθμισμένες βάσει πιθανοτήτων ΑΠΖ.
- Τη διαχρονική αξία του χρήματος.
- Λογικές και βασικές πληροφορίες, οι οποίες είναι διαθέσιμες χωρίς αδικαιολόγητο κόστος ή προσπάθεια κατά την ημερομηνία αναφοράς και αφορούν παρελθόντα γεγονότα, τρέχουσες συνθήκες και προβλέψεις των μελλοντικών οικονομικών συνθηκών.

Για τους σκοπούς επιμέτρησης των ΑΠΖ, η εκτίμηση των αναμενόμενων υστερήσεων ταμειακών ροών αντανακλά τις εισπράξεις που αναμένονται από τη ρευστοποίηση τυχόν εξασφαλίσεων και λοιπών τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, που αποτελούν μέρος των συμβατικών όρων και δεν αναγνωρίζονται ξεχωριστά από τον Όμιλο. Η εκτίμηση των αναμενόμενων υστερήσεων ταμειακών ροών για ένα εξασφαλισμένο δανειακό άνοιγμα αντανακλά τις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν σχετικά με το ποσό και το χρονοδιάγραμμα των ταμειακών ροών που αναμένονται από την κατάσχεση της εξασφάλισης, μείον το κόστος απόκτησης και πώλησης της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από το εάν είναι πιθανή η κατάσχεση.

Οι υπολογισμοί ΑΠΖ βασίζονται στις ακόλουθες παραμέτρους:

- **Άνοιγμα σε αθέτηση (Exposure at Default - EAD):** Εκτίμηση του ανοίγματος σε μελλοντική ημερομηνία αθέτησης, λαμβάνοντας υπόψη τις αναμενόμενες μεταβολές του ανοίγματος μετά την ημερομηνία αναφοράς, συμπεριλαμβανομένων των αποπληρωμών του κεφαλαίου και των τόκων, καθώς και των αναμενόμενων εκταμειύσεων επί δανειακών δεσμεύσεων.
- **Συντελεστής μετατροπής εκτός ισολογισμού στοιχείων σε άνοιγμα (Credit Conversion Factor - CCF):** Ο συντελεστής αυτός μετατρέπει το ποσό μιας πιστωτικής διευκόλυνσης καθώς και άλλων στοιχείων εκτός ισολογισμού σε EAD.
- **Πιθανότητα αθέτησης (Probability of Default - PD):** Αντιπροσωπεύει την πιθανότητα ο πιστούχος/εκδότης να αθετήσει την χρηματοοικονομική υποχρέωσή του, η οποία αξιολογείται βάσει των οικονομικών συνθηκών που επικρατούν κατά την ημερομηνία αναφοράς, προσαρμοσμένη να λαμβάνει υπόψη εκτιμήσεις για τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες που ενδέχεται να επηρεάσουν τον κίνδυνο αθέτησης για τους επόμενους 12 μήνες για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία του Σταδίου 1, ή για την υπόλοιπη διάρκεια ζωής της υποχρέωσης, για τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία των Σταδίων 2 και 3.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

- **Ζημία σε περίπτωση αθέτησης (Loss given default - LGD):** Αντιπροσωπεύει την εκτίμηση του Ομίλου για την έκταση της ζημίας από ανοίγματα που βρίσκονται σε αθέτηση. Το LGD διαφέρει ανάλογα με τον τύπο του αντισυμβαλλομένου, το είδος και την εξοφλητική προτεραιότητα της απαίτησης καθώς και τη διαθεσιμότητα εξασφάλισης ή άλλων τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου που περιορίζουν την έκθεση της Τράπεζας. Ο προσδιορισμός του LGD λαμβάνει υπόψη τις αναμενόμενες ταμειακές ροές από τις εξασφαλίσεις και στοιχεία πιστωτικών βελτιώσεων εφόσον υπάρχουν, ή τις αναμενόμενες εισπράξεις/αποπληρωμές από διαδικασίες πτώχευσης για μη εξασφαλισμένες απαιτήσεις, την χρονική περίοδο μέχρι την ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων καθώς και την προτεραιότητα εξόφλησης των απαιτήσεων. Το LGD εκφράζεται ως ποσοστό ζημίας ανά μονάδα ανοίγματος σε αθέτηση.
- **Επιτόκιο προεξόφλησης:** Ο τεκμαρτός συντελεστής προεξόφλησης βάσει του αρχικού πραγματικού επιτοκίου του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μια προσέγγιση αυτού.

Το PD και το LGD καθορίζονται για τρία διαφορετικά σενάρια ενώ η προβολή για το EAD στο μέλλον καθορίζεται ανεξάρτητα από τα σενάρια.

Οι ΑΠΖ καθορίζονται από την προβολή των PD, LGD και EAD στο μέλλον, ανά χρονική περίοδο που μεσολαβεί μεταξύ των ημερομηνιών ταμειακών ροών για κάθε άνοιγμα ή σύνολο ανοιγμάτων που έχουν ομαδοποιηθεί, ξεχωριστά. Αυτά τα τρία στοιχεία πολλαπλασιάζονται μεταξύ τους και προσαρμόζονται για την πιθανότητα επιβίωσης, εάν απαιτείται. Με αυτόν τον τρόπο υπολογίζονται οι ΑΠΖ για κάθε μελλοντική περίοδο, οι οποίες στη συνέχεια προεξοφλούνται στην ημερομηνία αναφοράς και αθροίζονται.

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ΑΠΖ σε μη ανακλητές δεσμεύσεις για επέκταση πιστώσεων, παροχή χρηματοοικονομικών εγγυήσεων και εγγυητικών επιστολών, κατά την ημερομηνία που παρέχεται η μη ανακλητή δέσμευση. Δεν αναγνωρίζονται ΑΠΖ σε ανακλητές δεσμεύσεις, καθώς αυτές οι δεσμεύσεις, δεν πληρούν τον ορισμό του χρηματοοικονομικού μέσου. Για τα ανακυκλούμενα δανειακά ανοίγματα (δηλ. τα ανοίγματα που περιέχουν ένα δάνειο και μία ανακλητή μη χρησιμοποιούμενη δέσμευση), το Άνοιγμα σε αθέτηση αντιπροσωπεύει το αναμενόμενο υπόλοιπο σε περίπτωση αθέτησης, λαμβάνοντας υπόψη την αναμενόμενη χρήση του ορίου, σύμφωνα με την εμπειρία του Ομίλου, βάσει ιστορικών δεδομένων. Η ΑΠΖ σε χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και εγγυητικές επιστολές βασίζεται στον Συντελεστή Μετατροπής των εκτός Ισολογισμού στοιχείων σε ανοίγματα ("CCF"), αναλόγως με τον τύπο του χρηματοοικονομικού μέσου.

Εκτιμήσεις μελλοντικών οικονομικών συνθηκών

Οι πληροφορίες σχετικά με το μέλλον (Forward Looking Information – FLI) ενσωματώνονται στην επιμέτρηση των ΑΠΖ για δάνεια και χρεωστικούς τίτλους που αξιολογούνται συλλογικά, μέσω των μοντέλων PD και LGD. Οι αναμενόμενες ανακτήσεις (μέσω ταμειακών ροών ή ρευστοποίησης των εξασφαλίσεων) που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό ΑΠΖ των επιχειρηματικών δανείων που αξιολογούνται εξατομικευμένα, λαμβάνουν υπόψη πληροφορίες σχετικά με το μέλλον βάσει των εκτιμήσεων της Τράπεζας για την εξέλιξη των σχετικών μακροοικονομικών παραγόντων.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί τρία μακροοικονομικά σενάρια (βασικό, αισιόδοξο, απαισιόδοξο), τα οποία καθορίζονται από τη Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Τράπεζας. Τα μακροοικονομικά σενάρια που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση των ΑΠΖ είναι τα ίδια με εκείνα που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου.

Οι βασικές μακροοικονομικές μεταβλητές που χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο και επηρεάζουν το επίπεδο των ΑΠΖ είναι οι παρακάτω:

- Ρυθμός αύξησης ΑΕΠ
- Τιμές ακινήτων

Σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου

Ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο θεωρείται μη απομειωμένο όταν δεν πληρείται ο ορισμός για ταξινόμηση στο Στάδιο 3. Το άνοιγμα ταξινομείται στο Στάδιο 2 όταν έχει υποστεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου μετά την αρχική του αναγνώριση, αλλιώς ταξινομείται στο Στάδιο 1.

Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, ο Όμιλος αξιολογεί κατά πόσον ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση, συγκρίνοντας τον κίνδυνο αθέτησης που παρατηρείται καθ' όλη την υπολειπόμενη αναμενόμενη διάρκεια ζωής του ανοίγματος με τον αναμενόμενο κίνδυνο αθέτησης που προσδιορίστηκε κατά την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης.

Η διαδικασία του Ομίλου για την παραπάνω αξιολόγηση αποτελείται κυρίως από τρεις συνιστώσες:

- Ποσοτικά κριτήρια, που αφορούν στην ποσοτική σύγκριση της πιθανότητας αθέτησης ή της πιστοληπτικής διαβάθμισης κατά την ημερομηνία αναφοράς σε σχέση με την αντίστοιχη ένδειξη πιστωτικού κινδύνου κατά την αρχική αναγνώριση,
- Ποιοτικά κριτήρια, δηλ. όλα τα ρυθμισμένα εξυπηρετούμενα ανοίγματα (Forborne Performing Exposures - FPE) σύμφωνα με τα EBA ITS, και
- Δείκτης «ασφαλείας». Ο Όμιλος εφαρμόζει σε όλα τα δανειακά ανοίγματα το τεκμήριο που θέτει το ΔΠΧΑ 9, σύμφωνα με το οποίο ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την αρχική αναγνώριση όταν οι συμβατικές πληρωμές εμφανίζουν καθυστέρηση για διάστημα άνω των 30 ημερών.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Τα πρώτα δύο κριτήρια αναλύονται παρακάτω ανά είδος ανοίγματος:

α. Επιχειρηματικά δανειακά ανοίγματα

Ο Όμιλος αξιολογεί κατά πόσο υπάρχει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου βάσει των μεταβολών στην εσωτερική πιστοληπτική αξιολόγηση του πιστούχου από την αρχική αναγνώριση.

β. Δανειακά ανοίγματα λιανικής τραπεζικής

Η ταξινόμηση σε στάδια πραγματοποιείται βάσει της σύγκρισης της σταθμισμένης ανά σενάριο πιθανότητας αθέτησης καθ' όλη τη διάρκεια ζωής από την αξιολόγηση κινδύνου κατά την αρχική αναγνώριση σε σχέση με την πιθανότητα αθέτησης καθ' όλη τη διάρκεια ζωής σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, για την υπολειπόμενη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου. Η πιθανότητα αθέτησης καθ' όλη τη διάρκεια ζωής κατά την αρχική αναγνώριση μειώνεται με την πάροδο του χρόνου, καθώς το δάνειο πλησιάζει στη λήξη του.

γ. Χρεωστικοί τίτλοι και λούπια χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία

Όλοι οι χρεωστικοί τίτλοι και τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν απαιτήσεις κατά κρατών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, αξιολογούνται σε εξατομικευμένη βάση για αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση, βάσει αξιολογήσεων πιστοληπτικής διαβάθμισης από οίκους αξιολόγησης. Αν μια αξιολόγηση πιστοληπτικής διαβάθμισης από οίκο αξιολόγησης είναι διαθέσιμη για έναν χρεωστικό τίτλο, τότε η αξιολόγηση για σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου πραγματοποιείται βάσει αυτής, αντί για την αξιολόγηση του εκδότη, ούτως ώστε να ληφθούν υπόψη τυχόν πιστωτικά χαρακτηριστικά που αφορούν στο εν λόγω μέσο. Όλα τα άλλα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν απαιτήσεις κατά κρατών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως διατραπεζικές τοποθετήσεις, συμβάσεις αγοράς και επαναπώλησης χρεογράφων και χρεωστικοί τίτλοι χωρίς αξιολόγηση πιστοληπτικής διαβάθμισης από οίκο αξιολόγησης, αξιολογούνται για σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου βάσει της πιστοληπτικής διαβάθμισης του αντισυμβαλλομένου ή του εκδότη. Οποιοδήποτε από τα προαναφερθέντα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία έχει αξιολογηθεί ως "investment grade" κατά την ημερομηνία αναφοράς, θεωρείται ότι εμπεριέχει χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο και ταξινομείται στο Στάδιο 1 χωρίς περαιτέρω ανάλυση. Ο Όμιλος εφαρμόζει την πρακτική διευκόλυνση χαμηλού πιστωτικού κινδύνου μόνο σε χρεωστικούς τίτλους και χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν απαιτήσεις κατά κρατών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

δ. Μεταφορά χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων από το Στάδιο 2 στο Στάδιο 1

Τα δανειακά ανοίγματα, οι χρεωστικοί τίτλοι, και τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν απαιτήσεις κατά κρατών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μεταφέρονται πίσω στο Στάδιο 1 όταν παύουν να πληρούνται τα κριτήρια για σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου.

110

2.8 Ταξινόμηση και Επιμέτρηση Χρηματοοικονομικών μέσων κατά ΔΛΠ 39

Οι ακόλουθες λογιστικές πολιτικές έχουν εφαρμοστεί για την περίοδο αναφοράς πριν την 1 Ιανουαρίου 2018, για την λογιστικοποίηση των χρηματοοικονομικών μέσων κατά το ΔΛΠ 39.

2.8.1 Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Η κατηγορία αυτή έχει δύο υποκατηγορίες:

- Εμπορικό χαρτοφυλάκιο και
- Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις που έχουν προσδιοριστεί στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Εμπορικό χαρτοφυλάκιο

Το εμπορικό χαρτοφυλάκιο περιλαμβάνει χρεόγραφα που αποκτώνται είτε για τη δημιουργία κέρδους από τη βραχυπρόθεσμη μεταβολή στην τιμή ή το περιθώριο του διαπραγματευτή ή είναι χρεόγραφα που ανήκουν σε ένα χαρτοφυλάκιο χρεογράφων για τα οποία υπάρχει ιστορικό βραχυπρόθεσμης δημιουργίας κέρδους. Τα παράγωγα ανήκουν επίσης στο εμπορικό χαρτοφυλάκιο εκτός εάν έχουν χαρακτηριστεί ως και είναι αποτελεσματικά μέσα αντιστάθμισης.

Το εμπορικό χαρτοφυλάκιο μπορεί να περιλαμβάνει χρεόγραφα που υπόκεινται σε συμφωνία πώλησης και επαναγοράς (βλ. Συμβάσεις πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων).

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις προσδιορισμένα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Κατά την αρχική αναγνώριση ο Όμιλος προσδιορίζει οποιοδήποτε χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, ως χρηματοοικονομικό μέσο αποτιμώμενο στην εύλογη αξία του μέσω των αποτελεσμάτων όταν:

- α) Απαλείφει ή μειώνει σημαντικά μια ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση («λογιστική ασυμμετρία») που θα προέκυπτε εάν τα σχετιζόμενα παράγωγα χρηματοπιστωτικά προϊόντα αντιμετωπιζόνταν λογιστικά ως εμπορικό χαρτοφυλάκιο και τα υποκείμενα χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος, όπως είναι δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ή υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους.
- β) Μια ομάδα χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων ή και των δύο τυγχάνει διαχείρισης και η απόδοσή της αξιολογείται σε βάση εύλογης αξίας, σύμφωνα με την τεκμηριωμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων ή επενδύσεων και η πληροφόρηση σχετικά με την ομάδα παρέχεται εσωτερικά σε αυτό το επίπεδο στη διοίκηση του Ομίλου, για παράδειγμα στο Δ.Σ. και στον Διευθύνοντα Σύμβουλο.

γ) Τα χρηματοοικονομικά μέσα περιέχουν ένα ή περισσότερα ενσωματωμένα παράγωγα, η ύπαρξη των οποίων τροποποιεί ουσιαστικά τις ταμειακές ροές και για το λόγο αυτό θα έπρεπε να απεικονίζονται ξεχωριστά εάν δεν είχαν ταξινομηθεί σε αυτή την κατηγορία.

Ο προσδιορισμός κάποιου χρηματοοικονομικού στοιχείου ως αποτιμώμενο στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων είναι αμετάκλητος.

Επιμέτρηση

Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (εμπορικό χαρτοφυλάκιο και προσδιορισμένα) αρχικά αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία και μεταγενέστερα αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους.

Τα πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημίες από τη διάθεση ή εξαγορά των ανωτέρω στοιχείων αλλά και τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημίες που προκύπτουν από μεταβολές στην εύλογη αξία τους, περιλαμβάνονται στα «Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου».

Τα έσοδα από μερίσματα αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στα «Καθαρά λοιπά έσοδα/(έξοδα)» όταν έχει κατοχυρωθεί το δικαίωμα είσπραξης των μερισμάτων και αυτή είναι η ημερομηνία έγκρισης των μερισμάτων από τη Γενική Συνέλευση.

Το ποσό της μεταβολής στην περίοδο και σωρευτικά, στις εύλογες αξίες των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και δανείων και απαιτήσεων το οποίο αποδίδεται σε αλλαγές στον πιστωτικό τους κίνδυνο υπολογίζεται ως το ποσό αλλαγής της εύλογης αξίας το οποίο δεν αποδίδεται σε αλλαγές στις συνθήκες αγοράς που προκαλούν αύξηση του κινδύνου αγοράς

2.8.2 Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων

Το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων αρχικά αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία (συμπεριλαμβανομένων των δαπανών συναλλαγής) και περιλαμβάνει τίτλους που ταξινομούνται ως διαθέσιμοι προς πώληση, διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη, ή δάνεια και απαιτήσεις βάσει των χαρακτηριστικών των τίτλων και της πρόθεσης της διοίκησης του Ομίλου κατά την ημερομηνία αγοράς των τίτλων. Οι αγορές και πωλήσεις των τίτλων αυτών καταχωρούνται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις κατά την ημερομηνία συναλλαγής, η οποία αντιστοιχεί στην ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το περιουσιακό στοιχείο. Όλες οι υπόλοιπες αγορές ή πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων οι οποίες δεν εντάσσονται στις πρακτικές της αγοράς, καταχωρούνται, μέχρι την ημερομηνία διακανονισμού τους, ως προθεσμιακές συναλλαγές παράγωγων χρηματοπιστωτικών μέσων.

Οι **διαθέσιμοι προς πώληση** επενδυτικοί τίτλοι καταχωρούνται μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης στην εύλογη αξία τους. Στην περίπτωση όπου η εύλογη αξία μη εισηγμένων συμμετοχικών τίτλων δε δύναται να προσδιοριστεί κατά τρόπο αξιόπιστο και αντικειμενικό, τότε οι τίτλοι αυτοί απεικονίζονται στην αξία κτήσης τους. Τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημίες που προκύπτουν από μεταβολές της εύλογης αξίας των διαθέσιμων προς πώληση τίτλων καταχωρούνται στα Λοιπά συνολικά έσοδα, μετά την αφαίρεση του φόρου που τους αναλογεί (όπου απαιτείται), έως ότου οι συγκεκριμένοι τίτλοι πωληθούν, εισπραχθούν ή διατεθούν με οποιοδήποτε άλλο τρόπο ή έως ότου διαπιστωθεί ότι υπάρχει απομείωση της αξίας τους.

Οι διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι είναι δυνατόν να πωληθούν προκειμένου να καλυφθούν ανάγκες ρευστότητας ή να αντιμετωπισθούν μεταβολές στα επιτόκια, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και στις τιμές χρεογράφων. Στη περίπτωση όπου ένας διαθέσιμος προς πώληση τίτλος πωλείται ή υφίσταται απομείωση της αξίας του, τα σωρευμένα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημίες, που περιλαμβάνονται στα Λοιπά συνολικά έσοδα, μεταφέρονται από τα ίδια κεφάλαια στη κατάσταση αποτελεσμάτων στο λογαριασμό «αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου». Τα κέρδη και ζημίες που προκύπτουν κατά τη πώληση των διαθέσιμων προς πώληση τίτλων προσδιορίζονται με τη μέθοδο του κυλιόμενου μέσου σταθμικού κόστους.

Οι **διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη** επενδυτικοί τίτλοι περιλαμβάνουν τίτλους που δεν είναι παράγωγα, διαπραγματεύονται σε οργανωμένες αγορές, με καθορισμένες ή προσδιοριστέες πληρωμές και έχουν καθορισμένη λήξη, και για τους οποίους υπάρχει, από τη διοίκηση του Ομίλου, πρόθεση και ικανότητα διαρκούς κατοχής τους μέχρι την ημερομηνία λήξης τους.

Οι επενδυτικοί τίτλοι που έχουν κατηγοριοποιηθεί ως **δάνεια και απαιτήσεις** περιλαμβάνουν τίτλους που δεν είναι παράγωγα, έχουν καθορισμένες ή προσδιοριστέες πληρωμές και δεν διαπραγματεύονται σε ενεργές αγορές.

Οι επενδυτικοί τίτλοι που έχουν κατηγοριοποιηθεί ως διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη ή δάνεια και απαιτήσεις καταχωρούνται στην αποσβεσμένη αξία τους εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, μετά την αφαίρεση οποιασδήποτε απομείωσης της αξίας τους. Επιπλέον, ο υπολογισμός του αποσβεσμένου κόστους περιλαμβάνει οποιαδήποτε υπέρ (premium) ή υπό (discount) το άρτιο διαφορά προέκυψε κατά την ημερομηνία απόκτησης, πλέον των εξόδων συναλλαγής, προμηθειών και μονάδων βάσης (μ.β.) πληρωθέντων ή εισπραχθέντων.

Απομείωση: Ο Όμιλος εκτιμά σε κάθε ημερομηνία σύνταξης οικονομικών καταστάσεων εάν υπάρχει αντικειμενική απόδειξη ότι ένας επενδυτικός τίτλος ή ομάδα αυτών έχει υποστεί απομείωση της αξίας του.

Ειδικά για επενδυτικούς μετοχικούς τίτλους που έχουν χαρακτηριστεί ως διαθέσιμοι προς πώληση, η σημαντική ή παρατεταμένη μείωση της εύλογης αξίας ενός χρεογράφου χαμηλότερα της αξίας κτήσης χρησιμοποιείται ως κριτήριο αξιολόγησης αν τα στοιχεία αυτά έχουν απομειωθεί.

Αν υπάρχουν κάποιες αντικειμενικές αποδείξεις απομείωσης για τα διαθέσιμα προς πώληση περιουσιακά στοιχεία, η σωρευμένη ζημία (που επιμετράται ως η διαφορά μεταξύ της τιμής κτήσης και της τρέχουσας εύλογης αξίας, μειούμενη από τυχόν πρόβλεψη απομείωσης στο στοιχείο αυτό, η οποία είχε αναγνωρισθεί στο παρελθόν στα αποτελέσματα) μεταφέρεται από τα Λοιπά συνολικά

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

έσοδα στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Πρόβλεψη απομείωσης καταχωρημένη στα αποτελέσματα που αφορά σε μετοχικούς τίτλους δεν αντλιογίζεται στα αποτελέσματα. Αν σε μια μεταγενέστερη περίοδο, η εύλογη αξία ενός διαθεσίμου προς πώληση χρεωστικού μέσου αυξηθεί, και η αύξηση μπορεί αντικειμενικά να συσχετισθεί με ένα γεγονός που συνέβη μετά την καταχώρηση στα αποτελέσματα της πρόβλεψης απομείωσης, η πρόβλεψη απομείωσης αντλιογίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Για τους τίτλους του επενδυτικού χαρτοφυλακίου στις κατηγορίες διακρατούμενα στη λήξη και δάνεια και απαιτήσεις, τα οποία αποτιμώνται στο αποσβεσμένο κόστος, το ποσό της πρόβλεψης απομείωσης της αξίας τους, υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας τους και της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου.

Τα έσοδα από μερίσματα αναγνωρίζονται όταν έχει κατοχυρωθεί το δικαίωμα είσπραξης των μερισμάτων. Αυτή είναι η ημερομηνία κατοχύρωσης των μερισμάτων, τα οποία απεικονίζονται ξεχωριστά στον λογαριασμό «Καθαρά λουπά έσοδα/ (έξοδα)»

2.8.3 Μεταφορά χρηματοοικονομικών μέσων

Ο Όμιλος μεταφέρει μη παράγωγα χρεόγραφα από το εμπορικό χαρτοφυλάκιο ή το χαρτοφυλάκιο διαθεσίμων προς πώληση στο χαρτοφυλάκιο δανείων και απαιτήσεων, εφόσον τα χρεόγραφα ικανοποιούν τον ορισμό της κατηγορίας αυτής κατά την ημερομηνία της μεταφοράς και ο Όμιλος έχει την πρόθεση και δυνατότητα να κρατήσει τα χρεόγραφα για το προσεχές μέλλον ή μέχρι την λήξη τους.

Σε περίπτωση που σπανίζουσες περιστάσεις προκαλούν σημαντική επιδείνωση της συναλλακτικής δραστηριότητας ή επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τις αγοραίες τιμές μη παραγώγων στοιχείων του εμπορικού χαρτοφυλακίου, ο Όμιλος μεταφέρει τα μέσα αυτά από το εμπορικό χαρτοφυλάκιο στο χαρτοφυλάκιο διακρατούμενων στη λήξη ή διαθεσίμων προς πώληση, εφόσον τα στοιχεία ικανοποιούν τον ορισμό της αντίστοιχης κατηγορίας κατά την ημερομηνία της μεταφοράς και ο Όμιλος δεν έχει την πρόθεση να τα πωλήσει σύντομα. Τέτοιες μεταφορές μπορούν να πραγματοποιούνται μόνο μία φορά για κάθε μία σπανίζουσα περίπτωση.

Εάν υπάρχει μεταβολή στην πρόθεση ή την δυνατότητα διακράτησης ενός χρεογράφου μέχρι την λήξη, ο Όμιλος μεταφέρει τα χρεόγραφα αυτά από την κατηγορία διαθέσιμα προς πώληση στην κατηγορία διακρατούμενα στη λήξη, εφόσον τα μέσα ικανοποιούν τον ορισμό της τελευταίας κατά την ημερομηνία της μεταφοράς.

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που μεταφέρονται ως ανωτέρω, η εύλογη αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς θεωρείται το νέο αποσβεσμένο κόστος κατά την ημερομηνία αυτή.

Όταν μέσα που μεταφέρονται από το εμπορικό χαρτοφυλάκιο περιέχουν ενσωματωμένα παράγωγα, ο Όμιλος επανεξετάζει κατά την ημερομηνία μεταφοράς εάν τα ενσωματωμένα παράγωγα χρειάζεται να διαχωριστούν από το κύριο συμβόλαιο βάσει των συνθηκών που ίσχυαν όταν ο Όμιλος απέκτησε το στοιχείο.

Ο Όμιλος μεταφέρει χρεόγραφα που έχουν μεταφερθεί στα δάνεια και απαιτήσεις από το εμπορικό χαρτοφυλάκιο ή το χαρτοφυλάκιο διαθεσίμων προς πώληση στο χαρτοφυλάκιο διαθεσίμων προς πώληση εάν τα χρεόγραφα, μεταγενέστερα διαπραγματεύονται σε οργανωμένη αγορά και ο Όμιλος δε σκοπεύει να τα κρατήσει για το προσεχές μέλλον ή μέχρι την λήξη τους. Η εύλογη αξία των χρεογράφων την ημέρα της μεταφοράς θεωρείται το νέο αποσβεσμένο κόστος κατά την ημερομηνία αυτή. Η διαφορά μεταξύ του αποσβεσμένου κόστους αμέσως πριν την μεταφορά και της εύλογης αξίας την ημερομηνία της μεταφοράς αναγνωρίζεται στο αποθεματικό διαθεσίμων προς πώληση αξιόγραφων μέσω της κατάστασης λουπών συνολικών εσόδων και αποσβένεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.8.4 Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών περιλαμβάνουν δάνεια χορηγηθέντα από τον Όμιλο απευθείας στο δανειολήπτη, απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις και πρακτόρευση απαιτήσεων.

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών χορηγηθέντα με σκοπό την πώλησή τους (εάν υφίστανται) καταχωρούνται ως περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ή ως διαθέσιμα προς πώληση χρεόγραφα.

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών αναγνωρίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις την ημερομηνία εκταμίευσης των κεφαλαίων προς τους δανειολήπτες. Η αρχική καταχώρηση γίνεται στην εύλογη αξία που είναι το καθαρό ποσό της αρχικής εκταμίευσης και περιλαμβάνει τα πρόσθετα έξοδα που αφορούν άμεσα στην έκδοση του δανείου και αμοιβές ή προμήθειες (διοργάνωσης ή διαχείρισης) που λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου του δανείου. Μεταγενέστερα επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, εκτός εάν έχουν «προσδιοριστεί στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων» (βλ. Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις προσδιορισμένα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων).

Προβλέψεις για απομείωση της αξίας των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών και διαγραφές

Ο Όμιλος εξετάζει κατά την ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων εάν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι ένα δάνειο (ή ομάδα δανείων) έχει υποστεί απομείωση της αξίας του/(τους).

Ένα δάνειο (ή μία ομάδα δανείων) έχει υποστεί απομείωση και αναγνωρίζονται προβλέψεις απομείωσης εάν και μόνο εάν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ως αποτέλεσμα ενός ή περισσότερων γεγονότων που έχουν συμβεί μετά την αρχική αναγνώριση του δανείου («ζημιογόνο γεγονός») και το ζημιογόνο γεγονός (ή γεγονότα) επηρεάζει τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές του δανείου (ή της ομάδας δανείων) και η επίδραση μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Πρόβλεψη για απομείωση της αξίας μιας απαίτησης σχηματίζεται όταν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι ο Όμιλος δεν πρόκειται να εισπράξει το σύνολο των εισπρακτέων ποσών σύμφωνα με τους αρχικούς όρους της σύμβασης.

Αντικειμενικές ενδείξεις ότι μία απαίτηση έχει υποστεί απομείωση αξίας αποτελούν τα ακόλουθα ζημιογόνα γεγονότα:

- α) σημαντική οικονομική δυσχέρεια του εκδότη ή του υπόχρεου,
- β) αθέτηση όρων συμβολαίου, όπως στάση ή πλημμέλεια στις καταβολές τόκου ή κεφαλαίου,
- γ) χορήγηση παραχώρησης από τον Όμιλο προς τον οφειλέτη, για λόγους οικονομικούς ή νομικούς που αφορούν στην οικονομική δυσχέρεια του οφειλέτη, την οποία ο Όμιλος δε θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση,
- δ) η αύξηση του ενδεχομένου ότι ο οφειλέτης θα πτωχεύσει ή θα προβεί σε άλλη οικονομική αναδιοργάνωση,
- ε) η εξαφάνιση μιας ενεργούς αγοράς για το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο λόγω οικονομικών δυσχερειών ή
- στ) παρατηρήσιμα στοιχεία που υποδεικνύουν την ύπαρξη μετρήσιμης μείωσης των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών από ομάδα χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων από την αρχική αναγνώριση των στοιχείων αυτών, αν και η μείωση δεν μπορεί ακόμα να εξατομικευθεί σε σχέση με τα μεμονωμένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που συνθέτουν την ομάδα, στα οποία περιλαμβάνονται:
 - i. δυσμενείς μεταβολές στην κατάσταση πληρωμών των οφειλετών της ομάδας (όπως αυξημένος αριθμός καθυστερημένων πληρωμών) ή
 - ii. εθνικές ή τοπικές οικονομικές συνθήκες που συσχετίζονται με τις αθετήσεις επί των περιουσιακών στοιχείων της ομάδας.

Οι προβλέψεις απομείωσης απεικονίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης μέσω λογαριασμού προβλέψεων. Πρόσθετες προβλέψεις απομείωσης αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στις προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων.

Ο Όμιλος εξετάζει εάν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις απομείωσης σε ατομικό επίπεδο για σημαντικά δάνεια και ατομικά ή συλλογικά για δάνεια που δε θεωρούνται σημαντικά. Το όριο για το αν θα αξιολογηθεί μεμονωμένα ή όχι ένα δάνειο ορίζεται ως το χαμηλότερο μεταξύ του 0,1% της καθαρής θέσης της κάθε εταιρείας του Ομίλου και του ποσού των €1 εκατ.

Σε περιπτώσεις ύπαρξης βάσιμων ενδείξεων απομείωσης της αξίας των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών που καταχωρούνται στο αποσβεσμένο κόστος, το ποσό της ζημίας υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της απαίτησης και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών (εξαιρουμένων μελλοντικών ζημιών που δεν έχουν πραγματοποιηθεί) προεξοφλημένες με α) το αρχικό πραγματικό επιτόκιο της απαίτησης, εφόσον η απαίτηση είναι σταθερού επιτοκίου, ή β) το τρέχον πραγματικό επιτόκιο, για απαιτήσεις κυμαινόμενου επιτοκίου.

Ο υπολογισμός της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών απαίτησης με εξασφάλιση λαμβάνει υπόψη τις πιθανές ταμειακές ροές από την απόκτηση και πώληση της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από την πιθανότητα πλειστηριασμού.

Για σκοπούς διενέργειας εκτίμησης της απομείωσης, σε συλλογικό επίπεδο, οι απαιτήσεις κατηγοριοποιούνται με βάση ομοειδή χαρακτηριστικά του πιστωτικού κινδύνου. Τα δάνεια σε επιχειρήσεις ομαδοποιούνται βάσει των ημερών καθυστέρησης, του τύπου του δανείου, του τομέα δραστηριότητας της επιχείρησης και του μεγέθους αυτής, του τύπου των εξασφαλίσεων και λοιπών σχετικών χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου. Τα καταναλωτικά δάνεια ομαδοποιούνται αντίστοιχα βάσει των ημερών καθυστέρησης και του τύπου του δανείου. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών σε ομάδες απαιτήσεων με την έννοια ότι είναι ενδεικτικά της δυνατότητας των πιστούχων να αποπληρώσουν τις οφειλές τους, και συνεκτιμώμενα με τα ιστορικά δεδομένα απομείωσης της αξίας απαιτήσεων των ομάδων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου αποτελούν τη βάση για τον υπολογισμό της απομείωσης της αξίας τους. Τα ιστορικά δεδομένα απομείωσης της αξίας απαιτήσεων αναπροσαρμόζονται με τα τρέχοντα δεδομένα, προκειμένου να απεικονίσουν τις παρούσες συνθήκες οι οποίες δεν υφίσταντο και δεν είχαν επηρεάσει τα ιστορικά δεδομένα όπως αυτά διαμορφώθηκαν και να εξαλείψουν τυχόν ιστορικές επιδράσεις που δεν παρατηρούνται στην παρούσα περίοδο.

Ο Όμιλος εξετάζει τακτικά τη μεθοδολογία και τις παραδοχές που χρησιμοποιούνται κατά την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, ώστε να μην υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ των εκτιμώμενων και των πραγματικών ζημιών.

Αναφορικά με τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε χώρες με αυξημένο κίνδυνο εξυπηρέτησης του εξωτερικού δανεισμού τους, ο Όμιλος διενεργεί εκτίμηση των οικονομικών και πολιτικών συνθηκών και όπου κρίνεται απαραίτητο διενεργεί πρόσθετη πρόβλεψη σε επίπεδο χώρας.

Αν, σε μια μεταγενέστερη περίοδο, το ποσό της πρόβλεψης απομείωσης μειωθεί και η μείωση μπορεί αντικειμενικά να συσχετισθεί με ένα γεγονός που συνέβη μετά την αναγνώριση της απομείωσης (όπως η βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας ενός οφειλέτη), η προγενέστερα καταχωρημένη πρόβλεψη απομείωσης αντλιογίζεται αναμορφώνοντας το ποσό της πρόβλεψης. Το αντλιογοισθέν ποσό καταχωρείται στη κατάσταση αποτελεσμάτων, στο λογαριασμό «πρόβλεψη απομείωσης για τη κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων».

Όταν μία απαίτηση καταστεί μη-εισπράξιμη ή διακανονισθεί, τότε δύναται να διαγραφεί έναντι του ποσού της σχηματισθείσας πρόβλεψης για τη συγκεκριμένη απαίτηση εφόσον αυτό αναγνωρίζεται από την εκάστοτε φορολογική νομοθεσία. Μεταγενέστερα της διαγραφής της, οποιεσδήποτε εισπράξεις καταχωρούνται σε πίστωση του λογαριασμού αποτελεσμάτων «πρόβλεψη απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων».

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Διαγραφές

Η πολιτική διαγραφών του Ομίλου ορίζει ποια δάνεια και απαιτήσεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της και τα κριτήρια τα οποία πρέπει να πληρούνται για κάθε είδος περιουσιακού στοιχείου προκειμένου κάθε διαγραφή να εγκριθεί από την αρμόδια επιτροπή.

Τα δάνεια που πρόκειται να διαγραφούν λογιστικά, θα πρέπει να αναγνωρίζονται σε ατομική βάση και να είναι πλήρως απομειωμένα. Για όλες τις λογιστικές διαγραφές δανείων, θα πρέπει να διατηρούνται και να είναι διαθέσιμα όλα τα έγγραφα που αποδεικνύουν και υποστηρίζουν την διαγραφή τους.

Όταν ένα δάνειο πρέπει να χαρακτηριστεί ως «προς διαγραφή» θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι παρακάτω παράγοντες:

- i. Η παλαιότητα των οφειλών (past due status).
- ii. Η ύπαρξη και η δυνατότητα ρευστοποίησης των εξασφαλίσεων.
- iii. Το στάδιο των νομικών ενεργειών που έχουν πραγματοποιηθεί, καθώς και τα αποτελέσματα πρόσφατων ερευνών επί της ακίνητης περιουσίας του δανειζόμενου. Εντούτοις, η ολοκλήρωση τέτοιων νομικών ενεργειών δεν αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαγραφή του δανείου εάν η απαίτηση έναντι του δανειζόμενου παραμένει ενεργή ακόμα και αν το δάνειο έχει διαγραφεί.
- iv. Η ύπαρξη άλλων περιουσιακών στοιχείων, όπως αυτά προκύπτουν από τις διαθέσιμες βάσεις δεδομένων.
- v. Η αξιολόγηση του αναμενόμενου κόστους για την περαιτέρω ενασχόληση με τις ενέργειες ανάκτησης σε σχέση με την αναμενόμενη ανάκτηση.

Συγκεκριμένα:

- i. Στεγαστικά δάνεια διαγράφονται λογιστικά όταν η καθυστέρηση αποπληρωμής υπερβαίνει τα 10 έτη και δεν υπάρχει ρεαλιστική προοπτική για την είσπραξη τους. Οι αρμόδιες μονάδες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι όλες οι κατάλληλες ενέργειες για την αποπληρωμή έχουν ολοκληρωθεί και περαιτέρω ανάκτηση δεν είναι πιθανή ή εφικτή.
- ii. Μη εξασφαλισμένα καταναλωτικά, πιστωτικές κάρτες και χορηγήσεις προς Μικρές Επιχειρήσεις θα μπορούν να διαγράφονται λογιστικά έπειτα από περίοδο που δύναται να υπερβαίνει τους 60 μήνες μετά την καταγγελία της σύμβασης.
- iii. Η έκθεση σε επιχειρηματικά δάνεια και σε χορηγήσεις προς Μικρές Επιχειρήσεις για τις οποίες έχει ληφθεί εξασφάλιση αξιολογούνται για λογιστική διαγραφή κατά περίπτωση βάσει των γενικών προϋποθέσεων (i) έως (v) που αναφέρονται παραπάνω.

Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου νομικά έγγραφα το καταδεικνύουν (π.χ. απάτη ή χρεοκοπία του δανειζόμενου), το δάνειο μπορεί να διαγραφεί λογιστικά ανεξάρτητα από το αν τα παραπάνω κριτήρια ικανοποιούνται. Τα διαγραφέντα δάνεια, είτε λιανικής είτε επιχειρηματικής τραπεζικής, παρακολουθούνται εξωλογιστικά μέχρι την ολοκλήρωση και εξάντληση όλων των νομικών ενεργειών λαμβάνοντας υπόψη όλες τις ενέργειες και τα έξοδα που απαιτούνται.

Οι διαγραφές εγκρίνονται από την κάθε αρμόδια επιτροπή με βάση τα όρια που προβλέπονται από το καταστατικό τους.

2.8.5 Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα και έξοδα

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους που αφορούν όλα τα έντοκα χρηματοπιστωτικά μέσα καταχωρούνται στα αποτελέσματα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Τα έσοδα από τόκους αφορούν σε τόκους από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, τοκομερίδια τίτλων σταθερής απόδοσης που περιλαμβάνονται τόσο στο χαρτοφυλάκιο επενδύσεων όσο και στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών καθώς και δεδουλευμένα έσοδα/έξοδα από κρατικά και άλλα χρεόγραφα.

Αμοιβές και άμεσα έξοδα που αφορούν στην έκδοση δανείου ή στην αγορά χρεογράφων, στη χρηματοδότηση ή τροποποίηση και σε δεσμεύσεις για δάνεια αναγνωρίζονται σταδιακά στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια ισχύος του στοιχείου με τη χρήση της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου.

Όταν ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή μια ομάδα παρόμοιων τέτοιων στοιχείων έχει υποστεί απομείωση, τα έσοδα από τόκους αναγνωρίζονται χρησιμοποιώντας το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για να προεξοφληθούν οι μελλοντικές ταμειακές ροές για τον σκοπό του υπολογισμού της ζημίας απομείωσης.

2.9 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και μέσα αντιστάθμισης

2.9.1 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία περιλαμβάνουν συμβόλαια επί συναλλαγματικών ισοτιμιών, προθεσμιακά συμβόλαια, συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων και επιτοκίων, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης, δικαιώματα προαίρεσης επί επιτοκίων και συναλλάγματος (πωληθέντα και αγορασθέντα) και άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, καταχωρούνται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης αρχικά και μεταγενέστερα στην εύλογη αξία τους. Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα εμφανίζονται ως περιουσιακά στοιχεία όταν είναι προς όφελος του Ομίλου ή ως υποχρεώσεις όταν είναι προς όφελος των αντισυμβαλλομένων. Τα πραγματοποιηθέντα καθώς και τα εξ' αποτιμήσεως κέρδη και ζημίες των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

Ένα παράγωγο μπορεί να είναι ενσωματωμένο σε ένα άλλο χρηματοοικονομικό μέσο, το οποίο ονομάζεται «κύριο συμβόλαιο». Σε αυτές τις περιπτώσεις, το παράγωγο διαχωρίζεται από το κύριο συμβόλαιο και καταχωρείται ως μεμονωμένο παράγωγο, υπό την προϋπόθεση ότι τα οικονομικά χαρακτηριστικά και τα χαρακτηριστικά κινδύνου του δεν συνδέονται άμεσα με τα αντίστοιχα οικονομικά χαρακτηριστικά του κυρίου συμβολαίου, ότι πληροί τον ορισμό ενός παράγωγου και ότι το κύριο συμβόλαιο δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία του, με τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημιές να παρουσιάζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Το ΔΠΧΑ 9 δεν επιτρέπει το διαχωρισμό ενός ενσωματωμένου παραγώγου από την κύρια σύμβαση όταν πρόκειται για χρηματοοικονομικό μέσο ενεργητικού. Σε αυτήν την περίπτωση το χρηματοοικονομικό μέσο ενεργητικού επιμετρώνται σε εύλογη αξία στο σύνολο του.

2.9.2 Συνέχιση των απαιτήσεων του ΔΛΠ 39 για την λογιστική αντιστάθμιση

Το ΔΠΧΑ 9 περιλαμβάνει ως επιλογή λογιστικής πολιτικής, την συνέχιση εφαρμογής των απαιτήσεων του ΔΛΠ 39 αναφορικά με την λογιστική αντιστάθμιση, την οποία ο Όμιλος έχει επιλέξει να εξασκήσει και θα συμμορφωθεί με τις αναθεωρημένες απαιτήσεις γνωστοποιήσεων για την λογιστική αντιστάθμιση που απαιτούνται από το ΔΠΧΑ 7 : Γνωστοποιήσεις. Βλέπε Σημείωση 20.

2.9.3 Λογιστική Αντιστάθμιση

Η διενέργεια συγκεκριμένων πράξεων σε παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα στοχεύει στην αποτελεσματική οικονομική αντιστάθμιση κινδύνων σύμφωνα με τις απόψεις της Διοίκησης του Ομίλου και δεν εμπίπτουν στην λογιστική αντιστάθμιση συμβατή με τους συγκεκριμένους κανόνες του Δ.Λ.Π. 39. Κατά συνέπεια οι συγκεκριμένες πράξεις αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως τα παράγωγα μέσα του εμπορικού χαρτοφυλακίου.

Ο Όμιλος επίσης χρησιμοποιεί παράγωγα μέσα σαν μέρος της διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων με σκοπό τη διαχείριση των κινδύνων που προκύπτουν από διακυμάνσεις επιτοκίων, συναλλαγματικών ισοτιμιών, πιστοληπτικής ικανότητας και προθεσμιακών συναλλαγών. Ο Όμιλος εφαρμόζει αντιστάθμιση εύλογης αξίας, ταμειακών ροών, ή καθαρής επένδυσης, όταν οι συναλλαγές αυτές πληρούν τα συγκεκριμένα κριτήρια λογιστικής αντιστάθμισης. Τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να καταχωρήσει ένα παράγωγο χρηματοπιστωτικό μέσο ως κατεχόμενο για σκοπούς αντιστάθμισης περιλαμβάνουν:

- Την ύπαρξη κατά την έναρξη της σχέσης αντιστάθμισης επίσημης καταγραφής του μέσου αντιστάθμισης, του αντισταθμιζόμενου στοιχείου, του σκοπού και της στρατηγικής αντιστάθμισης και της αντισταθμιστικής σχέσης,
- Η αντιστάθμιση να τεκμηριώνεται εφόσον καταδεικνύεται ότι είναι άκρως αποτελεσματική ως προς το συμψηφισμό των κινδύνων που απορρέουν από το αντισταθμιζόμενο στοιχείο καθ' όλη τη διάρκεια της αντισταθμιστικής σχέσης. Μία αντιστάθμιση κρίνεται ως άκρως αποτελεσματική όταν επιτυγχάνεται ο συμψηφισμός των μεταβολών της εύλογης αξίας που απορρέουν από τον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο σε ποσοστό μεταξύ 80% και 125% και
- Η αντιστάθμιση να είναι αποτελεσματική σε συνεχή βάση.

2.9.4 Αντισταθμίσεις εύλογης αξίας

Για να αναγνωρισθούν συναλλαγές αντιστάθμισης εύλογης αξίας, η μεταβολή της εύλογης αξίας του μέσου αντιστάθμισης καταχωρείται στα αποτελέσματα μαζί με την αντίστοιχη μεταβολή της εύλογης αξίας του αντισταθμιζόμενου στοιχείου, η οποία αφορά τον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο. Στην περίπτωση όπου, η σχέση αντιστάθμισης διακόπτεται για λόγους διαφορετικούς από εκείνους που επιβάλλουν τη διαγραφή ενός αντισταθμιζόμενου στοιχείου ή ανακαλείται η αντισταθμιστική χρήση, η συνολική προσαρμογή της λογιστικής αξίας του αντισταθμιζόμενου στοιχείου, για τα τοκοφόρα στοιχεία, αποσβένεται στα αποτελέσματα στην υπολειπόμενη διάρκεια του αρχικού αντισταθμιζόμενου στοιχείου. Αντίθετα, στη περίπτωση ενός άτοκου αντισταθμιζόμενου στοιχείου, η ανωτέρω διαφορά μεταφέρεται εξ' ολοκλήρου στα αποτελέσματα. Στην περίπτωση όπου το αντισταθμιζόμενο στοιχείο διαγράφεται λόγω πωλήσεως ή αποπληρωμής, το αναπόσβεστο ποσό της μεταβολής της εύλογης αξίας μεταφέρεται άμεσα στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.9.5 Αντισταθμίσεις ταμειακών ροών

Τα κέρδη ή ζημιές που σχετίζονται με μεταβολές στην εύλογη αξία και αφορούν στο αποτελεσματικό μέρος μιας αντιστάθμισης ταμειακών ροών, καταχωρούνται αρχικά στα Λοιπά συνολικά έσοδα. Όταν καταβληθούν οι ταμειακές ροές τις οποίες αντισταθμίζει το παράγωγο χρηματοπιστωτικό μέσο (στις οποίες περιλαμβάνονται και ταμειακές ροές από συναλλαγές που είχαν προβλεφθεί κατά το χρόνο δημιουργίας της αντισταθμιστικής σχέσης) και προκύπτουν κέρδη ή ζημιές, τότε τα κέρδη ή ζημιές που σχετίζονται με το παράγωγο αντιστάθμισης μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων από τα λοιπά συνολικά έσοδα.

Όταν η σχέση αντιστάθμισης των ταμειακών ροών μιας συναλλαγής, η οποία θα πραγματοποιηθεί στο μέλλον, δεν θεωρείται πλέον αποτελεσματική ή διακόπτεται, τότε τα συσσωρευμένα κέρδη ή ζημιές που αφορούν το μέσο αντιστάθμισης παραμένουν στα Λοιπά συνολικά έσοδα έως ότου η ανωτέρω συναλλαγή πραγματοποιηθεί οπότε και μεταφέρονται από τα λοιπά συνολικά έσοδα στα αποτελέσματα.

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος μιας πολύ πιθανής διεταιρικής συναλλαγής μπορεί να αποτελεί αντισταθμιζόμενο στοιχείο στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, υπό τις εξής προϋποθέσεις: α) η συναλλαγή να είναι εκφρασμένη σε νόμισμα διαφορετικό από το νόμισμα λειτουργίας της εταιρείας που πραγματοποιεί την συναλλαγή και β) ο συναλλαγματικός κίνδυνος να επηρεάζει τα αποτελέσματα του Ομίλου.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

2.9.6 Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης

Αντισταθμίσεις καθαρής επένδυσης στο εξωτερικό λογιστικοποιούνται όπως και οι αντισταθμίσεις ταμειακών ροών. Το κέρδος ή ζημία του αποτελεσματικού μέρους του αντισταθμιστικού μέσου αναγνωρίζεται στα Λοιπά συνολικά έσοδα, ενώ το κέρδος ή ζημία του μη αποτελεσματικού μέρους απευθείας στα αποτελέσματα. Τα σωρευμένα κέρδη ή ζημίες στα Λοιπά συνολικά έσοδα μεταφέρονται στα αποτελέσματα με την πώληση της επένδυσης στο εξωτερικό.

2.9.7 Έλεγχος αποτελεσματικότητας της αντιστάθμισης

Προκειμένου να πληρούνται τα κριτήρια λογιστικής αντιστάθμισης, ο Όμιλος απαιτεί κατά τη σύναψη μιας αντισταθμιστικής σχέσης και καθ' όλη τη διάρκειά αυτής, να καταδεικνύεται η αποτελεσματικότητά της και να επιδεικνύεται η πραγματική αποτελεσματικότητα της (αναδρομικός έλεγχος), σε συνεχή βάση.

Η τεκμηρίωση κάθε αντισταθμιστικής σχέσης καθορίζει πόσο αποτελεσματικά αξιολογείται η αντιστάθμιση. Η μέθοδος την οποία υιοθετεί ο Όμιλος για να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα μιας αντισταθμιστικής σχέσης εξαρτάται από τη στρατηγική διαχείρισης κινδύνου.

Το μη αποτελεσματικό μέρος μιας σχέσης αντιστάθμισης καταχωρείται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, και συγκεκριμένα στον λογαριασμό «Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου».

2.9.8 Αντικατάσταση Παραγώγων και συνέχιση της λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνου

Όταν ένα παράγωγο που έχει ταξινομηθεί ως μέσο αντιστάθμισης, και α) αντικαθίσταται μέσω εκκαθαριστή και β) πληρούνται βασικά κριτήρια, η παύση της λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνου αναιρείται.

2.10 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών μέσων

Ο Όμιλος υπολογίζει την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων βάσει ενός πλαισίου υπολογισμού της εύλογης αξίας που κατατάσσει τα χρηματοοικονομικά μέσα σε μια ιεραρχία τριών επιπέδων των δεδομένων που χρησιμοποιούνται στην αποτίμηση, όπως περιγράφεται κατωτέρω.

Επίπεδο 1: Μη προσαρμοσμένες χρηματιστηριακές τιμές σε ενεργή αγορά πανομοιότυπων χρηματοοικονομικών μέσων. Στο Επίπεδο 1 περιλαμβάνονται χρεόγραφα, μετοχές και παράγωγα που διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά. Ενεργή αγορά, είναι η αγορά στην οποία οι συναλλαγές έχουν επαρκή συχνότητα και όγκο έτσι ώστε οι πληροφόρηση σχετικά με τιμές να παρέχεται σε συνεχή βάση και επιπλέον χαρακτηρίζεται από χαμηλά περιθώρια κέρδους.

Επίπεδο 2: Παρατηρήσιμα δεδομένα εκτός από τιμές του Επιπέδου 1, όπως χρηματιστηριακές τιμές παρόμοιων μέσων, τιμές από αγορές που δεν είναι ενεργές, ή άλλα δεδομένα που είναι παρατηρήσιμα ή μπορούν να επιβεβαιωθούν από παρατηρήσιμα δεδομένα (για παράδειγμα τιμές που προκύπτουν από παρατηρήσιμα δεδομένα) για σχεδόν το σύνολο της διάρκειας του μέσου. Στο Επίπεδο 2 περιλαμβάνονται χρεωστικοί τίτλοι για τους οποίους υπάρχουν προσφερόμενες τιμές, όμως παρουσιάζουν μικρότερη συχνότητα αγοραπωλησιών σε σχέση με άλλα χρηματοοικονομικά μέσα που διαπραγματεύονται σε χρηματιστηριακές αγορές, καθώς και χρεωστικοί τίτλοι χωρίς προσφερόμενες τιμές, καθώς και παράγωγα των οποίων οι αξίες υπολογίζονται χρησιμοποιώντας μοντέλα αποτίμησης, προεξόφληση ταμειακών ροών ή παρόμοιες τεχνικές, με δεδομένα που είναι παρατηρήσιμα στην αγορά ή μπορούν να υπολογιστούν ή να επιβεβαιωθούν από παρατηρήσιμα στοιχεία από την αγορά. Αυτή η κατηγορία γενικά περιλαμβάνει κρατικά και εταιρικά ομόλογα με τιμές σε αγορές που δεν είναι ενεργές και κάποια εξωχρηματιστηριακά παράγωγα.

Επίπεδο 3: Μη παρατηρήσιμα δεδομένα που υποστηρίζονται από λίγες ή καθόλου συναλλαγές σε ενεργή αγορά και επηρεάζουν σημαντικά την εύλογη αξία. Εάν η αποτίμηση ενός στοιχείου χρησιμοποιεί παρατηρήσιμα δεδομένα που απαιτούν σημαντικές προσαρμογές βασισμένες σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα, αυτό το μέσο κατατάσσεται στο Επίπεδο 3. Σε αυτό το επίπεδο περιλαμβάνονται χρηματοοικονομικά μέσα των οποίων η αξία υπολογίζεται χρησιμοποιώντας μοντέλα αποτίμησης, προεξόφληση ταμειακών ροών ή παρόμοιες τεχνικές, καθώς και μέσα για τα οποία ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας απαιτεί σημαντική κρίση ή εκτίμηση από τη Διοίκηση.

Το επίπεδο στην ιεραρχία εύλογης αξίας στο οποίο κατατάσσεται ένας υπολογισμός εύλογης αξίας προσδιορίζεται με βάση το κατώτερο επίπεδο δεδομένων που χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό της εύλογης αξίας και έχουν σημαντική επίδραση. Για το σκοπό αυτό η σημαντικότητα ενός δεδομένου αξιολογείται σε σχέση με τη συνολική εύλογη αξία.

2.11 Αναγνώριση αναβαλλόμενου κέρδους ή ζημίας της ημέρας συναλλαγής

Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η εύλογη αξία χρηματοοικονομικών προϊόντων προσδιορίζεται με τη χρήση μοντέλων αποτίμησης, τα οποία βασίζονται σε στοιχεία τιμών ή δεικτών τα οποία δεν είναι πάντοτε διαθέσιμα στην αγορά. Στις περιπτώσεις αυτές αρχικά, το χρηματοοικονομικό προϊόν αναγνωρίζεται από τον Όμιλο στη τιμή συναλλαγής, η οποία αποτελεί την ακριβέστερη ένδειξη της εύλογης αξίας του, παρά το γεγονός ότι ενδέχεται να διαφέρει από την αξία που παρέχει ένα ανάλογο μοντέλο αποτίμησης. Η διαφορά μεταξύ της τιμής συναλλαγής και της αξίας που προκύπτει από το μοντέλο αποτίμησης αναφέρεται ως αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημία της ημέρας συναλλαγής. Η διαφορά αυτή δεν αναγνωρίζεται απ' ευθείας στα αποτελέσματα.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημία της ημέρας συναλλαγής αναγνωρίζεται σταδιακά κατά τη διάρκεια της συναλλαγής. Μη αναγνωρισμένο κέρδος ή ζημία της ημέρας συναλλαγής μεταφέρεται άμεσα στα αποτελέσματα εφόσον η εύλογη αξία του συγκεκριμένου χρηματοοικονομικού μέσου δύναται να προσδιορισθεί, είτε μέσω της χρήσης στοιχείων τα οποία διατίθενται από την αγορά, είτε μέσω αναφοράς στη τιμή ενός διαθέσιμου στην αγορά χρηματοοικονομικού προϊόντος με συναφή χαρακτηριστικά ή κατά το διακανονισμό.

Με την ολοκλήρωση της συναλλαγής διενεργείται αποτίμηση του χρηματοοικονομικού προϊόντος στην εύλογη αξία του, αναμορφωμένη ως προς το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημία της ημέρας συναλλαγής. Μεταγενέστερες μεταβολές της εύλογης αξίας αναγνωρίζονται άμεσα στη κατάσταση των αποτελεσμάτων, χωρίς ωστόσο να αντλιογίζεται το άμεσο αναβαλλόμενο κέρδος και ζημία της ημέρας συναλλαγής.

2.12 Αποαναγνώριση

2.12.1 Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία

Ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο (ή αν ισχύει, μέρος χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή ομάδα παρόμοιων τέτοιων στοιχείων) παύει να αναγνωρίζεται όταν:

- εκπνεύσουν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου,
- ο Όμιλος διατηρεί τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμειακών ροών του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου, αλλά αναλαμβάνει συμβατική υποχρέωση να καταβάλλει χωρίς σημαντική καθυστέρηση τις ταμειακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες («pass-through διακανονισμός»),
- ο Όμιλος έχει μεταβιβάσει τα δικαιώματά του να εισπράξει ταμειακές ροές από το περιουσιακό στοιχείο και είτε (α) έχει μεταβιβάσει πραγματικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη του περιουσιακού στοιχείου, ή (β) δεν έχει ούτε μεταβιβάσει ούτε πραγματικά διατηρήσει όλους τους κινδύνους και τα οφέλη του περιουσιακού στοιχείου, αλλά έχει μεταβιβάσει τον έλεγχο του περιουσιακού στοιχείου.
- ο Όμιλος έχει μεταβιβάσει τα δικαιώματά του να εισπράξει ταμειακές ροές από το περιουσιακό στοιχείο και δεν έχει ούτε μεταβιβάσει, ούτε πραγματικά διατηρήσει όλους τους κινδύνους και τα οφέλη του περιουσιακού στοιχείου, ούτε έχει μεταβιβάσει τον έλεγχο του περιουσιακού στοιχείου, το περιουσιακό στοιχείο αναγνωρίζεται στο βαθμό τις συνεχιζόμενης ανάμειξης του Ομίλου στο περιουσιακό στοιχείο. Η συνεχής ανάμειξη με τη μορφή της εγγύησης επί του μεταβιβαζόμενου περιουσιακού στοιχείου επιμετράται στο χαμηλότερο μεταξύ της λογιστικής αξίας του και του μέγιστου εκτιμώμενου ποσού που μπορεί ο Όμιλος να κληθεί να πληρώσει.

117

Ως μέρος των εργασιών της, η Τράπεζα τιτλοποιεί περιουσιακά στοιχεία, κυρίως με την πώληση αυτών των περιουσιακών στοιχείων σε εταιρείες ειδικού σκοπού, οι οποίες εκδίδουν χρεόγραφα τα οποία είναι πλήρως εξασφαλισμένα από αυτά τα περιουσιακά στοιχεία.

Στην περίπτωση που η Τράπεζα πωλήσει τα χρεόγραφα αυτά σε τρίτους, τα μεταφερόμενα περιουσιακά στοιχεία μπορεί να πληρούν μερικώς ή πλήρως την προϋπόθεση αποαναγνώρισης. Κέρδη ή ζημιές από μεταβίβαση δικαιωμάτων που οδηγούν σε αποαναγνώριση βασίζονται στη λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων που πληρούν την προϋπόθεση αποαναγνώρισης και το μερίδιο που παραμένει στον Όμιλο, υπολογισμένο με βάση τις σχετικές εύλογες αξίες κατά την ημερομηνία μεταφοράς.

Τροποποίηση Όρων

Οι ρυθμίσεις δανείων δεν οδηγούν σε αποαναγνώριση εκτός και αν υπάρχουν αλλαγές στους συμβατικούς όρους που οδηγούν σε σημαντικά διαφοροποιημένο δάνειο δηλ. το δάνειο έχει αλλάξει με τέτοιο τρόπο ώστε οι συμβατικοί όροι του ρυθμισμένου δανείου να είναι σημαντικά διαφορετικοί από τους όρους της αρχικής σύμβασης. Όταν η ρύθμιση δεν θεωρείται σημαντική ώστε να οδηγήσει σε αποαναγνώριση, το κέρδος ή η ζημία που προέρχεται από την ρύθμιση υπολογίζεται ως η διαφορά της παρούσας αξίας των νέων ταμειακών ροών (δηλ. με βάση τους τροποποιημένους όρους) χρησιμοποιώντας ως προεξοφλητικό επιτόκιο το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του δανείου και της λογιστικής αξίας του δανείου μετά την διαγραφή (εφόσον υπάρχει).

2.12.2 Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

Μια χρηματοοικονομική υποχρέωση παύει να αναγνωρίζεται όταν ακυρώνεται, λήγει ή δεν υφίσταται πλέον.

Όταν μια υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση αντικαθίσταται από μια άλλη από τον ίδιο δανειστή με σημαντικά διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται σημαντικά, αυτή η αλλαγή ή τροποποίηση θεωρείται ως αποαναγνώριση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας και η διαφορά στα αντίστοιχα λογιστικά υπόλοιπα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

Κατά την αρχική αναγνώριση των συμμετοχικών τίτλων που εκδίδονται σε πιστωτή για την αποπληρωμή συνόλου ή μέρους μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, η οντότητα επιμετρά την υποχρέωση αυτή στην εύλογη αξία των συμμετοχικών τίτλων που εκδόθηκαν, εκτός αν η εύλογη αξία δεν μπορεί να προσδιορισθεί αξιόπιστα.

2.13 Συμβάσεις πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων

Χρεόγραφα τα οποία πωλούνται στα πλαίσια μιας σύμβασης πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων σε μια προσυμφωνημένη τιμή («Repos») εξακολουθούν να καταχωρούνται στην Κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης, ενώ η αντίστοιχη υποχρέωση απεικονίζεται κατά περίπτωση ως υποχρέωση προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, υποχρέωση προς πελάτες ή λοιπές καταθέσεις, κατά περίπτωση. Χρεόγραφα τα οποία αποκτώνται στα πλαίσια μιας σύμβασης αγοράς και επαναπώλησης χρεογράφων («Reverse Repos») καταχωρούνται ως απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ή δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, αντίστοιχα. Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής επαναγοράς (ή της τιμής αγοράς και επαναπώλησης) καταχωρείται στο λογαριασμό τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα (ή τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα) και αναγνωρίζεται σταδιακά κατά τη διάρκεια της σύμβασης Repos (ή Reverse Repos), με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

2.14 Δανεισμός χρεογράφων

Χρεόγραφα που δανείζονται από ή δανείζονται σε τρίτους καταχωρούνται στο ποσό της εξασφάλισης σε μετρητά που προκαταβλήθηκαν ή εισπράχθηκαν πλέον του δεδουλευμένου τόκου. Χρεόγραφα που δανείζονται ή λαμβάνονται από τρίτους ως εξασφάλιση για συναλλαγές δανεισμού χρεογράφων, δεν αναγνωρίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις έως ότου ο έλεγχος των συμβατικών δικαιωμάτων των μεταβιβασθέντων χρεογράφων αποκτηθεί ή πωληθεί σε τρίτους. Σε αυτή την περίπτωση, η αγορά και πώληση καταχωρούνται ως κέρδη ή ζημιές αποτελέσματα του εμπορικού χαρτοφυλακίου. Η υποχρέωση να επιστραφούν καταχωρείται στην εύλογη αξία.

Αντίστοιχα, χρεόγραφα που δανείζονται ή παραχωρούνται σε τρίτους ως εξασφάλιση για συναλλαγές δανεισμού χρεογράφων από τρίτους δεν παύουν να απεικονίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εκτός και αν ο έλεγχος των συμβατικών δικαιωμάτων των μεταβιβαζομένων χρεογράφων παύει να ισχύει.

Ο Όμιλος παρακολουθεί σε τακτική βάση την αγοραία αξία των χρεογράφων που δανείζονται από ή δανείζονται σε τρίτους και προσφέρει ή απαιτεί πρόσθετες εξασφαλίσεις σε αντιστοιχία με τις υποκείμενες συμφωνίες. Οι αμοιβές και οι τόκοι που λαμβάνονται ή πληρώνονται καταχωρούνται ως έσοδο ή έξοδο από τόκους αντίστοιχα, σταδιακά όταν καταστούν δεδουλευμένα.

2.15 Αγορές και πωλήσεις κανονικής παράδοσης

Ο Όμιλος καταχωρεί όλες τις συναλλαγές αγοράς και πώλησης «κανονικής παράδοσης» χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων (δηλαδή εκείνων για τις οποίες απαιτείται παράδοση μέσα στα χρονικά όρια που ορίζει η νομοθεσία ή η αγορά) την ημερομηνία διακανονισμού («settlement date») με εξαίρεση τις συναλλαγές που αφορούν σε τίτλους αξιολογίων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών και του χαρτοφυλακίου επενδύσεων, καθώς και σε όλα τα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα, τα οποία καταχωρούνται κατά την ημερομηνία συναλλαγής («trade date»), η οποία αντιστοιχεί στην ημερομηνία κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο. Σε διαφορετική περίπτωση, οι ανωτέρω συναλλαγές αντιμετωπίζονται ως παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα έως την ημερομηνία διακανονισμού τους («settlement date»).

118

2.16 Συμψηφισμός

Η απεικόνιση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του καθαρού ποσού που προκύπτει από συμψηφισμό χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων επιτρέπεται, μόνο εφόσον υφίσταται συμβατικό δικαίωμα που επιτρέπει το συμψηφισμό των ποσών που έχουν καταχωρηθεί και παράλληλα υπάρχει πρόθεση είτε για ταυτόχρονο διακανονισμό του συνολικού ποσού, τόσο του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου όσο και της υποχρέωσης ταυτόχρονα, είτε για διακανονισμό του καθαρού ποσού που προκύπτει μετά το συμψηφισμό.

2.17 Αναγνώριση Εσόδων

Το έσοδο αναγνωρίζεται στο βαθμό που είναι πιθανό ότι η Τράπεζα θα αποκομίσει οικονομικά οφέλη και αυτά μπορούν να επιμετρηθούν αξιόπιστα. Έσοδα τα οποία είναι συνδεδεμένα με την παροχή υπηρεσιών αναγνωρίζονται με την μέθοδο του σταδίου ολοκλήρωσης των συναλλαγών κατά το τέλος της κάθε περιόδου αναφοράς.

2.17.1 Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα

Τόκοι έσοδα και έξοδα από τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα ενεργητικού και παθητικού, με εξαίρεση αυτών που έχουν την νομική μορφή παραγώγων, αναγνωρίζονται ως Τόκοι Έσοδα και Έξοδα με την μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου («EIR»). Πραγματικό επιτόκιο είναι το επιτόκιο το οποίο προεξοφλεί τις μελλοντικές ροές για την αναμενόμενη ζωή του χρηματοοικονομικού μέσου στην λογιστική του αξία. Στον υπολογισμό λαμβάνεται υπόψη το συμβατικό επιτόκιο, καθώς και αμοιβές ή άμεσα έξοδα του δανείου.

Τα πραγματοποιηθέντα και μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημιές από αλλαγές της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, υποχρεωτικά ταξινομημένα σε EAMA, με την νομική μορφή παραγώγου, αναγνωρίζονται στην γραμμή «Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου», συμπεριλαμβανομένου και του εσόδου από τόκους, εφόσον υπάρχει. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία έχουν την νομική μορφή παραγώγου αλλά δεν πληρούν τον λογιστικό ορισμό του παραγώγου, είναι επιμετρούνται υποχρεωτικά σε EAMA, και ταξινομούνται ως «χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε EAMA»

2.17.2 Αμοιβές και Έσοδα από Προμήθειες

Οι αμοιβές και έσοδα από προμήθειες περιλαμβάνουν έσοδα από αμοιβές διαχείρισης ενεργητικού, προμήθειες, αμοιβές επενδυτικής τραπεζικής καθώς και έσοδα από πιστωτικές κάρτες. Η Τράπεζα αναγνωρίζει τα έσοδα από αμοιβές διαχείρισης ενεργητικού σύμφωνα με τον χρόνο που έχει περάσει, το οποίο αντικατοπτρίζει το στάδιο παροχής επενδυτικών υπηρεσιών προς τον πελάτη.

Έσοδα από προμήθειες περιλαμβάνουν πωλήσεις, αμοιβές διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και προμήθειες χρηματιστηριακών εργασιών. Οι πωλήσεις και οι προμήθειες χρηματιστηριακών εργασιών γενικά αναγνωρίζονται κατά την στιγμή ολοκλήρωσης της συναλλαγής. Οι αμοιβές διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων αναγνωρίζονται σταδιακά μέσα στον χρόνο και υπολογίζονται γενικά, με βάση την μέση ημερήσια καθαρή αξία ενεργητικού του αμοιβαίου για την περίοδο.

Οι αμοιβές επενδυτικών υπηρεσιών περιλαμβάνουν αμοιβές για συμβουλευτικές υπηρεσίες και γενικά αναγνωρίζονται κατά την στιγμή επιτυχούς ολοκλήρωσης των επενδυτικών υπηρεσιών.

2.18 Ενσώματα πάγια στοιχεία

Τα ενσώματα πάγια στοιχεία περιλαμβάνουν γήπεδα και ακίνητα, βελτιώσεις μισθωμένων ακινήτων, μεταφορικά μέσα και εξοπλισμό, τα οποία κατέχονται από τον Όμιλο με σκοπό τη λειτουργική χρήση τους, αλλά και για διοικητικούς σκοπούς. Τα ενσώματα πάγια στοιχεία καταχωρούνται αρχικά στην αξία κτήσης τους, η οποία περιλαμβάνει όλες τις δαπάνες που απαιτούνται προκειμένου ένα πάγιο να τεθεί σε κατάσταση λειτουργίας.

Μεταγενέστερα της αρχικής καταχώρησής τους, τα ενσώματα πάγια στοιχεία αποτιμώνται στο κόστος κτήσης τους μείον τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις όποιες σωρευμένες προβλέψεις απομείωσης της αξίας τους. Οι δαπάνες που πραγματοποιούνται μεταγενέστερα της απόκτησης ενός παγίου που περιλαμβάνεται στο λογαριασμό «Ενσώματα πάγια στοιχεία», κεφαλαιοποιούνται μόνο στην περίπτωση όπου θεωρείται πιθανό ότι οι συγκεκριμένες δαπάνες θα αποφέρουν στο μέλλον πρόσθετα οικονομικά οφέλη για τον Όμιλο, πέρα από εκείνα τα οποία αναμένονταν αρχικά κατά την απόκτηση του παγίου. Σε διαφορετική περίπτωση, οι συγκεκριμένες δαπάνες μεταφέρονται απευθείας στα αποτελέσματα κατά το χρόνο πραγματοποίησής τους.

Η διενέργεια αποσβέσεων επί ενός ενσώματος παγίου στοιχείου αρχίζει με την έναρξη χρήσης του και διακόπτεται μόνο με την πώληση ή μεταβίβαση του ενσώματος παγίου στοιχείου. Κατά συνέπεια, η διενέργεια αποσβέσεων επί ενός ενσώματος παγίου στοιχείου το οποίο παύει να χρησιμοποιείται δε διακόπτεται, εκτός εάν έχει πλήρως αποσβεσθεί, αλλά επανεκτιμάται η ωφέλιμη ζωή του. Τα ενσώματα πάγια στοιχεία αποσβένονται με τη μέθοδο του σταθερού ποσού κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους. Η εκτιμώμενη ωφέλιμη ζωή των ενσώματων παγίων στοιχείων ανά κατηγορία, έχει ως εξής:

Γήπεδα	Δεν αποσβένονται
Κτήρια	Έως 50 έτη
Βελτιώσεις μισθωμένων ακινήτων	Κατά την υπολειπόμενη διάρκεια της μίσθωσης, μη υπερβαίνουσα ωστόσο τα 12 έτη
Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός	Έως 12 έτη
Μεταφορικά μέσα	Έως 10 έτη
Ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός	Έως 5 έτη

Ο Όμιλος εξετάζει σε κάθε ημερομηνία αναφοράς εάν υπάρχει ένδειξη ότι κάποιο ενσώματο πάγιο στοιχείο έχει υποστεί απομείωση της αξίας του. Αν υπάρχει μια τέτοια ένδειξη, ο Όμιλος υπολογίζει το ανακτήσιμο ποσό του ενσώματος παγίου στοιχείου. Όταν η λογιστική αξία ενός ενσώματος παγίου στοιχείου υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία του, ο Όμιλος σχηματίζει ανάλογη πρόβλεψη απομείωσης προκειμένου η λογιστική αξία του παγίου να απεικονίζει την ανακτήσιμη αξία του. Τα κέρδη και ζημιές από πώληση ενσώματων παγίων στοιχείων προσδιορίζονται βάσει της λογιστικής αξίας τους και λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων προ φόρων.

Τα περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς καταχωρούνται στο λογαριασμό λοιπά στοιχεία ενεργητικού κατά την πραγματοποίηση του πλειστηριασμού ή όταν αποκτάται η εξασφάλιση μέσω συμφωνίας ή δικαστικής απόφασης. Τα περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς προκύπτουν όταν ο Όμιλος ξεκινά νομικές ενέργειες για την είσπραξη της εξασφάλισης όταν δεν θεωρείται πλέον ότι μπορεί να επιτευχθεί η αποπληρωμή ή ρύθμιση της οφειλής. Σε περίπτωση που οι οφειλές εξασφαλίζονται με περιουσιακά στοιχεία, οι νομικές ενέργειες περιλαμβάνουν την έναρξη διαδικασίας πλειστηριασμού με στόχο την αποπληρωμή των οφειλών μέσω της ρευστοποίησης της αξίας της εξασφάλισης. Τα περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία μείον τα εκτιμώμενα έξοδα πώλησης. Πριν την απόκτηση του περιουσιακού στοιχείου, τυχόν απομειώσεις καταχωρούνται στις προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου. Τα κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από την πώληση περιουσιακών στοιχείων από πλειστηριασμούς και ζημιές ή κέρδη μέχρι το ποσό των προηγούμενων απομειώσεων που τυχόν προκύπτουν από την περιοδική επανεκτίμηση της αξίας τους περιλαμβάνονται στα «Καθαρά λοιπά έσοδα/(έξοδα)».

2.19 Ακίνητα επενδύσεων

Οι επενδύσεις σε ακίνητα περιλαμβάνουν γήπεδα και κτήρια που είναι ιδιόκτητα (ή έχουν περιέλθει στη κατοχή του Ομίλου στα πλαίσια μίας σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης), τα οποία κατέχονται με σκοπό την είσπραξη μισθωμάτων ή / και την αποκόμιση κεφαλαιακών κερδών. Οι επενδύσεις σε ακίνητα αναγνωρίζονται αρχικά στην αξία κτήσης τους, η οποία περιλαμβάνει και τις δαπάνες συναλλαγής.

Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισής τους, οι επενδύσεις σε ακίνητα αποτιμώνται στην αξία κτήσης τους μείον τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις όποιες σωρευμένες προβλέψεις απομείωσης της αξίας τους.

Οι επενδύσεις σε ακίνητα αποσβένονται με τη μέθοδο του σταθερού ποσού κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους, η οποία δε διαφέρει σημαντικά από την ωφέλιμη ζωή αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων που περιλαμβάνονται στο λογαριασμό «ενσώματα πάγια στοιχεία». Οι επενδύσεις σε ακίνητα εξετάζονται τουλάχιστον ετησίως από εξωτερικούς κυρίως εκτιμητές, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υφίσταται πιθανή απομείωση της αξίας τους.

2.20 Υπεραξία, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία

2.20.1 Υπεραξία

Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισής της, η υπεραξία επιχειρήσεων αποτιμάται στην αξία κτήσης (βλ. Συνένωση επιχειρήσεων - Υπεραξία) μείον τις όποιες συσσωρευμένες προβλέψεις από απομείωση της αξίας της.

Για σκοπούς ελέγχου απομείωσης, η υπεραξία κατανέμεται σε Μονάδες Δημιουργίας Ταμειακών Ροών («ΜΔΤΡ»). Η κατανομή γίνεται σε εκείνες της ΜΔΤΡ, οι οποίες αναμένεται να επωφεληθούν από την επιχειρηματική συνένωση από την οποία προέκυψε η υπεραξία.

Ο Όμιλος αξιολογεί σε ετήσια βάση, ή συχνότερα, τη λογιστική αξία της υπεραξίας των επιχειρήσεων, προκειμένου να διαπιστώσει εάν υφίσταται πιθανή απομείωση της αξίας της. Κατά την αξιολόγηση αυτή, εκτιμάται κατά πόσο η λογιστική αξία της υπεραξίας παραμένει πλήρως ανακτήσιμη. Η εκτίμηση γίνεται συγκρίνοντας τη λογιστική αξία της ΜΔΤΡ στην οποία έχει κατανομηθεί η υπεραξία με το ανακτήσιμο ποσό της, το οποίο είναι το μεγαλύτερο μεταξύ της εύλογης αξίας μείον των εξόδων πώλησης και της αξίας από τη χρήση. Η εύλογη αξία εκτιμάται βάσει της αγοραίας αξίας, εφόσον υπάρχει διαθέσιμη, ή προσδιορίζεται από ανεξάρτητο εκτιμητή ή προκύπτει από μοντέλο αποτίμησης. Κατά την εκτίμηση της εύλογης αξίας και της αξίας από τη χρήση, η διοίκηση του Ομίλου διενεργεί εκτιμήσεις και παραδοχές, της περιγράφεται της Σημειώσεις 3 και 25. Εάν η ανακτήσιμη αξία υπολείπεται της λογιστικής, αναγνωρίζεται μη αναστρέψιμη πρόβλεψη απομείωσης και η υπεραξία απομειώνεται κατά το πλεόνασμα της λογιστικής αξίας της ΜΔΤΡ επί της ανακτήσιμης αξίας.

120

2.20.2 Άυλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία αποκτήθηκαν από επιχειρηματικές συνενώσεις

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία αποκτήθηκαν από επιχειρηματικές συνενώσεις περιλαμβάνουν εμπορικά σήματα, τα οποία έχουν απροσδιόριστη ωφέλιμη ζωή, καθώς επίσης καταθέσεις πρώτης ζήτησης (περιλαμβάνονται οι καταθέσεις τρεχούμενοι και όψεως, ταμειυτηρίου και οι λουπές καταθέσεις, και εξαιρούνται οι προθεσμιακές καταθέσεις και οι καταθέσεις πελατών υπό μορφή *geros*) και σχέσεις με πελάτες οι οποίες έχουν ωφέλιμη ζωή ορισμένης διάρκειας και αποσβένονται ισόποσα κάθε χρόνο κατά την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους που κυμαίνεται από 6 έως 11 χρόνια.

2.20.3 Λογισμικό

Η αξία κτήσης του λογισμικού περιλαμβάνει δαπάνες οι οποίες συνδέονται άμεσα με συγκεκριμένα και διακριτά προϊόντα λογισμικού που ελέγχει ο Όμιλος και από τα οποία αναμένεται να προκύψουν μελλοντικά οφέλη για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους και τα οποία θα υπερβαίνουν τα σχετικά με αυτά έξοδα κτήσης. Δαπάνες που βελτιώνουν ή επεκτείνουν τη λειτουργία των λογισμικών προγραμμάτων πέρα από τις αρχικές προδιαγραφές τους, κεφαλαιοποιούνται και προστίθενται στην αρχική αξία κτήσης τους.

Το λογισμικό αποσβένεται με την σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής, σε περίοδο, όμως η οποία δε δύναται να υπερβεί τα 20 έτη.

Ειδικότερα, τα εσωτερικώς δημιουργούμενα στοιχεία λογισμικού αναγνωρίζονται αρχικά σε αξία ίση με το άθροισμα των εξόδων που πραγματοποιήθηκαν από την ημερομηνία που το στοιχείο ικανοποιεί τα κριτήρια αναγνώρισης. Όταν δεν μπορεί να αναγνωρισθεί άυλο περιουσιακό στοιχείο, τα έξοδα ανάπτυξης αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα την περίοδο που πραγματοποιήθηκαν.

Τα έξοδα έρευνας καταχωρούνται ως έξοδο όταν πραγματοποιούνται. Εσωτερικώς δημιουργούμενο λογισμικό που προκύπτει από έξοδα ανάπτυξης που έχουν πραγματοποιηθεί σε μεμονωμένο έργο, αναγνωρίζονται μόνο όταν ο Όμιλος μπορεί να αποδείξει:

- ότι διαθέτει την τεχνολογική δυνατότητα να ολοκληρώσει το εσωτερικώς δημιουργούμενο λογισμικό ώστε να καταστεί διαθέσιμο για χρήση,
- την πρόθεσή του να το ολοκληρώσει και να χρησιμοποιήσει το στοιχείο,
- την ικανότητά του να χρησιμοποιήσει το στοιχείο,
- πως το στοιχείο θα δημιουργήσει μελλοντικά οικονομικά οφέλη,

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

- ότι διαθέτει επαρκείς τεχνολογικούς, οικονομικούς και άλλους πόρους για την ολοκλήρωση της ανάπτυξης και τη χρήση του στοιχείου και
- την ικανότητα να επιμετρά αξιόπιστα τα έξοδα κατά την ανάπτυξη του στοιχείου.

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα εσωτερικώς δημιουργούμενα στοιχεία λογισμικού, καταχωρούνται στο κόστος κτήσης τους μείον τις σωρευμένες αποσβέσεις και τις όποιες σωρευμένες προβλέψεις απομείωσης της αξίας τους.

Δαπάνες όπως, οι δαπάνες ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης επιχειρησιακών μονάδων ή υποκαταστημάτων, δαπάνες εκπαίδευσης προσωπικού, δαπάνες διαφήμισης και προβολής και δαπάνες μετεγκατάστασης και αναδιοργάνωσης τμήματος ή όλου του Ομίλου, αναγνωρίζονται ως έξοδα κατά το χρόνο πραγματοποιήσεώς τους.

2.21 Απομείωση

Σε κάθε ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, η διοίκηση του Ομίλου εξετάζει την αξία των άυλων περιουσιακών στοιχείων προκειμένου να διαπιστώσει εάν υφίσταται περίπτωση απομείωσης της αξίας τους. Εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, η διοίκηση του Ομίλου διενεργεί ανάλυση προκειμένου να διαπιστώσει εάν η λογιστική αξία των συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων μπορεί πλήρως να ανακτηθεί. Όταν η λογιστική αξία ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει την ανακτήσιμη αξία του, τότε διενεργείται ανάλογη πρόβλεψη για απομείωση.

2.22 Ασφαλιστικές δραστηριότητες

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 4, ο Όμιλος χαρακτηρίζει τα συμβόλαια σε ασφαλιστικά και επενδυτικά.

2.22.1 Ταξινόμηση συμβολαίων

α. Ασφαλιστικά συμβόλαια

Τα ασφαλιστικά συμβόλαια είναι τα συμβόλαια που εμπεριέχουν σημαντικό ασφαλιστικό κίνδυνο κατά την έναρξη του συμβολαίου. Ένα συμβόλαιο το οποίο εκθέτει την ασφαλιστική εταιρεία σε χρηματοοικονομικό κίνδυνο, χωρίς σημαντικό ασφαλιστικό κίνδυνο, δε χαρακτηρίζεται ως ασφαλιστικό συμβόλαιο.

Ο Όμιλος χαρακτηρίζει τις χρηματοοικονομικές εγγυήσεις που έχουν εκδοθεί από την ασφαλιστική εταιρεία ως ασφαλιστικά συμβόλαια.

Τα ασφαλιστικά συμβόλαια κατηγοριοποιούνται σε δυο κατηγορίες, σύμφωνα με τη φύση του ασφαλιστικού κινδύνου.

α1. Ασφαλιστήρια συμβόλαια ζωής

Οι ασφάλισεις ζωής περιλαμβάνουν όλους τους τύπους των παραδοσιακών καλύψεων (πρόσκαιρες, ισόβιες, μικτές, συνταξιοδοτικά προγράμματα) καθώς και προϊόντα που συνδέονται με επενδύσεις τα οποία εγγυώνται μια ελάχιστη απόδοση κατά τη λήξη. Τα αναλογούντα ασφάλιστρα αναγνωρίζονται στην έκδοση ή στην ανανέωση των συμβολαίων.

α2. Ασφαλιστήρια συμβόλαια γενικών ασφαλίσεων

Τα ασφάλιστρα εγγράφονται με την έναρξη του συμβολαίου και αναγνωρίζονται ως έσοδα (Εγγεγραμμένα Ασφάλιστρα) σε αναλογική βάση κατά τη διάρκεια του συμβολαίου. Τα αναβαλλόμενα έσοδα μεταφέρονται στο απόθεμα μη δεδουλευμένων ασφαλίσεων.

β. Επενδυτικά συμβόλαια

Ως επενδυτικά συμβόλαια ορίζονται εκείνα που δεν κατηγοριοποιούνται ως ασφαλιστήρια συμβόλαια.

β1. Ομαδικά επενδυτικά συμβόλαια (Deposit Administration Funds – «DAF»)

Τα συμβόλαια αυτά προσφέρουν εγγυημένη επενδυτική απόδοση στις εισφορές των κατόχων, καθώς επίσης και χαρακτηριστικά προαιρετικής συμμετοχής σε επιπρόσθετες παροχές. Υπάρχουν συμβόλαια που απευθύνονται σε υπαλλήλους εταιρειών και προσδιορίζουν τις μελλοντικές τους παροχές. Οι χαμηλότερες αποδόσεις από τις εγγυημένες καλύπτονται από την εταιρεία που ανήκει το προσωπικό.

β2. Επενδυτικά συμβόλαια unit-linked

Συμβόλαια στα οποία ο ασφαλιζόμενος φέρει τον επενδυτικό κίνδυνο.

2.22.2 Αναβαλλόμενα έξοδα πρόσκτησης συμβολαίων (Deferred Acquisition Costs – «DAC»)

Προμήθειες και άλλα έξοδα πρόσκτησης που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της οικονομικής περιόδου για την έκδοση νέων συμβολαίων ή την ανανέωση υφιστάμενων συμβολαίων και τα οποία αφορούν μεταγενέστερες οικονομικές χρήσεις, μεταφέρονται και αναγνωρίζονται στην περίοδο που αναγνωρίζεται το έσοδο.

2.22.3 Ασφαλιστικά αποθέματα

Τα ασφαλιστικά αποθέματα περιλαμβάνουν τα αποθέματα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία για τις ασφάλισεις ζωής και ζημιών καθώς και τα αποτελέσματα του ελέγχου που διεξήχθη για να αξιολογήσει την επάρκεια των εν λόγω αποθεμάτων.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Μαθηματικά αποθέματα: Τα μαθηματικά αποθέματα ασφαλίσεων ζωής υπολογίζονται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία χρησιμοποιώντας συγκεκριμένη τεχνική βάση όσον αφορά τα ποσοστά θνησιμότητας και το εγγυημένο τεχνικό επιτόκιο.

Απόθεμα εκκρεμών αποζημιώσεων: Τα αποθέματα εκκρεμών ζημιών περιλαμβάνουν τις προβλέψεις των πραγματογνωμών για το κόστος των ζημιών, τα επιπλέον ποσά που εκτιμήθηκαν αναλογιστικά για να καλύψουν τυχόν ανεπάρκειες των προαναφερθέντων προβλέψεων, το κόστος των ζημιών που δεν έχουν αναγγελθεί καθώς και τα έξοδα διαχείρισης των ζημιών. Το τελικό κόστος των εκκρεμών ζημιών υπολογίζεται με τη χρήση ενός φάσματος τυποποιημένων αναλογιστικών τεχνικών, όπως η Chain Ladder και η Bornheutter-Ferguson μέθοδοι. Η κύρια υπόθεση στην οποία βασίζονται αυτές οι τεχνικές είναι ότι η εμπειρία που έχει αποκομίσει η εταιρεία από τις ζημιές του παρελθόντος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση των μελλοντικών ζημιών και συνεπώς για τον καθορισμό του τελικού κόστους των αξιώσεων.

Απόθεμα μη δεδουλευμένων ασφαλιστρών: Είναι το μέρος των ακαθάριστων ασφαλιστρών που αναλογεί σε κάθε ασφαλιστήριο συμβόλαιο, για την περίοδο από το κλείσιμο των οικονομικών καταστάσεων μέχρι την λήξη της περιόδου, για την οποία έχουν καταχωρηθεί τα ασφάλιστρα στα μητρώα της επιχείρησης.

Απόθεμα λόγω κινδύνων σε ισχύ: Είναι η εκτίμηση της ευθύνης της επιχείρησης συμπεριλαμβανομένων και των διαχειριστικών εξόδων, σε σχέση με τους κινδύνους που αυτή έχει αναλάβει για την περίοδο που υπολογίστηκε το απόθεμα μη δεδουλευμένων ασφαλιστρών.

Εξέταση επάρκειας της ασφαλιστικής υποχρέωσης (Liability Adequacy Test – «LAT»): Ο Όμιλος αξιολογεί την επάρκεια των αναγνωριζόμενων ασφαλιστικών προβλέψεων εφαρμόζοντας τον έλεγχο επάρκειας των ασφαλιστικών υποχρεώσεων χρησιμοποιώντας τρέχουσες εκτιμήσεις των μελλοντικών ταμειακών ροών των ασφαλιστηρίων συμβολαίων. Στην περίπτωση που οι προκύπτουσες, από τον έλεγχο επάρκειας των ασφαλιστικών αποθεμάτων, υποχρεώσεις του Ομίλου υπερβαίνουν τα ασφαλιστικά αποθέματα που έχουν υπολογισθεί, η επιπρόσθετη πρόβλεψη αυξάνει τα αποθέματα των κλάδων τους οποίους αφορά και επιβαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσης.

2.22.4 Αντασφάλιση

Ο Όμιλος έχει συνάψει αντασφαλιστικές συμβάσεις βάσει των οποίων μεταφέρεται σημαντικός ασφαλιστικός κίνδυνος. Οι υποχρεώσεις των αντασφαλιστικών συμβάσεων υπολογίζονται βάσει μικτού κόστους αντασφάλισης και αναγνωρίζονται διακριτά ως στοιχεία ενεργητικού «Απαιτήσεις από Αντασφαλιστές». Τα ποσά που καταβάλλονται για αναδρομική αντασφάλιση αναγνωρίζονται ως απαιτήσεις από αντασφαλιστές, αυξανόμενα κατά το ποσό των αποθεμάτων που σχετίζονται με τα αντασφαλιζόμενα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Τυχόν κέρδος μεταφέρεται σε επόμενες χρήσεις και αποσβένεται μέχρι την εκκαθάριση των εκκρεμών ζημιών. Σε περίπτωση που τα καταβαλλόμενα ή προς καταβολή ποσά υπερβαίνουν τα αποθέματα που έχουν αναγνωρισθεί, το επιπλέον ποσό αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα χρήσης.

2.23 Μισθώσεις

Η αξιολόγηση του εάν μια σύμβαση είναι ή εμπεριέχει μίσθωση βασίζεται πάντοτε στην ουσία της εν λόγω σύμβασης. Κατά την αξιολόγηση θα πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον: α) η εκπλήρωση μιας σύμβασης εξαρτάται από τη χρήση ενός συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου ή στοιχείων και β) η σύμβαση εκχωρεί δικαίωμα χρήσης του περιουσιακού στοιχείου.

2.23.1 Ο Όμιλος ως μισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις: Οι συμβάσεις μίσθωσης ενσώματων παγίων στοιχείων από τις οποίες προκύπτει ότι ο Όμιλος διατηρεί όλους τους κινδύνους και οφέλη που απορρέουν από την κυριότητα των ενσώματων παγίων στοιχείων, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία σύναψης της σύμβασης, στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της εύλογης αξίας των μισθωμένων ενσώματων παγίων στοιχείων ή της παρούσας αξίας των ελάχιστα καταβαλλόμενων μισθωμάτων. Κάθε ένα από τα μισθώματα που καταβάλλεται, επιμερίζεται μεταξύ του ποσού που αφορά την αποπληρωμή του κεφαλαίου και του ποσού που αφορά την αποπληρωμή των εξόδων χρηματοδότησης, με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται σταθερός συντελεστής αποπληρωμής του ανεξόφλητου υπολοίπου της χρηματοδότησης. Το ποσό που αφορά το ανεξόφλητο κεφάλαιο των υποχρεώσεων από μίσθωση ενσώματων παγίων στοιχείων, καταχωρείται στο λογαριασμό «λουπά στοιχεία παθητικού». Το ποσό που αφορά την αποπληρωμή των εξόδων χρηματοδότησης, μεταφέρεται σταδιακά στη κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της μίσθωσης. Όλα τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία αποκτώνται στα πλαίσια της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, υπόκεινται σε απόσβεση. Η απόσβεση των συγκεκριμένων ενσώματων παγίων στοιχείων γίνεται στο μικρότερο διάστημα μεταξύ της ωφέλιμης ζωής της ή της διάρκειας της μίσθωσης.

Λειτουργικές μισθώσεις: Οι συμβάσεις μίσθωσης ενσώματων παγίων στοιχείων από τις οποίες προκύπτει ότι ο εκμισθωτής διατηρεί ένα σημαντικό μέρος από τους κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από τα εκμισθωμένα ενσώματα πάγια στοιχεία, καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις. Το σύνολο των καταβαλλόμενων μισθωμάτων (στα οποία δεν περιλαμβάνεται η αξία τυχόν κινήτρων που παρέχονται από τον εκμισθωτή) μεταφέρεται με τη μέθοδο του σταθερού ποσού στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της μίσθωσης. Στην περίπτωση όπου μια σύμβαση λειτουργικής μίσθωσης διακοπεί πριν από την ημερομηνία λήξης της, το ποσό που καταβάλλεται στον εκμισθωτή με τη μορφή αποζημίωσης, αναγνωρίζεται ως έξοδο κατά την περίοδο στην οποία διακόπτεται η σύμβαση.

2.23.2 Ο Όμιλος ως εκμισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις: Όταν τα ενσώματα πάγια στοιχεία έχουν μισθωθεί με χρηματοδοτική μίσθωση, η παρούσα αξία των ελάχιστων μισθωμάτων που πρέπει να καταβληθούν απεικονίζεται ως απαίτηση. Τα έσοδα από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης με τη μέθοδο της καθαρής επένδυσης (προ φόρων), η οποία αντικατοπτρίζει ένα σταθερό συντελεστή απόδοσης. Οι απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις περιλαμβάνονται στο λογαριασμό «δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών».

Λειτουργικές μισθώσεις: Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία που εκμισθώνονται στα πλαίσια συμβάσεων λειτουργικής μίσθωσης, απεικονίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης ανάλογα με τη λειτουργική φύση τους. Τα εκμισθωμένα ενσώματα πάγια στοιχεία αποσβένονται συστηματικά κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους, η οποία θα πρέπει να συμπίπτει με την ωφέλιμη ζωή ομοειδών ενσώματων παγίων στοιχείων που χρησιμοποιούνται για τις λειτουργικές ανάγκες του Ομίλου. Τα έσοδα από μισθώματα (μείον την αξία τυχόν κινήτρων που παρέχονται από τον εκμισθωτή) αναγνωρίζονται με τη μέθοδο του σταθερού ποσού κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

2.24 Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα

Για τους σκοπούς σύνταξης της κατάστασης ταμειακών ροών, ως ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα νοούνται τα υπόλοιπα των λογαριασμών «ταμείο», «μη δεσμευμένα χρηματικά διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες», «απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων» και τα υψηλής ρευστότητας χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διάρκειας μικρότερης των τριών μηνών από την ημερομηνία απόκτησής τους όπως, «έντοκα γραμμάτια και άλλα αξιόγραφα», «χαρτοφυλάκιο επενδύσεων» και «εμπορικό χαρτοφυλάκιο», των οποίων ο κίνδυνος μεταβολής της εύλογης αξίας τους είναι ασήμαντος και τα οποία χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο για την εξυπηρέτηση των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων του.

2.25 Προβλέψεις

Ο Όμιλος διενεργεί προβλέψεις για ενδεχόμενες υποχρεώσεις και κινδύνους όταν υπάρχει παρούσα νομική ή τεκμαιρόμενη υποχρέωση ως αποτέλεσμα παρελθόντων γεγονότων, μεγάλη πιθανότητα εκροής πόρων που εμπεριέχουν οικονομικά οφέλη για το διακανονισμό της υποχρέωσης και είναι εφικτό να εκτιμηθεί αξιόπιστα το ποσό της υποχρέωσης.

2.26 Συμβόλαιο χρηματοοικονομικής εγγύησης

Συμβόλαιο χρηματοοικονομικής εγγύησης είναι το συμβόλαιο βάσει του οποίου ο εκδότης δεσμεύεται να πραγματοποιήσει καθορισμένες πληρωμές προκειμένου να αποζημιώσει τον κάτοχο, για ζημιές λόγω εκπροθέσμων πληρωμών από τον οφειλέτη, βάσει των αρχικών ή των τροποποιημένων όρων ενός χρεωστικού μέσου.

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης, εκτός αυτών που έχουν χαρακτηριστεί ως ασφαλιστήρια συμβόλαια, αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία και μεταγενέστερα επιμετρούνται στην υψηλότερη από (α) την αξία του αναπόσβεστου υπολοίπου των εισπραχθέντων αμοιβών και των αμοιβών επομένων περιόδων και (β) την καλύτερη εκτίμηση του ποσού που θα απαιτηθεί για το διακανονισμό της αναληφθείσας δέσμευσης κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων.

2.27 Παροχές προς εργαζομένους

Οι εταιρείες του Ομίλου καταβάλλουν εισφορές σε προγράμματα παροχών σε εργαζομένους μετά την έξοδο από την υπηρεσία σύμφωνα με τις συνθήκες και τις πρακτικές που επικρατούν στην κάθε χώρα. Τα προγράμματα αυτά διαχωρίζονται σε προγράμματα καθορισμένων παροχών και σε προγράμματα καθορισμένων εισφορών.

2.27.1 Συνταξιοδοτικά προγράμματα

α. Προγράμματα καθορισμένων παροχών

Ως πρόγραμμα καθορισμένων παροχών ορίζεται ένα πρόγραμμα παροχών σε εργαζομένους μετά την έξοδο από την υπηρεσία, στο οποίο οι παροχές καθορίζονται με βάση οικονομικές και δημογραφικές παραδοχές. Οι πιο σημαντικές παραδοχές, μεταξύ άλλων, είναι η ηλικία, τα έτη προϋπηρεσίας, ο μισθός, οι δείκτες προσδόκιμης ζωής, το επιτόκιο προεξόφλησης, ο ρυθμός αύξησης αποδοχών και συντάξεων. Στα προγράμματα καθορισμένων παροχών, η αξία της υποχρέωσης είναι ίση με την παρούσα αξία των καθορισμένων πληρωτέων παροχών κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων μειωμένης κατά την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος.

Η υποχρέωση καθορισμένων παροχών και το σχετικό έξοδο εκτιμάται ετησίως από ανεξάρτητους αναλογιστές με τη χρήση της μεθόδου της προβεβλημένης πιστωτικής μονάδας. Η παρούσα αξία της υποχρέωσης προσδιορίζεται προεξοφλώντας τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εκροές με το επιτόκιο υψηλής ποιότητας εταιρικών ομολόγων ή κρατικών ομολόγων στο ίδιο νόμισμα με εκείνο της υποχρέωσης και με διάρκεια ανάλογη της υποχρέωσης, ή για νομίσματα για τα οποία η συχνότητα των συναλλαγών της αγοράς σε τέτοια εταιρικά ομόλογα υψηλής ποιότητας, είναι μικρή, χρησιμοποιούνται οι αποδόσεις της αγοράς (κατά το τέλος της περιόδου αναφοράς) κρατικών ομολόγων που έχουν εκδοθεί στο νόμισμα αυτό. Το κόστος υπηρεσίας (τρέχουσας και προϋπηρεσίας (συμπεριλαμβανομένων των περικοπών) και τα κέρδη ή οι ζημιές που προκύπτουν από διακανονισμούς) και το καθαρό χρηματοοικονομικό κόστος της καθαρής υποχρέωσης/(απαίτησης) των καθορισμένων παροχών αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων και περιλαμβάνονται στις Δαπάνες προσωπικού. Η καθαρή υποχρέωση καθορισμένων παροχών (μετά την αφαίρεση των περιουσιακών στοιχείων) αναγνωρίζεται στην κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, με τις μεταβολές που προκύπτουν από την

επαναμέτρηση (περιλαμβανομένων των αναλογιστικών κερδών και ζημιών, την επίδραση της μεταβολής του ανώτατου επιτρεπόμενου ορίου των περιουσιακών στοιχείων (αν υφίσταται) και της αναμενόμενης απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων (εξαιρουμένου του επιτοκίου)), να αναγνωρίζονται άμεσα στα Λοιπά Συνολικά Έσοδα, χωρίς να επιτρέπεται μεταγενέστερα η αναταξινόμησή της στην κατάσταση αποτελεσμάτων, προκειμένου να αντικατοπτρίζεται πλήρως η αξία του ελλείμματος ή πλεονάσματος του προγράμματος.

β. Προγράμματα καθορισμένων εισφορών

Ως πρόγραμμα καθορισμένων εισφορών ορίζεται το πρόγραμμα παροχών σε εργαζομένους μετά την έξοδο από την υπηρεσία, σύμφωνα με το οποίο ο εργοδότης καταβάλλει συγκεκριμένες εισφορές σε κάποιο Ταμείο χωρίς καμία άλλη νομική ή τεκμαιρόμενη δέσμευση για περαιτέρω εισφορές στην περίπτωση που το Ταμείο δεν έχει τα απαιτούμενα περιουσιακά στοιχεία ώστε να πληρώσει τις παροχές των ασφαλισμένων που αφορούν στην τρέχουσα και στις προηγούμενες περιόδους. Οι εισφορές του Ομίλου στα προγράμματα καθορισμένων εισφορών καταχωρούνται στα αποτελέσματα κατά τη διάρκεια της περιόδου που αφορούν και περιλαμβάνονται στις δαπάνες προσωπικού.

2.27.2 Δικαιώματα προαίρεσης επί μετοχών

Η εύλογη αξία των υπηρεσιών που παρέχονται από τους εργαζόμενους ως αντάλλαγμα των μετοχικών δικαιωμάτων προαίρεσης που χορηγούνται επιμετράται με βάση την εύλογη αξία των δικαιωμάτων προαίρεσης κατά την ημερομηνία χορήγησης και αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων καθ' όλη τη διάρκεια της παροχής των υπηρεσιών, η οποία αποτελεί και την περίοδο κατοχύρωσης. Το συνολικό ποσό που πρέπει να επιβαρύνει τα αποτελέσματα κατά την περίοδο κατοχύρωσης, προσδιορίζεται με αναφορά στην εύλογη αξία των μετοχικών δικαιωμάτων προαίρεσης που χορηγήθηκαν. Η εύλογη αξία προσδιορίζεται με τη χρήση μοντέλου αποτίμησης, το οποίο λαμβάνει υπόψη την τιμή της μετοχής την ημερομηνία της χορήγησης των δικαιωμάτων, την τιμή άσκησης των δικαιωμάτων, την εκτιμώμενη περίοδο των δικαιωμάτων, την εκτιμώμενη διακύμανση της τιμής της μετοχής καθ' όλη τη διάρκεια των δικαιωμάτων, το εκτιμώμενο ύψος των μερισμάτων των μετοχών και το εκτιμώμενο επιτόκιο μηδενικού κινδύνου για την διάρκεια των μετοχικών δικαιωμάτων προαίρεσης.

Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων προαίρεσης μετοχών εκδίδονται νέες μετοχές και το ποσό που εισπράττεται (αφού αφαιρεθούν τυχόν έξοδα συναλλαγής) απεικονίζεται στο λογαριασμό «Μετοχικό Κεφάλαιο» μέχρι την ονομαστική αξία των μετοχών που εκδίδονται ενώ το υπερβάλλον στο λογαριασμό «Αποθεματικό υπέρ το άρτιο».

2.27.3 Παροχές εξόδου από την υπηρεσία

Η υποχρέωση για την παροχή εξόδου από την υπηρεσία αναγνωρίζεται το νωρίτερο μεταξύ του πότε ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν μπορούν να αποσύρουν μία προσφορά για παροχές εξόδου από την υπηρεσία και του πότε αναγνωρίζουν οποιοσδήποτε σχετικές δαπάνες αναδιάρθρωσης.

124

2.28 Φόροι εισοδήματος

Η βάση υπολογισμού του πληρωτέου φόρου εισοδήματος είναι τα φορολογητέα κέρδη της χρήσης. Τα φορολογητέα κέρδη διαφέρουν από τα κέρδη προ φόρων που εμφανίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων λόγω της εξαιρέσης εσόδων ή δαπανών τα οποία θα φορολογηθούν ή θα εκπέσουν φορολογικά σε επόμενες χρήσεις. Επίσης εξαιρούνται τα αφορολόγητα έσοδα και οι δαπάνες οι οποίες δεν αναγνωρίζονται φορολογικά προς έκπτωση. Ο πληρωτέος φόρος εισοδήματος του Ομίλου υπολογίζεται χρησιμοποιώντας τους φορολογικούς συντελεστές που είναι σε ισχύ ή ουσιαστικά σε ισχύ κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων. Ο αναβαλλόμενος φόρος υπολογίζεται με τη μέθοδο της υποχρέωσης. Είναι ο φόρος που αναμένεται να πληρωθεί ή να ανακτηθεί και υπολογίζεται επί της διαφοράς μεταξύ της λογιστικής βάσης των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων και της αντίστοιχης φορολογικής βάσης αυτών, η οποία χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των φορολογητέων κερδών.

Οι σημαντικότερες προσωρινές διαφορές προκύπτουν από την αποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων χρεογράφων και παραγώγων, από τα ασφαλιστικά αποθέματα και τις προβλέψεις για παροχές για έξοδο από την υπηρεσία, από τη ζημιά λόγω του Private Sector Initiative ("PSI") και πάγια περιουσιακά στοιχεία. Τα φορολογικά οφέλη τα οποία δύνανται να προκύψουν από αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες που μεταφέρονται σε επόμενες χρήσεις προς συμψηφισμό, αναγνωρίζονται ως περιουσιακά στοιχεία όταν θεωρείται πιθανή η πραγματοποίηση μελλοντικών φορολογητέων κερδών, τα οποία θα είναι επαρκή για το συμψηφισμό των σωρευμένων φορολογικών ζημιών.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις προσδιορίζονται με βάση τους φορολογικούς συντελεστές, οι οποίοι αναμένεται ότι θα ισχύουν την περίοδο κατά την οποία θα ρευστοποιηθεί το περιουσιακό στοιχείο ή θα διακανονισθεί η υποχρέωση. Ο προσδιορισμός των μελλοντικών φορολογικών συντελεστών βασίζεται σε νόμους που έχουν ψηφιστεί κατά την ημερομηνία σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις δεν αναγνωρίζονται εάν οι προσωρινές διαφορές προκύπτουν κατά την αρχική αναγνώριση υπεραξίας, ή κατά την αρχική αναγνώριση περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων (εκτός από σύνεση επιχειρήσεων), σε συναλλαγή που δεν επηρεάζει ούτε τα φορολογητέα ούτε τα λογιστικά κέρδη.

Η αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασίζεται στην πεποίθηση της Διοίκησης, η οποία στηρίζεται σε διαθέσιμα υποστηρικτικά στοιχεία, ότι φορολογικά οφέλη που συνδέονται με προσωρινές διαφορές, όπως, φορολογικές ζημίες μεταφερόμενες σε επόμενες χρήσεις και φορολογικές απαιτήσεις είναι πιθανό να πραγματοποιηθούν. Η λογιστική αξία των αναβαλλόμενων

φορολογικών απαιτήσεων εξετάζεται σε κάθε ημερομηνία σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και μειώνεται στο βαθμό που δε θεωρείται πλέον πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη για την ανάκτηση όλου ή μέρους αυτής. Προκειμένου, ο Όμιλος και η Τράπεζα, να πάρουν την απόφαση να αναγνωρίσουν αυτές τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις εξετάζουν όλα τα διαθέσιμα, θετικά και αρνητικά, στοιχεία, περιλαμβανομένης της πραγματοποίησης: των ήδη υπαρκτών φορολογικών προσωρινών διαφορών, των προβλεπόμενων μελλοντικών φορολογικών κερδών και των πρόσφατων οικονομικών αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση που ο Όμιλος και η Τράπεζα διαπιστώσουν ότι στο μέλλον είναι πιθανό να ανακτήσουν αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις πέραν αυτών που έχουν ήδη αναγνωρίσει, τότε προβαίνουν σε αύξηση της λογιστικής αξίας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων.

Οι τρέχουσες και οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις συμψηφίζονται υπό την προϋπόθεση ότι οι φορολογικές αρχές παρέχουν το δικαίωμα συμψηφισμού των απαιτήσεων και υποχρεώσεων και εφόσον οι απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους αφορούν στην ίδια φορολογική αρχή και η διοίκηση προτίθεται να διακανονίσει το καθαρό ποσό που προκύπτει μετά το συμψηφισμό.

Αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος αναγνωρίζεται σε προσωρινές διαφορές που προκύπτουν από επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρείες, συγγενείς και κοινοπραξίες εκτός από τις περιπτώσεις στις οποίες η χρονική στιγμή της αντιστροφής της προσωρινής διαφοράς μπορεί να ελεγχθεί από τον Όμιλο και υπάρχει σημαντική πιθανότητα ότι η διαφορά δεν θα αντιστραφεί στο προσεχές μέλλον.

Οι απαιτήσεις ή υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους που σχετίζονται με μεταβολές της εύλογης αξίας των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων και αντισταθμίσεις ταμειακών ροών, οι οποίες καταχωρούνται σε χρέωση ή πίστωση των Λοιπών συνολικών εσόδων, καταχωρούνται επίσης σε χρέωση ή πίστωση των Λοιπών συνολικών εσόδων και αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, όταν μεταφερθούν στα αποτελέσματα και τα σχετικά κέρδη ή ζημίες.

2.29 Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις

Οι υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις καταχωρούνται αρχικά στην εύλογη αξία των κεφαλαίων που λαμβάνονται (τα έσοδα της έκδοσης), μετά την αφαίρεση των πραγματοποιηθέντων εξόδων που αφορούν την έκδοσή τους. Μεταγενέστερα της αρχικής καταχώρησης, επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος (εκτός εάν έχουν προσδιοριστεί στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων) και η οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ των καθαρών εσόδων από την έκδοση των πιστωτικών τίτλων και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις και του ποσού που απαιτείται για την αποπληρωμή τους, αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα σταδιακά κατά τη διάρκεια των τίτλων με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

2.30 Μετοχικό κεφάλαιο, ίδιες μετοχές και λοιποί εκδοθέντες μετοχικοί τίτλοι

Έξοδα εκδόσεως μετοχικού κεφαλαίου και λοιπών μετοχικών τίτλων: Τα έξοδα που πραγματοποιούνται για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, εκτός από τις περιπτώσεις συνένωσης επιχειρήσεων, απεικονίζονται αφαιρετικά των ιδίων κεφαλαίων μειωμένα κατά το φόρο εισοδήματος που αναλογεί σε αυτά.

Μερίσματα επί κοινών μετοχών και προνομιούχων μετοχών και προνομιούχων τίτλων: Τα μερίσματα που αναλογούν στις κοινές μετοχές, αναγνωρίζονται ως υποχρέωση κατά την περίοδο στην οποία εγκρίνονται από την Ετήσια Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας. Μερίσματα επί προνομιούχων μετοχών και προνομιούχων τίτλων καταχωρημένων στα Ίδια Κεφάλαια αναγνωρίζονται ως υποχρέωση κατά την περίοδο που ο Όμιλος δεσμεύεται να καταβάλλει το μερίσμα.

Ίδιες μετοχές: Οι μετοχές της Τράπεζας που κατέχονται από τον Όμιλο, καταχωρούνται στην αξία κτήσης τους, περιλαμβάνονται στο λογαριασμό «ίδιες μετοχές» και απεικονίζονται αφαιρετικά των ιδίων κεφαλαίων του Ομίλου έως ότου ακυρωθούν, επανεκδοθούν ή επαναπωληθούν. Η αξία κτήσης των ιδίων μετοχών περιλαμβάνει και δαπάνες συναλλαγών, μετά την αφαίρεση του φόρου εισοδήματος που αναλογεί σε αυτά. Ο αριθμός των ιδίων μετοχών που κατέχονται από τον Όμιλο δεν μειώνει τον αριθμό των μετοχών που βρίσκονται σε κυκλοφορία, ωστόσο επηρεάζει τον αριθμό των μετοχών που περιλαμβάνονται στον υπολογισμό των κερδών ανά μετοχή. Οι ίδιες μετοχές που κατέχονται από την Τράπεζα δεν ενσωματώνουν δικαίωμα είσπραξης μερίσματος. Η διαφορά μεταξύ της αξίας κτήσης και του οριστικού τιμήματος από την επαναπώληση (ή επανέκδοση) των ιδίων μετοχών, καταχωρείται στα ίδια κεφάλαια και δεν περιλαμβάνεται στο προσδιορισμό του καθαρού αποτελέσματος της χρήσης.

2.31 Τομείς δραστηριότητας

Οι τομείς δραστηριότητας στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, παρουσιάζονται με τρόπο αντίστοιχο με τους τομείς δραστηριότητας στις εσωτερικές αναφορές οι οποίες χρησιμοποιούνται από τον αρμόδιο επικεφαλής ή το αρμόδιο όργανο για την λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων. Ο αρμόδιος επικεφαλής ή το αρμόδιο όργανο είναι υπεύθυνο για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τον καταμερισμό των πόρων ανά τομέα δραστηριότητας και την αξιολόγηση της απόδοσής του. Ο Όμιλος όρισε ως αρμόδιο όργανο για την λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, την Εκτελεστική Επιτροπή της Τράπεζας.

Όλες οι συναλλαγές μεταξύ των τομέων δραστηριότητας διεξάγονται με όρους αγοράς, ενώ οι συναλλαγές μεταξύ τομέων απαλείφονται. Τα έσοδα και τα έξοδα που σχετίζονται άμεσα με τον κάθε τομέα λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση της απόδοσής του.

Οι γεωγραφικοί τομείς περιλαμβάνουν έσοδα από περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται ή η διαχείρισή τους γίνεται στην αντίστοιχη γεωγραφική περιοχή.

2.32 Στοιχεία ενεργητικού και παθητικού προοριζόμενα προς πώληση και διακοπείσες δραστηριότητες

Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις (ή ομάδες στοιχείων) των οποίων η λογιστική αξία πρόκειται να ανακτηθεί κατά το μεγαλύτερο μέρος της μέσω πώλησης παρά μέσω συνεχόμενης χρήσης τους, καταχωρούνται ως στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση. Για να ταξινομηθούν ως τέτοια, τα περιουσιακά στοιχεία (ή ομάδες στοιχείων) πρέπει να είναι διαθέσιμα για άμεση πώληση στην τρέχουσα κατάστασή τους και η πώλησή τους πρέπει να είναι πολύ πιθανή. Η Διοίκηση πρέπει να έχει δεσμευτεί για την πώληση, η οποία θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί εντός ενός έτους από την ημερομηνία ταξινόμησης των περιουσιακών στοιχείων (ή ομάδων στοιχείων) ως στοιχείων προοριζόμενων προς πώληση, υπό τις εξαιρέσεις του ΔΠΧΑ 5 και οι ενέργειες που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της πώλησης θα πρέπει να υποδεικνύουν ότι δεν είναι πιθανό να γίνουν σημαντικές μεταβολές στο πρόγραμμα ή το πρόγραμμα να ανακληθεί.

Η αξία των μη κυκλοφορούντων στοιχείων που ταξινομούνται ως προοριζόμενα προς πώληση, προσδιορίζεται ως η χαμηλότερη τιμή μεταξύ της λογιστικής και εύλογης αξίας αφαιρουμένων των εξόδων της πώλησης και απεικονίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης ξεχωριστά από τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία.

Κατά την αρχική καταχώρηση των προοριζόμενων προς πώληση περιουσιακών στοιχείων, οποιαδήποτε απομείωση της αξίας τους περιλαμβάνεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, ακόμα και στην περίπτωση της αναπροσαρμογής. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση κερδών ή ζημιών που προκύπτουν από μεταγενέστερες επανεπιμετρήσεις.

Αν ο Όμιλος έχει κατατάξει περιουσιακό στοιχείο (ή ομάδες στοιχείων) ως προοριζόμενο προς πώληση, αλλά δεν πληρούνται πλέον τα κριτήρια για την ταξινόμηση ως τέτοιο, ο Όμιλος παύει να ταξινομεί το περιουσιακό στοιχείο (ή την ομάδα στοιχείων) ως προοριζόμενο προς πώληση.

Ο Όμιλος επιμετρά το μη κυκλοφορούν περιουσιακό στοιχείο που παύει να ταξινομείται ως προοριζόμενο προς πώληση (ή που παύει να συμπεριλαμβάνεται σε ομάδα στοιχείων που προορίζεται προς πώληση) στην χαμηλότερη αξία μεταξύ:

- της λογιστικής αξίας πριν το περιουσιακό στοιχείο (ή η ομάδα στοιχείων) ταξινομηθεί ως προοριζόμενο προς πώληση, προσαρμοσμένη με τυχόν αποσβέσεις ή αναπροσαρμογές που θα είχαν αναγνωριστεί αν το περιουσιακό στοιχείο (ή η ομάδα στοιχείων) δεν είχε ταξινομηθεί ως προοριζόμενο προς πώληση και
- του ανακτήσιμου ποσού του κατά την ημερομηνία της μεταγενέστερης απόφασης να μην πωληθεί.

Μία διακοπείσα δραστηριότητα αποτελεί μέρος της δραστηριότητας του Ομίλου και αντιπροσωπεύει μία κύρια ξεχωριστή δραστηριότητα ή γεωγραφική περιοχή λειτουργίας, η οποία είτε έχει πωληθεί είτε έχει καταχωρηθεί ως στοιχείο προοριζόμενο προς πώληση, είτε αποτελεί μία θυγατρική η οποία αποκτήθηκε με σκοπό τη μεταπώλησή της. Ο χαρακτηρισμός μίας δραστηριότητας ως διακοπείσας γίνεται κατά τη πώληση ή όταν η εν λόγω δραστηριότητα πληροί τα κριτήρια των στοιχείων που προορίζονται προς πώληση.

Τα αποτελέσματα από τις διακοπείσες δραστηριότητες απεικονίζονται ως ένα ποσό στη κατάσταση αποτελεσμάτων, το οποίο αποτελείται από τα κέρδη ή ζημίες μετά από φόρους από τη λειτουργία των διακοπείσων δραστηριοτήτων και από τα κέρδη ή ζημίες μετά από φόρους τα οποία αναγνωρίζονται είτε λόγω επιμέτρησης αυτών στην εύλογη αξία αφαιρουμένων των εξόδων της πώλησης ή λόγω πώλησης των διακοπείσων δραστηριοτήτων.

2.33 Κρατικές επιχορηγήσεις

Οι κρατικές επιχορηγήσεις αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους όταν αναμένεται με βεβαιότητα ότι η επιχορήγηση θα εισπραχθεί και ο Όμιλος θα συμμορφωθεί με όλους τους προβλεπόμενους όρους. Κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν έξοδα, μεταφέρονται και αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα έτσι ώστε να αντιστοιχίζονται με τα έξοδα που προορίζονται να αποζημιώσουν. Οι κρατικές επιχορηγήσεις που σχετίζονται με τα ενσώματα πάγια, περιλαμβάνονται στις λοιπές υποχρεώσεις και μεταφέρονται ως έσοδα στην κατάσταση αποτελεσμάτων με την σταθερή μέθοδο κατά την αναμενόμενη ωφέλιμη ζωή των σχετικών περιουσιακών στοιχείων.

2.34 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Στα συνδεδεμένα μέρη περιλαμβάνονται επιχειρήσεις, στις οποίες η Τράπεζα διατηρεί τον έλεγχο ή ασκεί ουσιώδη επιρροή στη διαχείριση και οικονομική πολιτική τους. Επίσης, ως συνδεδεμένα μέρη θεωρούνται τα μέλη της διοίκησης του Ομίλου, οι Γενικοί Διευθυντές, τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας, στενά συγγενικά με αυτά πρόσωπα, καθώς και εταιρείες που ελέγχονται από τα πρόσωπα αυτά ή στις οποίες ασκείται από κοινού έλεγχος, ή ουσιώδης επιρροή στη διαχείριση και οικονομική πολιτική τους.

2.35 Θεματοφυλακή και διαχείριση περιουσιακών στοιχείων τρίτων

Ο Όμιλος παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής και διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων σε φυσικά και νομικά πρόσωπα, κατά τις οποίες φυλάσσει, διαχειρίζεται και επενδύει τα κεφάλαια τρίτων σε διάφορα χρηματοοικονομικά προϊόντα κατόπιν υποδείξεων των κατόχων τους. Για τη παροχή των ανωτέρω υπηρεσιών ο Όμιλος εισπράττει προμήθεια. Τα ανωτέρω περιουσιακά στοιχεία δεν αποτελούν ιδιοκτησία του Ομίλου και ως εκ τούτου δεν απεικονίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Ο Όμιλος δεν παρέχει καμία εγγύηση στους κατόχους των περιουσιακών στοιχείων για την απόδοση των τοποθετήσεων που πραγματοποιεί για λογαριασμό τους και συνεπώς δεν διατρέχει κανένα πιστωτικό κίνδυνο αναφορικά με τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία διαχειρίζεται.

2.36 Κέρδη / (ζημίες) ανά μετοχή

Ο δείκτης των βασικών κερδών ανά μετοχή (EPS) υπολογίζεται διαιρώντας το καθαρό κέρδος ή τη ζημία της περιόδου που αναλογεί στους κοινούς μετόχους με το μέσο σταθμισμένο αριθμό των κοινών μετοχών σε κυκλοφορία κατά τη διάρκεια της περιόδου, αφαιρουμένων των μετοχών που αποκτήθηκαν από τον Όμιλο και κατέχονται ως ίδιες μετοχές.

Ο δείκτης των «προσαρμοσμένων» κερδών ανά μετοχή υπολογίζεται με την ίδια μέθοδο όπως και του δείκτη των βασικών κερδών ανά μετοχή, ωστόσο τα κέρδη και ο αριθμός των μετοχών προσαρμόζονται ανάλογα, προκειμένου να απεικονίσουν την ενδεχόμενη μείωση των κερδών ανά μετοχή που θα μπορούσε να επιφέρει η μετατροπή τυχόν μετατρέψιμων ομολογιών ή η εξάσκηση δικαιωμάτων προαίρεσης αγοράς μετοχών ή άλλων συναφών συμβολαίων, σε κοινές μετοχές.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 3: Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ προϋποθέτει τη διενέργεια εκτιμήσεων και παραδοχών από τη διοίκηση, οι οποίες επηρεάζουν τόσο τις λογιστικές αξίες των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, όσο και τα έσοδα και έξοδα που αναγνωρίστηκαν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας. Η διοίκηση του Ομίλου πιστεύει ότι οι εκτιμήσεις και παραδοχές που έχουν διενεργηθεί για τη σύνταξη των ενοποιημένων και ατομικών οικονομικών καταστάσεων αντικατοπτρίζουν κατάλληλα τις επικρατούσες συνθήκες.

Οι πιο σημαντικές περιπτώσεις όπου ο Όμιλος διενεργεί εκτιμήσεις και παραδοχές, κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών, είναι οι ακόλουθες:

3.1 Εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε οργανωμένες χρηματιστηριακές αγορές ή οι τιμές τους δεν είναι διαθέσιμες, προσδιορίζεται με τη χρήση διαφόρων μεθόδων αποτίμησης. Αυτές περιλαμβάνουν μεθόδους προεξόφλησης χρηματοροών καθώς και άλλα μοντέλα που βασίζονται κυρίως σε παρατηρήσιμα δεδομένα και σε μικρότερο βαθμό σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα. Τα μοντέλα αποτίμησης χρησιμοποιούνται κυρίως για την αποτίμηση παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων που διαπραγματεύονται εξωχρηματιστηριακά (OTC).

Τα μοντέλα αυτά λαμβάνουν υπόψη την επίδραση του πιστωτικού κινδύνου. Για τα παράγωγα, η επίδραση αυτή εκτιμάται υπολογίζοντας την αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου ("CVA") σε μεμονωμένη βάση για κάθε αντισυμβαλλόμενο με τον οποίο ο Όμιλος διατηρεί ανοικτή θέση. Ο υπολογισμός λαμβάνει υπόψη την αναμενόμενη έκθεση, η οποία εκτιμάται χρησιμοποιώντας τεχνικές προσομοίωσης, καθώς και συμφωνίες συμψηφισμού και ληφθείσες εξασφαλίσεις. Επίσης, ο υπολογισμός του CVA βασίζεται σε συντελεστές αναμενόμενης ζημιάς όπως αυτοί εξάγονται από τις αγοραίες τιμές των Συμβολαίων Ανταλλαγής Πιστωτικής Αθέτησης («CDS»), ή, στην περίπτωση που οι τελευταίες δεν είναι διαθέσιμες, από την πιθανότητα αθέτησης του αντισυμβαλλομένου όπως αυτή προσδιορίζεται από εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης, ή διαφορετικά από τους εποπτικούς συντελεστές στάθμισης. Αναφορικά με την επίδραση του ίδιου πιστωτικού κινδύνου στην αποτίμηση των παραγώγων, ο Όμιλος εφαρμόζει μία μεθοδολογία συμμετρική με εκείνη που εφαρμόζεται για τον υπολογισμό του CVA.

Όλα τα μοντέλα αποτίμησης ελέγχονται ως προς την εγκυρότητά τους πριν εφαρμοσθούν για σκοπούς χρηματοοικονομικής αναφοράς. Τα αποτελέσματα της αποτίμησης των εν λόγω μοντέλων υπόκεινται σε περιοδική αξιολόγηση από εξειδικευμένο προσωπικό, που είναι ανεξάρτητο από το προσωπικό που διενήργησε την αποτίμηση. Όπου είναι εφικτό, γίνεται σύγκριση των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τα μοντέλα αποτίμησης τόσο με τις τιμές χρηματιστηριακών αγορών για παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα, όσο και με πραγματικές τιμές, με σκοπό τον περαιτέρω έλεγχο της εγκυρότητας και αξιοπιστίας των μοντέλων. Μεταξύ των μεταβλητών που ενσωματώνονται στα μοντέλα που χρησιμοποιούνται στον Όμιλο, περιλαμβάνονται πραγματικές και εκτιμώμενες τιμές και δείκτες αγοράς, όπως δείκτες διακύμανσης και χρονικές αξίες, δείκτες βάθους αγοράς και ρευστότητας, καθώς και μεταβολές στον πιστωτικό κίνδυνο που αφορά στη ίδια την Τράπεζα (own credit risk) για χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις.

Τα μοντέλα αυτά εφαρμόζονται με συνέπεια από περίοδο σε περίοδο, διασφαλίζοντας τη συγκρισιμότητα και τη συνέχεια της αποτίμησης διαχρονικά. Ωστόσο, ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας εμπεριέχει σημαντικό βαθμό κρίσης. Για το λόγο αυτό, η διοίκηση επανεξετάζει περιοδικά τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τα ανωτέρω μοντέλα, προκειμένου να καλύψει τους εγγενείς κινδύνους που συνδέονται με την εκτίμηση μη παρατηρήσιμων δεδομένων και με τις παραδοχές στα μοντέλα αποτίμησης.

Παρόλο που σε ορισμένες περιπτώσεις ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας προϋποθέτει σε αρκετά σημαντικό βαθμό την άσκηση κρίσης, η διοίκηση πιστεύει ότι οι εύλογες αξίες που έχουν καταχωρηθεί στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης καθώς και οι μεταβολές τους που έχουν καταχωρηθεί στη κατάσταση αποτελεσμάτων, έχουν εκτιμηθεί με βάση την αρχή της συντηρητικότητας και αντικατοπτρίζουν τις υφιστάμενες οικονομικές συνθήκες, βάσει των μηχανισμών ελέγχου και των διαδικασιών διασφάλισης που εφαρμόζονται.

Περαιτέρω πληροφορίες σε σχέση με την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων περιλαμβάνονται στη Σημείωση 4.8.

3.2 Φόροι εισοδήματος

Ο Όμιλος υπόκειται σε φόρο εισοδήματος σε διάφορες χώρες. Η εκτίμηση της συνολικής πρόβλεψης φόρου εισοδήματος και της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που είναι ανακτήσιμη, προϋποθέτει την άσκηση σημαντικής κρίσης. Προκειμένου να προβεί

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ο Όμιλος στην εκτίμηση της απαιτούμενης πρόβλεψης φόρου εισοδήματος σε κάθε χώρα, λαμβάνονται υπ' όψιν παράγοντες όπως οι νομοθετικές διατάξεις και οι εποπτικοί κανόνες που ισχύουν. Στο πλαίσιο της συνήθους δραστηριότητας του Ομίλου, υπάρχουν πολλές συναλλαγές και υπολογισμοί για τους οποίους είναι αβέβαιος ο τελικός προσδιορισμός του φόρου. Ο Όμιλος αναγνωρίζει υποχρεώσεις για φόρο εισοδήματος από ενδεχόμενο φορολογικό έλεγχο βασιζόμενος στα τεχνικά πλεονεκτήματα της φορολογικής θέσης που έλαβε και σε εκτιμήσεις για το κατά πόσον ενδεχομένως να προκύψουν επιπρόσθετοι φόροι. Σε περίπτωση που το τελικό ύψος του φόρου εισοδήματος που θα προκύψει είναι διαφορετικό από τα ποσά που είχαν αρχικά αναγνωριστεί, οι διαφορές αυτές θα επηρεάσουν το φόρο εισοδήματος και τους αναβαλλόμενους φόρους της περιόδου στην οποία γίνεται ο τελικός προσδιορισμός του φόρου.

Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που αφορούν σε φορολογικές ζημίες και εκπεστές προσωρινές διαφορές αναγνωρίζονται στο βαθμό που πιθανολογείται ότι στο μέλλον θα υπάρξουν φορολογητέα κέρδη επαρκή ώστε να καλύψουν τις φορολογικές ζημίες και τις εκπεστές προσωρινές διαφορές. Η εκτίμηση των αναμενόμενων μελλοντικών φορολογητέων κερδών απαιτεί την άσκηση κρίσης και την υιοθέτηση παραδοχών σχετικών με τις τάσεις και τους βασικούς παράγοντες δημιουργίας κερδοφορίας, όπως ο όγκος των δανείων και των καταθέσεων, τα περιθώρια κέρδους και οι λειτουργικές δαπάνες.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα προέβη σε αξιολόγηση της ανακτησιμότητας της αναβαλλόμενης φορολογικής της απαίτησης, λαμβάνοντας υπόψη την πραγματική επίδοση για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, τις ολοκληρωμένες και συμφωνηθείσες πωλήσεις των θυγατρικών της Τράπεζας και την βελτίωση των οικονομικών συνθηκών της χώρας (Σημείωση 2.2).

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η διοίκηση συνέταξε αναλυτικές οικονομικές προβλέψεις μέχρι και το τέλος του 2022 και χρησιμοποίησε την καλύτερη δυνατή εκτίμηση όσον αφορά στις παραδοχές ανάπτυξης από εκεί και μετά. Βάσει των παραπάνω, η διοίκηση κατέληξε ότι αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ύψους €4.909 εκατ. για τον Όμιλο και €4.906 εκατ. για την Τράπεζα, μπορεί να θεωρηθεί ως ανακτήσιμη.

Το ποσό της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης επί των φορολογικών ζημιών και επί των εκπεστέων προσωρινών διαφορών που δε θεωρείται ανακτήσιμο, θα μπορούσε να αναγνωριστεί στο μέλλον εάν οι εκτιμήσεις για τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη βελτιωθούν κατά την περίοδο που ισχύει το δικαίωμα χρήσης των φορολογικών ζημιών και των εκπεστέων προσωρινών διαφορών. Τα φορολογητέα κέρδη υπολογίζονται σύμφωνα με την ελληνική φορολογική νομοθεσία και συνεπώς δεν θα πρέπει να θεωρηθούν ισοδύναμα του αποτελέσματος που προσδιορίζεται βάσει των λογιστικών κανόνων.

3.3 Κόστος προγραμμάτων καθορισμένων παροχών

Η παρούσα αξία των υποχρεώσεων καθορισμένων παροχών βασίζεται σε μια σειρά από παράγοντες που καθορίζονται σε αναλογιστική βάση, χρησιμοποιώντας μια σειρά από παραδοχές όπως θνησιμότητα, ανικανότητα, βαθμός αποχώρησης προσωπικού καθώς και χρηματοοικονομικές παραδοχές όπως προεξοφλητικό επιτόκιο, μεταβολές μισθών καθώς και επίπεδα παροχών. Τυχόν αλλαγές στις παραδοχές αυτές, θα επηρεάσουν τη λογιστική αξία των υποχρεώσεων καθορισμένων παροχών. Ο Όμιλος προσδιορίζει το κατάλληλο προεξοφλητικό επιτόκιο στο τέλος κάθε έτους με αναφορά σε επιτόκια της αγοράς που βασίζονται σε εταιρικά ομόλογα υψηλής ποιότητας εκφρασμένα στο νόμισμα στο οποίο θα καταβάλλονται οι παροχές και των οποίων οι όροι μέχρι τη λήξη τους προσιδιάζουν στους όρους των σχετικών υποχρεώσεων καθορισμένων παροχών. Όταν δεν υπάρχει οργανωμένη αγορά τέτοιων ομολόγων, χρησιμοποιούνται εκτιμήσεις επιτοκίων οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τους τον κίνδυνο και την ληκτότητα των σχετικών υποχρεώσεων.

Επιπρόσθετες πληροφορίες σχετικά με άλλες βασικές παραδοχές για τις υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών περιλαμβάνονται στη Σημείωση 11.

3.4 Έλεγχος απομείωσης των επενδύσεων σε θυγατρικές, συγγενείς, και κοινοπραξίες στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Ο τρόπος με τον οποίο αξιολογείται το ενδεχόμενο απομείωσης των επενδύσεων σε θυγατρικές εταιρίες, συγγενείς εταιρίες και κοινοπραξίες στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιγράφεται στη Σημείωση 2.4.9. Η αξιολόγηση αυτή απαιτεί τη διενέργεια παραδοχών και εκτιμήσεων, για τις οποίες η διοίκηση πιστεύει ότι αντικατοπτρίζουν τις επικρατούσες συνθήκες της αγοράς και επιπλέον, είναι ανάλογες των κινδύνων που απορρέουν από τα περιουσιακά στοιχεία που αποτιμώνται. Ωστόσο, διαφορετικές εκτιμήσεις και παραδοχές θα οδηγούσαν σε διαφορετικά αποτελέσματα.

3.5 Αξιολόγηση των συμβατικών ταμειακών ροών στα πλαίσια του SPPI: Έλλειψη δικαιώματος αναγωγής

Ο Όμιλος εφαρμόζει εκτιμήσεις όταν αξιολογεί αν η έλλειψη δικαιώματος αναγωγής επηρεάζει σημαντικά τις μελλοντικές ταμειακές ροές. Προκειμένου να καταλήξει σε συμπέρασμα σχετικά με το αν η δανειακή απαίτηση συνιστά μια τυπική δανειακή σύμβαση και η απόδοσή της δεν επηρεάζεται από την απόδοση του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου ή έργου, ο Όμιλος εξετάζει εάν υπάρχει επαρκές περιθώριο για την απορρόφηση πιστωτικών ζημιών συγκρίνοντας κυρίως την τιμή δεικτών απόδοσης περιουσιακών στοιχείων (π.χ. δείκτης δανείου προς αξία εξασφάλισης - loan to value, μέσος δείκτης κάλυψης εξυπηρέτησης χρέους – average debt servicing coverage ratio) σε σχέση με προκαθορισμένα όρια.

3.6 Αβεβαιότητα επιμέτρησης κατά τον προσδιορισμό παραμέτρων ΑΠΖ

Ο υπολογισμός των ΑΠΖ απαιτεί από τη διοίκηση την άσκηση σημαντικής κρίσης και τη διενέργεια παραδοχών που εμπεριέχουν υψηλό επίπεδο αβεβαιότητας κατά τη χρονική στιγμή προσδιορισμού τους. Αλλαγές σε αυτές τις εκτιμήσεις και παραδοχές έχουν ως

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

αποτέλεσμα να μεταβάλλεται σημαντικά η αξία καθώς και η χρονική στιγμή αναγνώρισης των ΑΠΖ. Οι πιο σημαντικές πηγές αβεβαιότητας επιμέτρησης αφορούν στις παρακάτω παραμέτρους ΑΠΖ:

Προσδιορισμός σημαντικής αύξησης πιστωτικού κινδύνου

Ο Όμιλος αξιολογεί κατά πόσον έχει προκύψει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με την αρχική αναγνώριση βάσει ποιοτικών και ποσοτικών κριτηρίων, τα οποία περιλαμβάνουν σημαντικές εκτιμήσεις της διοίκησης. Επιπρόσθετες πληροφορίες για τα κριτήρια αυτά περιλαμβάνονται στη Σημείωση 2.7.5. Αυστηρότερα κριτήρια θα μπορούσαν να αυξήσουν σημαντικά τον αριθμό των χρηματοοικονομικών μέσων που ταξινομούνται στο Στάδιο 2. Όλα τα κριτήρια ταξινόμησης καθώς και τα σχετικά όρια που καθορίζονται βάσει πληροφοριών σχετικά με το μέλλον υπόκεινται σε επικύρωση από τον Τομέα Επικύρωσης Υποδειγμάτων της Τράπεζας. Οι μεταβολές των κριτηρίων ταξινόμησης εγκρίνονται από την Εκτελεστική Επιτροπή και την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου.

Εγγενής κίνδυνος υποδείγματος στα μοντέλα του ΔΠΧΑ 9

Η συμμόρφωση με το μοντέλο απομείωσης του ΔΠΧΑ 9 απαιτεί την εφαρμογή πληθώρας υποδειγμάτων. Η πολυπλοκότητα των υποδειγμάτων αυτών, καθώς και ο βαθμός εξάρτησής τους από παραμέτρους που εκτιμώνται μέσω λοιπών υποδειγμάτων είναι υψηλού επιπέδου, συνεπώς, τυχόν αλλαγές στις παραμέτρους και στα δεδομένα (π.χ. εσωτερικές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας, συμπεριφορικά σκορ κλπ.), καθώς και νέα ή αναθεωρημένα υποδείγματα, ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά τις ΑΠΖ. Τα υποδείγματα επικυρώνονται από τη Μονάδα Επικύρωσης Υποδειγμάτων της Τράπεζας, σύμφωνα με το Πλαίσιο Επικύρωσης Υποδειγμάτων του Ομίλου.

Πληροφορίες σχετικά με το μέλλον

Οι πληροφορίες σχετικά με το μέλλον ενσωματώνονται στην επιμέτρηση ΑΠΖ των δανείων και των χρεωστικών τίτλων που αξιολογούνται συλλογικά μέσω των υποδειγμάτων PD και LGD. Οι εκτιμώμενες ανακτήσεις (με τη μορφή ταμειακών ροών ή ρευστοποίησης εξασφαλίσεων) που χρησιμοποιούνται στον υπολογισμό ΑΠΖ για τα ανοίγματα επιχειρηματικών δανείων μέσω ατομικής αξιολόγησης, λαμβάνουν υπόψη πληροφορίες σχετικά με το μέλλον βάσει των προβλέψεων της Τράπεζας για τους σχετικούς μακροοικονομικούς παράγοντες. Η διοίκηση επιλέγει σενάρια σχετικά με το μέλλον και κρίνει την καταλληλότητα των αντίστοιχων συντελεστών στάθμισης που πρέπει να εφαρμοστούν. Κάθε ένα από τα σενάρια βασίζεται στις παραδοχές της διοίκησης σχετικά με τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες με τη μορφή μακροοικονομικών, αγοραίων καθώς και άλλων παραγόντων. Ενδεχόμενες αλλαγές στα σενάρια και στους συντελεστές στάθμισης, στις σχετικές μακροοικονομικές μεταβλητές καθώς και στις παραδοχές που έγιναν στο πλαίσιο αυτών των μεταβλητών για τον χρονικό ορίζοντα πρόβλεψης, θα είχαν σημαντική επίδραση στις ΑΠΖ.

129

Απομείωση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων με βάση το ΔΛΠ 39 (πριν από την 1^η Ιανουαρίου 2018)

Τα παρακάτω έχουν εφαρμογή στις χρονικές περιόδους πριν από την 1^η Ιανουαρίου 2018 για τα χρηματοοικονομικά μέσα που αντιμετωπίζονται λογιστικά με βάση το ΔΛΠ 39.

Απομείωση χαρτοφυλακίου επενδύσεων

Ο Όμιλος εφαρμόζει το ΔΛΠ 39 για τον προσδιορισμό τίτλων του χαρτοφυλακίου επενδύσεων που έχουν υποστεί απομείωση. Ο προσδιορισμός αυτός απαιτεί την εφαρμογή κρίσης σε σημαντικό βαθμό. Ειδικά για τις επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους, ο Όμιλος αξιολογεί, μεταξύ άλλων παραγόντων, εάν έχει επέλθει σημαντική ή παρατεταμένη μείωση της εύλογης αξίας της επένδυσης, κάτω του κόστους. Η αξιολόγηση σχετικά με το τι συνιστά σημαντική ή παρατεταμένη μείωση προϋποθέτει κρίση, για τη διενέργεια της οποίας ο Όμιλος εξετάζει, ανάμεσα σε άλλους παράγοντες, το μέγεθος και τη διάρκεια των μη πραγματοποιημένων ζημιών, τη διακύμανση της τιμής της μετοχής στην αγορά, την οικονομική κατάσταση και τη βραχυπρόθεσμη προοπτική της επιχείρησης στην οποία γίνεται η επένδυση, λαμβάνοντας επίσης υπόψη παράγοντες όπως η απόδοση του κλάδου στον οποίο αυτή δραστηριοποιείται.

Για επενδύσεις σε χρεωστικούς τίτλους, ο Όμιλος αξιολογεί εάν ο εκδότης αναμένεται να καταβάλει τις πληρωμές όταν αυτές καθίστανται απαιτητές. Η αξιολόγηση λαμβάνει υπόψη τη χρηματοοικονομική κατάσταση και τις προοπτικές του εκδότη.

Έλεγχος απομείωσης της έκθεσης στην Ελληνική Δημοκρατία

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η έκθεση στην Ελληνική Δημοκρατία, εκτός των ομολόγων που δεν είχαν μη πραγματοποιηθείσες ζημιές, εξετάστηκε για τυχόν απομείωση. Ο Όμιλος κατέληξε ότι δεν υπήρχε αντικειμενική ένδειξη απομείωσης, καθώς κατά την ημέρα έγκρισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων δεν υπήρχε ένδειξη ζημιογόνου γεγονότος το οποίο θα είχε επίδραση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές των χρηματοοικονομικών αυτών στοιχείων, δηλαδή ότι οι μελλοντικές ταμειακές εισροές δεν θα εισπραχθούν σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους.

Προβλέψεις για ζημιές από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

Η διοίκηση της Τράπεζας εξασκεί κρίση κατά τη διενέργεια παραδοχών και εκτιμήσεων για τον υπολογισμό προβλέψεων για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, τόσο για τα δάνεια που αξιολογούνται σε ατομική όσο και σε συλλογική βάση.

Ο Όμιλος επαναξιολογεί σε τακτική βάση τη μεθοδολογία και τις παραδοχές που χρησιμοποιούνται προκειμένου να ελαχιστοποιούνται τυχόν διαφορές μεταξύ εκτιμώμενων και πραγματικών ζημιών.

Οι μέθοδοι εκτίμησης που χρησιμοποιούνται από τη διοίκηση της Τράπεζας για τις συλλογικές προβλέψεις περιλαμβάνουν τη χρήση στατιστικών αναλύσεων ιστορικών δεδομένων, οι οποίες συμπληρώνονται με σημαντική άσκηση κρίσης, έτσι ώστε να αξιολογείται κατά πόσον οι τρέχουσες οικονομικές και πιστωτικές συνθήκες είναι τέτοιες ώστε το πραγματικό επίπεδο των πραγματοποιηθέντων ζημιών είναι πιθανόν να είναι μεγαλύτερο ή μικρότερο από την ιστορική εμπειρία. Όταν αλλαγές στις οικονομικές, εποπτικές ή συμπεριφορικές συνθήκες οδηγούν στο να μην αντικατοπτρίζονται πλήρως στα στατιστικά μοντέλα οι πιο πρόσφατες τάσεις στους παράγοντες κινδύνου του χαρτοφυλακίου, λαμβάνονται υπόψη αυτοί οι παράγοντες κινδύνου προσαρμόζοντας τις προβλέψεις που προέρχονται αποκλειστικά από το ιστορικό ζημιών.

Οι παράγοντες κινδύνου περιλαμβάνουν αλλαγές στο μακροοικονομικό περιβάλλον και στις οικονομικές συνθήκες, όπως η εθνική τάση στην εγχώρια αγορά κατοικιών, τα ποσοστά ανεργίας, οι πολιτικές συνθήκες, οι αλλαγές στους νόμους και τους κανονισμούς και άλλες επιρροές στα μοτίβα πληρωμών των πιστούχων. Για τα δάνεια που υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση, εξασκείται κρίση προκειμένου να αξιολογηθούν όλες οι πρόσφατες σχετικές πληροφορίες αναφορικά με τις ενδείξεις απομείωσης, συμπεριλαμβανομένης της θεώρησης του κατά πόσον οι πληρωμές είναι συμβατικά ληξιπρόθεσμες και άλλων παραγόντων, ενδεικτικών της επιδείνωσης της τρέχουσας και μελλοντικής οικονομικής κατάστασης των δανειοληπτών που επηρεάζουν την ικανότητά τους να πληρώσουν.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 4: Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων

Ο Όμιλος θεωρεί την αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων ως βασικό παράγοντα για την ικανότητά του να αποφέρει σημαντικές αποδόσεις σε βάθος χρόνου στους μετόχους του. Στο πλαίσιο αυτό, ο Όμιλος χρησιμοποιεί σημαντικό μέρος των πόρων του, προκειμένου να αναβαθμίσει τις πολιτικές, τις διαδικασίες, τις μεθόδους και τις υποδομές του ώστε να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές, καθώς και τις επιταγές της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία.

4.1 Πολιτική διαχείρισης κινδύνων

Ο Όμιλος στοχεύει στην υιοθέτηση πρακτικών αναφορικά με τη διακυβέρνηση της διαχείρισης κινδύνων, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές οδηγίες και εποπτικές απαιτήσεις, όπως προσδιορίζονται από την Επιτροπή της Βασιλείας για την Εποπτεία των Τραπεζών, την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, καθώς και αποφάσεις των αρμόδιων αρχών που εποπτεύουν τις εταιρείες του Ομίλου.

Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου αποτελείται από διάφορα συστατικά στοιχεία. Συγκεκριμένα, το Διοικητικό Συμβούλιο έχει συστήσει την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, η οποία εποπτεύει όλες τις λειτουργίες διαχείρισης κινδύνων στον Όμιλο. Όλες οι μονάδες διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου, αναφέρονται αρμοδίως στη Διεύθυνση Ελέγχου και Δομής Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου (Δ.Ε.Δο.Κ.Τ.&Ο.), στη Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κινδύνων και Κινδύνου Ρευστότητας της Τράπεζας και του Ομίλου (Δ.Δ.Χ.Κ.Κ.Ρ.Τ.&Ο.), και στη Διεύθυνση Διαχείρισης Λειτουργικών Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου (Δ.Δ.Λ.Κ.Τ.&Ο.) των οποίων προϊστάται ο Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου (Group Chief Risk Officer - CRO). Επιπλέον, υπάρχει ανεξάρτητη Μονάδα Επικύρωσης Υποδειγμάτων, η οποία αναφέρεται απευθείας στον CRO. Η Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης έχει την ευθύνη για όλα τα θέματα συμμόρφωσης σε εσωτερικούς και εξωτερικούς κανόνες, όπως η ισχύουσα Ελληνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία και εποπτικοί κανονισμοί. Η μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας και του Ομίλου, η οποία αναφέρεται απευθείας στο Διοικητικό Συμβούλιο, μέσω της Επιτροπής Ελέγχου, συμπληρώνει το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων, δρώντας ως ανεξάρτητο ελεγκτικό όργανο, και επικεντρώνεται στην αποτελεσματικότητα του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων και του περιβάλλοντος ελέγχου.

4.1.1 Επιτροπή διαχείρισης κινδύνων

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων συστάθηκε με απόφαση του Δ.Σ. της Τράπεζας (συνεδρίαση υπ' αριθ. 1308/20.7.06) βάσει των διατάξεων της ΠΔΤΕ 2577/9.3.2006. Η Επιτροπή έχει διπλή αποστολή. Λειτουργεί α) ως Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων και β) ως Επιτροπή αρμόδια για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια/ανοίγματα, όπως ορίζεται στην παράγραφο 8 του άρθρου 10 του Ν. 3864/2010, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και εκτάκτως, όποτε κρίνεται σκόπιμο από τον Πρόεδρο αυτής.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η Επιτροπή συνεδρίασε δεκατρείς φορές. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και κατά τη διάρκεια του έτους, η Επιτροπή ενημερώθηκε διεξοδικά και σε τακτική βάση για ζητήματα διαχείρισης κινδύνων, όπως τα μοντέλα πιστωτικού κινδύνου σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, τα αποτελέσματα προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων, το πρόγραμμα διάθεσης ανάληψης κινδύνου και τα αποτελέσματα της εσωτερικής διαδικασίας αξιολόγησης της επάρκειας κεφαλαίου (ICAAP) και της εσωτερικής διαδικασίας αξιολόγησης της επάρκειας ρευστότητας (ILAAP) για το 2018.

Επιπλέον, η Επιτροπή ενημερώθηκε εκτενώς για θέματα μη εξυπηρετούμενων δανείων/ανοιγμάτων, ιδιαίτερα με βάση τις εκθέσεις συστημικών μετρήσεων της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητάς τους. Επιπρόσθετα, η Επιτροπή υπέβαλε προς έγκριση στο Δ.Σ. το Σχέδιο Ανάκαμψης του Ομίλου για το 2018 και Πολιτικές σχετικές με τις κατάλληλες εσωτερικές λειτουργίες του Ομίλου, όπως τα πλαίσια ICAAP και ICAAP/ Πολιτικές Ρευστότητας, τις επικαιροποιημένες Πολιτικές και Μεθοδολογίες Κινδύνου Αγοράς και τις Πολιτικές σχετικές με το ΔΠΧΑ 9, την Πολιτική Αποεπένδυσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, την Πιστωτική Πολιτική για το Χαρτοφυλάκιο Λιανικής Τραπεζικής και την Πιστωτική Πολιτική για το Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο. Επιπλέον, η Επιτροπή ενέκρινε σε τριμηνιαία βάση την Έκθεση προς την ΤτΕ για τη διαχείριση των δανείων σε καθυστέρηση - μη εξυπηρετούμενων δανείων, σύμφωνα με την ΠΕΕ 42.

Η Επιτροπή, από 19 Δεκεμβρίου 2013, αποτελείται αποκλειστικά από μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ., τα οποία είναι τουλάχιστον τρία σε αριθμό και στην πλειοψηφία τους (συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου) είναι ανεξάρτητα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, σύμφωνα με τον ορισμό της ανεξαρτησίας που περιλαμβάνεται στον Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας, ενώ ένα μέλος είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ στο Δ.Σ. Τα μέλη και ο Πρόεδρος της Επιτροπής ορίζονται από το Δ.Σ. της Τράπεζας κατόπιν εισηγήσεων της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων. Όλα τα μέλη πρέπει να διαθέτουν επαρκείς γνώσεις και εμπειρία σε τραπεζικά και χρηματοοικονομικά θέματα, ενώ ένα τουλάχιστον μέλος θα πρέπει να διαθέτει σημαντική εμπειρία στην διαχείριση κινδύνων και κεφαλαίου, καθώς επίσης και γνώση του εθνικού και διεθνούς κανονιστικού πλαισίου.

4.1.2 Διαχείριση κινδύνων ομίλου

Η Τράπεζα αναγνωρίζει την ανάγκη αποτελεσματικής διαχείρισης των κινδύνων και διαθέτει τρεις εξειδικευμένες μονάδες, τη Δ.Ε.Δο.Κ.Τ.&Ο., τη Δ.Δ.Χ.Κ.Κ.Ρ.Τ.&Ο και τη Δ.Δ.Λ.Κ.Τ.&Ο., με σκοπό τη μέτρηση, ανάλυση και διαχείριση των κινδύνων που ανακύπτουν από όλες τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες. Όλες οι μονάδες διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου αναφέρονται δεόντως στις τρεις εν λόγω μονάδες της Τράπεζας.

Επιπρόσθετα στον Τομέα Επικύρωσης Υποδειγμάτων, με απευθείας υπαγωγή στον CRO, έχει ανατεθεί η επικύρωση των υποδειγμάτων της Τράπεζας και η κατάρτιση σχετικών αναφορών για τη Διοίκηση.

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό Λειτουργίας της, η Δ.Ε.Δο.Κ.Τ.&Ο. έχει ως αποστολή:

- Την εξειδίκευση και υλοποίηση της πολιτικής σε θέματα πιστωτικού κινδύνου με κύρια έμφαση στα συστήματα διαβάθμισης, υποδείγματα αξιολόγησης και παραμέτρους κινδύνου, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας,
- Τον καθορισμό κατευθύνσεων για την ανάπτυξη των μεθοδολογιών αξιολόγησης για την Αναμενόμενη Ζημία και τα συστατικά της, για παράδειγμα την Πιθανότητα Αθέτησης, την Ζημία σε Περίπτωση Αθέτησης και τα ανοίγματα σε Αθέτηση για κάθε τομέα της εταιρικής και λιανικής τραπεζικής.
- Την αξιολόγηση της επάρκειας των μεθόδων και συστημάτων αναγνώρισης, μέτρησης και παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, που αναλαμβάνει η Τράπεζα και τα πιστωτικά ιδρύματα του Ομίλου καθώς και την περιοδική επικύρωσή τους, και
- Τον υπολογισμό του εποπτικού κεφαλαίου αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο και εσωτερικού κεφαλαίου που απαιτείται για την κάλυψη όλων των κινδύνων και την κατάρτιση των σχετικών κανονιστικών και εποπτικών αναφορών.

Αντίστοιχα, η Δ.Δ.Χ.Κ.Κ.Ρ.Τ.&Ο. έχει ως αποστολή:

- Το σχεδιασμό, εξειδίκευση, εισήγηση και υλοποίηση της πολιτικής σε θέματα διαχείρισης κινδύνου αγοράς, αντισυμβαλλομένου, ρευστότητας και λειτουργικού κινδύνου, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας,
- Την αξιολόγηση της επάρκειας των μεθόδων και συστημάτων αναγνώρισης, μέτρησης και παρακολούθησης των παραπάνω κινδύνων που αναλαμβάνει η Τράπεζα και τα πιστωτικά ιδρύματα του Ομίλου και την περιοδική επικύρωσή τους,
- Τη διενέργεια ανεξάρτητων αποτιμήσεων χρηματοοικονομικών προϊόντων και λοιπών στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού της Τράπεζας και του Ομίλου,
- Τον υπολογισμό του εποπτικού Κεφαλαίου αναφορικά με τον Κίνδυνο Αγοράς και την κατάρτιση σχετικών κανονιστικών αναφορών και πληροφόρησης προς τη Διοίκηση, και
- Τον τακτικό χειρισμό, συναφών με τους κινδύνους αγοράς, αντισυμβαλλομένου και ρευστότητας θεμάτων, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων και των ειδικών αποφάσεων της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων και του Συμβουλίου Διαχειριστικής Πολιτικής (ALCO).

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Η αποστολή της Δ.Δ.Λ.Κ.Τ.&Ο. είναι:

- Ο υπολογισμός του εποπτικού Κεφαλαίου αναφορικά με τον Λειτουργικό Κίνδυνο και η κατάρτιση σχετικών κανονιστικών αναφορών και πληροφόρησης προς τη Διοίκηση,
- Ο τακτικός χειρισμός θεμάτων λειτουργικού κινδύνου, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων και των ειδικών αποφάσεων της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων.

Η αρμοδιότητα του Τομέα Επικύρωσης Υποδειγμάτων είναι:

- Η σύνταξη, επικαιροποίηση και εφαρμογή των Πολιτικών Επικύρωσης Υποδειγμάτων Πιστωτικού Κινδύνου και Κινδύνου Αγοράς,
- Η ανάπτυξη προτύπων διαχείρισης του κινδύνου υποδείγματος για τον Πιστωτικό Κίνδυνο καθώς και τον Κίνδυνο Αγοράς,
- Η ενημέρωση των Πολιτικών Επικύρωσης Υποδειγμάτων Πιστωτικού Κινδύνου και Κινδύνου Αγοράς, με βάση τις ισχύουσες κανονιστικές οδηγίες και απαιτήσεις,
- Η ενημέρωση του Διοικητικού Συμβουλίου, της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, του CRO και της Ανώτατης Διοίκησης όσον αφορά στα κριτήρια αξιολόγησης κινδύνου υποδείγματος που εφαρμόζει ο Όμιλος,
- Η ανεξάρτητη επικύρωση και έγκριση νέων και υφιστάμενων υποδειγμάτων Πιστωτικού Κινδύνου και Κινδύνου Αγοράς,
- Η τεκμηρίωση σημαντικών μεταβολών των υπό αξιολόγηση υποδειγμάτων στις εκθέσεις επικύρωσης, και
- Η επαναξιολόγηση των υποδειγμάτων σε ετήσια βάση και η επισκόπηση των αποτελεσμάτων τους σε πλαίσιο συνεχούς παρακολούθησης

Κάθε Διεύθυνση έχει διακριτές αρμοδιότητες και καλύπτει συγκεκριμένες κατηγορίες κινδύνου. Αναλυτικά, η Δ.Ε.Δο.Κ.Τ.&Ο. περιλαμβάνει:

- τον Τομέα Ελέγχου Πιστωτικού Κινδύνου, ο οποίος αποτελείται από την Υποδιεύθυνση Ελέγχου Πιστωτικού Κινδύνου και την Υποδιεύθυνση Ανεξάρτητης Αξιολόγησης Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων και Εσωτερικών Αναφορών Πιστωτικού Κινδύνου,
- την Υποδιεύθυνση Ανάπτυξης Υποδειγμάτων Πιστωτικού Κινδύνου Επιχειρηματικού Χαρτοφυλακίου,
- την Υποδιεύθυνση Ανάπτυξης Υποδειγμάτων Πιστωτικού Κινδύνου Χαρτοφυλακίου Λιανικής Τραπεζικής,
- την Υποδιεύθυνση Εποπτικών Αναφορών Πιστωτικού Κινδύνου,
- την Υποδιεύθυνση Ανάλυσης Εσωτερικού Κεφαλαίου (ICAAP), Stress Testing και Παρακολούθησης Εποπτικού Πλαισίου Διαχείρισης Κινδύνων, και
- την Υποδιεύθυνση Στήριξης Εργασιών Διαχείρισης Κινδύνων

Η Δ.Δ.Χ.Κ.Κ.Ρ.Τ.&Ο. απαρτίζεται από:

- τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνου Αγοράς και Επιτοκιακού Κινδύνου στο Τραπεζικό Χαρτοφυλάκιο, ο οποίος αποτελείται από την Υποδιεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνου Αγοράς και την Υποδιεύθυνση Διαχείρισης Επιτοκιακού Κινδύνου στο Τραπεζικό Χαρτοφυλάκιο (IRRBB),
- την Υποδιεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας,
- την Υποδιεύθυνση Παρακολούθησης Πλαισίου Εσωτερικής Διαδικασίας Αξιολόγησης Επάρκειας Ρευστότητας (ILAAP), και
- την Υποδιεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνου Αντισυμβαλλομένου

Η Δ.Δ.Λ.Κ.Τ.&Ο. απαρτίζεται από:

- τον Τομέα Εφαρμογής Πλαισίου Λειτουργικών Κινδύνων, ο οποίος αποτελείται από την Υποδιεύθυνση Εφαρμογής Προγραμμάτων Λειτουργικών Κινδύνων και την Υποδιεύθυνση Συλλογής και Παρακολούθησης Γεγονότων Λειτουργικών Κινδύνων,
- την Υποδιεύθυνση Ανάπτυξης Πλαισίου Λειτουργικών Κινδύνων,
- την Υποδιεύθυνση Αναφορών Λειτουργικών Κινδύνων, και
- την Υποδιεύθυνση Επίγνωσης και Επιμόρφωσης επί Θεμάτων Λειτουργικών Κινδύνων.

Όλες οι παραπάνω Διευθύνσεις αναφέρονται στον CRO.

4.1.3 Διαχείριση ενεργητικού - παθητικού

Οι πολιτικές διαχείρισης του ενεργητικού/παθητικού και των κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου αφορούν σε θέματα διάρθρωσης και διαχείρισης των στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού (Asset Liability Management) λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες συνθήκες στις αγορές και τα όρια κινδύνου που η Τράπεζα έχει ορίσει.

4.1.4 Εσωτερικός έλεγχος

Ο εσωτερικός έλεγχος, σε επίπεδο Ομίλου στοχεύει στην διενέργεια ελεγκτικών και συμβουλευτικών δραστηριοτήτων, σχεδιασμένων να προσθέτουν αξία και να βελτιώνουν τις λειτουργίες. Ο Εσωτερικός Έλεγχος βοηθά στην εκπλήρωση των στόχων του Ομίλου, συμβάλλοντας τακτικά, συστηματικά και πειθαρχημένα στην εκτίμηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εταιρικής διακυβέρνησης του Ομίλου, της διαχείρισης κινδύνου και του περιβάλλοντος εσωτερικού ελέγχου.

4.1.5 Διαχείριση κινδύνων

Οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου διαχωρίζουν τα ακόλουθα είδη κινδύνων που σχετίζονται με χρηματοοικονομικά στοιχεία: πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς, κίνδυνο χώρας, κίνδυνο ρευστότητας και ασφαλιστικό κίνδυνο, όπως αναλύονται παρακάτω.

4.2 Πιστωτικός κίνδυνος

Πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος ζημίας εξαιτίας αδυναμίας του αντισυμβαλλομένου να ανταποκριθεί στους όρους και στις υποχρεώσεις που απορρέουν από οποιαδήποτε συμβατική του υποχρέωση. Προέρχεται από τις πιστοδοτικές δραστηριότητες καθώς και συναφείς δραστηριότητες που δημιουργούν έκθεση σε κίνδυνο αθέτησης, όπως οι δραστηριότητες του Ομίλου σε χρηματιστηριακές αγορές, αγορές κεφαλαίου και εκκαθαρίσεις συναλλαγών. Αυτός είναι ο σημαντικότερος κίνδυνος που αντιμετωπίζει ο Όμιλος. Η διαδικασία αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών διενεργείται ξεχωριστά από την Τράπεζα και από κάθε μία από τις θυγατρικές της. Το σύνολο των διαδικασιών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών που εφαρμόζονται από τις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου, συντονίζεται από τη Δ.Ε.Δο.Κ.Τ.&Ο.

4.2.1 Πιστωτική Πολιτική για το Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο

Οι πιστωτικές πολιτικές για τον εταιρικό δανεισμό της Τράπεζας και των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου, παρέχουν τις θεμελιώδεις κατευθυντήριες αρχές για τη διαχείριση (δηλαδή ταυτοποίηση, μέτρηση, έγκριση, παρακολούθηση και αναφορά) του πιστωτικού κινδύνου που σχετίζεται με τον εταιρικό δανεισμό. Οι πιστωτικές πολιτικές σχεδιάστηκαν έτσι ώστε να ικανοποιούν τις οργανωτικές απαιτήσεις και το κανονιστικό πλαίσιο κάθε χώρας με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο, καθώς και να επιτρέπουν στον Όμιλο να διατηρεί και να ενισχύει τη θέση του στην αγορά.

Ο έλεγχος του πιστωτικού κινδύνου πραγματοποιείται σύμφωνα με τους κανόνες που περιγράφονται στις πιστωτικές πολιτικές. Η πιστωτική πολιτική της Τράπεζας ("Πιστωτική Πολιτική Επιχειρηματικού Χαρτοφυλακίου") εγκρίνεται και μπορεί να τροποποιηθεί ή να αναθεωρηθεί (εάν κρίνεται σκόπιμο) στα πλαίσια της ετήσιας επισκόπησης της από το Διοικητικό Συμβούλιο, βάσει εισήγησης της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων έπειτα από πρόταση του CRO.

Οποιαδήποτε απόκλιση από την Πιστωτική Πολιτική Επιχειρηματικού Χαρτοφυλακίου αναφέρεται από τον CRO στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων. Οποιαδήποτε εξαίρεση από την Πιστωτική Πολιτική Επιχειρηματικού Χαρτοφυλακίου εγκρίνεται από την Εκτελεστική Επιτροπή έπειτα από πρόταση του CRO.

4.2.2 Πιστωτική Πολιτική για το Χαρτοφυλάκιο Λιανικής Τραπεζικής

Η πιστωτική πολιτική για το δανεισμό λιανικής ("Πιστωτική Πολιτική Λιανικής Τραπεζικής") καθορίζει τα ελάχιστα πιστωτικά κριτήρια, πολιτικές, διαδικασίες και κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση και τον έλεγχο του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνεται στα χαρτοφυλάκια λιανικής τόσο σε επίπεδο Τράπεζας όσο και σε επίπεδο Ομίλου. Το κύριο πεδίο εφαρμογής της είναι η ενίσχυση, καθοδήγηση και ρύθμιση της αποτελεσματικής και επαρκούς διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, επιτυγχάνοντας έτσι μια βιώσιμη ισορροπία μεταξύ κινδύνου και απόδοσης.

Η Πιστωτική Πολιτική Λιανικής Τραπεζικής γνωστοποιείται μέσω της χρήσης αντίστοιχων εγχειριδίων πιστωτικής πολιτικής ("Εγχειρίδιο Πιστωτικής Πολιτικής"). Το Εγχειρίδιο Πιστωτικής Πολιτικής αποσκοπεί στην επίτευξη τριών βασικών στόχων:

- να καθορίσει το πλαίσιο των βασικών πιστωτικών κριτηρίων, πολιτικών και διαδικασιών,
- να ενοποιήσει τις πιστωτικές πολιτικές λιανικής τραπεζικής του Ομίλου, και
- να καθιερώσει μια κοινή προσέγγιση διαχείρισης των κινδύνων λιανικής τραπεζικής.

Η Πιστωτική Πολιτική Λιανικής Τραπεζικής της Τράπεζας εγκρίνεται και μπορεί να τροποποιηθεί ή να αναθεωρηθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο, βάσει εισήγησης της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων και υπόκειται σε περιοδική αναθεώρηση.

Η Διεύθυνση Πίστης Λιανικής Τραπεζικής του Ομίλου αναφέρεται απευθείας στον CRO και κύρια αρμοδιότητα της είναι να αξιολογήσει, να σχεδιάσει και να εγκρίνει την πιστωτική πολιτική που διέπει τα προϊόντα λιανικής τραπεζικής τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Επιπλέον, η Διεύθυνση παρακολουθεί στενά την συνεπή εφαρμογή τόσο των διατάξεων της Πιστωτικής Πολιτικής Λιανικής Τραπεζικής όσο και των διαδικασιών χορήγησης πιστώσεων.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Μέσω της εφαρμογής της Πιστωτικής Πολιτικής Λιανικής Τραπεζικής, η αξιολόγηση και εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, τόσο για νέα όσο και για υπάρχοντα προϊόντα, διενεργούνται αποτελεσματικά. Η Ανώτατη Διοίκηση της Τράπεζας ενημερώνεται τακτικά για όλες τις πτυχές της πιστωτικής πολιτικής. Καταρτίζονται σχέδια δράσης με τις απαιτούμενες διορθωτικές ενέργειες για την επίλυση θεμάτων, όποτε κρίνεται απαραίτητο, εντός των πλαισίων διάθεσης ανάληψης κινδύνου και στρατηγικού προσανατολισμού της Τράπεζας. Η Πιστωτική Πολιτική Λιανικής Τραπεζικής υπόκειται σε περιοδικές αναθεωρήσεις κατά τις οποίες όλες οι εγκεκριμένες αλλαγές, ενσωματώνονται και στο Εγχειρίδιο Πιστωτικής Πολιτικής.

4.2.3 Διαδικασίες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

Οι πιστοδοτικές λειτουργίες του Ομίλου περιλαμβάνουν:

- Κριτήρια πιστοδοτήσεων σαφώς προσδιορισμένα, βάσει της συγκεκριμένης αγοράς που στοχοθετείται, τα χαρακτηριστικά των δανειοληπτών ή αντισυμβαλλομένων, καθώς και του σκοπού, του είδους της χρηματοδότησης, και της πηγής αποπληρωμής της.
- Όρια πιστοδοτήσεων τα οποία επιτρέπουν την ομαδοποίηση και τη σύγκριση σε διάφορα επίπεδα, όλων των διαφορετικών μορφών έκθεσης σε κίνδυνο.
- Θεσμοθετημένες και σαφώς οριοθετημένες διαδικασίες έγκρισης νέων πιστοδοτήσεων, καθώς και αναδιάρθρωσης, ανανέωσης και αναχρηματοδότησης των υφιστάμενων πιστοδοτήσεων.

Ο Όμιλος τηρεί διαδικασίες υποστήριξης, μέτρησης της ποιότητας και παρακολούθησης των πιστοδοτήσεων σε συνεχή βάση, στις οποίες περιλαμβάνονται ειδικότερα:

- Τεκμηριωμένες πολιτικές διαχείρισης πιστωτικών κινδύνων.
- Εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης κινδύνων.
- Συστήματα πληροφορικής και αναλυτικές στατιστικές μέθοδοι που υποστηρίζουν την αποτίμηση των εγγενών πιστωτικών κινδύνων, για όλες τις σχετικές δραστηριότητες.

Οι εσωτερικές δικλίδες ασφαλείας του Ομίλου για τις διαδικασίες που αφορούν την παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου, περιλαμβάνουν:

- Κατάλληλη διαχείριση των λειτουργιών πιστοδοτήσεων.
- Τακτικές και έγκαιρες διορθωτικές ενέργειες για τη διαχείριση των προβληματικών πιστοδοτήσεων.
- Ανεξάρτητη αξιολόγηση των διαδικασιών διαχείρισης πιστωτικών κινδύνων από τη Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου, ειδικότερα όσον αφορά τα συστήματα / υποδείγματα διαχείρισης πιστωτικών κινδύνων που εφαρμόζονται στον Όμιλο.

Η ενεργή διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου επιτυγχάνεται μέσω:

- Της εφαρμογής κατάλληλων ορίων πιστωτικού ανοίγματος έναντι μεμονωμένων πιστούχων, ομίλων πιστούχων, κλάδων οικονομικής δραστηριότητας κ.α.
- Της χρήσης τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου (εξασφαλίσεις, εγγυήσεις).
- Της προσαρμοσμένης στον κίνδυνο τιμολόγησης των διαφόρων προϊόντων και υπηρεσιών.

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει την εφαρμογή της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου για τα επιχειρηματικά δάνεια, δάνεια προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στεγαστικά δάνεια που ξεπερνούν το 80% των δανειακών ανοιγμάτων.

4.2.4 Μέτρηση Πιστωτικού Κινδύνου, Παρακολούθηση και Εσωτερικές Διαβαθμίσεις

Η διαδικασία αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών της Τράπεζας καθορίζεται κεντρικά από τη Δ.Ε.Δο.Κ.Τ.&Ο., η οποία συνεργάζεται στενά με τη Διεύθυνση Πίστης και τις πιστοδοτικές Διευθύνσεις που είναι υπεύθυνες για συγκεκριμένες κατηγορίες πιστοδοτήσεων.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί συστήματα αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου, με βάση τα χαρακτηριστικά των δανειακών χαρτοφυλακίων τα οποία ελέγχονται συστηματικά και επικυρώνονται ετησίως από τον Τομέα Επικύρωσης Υποδειγμάτων. Συγκεκριμένα:

Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο

Η Τράπεζα έχει αναπτύξει ένα ενιαίο σύστημα διαβάθμισης για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, το οποίο –μετά από τη λήψη της απαιτούμενης έγκρισης και πιστοποίησής του από την Τράπεζα της Ελλάδος– χρησιμοποιείται για την ποσοτικοποίηση των παραμέτρων κινδύνου, όπως η Πιθανότητα Αθέτησης και εξυπηρετεί την εφαρμογή της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι πιστωτικού κινδύνου. Οι κανόνες ταξινόμησης των επιχειρηματικών πιστούχων σε βαθμίδες παρουσιάζονται με λεπτομέρεια στην Πιστωτική Πολιτική για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Συνοπτικά, αναφέρουμε ότι η κλίμακα διαβάθμισης σχετίζεται με την Πιθανότητα Αθέτησης του αντισυμβαλλομένου πιστούχου και περιλαμβάνει συνολικά 21 βαθμίδες, από τις οποίες οι 19 αντιστοιχούν σε πιστούχους που δεν έχουν παρουσιάσει αθέτηση υποχρέωσης και οι 2 σε πιστούχους οι οποίοι έχουν περιέλθει σε κατάσταση αθέτησης. Διαφορετικά χρηματοδοτικά ανοίγματα έναντι του ίδιου πιστούχου,

ταξινομούνται στην ίδια βαθμίδα, ανεξάρτητα από τις τυχόν διαφορές μεταξύ των πιστοδοτικών τους χαρακτηριστικών (λ.χ. είδος ανοίγματος, προσφερόμενες εξασφαλίσεις κ.λπ.). Η διαδικασία ταξινόμησης πραγματοποιείται τουλάχιστον σε ετήσια βάση, αλλά και όποτε προκύπτουν νέες πληροφορίες ή δημοσιεύονται πρόσφατα οικονομικά στοιχεία, που δύνανται να επηρεάσουν τον αναληφθέντα κίνδυνο. Για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων, η Τράπεζα χρησιμοποιεί τέσσερα υποδείγματα, τα οποία υλοποιούνται μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας Risk Analyst (RA) που αναπτύχθηκε από την Moody's. Οι επιχειρηματικοί πιστούχοι, αξιολογούνται μέσω των κάτωθι μοντέλων:

1. Μοντέλο Αξιολόγησης Επιχειρηματικών Πιστοδοτήσεων (ΜΑΕΠ): Αποτελεί «Υβριδικό» σύστημα διαβάθμισης το οποίο υλοποιείται μέσω της πλατφόρμας Risk Analyst (αποτελεί την αναβαθμισμένη έκδοση του λογισμικού Moody's Risk Advisor) η χρήση του οποίου εστιάζεται σε εταιρείες με πλήρη οικονομικά στοιχεία.
2. Εμπειρικό Υπόδειγμα πιστούχων χωρίς οικονομικά στοιχεία: Με τη χρήση του Υποδείγματος αξιολογούνται πιστούχοι που αποτελούν ειδικές περιπτώσεις (π.χ. νεοσύστατες επιχειρήσεις χωρίς πλήρη οικονομικά στοιχεία, κοινοπραξίες τεχνικών εταιρειών, ασφαλιστικές εταιρείες κ.λπ.) για τους οποίους δεν είναι δυνατή η χρήση του ΜΑΕΠ.
3. Απλουστευμένη Μεθοδολογία Ειδικών Συντελεστών Στάθμισης Κινδύνων – 'Ειδικός Δανεισμός': Μέσω αυτών αξιολογούνται προτάσεις πιστοδοτήσεις μεγάλων και σύνθετων έργων υποδομής και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων.
4. Σκοροκάρτα Αξιολόγησης Επιχειρήσεων με περιορισμένα οικονομικά στοιχεία: Χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση νεοϊδρυθεισών επιχειρήσεων καθώς και μικρότερων επιχειρήσεων με περιορισμένα οικονομικά στοιχεία, που τηρούν Βιβλία Β' Κατηγορίας.

Με τη χρήση των υποδειγμάτων παράγονται σε τακτή βάση ταξινομήσεις των πιστούχων (ή των πιστοδοτήσεων στην περίπτωση μεγάλων και σύνθετων έργων υποδομής), οι οποίες στη συνέχεια αντιστοιχίζονται σε μία μοναδική Πιθανότητα Αθέτησης. Τα μοντέλα επικυρώνονται σε ετήσια βάση και βαθμονομούνται όποτε κριθεί απαραίτητο.

Λιανική Τραπεζική

Η διαχείριση πιστωτικού κινδύνου για το χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής ξεκινά από την εγκριτική διαδικασία, η οποία είναι πλήρως κεντροποιημένη γεγονός που διασφαλίζει την διάκριση ρόλων και την ομοιόμορφη εφαρμογή των πιστοδοτικών κανόνων. Κάθε αίτημα χρηματοδότησης αξιολογείται με τη χρήση εξειδικευμένων υποδειγμάτων έγκρισης (application scorecards). Στη συνέχεια, και καθ' όλη τη διάρκεια ζωής των δανείων λιανικής, παρακολουθείται σε τακτική βάση η συμπεριφορά αποπληρωμής του πιστούχου μέσω στατιστικών συμπεριφορικών υποδειγμάτων (behavioral scorecards). Η Δ.Ε.Δο.Κ.Τ.&Ο συντάσσει μηνιαίες αναφορές για την ποιότητα των χαρτοφυλακίων προς τη Διοίκηση και προτείνει μέτρα διαχείρισης και άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου στις περιπτώσεις όπου κρίνεται απαραίτητο.

Ειδικά το χαρτοφυλάκιο των στεγαστικών δανείων παρακολουθείται με τη χρήση πιο εξελιγμένων μεθόδων, δεδομένου ότι η Τράπεζα έχει υιοθετήσει την εφαρμογή της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων από το 2008 για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου για τα ανοίγματα δανείων με εμπράγματο εξασφάλιση κατοικία. Το πρώτο μοντέλο Πιθανότητας Αθέτησης στεγαστικών δανείων αναπτύχθηκε το 2007, επαναβαθμονομήθηκε το 2012 και η διακριτική του ικανότητα παρακολουθείται τακτικά. Η χρήση του για τον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος. Κάθε άνοιγμα αξιολογείται από το μοντέλο Πιθανότητας Αθέτησης σε μηνιαία βάση και ταξινομείται σε μία από τις 10 κατηγορίες με κοινά χαρακτηριστικά κινδύνου. Κάθε κατηγορία λαμβάνει μία διαφορετική Πιθανότητα Αθέτησης. Όλα τα αθετημένα ανοίγματα λαμβάνουν Πιθανότητα Αθέτησης 100%.

Το μοντέλο Ζημιάς σε Περίπτωση Αθέτησης για τα στεγαστικά δάνεια αναπτύχθηκε εσωτερικά το 2010. Το μοντέλο χωρίζεται σε δύο τμήματα. Το πρώτο τμήμα υπολογίζει την πιθανότητα ένας λογαριασμός δανείου να επιστρέψει σε ενήμερη κατάσταση ενώ το δεύτερο μετρά την ζημιά, η οποία υπολογίζεται με βάση τις μελλοντικές ταμειακές εισροές. Το μοντέλο λαμβάνει υπόψη τη λήξη του δανείου, τον τύπο του προϊόντος, τη συμπεριφορά του οφειλέτη (π.χ. εάν υπήρξαν καθυστερήσεις κατά τη διάρκεια των τελευταίων 18 μηνών στο ιστορικό πληρωμών) καθώς και τους δείκτες καθυστέρησης. Η προσέγγιση που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση των ανακτήσεων επιτρέπει στην Τράπεζα να επεκτείνει τον ορίζοντα είσπραξης του χρέους της σε 15 έτη για τα στεγαστικά δάνεια. Το υπόδειγμα Ζημιάς σε Περίπτωση Αθέτησης (ΖΠΑ/LGD) επικυρώθηκε και βαθμονομήθηκε το 2012 και υποβλήθηκε στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Αναφορικά με τις πιστοδοτήσεις προς Μικρές Επιχειρήσεις, ακολουθείται η ίδια με το Επιχειρηματικό Χαρτοφυλάκιο βασική αρχή αξιολόγησης και παρακολούθησής τους. Όλα τα αιτήματα πιστοδότησης αξιολογούνται κατά την αρχική τους έγκριση, και στη συνέχεια με ετήσια τουλάχιστον συχνότητα, καθώς και κατά τις ημερομηνίες ανανέωσης των πιστοδοτικών πλαισίων. Η αξιολόγηση στηρίζεται στο Υπόδειγμα Αξιολόγησης Μικρών Επιχειρήσεων, μέσω του οποίου παράγεται μια τελική αξιολογική βαθμίδα που στη συνέχεια αντιστοιχίζεται σε μία Πιθανότητα Αθέτησης και χρησιμοποιείται επίσημα από την αρμόδια πιστοδοτική μονάδα κατά την εγκριτική διαδικασία, από τα τέλη του 2010 και εφεξής. Αυτό το υπόδειγμα αναθεωρήθηκε το 2012 με την προσθήκη μιας νέας ανεξάρτητης μεταβλητής που εξετάζει τη συμπεριφορά του πιστούχου σε όλους τους δανειακούς και καταθετικούς του λογαριασμούς, σταθμίζει ένα πλήθος μεταβλητών (π.χ. εμφανιζόμενες καθυστερήσεις, χρήση ορίων κ.λπ.) παράγοντας αυτόματα σε μηνιαία βάση ένα «συμπεριφορικό σκορ». Η προσθήκη αυτή, αύξησε σημαντικά την προβλεπτική ικανότητα του Υποδείγματος.

Σύμφωνα με τις αρχές που διέπουν τις πιστοδοτήσεις της Επιχειρηματικής Τραπεζικής, οι πιστοδοτήσεις προς Μικρές Επιχειρήσεις καλύπτονται από αναγνωρίσιμες εξασφαλίσεις όπως βάρη επί επιχειρηματικών ή αστικών ακινήτων, ενεχυρίαση επιταγών – συναλλαγματικών και λοιπών ρευστοποιήσιμων στοιχείων. Το υπόδειγμα Ζημιάς σε Περίπτωση Αθέτησης (ΖΠΑ/LGD) εκτιμά τη δυνητική ζημιά για την Τράπεζα σε περίπτωση που ένας πιστούχος περιέλθει σε αθέτηση. Η ανάλυση πραγματοποιείται σε δύο επίπεδα. Στο πρώτο γίνεται η εκτίμηση της πιθανότητας επιστροφής του πιστούχου σε ενήμερη κατάσταση εντός ευλόγου χρονικού

διαστήματος, ενώ στο δεύτερο εκτιμάται η ζημιά που θα προκύψει για την Τράπεζα εφόσον πραγματοποιηθεί η καταγγελία των δανειακών συμβάσεων του πιστούχου. Το αποτέλεσμα αυτών είναι η Ποσοστιαία Ζημιά σε Περίπτωση Αθέτησης. Η υπολογιστική διαδικασία επικεντρώνεται στη συμπεριφορά αποπληρωμής του πιστούχου κατά την αποπληρωμή των υποχρεώσεών του, στην ύπαρξη ή μη υπέγγυου ακινήτου ή εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου, καθώς και στο ύψος του συνολικού ανοίγματος. Κάθε επιχείρηση που εμπύπτει στο εξεταζόμενο χαρτοφυλάκιο λαμβάνει με τον τρόπο αυτό μία ακριβή εκτίμηση της ΖΠΑ.

4.2.5 Διαχείριση Σημαντικής Συγκέντρωσης Κινδύνου

Η Τράπεζα διαχειρίζεται τη χορήγηση πιστοδοτήσεων, ελέγχει την έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο και διασφαλίζει την κανονιστική της συμμόρφωση, μέσω ενός συστήματος εσωτερικών ορίων, αρμόδια για τη θέσπιση, την παρακολούθηση καθώς και την τήρηση του οποίου είναι η Δ.Ε.Δο.Κ.Τ.&Ο.

Κύριο μέσο ελέγχου του κινδύνου συγκέντρωσης του Επιχειρηματικού Χαρτοφυλακίου, αποτελούν τα Ανώτατα Όρια Πιστούχου τα οποία εκφράζουν το ανώτατο επιτρεπτό επίπεδο έκθεσης σε κίνδυνο ανά πιστούχο, για δεδομένη αξιολογική βαθμίδα και Κλαδικά Όρια. Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων εγκρίνει τα ανώτατα αυτά όρια, η αναθεώρηση των οποίων γίνεται σε ετήσια βάση. Όλες οι υπερβάσεις επί των θεσπισθέντων εσωτερικών ορίων, πρέπει να λάβουν την έγκριση από ένα υψηλότερο επίπεδο εγκριτικού οργάνου, σύμφωνα με τις καθορισμένες ευχέρειες, όπως αυτές ορίζονται στην οικεία Πιστωτική Πολιτική.

Ο πιστωτικός κίνδυνος συγκέντρωσης που απορρέει από σημαντική έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο έναντι ενός αντισυμβαλλομένου ή ομάδας αντισυμβαλλομένων κοινού επιχειρηματικού ενδιαφέροντος, των οποίων η πιθανότητα αθέτησης εξαρτάται από κοινούς παράγοντες κινδύνου, παρακολουθείται μέσω των αναφορών των Μεγάλων Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων (ΜΧΑ) και Μεγάλων Οφειλετών (ΜΟ).

Τέλος, στα πλαίσια της Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου, η Τράπεζα έχει υιοθετήσει μεθοδολογία για τον υπολογισμό του κινδύνου που προκύπτει από τη συγκέντρωση πιστοδοτικών ανοιγμάτων σε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας (κλαδικός κίνδυνος συγκέντρωσης), όσο και από αυτή σε μεμονωμένους οφειλέτες. Πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις υπολογίζονται, εφόσον είναι απαραίτητο, και η κεφαλαιακή επάρκεια του Πυλώνα 1 προσαρμόζεται, ώστε να λαμβάνει υπόψη τον κίνδυνο συγκέντρωσης.

4.2.6 Απομείωση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων επιμετρούμενων στο αποσβεσμένο κόστος ή σε ΕΑΜΛΣΕ

Πρόβλεψη απομείωσης ΑΠΖ αναγνωρίζεται για όλα τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται σε αποσβεσμένο κόστος, χρεωστικά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται σε ΕΑΜΛΣΕ, απαιτήσεις από μισθώματα, συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης και συγκεκριμένες δανειακές δεσμεύσεις που πληρούν τον ορισμό του χρηματοοικονομικού μέσου. Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει μια πολιτική διενέργειας προβλέψεων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 («η Πολιτική Απομείωσης»), η οποία εφαρμόζεται επίσης και απ' όλες τις θυγατρικές. Οι λογιστικές πολιτικές του Ομίλου για την αναγνώριση και επιμέτρηση προβλέψεων απομείωσης ΑΠΖ περιγράφονται στη Σημείωση 2.7.5. Βάσει της Πολιτικής Απομείωσης, η Επιτροπή Προβλέψεων Απομείωσης και Διαγραφών Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων έχει τις εξής αρμοδιότητες:

- Ελέγχει ότι οι προβλέψεις απομείωσης για όλα τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και τις δεσμεύσεις εκτός ισολογισμού, που είναι εντός πεδίου εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9, διενεργούνται σύμφωνα με την Πολιτική Απομείωσης.
- Εγκρίνει τα μακροοικονομικά σενάρια και τους συντελεστές στάθμισης των σεναρίων.
- Επανεξετάζει και εγκρίνει το ποσό των προβλέψεων απομείωσης που έχουν εκτιμηθεί, είτε σε ατομική βάση από τις αρμόδιες διευθύνσεις Εταιρικής Τραπεζικής, ή σε συλλογική βάση από το εξειδικευμένο πληροφοριακό σύστημα υπολογισμού ΑΠΖ.
- Αναφέρει στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων το ποσό των προβλέψεων απομείωσης για τις ετήσιες και ενδιάμεσες, ατομικές και ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.
- Διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τις εγκεκριμένες διαδικασίες υπολογισμού προβλέψεων απομείωσης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.
- Αναφέρει στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων και στην Επιτροπή Ελέγχου, μεταβολές στις παραμέτρους πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό προβλέψεων απομείωσης.

4.2.6.1 Ορισμός Αθέτησης

Ο Όμιλος έχει εναρμονίσει τον ορισμό της αθέτησης για λογιστικούς σκοπούς με τον ορισμό των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (Non Performing Exposures – NPE) για εποπτικούς σκοπούς, όπως αυτός ορίζεται από τα EBA ITS, κατά συνέπεια ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο θεωρείται ως απομειωμένο και κατατάσσεται στο στάδιο 3, όταν έχει ταξινομηθεί ως NPE, σύμφωνα με την Πολιτική Ταξινόμησης των Μη Εξυπηρετούμενων και υπό Ρύθμιση Ανοιγμάτων του Ομίλου. Τα ανοίγματα που δεν διακρατούνται για εμπορικούς σκοπούς, ταξινομούνται ως NPE, όταν:

- Ο πιστούχος έχει ταξινομηθεί σε καθεστώς αθέτησης για εποπτικούς σκοπούς σύμφωνα με το Άρθρο 178 του κανονισμού (ΕΥ) 575/2013 και τις πιστωτικές πολιτικές της Τράπεζας επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου και λιανικής τραπεζικής, ή
- η ληξυπρόθεσμη οφειλή είναι σημαντική και τελεί σε υπερημερία για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τις 90 ημέρες. Συγκεκριμένα για τις οφειλές από πιστωτικές κάρτες, το άνοιγμα θεωρείται ως μη εξυπηρετούμενο, όταν οι ανεξόφλητες μηνιαίες δόσεις είναι περισσότερες από τρεις, ή
- έχουν ταξινομηθεί ως FPE σύμφωνα με τα EBA ITS.

Μία δέσμευση θεωρείται ως NPE εάν, όταν εκταμειωθεί ή χρησιμοποιηθεί με άλλο τρόπο, δημιουργεί ανοίγματα που φέρουν τον κίνδυνο να μην εξοφληθούν πλήρως χωρίς την ρευστοποίηση των σχετικών καλυμμάτων. Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις που έχουν εκδοθεί από την Τράπεζα θεωρούνται ως NPE στο σύνολο της ονομαστικής τους αξίας, όταν υπάρχει κίνδυνος να γίνει κατάπτωση της εγγύησης από τον λήπτη, καθώς και όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις ταξινόμησης ως NPE του υποκείμενου εγγυημένου ανοίγματος.

Ένας χρεωστικός τίτλος θεωρείται απομειωμένος και κατατάσσεται στο στάδιο 3 βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, όταν ο εκδότης έχει καθυστερήσει τουλάχιστον μία πληρωμή κεφαλαίου ή τόκων, βάσει των συμβατικών όρων του τίτλου, ανεξάρτητα από τις ημέρες καθυστέρησης. Επιπλέον, ένας χρεωστικός τίτλος θεωρείται απομειωμένος εάν υπάρχει τουλάχιστον μία εξωτερική αξιολόγηση πιστοληπτικής διαβάθμισης του τίτλου ή του εκδότη (στην περίπτωση που δεν υπάρχει διαθέσιμη εξωτερική αξιολόγηση), που αντιστοιχεί σε Χρεοκοπία (Default) ή Επιλεκτική Χρεοκοπία (Selective Default).

4.2.6.2 Σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου

Ένα μη απομειωμένο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ταξινομείται στο Στάδιο 2 όταν έχει υποστεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου μετά την αρχική του αναγνώριση, αλλιώς ταξινομείται στο Στάδιο 1. Η αξιολόγηση του κατά πόσον ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την αρχική αναγνώριση διενεργείται σε κάθε περίοδο αναφοράς, εξετάζοντας τη μεταβολή του κινδύνου αθέτησης καθ' όλη την εναπομένουσα διάρκεια ζωής του χρηματοπιστωτικού μέσου. Η αξιολόγηση συγκρίνει τον κίνδυνο αθέτησης κατά την ημερομηνία αναφοράς σε σύγκριση με τον αντίστοιχο κίνδυνο αθέτησης κατά την αρχική αναγνώριση, λαμβάνοντας υπόψη λογικές και βάσιμες παραδοχές, καθώς και στοιχεία για παρελθοντικά γεγονότα, τρέχουσες και μελλοντικές οικονομικές συνθήκες. Η αξιολόγηση είναι αμερόληπτη, σταθμισμένη βάσει πιθανοτήτων, και όπου κρίνεται σκόπιμο, βασίζεται σε πληροφορίες σχετικά με το μέλλον, οι οποίες είναι συνεπείς με τις αντίστοιχες πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση των ΑΠΖ.

Η Τράπεζα διενεργεί την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου βάσει της Πολιτικής Απομείωσης και αποτελείται κυρίως από τρεις συνιστώσες:

- Ποσοτικά κριτήρια, που αφορούν στην ποσοτική σύγκριση της πιθανότητας αθέτησης ή της πιστοληπτικής διαβάθμισης κατά την ημερομηνία αναφοράς σε σχέση με την αντίστοιχη ένδειξη πιστωτικού κινδύνου κατά την αρχική αναγνώριση. Το μεσοσταθμισμένο όριο σημαντικής αύξησης πιστωτικού κινδύνου για το δανειακό χαρτοφυλάκιο προσεγγίζει το 5%,
- Ποιοτικά κριτήρια, δηλ. όλα τα ανοίγματα που έχουν ταξινομηθεί ως FPE και εταιρικοί οφειλέτες που έχουν συμπεριληφθεί στην εσωτερική λίστα παρακολούθησης, και
- Δείκτης «ασφαλείας». Ο Όμιλος εφαρμόζει σε όλα τα δανειακά ανοίγματα το τεκμήριο που θέτει το ΔΠΧΑ 9, σύμφωνα με το οποίο ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την αρχική αναγνώριση όταν οι συμβατικές πληρωμές εμφανίζουν καθυστέρηση για διάστημα άνω των 30 ημερών.

4.2.6.3 Μεταφορά χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων στο στάδιο 1

Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία μεταφέρονται πίσω στο στάδιο 1 όταν παύουν να πληρούνται τα κριτήρια για σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου.

4.2.6.4 Περίοδος επιμέτρησης ΑΠΖ

Για τα δάνεια τακτής λήξης, η περίοδος έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό ΑΠΖ πλήρους διάρκειας ζωής, βασίζεται στη μέγιστη συμβατική περίοδο κατά την οποία η Τράπεζα εκτίθεται σε πιστωτικό κίνδυνο. Για τα ανακυκλούμενα δανειακά ανοίγματα, έχει γίνει εκτίμηση της περιόδου για την οποία η Τράπεζα παραμένει εκτεθειμένη σε πιστωτικό κίνδυνο. Η εκτίμηση αυτή έχει εφαρμογή στις πιστωτικές κάρτες και στους ανοιχτούς αλληλόχρεους λογαριασμούς, οι οποίοι δεν έχουν καθορισμένη συμβατική ημερομηνία λήξης, είναι απαιτητοί κατά τη διακριτική ευχέρεια της Τράπεζας, και η διαχείριση του εκταμειωθέντος και αδιάθετου ορίου διενεργείται από κοινού, ως ένα ενιαίο άνοιγμα. Η περίοδος επιμέτρησης ΑΠΖ έχει ανώτατο όριο τους 12 μήνες για τα ανοίγματα του σταδίου 1.

4.2.6.5 Πληροφορίες σχετικά με το μέλλον

Η επιμέτρηση ΑΠΖ ενσωματώνει πληροφορίες σχετικά με το μέλλον. Ο Όμιλος επιλέγει σενάρια σχετικά με το μέλλον και κρίνει την καταλληλότητα των αντίστοιχων συντελεστών στάθμισης που πρέπει να εφαρμοστούν. Κάθε ένα από τα σενάρια βασίζεται στις υποθέσεις της Διοίκησης σχετικά με τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες με τη μορφή μακροοικονομικών, αγοραίων καθώς και άλλων παραγόντων. Η Τράπεζα χρησιμοποιεί τρία μακροοικονομικά σενάρια βασικό, αισιόδοξο και απαισιόδοξο, με συντελεστές στάθμισης 55%, 20% και 25% αντίστοιχα, τα οποία προσδιορίζονται από τη Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Τράπεζας σε τριμηνιαία βάση. Τα μακροοικονομικά σενάρια καθώς και οι συντελεστές στάθμισης τους, εγκρίνονται από την Επιτροπή Προβλέψεων Απομείωσης και Διαγραφών Χρηματοοικονομικών Περιουσιακών Στοιχείων και επικυρώνονται από τον Τομέα Επικύρωσης Υποδειγμάτων, τουλάχιστον σε ετήσια βάση. Τα μακροοικονομικά σενάρια που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση των ΑΠΖ είναι τα ίδια με εκείνα που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί μακροοικονομικές μεταβλητές που σχετίζονται με Ελληνικούς οικονομικούς παράγοντες και η πρόβλεψη απομείωσης ΑΠΖ καθορίζεται κυρίως από το ρυθμό μεταβολής για το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) και τον Δείκτη Τιμών Οικιστικών Ακινήτων (House Price Index - HPI). Οι μέσες ετήσιες τιμές για τα έτη 2019-2023 των εκτιμήσεων για κάθε κύρια μεταβλητή και μακροοικονομικό σενάριο έχουν ως εξής:

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

	Βασικό	Αισιόδοξο	Απαισιόδοξο
Ρυθμός ανάπτυξης ΑΕΠ	1,6%	2,7%	0,5%
Ανάπτυξη ΗΠΙ	2,7%	4,4%	1,0%

Το ύψος της πρόβλεψης ΑΠΖ είναι ευαίσθητο σε μεταβολές των σεναρίων σχετικά με τις μελλοντικές εκτιμήσεις των παραπάνω μακροοικονομικών μεταβλητών. Δεδομένου ότι η ΑΠΖ του Ομίλου επηρεάζεται κυρίως από την Τράπεζα, η Διοίκηση αξιολόγησε την ευαισθησία της πρόβλεψης ΑΠΖ της Τράπεζας για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, έναντι πιθανών εύλογων μεταβολών στις προαναφερόμενες μεταβλητές, σε σύγκριση με τα σεναρία μελλοντικών εκτιμήσεων που χρησιμοποιήθηκαν στην επιμέτρηση ΑΠΖ κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018. Η ανάλυση ευαισθησίας διενεργήθηκε με την υπόθεση μιας «ευνοϊκής» και μιας «δυσμενούς» μετατόπισης των τριών σεναρίων μελλοντικών εκτιμήσεων του ρυθμού ανάπτυξης ΑΕΠ και ανάπτυξης ΗΠΙ, διατηρώντας τους ίδιους συντελεστές στάθμισης ανά σενάριο (δηλ. 55%, 20% και 25%, για το βασικό, αισιόδοξο και απαισιόδοξο σενάριο, αντίστοιχα). Δεδομένου ότι ο ρυθμός ανάπτυξης ΑΕΠ διαδραματίζει καίριο ρόλο στον προσδιορισμό των λοιπών μακροοικονομικών μεταβλητών, για τα σεναρία μεταβολής του ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ, διενεργήθηκε πλήρης επανεκτίμηση του συνόλου των μακροοικονομικών μεταβλητών (συμπεριλαμβανομένου και του ΗΠΙ) από τα σχετικά υποδείγματα, λαμβάνοντας υπόψη τις «ευνοϊκές» και «δυσμενείς» προσαρμογές επί των σεναρίων ρυθμού ανάπτυξης ΑΕΠ που είχαν αρχικά εφαρμοστεί. Επιπρόσθετα, διενεργήθηκε ανάλυση ευαισθησίας για την μεταβολή του ΗΠΙ, διατηρώντας σταθερές στις αρχικές τους αξίες όλες τις υπόλοιπες μακροοικονομικές μεταβλητές.

Τα εναλλακτικά υποθετικά σεναρία εφαρμόστηκαν στο σύνολο της περιόδου εκτιμήσεων 2019-2020. Η υποθετική μέση απόκλιση που έχει εφαρμοστεί μεσοπρόθεσμα για τα έτη 2019-2022 ανά μεταβλητή και σενάριο, είναι η εξής:

Μεταβολή για κάθε σενάριο μελλοντικών εκτιμήσεων σε σχέση με τις εκτιμήσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση ΑΠΖ κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, εκφρασμένη σε ποσοστιαίες μονάδες			
Εναλλακτικό υποθετικό σενάριο	Βασικό	Αισιόδοξο	Απαισιόδοξο
Υψηλότερο ΑΕΠ	+0,9	+0,9	+0,9
Χαμηλότερο ΑΕΠ	-0,8	-0,8	-0,9
Υψηλότερο ΗΠΙ	+1,0	+1,0	+1,0
Χαμηλότερο ΗΠΙ	-1,0	-1,0	-1,0

Ο ακόλουθος πίνακας περιλαμβάνει την επίδραση των ΑΠΖ για κάθε ένα εναλλακτικό υποθετικό σενάριο, η οποία εκφράζεται σαν ποσοστό της πρόβλεψης απομείωσης της Τράπεζας για δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018. Η επίδραση από τις ΑΠΖ θα πρέπει να αξιολογείται στα πλαίσια της ανάλυσης ευαισθησίας στο σύνολό της, σε συνδυασμό με τις παραπάνω επεξηγηματικές σημειώσεις.

Εναλλακτικό υποθετικό σενάριο	Επίδραση ΑΠΖ
Υψηλότερο ΑΕΠ	-2,6%
Χαμηλότερο ΑΕΠ	+2,4%
Υψηλότερο ΗΠΙ	-0,9%
Χαμηλότερο ΗΠΙ	+0,9%

4.2.6.6 Εγγενής κίνδυνος υποδείγματος στα μοντέλα του ΔΠΧΑ 9

Η συμμόρφωση με το μοντέλο απομείωσης του ΔΠΧΑ 9 απαιτεί την εφαρμογή πληθώρας υποδειγμάτων. Η πολυπλοκότητα των υποδειγμάτων αυτών, καθώς και ο βαθμός εξάρτησής τους από παραμέτρους που εκτιμώνται μέσω λοιπών υποδειγμάτων είναι υψηλού επιπέδου, συνεπώς, τυχόν αλλαγές στις παραμέτρους και στα δεδομένα (π.χ. εσωτερικές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας, συμπεριφορικά σκορ κλπ.), καθώς και νέα ή αναθεωρημένα υποδείγματα, ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά τις ΑΠΖ. Τα υποδείγματα επικυρώνονται από τη Μονάδα Επικύρωσης Υποδειγμάτων της Τράπεζας, σύμφωνα με το Πλαίσιο Επικύρωσης Υποδειγμάτων του Ομίλου. Η Πολιτική Ανάπτυξης και Επικύρωσης Υποδειγμάτων Πιστωτικού Κινδύνου της Τράπεζας περιλαμβάνει συγκεκριμένα τεστ και μέτρα τα οποία εφαρμόζει η Μονάδα Επικύρωσης Υποδειγμάτων κατά την ποσοτική επικύρωση των ακόλουθων μοντέλων και μεθοδολογιών:

- Μοντέλα PD, LGD και CCF
- Μεθοδολογία σημαντικής αύξησης πιστωτικού κινδύνου και ΑΠΖ
- Μακροοικονομικά μοντέλα πληροφοριών σχετικά με το μέλλον

Τα τεστ επικύρωσης των υποδειγμάτων αφορούν σε όλες τις συνιστώσες των υποδειγμάτων, δηλ. διακριτική ικανότητα, ακρίβεια βαθμονόμησης, ακρίβεια τμηματοποίησης, αντιπροσωπευτικότητα και σταθερότητα.

4.2.7 Μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο πριν τη λήψη εξασφαλίσεων και λοιπών τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου

Ο ακόλουθος πίνακας απεικονίζει το χείριστο σενάριο έκθεσης του Ομίλου και της Τράπεζας σε πιστωτικό κίνδυνο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 και 2016 αντίστοιχα, πριν ληφθούν υπόψη τυχόν ληφθείσες εξασφαλίσεις και λοιπές τεχνικές μείωσης του πιστωτικού κινδύνου. Για να εκτιμηθεί η επίδραση του κινδύνου όπως παρατίθεται κατωτέρω, για τα εντός ισολογισμού περιουσιακά στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν τα λογιστικά υπόλοιπα όπως αυτά εμφανίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο πριν τη λήψη εξασφαλίσεων και λοιπών τεχνικών μείωσης πιστωτικού κινδύνου

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Σημείωση 18)	2.587	1.736	2.507	1.723
Εμπορικό Χαρτοφυλάκιο (Σημείωση 19)	4.482	1.725	4.482	1.725
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα (Σημείωση 20)	3.791	3.681	3.791	3.673
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών (Σημείωση 21)	30.134	37.941	29.103	36.248
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων (Σημείωση 22)	4.313	3.685	4.113	3.363
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού (Σημείωση 28)	1.530	1.452	1.408	1.323
Δανειακές δεσμεύσεις (Σημείωση 35)*	3.039	3.138	3.641	3.746
Σύνολο	49.876	53.358	49.045	51.801

* Οι εγκεκριμένες μη εκταμιευμένες δανειακές συμβάσεις και εγκεκριμένα πιστωτικά όρια, την 31 Δεκεμβρίου 2018, αφορούν όρια που δεν μπορούν να ακυρωθούν άνευ όρων ανά πάσα στιγμή χωρίς προειδοποίηση ή δεν προβλέπεται αυτόματη ακύρωση εξαιτίας της χειροτέρευσης της φερεγγυότητας του δανειολήπτη και συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό των Σταθμισμένων για Κίνδυνο Στοιχείων Ενεργητικού με το ισχύον εποπτικό πλαίσιο. Οι συνολικές εγκεκριμένες δανειακές συμβάσεις και πιστωτικά όρια περιλαμβάνουν την 31 Δεκεμβρίου 2018 ποσό €6.350 εκατ. για τον Όμιλο (31 Δεκεμβρίου: €6.474 εκατ.) και ποσό €6.027 εκατ. για την Τράπεζα (2017: €6.110 εκατ.)

4.2.8 Εξασφαλίσεις και άλλες τεχνικές μείωσης του πιστωτικού κινδύνου

Κίνδυνος αντισυμβαλλομένου

Ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου σε επίπεδο Ομίλου προέρχεται από τις διαπραγματικές συναλλαγές χρηματοδότησης και τις λοιπές συναλλαγές σε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα και έγκειται στην αδυναμία του αντισυμβαλλομένου σε μία συναλλαγή να τηρήσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις έως τον οριστικό διακανονισμό των χρηματοροών της συναλλαγής. Για την αποτελεσματική διαχείριση του εν λόγω κινδύνου, η Τράπεζα έχει θεσπίσει πλαίσιο ορίων αντισυμβαλλομένου, για τον καθορισμό και την παρακολούθηση του οποίου την ευθύνη έχει η Δ.Δ.Χ.Λ.Κ.Τ.&Ο.

Τα όρια κινδύνου αντισυμβαλλομένου καθορίζονται βάσει της πιστοληπτικής διαβάθμισης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και την κατηγορία προϊόντος. Οι πιστοληπτικές διαβαθμίσεις παρέχονται από τους διεθνώς αναγνωρισμένους οίκους αξιολόγησης Moody's και Standard & Poor's. Σύμφωνα με την πολιτική της Τράπεζας, σε περίπτωση που οι οίκοι διαφωνούν ως προς την πιστοληπτική αξιολόγηση ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, λαμβάνεται υπόψη η χαμηλότερη διαβάθμιση.

Τα όρια αντισυμβαλλομένου καλύπτουν όλα τα χρηματοοικονομικά προϊόντα στα οποία δραστηριοποιείται η Διεύθυνση Διαχείρισης Διαθεσίμων και Χρηματαγοράς στη διαπραγματική αγορά. Το πλαίσιο ορίων αναθεωρείται σε ετήσια βάση, σύμφωνα με τις επιχειρηματικές ανάγκες της Τράπεζας και τις επικρατούσες συνθήκες στις διεθνείς και εγχώριες χρηματοοικονομικές αγορές. Παρόμοια δομή ορίων για τη διαχείριση του κινδύνου αντισυμβαλλομένου εφαρμόζεται από όλες τις θυγατρικές του Ομίλου.

Ο Όμιλος, με στόχο τον περιορισμό του εν λόγω κινδύνου, τυποποιεί τις σχέσεις του με τους αντισυμβαλλομένους μέσω συμβάσεων International Swaps and Derivatives Association ("ISDA") και Global Master Repurchase Agreement ("GMRA"), οι οποίες εμπεριέχουν όλους τους απαιτούμενους όρους σχετικά με τον συμψηφισμό των εκατέρωθεν απαιτήσεων και υποχρεώσεων και την παροχή των αναγκαίων εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλομένων. Επιπρόσθετα, έχει συνάψει με το σύνολο σχεδόν των αντισυμβαλλομένων του που είναι χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (CSA). Με τις συμβάσεις αυτές τίθενται οι όροι και διασφαλίζεται η αμοιβαία παροχή εξασφαλίσεων (μετρητά ή χρεωστικοί τίτλοι) σε ημερήσια βάση σύμφωνα με την τρέχουσα αξία κάθε προϊόντος.

Ο Όμιλος αποφεύγει να αναλαμβάνει θέσεις σε παράγωγα προϊόντα, των οποίων οι αξίες των υποκείμενων στοιχείων έχουν υψηλό βαθμό συσχέτισης με την πιστοληπτική ποιότητα του αντισυμβαλλομένου (wrong-way-risk).

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

Η συνηθέστερη πρακτική που χρησιμοποιεί ο Όμιλος στη μείωση του πιστωτικού κινδύνου σχετικά με δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών είναι η λήψη εξασφαλίσεων. Ο Όμιλος έχει θέσει σε εφαρμογή οδηγίες σχετικά με την αποδοχή συγκεκριμένων κατηγοριών εξασφαλίσεων, όπως αυτές περιγράφονται στα κείμενα των εσωτερικών κανονισμών πιστοδοτήσεων και πιστωτικών πολιτικών των χαρτοφυλακίων. Αναλυτικότερα, στις πιστωτικές πολιτικές αναφέρονται διακριτά όλες οι αποδεκτές για εποπτικούς σκοπούς εξασφαλίσεις ως μορφές πιστωτικής προστασίας, οι βασικότερες κατηγορίες των οποίων είναι οι ακόλουθες:

Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας

- Οικιστικά, εμπορικά ακίνητα και βιομηχανοστάσια

Χρηματοοικονομικές εξασφαλίσεις

- Μετρητά
- Απαιτήσεις εκχωρημένες
- Ενεχυρίαση επί χρηματοοικονομικών μέσων όπως χρεωστικών και μετοχικών τίτλων

Λοιπές εξασφαλίσεις

- Κρατικές και τραπεζικές εγγυήσεις, πλοία, εξοπλισμός, αποθέματα, λοιπές εξασφαλίσεις

Εγγυήσεις

- Προσωπικές, Εταιρικές, Νομικά Πρόσωπα Δημόσιου Τομέα και Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Λοιπές

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Η Τράπεζα με στόχο τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης και παρακολούθησης των εξασφαλίσεων που λαμβάνονται σε ασφάλεια επιχειρηματικών πιστοδοτήσεων και δανείων προς ιδιώτες, αλλά και για την κάλυψη των απαιτήσεων του εποπτικού πλαισίου έχει αναπτύξει μηχανογραφικό σύστημα διαχείρισης των εξασφαλίσεων. Μέσω του εν λόγω συστήματος παρέχεται η δυνατότητα άντλησης πληροφόρησης για τις εξασφαλίσεις σε διάφορα επίπεδα, παρακολουθούνται στοιχεία που είναι ουσιώδη για την ποιοτική αξιολόγηση της εξασφάλισης καθώς και στοιχεία που επιτρέπουν το διαρκή υπολογισμό της αξίας της (κατά την εισαγωγή της και την τρέχουσα) και κατ' επέκταση τον αυτόματο προσδιορισμό της διασφαλιστικής αξίας της εξασφάλισης.

Επιπλέον, μέσω του συστήματος διαχείρισης των εξασφαλίσεων παρέχεται η δυνατότητα άμεσης πληροφόρησης για τους κινδύνους που έχουν αναληφθεί ανά εγγυητή από εγγυήσεις επί πιστοδοτήσεων. Στο σύστημα καταχωρούνται στοιχεία που επιτρέπουν τον ακριβή προσδιορισμό της εγγύησης, με κύριους τύπους εγγυήσεων να είναι οι ακόλουθοι:

Εγγυήσεις Τραπεζών

Η εξασφάλιση αυτή θεωρείται πολύ καλής μορφής κάλυψης πιστωτικών κινδύνων και παρέχεται με έκδοση εγγυητικών επιστολών και ενέγγυων πιστώσεων από Τράπεζες του εσωτερικού ή εξωτερικού.

Εγγύηση Δημοσίου

Η εξασφάλιση αυτή θεωρείται ρευστοποιήσιμη εξασφάλιση, εφόσον παρέχεται χωρίς επιφυλάξεις, μελλοντικές αιρέσεις και ειδικούς όρους, που η τήρησή τους αφορά σε εξωτερικούς από την Τράπεζα παράγοντες.

Εγγύηση ΕΤΕΑΝ (πρώην ΤΕΜΠΜΕ)

Η εξασφάλιση αυτή θεωρείται ρευστοποιήσιμη εξασφάλιση εφόσον η εγκριτική απόφαση του Ταμείου δεν περιλαμβάνει επιφυλάξεις, μελλοντικές αιρέσεις και ειδικούς όρους που αφορούν σε εξωτερικούς από την Τράπεζα παράγοντες.

Μακροπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις και δάνεια σε επιχειρήσεις είναι γενικώς εξασφαλισμένα ενώ οι ανοιχτοί αλληλόχρεοι λογαριασμοί σε ιδιώτες συνήθως δεν έχουν εξασφαλίσεις. Επιπρόσθετα, για να ελαχιστοποιηθεί η πιστωτική ζημία, ο Όμιλος ζητά πρόσθετες εξασφαλίσεις από τον αντισυμβαλλόμενο όταν υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης για τα σχετικά δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών. Χρεωστικοί τίτλοι, έντοκα γραμμάτια και λοιπά αξιόγραφα γενικώς δεν έχουν εξασφαλίσεις.

Αποτίμηση εξασφαλίσεων

Σύμφωνα με την Πιστωτική Πολιτική της Τράπεζας, η ύπαρξη και η αξία των εξασφαλίσεων παρακολουθείται στενά. Η συχνότητα και ο στόχος των εκτιμήσεων καθορίζονται από τις αρμόδιες εγκριτικές υπηρεσίες και δεν υπερβαίνουν διάστημα δύο ετών. Οι αποτιμήσεις των εξασφαλίσεων επί ακινήτων συντονίζονται από το Τμήμα Τεχνικών Υπηρεσιών της Τράπεζας, το οποίο είναι ανεξάρτητο από τις Διευθύνσεις Λιανικής και Εταιρικής Τραπεζικής. Οι αποτιμήσεις πραγματοποιούνται από εξειδικευμένους και κατάλληλα εκπαιδευμένους εξωτερικούς εκτιμητές, οι οποίοι διορίζονται από το Τμήμα. Όσον αφορά τα δάνεια λιανικής τραπεζικής εσωτερικού, όλες οι εξασφαλίσεις με οικιστικά ακίνητα αποτιμούνται ετησίως με βάση έναν ανεξάρτητο δείκτη τιμών ακινήτων στην Ελλάδα (Propindex).

Επιπλέον, σύμφωνα με την μεθοδολογία του Ομίλου για το σχηματισμό προβλέψεων απομείωσης, οι μονάδες που είναι υπεύθυνες για την εκτίμηση της απομείωσης πρέπει να διασφαλίζουν ότι σε περιπτώσεις που αναμένονται ταμειακές ροές από εκποίηση εξασφαλίσεων, η αποτίμησή αυτών των εξασφαλίσεων βασίζεται σε μια πρόσφατη (εντός του τρέχοντος έτους) ανεξάρτητη εκτίμηση από εξειδικευμένο εκτιμητή, εκτός εάν το ύψος του δανείου είναι σημαντικά χαμηλότερο από την αξία των εξασφαλίσεων.

Στις περιπτώσεις που η αξία των εξασφαλίσεων υπερβαίνει την αξία του δανείου, τότε η αξία της εξασφάλισης περιορίζεται στην αξία του δανείου προ προβλέψεων. Η ανάλυση των εξασφαλίσεων και εγγυήσεων που λαμβάνονται για τον περιορισμό της έκθεσης σε πιστωτικό κίνδυνο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, συνοψίζεται ως κάτωθι:

Ανάλυση εξασφαλίσεων και εγγυήσεων - Όμιλος

	31.12.2018					31.12.2017				
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Αξία εξασφαλίσεων			Αξία εγγυήσεων	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Αξία εξασφαλίσεων			Αξία εγγυήσεων
		Χρηματ/κες εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων		Χρηματ/κες εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων		
Λιανική Τραπεζική Επιχειρηματική Τραπεζική	14.148	201	980	15.329	10.316	14.847	414	1.064	16.325	11.053
Δημόσιος Τομέας	4.606	1.202	3.388	9.196	8.138	4.942	1.113	2.980	9.035	8.280
Σύνολο	67	12	28	107	25	68	10	32	110	27
Σύνολο	18.821	1.415	4.396	24.632	18.479	19.857	1.537	4.076	25.470	19.360

Ανάλυση εξασφαλίσεων και εγγυήσεων για Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - Όμιλος

	31.12.2018				
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Αξία εξασφαλίσεων			Αξία εγγυήσεων
		Χρηματ/κες εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Λιανική Τραπεζική	6.294	38	171	6.503	5.308
Επιχειρηματική Τραπεζική	2.379	424	486	3.289	3.368
Δημόσιος Τομέας	47	-	1	48	22
Σύνολο	8.720	462	658	9.840	8.698

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ανάλυση εξασφαλίσεων και εγγυήσεων - Τράπεζα

	31.12.2018					31.12.2017				
	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κες εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων		Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κες εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Λιανική Τραπεζική	13.849	182	926	14.957	10.316	14.729	194	1.023	15.946	11.053
Επιχειρηματική Τραπεζική	4.047	915	2.783	7.745	8.102	3.851	921	2.676	7.448	8.248
Δημόσιος Τομέας	66	12	28	106	25	68	10	31	109	27
Σύνολο	17.962	1.109	3.737	22.808	18.443	18.648	1.125	3.730	23.503	19.328

Ανάλυση εξασφαλίσεων και εγγυήσεων για Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - Τράπεζα

	31.12.2018				
	Αξία εξασφαλίσεων				Αξία εγγυήσεων
	Εξασφαλίσεις επί ακίνητης περιουσίας	Χρηματ/κες εξασφαλίσεις	Λοιπές εξασφαλίσεις	Σύνολο εξασφαλίσεων	
Λιανική Τραπεζική	6.241	37	165	6.443	5.308
Επιχειρηματική Τραπεζική	2.027	222	458	2.707	3.368
Δημόσιος Τομέας	47	-	1	48	22
Σύνολο	8.315	259	624	9.198	8.698

Δείκτης Δανείου προς Αξία Εξασφάλισης των Στεγαστικών δανείων

Ο Δείκτης Δανείου προς Αξία Εξασφάλισης των Στεγαστικών δανείων απεικονίζει την σχέση του δανείου και της αξίας του ακινήτου που κατέχεται ως εξασφάλιση. Παρακάτω απεικονίζεται ο Δείκτης για το χαρτοφυλάκιο των στεγαστικών δανείων:

	Όμιλος			Τράπεζα		
	εκ των οποίων:			εκ των οποίων:		
	31.12.2018	Απομειωμένα	31.12.2017	31.12.2018	Απομειωμένα	31.12.2017
Μικρότερο από 50%	1.784	256	1.911	1.701	244	1.810
50%-70%	1.988	419	2.265	1.909	412	2.176
71%-80%	1.166	350	1.339	1.143	346	1.317
81%-90%	1.143	412	1.274	1.141	410	1.267
91%-100%	1.437	419	1.625	1.436	417	1.623
101%-120%	1.989	892	2.152	1.988	891	2.150
121%-150%	2.552	1.463	2.669	2.549	1.461	2.666
Μεγαλύτερο από 150%	3.736	2.871	3.256	3.723	2.862	3.247
Σύνολο	15.795	7.082	16.491	15.590	7.043	16.256
Μέσος όρος του Δείκτη	110,7%	133,9%	106,1%	110,7%	133,9%	107,0%

4.2.9 Πιστωτική διαβάθμιση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

4.2.9.1 Πιστωτική διαβάθμιση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών - Όμιλος

Γνωστοποιήσεις 2018 - ΔΠΧΑ 9

Η ανάλυση του χαρτοφυλακίου ανά εύρος πιθανότητας αθέτησης συνοψίζεται ως ακολούθως:

31 Δεκεμβρίου 2018

Πιθανότητα αθέτησης 12 μηνών	Στεγαστικά Δάνεια				Καταναλωτικά Δάνεια			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
0,01% - 2%	1.837	1.988	-	3.825	565	141	-	706
2,01% - 10%	656	2.598	-	3.254	689	238	-	927
10,01% - 20%	693	3	-	696	46	53	-	99
20,01% και πάνω	2	936	7.082	8.020	2	15	1.338	1.355
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	3.188	5.525	7.082	15.795	1.302	447	1.338	3.087

31 Δεκεμβρίου 2018

Πιθανότητα αθέτησης 12 μηνών	Πιστωτικές Κάρτες				Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
0,01% - 2%	364	3	-	367	295	122	-	417
2,01% - 10%	132	5	-	137	103	103	-	206
10,01% - 20%	3	5	-	8	24	134	-	158
20,01% και πάνω	-	-	156	156	5	313	1.994	2.312
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	499	13	156	668	427	672	1.994	3.093

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2018	Επιχειρηματική Τραπεζική				Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα			
	Πιθανότητα αθέτησης 12 μηνών	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα
0,01% - 2%	7.221	122	-	7.343	264	1	-	265
2,01% - 10%	2.800	167	-	2.967	85	1	-	86
10,01% - 20%	65	341	-	406	1	1	-	2
20,01% και πάνω	31	161	5.464	5.656	-	6	93	99
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	10.117	791	5.464	16.372	350	9	93	452

31 Δεκεμβρίου 2018	Σύνολο δανείων			
	Πιθανότητα αθέτησης 12 μηνών	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα
0,01% - 2%	10.546	2.377	-	12.923
2,01% - 10%	4.465	3.112	-	7.577
10,01% - 20%	832	537	-	1.369
20,01% και πάνω	40	1.431	16.127	17.598
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	15.883	7.457	16.127	39.467

Ενηλικίωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2018	Στεγαστικά δάνεια				Καταναλωτικά δάνεια			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
Ενήμερα	3.057	4.446	820	8.323	1.193	362	121	1.676
1-30 μέρες	131	812	328	1.271	95	47	34	176
31-60 μέρες	-	185	270	455	-	29	35	64
61-90 μέρες	-	82	196	278	-	9	32	41
91-180 μέρες	-	-	337	337	-	-	58	58
Πάνω από 180 μέρες	-	-	5.131	5.131	14	-	1.058	1.072
Σύνολο	3.188	5.525	7.082	15.795	1.302	447	1.338	3.087
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(36)	(208)	(2.734)	(2.978)	(21)	(83)	(1.053)	(1.157)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις απομείωσης	3.152	5.317	4.348	12.817	1.281	364	285	1.930

31 Δεκεμβρίου 2018	Πιστωτικές κάρτες				Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
Ενήμερα	454	2	-	456	398	477	146	1.021
1-30 μέρες	45	1	-	46	29	167	69	265
31-60 μέρες	-	7	-	7	-	20	15	35
61-90 μέρες	-	3	-	3	-	8	10	18
91-180 μέρες	-	-	27	27	-	-	41	41
Πάνω από 180 μέρες	-	-	129	129	-	-	1.713	1.713
Σύνολο	499	13	156	668	427	672	1.994	3.093
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(5)	(1)	(156)	(162)	(4)	(77)	(1.469)	(1.550)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις απομείωσης	494	12	-	506	423	595	525	1.543

31 Δεκεμβρίου 2018	Μεγάλες επιχειρήσεις				Μεσαίες επιχειρήσεις			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
Ενήμερα	7.535	290	920	8.745	2.247	219	356	2.822
1-30 μέρες	159	153	419	731	176	65	152	393
31-60 μέρες	-	19	70	89	-	9	41	50
61-90 μέρες	-	14	230	244	-	14	31	45
91-180 μέρες	-	5	46	51	-	-	35	35
Πάνω από 180 μέρες	-	2	1.226	1.228	-	1	1.938	1.939
Σύνολο	7.694	483	2.911	11.088	2.423	308	2.553	5.284
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(53)	(34)	(1.885)	(1.972)	(22)	(25)	(1.541)	(1.588)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις απομείωσης	7.641	449	1.026	9.116	2.401	283	1.012	3.696

31 Δεκεμβρίου 2018	Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα				Σύνολο δανείων			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
Ενήμερα	346	8	52	406	15.230	5.804	2.415	23.449
1-30 μέρες	4	1	2	7	639	1.246	1.004	2.889
31-60 μέρες	-	-	-	-	-	269	431	700
61-90 μέρες	-	-	8	8	-	130	507	637
91-180 μέρες	-	-	-	-	-	5	544	549
Πάνω από 180 μέρες	-	-	31	31	14	3	11.226	11.243
Σύνολο	350	9	93	452	15.883	7.457	16.127	39.467
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(3)	-	(56)	(59)	(144)	(428)	(8.894)	(9.466)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις απομείωσης	347	9	37	393	15.739	7.029	7.233	30.001

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Γνωστοποιήσεις 2017 - ΔΛΠ 39

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017	Μη απομειωμένα		Απομειωμένα		Σύνολο πριν από προβλέψεις απομείωσης	Πρόβλεψη απομείωσης		Σύνολο πρόβλεψης απομείωσης	Σύνολο	Αξία εξασφαλίσεων
	ληξιπρόθεσμα μη απομειωμένα ⁽¹⁾	ληξιπρόθεσμα μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση			
Λιανική Τραπεζική	11.691	2.116	414	10.357	24.578	(240)	(5.571)	(5.811)	18.767	16.325
Στεγαστικά δάνεια	8.536	1.528	34	6.393	16.491	(8)	(2.403)	(2.411)	14.080	13.862
Καταναλωτικά δάνεια	1.727	308	21	1.630	3.686	(12)	(1.388)	(1.400)	2.286	449
Πιστωτικές κάρτες	477	65	1	286	829	-	(281)	(281)	548	-
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	951	215	358	2.048	3.572	(220)	(1.499)	(1.719)	1.853	2.014
Επιχειρηματική Τραπεζική	10.048	638	5.845	709	17.240	(3.550)	(808)	(4.358)	12.882	9.035
Μεγάλες επιχειρήσεις	7.441	319	3.302	153	11.215	(1.974)	(456)	(2.430)	8.785	5.352
Μεσαίες επιχειρήσεις	2.607	319	2.543	556	6.025	(1.576)	(352)	(1.928)	4.097	3.683
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	6.133	141	82	6	6.362	(61)	(9)	(70)	6.292	110
Ελλάδα	6.064	141	82	6	6.293	(61)	(9)	(70)	6.223	110
Άλλες χώρες	69	-	-	-	69	-	-	-	69	-
Σύνολο	27.872	2.895	6.341	11.072	48.180	(3.851)	(6.388)	(10.239)	37.941	25.470

⁽¹⁾ Στα μη ληξιπρόθεσμα και μη απομειωμένα δάνεια συμπεριλαμβάνονται δάνεια εγγυημένα από την Ελληνική Δημοκρατία ύψους €683 εκατ.

Πιστωτική διαβάθμιση μη ληξιπρόθεσμων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών - Όμιλος

Ο Όμιλος παρακολουθεί ενεργά την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου του, χρησιμοποιώντας διάφορους δείκτες πιστωτικής ποιότητας. Οι μέρες καθυστέρησης και η ύπαρξη ρύθμισης είναι οι πιο σημαντικοί δείκτες ποιότητας για τα χαρτοφυλάκια στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων καθώς και για το χαρτοφυλάκιο πιστωτικών καρτών. Σύμφωνα με την πιστωτική πολιτική μας, ο αριθμός των ημερών σε καθυστέρηση είναι ο βασικός παράγοντας που εκτιμά ο Όμιλος κατά τον καθορισμό της ενδεδειγμένης διαχείρισης. Οι δείκτες που θεωρούνται ως πιο σημαντικοί για τις χορηγήσεις σε Μικρές Επιχειρήσεις καθώς και στην Επιχειρηματική Τραπεζική είναι ο αριθμός των ημερών σε καθυστέρηση και η πιστοληπτική διαβάθμιση. Η κλίμακα διαβάθμισης για την Επιχειρηματική Τραπεζική και τα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις αντιστοιχεί σε πιθανότητα αθέτησης. Πελάτες που ταξινομούνται ως "Υψηλής διαβάθμισης" έχουν πολύ χαμηλή πιθανότητα αθέτησης (κάτω του 1%), εκείνοι που ταξινομούνται ως «Κινοποιητικής διαβάθμισης» έχουν χαμηλή έως μέτρια πιθανότητα αθέτησης ενώ οι πελάτες που έχουν ταξινομηθεί ως «Υπό παρακολούθηση» έχουν υψηλότερη πιθανότητα αθέτησης.

Πιστωτική διαβάθμιση μη ληξιπρόθεσμων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017	Υψηλής διαβάθμισης	Κινοποιητικής διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση	Σύνολο	Αξία εξασφαλίσεων
Λιανική Τραπεζική	7.572	3.820	299	11.691	8.564
Στεγαστικά δάνεια	5.811	2.716	9	8.536	7.716
Καταναλωτικά δάνεια	1.265	462	-	1.727	204
Πιστωτικές κάρτες	477	-	-	477	-
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	19	642	290	951	644
Επιχειρηματική Τραπεζική	2.475	6.019	1.554	10.048	4.876
Μεγάλες επιχειρήσεις	1.668	4.446	1.327	7.441	3.278
Μεσαίες επιχειρήσεις	807	1.573	227	2.607	1.598
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	12	6.077	44	6.133	59
Ελλάδα	12	6.008	44	6.064	59
Άλλες χώρες	-	69	-	69	-
Σύνολο	10.059	15.916	1.897	27.872	13.499

Ενηλικίωση ληξιπρόθεσμων μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματική Τραπεζική			Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα		Σύνολο
	Στεγαστικά Δάνεια	Καταναλωτικά Δάνεια	Πιστωτικές Κάρτες	Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	Μεγάλες Επιχειρήσεις	Μικρές Επιχειρήσεις	Ελλάδα		
1-30 μέρες	940	186	52	190	274	203	139	1.984	
31-60 μέρες	368	57	9	18	13	52	-	517	
61-90 μέρες	220	33	4	6	18	9	-	290	
91-180 μέρες	-	1	-	-	-	-	-	1	
Πάνω από 180 μέρες	-	31	-	1	14	55	2	103	
Σύνολο	1.528	308	65	215	319	319	141	2.895	
Εύλογη αξία εξασφαλίσεων	1.342	55	-	135	273	240	5	2.050	

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Απομειωμένα δάνεια

Ως απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ορίζονται τα εξής:

- Δάνεια με ατομική αξιολόγηση
- Δάνεια με συλλογική αξιολόγηση με μια από τις παρακάτω ενδείξεις:
 - ο δάνεια για τα οποία οι τόκοι, το κεφάλαιο ή κάποιο άλλο ποσό σχετικό με το δάνειο βρίσκεται σε καθυστέρηση πάνω από 90 ημέρες.
 - ο δάνεια για τα οποία η Διοίκηση πιστεύει ότι υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης.

Μεταφορά των δανείων στη κατηγορία των μη απομειωμένων

Τα απομειωμένα δάνεια μπορούν να χαρακτηριστούν ως μη απομειωμένα εφόσον υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις που δικαιολογούν την αποκατάστασή τους. Γενικώς, τα δάνεια μπορούν να αποκατασταθούν ως μη απομειωμένα όταν η κατάσταση του πελάτη έχει βελτιωθεί τόσο ώστε να είναι πιθανή η πλήρης αποπληρωμή σύμφωνα με τους αρχικούς ή τους τυχόν τροποποιημένους συμβατικούς όρους.

Ενηλικίωση απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών μετά προβλέψεων ανά κατηγορία – Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματική Τραπεζική			Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	Σύνολο
	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
Ενήμερα	565	102	-	156	527	241	16	1.607
1-30 μέρες	120	12	-	22	104	58	2	318
31-60 μέρες	73	9	-	9	8	28	-	127
61-90 μέρες	45	4	-	7	53	17	-	126
91-180 μέρες	289	17	5	22	12	25	-	370
Πάνω από 180 μέρες	3.048	137	4	509	489	841	6	5.034
Σύνολο	4.140	281	9	725	1.193	1.210	24	7.582
Εύλογη αξία εξασφαλίσεων	4.804	190	-	1.235	1.801	1.845	46	9.921

144

Μεταβολή απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία – Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματική Τραπεζική			Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	Σύνολο
	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μεσαίες επιχειρήσεις	Ελλάδα	
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2017	6.601	2.378	461	2.731	3.939	3.347	85	19.542
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της περιόδου	799	164	25	105	363	114	11	1.581
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(803)	(223)	(27)	(88)	(198)	(61)	-	(1.400)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια*	(76)	(44)	-	(55)	(129)	(123)	(3)	(430)
Διαγραφές απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων	(23)	(579)	(169)	(277)	(346)	(99)	(5)	(1.498)
Διάθεση απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων	-	-	-	-	(63)	-	-	(63)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	-	-	-	3	-	-	3
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	(71)	(45)	(3)	(10)	(114)	(79)	-	(322)
Σύνολο απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων 31.12.2017	6.427	1.651	287	2.406	3.455	3.099	88	17.413
Πρόβλεψη απομείωσης	(2.287)	(1.370)	(278)	(1.681)	(2.262)	(1.889)	(64)	(9.831)
Καθαρή αξία απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων της 31.12.2017	4.140	281	9	725	1.193	1.210	24	7.582

* Αφορούν απομειωμένα δάνεια κατά την έναρξη χρήσης

Τα ποσά που αναφέρονται στη γραμμή «Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση» βασίζονται στις λογιστικές αξίες των σχετικών στοιχείων κατά την 1η Ιανουαρίου. Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Σημείωση 29.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

4.2.9.2 Πιστωτική διαβάθμιση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών - Τράπεζα

Γνωστοποιήσεις 2018 – ΔΠΧΑ 9

Η ανάλυση του χαρτοφυλακίου ανά εύρος πιθανότητας αθέτησης συνοψίζεται ως ακολούθως:

31 Δεκεμβρίου 2018	Στεγαστικά Δάνεια				Καταναλωτικά Δάνεια			
	Πιθανότητα αθέτησης 12 μηνών	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα
0,01% - 2%	1.694	1.988	-	3.682	316	141	-	457
2,01% - 10%	646	2.598	-	3.234	496	237	-	733
10,01% - 20%	693	3	-	696	15	49	-	64
20,01% και πάνω	1	934	7.043	7.978	-	-	1.281	1.281
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	3.034	5.513	7.043	15.590	827	427	1.281	2.535

31 Δεκεμβρίου 2018	Πιστωτικές Κάρτες				Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις			
	Πιθανότητα αθέτησης 12 μηνών	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα
0,01% - 2%	304	3	-	307	271	121	-	392
2,01% - 10%	129	5	-	134	53	100	-	153
10,01% - 20%	3	4	-	7	23	131	-	154
20,01% και πάνω	-	-	150	150	5	303	1.936	2.244
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	436	12	150	598	352	655	1.936	2.943

31 Δεκεμβρίου 2018	Επιχειρηματική Τραπεζική				Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα			
	Πιθανότητα αθέτησης 12 μηνών	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα
0,01% - 2%	7.888	116	-	8.004	262	1	-	263
2,01% - 10%	2.515	124	-	2.639	86	1	-	87
10,01% - 20%	57	303	-	360	1	1	-	2
20,01% και πάνω	2	58	4.702	4.762	-	6	93	99
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	10.462	601	4.702	15.765	349	9	93	451

31 Δεκεμβρίου 2018	Σύνολο δανείων			
	Πιθανότητα αθέτησης 12 μηνών	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα
0,01% - 2%	10.735	2.370	-	13.105
2,01% - 10%	3.925	3.055	-	6.980
10,01% - 20%	792	491	-	1.283
20,01% και πάνω	8	1.301	15.205	16.514
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	15.460	7.217	15.205	37.882

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ενηλικίωση δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών – Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2018	Στεγαστικά δάνεια				Καταναλωτικά δάνεια			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
Ενήμερα	2.917	4.440	818	8.175	766	354	121	1.241
1-30 μέρες	117	810	328	1.255	61	44	34	139
31-60 μέρες	-	182	270	452	-	22	34	56
61-90 μέρες	-	81	195	276	-	7	31	38
91-180 μέρες	-	-	337	337	-	-	54	54
Πάνω από 180 μέρες	-	-	5.095	5.095	-	-	1.007	1.007
Σύνολο	3.034	5.513	7.043	15.590	827	427	1.281	2.535
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(36)	(208)	(2.720)	(2.964)	(14)	(80)	(1.023)	(1.117)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις απομείωσης	2.998	5.305	4.323	12.626	813	347	258	1.418

31 Δεκεμβρίου 2018	Πιστωτικές κάρτες				Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
Ενήμερα	397	2	-	399	338	467	144	949
1-30 μέρες	39	1	-	40	14	165	68	247
31-60 μέρες	-	6	-	6	-	16	14	30
61-90 μέρες	-	3	-	3	-	7	10	17
91-180 μέρες	-	-	27	27	-	-	38	38
Πάνω από 180 μέρες	-	-	123	123	-	-	1.662	1.662
Σύνολο	436	12	150	598	352	655	1.936	2.943
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(5)	(1)	(150)	(156)	(3)	(77)	(1.426)	(1.506)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις απομείωσης	431	11	-	442	349	578	510	1.437

31 Δεκεμβρίου 2018	Μεγάλες επιχειρήσεις				Μεσαίες επιχειρήσεις			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
Ενήμερα	8.018	188	859	9.065	1.962	165	344	2.471
1-30 μέρες	368	162	420	950	114	44	142	300
31-60 μέρες	-	14	52	66	-	3	29	32
61-90 μέρες	-	13	215	228	-	12	22	34
91-180 μέρες	-	-	34	34	-	-	28	28
Πάνω από 180 μέρες	-	-	1.061	1.061	-	-	1.496	1.496
Σύνολο	8.386	377	2.641	11.404	2.076	224	2.061	4.361
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(62)	(31)	(1.704)	(1.797)	(18)	(20)	(1.275)	(1.313)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις απομείωσης	8.324	346	937	9.607	2.058	204	786	3.048

31 Δεκεμβρίου 2018	Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα				Σύνολο δανείων			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
Ενήμερα	345	8	51	404	14.743	5.624	2.337	22.704
1-30 μέρες	4	1	2	7	717	1.227	994	2.938
31-60 μέρες	-	-	-	-	-	243	399	642
61-90 μέρες	-	-	8	8	-	123	481	604
91-180 μέρες	-	-	-	-	-	-	518	518
Πάνω από 180 μέρες	-	-	32	32	-	-	10.476	10.476
Σύνολο	349	9	93	451	15.460	7.217	15.205	37.882
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(3)	-	(56)	(59)	(141)	(417)	(8.354)	(8.912)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις απομείωσης	346	9	37	392	15.319	6.800	6.851	28.970

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Γνωστοποιήσεις 2017 - ΔΛΠ 39

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών – Τράπεζα

	Μη απομειωμένα		Απομειωμένα		Συνολική αξία προ απομείωσης	Πρόβλεψη απομείωσης		Σύνολο πρόβλεψης απομείωσης	Σύνολο	Αξία εξασφαλίσεων
	Μη ληξιπρόθεσμα μη απομειωμένα ⁽¹⁾	Ληξιπρόθεσμα μη απομειωμένα	Απομειωμένα – ατομική αξιολόγηση	Απομειωμένα – συλλογική αξιολόγηση		Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση			
31 Δεκεμβρίου 2017										
Λιανική Τραπεζική	11.013	1.994	303	10.282	23.592	(180)	(5.534)	(5.714)	17.878	15.946
Στεγαστικά δάνεια	8.377	1.506	-	6.373	16.256	-	(2.402)	(2.402)	13.854	13.633
Καταναλωτικά δάνεια	1.322	235	3	1.593	3.153	(2)	(1.359)	(1.361)	1.792	383
Πιστωτικές κάρτες	418	59	-	280	757	-	(275)	(275)	482	-
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	896	194	300	2.036	3.426	(178)	(1.498)	(1.676)	1.750	1.930
Επιχειρηματική Τραπεζική	10.073	387	5.270	555	16.285	(3.415)	(791)	(4.206)	12.079	7.448
Μεγάλες επιχειρήσεις	8.031	216	3.214	113	11.574	(2.090)	(451)	(2.541)	9.033	4.808
Μεσαίες επιχειρήσεις	2.042	171	2.056	442	4.711	(1.325)	(340)	(1.665)	3.046	2.640
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	6.132	141	82	6	6.361	(61)	(9)	(70)	6.291	109
Ελλάδα	6.063	141	82	6	6.292	(61)	(9)	(70)	6.222	109
Άλλες χώρες	69	-	-	-	69	-	-	-	69	-
Σύνολο	27.218	2.522	5.655	10.843	46.238	(3.656)	(6.334)	(9.990)	36.248	23.503

⁽¹⁾ Στα μη ληξιπρόθεσμα και μη απομειωμένα δάνεια συμπεριλαμβάνονται δάνεια εγγυημένα από την Ελληνική Δημοκρατία ύψους €683 εκατ.

Πιστωτική διαβάθμιση μη ληξιπρόθεσμων και μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών – Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2018	Υψηλής διαβάθμισης	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)		Σύνολο	Αξία εξασφαλίσεων
			Υψηλής διαβάθμισης	Ικανοποιητικής διαβάθμισης		
Λιανική Τραπεζική	6.929	3.787	297	11.013	8.319	
Στεγαστικά δάνεια	5.652	2.716	9	8.377	7.557	
Καταναλωτικά δάνεια	859	463	-	1.322	160	
Πιστωτικές κάρτες	418	-	-	418	-	
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	-	608	288	896	602	
Επιχειρηματική Τραπεζική	3.117	5.519	1.437	10.073	4.135	
Μεγάλες επιχειρήσεις	2.549	4.161	1.321	8.031	3.045	
Μεσαίες επιχειρήσεις	568	1.358	116	2.042	1.090	
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	13	6.075	44	6.132	58	
Ελλάδα	13	6.006	44	6.063	58	
Άλλες χώρες	-	69	-	69	-	
Σύνολο	10.059	15.381	1.778	27.218	12.512	

147

Ενηλικίωση ληξιπρόθεσμων μη απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών - Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2017	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματική Τραπεζική			Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	Σύνολο
	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μεσαίες επιχειρήσεις		
1-30 μέρες	922	123	47	172	178	115	139	1.696
31-60 μέρες	365	50	8	16	6	30	-	475
61-90 μέρες	219	30	4	5	18	5	-	281
91-180 μέρες	-	1	-	-	-	3	-	4
Πάνω από 180 μέρες	-	31	-	1	14	18	2	66
Σύνολο	1.506	235	59	194	216	171	141	2.522
Εύλογη αξία εξασφαλίσεων	1.319	45	-	119	168	133	5	1.789

Ενηλικίωση απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών μετά προβλέψεων ανά κατηγορία - Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2017	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματική Τραπεζική			Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	Σύνολο
	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μεσαίες επιχειρήσεις		
Ενήμερα	564	102	-	150	530	211	16	1.573
1-30 μέρες	120	12	-	21	67	17	2	239
31-60 μέρες	66	7	-	6	4	20	-	103
61-90 μέρες	45	3	-	6	50	7	-	111
91-180 μέρες	285	16	5	21	1	17	-	345
Πάνω από 180 μέρες	3.015	121	4	494	383	592	6	4.615
Σύνολο	4.095	261	9	698	1.035	864	24	6.986
Εύλογη αξία εξασφαλίσεων	4.757	178	-	1.209	1.595	1.417	46	9.202

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Μεταβολή απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά κατηγορία – Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2017	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματική Τραπεζική		Χορηγήσεις σε	Σύνολο	
	Στεγαστικά δάνεια	Καταναλωτικά δάνεια	Πιστωτικές κάρτες	Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μεσαίες επιχειρήσεις		
						Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα Ελλάδα		
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2017	6.473	2.253	450	2.665	3.532	2.576	85	18.034
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της περιόδου	796	146	22	85	395	83	11	1.538
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(799)	(215)	(26)	(84)	(88)	(3)	-	(1.215)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια*	(74)	(44)	-	(54)	(117)	(94)	(3)	(386)
Διαγραφές απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων	(23)	(544)	(166)	(276)	(334)	(64)	(5)	(1.412)
Διαθέσεις απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων	-	-	-	-	(60)	-	-	(60)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	-	-	-	(1)	-	-	(1)
Σύνολο απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων 31.12.2017	6.373	1.596	280	2.336	3.327	2.498	88	16.498
Πρόβλεψη απομείωσης	(2.278)	(1.335)	(271)	(1.638)	(2.292)	(1.634)	(64)	(9.512)
Καθαρή αξία απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων της 31.12.2017	4.095	261	9	698	1.035	864	24	6.986

* Αφορούν απομειωμένα δάνεια κατά την έναρξη χρήσης

4.2.10 Έσοδα από Τόκους από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

Ανάλυση εσόδων από τόκους δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2018	Μη απομειωμένα δάνεια	Απομειωμένα δάνεια	Σύνολο
Λιανική Τραπεζική	399	202	601
Επιχειρηματική Τραπεζική	491	126	617
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	1	-	1
Σύνολο εσόδων από τόκους	891	328	1.219

31 Δεκεμβρίου 2017	Έσοδα τόκων εξαιρ. αναστροφή προεξόφλησης	Αναστροφή προεξόφλησης	Σύνολο
Λιανική Τραπεζική	572	120	692
Επιχειρηματική Τραπεζική	747	7	754
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	174	-	174
Σύνολο εσόδων από τόκους	1.493	127	1.620

Ανάλυση εσόδων από τόκους δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών – Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2018	Μη απομειωμένα δάνεια	Απομειωμένα δάνεια	Σύνολο
Λιανική Τραπεζική	343	201	544
Επιχειρηματική Τραπεζική	466	115	581
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	1	-	1
Σύνολο εσόδων από τόκους	810	316	1.126

31 Δεκεμβρίου 2017	Έσοδα τόκων εξαιρ. αναστροφή προεξόφλησης	Αναστροφή προεξόφλησης	Σύνολο
Λιανική Τραπεζική	510	127	637
Επιχειρηματική Τραπεζική	693	18	711
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	174	-	174
Σύνολο εσόδων από τόκους	1.377	145	1.522

4.2.11 Ρυθμίσεις

Οι ρυθμίσεις εφαρμόζονται σε περιπτώσεις που αναγνωρίζεται οικονομική αδυναμία του πιστούχου να εξυπηρετήσει το δάνειο σύμφωνα με τους αρχικούς όρους της δανειακής σύμβασης. Αξιολογώντας αυτές τις δυσκολίες, η Τράπεζα τροποποιεί τους όρους της δανειακής σύμβασης ώστε να μπορέσει ο οφειλέτης να εξυπηρετήσει ή να αναχρηματοδοτήσει το δάνειο, είτε ολικώς είτε μερικώς.

Το κύριο πρόγραμμα ρύθμισης που εφαρμόζεται στο χαρτοφυλάκιο στεγαστικών και εξασφαλισμένων καταναλωτικών δανείων είναι το «Μακροπρόθεσμη λύση με πάγωμα» (“Split & Freeze”), ένα προϊόν διαχωρισμού οφειλής. Το κύριο χαρακτηριστικό του είναι ο διαχωρισμός της οφειλής σε δύο μέρη: “Split” και “Freeze”. Το split ποσό αποπληρώνεται σε μηνιαίες δόσεις (κεφάλαιο και τόκος) ενώ το παγωμένο τμήμα δανείου (freeze), το οποίο κυμαίνεται από 20% έως 60% της συνολικής οφειλής, ανάλογα με τη δυνατότητα του δανειολήπτη, αποσβένεται τοκοχρεολυτικά μετά την πάροδο της περιόδου παγώματος που δύναται να ανέλθει σε έως και 15 έτη. Κατά τη διάρκεια της περιόδου παγώματος διενεργείται ετήσια επιβράβευση της τάξης του 4% της αρχικής παγωμένης οφειλής (κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις αποπληρωμής).

Επιπροσθέτως, με σκοπό τη διευθέτηση οφειλών χωρίς εξασφάλιση προερχόμενες από καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες, ένα νέο πρόγραμμα ρύθμισης, «Διαχωρίζω και Διευθετώ» (“Split & Settle”), προσφέρεται στους δανειολήπτες από το Σεπτέμβριο του 2018. Το κύριο χαρακτηριστικό του είναι ο διαχωρισμός της οφειλής σε δύο μέρη: το μέρος της οφειλής (split) που αποπληρώνεται σε μηνιαίες δόσεις (κεφάλαιο και τόκος), και το μέρος της οφειλής που αφορά σε ενδεχόμενη άφεση, το οποίο παραμένει άτοκο. Η υπό όρους άφεση χρέους πραγματοποιείται ένα μήνα μετά τη λήξη της περιόδου αποπληρωμής, μόνο στην περίπτωση που το split μέρος της οφειλής έχει αποπληρωθεί πλήρως.

Επιπλέον, προσφέρεται για τις χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις το προϊόν «Ταχεία απόσβεση κεφαλαίου» (Fast Capital Repayment). Το πρόγραμμα ρύθμισης προσφέρει πενταετή «περίοδο χάριτος», όπου το κεφάλαιο αποπληρώνεται σε μηνιαία ή σε τριμηνιαία βάση με την δόση να κυμαίνεται μεταξύ 30% και 70%, ανάλογα με τις δυνατότητες του δανειολήπτη. Ο τόκος υπολογίζεται σε εξαμηνιαία βάση και διαγράφεται σε ποσοστό έως και 100% αν ο δανειολήπτης παραμένει συνεπής στην αποπληρωμή του κεφαλαίου. Τα συγκεκριμένα προγράμματα παρέχουν επίσης την δυνατότητα έκπτωσης επί των εξωλογιστικών τόκων. Εκτός του ανωτέρω, το προαναφερθέν πρόγραμμα «Διαχωρίζω και Διευθετώ» προσφέρεται για ρύθμιση σε μικρές επιχειρήσεις (επιχειρηματίες/ελεύθερους επαγγελματίες) από τον Αύγουστο του 2018.

Τέλος, ένα άλλο πρόγραμμα ρύθμισης για το χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής (στεγαστικά δάνεια, καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες, χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις), αφορά κυρίως σε επιμήκυνση της διάρκειας του αρχικού δανείου σε συνδυασμό με μείωση της δόσης, η οποία επιτυγχάνεται μέσω σχήματος κλασματικών δόσεων έως 72 μήνες, όπου ο οφειλέτης καταβάλλει ποσοστό της προβλεπόμενης δόσης το οποίο κυμαίνεται μεταξύ 35% και 80%.

Για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, τα προγράμματα ρύθμισης που εφαρμόζονται περιλαμβάνουν λύσεις προσαρμοσμένες στις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς και στην δυνατότητα του δανειολήπτη να αποπληρώσει.

Τόσο για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, όσο και για τα χαρτοφυλάκια της λιανικής τραπεζικής, στα αντίστοιχα εγχειρίδια Πιστωτικής Πολιτικής υφίστανται καταγεγραμμένες οδηγίες – διαδικασίες με τις οποίες αποτυπώνεται πλήρως το σύνολο των παρεχόμενων προϊόντων ρύθμισης, οι προϋποθέσεις ένταξης των πιστούχων και η διαχείριση και παρακολούθηση ρυθμισμένων δανείων από το στάδιο της έγκρισης μέχρι και το στάδιο λύσης της σύμβασης. Περιγράφονται επίσης με σαφήνεια οι εγκριτικές αρμοδιότητες κάθε επιτροπής πιστοδοτήσεων.

Η Διοίκηση διαχειρίζεται και παρακολουθεί ξεχωριστά από το υπόλοιπο χαρτοφυλάκιο τα δάνεια και απαιτήσεις που έχουν ρυθμιστεί. Για παράδειγμα, εξετάζεται η εξέλιξη των ρυθμισμένων δανείων βάσει των νέων αθετήσεων, αναγνωρίζονται τα αίτια και όπου απαιτείται επαναπροσδιορίζεται η πολιτική ρυθμίσεων.

Οι ρυθμίσεις δεν οδηγούν σε αποαναγνώριση της απαίτησης εκτός και αν οι αλλαγές στους αρχικούς όρους της σύμβασης, οδηγήσουν ουσιαστικά σε διαφορετική απαίτηση, όπως για παράδειγμα η απαίτηση να έχει μεταβληθεί με τέτοιο τρόπο ώστε οι όροι της τροποποιημένης σύμβασης να είναι ουσιαστικά διαφορετικοί από αυτούς που προβλέπει η αρχική σύμβαση.

Στον παρακάτω πίνακα συνοψίζονται τα ρυθμισμένα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά Πελατών ανά είδος ρύθμισης:

Ανάλυση ρυθμισμένων δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών ανά είδος ρύθμισης

Είδη ρύθμισης	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Πρόγραμμα μειωμένων πληρωμών	2.182	3.609	2.177	3.375
Συνδυασμός μέτρων ρύθμισης	993	504	993	476
Επέκταση διάρκειας δανείου	2.097	2.475	1.853	2.421
Μετάθεση πληρωμής τόκου	146	280	142	277
Λοιπά μέτρα ρύθμισης	477	369	471	327
Συνολική καθαρή αξία	5.895	7.237	5.636	6.876

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ανάλυση Ρυθμισμένων Δανείων και Απαιτήσεων κατά Πελατών, με βάση την πιστωτική τους διαβάθμιση – 2018

	Όμιλος			Τράπεζα		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Ρυθμισμένα δάνεια	Ποσοστό Ρυθμισμένων Δανείων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Ρυθμισμένα δάνεια	Ποσοστό Ρυθμισμένων Δανείων
Στάδιο 1	15.883	-	0%	15.460	-	0%
Στάδιο 2	7.457	2.570	34%	7.217	2.507	35%
Απομειωμένα	16.127	6.605	41%	15.205	6.354	42%
Σύνολο πριν από προβλέψεις απομείωσης	39.467	9.175	23%	37.882	8.861	23%
Πρόβλεψη ΑΠΖ - Ατομική	(2.920)	(1.235)	42%	(2.600)	(1.205)	46%
Πρόβλεψη ΑΠΖ - Συλλογική	(6.546)	(2.045)	31%	(6.312)	(2.020)	32%
Σύνολο	30.001	5.895	20%	28.970	5.636	19%
Ληφθείσες Εξασφαλίσεις	24.632	6.173	25%	22.808	5.926	26%

Στις 31 Δεκεμβρίου 2018 τα απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που έχουν ρυθμιστεί περιλαμβάνουν δάνεια με καθυστέρηση μικρότερη των 90 ημερών.

	Όμιλος	Τράπεζα
Στεγαστικά δάνεια	1.594	1.594
Πιστωτικές κάρτες	177	177
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	229	229
Χορηγήσεις σε επιχειρήσεις	1.914	1.822
Σύνολο	3.914	3.822

Ανάλυση Ρυθμισμένων Δανείων και Απαιτήσεων κατά Πελατών, με βάση την πιστωτική τους διαβάθμιση – 2017

	Όμιλος			Τράπεζα		
	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Ρυθμισμένα δάνεια	Ποσοστό Ρυθμισμένων Δανείων	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Ρυθμισμένα δάνεια	Ποσοστό Ρυθμισμένων Δανείων
Μη ληξιπρόθεσμα μη απομειωμένα	27.872	2.882	10%	27.218	2.857	10%
Ληξιπρόθεσμα μη απομειωμένα	2.895	985	34%	2.522	934	37%
Απομειωμένα	17.413	6.244	36%	16.498	5.914	36%
Σύνολο πριν από προβλέψεις απομείωσης	48.180	10.111	21%	46.238	9.705	21%
Πρόβλεψη Απομείωσης - Ατομική	(3.851)	(1.517)	39%	(3.656)	(1.475)	40%
Πρόβλεψη Απομείωσης- Συλλογική	(6.388)	(1.357)	21%	(6.334)	(1.354)	21%
Σύνολο	37.941	7.237	19%	36.248	6.876	19%
Ληφθείσες Εξασφαλίσεις	25.470	6.611	26%	23.503	6.437	27%

Στις 31 Δεκεμβρίου 2017 τα απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που έχουν ρυθμιστεί περιλαμβάνουν δάνεια με καθυστέρηση μικρότερη των 90 ημερών.

	Όμιλος	Τράπεζα
Στεγαστικά δάνεια	909	900
Πιστωτικές κάρτες	137	136
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	257	251
Χορηγήσεις σε επιχειρήσεις	1.988	1.836
Σύνολο	3.291	3.123

Μεταβολή Ρυθμισμένων Δανείων και Απαιτήσεων κατά Πελατών μετά από Προβλέψεις Απομείωσης

	Όμιλος		Bank	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Υπόλοιπο κατά την έναρξη	6.338	7.800	6.052	7.280
Δάνεια και απαιτήσεις που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της περιόδου	596	807	548	741
Έσοδα από τόκους	263	201	261	196
Αποπληρωμές Δανείων και απαιτήσεων	(498)	(415)	(426)	(336)
Δάνεια και απαιτήσεις που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης εντός της περιόδου	(550)	(853)	(547)	(832)
Διαγραφές Δανείων και απαιτήσεων	(133)	(41)	(133)	(40)
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου	(121)	(130)	(119)	(133)
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	-	(94)	-	-
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(38)	-	-
Υπόλοιπο κατά την 31η Δεκεμβρίου	5.895	7.237	5.636	6.876

Τα ποσά που αναφέρονται στη γραμμή «Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση» βασίζονται στις λογιστικές αξίες των σχετικών στοιχείων κατά την 1 Ιανουαρίου. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Σημείωση 29.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ρυθμισμένα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά Πελατών μετά από προβλέψεις απομείωσης ανά κατηγορία

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Λιανική Τραπεζική	4.493	5.601	4.484	5.566
Στεγαστικά δάνεια	3.704	4.396	3.704	4.379
Καταναλωτικά δάνεια	399	730	399	727
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	390	475	381	460
Επιχειρηματική Τραπεζική	1.369	1.604	1.119	1.278
Μεγάλες επιχειρήσεις	954	1.019	799	894
Μεσαίες επιχειρήσεις	414	585	320	384
Δημόσιος Τομέας	33	32	33	32
Συνολική καθαρή αξία	5.895	7.237	5.636	6.876

Ρυθμισμένα Δάνεια και Απαιτήσεις κατά Πελατών μετά από προβλέψεις απομείωσης ανά Γεωγραφική Περιοχή

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Ελλάδα	5.880	7.087	5.636	6.874
Νοτιοανατολική Ευρώπη	15	39	-	2
Λουπές χώρες	-	111	-	-
Συνολική καθαρή αξία	5.895	7.237	5.636	6.876

4.2.12 Ανάκτηση εξασφαλίσεων

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα περιουσιακά στοιχεία από ανάκτηση ληφθεισών εξασφαλίσεων ανήλθαν σε ποσό €247 εκατ. (2017: €213 εκατ). Τα αντίστοιχα ποσά για την Τράπεζα είναι €201 εκατ (2017: €85 εκατ).

Κατά τη διάρκεια του 2018, περιουσιακά στοιχεία ποσού €130 εκατ. (2017: €53 εκατ) περιήλθαν στην κυριότητα του Ομίλου από ανάκτηση ληφθεισών εξασφαλίσεων. Τα αντίστοιχα ποσά για την Τράπεζα είναι €122 εκατ. (2017: €12 εκατ).

Όλες σχεδόν οι ανακτηθείσες εξασφαλίσεις αφορούν σε ακίνητα. Τα ακίνητα που ανακτήθηκαν εκποιούνται το συντομότερο δυνατό. Τα ανωτέρω ακίνητα εμφανίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης στα Λουπά στοιχεία ενεργητικού, έκτος των ακίνητων τα οποία κατέχονται με σκοπό την είσπραξη μισθωμάτων ή / και την αποκόμιση κεφαλαιακών κερδών τα οποία εμφανίζονται στα ακίνητα επενδύσεων.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

4.2.13 Κατανομή πιστωτικού κινδύνου των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

Η κατανομή των δανείων και απαιτήσεων κατά του Ομίλου και της Τράπεζας κατά γεωγραφική περιοχή και κλάδο, συνοψίζεται στους παρακάτω πίνακες:

Δάνεια και Απαιτήσεις κατά Πελατών, Απομειωμένα δάνεια και Προβλέψεις Απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή- Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2018	Ελλάδα			Νοτιανατολική Ευρώπη			Λοιπές χώρες			Σύνολο		
	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη
Λιανική Τραπεζική	21.770	10.465	(5.784)	818	50	(37)	55	55	(26)	22.643	10.570	(5.847)
Στεγαστικά δάνεια	15.590	7.044	(2.962)	172	5	(2)	33	33	(14)	15.795	7.082	(2.978)
Καταναλωτικά δάνεια	2.549	1.281	(1.117)	520	39	(30)	18	18	(10)	3.087	1.338	(1.157)
Πιστωτικές κάρτες	598	149	(157)	67	4	(3)	3	3	(2)	668	156	(162)
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	3.033	1.991	(1.548)	59	2	(2)	1	1	-	3.093	1.994	(1.550)
Επιχειρηματική Τραπεζική	15.474	4.924	(3.217)	510	223	(139)	388	317	(204)	16.372	5.464	(3.560)
Βιομηχανία και ορυχεία-μεταλλεία	3.413	1.440	(888)	162	40	(24)	35	22	(18)	3.610	1.502	(930)
Εμπόριο και υπηρεσίες (εκτός τουρισμού)	3.982	1.568	(1.073)	37	26	(18)	132	108	(87)	4.151	1.702	(1.178)
Κατασκευές και διαχείριση ακίνητης περιουσίας	1.751	538	(391)	173	96	(70)	108	108	(50)	2.032	742	(511)
Ενέργεια	1.875	32	(44)	54	26	(6)	16	12	(10)	1.945	70	(60)
Τουρισμός	1.078	339	(159)	33	22	(11)	12	12	(6)	1.123	373	(176)
Ναυτιλία	1.888	373	(209)	-	-	-	-	-	-	1.888	373	(209)
Μεταφορές και τηλεπικοινωνίες (εκτός ναυτιλίας)	721	387	(283)	9	2	(2)	18	5	(4)	748	394	(289)
Λοιπά	766	247	(170)	42	11	(8)	67	50	(29)	875	308	(207)
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	393	93	(59)	-	-	-	59	-	-	452	93	(59)
Σύνολο	37.637	15.482	(9.060)	1.328	273	(176)	502	372	(230)	39.467	16.127	(9.466)

Δάνεια και Απαιτήσεις κατά Πελατών, Απομειωμένα δάνεια και Προβλέψεις Απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή- Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017	Ελλάδα			Νοτιανατολική Ευρώπη			Λοιπές χώρες			Σύνολο		
	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη
Λιανική Τραπεζική	23.692	10.647	(5.756)	759	49	(34)	127	75	(21)	24.578	10.771	(5.811)
Στεγαστικά δάνεια	16.255	6.373	(2.403)	159	5	(1)	77	49	(7)	16.491	6.427	(2.411)
Καταναλωτικά δάνεια	3.158	1.595	(1.361)	483	34	(27)	45	22	(12)	3.686	1.651	(1.400)
Πιστωτικές κάρτες	758	280	(275)	67	4	(4)	4	3	(2)	829	287	(281)
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	3.521	2.399	(1.717)	50	6	(2)	1	1	-	3.572	2.406	(1.719)
Επιχειρηματική Τραπεζική	15.968	5.933	(4.037)	514	251	(143)	758	370	(178)	17.240	6.554	(4.358)
Βιομηχανία και ορυχεία-μεταλλεία	3.571	1.653	(1.105)	193	57	(30)	94	26	(20)	3.858	1.736	(1.155)
Εμπόριο και υπηρεσίες (εκτός τουρισμού)	3.896	1.832	(1.157)	(11)	27	(23)	143	132	(79)	4.028	1.991	(1.259)
Κατασκευές και διαχείριση ακίνητης περιουσίας	1.731	646	(521)	193	132	(71)	205	141	(37)	2.129	919	(629)
Ενέργεια	1.964	34	(34)	51	1	(1)	8	1	-	2.023	36	(35)
Τουρισμός	1.030	415	(209)	35	20	(11)	14	7	(6)	1.079	442	(226)
Ναυτιλία	2.029	581	(380)	-	-	-	1	1	(1)	2.030	582	(381)
Μεταφορές και τηλεπικοινωνίες	847	453	(365)	13	4	(3)	41	14	(7)	901	471	(375)
Λοιπά	900	319	(266)	40	10	(4)	252	48	(28)	1.192	377	(298)
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	6.293	88	(70)	-	-	-	69	-	-	6.362	88	(70)
Σύνολο	45.953	16.668	(9.863)	1.273	300	(177)	954	445	(199)	48.180	17.413	(10.239)

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Δάνεια και Απαιτήσεις κατά Πελατών, Απομειωμένα δάνεια και Προβλέψεις Απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή – Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2018	Ελλάδα			Νοτιανατολική Ευρώπη			Λοιπές χώρες			Σύνολο		
	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη
Λιανική Τραπεζική	21.666	10.410	(5.743)	-	-	-	-	-	-	21.666	10.410	(5.743)
Στεγαστικά δάνεια	15.590	7.043	(2.964)	-	-	-	-	-	-	15.590	7.043	(2.964)
Καταναλωτικά δάνεια	2.535	1.281	(1.117)	-	-	-	-	-	-	2.535	1.281	(1.117)
Πιστωτικές κάρτες	598	150	(156)	-	-	-	-	-	-	598	150	(156)
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	2.943	1.936	(1.506)	-	-	-	-	-	-	2.943	1.936	(1.506)
Επιχειρηματική Τραπεζική	15.457	4.572	(3.025)	128	128	(77)	180	2	(8)	15.765	4.702	(3.110)
Βιομηχανία και ορυχεία-μεταλλεία	3.149	1.370	(877)	-	-	-	13	-	(1)	3.162	1.370	(878)
Εμπόριο και υπηρεσίες (εκτός τουρισμού)	4.396	1.313	(902)	8	8	(8)	124	-	(5)	4.528	1.321	(915)
Κατασκευές και διαχείριση ακίνητης περιουσίας	1.685	528	(385)	97	97	(63)	-	-	-	1.782	625	(448)
Ενέργεια	1.856	31	(43)	15	15	(2)	4	-	-	1.875	46	(45)
Τουρισμός	1.059	338	(159)	8	8	(4)	-	-	-	1.067	346	(163)
Ναυτιλία	1.888	373	(209)	-	-	-	-	-	-	1.888	373	(209)
Μεταφορές και τηλεπικοινωνίες	719	386	(283)	-	-	-	14	-	-	733	386	(283)
Λοιπά	705	233	(167)	-	-	-	25	2	(2)	730	235	(169)
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	393	93	(59)	-	-	-	58	-	-	451	93	(59)
Σύνολο	37.516	15.075	(8.827)	128	128	(77)	238	2	(8)	37.882	15.205	(8.912)

Δάνεια και Απαιτήσεις κατά Πελατών, Απομειωμένα δάνεια και Προβλέψεις Απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή – Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2017	Ελλάδα			Νοτιανατολική Ευρώπη			Λοιπές χώρες			Σύνολο		
	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη	Σύνολο	Απομειωμένα	Πρόβλεψη
Λιανική Τραπεζική	23.577	10.584	(5.713)	-	-	-	15	1	(1)	23.592	10.585	(5.714)
Στεγαστικά δάνεια	16.256	6.373	(2.402)	-	-	-	-	-	-	16.256	6.373	(2.402)
Καταναλωτικά δάνεια	3.138	1.595	(1.361)	-	-	-	15	1	(1)	3.153	1.596	(1.362)
Πιστωτικές κάρτες	757	280	(275)	-	-	-	-	-	-	757	280	(275)
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	3.426	2.336	(1.675)	-	-	-	-	-	-	3.426	2.336	(1.675)
Επιχειρηματική Τραπεζική	15.852	5.583	(4.032)	147	118	(76)	286	124	(98)	16.285	5.825	(4.206)
Βιομηχανία και ορυχεία-μεταλλεία	3.358	1.573	(1.091)	23	-	-	60	1	(1)	3.441	1.574	(1.092)
Βιοτεχνία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Εμπόριο και υπηρεσίες (εκτός τουρισμού)	4.185	1.596	(1.271)	8	8	(8)	15	2	(2)	4.208	1.606	(1.281)
Κατασκευές και διαχείριση ακίνητης περιουσίας	1.635	632	(516)	101	100	(65)	25	1	-	1.761	733	(581)
Ενέργεια	1.947	34	(34)	-	1	-	18	-	-	1.965	35	(34)
Τουρισμός	1.009	415	(209)	10	9	(3)	1	1	(1)	1.020	425	(213)
Ναυτιλία	2.029	581	(380)	-	-	-	1	1	(1)	2.030	582	(381)
Μεταφορές και τηλεπικοινωνίες (εκτός ναυτιλίας)	843	453	(365)	-	-	-	17	-	-	860	453	(365)
Λοιπά	846	299	(166)	5	-	-	149	118	(93)	1.000	417	(259)
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	6.292	88	(70)	-	-	-	69	-	-	6.361	88	(70)
Σύνολο	45.721	16.255	(9.815)	147	118	(76)	370	125	(99)	46.238	16.498	(9.990)

4.2.14 Χρεωστικοί Τίτλοι

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς κατά τη διάρκεια του 2018, για τον Όμιλο και την Τράπεζα:

Κίνηση αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς - Όμιλος & Τράπεζα

	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε αποσβεσμένο κόστος		Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 1	Στάδιο 2
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	3	110	4	-
Transfer to stage 1	-	-	-	-
Transfer to stage 2	-	-	-	-
Net remeasurement of loss allowance	(1)	(35)	-	-
Impairment losses on new assets	-	-	4	-
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	2	75	8	-

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν ανάλυση των ομολόγων, των εντόκων γραμματίων και άλλων χρεωστικών τίτλων ανά συντελεστή διαβάθμισης των τίτλων στις 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017, βάσει της χαμηλότερης αξιολόγησης μεταξύ της Moody's και της S&P εκφρασμένης σε κλίμακα της Moody's:

Πιστοληπτική διαβάθμιση χρεογράφων - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2018	Χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	Χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα σε εύλογη αξία μέσω λουπών συνολικών εσόδων	Χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα σε αποσβεσμένο κόστος	Σύνολο
Aaa	3	-	-	3
Aa1 έως A3	318	27	-	345
Baa1 έως Ba3	67	933	619	1.619
Χαμηλότερα από Ba3	668	1.424	1.248	3.340
<i>Εκ των οποίων: Ο.Ε.Δ. και Ε.Γ.Ε.Δ</i>	650	1.406	1.237	3.293
Χωρίς διαβάθμιση	1	57	5	63
Σύνολο	1.057	2.441	1.872	5.370

31 Δεκεμβρίου 2017	Χρεόγραφα για εμπορικούς σκοπούς	Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	Χρεόγραφα διακρατηθέντα μέχρι τη λήξη	Δάνεια και απαιτήσεις	Σύνολο
Aaa	3	-	-	-	3
Aa1 έως A3	204	226	-	977	1.407
Baa1 έως Ba3	92	262	386	-	740
Χαμηλότερα από Ba3	1.426	279	310	1.243	3.258
<i>Εκ των οποίων: Ο.Ε.Δ. και Ε.Γ.Ε.Δ</i>	1.378	225	252	1.106	2.961
Χωρίς διαβάθμιση	-	-	-	2	2
Σύνολο	1.725	767	696	2.222	5.410

Πιστοληπτική Διαβάθμιση χρεογράφων – Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2018	Χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	Χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα σε εύλογη αξία μέσω λουπών συνολικών εσόδων	Χρεωστικά χρηματοοικονομικά μέσα σε αποσβεσμένο κόστος	Σύνολο
Aaa	3	-	-	3
Aa1 έως A3	318	27	-	345
Baa1 έως Ba3	67	852	500	1.419
Χαμηλότερα από Ba3	668	1.424	1.248	3.340
<i>Εκ των οποίων: Ο.Ε.Δ. και Ε.Γ.Ε.Δ</i>	650	1.406	1.237	3.293
Χωρίς διαβάθμιση	1	57	5	63
Σύνολο	1.057	2.360	1.753	5.170

31 Δεκεμβρίου 2017	Χρεόγραφα για εμπορικούς σκοπούς	Χρεόγραφα διαθέσιμα προς πώληση	Χρεόγραφα διακρατηθέντα μέχρι την λήξη	Δάνεια και απαιτήσεις	Σύνολο
Aaa	3	-	-	-	3
Aa1 έως A3	204	226	-	977	1.407
Baa1 έως Ba3	92	78	385	-	555
Χαμηλότερα από Ba3	1.426	279	296	1.120	3.121
<i>Εκ των οποίων: Ο.Ε.Δ. και Ε.Γ.Ε.Δ</i>	1.378	225	252	1.106	2.961
Χωρίς διαβάθμιση	-	-	-	2	2
Σύνολο	1.725	583	681	2.099	5.088

Κατά τη διάρκεια του 2018, η Ελληνική Δημοκρατία αναβαθμίστηκε κατά μια βαθμίδα από τους οίκους πιστοληπτικής διαβάθμισης Moody's και S&P. Συγκεκριμένα, η Ελληνική Δημοκρατία αναβαθμίστηκε από τη Moody's σε «B3» από «Caa2» και από την S&P σε «B» από «B-».

4.3 Κίνδυνος Αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς είναι ο υφιστάμενος ή ενδεχόμενος κίνδυνος επί των αποτελεσμάτων και του κεφαλαίου λόγω δυσμενών μεταβολών στα επιτόκια, στις τιμές μετοχών και εμπορευμάτων, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, καθώς και στη μεταβλητότητα αυτών. Ο Όμιλος διατηρεί περιορισμένη συναλλακτική δραστηριότητα με στόχο τη βελτίωση της κερδοφορίας του και την παροχή υπηρεσιών προς την πελατεία του. Η δραστηριότητα αυτή συνεπάγεται την ανάληψη κινδύνου αγοράς, τον οποίο ο Όμιλος εντοπίζει, εκτιμά, παρακολουθεί και διαχειρίζεται αποτελεσματικά μέσα από ένα πλαίσιο αρχών, διαδικασιών μέτρησης και ορίων, το οποίο διέπει όλες τις συναλλαγές. Οι σημαντικότερες κατηγορίες κινδύνου αγοράς για τον Όμιλο είναι ο επιτοκιακός, ο μετοχικός και ο συναλλαγματικός κίνδυνος.

Ο **επιτοκιακός κίνδυνος** αφορά στον κίνδυνο πιθανής ζημίας στο χαρτοφυλάκιο του Ομίλου εξαιτίας μεταβολών στα επιτόκια και/ή στην τεκμαρτή μεταβλητότητά τους, και πηγάζει κυρίως από τις συναλλαγές σε παράγωγα επιτοκιακά προϊόντα, εξωχρηματοστηριακά και διαπραγματεύσιμα σε οργανωμένες αγορές, καθώς και από τα χρεόγραφα του εμπορικού χαρτοφυλακίου και τα διακρατούμενα για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση.

Σε επίπεδο Ομίλου, η σημαντικότερη πηγή επιτοκιακού κινδύνου είναι η Τράπεζα. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα δραστηριοποιείται στην αγορά εξωχρηματοστηριακών παραγώγων προϊόντων, με τη σύναψη συμβάσεων ανταλλαγής επιτοκίων στο ίδιο ή διαφορετικό νόμισμα, απλής και σύνθετης δομής. Οι εν λόγω συμβάσεις χρησιμοποιούνται τόσο ως μέσα αντιστάθμισης του επιτοκιακού κινδύνου, όσο και για την αποκόμιση κερδών. Επιπλέον, αναλαμβάνει θέσεις σε Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης επί χρεογράφων και επιτοκίων, κυρίως για σκοπούς αντιστάθμισης και σε μικρότερο βαθμό για την αποκόμιση κερδών. Τέλος, η Τράπεζα διατηρεί χαρτοφυλάκιο σε έντοκα γραμμάτια και ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου και κρατικά ομόλογα χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε εκδόσεις του ΕΤΧΣ, καθώς και περιορισμένες θέσεις σε ελληνικές και διεθνείς εταιρικές εκδόσεις.

Ο **μετοχικός κίνδυνος** αφορά στον κίνδυνο πιθανών ζημιών στο χαρτοφυλάκιο μετοχών και μετοχικών παραγώγων του Ομίλου λόγω μεταβολών στις τιμές των μετοχών και των μετοχικών δεικτών και/ή στην υποκείμενη μεταβλητότητα τους. Ο Όμιλος κατέχει ένα περιορισμένο χαρτοφυλάκιο θέσεων σε μετοχές, η πλειοψηφία των οποίων διαπραγματεύονται στο Χ.Α., και σε παράγωγα προϊόντα επί μετοχών και μετοχικών δεικτών που διαπραγματεύονται στο Χ.Α., καθώς και σε διεθνή χρηματιστήρια. Οι μετοχές ταξινομούνται στο εμπορικό χαρτοφυλάκιο ή στο χαρτοφυλάκιο «διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση» του Ομίλου. Τα παράγωγα προϊόντα επί μετοχών και μετοχικών δεικτών χρησιμοποιούνται αφενός για την αποκόμιση κερδών και αφετέρου για την αντιστάθμιση του κινδύνου ο οποίος προέρχεται από το χαρτοφυλάκιο μετοχών του Ομίλου, καθώς και από τα προϊόντα που διατίθενται στην πελατεία και είναι συνδεδεμένα με την απόδοση κάποιας μετοχής ή κάποιου μετοχικού δείκτη. Στο ίδιο πλαίσιο και σε μικρότερο βαθμό, ο Όμιλος διενεργεί συναλλαγές σε εξωχρηματοστηριακά παράγωγα προϊόντα επί μετοχών και μετοχικών δεικτών, είτε για την αποκόμιση κερδών, είτε για σκοπούς αντιστάθμισης.

Ο **συναλλαγματικός κίνδυνος** είναι ο κίνδυνος που αφορά στην ενδεχόμενη ζημία λόγω μεταβολών στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και/ή στην υποκείμενη μεταβλητότητα τους. Η ανοικτή συναλλαγματική θέση της Τράπεζας προκύπτει κυρίως από τις τρέχουσες και προθεσμιακές συναλλαγές σε ξένο νόμισμα και διακρίνεται σε εμπορική και δομική. Η δομική ανοικτή συναλλαγματική θέση περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις της Τράπεζας σε ξένο νόμισμα (για παράδειγμα δάνεια, καταθέσεις κ.α.), καθώς και τις συναλλαγές σε συνάλλαγμα που διενεργεί η Διεύθυνση Διεθνών Αγορών. Εκτός της Τράπεζας, ο συναλλαγματικός κίνδυνος τον οποίο αναλαμβάνουν οι λοιπές θυγατρικές είναι αμελητέος.

Ο Όμιλος συναλλάσσεται σε όλα τα βασικά νομίσματα, διατηρώντας κυρίως βραχυπρόθεσμες θέσεις για αποκόμιση κερδών και για την εξυπηρέτηση των θεσμικών, εταιρικών, εγχώριων και διεθνών πελατών του. Σύμφωνα με την πολιτική της Τράπεζας, η ανοικτή συναλλαγματική θέση στο τέλος της ημέρας πρέπει να συμμορφώνεται με τα όρια που έχουν τεθεί από τη Διεύθυνση Διεθνών Αγορών και τη Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κινδύνων και Κινδύνου Ρευστότητας Τράπεζας και Ομίλου (Δ.Δ.Χ.Κ.Κ.Ρ.Τ&Ο). Η ίδια πολιτική ισχύει σε όλες τις θυγατρικές του Ομίλου.

4.3.1 Κίνδυνος αγοράς για το εμπορικό χαρτοφυλάκιο και το χαρτοφυλάκιο «διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση» - Μέγιστη Δυνητική Ζημία («ΜΔΖ»)

Η Τράπεζα, για την ορθή εκτίμηση και αποτελεσματική διαχείριση του κινδύνου αγοράς, χρησιμοποιεί συγκεκριμένα μοντέλα και διαδικασίες, που βασίζονται σε διεθνώς αναγνωρισμένες μεθόδους και πρακτικές. Ειδικότερα, η Τράπεζα εκτιμά τη ΜΔΖ του εμπορικού χαρτοφυλακίου και του χαρτοφυλακίου «διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση», μέσω του συστήματος RiskWatch, της εταιρείας Algorithmics (πλέον IBM). Συγκεκριμένα, η Τράπεζα εφαρμόζει τη μεθοδολογία της διακύμανσης-συνδιακύμανσης, με χρονικό ορίζοντα μίας ημέρας και διάστημα εμπιστοσύνης 99%. Σε καθημερινή βάση, εκτιμάται η ΜΔΖ τόσο του συνολικού, όσο και των επιμέρους κινδύνων (επιτοκιακού, μετοχικού, συναλλαγματικού) του εμπορικού χαρτοφυλακίου και του χαρτοφυλακίου «διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση» της Τράπεζας. Οι εκτιμήσεις της ΜΔΖ χρησιμεύουν αφενός ως εργαλείο διαχείρισης κινδύνων και αφετέρου για εποπτικούς σκοπούς. Ως εργαλείο διαχείρισης κινδύνων, η Δ.Δ.Χ.Κ.Κ.Ρ.Τ&Ο διενεργεί τις εκτιμήσεις της ΜΔΖ που αφορούν στο σύνολο των δύο προαναφερόμενων χαρτοφυλακίων της Τράπεζας, χρησιμοποιώντας για τον υπολογισμό των σχετικών διακυμάνσεων-συνδιακυμάνσεων 75 σταθμισμένες ημερήσιες παρατηρήσεις ανά παράγοντα κινδύνου. Για εποπτικούς σκοπούς, οι εκτιμήσεις της ΜΔΖ αφορούν μόνο στο εμπορικό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας και ο υπολογισμός των σχετικών διακυμάνσεων-συνδιακυμάνσεων βασίζεται σε 252, ισοσταθμισμένες, ημερήσιες παρατηρήσεις ανά παράγοντα κινδύνου. Ως παράγοντες κινδύνου ορίζονται τα επιτόκια, οι τιμές των μετοχικών δεικτών, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και οι τιμές των εμπορευμάτων. Επί του παρόντος, οι παράγοντες κινδύνου που λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό της ΜΔΖ ανέρχονται σε 1.435.

Επιπροσθέτως, η Δ.Δ.Χ.Κ.Κ.Ρ.Τ&Ο εκτιμά ημερησίως τη ΜΔΖ του εμπορικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας υπό ακραίες συνθήκες, για τον υπολογισμό της οποίας η βαθμονόμηση των παραμέτρων του υποδείγματος γίνεται σύμφωνα με ιστορικά δεδομένα από μια

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

συνεχή δωδεκάμηνη περίοδο σημαντικών ακραίων χρηματοοικονομικών συνθηκών συναφών με το χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας. Οι σχετικές διακυμάνσεις-συνδιακυμάνσεις προκύπτουν από μια περίοδο ακραίων συνθηκών στις αγορές, η οποία επιλέγεται από ένα διάστημα αρχής γενομένης το 2008. Η ΜΔΖ υπό ακραίες συνθήκες υπολογίζεται σε καθημερινή βάση, με χρονικό ορίζοντα μίας ημέρας και διάστημα εμπιστοσύνης 99%.

Για τον έλεγχο και την αποτελεσματικότερη διαχείριση των αναλαμβανομένων κινδύνων, η Τράπεζα έχει θεσπίσει πλαίσιο ορίων ΜΔΖ. Τα όρια καθορίστηκαν σύμφωνα με το πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνου (Risk Appetite Framework—“RAF”) της Τράπεζας, την αναμενόμενη κερδοφορία της Διεύθυνσης Διεθνών Αγορών, καθώς και το ύψος των ιδίων κεφαλαίων της Τράπεζας, στο πλαίσιο της στρατηγικής του Ομίλου. Τα όρια αφορούν τόσο στους επιμέρους κινδύνους (επιτοκιακό, συναλλαγματικό, μετοχικό), όσο και στο συνολικό κίνδυνο αγοράς του εμπορικού χαρτοφυλακίου και του χαρτοφυλακίου «διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση» της Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη τη διαφοροποίηση μεταξύ των χαρτοφυλακίων. Το ίδιο πλαίσιο ορίων χρησιμοποιείται και για την παρακολούθηση και διαχείριση του κινδύνου αγοράς του εμπορικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, σε συνολική βάση και ανά κατηγορία κινδύνου, καθώς από τις εν λόγω εκτιμήσεις ΜΔΖ προκύπτουν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις της Τράπεζας για τον κίνδυνο αγοράς με βάση το εσωτερικό υπόδειγμα.

Κατόπιν ελέγχου του μοντέλου και των παραγομένων εξ' αυτού αποτελεσμάτων, η Τράπεζα έχει λάβει την έγκριση χρήσης του εσωτερικού υποδείγματος από την Τράπεζα της Ελλάδος. Επίσης, η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου της Τράπεζας αξιολογεί σε τακτά χρονικά διαστήματα, την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών ελέγχου που αφορούν στο συγκεκριμένο υπόδειγμα. Επιπλέον, η επάρκεια του πλαισίου διαχείρισης του κινδύνου αγοράς, καθώς και η καταλληλότητα του μοντέλου εκτίμησης της ΜΔΖ που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων της Τράπεζας, επαναξιολογήθηκαν επιτυχώς κατά τη διάρκεια της επιτόπιας επιθεώρησης που έλαβε χώρα κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2017, στο πλαίσιο της «Στοχευμένης Αξιολόγησης Εσωτερικών Υποδειγμάτων για τον Κίνδυνο Αγοράς» που εφάρμοσε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η τελική έκθεση αξιολόγησης δεν περιλάμβανε σημαντικά ευρήματα, τα περισσότερα εκ των οποίων ήταν ελάχιστης βαρύτητας. Η επιτυχής ολοκλήρωση του ανωτέρω ελέγχου επιβεβαίωσε τη χρήση του εσωτερικού υποδείγματος της Τράπεζας για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του κινδύνου αγοράς.

Οι πίνακες που ακολουθούν απεικονίζουν τη ΜΔΖ της Τράπεζας (99%, 1 ημέρα) για τα έτη που έληξαν την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017, αντίστοιχα:

2018 (σε €000)	Συνολική ΜΔΖ	ΜΔΖ Επιτοκιακού Κινδύνου	ΜΔΖ Μετοχικού Κινδύνου	ΜΔΖ Συναλλαγματικού Κινδύνου
31 Δεκεμβρίου	13.494	12.744	1.822	282
Μέσος όρος (ημερήσια τιμή)	12.641	12.211	1.335	331
Μέγιστο (ημερήσια τιμή)	20.857	19.706	2.305	574
Ελάχιστο (ημερήσια τιμή)	6.952	6.806	723	158

2017 (σε €000)	Συνολική ΜΔΖ	ΜΔΖ Επιτοκιακού Κινδύνου	ΜΔΖ Μετοχικού Κινδύνου	ΜΔΖ Συναλλαγματικού Κινδύνου
31 Δεκεμβρίου	7.996	7.702	1.742	452
Μέσος όρος (ημερήσια τιμή)	7.293	6.766	1.014	506
Μέγιστο (ημερήσια τιμή)	12.426	11.389	2.226	945
Ελάχιστο (ημερήσια τιμή)	4.730	4.241	328	171

Η Τράπεζα έχει έκθεση κυρίως σε επιτοκιακό κίνδυνο, ο οποίος προσδιορίζεται μέσω των εκτιμήσεων της αντίστοιχης ΜΔΖ. Η εξέλιξη της ΜΔΖ για τον επιτοκιακό κίνδυνο εξαρτάται από την ευαισθησία του εμπορικού χαρτοφυλακίου και του χαρτοφυλακίου διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση της Τράπεζας σε μεταβολές των επιτοκίων, κυρίως στην καμπύλη ανταλλαγής επιτοκίων του Ευρώ και στις αποδόσεις των αντίστοιχων κυβερνητικών ομολόγων, καθώς και από το επίπεδο των αντίστοιχων μεταβλητοτήτων.

Η ευαισθησία του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας σε μεταβολές των επιτοκίων μειώθηκε κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2018, λόγω αλλαγής στη σύνθεση των προϊόντων του εμπορικού χαρτοφυλακίου και περιορίστηκε δραστικά κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους, ως αποτέλεσμα της απομόχλευσης του επιτοκιακού κινδύνου του εμπορικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας.

Παράλληλα, η μεταβλητότητα των επιτοκίων παρουσίασε περιορισμένες διακυμάνσεις έως τα μέσα Μαΐου, που σε συνδυασμό με τα χαμηλότερα επίπεδα ευαισθησίας σε μεταβολές των επιτοκίων οδήγησαν στη μείωση της ΜΔΖ για τον επιτοκιακό και τον συνολικό κίνδυνο αγοράς. Ωστόσο, η πολιτική κρίση στην Ιταλία στα τέλη Μαΐου, προκάλεσε σημαντική αύξηση στη μεταβλητότητα των αποδόσεων των ελληνικών κυβερνητικών χρεογράφων, με συνέπεια την απότομη αύξηση των εκτιμήσεων ΜΔΖ, με μέγιστες τιμές στα μέσα Ιουνίου. Στη συνέχεια, καθώς η μεταβλητότητα των αποδόσεων των ελληνικών κυβερνητικών χρεογράφων σταδιακά μειώθηκε, οι εκτιμήσεις της ΜΔΖ για τον επιτοκιακό και τον συνολικό κίνδυνο αγοράς ακολούθησαν πτωτική τάση. Ωστόσο, οι προβλέψεις για διεύρυνση του δημοσιονομικού ελλείματος της Ιταλίας στο τέλος του τρίτου τριμήνου του έτους, προκάλεσε νέα αναστάτωση στις αγορές, η οποία επηρέασε τις αποδόσεις και τις υποκείμενες μεταβλητότητες των ελληνικών κυβερνητικών χρεογράφων. Το γεγονός αυτό, επέφερε την αύξηση των εκτιμήσεων ΜΔΖ για τον επιτοκιακό κίνδυνο και τον συνολικό κίνδυνο αγοράς, λόγω των θέσεων της

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Τράπεζας σε χρεόγραφα Ιταλικού και Ελληνικού δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση. Οι εκτιμήσεις της ΜΔΖ κατέγραψαν τις ανώτερες τιμές τους κατά τη διάρκεια του 2018 στις αρχές Οκτωβρίου, ενώ στη συνέχεια αποκλιμακώθηκαν, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τις αντίστοιχες εκτιμήσεις ΜΔΖ στο τέλος του προηγούμενου έτους.

Εκ των Υστέρων Έλεγχος (Back-testing)

Προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία του υποδείγματος μέτρησης του κινδύνου αγοράς, η Τράπεζα εφαρμόζει καθημερινό πρόγραμμα δοκιμαστικού εκ των υστέρων ελέγχου (back-testing). Ο έλεγχος, σύμφωνα με τον ισχύοντα Κανονισμό Εποπτείας Πιστωτικών Ιδρυμάτων 575/2013, εφαρμόζεται μόνο στο εμπορικό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας και συνίσταται στη σύγκριση των υποθετικών, καθώς και των πραγματικών ημερήσιων μεταβολών στην αξία του χαρτοφυλακίου, με τις αντίστοιχες εκτιμήσεις της ΜΔΖ για εποπτικούς σκοπούς. Τα υποθετικά κέρδη/ζημιές προκύπτουν από τη διαφορά στην αξία του χαρτοφυλακίου μεταξύ των ημερών t και $t+1$, με την υπόθεση ότι οι θέσεις παραμένουν σταθερές, όπως αυτές διαμορφώθηκαν κατά το κλείσιμο της ημέρας t . Αντιστοίχως, τα πραγματικά κέρδη/ζημιές προκύπτουν από τη μεταβολή στην αξία του χαρτοφυλακίου κατά το κλείσιμο των ημερών t και $t+1$, λαμβάνοντας υπόψη τις συναλλαγές που διενεργήθηκαν κατά τη διάρκεια της ημέρας $t+1$, με εξαίρεση την καταβολή/είσπραξη προμηθειών και τόκων.

Σε περίπτωση κατά την οποία οι υποθετικές/πραγματικές ζημιές υπερβαίνουν την εκτίμηση της ΜΔΖ, τότε υπάρχει «υπέρβαση» και ενημερώνονται οι εποπτικές αρχές το αργότερο εντός 5 εργάσιμων ημερών. Κατά τη διάρκεια του 2018, υπήρξαν τρεις περιπτώσεις όπου το αποτέλεσμα του δοκιμαστικού εκ των υστέρων ελέγχου υπερέβη την αντίστοιχη εκτίμηση ΜΔΖ.

Προσομοίωση Ακραίων Καταστάσεων (Stress Testing)

Η εκτίμηση της ΜΔΖ βασίζεται σε θεωρητικές παραδοχές, οι οποίες αναφέρονται σε «κανονικές» συνθήκες αγοράς και δε λαμβάνουν υπόψη ακραίες μεταβολές στις τιμές των παραγόντων κινδύνου.

Για τη βελτίωση της προβλεπτικής ικανότητας του μοντέλου εκτίμησης ΜΔΖ και την ελαχιστοποίηση της επίδρασης των ανωτέρω περιορισμών, διενεργείται σε εβδομαδιαία βάση πρόγραμμα προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress testing), που συνίσταται στον υπολογισμό του κέρδους/ζημίας του εμπορικού χαρτοφυλακίου και του χαρτοφυλακίου «διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση» της Τράπεζας σε περιπτώσεις ακραίων μεταβολών στις αγορές. Τα σενάρια που εφαρμόζονται παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν:

Σενάρια μεταβολής επιτοκίων:

Σενάριο	Περιγραφή	0-3 μήνες	3 μήνες-5 έτη	>5 έτη
1	Παράλληλη μετατόπιση της καμπύλης	+200 μ.β.	+200 μ.β.	+200 μ.β.
2	Παράλληλη μετατόπιση της καμπύλης	-200 μ.β.	-200 μ.β.	-200 μ.β.
3	Αύξηση κλίσης της καμπύλης	0 μ.β.	+100 μ.β.	+200 μ.β.
4	Μείωση κλίσης της καμπύλης	+200 μ.β.	+100 μ.β.	0 μ.β.

Σενάριο μεταβολής μετοχικών δεικτών και δεικτών εμπορευμάτων

Σενάριο	Περιγραφή
1	-30% για όλους τους δείκτες

Σενάρια μεταβολής συναλλαγματικών ισοτιμιών:

Σενάριο	Περιγραφή
1	Ανατίμηση ευρώ κατά 30%
2	Υποτίμηση ευρώ κατά 30%

Επιπλέον, διεξάγεται ημερησίως πρόγραμμα προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης των μεταβλητοτήτων, για το εμπορικό και το χαρτοφυλάκιο «διακρατούμενων για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και για ενδεχόμενη πώληση», με βάση τα κάτωθι σενάρια:

Σενάρια μεταβλητότητας:

Σενάριο	Περιγραφή
1	± 1% για λογαριθμοκανονικές μεταβλητότητες επιτοκίων, μετοχών, συναλλαγματικών ισοτιμιών, εμπορευμάτων ή ± 1 μ.β. για κανονικές μεταβλητότητες επιτοκίων
2	± 5% για λογαριθμοκανονικές μεταβλητότητες επιτοκίων, μετοχών, συναλλαγματικών ισοτιμιών, εμπορευμάτων ή ± 5 μ.β. για κανονικές μεταβλητότητες επιτοκίων
3	± 10% για λογαριθμοκανονικές μεταβλητότητες επιτοκίων, μετοχών, συναλλαγματικών ισοτιμιών, εμπορευμάτων ή ± 10 μ.β. για κανονικές μεταβλητότητες επιτοκίων
4	± 0,1% για λογαριθμοκανονικές μεταβλητότητες συναλλαγματικών ισοτιμιών, εμπορευμάτων

4.3.2 Περιορισμοί της μεθοδολογίας ΜΔΖ

Η μέθοδος της ΜΔΖ βασίζεται σε θεωρητικές παραδοχές, οι οποίες υπό ακραίες συνθήκες στις αγορές ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζουν πλήρως τη μέγιστη ζημία που μπορεί να υποστεί η Τράπεζα. Οι περιορισμοί της μεθοδολογίας συνοψίζονται ως εξής:

- Η χρήση διακυμάνσεων και συσχετίσεων ως μέτρο πρόβλεψης της μελλοντικής συμπεριφοράς παραγόντων κινδύνων δύναται να αποδειχθεί ανεπαρκής σε περιόδους έντονης διακύμανσης στις αγορές. Ωστόσο, ο εν λόγω περιορισμός μετριάζεται με τον υπολογισμό της ΜΔΖ υπό ακραίες συνθήκες.
- Ο χρονικός ορίζοντας των δέκα ημερών για τον υπολογισμό της ΜΔΖ (που χρησιμοποιείται για εποπτικούς σκοπούς και κεφαλαιακές απαιτήσεις), συνεπάγεται ότι το σύνολο του χαρτοφυλακίου μπορεί να ρευστοποιηθεί εντός της περιόδου αυτής. Εντούτοις, η παραδοχή αυτή μπορεί να υποεκτιμά τον κίνδυνο αγοράς σε περιόδους μη επαρκούς ρευστότητας στην αγορά.
- Η ΜΔΖ αναφέρεται σε πιθανές ζημίες στο χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας για διάστημα εμπιστοσύνης 99%, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη ζημίες πέρα από το διάστημα αυτό.
- Όλοι οι υπολογισμοί βασίζονται στις θέσεις της Τράπεζας κατά το κλείσιμο κάθε εργάσιμης ημέρας, μη λαμβάνοντας υπόψη τις ενδοημερήσιες μεταβολές στο χαρτοφυλάκιο.
- Οι εκτιμήσεις της ΜΔΖ βασίζονται σε μικρές μεταβολές στις τιμές των παραγόντων κινδύνων. Σε περίπτωση μεγαλύτερων μεταβολών (tail events), το υπόδειγμα ενδέχεται να μην αποτυπώσει πλήρως την επίδρασή τους στην αξία του χαρτοφυλακίου.
- Γίνεται η υπόθεση ότι οι αποδόσεις επί των μεμονωμένων παραγόντων κινδύνου ακολουθούν κανονική κατανομή. Εάν αυτό δεν ισχύει, η πιθανότητα ακραίων μεταβολών στην αγορά θα μπορούσε να υποεκτιμηθεί. Ο εν λόγω περιορισμός μετριάζεται μέσω της διενέργειας προγράμματος προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress testing), το οποίο αναλύθηκε σε προηγούμενη παράγραφο.

4.3.3 Κίνδυνος επιτοκίου στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο

Ο κίνδυνος επιτοκίου από δραστηριότητες στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο ορίζεται ως η πιθανή ζημία στα αναμενόμενα καθαρά έσοδα από τόκους καθώς και στην οικονομική αξία του τραπεζικού χαρτοφυλακίου λόγω δυσμενών μεταβολών των επιτοκίων. Ο κίνδυνος επιτοκίου από δραστηριότητες στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο απορρέει κυρίως από την χρονική αναντιστοιχία στη λήξη και την ανατιμολόγηση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο. Το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο του Ομίλου αποτελείται κυρίως από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες, απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε αποσβεσμένο κόστος και σε ΕΑΜΛΣΕ, υποχρεώσεις προς πελάτες, υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, χρεωστικούς τίτλους που έχει εκδώσει η Τράπεζα και λοιπές υποχρεώσεις που επιμετρούνται σε αποσβεσμένο κόστος.

Ο Όμιλος τηρεί διαδικασίες μέτρησης, παρακολούθησης και ελέγχου του κινδύνου επιτοκίου από δραστηριότητες στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο, στις οποίες περιλαμβάνονται ειδικότερα:

- Συστήματα μέτρησης του κινδύνου επιτοκίου που αποτυπώνουν επαρκώς όλους τους σημαντικούς παράγοντες κινδύνου και εκτιμούν την επίδραση της μεταβολής επιτοκίων με μεθόδους που συνάδουν με το πεδίο της επιχειρηματικής δραστηριότητας του Ομίλου. Ο Όμιλος πρόσφατα αναβάθμισε τις δυνατότητες μέτρησης αυτού του είδους κινδύνου, μέσω της υλοποίησης νέας μηχανής υπολογισμού κινδύνου επιτοκίου από δραστηριότητες στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο.
- Μέτρηση της δυνητικής ζημίας σε σενάρια ακραίας μεταβολής των επιτοκίων.
- Διαδικασίες και συστήματα πληροφορικής που υποστηρίζουν τις εργασίες μέτρησης, παρακολούθησης, ελέγχου και αναφοράς της έκθεσης σε κίνδυνο επιτοκίου από δραστηριότητες στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο.
- Καταγεγραμμένη πολιτική διαχείρισης κινδύνου επιτοκίου από δραστηριότητες στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο.

Την ευθύνη για την μέτρηση, παρακολούθηση και έλεγχο του κινδύνου επιτοκίου από δραστηριότητες στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο έχει η Διεύθυνση Διαχείρισης Χρηματοοικονομικών Κινδύνων και Κινδύνου Ρευστότητας της Τράπεζας και του Ομίλου. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα υπολογίζει τα παρακάτω μεγέθη για σκοπούς μέτρησης και παρακολούθησης κινδύνου επιτοκίου από δραστηριότητες στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο.

- Ευαισθησία των εκτιμώμενων καθαρών εσόδων από τόκους, ένα μέγεθος που επιμετρά την απώλεια καθαρών εσόδων από τόκους σε χρονικό ορίζοντα ενός χρόνου ως αποτέλεσμα κινήσεων των επιτοκίων και υποθέτοντας σταθερό ισολογισμό στο διάστημα προσομοίωσης. Αυτός ο υπολογισμός χρησιμοποιείται σαν δείκτης ευαισθησίας της κερδοφορίας του Ομίλου σε αλλαγές του επιτοκιακού περιβάλλοντος στο οποίο επιχειρεί, και
- Ευαισθησία της οικονομικής αξίας ιδίων κεφαλαίων, ένα μέγεθος που επιμετρά τη θεωρητική μεταβολή στην καθαρή παρούσα αξία του τρέχοντος ισολογισμού και κατ' επέκταση στην αξία των ιδίων κεφαλαίων που οφείλεται σε ακραία μεταβολή των επιτοκίων. Η οικονομική αξία ιδίων κεφαλαίων υπολογίζεται σε ολόκληρο το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο υποθέτοντας ότι συναλλαγές που λήγουν δεν ανανεώνονται.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ο υπολογισμός εσωτερικών κεφαλαίων βασίζεται και στα δύο προαναφερθέντα ποσοτικά μεγέθη εκτίμησης του κινδύνου επιτοκίου από δραστηριότητες στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο.

4.3.4 Επιτοκιακός κίνδυνος βάσει της ημερομηνίας επόμενης αναπροσαρμογής επιτοκίου

Ο επιτοκιακός κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται ο Όμιλος και η Τράπεζα και αφορά σε χρηματοοικονομικά μέσα με βάση την ημερομηνία της αμέσως επόμενης αναπροσαρμογής των επιτοκίων, συνοψίζεται ως ακολούθως:

Ημερομηνίες επαναπροσδιορισμού επιτοκίου - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2018	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Μη τοκοφόρα	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	4.445	-	-	-	-	693	5.138
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	1.687	739	97	7	-	57	2.587
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ	226	3.527	250	89	250	177	4.519
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	19.067	4.463	4.613	1.034	709	248	30.134
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ΕΑΜΛΣΕ	197	119	536	271	1.317	127	2.567
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε αποσβεσμένο κόστος	-	35	1.144	620	74	-	1.873
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	11	-	3	-	-	1.511	1.525
Σύνολο	25.633	8.883	6.643	2.021	2.350	2.813	48.343
Στοιχεία Παθητικού							
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	1.846	3.233	110	2.390	85	3	7.667
Υποχρεώσεις προς πελάτες	30.401	2.946	5.576	2.733	1	1.370	43.027
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	36	122	713	475	59	9	1.414
Λοιπά στοιχεία παθητικού	49	-	-	-	-	739	788
Σύνολο	32.332	6.301	6.399	5.598	145	2.121	52.896
Διαφορά επαναπροσδιορισμού επιτοκίων	(6.699)	2.582	244	(3.577)	2.205	692	(4.553)

159

Ημερομηνίες επαναπροσδιορισμού επιτοκίου - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Μη τοκοφόρα	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	996	4	-	-	-	778	1.778
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	1.345	-	-	296	-	95	1.736
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ	44	820	612	35	214	68	1.793
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	21.246	3.799	3.573	2.556	6.153	614	37.941
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων-διαθέσιμο προς πώληση	94	24	86	125	437	96	862
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων-διακρατούμενο μέχρι τη	-	10	-	627	59	-	696
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων-δάνεια και απαιτήσεις	-	67	-	65	2.090	-	2.222
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	16	-	-	18	1	1.412	1.447
Σύνολο	23.741	4.724	4.271	3.722	8.954	3.063	48.475
Στοιχεία Παθητικού							
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	3.188	368	881	2.855	44	5	7.341
Υποχρεώσεις προς πελάτες	27.898	3.167	5.488	2.554	2	1.156	40.265
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	29	375	302	480	-	11	1.197
Λοιπά στοιχεία παθητικού	42	-	3	2	-	942	989
Σύνολο	31.157	3.910	6.674	5.891	46	2.114	49.792
Διαφορά επαναπροσδιορισμού επιτοκίων	(7.416)	814	(2.403)	(2.169)	8.908	949	(1.317)

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Ημερομηνίες επαναπροσδιορισμού επιτοκίου - Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2018	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Μη τοκοφόρα	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	4.368	-	-	-	-	536	4.904
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	1.620	625	216	7	-	39	2.507
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ	215	3.527	250	89	250	177	4.508
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	18.761	4.208	4.360	772	715	287	29.103
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ΕΑΜΛΣΕ	117	119	536	271	1.318	126	2.487
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε αποσβεσμένο κόστος	-	5	1.097	576	74	-	1.752
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	-	-	-	-	1.408	1.408
Σύνολο	25.081	8.484	6.459	1.715	2.357	2.573	46.669
Στοιχεία Παθητικού							
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	2.140	3.281	201	2.417	85	19	8.143
Υποχρεώσεις προς πελάτες	30.136	2.821	5.260	2.720	-	1.312	42.249
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	36	71	321	415	-	5	848
Λοιπά στοιχεία παθητικού	-	-	-	-	-	695	695
Σύνολο	32.312	6.173	5.782	5.552	85	2.031	51.935
Διαφορά επαναπροσδιορισμού επιτοκίων	(7.231)	2.311	677	(3.837)	2.272	542	(5.266)

Ημερομηνίες επαναπροσδιορισμού επιτοκίου - Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Μη τοκοφόρα	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	949	4	-	-	-	538	1.491
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	1.246	117	-	296	-	64	1.723
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ	44	819	612	35	215	48	1.773
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	19.740	4.281	3.475	2.414	5.911	427	36.248
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων-διαθέσιμο προς πώληση	4	7	18	118	437	88	672
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων-διακρατούμενο μέχρι τη	-	10	-	612	59	-	681
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων-δάνεια και απαιτήσεις	-	-	-	8	2.091	-	2.099
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	-	-	-	1	1.330	1.331
Σύνολο	21.983	5.238	4.105	3.483	8.714	2.495	46.018
Στοιχεία Παθητικού							
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	3.399	451	887	2.855	44	37	7.673
Υποχρεώσεις προς πελάτες	27.279	2.983	5.032	2.468	-	1.087	38.849
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	22	43	195	478	-	4	742
Λοιπά στοιχεία παθητικού	-	-	3	-	-	820	823
Σύνολο	30.700	3.477	6.117	5.801	44	1.948	48.087
Διαφορά επαναπροσδιορισμού επιτοκίων	(8.717)	1.761	(2.012)	(2.318)	8.670	547	(2.069)

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

4.3.5 Συναλλαγματικός κίνδυνος

Η έκθεση του Ομίλου και της Τράπεζας στον συναλλαγματικό κίνδυνο πριν ληφθεί υπόψη η επίδραση της αντιστάθμισης παρουσιάζεται στους πίνακες που ακολουθούν. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η ανοικτή συναλλαγματική θέση στο τέλος της ημέρας πρέπει να συμμορφώνεται με τα όρια που έχουν θεσπιστεί από τη Διεύθυνση Διεθνών Αγορών και τη Δ.Δ.Χ.Κ.Κ.Ρ.Τ&Ο. Η συμμόρφωση επιτυγχάνεται αναλαμβάνοντας κατάλληλες αντισταθμιστικές θέσεις. Ως αποτέλεσμα, η καθαρή έκθεση σε κάθε ξένο νόμισμα διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα και εντός των προκαθορισμένων ορίων.

Η έκθεση του Ομίλου στον συναλλαγματικό κίνδυνο την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017 είχε ως εξής:

Συγκέντρωση συναλλαγματικού κινδύνου - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2018	EURO	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού							
Ταμεία και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	5.014	15	3	-	2	104	5.138
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	2.379	137	15	11	14	31	2.587
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	4.511	8	-	-	-	-	4.519
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	3.669	106	10	3	1	2	3.791
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	26.933	1.879	29	1	559	733	30.134
Χαρτ/κιο επενδύσεων – σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	2.463	23	-	-	-	82	2.568
Χαρτ/κιο επενδύσεων – σε αποσβεσμένο κόστος	1.806	-	-	-	-	66	1.872
Ακίνητα επενδύσεων	995	-	-	-	-	21	1.016
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	8	-	-	-	-	-	8
Υπεραξία, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά	148	-	-	-	-	2	150
Ενσώματα πάγια στοιχεία	1.032	-	-	-	-	14	1.046
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	6.956	51	8	1	2	27	7.045
Σύνολο ενεργητικού (εξαιρ. μη κυκλοφ. Περιουσιακών στοιχείων προοριζόμενων προς πώληση)	55.914	2.219	65	16	578	1.082	59.874
Μη κυκλοφ. περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	4.109	171	12	1	205	723	5.221
Σύνολο ενεργητικού	60.023	2.390	77	17	783	1.805	65.095

31 Δεκεμβρίου 2018	EURO	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά	Σύνολο
Στοιχεία Παθητικού							
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	7.542	22	9	-	93	1	7.667
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	1.949	161	12	2	5	2	2.131
Υποχρεώσεις προς πελάτες	39.466	2.027	126	1	45	1.362	43.027
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	1.410	-	-	-	-	4	1.414
Λοιπά στοιχεία παθητικού	849	16	3	-	-	19	887
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	239	-	-	-	-	-	239
Σύνολο παθητικού (εξ. Υποχρ. σχετιζ/νων με μη κυκλοφ. περιουσ. στοιχεία προοριζόμενων προς πώληση)	51.455	2.226	150	3	143	1.388	55.365
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφ. περιουσ. στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	3.278	105	13	-	1	695	4.092
Σύνολο παθητικού	54.733	2.331	163	3	144	2.083	59.457
Καθαρή συναλλαγματική θέση	5.290	59	(86)	14	639	(278)	5.638

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Συγκέντρωση συναλλαγματικού κινδύνου - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017

	EURO	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά	Σύνολο
Στοιχεία Ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	1.649	22	3	-	2	102	1.778
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	1.463	156	28	18	29	42	1.736
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλονη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1.748	32	-	-	-	13	1.793
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	3.486	122	9	2	54	8	3.681
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	34.873	1.715	29	-	630	694	37.941
Χαρτ/κιο επενδύσεων – διαθ. προς πώληση	680	19	-	-	-	163	862
Χαρτ/κιο επενδύσεων – διακρατούμενο μέχρι τη λήξη	696	-	-	-	-	-	696
Χαρτ/κιο επενδύσεων - δάνεια και απαιτήσεις	2.221	1	-	-	-	-	2.222
Ακίνητα επενδύσεων	852	-	-	-	-	22	874
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	8	-	-	-	-	-	8
Υπεραξία, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά	130	-	-	-	-	2	132
Ενσώματα πάγια στοιχεία	1.071	-	-	-	-	15	1.086
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	6.878	31	8	1	1	30	6.949

Σύνολο ενεργητικού (εξαμ. μη κυκλοφ.

Περιουσιακών στοιχείων προοριζόμενων προς πώληση)

	55.755	2.098	77	21	716	1.091	59.758
--	--------	-------	----	----	-----	-------	--------

Μη κυκλοφ. περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση

	3.920	69	4	2	205	810	5.010
--	-------	----	---	---	-----	-----	-------

Σύνολο ενεργητικού

	59.675	2.167	81	23	921	1.901	64.768
--	--------	-------	----	----	-----	-------	--------

31 Δεκεμβρίου 2017

	EURO	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά	Σύνολο
Στοιχεία Παθητικού							
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	7.225	67	3	-	46	-	7.341
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	3.635	137	16	1	2	7	3.798
Υποχρεώσεις προς πελάτες	36.775	1.893	149	1	42	1.405	40.265
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές	1.193	-	-	-	-	4	1.197
Λοιπά στοιχεία παθητικού	949	27	2	-	-	33	1.011
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	253	-	-	-	-	1	254
Σύνολο παθητικού (εξ. Υποχρ. σχετιζ/νων με μη κυκλοφ. περιουσ. στοιχεία προοριζόμενων προς πώληση)	50.030	2.124	170	2	90	1.450	53.866
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφ. περιουσ. στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	2.717	59	5	-	8	734	3.523
Σύνολο παθητικού	52.747	2.183	175	2	98	2.184	57.389
Καθαρή συναλλαγματική θέση	6.928	(16)	(94)	21	823	(283)	7.379

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Συγκέντρωση συναλλαγματικού κινδύνου - Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2018	EURO	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στη Κεντρική Τράπεζα	4.881	14	3	-	2	4	4.904
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	2.366	106	11	11	3	10	2.507
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	4.500	8	-	-	-	-	4.508
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	3.669	106	10	3	1	2	3.791
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	26.622	1.893	29	1	558	-	29.103
Χαρτ/κιο επενδύσεων – σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	2.463	23	-	-	-	-	2.486
Χαρτ/κιο επενδύσεων – σε αποσβεσμένο κόστος	1.753	-	-	-	-	-	1.753
Συμμετοχές σε θυγατρικές	1.467	-	-	-	-	-	1.467
Ακίνητα επενδύσεων	6	-	-	-	-	-	6
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	7	-	-	-	-	-	7
Υπεραξία, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	147	-	-	-	-	-	147
Ενσώματα πάγια στοιχεία	262	-	-	-	-	-	262
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	6.833	51	4	1	2	3	6.894
Σύνολο ενεργητικού (εξαίρ. μη κυκλοφ. Περιουσιακών στοιχείων προοριζόμενων προς πώληση)	54.976	2.201	57	16	566	19	57.835
Μη κυκλοφ. περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	1.110	73	-	1	202	66	1.452
Σύνολο ενεργητικού	56.086	2.274	57	17	768	85	59.287

31 Δεκεμβρίου 2018	EURO	USD	GBP	JPY	CHF	Λοιπά	Σύνολο
Στοιχεία Παθητικού							
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	7.852	100	91	2	96	2	8.143
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	1.949	161	12	2	5	2	2.131
Υποχρεώσεις προς πελάτες	39.544	1.949	122	1	32	601	42.249
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	848	-	-	-	-	-	848
Λοιπά στοιχεία παθητικού	918	10	2	-	-	-	930
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	237	-	-	-	-	-	237
Σύνολο παθητικού (εξαίρ. Υποχρεώσεων σχετιζ/νων με μη κυκλ. Περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση)	51.348	2.220	227	5	133	605	54.538
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλ. Περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	6	23	1	-	-	81	111
Σύνολο παθητικού	51.354	2.243	228	5	133	686	54.649
Καθαρή συναλλαγματική θέση	4.732	31	(171)	12	635	(601)	4.638

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Συγκέντρωση συναλλαγματικού κινδύνου - Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2017

	EURO	USD	GBP	JPY	CHF	Λουιά	Σύνολο
Στοιχεία ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα στη Κεντρική Τράπεζα	1.453	21	3	-	1	13	1.491
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	1.512	130	16	18	27	20	1.723
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1.728	32	-	-	-	13	1.773
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	3.478	122	9	2	54	8	3.673
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	33.942	1.638	29	-	605	34	36.248
Χαρτ/κιο επενδύσεων - διαθ. προς πώληση	657	15	-	-	-	-	672
Χαρτ/κιο επενδύσεων - διακρατούμενο μέχρι τη λήξη	681	-	-	-	-	-	681
Χαρτ/κιο επενδύσεων - δάνεια και απαιτήσεις	2.095	1	-	-	-	3	2.099
Συμμετοχές σε θυγατρικές	1.443	-	-	-	-	-	1.443
Ακίνητα επενδύσεων	6	-	-	-	-	-	6
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	7	-	-	-	-	-	7
Υπεραξία, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	125	-	-	-	-	-	125
Ενσώματα πάγια στοιχεία	247	-	-	-	-	1	248
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	6.735	31	4	1	1	3	6.775
Σύνολο ενεργητικού (εξαίρ. μη κυκλοφ. Περιουσιακών στοιχείων προοριζόμενων προς πώληση)	54.109	1.990	61	21	688	95	56.964
Μη κυκλοφ. περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	1.188	23	-	1	197	52	1.461
Σύνολο ενεργητικού	55.297	2.013	61	22	885	147	58.425

31 Δεκεμβρίου 2017

	EURO	USD	GBP	JPY	CHF	Λουιά	Σύνολο
Στοιχεία Παθητικού							
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	7.410	125	88	2	46	2	7.673
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	3.635	137	16	1	2	7	3.798
Υποχρεώσεις προς πελάτες	36.227	1.755	136	1	30	700	38.849
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	742	-	-	-	-	-	742
Λοιπά στοιχεία παθητικού	872	11	1	-	-	14	898
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	251	-	-	-	-	-	251
Σύνολο παθητικού	49.137	2.028	241	4	78	723	52.211
Καθαρή συναλλαγματική θέση	6.160	(15)	(180)	18	807	(576)	6.214

4.4 Κίνδυνος χώρας

Ο κίνδυνος χώρας είναι ο υφιστάμενος ή ενδεχόμενος κίνδυνος επί των αποτελεσμάτων και του κεφαλαίου λόγω των γεγονότων που συντελούνται σε μια χώρα, τα οποία βρίσκονται τουλάχιστον έως ένα βαθμό υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης, αλλά όχι υπό τον έλεγχο κάποιας εταιρείας ή ατόμου. Οι κύριες κατηγορίες του κινδύνου χώρας περιλαμβάνουν τον κίνδυνο στάσης πληρωμών (sovereign risk), τον κίνδυνο αδυναμίας μετατροπής του εγχώριου νομίσματος σε διεθνή βασικά νομίσματα αποθεμάτων (convertibility risk) και τον κίνδυνο μη αποπληρωμής υποχρεώσεων στο εξωτερικό (transfer risk). Ως εκ τούτου, στον κίνδυνο χώρας εμπίπτουν όλες οι μορφές διασυννοριακών χρηματοδοτήσεων σε μια χώρα, είτε αυτές αφορούν στην κεντρική κυβέρνηση, είτε σε Πιστωτικά Ιδρύματα (Π.Ι.), είτε σε ιδιωτική επιχείρηση ή ιδιώτη.

Τα στοιχεία εντός και εκτός ισολογισμού τα οποία υπόκεινται σε κίνδυνο χώρας είναι τα παρακάτω:

- οι συμμετοχές στο μετοχικό κεφάλαιο θυγατρικών που εδρεύουν στο εξωτερικό,
- οι διαπραγματευτικές τοποθετήσεις, με ή χωρίς εξασφάλιση, καθώς και οι ισοδύναμοι κίνδυνοι από συναλλαγές σε παράγωγα εξωχρηματοπιστωτικά προϊόντα, με Π.Ι. τα οποία εδρεύουν στο εξωτερικό,
- η χορήγηση δανείων προς εταιρείες ή Π.Ι. που εδρεύουν στο εξωτερικό, η διακράτηση διεθνών εταιρικών ομολόγων, καθώς και η χρηματοδότηση μεγάλων διασυννοριακών έργων (project finance),
- οι εγγυημένες (funded) και μη-εγγυημένες (unfunded) εμπορικές συναλλαγές με αντισυμβαλλόμενους που έχουν έδρα στο εξωτερικό, και
- η διακράτηση κρατικών ομολόγων και η πώληση πιστωτικής προστασίας (credit default swap), όπου η υποκείμενη οντότητα είναι κάποια χώρα.

Στο πλαίσιο αυτό, η Δ.Δ.Χ.Κ.Κ.Ρ.Τ.&Ο. παρακολουθεί σε ημερήσια βάση την έκθεση της Τράπεζας σε κίνδυνο χώρας, εστιάζοντας κυρίως στις χώρες της ΝΑ Ευρώπης, καθώς και στην Κύπρο, Αίγυπτο και Μάλτα, όπου ο Όμιλος έχει παρουσία. Η έκθεση σε κίνδυνο

χώρας μειώνεται τα τελευταία χρόνια, λόγω της σταδιακής πώλησης των θυγατρικών στο εξωτερικό σύμφωνα με το Πρόγραμμα Αναδιάρθρωσης (βλ. Σημείωση 46), όπως αυτό έχει συμφωνηθεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και παρουσιάζεται στο σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας.

4.5 Κίνδυνος ρευστότητας

4.5.1 Διαχείριση κινδύνου ρευστότητας

Ως κίνδυνος ρευστότητας ορίζεται ο υφιστάμενος ή μελλοντικός κίνδυνος επί των αποτελεσμάτων και του κεφαλαίου ο οποίος απορρέει από την αδυναμία του οργανισμού να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του όταν αυτές καταστούν πληρωτέες, χωρίς να υποστεί σημαντικές ζημιές. Αντικατοπτρίζει την πιθανότητα οι ταμειακές εκροές να μην καλύπτονται επαρκώς από ταμειακές εισροές, λαμβάνοντας υπόψη μη αναμενόμενες καθυστερήσεις σε αποπληρωμές (term liquidity risk), ή αναλήψεις υψηλότερες των αναμενόμενων (withdrawal/call risk). Ο κίνδυνος ρευστότητας περιλαμβάνει τον κίνδυνο μη αναμενόμενων αυξήσεων στο κόστος χρηματοδότησης των περιουσιακών στοιχείων σε αντίστοιχες διάρκειες και επιτόκια, καθώς και τον κίνδυνο να μην είναι δυνατή η ρευστοποίηση θέσεων έγκαιρα και με εύλογους όρους.

Τα εκτελεστικά και ανώτατα στελέχη της διοίκησης έχουν την ευθύνη για την εφαρμογή της στρατηγικής κινδύνου ρευστότητας που εγκρίνεται από την Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς και για τη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών, μεθόδων και διαδικασιών για τον εντοπισμό, τη μέτρηση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του κινδύνου ρευστότητας, που ανταποκρίνονται στη φύση και στην πολυπλοκότητα των εργασιών της Τράπεζας. Τα εκτελεστικά και ανώτατα στελέχη της διοίκησης ενημερώνονται σε καθημερινή βάση για τα τρέχοντα επίπεδα έκθεσης σε κίνδυνο ρευστότητας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το προφίλ κινδύνου ρευστότητας του Ομίλου παραμένει εντός των εγκεκριμένων ορίων.

Επιπλέον, η Διοίκηση λαμβάνει καθημερινά μία αναφορά ρευστότητας, στην οποία παρουσιάζονται αναλυτικά οι πηγές χρηματοδότησης του Ομίλου, τα διαθέσιμα, μη αναχρηματοδοτηθέντα, περιουσιακά στοιχεία, το κόστος χρηματοδότησης καθώς και άλλοι δείκτες ρευστότητας που σχετίζονται με το «Πλαίσιο Διάθεσης Ανάλυσης Κινδύνων» (RAF), το «Σχέδιο Ανάκαμψης» (RP) και το «Σχέδιο Έκτακτης Χρηματοδότησης» (CFP). Τέλος, το Συμβούλιο Διαχειριστικής Πολιτικής (ALCO) παρακολουθεί τα ανοίγματα στις ημερομηνίες λήξης των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων, καθώς και των χρηματοδοτικών απαιτήσεων, βάσει διαφόρων παραδοχών, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών που δύνανται να έχουν δυσμενή επίδραση στη δυνατότητα της Τράπεζας να ρευστοποιήσει επενδύσεις και θέσεις του εμπορικού χαρτοφυλακίου καθώς και στη δυνατότητα πρόσβασής της στις αγορές κεφαλαίου. Σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα παρακολουθείται ο δείκτης «Δάνεια προς Καταθέσεις», ο οποίος στις 31 Δεκεμβρίου 2018 ανήλθε σε 68,9% και 70,0%, σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου, αντίστοιχα.

Εφόσον η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας αποσκοπεί στην διασφάλιση της ορθής εκτίμησης του εν λόγω κινδύνου σε επίπεδο Ομίλου και της διατήρησής του σε αποδεκτά επίπεδα, ακόμη και υπό δυσμενείς συνθήκες, ο Όμιλος θα πρέπει να έχει πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίου για την κάλυψη των αναγκών της πελατειακής του βάσης, των υποχρεώσεών του που καθιστανται πληρωτέες και των λοιπών κεφαλαιακών του αναγκών, διατηρώντας ταυτόχρονα τα απαραίτητα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία προς ενεχυρίαση για άντληση χρηματοδότησης. Συμπληρωματικά του πλαισίου διαχείρισης ρευστότητας της Τράπεζας, οι υπόλοιπες θυγατρικές του Ομίλου διατηρούν ένα επαρκές απόθεμα επιπλέον εγγυήσεων υψηλότερο του 10% των συνολικών τους καταθέσεων, το οποίο διασφαλίζει την αυτοχρηματοδότησή τους σε περίπτωση εγχώριας κρίσης.

4.5.2 Διαχείριση κινδύνου ρευστότητας

Οι τρέχουσες, κύριες πηγές ρευστότητας της Τράπεζας είναι οι καταθέσεις, η χρηματοδότηση από το Ευρωσύνστημα - μέσω των στοχευμένων πράξεων πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης («TLTROs») με την ΕΚΤ - και οι συμφωνίες επαναγοράς τίτλων (repos) με μεγάλα Πιστωτικά Ιδρύματα («Π.Ι.») του εξωτερικού. Η χρηματοδότηση από την ΕΚΤ και οι συναλλαγές repos πραγματοποιούνται με την παραχώρηση εξασφαλίσεων κυρίως στοιχείων ενεργητικού υψηλής ρευστότητας και πιστωτικής ποιότητας, όπως ομολόγων έκδοσης κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και ομολόγων και Εντόκων Γραμματίων έκδοσης Ελληνικού Δημοσίου, αλλά και άλλων στοιχείων ενεργητικού, όπως εταιρικών δανείων υψηλής διαβάθμισης και καλυμμένων ομολογιών που έχει εκδώσει η Τράπεζα.

Το 2018 υπήρξε άλλο ένα έτος ορόσημο για το προφίλ ρευστότητας της Τράπεζας, μετά την ολοσχερή αποδέσμευσή της από τον μηχανισμό χρηματοδότησης ELA, τον Νοέμβριο του 2017. Ειδικότερα, η Εθνική Τράπεζα πέτυχε την επαναφορά των εποπτικών δεικτών Ρευστότητας LCR και NSFR, οι οποίοι απορρέουν από το πλαίσιο της Βασιλείας III, εντός των εποπτικών ορίων. Το επίτευγμα αυτό καταδεικνύει την πρωταγωνιστική θέση της Εθνικής Τράπεζας στον τομέα της ρευστότητας και διασφαλίζει την δυνατότητα της Τράπεζας να χρηματοδοτήσει την ανάκαμψη της Ελληνικής Οικονομίας, ενώ παράλληλα συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός υγιούς ισολογισμού.

Ειδικότερα, στις 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο των πελατειακών καταθέσεων της Τράπεζας ανήλθε σε €42,2 δισ., παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση κατά €3,4 δισ. σε σχέση με το αντίστοιχο υπόλοιπο στο τέλος του προηγούμενου έτους. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αύξηση αυτή οφείλεται περίπου κατά το ήμισυ σε καταθέσεις λιανικής, οι οποίες θεωρούνται το πιο σταθερό είδος πελατειακών καταθέσεων. Επιπλέον, κατά την ίδια περίοδο, η Τράπεζα μείωσε περαιτέρω τη χρηματοδότησή της από την ΕΚΤ κατά €0,5 δισ., περιορίζοντας τη συνολική της έκθεση στο Ευρωσύνστημα, μέσω TLTROs, σε €2,25 δισ., το χαμηλότερο επίπεδο από την έναρξη της κρίσης. Επιπρόσθετα, οι ίδιες εκδόσεις καλυμμένων ομολογιών αναβαθμίστηκαν σε επενδυτική βαθμίδα (investment grade), με αποτέλεσμα να θεωρούνται αποδεκτές εγγυήσεις προς χρηματοδότηση από την ΕΚΤ, άλλο ένα σημαντικό επίτευγμα και ταυτόχρονα ψήφος εμπιστοσύνης προς την Τράπεζα.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Επιπλέον, οι αγορές για χρηματοδότηση μέσω συναλλαγών repos με Π.Ι. παρέμειναν ανοικτές, με την Τράπεζα να αντλεί χρηματοδότηση ύψους €3,3 δισ., περίπου στα ίδια επίπεδα με το 2017. Τέλος, η πώληση των ξένων θυγατρικών εταιριών SABA και NBG Albania συνεισέφερε οριακά στη βελτίωση της ρευστότητας της Τράπεζας κατά €66 εκατ.

Όπως προαναφέρθηκε, οι δείκτες LCR και NSFR παρουσίασαν σημαντική βελτίωση μέσα στο 2018, υπερβαίνοντας για πρώτη φορά τα αντίστοιχα ισχύοντα εποπτικά όρια. Ειδικότερα, ο δείκτης LCR της Τράπεζας επανήλθε πάνω από το όριο του 100% τον Ιούλιο του 2018 και αυξήθηκε περαιτέρω, καταγράφοντας τη μέγιστη τιμή του, 128%, στο τέλος του έτους. Παράλληλα, ο δείκτης NSFR ξεπέρασε το αντίστοιχο εποπτικό όριο του 100% για πρώτη φορά το Σεπτέμβριο και ανήλθε σε 107% στις 31 Δεκεμβρίου 2018.

Τέλος, ένας ακόμη δείκτης ρευστότητας που παρακολουθείται καθημερινά από την Τράπεζα είναι η «Απόσταση από τον ΕΛΑ», ο οποίος αυξήθηκε κατά €5,4δισ. και ανήλθε σε €6,9 δισ. στις 31 Δεκεμβρίου 2018, εκ των οποίων €4,0 δισ. ήταν κατατεθειμένα στην Τράπεζα της Ελλάδος, €0,9 δισ. αφορούσαν σε εγγυήσεις αποδεκτές για χρηματοδότηση από την ΕΚΤ και περίπου €2 δισ. αντιστοιχούσαν σε Ομόλογα και Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εγγυήσεις για χρηματοδότηση μέσω repos με Π.Ι., αναδεικνύοντας περαιτέρω τη βελτιωμένη εικόνα της ρευστότητας της Τράπεζας.

4.5.3 Συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές

Οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμιακές εκροές του Ομίλου και της Τράπεζας από χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις πλην παραγώνων παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες. Ο κίνδυνος ρευστότητας από παράγωγα δεν θεωρείται σημαντικός.

Ανάλυση συμβατικών λήξεων για χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (μη προεξοφλημένες ταμειακές εκροές) - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2018	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	1.885	3.213	73	2.438	88	7.697
Υποχρεώσεις προς πελάτες	34.153	2.821	5.634	437	54	43.099
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	1	-	23	876	4	904
Λοιπές υποχρεώσεις	71	359	211	-	57	698
Σύνολο στοιχείων ισολογισμού	36.110	6.393	5.491	3.751	203	52.398
Δανειακές δεσμεύσεις*	509	238	502	485	1.326	3.060

Ανάλυση συμβατικών λήξεων για χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (μη προεξοφλημένες ταμειακές εκροές) - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	3.206	409	825	2.922	45	7.407
Υποχρεώσεις προς πελάτες	31.523	2.858	5.304	825	60	40.570
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	55	49	34	1.132	10	1.280
Λοιπές υποχρεώσεις	81	560	-	1	64	706
Σύνολο στοιχείων ισολογισμού	34.865	3.876	6.163	4.880	179	49.963
Δανειακές δεσμεύσεις*	583	173	691	392	1.299	3.138

Ανάλυση συμβατικών λήξεων για χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (μη προεξοφλημένες ταμειακές εκροές) - Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2018	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Σύνολο
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	2.221	3.321	78	2.465	88	8.173
Υποχρεώσεις προς πελάτες	34.086	2.673	5.234	268	51	42.312
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	-	-	22	875	-	897
Λοιπές υποχρεώσεις	6	358	209	-	56	629
Σύνολο στοιχείων ισολογισμού	36.313	6.352	5.543	3.608	195	52.011
Δανειακές δεσμεύσεις*	506	233	517	696	1.707	3.659

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ανάλυση συμβατικών λήξεων για χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις
(μη προεξοφλημένες ταμειακές εκροές) - Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2017	Έως		3 έως 12 μήνες	1 έως	Πάνω από	Σύνολο
	1 μήνα	1 έως 3 μήνες		5 έτη	5 έτη	
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	3.488	452	830	2.925	45	7.740
Υποχρεώσεις προς πελάτες	30.926	2.625	4.691	612	55	38.909
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	-	-	20	783	-	803
Λοιπές υποχρεώσεις	2	548	211	-	59	820
Σύνολο στοιχείων ισολογισμού	34.416	3.625	5.752	4.320	159	48.272
Δανειακές δεσμεύσεις*	660	169	674	522	1.721	3.746

* Οι εγκεκριμένες μη εκταμιευμένες δανειακές συμβάσεις και εγκεκριμένα πιστωτικά όρια, την 31 Δεκεμβρίου 2018, αφορούν όρια που δεν μπορούν να ακυρωθούν άνευ όρων ανά πάσα στιγμή χωρίς προειδοποίηση ή δεν προβλέπεται αυτόματη ακύρωση εξαιτίας της χειροτέρευσης της φερεγγυότητας του δανειολήπτη και συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό των Σταθμισμένων για Κίνδυνο Στοιχείων Ενεργητικού με το ισχύον εποπτικό πλαίσιο. Οι συνολικές εγκεκριμένες δανειακές συμβάσεις και πιστωτικά όρια περιλαμβάνουν την 31 Δεκεμβρίου 2018 ποσό €6.350 εκατ. για τον Όμιλο (31 Δεκεμβρίου: €6.474 εκατ.) και ποσό €6.027 εκατ. για την Τράπεζα (2017: €6.110 εκατ.).

Στις «Λοιπές Υποχρεώσεις» περιλαμβάνονται κυρίως προμήθειες και τόκοι πληρωτέοι, υποχρεώσεις προς πιστωτές και προμηθευτές, υποχρεώσεις προς το Δημόσιο και επιχειρήσεις του Δημοσίου, υποχρεώσεις από φόρους και τέλη (εκτός φόρου εισοδήματος), δεδουλευμένα έξοδα.

4.6 Ασφαλιστικός κίνδυνος

Τα ασφαλιστήρια συμβόλαια που εκδίδει ο Όμιλος περιλαμβάνουν ασφαλιστικό κίνδυνο. Ο κίνδυνος αφορά στην πιθανότητα επέλευσης του ασφαλισμένου γεγονότος και της επακόλουθης ζημιάς. Ο κίνδυνος βασίζεται σε τυχαία γεγονότα και για το λόγο αυτό είναι απρόβλεπτος.

Ο πρωταρχικός κίνδυνος που πιθανόν να αντιμετωπίσει ο Όμιλος από τα ασφαλιστήρια συμβόλαια που έχει εκδώσει είναι η απόκλιση από τις αντίστοιχες εκτιμήσεις του πραγματικού αριθμού ζημιών, του χρόνου επέλευσής τους και του ύψους της αποζημίωσης. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί γιατί η συχνότητα και/ή η σφοδρότητα των ζημιών είναι μεγαλύτερες από τις εκτιμηθείσες. Ανάλογα με το ασφαλιστικό προϊόν, ο κίνδυνος αυτός επηρεάζεται από μεταβολές σε μακροοικονομικά μεγέθη, μεταβολές στη συμπεριφορά των ασφαλισμένων, μεταβολές στη δημόσια υγεία, από πανδημίες και καταστροφικά γεγονότα (σεισμούς, βιομηχανική καταστροφή, φωτιές, εξεγέρσεις, τρομοκρατία, κ.λπ.).

Η έκθεση στους παραπάνω κινδύνους μετριάζεται μέσω της διασποράς τους σε ένα πολυπληθές χαρτοφυλάκιο ασφαλιστηρίων συμβολαίων. Η διασπορά αυτή βελτιώνεται περαιτέρω μέσω της εφαρμογής επιλεκτικής πρακτικής ανάληψης των κινδύνων, κατάλληλης αντασφαλιστικής πολιτικής και εσωτερικών κανόνων λειτουργίας σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής διαχείρισης κινδύνου. Επιπλέον, η τιμολογιακή πολιτική βασίζεται σε παραδοχές και στατιστικές μελέτες, καθώς και στα εμπειρικά δεδομένα του Ομίλου, λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες τάσεις και τις τρέχουσες συνθήκες αγοράς.

Οι αντασφαλιστικές συμβάσεις διακρίνονται σε προαιρετικές, συμβατικές (αναλογικές και μη) και καταστροφικού τύπου (catastrophe reinsurance).

Ασφαλιστήρια συμβόλαια Ζωής

Τα ασφαλιστήρια συμβόλαια Ζωής που παρέχονται από τον Όμιλο περιλαμβάνουν ισόβια, μικτή, πρόσκαιρη ασφάλιση, πρόσκαιρη ασφάλιση με παροχή επιβίωσης, συνταξιοδοτικά προϊόντα, προϊόντα συνδεδεμένα με επενδύσεις (Unit-Linked) και συμπληρωματικές καλύψεις προσαρτημένες στα ασφαλιστήρια συμβόλαια ζωής.

Παραδοσιακά προϊόντα ασφάλισης Ζωής

Τα ασφαλιστήρια συμβόλαια Ζωής ασφαλίζουν γεγονότα τα οποία σχετίζονται με την ανθρώπινη ζωή (π.χ. θάνατο ή επιβίωση).

Οι παροχές συνίστανται είτε στην καταβολή ορισμένου χρηματικού ποσού εφάπαξ ή σε περιοδικές προσόδους είτε στην αποκατάσταση της συγκεκριμένης οικονομικής ζημιάς που προήλθε από την επέλευση του γεγονότος.

Οι κύριοι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθεται ο Όμιλος σχετικά με τα συμβόλαια Ζωής είναι οι ακόλουθοι:

- **Κίνδυνος θνησιμότητας:** ο κίνδυνος που προκύπτει λόγω διαφοροποίησης μεταξύ του πραγματικού αριθμού των θανάτων και του αναμενόμενου αριθμού τους.
- **Κίνδυνος επιβίωσης:** ο κίνδυνος που προκύπτει λόγω μεγαλύτερης της εκτιμηθείσας, διάρκειας ζωής των ασφαλισμένων.
- **Κίνδυνος επενδυτικής απόδοσης:** ο κίνδυνος που προκύπτει λόγω απόκλισης της πραγματικής απόδοσης έναντι της προσδοκώμενης.
- **Κίνδυνος εξόδων:** ο κίνδυνος που προκύπτει λόγω απόκλισης των πραγματικών εξόδων έναντι της σχετικής εκτίμησης.
- **Κίνδυνος ακυρωσιμότητας:** ο κίνδυνος που προκύπτει λόγω ακύρωσης ή εξαγοράς των ασφαλιστηρίων συμβολαίων.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Βασικές παραδοχές

Οι παραδοχές που χρησιμοποιούνται βασίζονται στα εμπειρικά δεδομένα του Ομίλου και στις τρέχουσες συνθήκες αγοράς. Οι ασφαλιστικές προβλέψεις κατά την ανάληψη των κινδύνων εκτιμώνται με βάση τις τιμές των παραμέτρων που ισχύουν κατά την έκδοσή τους (επικείμενοι θάνατοι, ακυρώσεις συμβολαίων, αποδόσεις επενδύσεων, διαχειριστικά έξοδα κ.α.). Συνεπώς, νέες εκτιμήσεις παράγονται σε κάθε ημερομηνία σύνταξης Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων για την επάρκεια των ασφαλιστικών αποθεμάτων κάτω από το πρίσμα της τρέχουσας εμπειρίας.

Οι θεμελιώδεις παραδοχές, στις οποίες οι ασφαλιστικές προβλέψεις επιδεικνύουν ιδιαίτερη ευαισθησία, είναι οι ακόλουθες:

- **Θνησιμότητα:** Για τη θνησιμότητα η ανάλυση βασίστηκε σε εμπειρικά δεδομένα δέκα ετών βάσει των οποίων αναπροσαρμόζονται οι πιο αναθεωρημένοι πίνακες θνησιμότητας της Ένωσης Αναλογιστών Ελλάδος (διαφορετικοί πίνακες ανά φύλο και τύπο ασφαλιστικού προγράμματος).
- **Απόδοση Επενδύσεων:** Οι αποδόσεις των επενδύσεων που επηρεάζουν το προσδοκώμενο επίπεδο μελλοντικών παροχών βασίζονται τόσο στις τρέχουσες αποδόσεις της αγοράς όσο και στις προβλέψεις μελλοντικών οικονομικών εξελίξεων.
- **Έξοδα:** Οι παραδοχές σχετικά με τα λειτουργικά έξοδα της Εταιρίας αντανακλούν τις εκτιμώμενες δαπάνες για τη διατήρηση/ ανανέωση και εξυπηρέτηση του εν ισχύ χαρτοφυλακίου. Το επίπεδο των εξόδων όπως έχουν διαμορφωθεί την 31 Δεκεμβρίου 2018 έχει θεωρηθεί αποδεκτό, προσαρμοσμένο με τον εκτιμώμενο πληθωρισμό όπου χρειάζεται.
- **Ποσοστά ακυρώσεων και εξαγορών:** Οι ακυρώσεις αφορούν στον τερματισμό των συμβολαίων λόγω μη καταβολής ασφαλίσεων. Οι εξαγορές αφορούν στον εθελούσιο τερματισμό των συμβολαίων από τους ασφαλισμένους. Για τη μελέτη της ακυρωσιμότητας η ανάλυση βασίστηκε στα ιστορικά δεδομένα με κατάλληλη κατηγοριοποίηση των προϊόντων, ούτως ώστε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προγραμμάτων να αντικατοπτρίζονται στις μελλοντικές εκτιμήσεις.
- **Συντελεστής προεξόφλησης:** Η εκτίμηση της επάρκειας των υποχρεώσεων στηρίζεται στην εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών. Οι μελλοντικές ταμειακές ροές προεξοφλούνται χρησιμοποιώντας την καμπύλη επιτοκίων άνευ κινδύνου προσαυξημένη κατά το περιθώριο πριμοδότησης περιορισμένης ρευστότητας (“illiquidity premium”) που προσδιορίζεται ως η διαφορά μεταξύ καμπύλης τρέχουσας απόδοσης ενός καλαθιού ομολόγων, αντιπροσωπευτικού ως προς τη διάρκεια των ασφαλιστικών υποχρεώσεων που καλύπτουν, και της καμπύλης επιτοκίων άνευ κινδύνου πλέον περιθωρίου κόστους συμβολαίου ανταλλαγής πιστωτικής αθέτησης (“credit default swap spread” – CDS). Κατά τη σύνθεση του καλαθιού ομολόγων, συμμετέχουν ισοβαρώς όλα τα ομόλογα που προκύπτουν στο δείγμα, βάσει κριτηρίων σχετικών με τα χαρακτηριστικά του αποθέματος, με εξαίρεση τα ομόλογα ελληνικού δημοσίου στα οποία εφαρμόζεται αυξημένο βάρος (“country bias”), το οποίο αντιστοιχεί στο μερίδιο ελληνικών περιουσιακών στοιχείων στο σύνολο χαρτοφυλακίου της Μητρικής.
- **Ποσοστό άσκησης δικαιώματος εξαγοράς στην έναρξη της συνταξιοδότησης:** Το ποσοστό των ασφαλισμένων ατομικών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων που επιλέγουν την καταβολή εφάπαξ ποσού (αξία εξαγοράς) αντί της καταβολής μηνιαίας σύνταξης, το οποίο εκτιμάται με βάση την εμπειρία της Εταιρίας.

Έλεγχος επάρκειας

Τα ασφαλιστικά προγράμματα του Κλάδου Ζωής ταξινομήθηκαν ανάλογα με τη φύση των αντίστοιχων καλύψεων σε τρεις κύριες κατηγορίες:

i. *Ατομικά παραδοσιακά προγράμματα (απλή ασφάλεια θανάτου, μικτή, συνταξιοδοτικό πρόγραμμα κ.α.):*

Ο έλεγχος βασίστηκε στην προβολή των μελλοντικών ταμειακών ροών χρησιμοποιώντας τρέχουσες υποθέσεις θνησιμότητας, ακυρωσιμότητας, επιτοκίου και εξόδων, για την προσδοκώμενη υπολειπόμενη διάρκεια των ασφαλιστηρίων συμβολαίων. Από την παραπάνω διαδικασία προέκυψε η ανάγκη σχηματισμού επιπλέον αποθέματος.

ii. *Ατομικά ασφαλιστήρια ζωής που συνδέονται με επενδύσεις (unit-linked):*

Αναλύθηκαν τόσο οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τις παραμέτρους (θνησιμότητα, ακυρωσιμότητα, έξοδα, επιτόκιο) όσο και αυτοί που σχετίζονται με την εγγυημένη παροχή στη λήξη των ασφαλιστηρίων συμβολαίων. Παρά την αύξηση που σημείωσαν οι τιμές των μεριδίων των συνδεδεμένων κεφαλαίων το τελευταίο έτος, εξακολουθεί να είναι αναγκαίος ο σχηματισμός επιπλέον αποθέματος για την κάλυψη των εγγυήσεων προς τους ασφαλισμένους.

iii. *Συνταξιούχοι που προέρχονται από ομαδικά συμβόλαια της μορφής DAF:*

Από την εφαρμογή ανάλογης μεθοδολογίας με τα ατομικά ασφαλιστήρια προέκυψε η ανάγκη επιπλέον αποθέματος για την κάλυψη του κινδύνου μακροβιότητας.

Ανάλυση ευαισθησίας

Η ανάλυση ευαισθησίας που απεικονίζεται παρακάτω πραγματοποιείται για τους παράγοντες εκείνους οι οποίοι θεωρούνται σημαντικοί (επιτόκιο προεξόφλησης και ποσοστά ακυρώσεων) αναφορικά με την επίπτωση που επιφέρει η μεταβολή τους στο σύνολο των προβλέψεων που έχουν καταχωρηθεί.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης ευαισθησίας αφορούν στις υποχρεώσεις που συνδέονται με το χαρτοφυλάκιο των παραδοσιακών ασφαλίσεων ζωής, τις παροχές προς τους συνταξιούχους που προέρχονται από ομαδικά προγράμματα DAF, καθώς και το χαρτοφυλάκιο συμβολαίων Unit Linked.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ανάλυση ευαισθησίας

2018	Μεταβολή Παραδοχών	Επιπτώσεις στις Υποχρεώσεις
Επιτόκιο Προεξόφλησης	+0,5%	(46)
	-0,5%	68
Ποσοστά Ακυρώσεων και Εξαγορών	Αύξηση κατά +10%	(7)
	Μείωση κατά -10%	8
Ρυθμός Θνησιμότητας	Αύξηση κατά +10%	(1)
	Μείωση κατά -10%	1
Εξοδα Διαχείρισης	Αύξηση κατά +10%	8

2017	Μεταβολή Παραδοχών	Επιπτώσεις στις Υποχρεώσεις
Επιτόκιο Προεξόφλησης	+0,5%	(51)
	-0,5%	55
Ποσοστά Ακυρώσεων και Εξαγορών	Αύξηση κατά +10%	(8)
	Μείωση κατά -10%	9
Ρυθμός Θνησιμότητας	Αύξηση κατά +10%	(2)
	Μείωση κατά -10%	2
Εξοδα Διαχείρισης	Αύξηση κατά +10%	5

Συμπληρωματικές καλύψεις σε συμβόλαια ασφάλισης Ζωής

Τα συμβόλαια Ζωής μπορεί να περιλαμβάνουν και συμπληρωματικές καλύψεις ασφάλισης ατυχημάτων και ασθενειών, καλύπτοντας τις συνέπειες της ανικανότητας ή την ανάγκη νοσηλείας εξαιτίας ατυχήματος ή και ασθένειας του ασφαλισμένου ή των εξαρτημένων μελών του.

Οι κύριοι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθεται ο Όμιλος σχετικά με τις συμπληρωματικές καλύψεις των συμβολαίων Ζωής είναι οι ακόλουθοι:

- *Κίνδυνος νοσηρότητας:* ο κίνδυνος που προκύπτει λόγω διαφοροποίησης του κόστους αποζημιώσεων που σχετίζονται με νοσοκομειακές καλύψεις έναντι του εκτιμηθέντος κόστους.
- *Κίνδυνος εξόδων:* ο κίνδυνος που προκύπτει λόγω απόκλισης των πραγματικών εξόδων έναντι της σχετικής εκτίμησης.
- *Κίνδυνος ακυρωσιμότητας:* ο κίνδυνος που προκύπτει λόγω ακύρωσης ή εξαγοράς των ασφαλιστηρίων συμβολαίων.

Βασικές παραδοχές

Οι θεμελιώδεις παραδοχές (πέραν αυτών που αφορούν στην ακυρωσιμότητα, στα έξοδα και τα επιτόκια προεξόφλησης), στις οποίες οι ασφαλιστικές προβλέψεις επιδεικνύουν ιδιαίτερη ευαισθησία, είναι οι ακόλουθες:

- *Νοσηρότητα:* Η συχνότητα και σφοδρότητα νοσηλείας καθώς και η εξέλιξή τους ανά ηλικία και τύπο κάλυψης που προέρχονται από την ιστορική εμπειρία.
- *Ανικανότητα:* Τα ποσοστά ανικανότητας για τις συμπληρωματικές καλύψεις ζωής με παροχές σε περίπτωση ανικανότητας του ασφαλισμένου, βασίζονται κυρίως στα αντίστοιχα ποσοστά των εν ενεργεία αντασφαλιστικών συμβάσεων.

Έλεγχος επάρκειας

Τα ασφαλιστικά προγράμματα του Κλάδου Ζωής ταξινομήθηκαν ανάλογα με τη φύση των αντίστοιχων καλύψεων σε δύο κύριες κατηγορίες:

i. Συμπληρωματικές καλύψεις εξόδων νοσοκομειακής περίθαλψης:

Για τη διενέργεια του ελέγχου λήφθηκαν υπόψη οι τρέχουσες εκτιμήσεις για το επιτόκιο προεξόφλησης, τους δείκτες νοσηρότητας, τον ιατρικό πληθωρισμό των αποζημιώσεων, την ακυρωσιμότητα των συμβολαίων, τα έξοδα και την ετήσια αύξηση των ασφαλιστρών. Από την παραπάνω διαδικασία δεν προέκυψε η ανάγκη σχηματισμού επιπλέον αποθέματος.

ii. Λοιπές συμπληρωματικές καλύψεις:

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Για τον έλεγχο επάρκειας λήφθηκαν υπόψη οι τρέχουσες εκτιμήσεις για το επιτόκιο προεξόφλησης, τους δείκτες ανικανότητας, την ακυρωσιμότητα των συμβολαίων και τα έξοδα. Από τον έλεγχο προέκυψε η ανάγκη σχηματισμού επιπλέον αποθέματος.

Για τα ατομικά προγράμματα νοσοκομειακής περίθαλψης ο έλεγχος επάρκειας βασίζεται στην εκτίμηση της παρούσας αξίας των χρηματοροών του χαρτοφυλακίου. Για την ημερομηνία αναφοράς η εκτίμηση αυτή δεν υπερβαίνει το απόθεμα μη δεδουλευμένων ασφαλιστρών που έχει καταχωρηθεί και δεν σχηματίζεται επιπλέον τεχνική πρόβλεψη.

Ανάλυση ευαισθησίας

Στον επόμενο πίνακα απεικονίζεται η επίπτωση που θα είχε στο τελικό αποτέλεσμα η μεταβολή των κύριων παραμέτρων (επιτόκιο προεξόφλησης, ποσοστά ακυρώσεων και ποσοστά νοσηρότητας) που επηρεάζουν το ύψος των τεχνικών αποθεμάτων του συγκεκριμένου χαρτοφυλακίου.

Ανάλυση ευαισθησίας

2018	Μεταβολή Παραδοχών	Επιπτώσεις στις Υποχρεώσεις
Επιτόκιο Προεξόφλησης	+0,5%	-
	-0,5%	-
Ποσοστά Ακυρώσεων και Εξαγορών	Αύξηση κατά +10%	-
	Μείωση κατά -10%	-
Ποσοστά Νοσηρότητας	Αύξηση κατά +5%	30
	Μείωση κατά -5%	-

2017	Μεταβολή Παραδοχών	Επιπτώσεις στις Υποχρεώσεις
Επιτόκιο Προεξόφλησης	+0,5%	-
	-0,5%	-
Ποσοστά Ακυρώσεων και Εξαγορών	Αύξηση κατά +10%	-
	Μείωση κατά -10%	-
Ποσοστά Νοσηρότητας	Αύξηση κατά +5%	21
	Μείωση κατά -5%	-

170

Γενικές ασφαλίσεις

Τα προσφερόμενα προϊόντα καλύπτουν όλο το εύρος των γενικών ασφαλίσεων για κάλυψη προσωπικών, εμπορικών και βιομηχανικών κινδύνων που σχετίζονται με την απώλεια περιουσίας και την αστική ευθύνη έναντι τρίτων.

Η έκθεση στους παραπάνω κινδύνους μετριάζεται μέσω της διασποράς τους σε ένα πολυπληθές χαρτοφυλάκιο. Η διασπορά αυτή βελτιώνεται περαιτέρω μέσω της εφαρμογής επιλεκτικής πρακτικής αποδοχής των κινδύνων, κατάλληλης αντασφαλιστικής κάλυψης και εσωτερικών κανόνων λειτουργίας σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής διαχείρισης κινδύνου. Επιπλέον, η τιμολόγηση των προγραμμάτων βασίζεται σε εμπειρία του παρελθόντος, λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες τάσεις και τις τρέχουσες συνθήκες αγοράς.

Για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων κινδύνων που σχετίζονται με πλήθος ζημιών και αντίστοιχων καταβολών αποζημιώσεων πέραν των αναμενόμενων μεγεθών, εφαρμόζονται κατάλληλες πρακτικές πρόληψης σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας του Ομίλου:

Διαδικασία ανάληψης κινδύνων («underwriting»): Τα κριτήρια αποδοχής για όλους τους κλάδους ασφάλισης είναι τέτοια που εξασφαλίζουν τη γεωγραφική διασπορά των κινδύνων και την κατανομή τους σε διαφορετικούς τομείς δραστηριότητας. Επιπλέον, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, επιβάλλονται ανώτατα όρια κάλυψης και εκπιπτόμενα, που μειώνουν την ευθύνη του Ομίλου. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις οι ασφαλιστικές συμβάσεις περιλαμβάνουν εξαιρέσεις κάλυψης κινδύνων των οποίων, τόσο ο χρόνος επέλευσης, όσο και οι οικονομικές συνέπειες, είναι δύσκολο να εκτιμηθούν (οι κίνδυνοι αυτοί είναι κυρίως αστικής ευθύνης ή περιβαλλοντικοί κίνδυνοι με δυσδιάκριτα αιτιογόνα γεγονότα και προσαγωγή ευθυνών).

Διαχείριση αποζημιώσεων: Η πολιτική διαχείρισης των ζημιών αποσκοπεί στην όσο το δυνατόν ταχύτερη καταβολή της αποζημίωσης και την αποφυγή φαινομένων εξαπάτησης του Ομίλου με ατυχήματα προκαλούμενα από δόλο. Αυτό επιτυγχάνεται με τη χρησιμοποίηση σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων, αξιόπιστων διαδικασιών πραγματογνωμοσύνης και την επάνδρωση των αρμοδίων τμημάτων με ανθρώπινο δυναμικό με τις τεχνικές γνώσεις και την ηθική ακεραιότητα που απαιτούνται.

Προβλέψεις εκκρεμών αποζημιώσεων: Πέραν από την κατά περίπτωση εκτίμηση των προβλεπόμενων ποσών αποζημίωσης, εφαρμόζονται αναλογιστικές και στατιστικές τεχνικές που αποσκοπούν σε μια ασφαλέστερη συνολική εκτίμηση των μελλοντικών υποχρεώσεων και το σχηματισμό επαρκών αποθεμάτων. Οι τεχνικές αυτές βασίζονται στη μελέτη των ιστορικών δεδομένων για τον προσδιορισμό του τελικού κόστους και σε υποθέσεις σχετικά με το μέσο κόστος αποζημίωσης, τον μελλοντικό πληθωρισμό, τις

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

μεταβολές των κανόνων του νομικού πλαισίου που εφαρμόζονται καθώς και στην κρίση των εμπειρογνομόνων. Η διαδικασία αυτή ενέχει σημαντικό βαθμό υποκειμενικότητας, ειδικότερα κατά την εκτίμηση του αποθέματος των αναγγελθεισών ζημιών στις περιπτώσεις σωματικών βλαβών, απώλειας ζωής, νομικών υποθέσεων και καταστροφής περιουσίας. Στη διαδικασία αυτή εντάσσεται και ο σχηματισμός αποθεμάτων για ζημιές που δεν έχουν γνωστοποιηθεί στις εταιρίες του Ομίλου μέχρι την ημερομηνία αποτίμησης.

Αντασφαλιστική πολιτική: Η επιλογή κατάλληλης αντασφαλιστικής κάλυψης ποικίλλει ανάλογα με τη φύση των αναλαμβανόμενων κινδύνων, την κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου για κάλυψη δυσμενών γεγονότων, συνυπολογίζοντας και το αντίστοιχο απαιτούμενο κόστος. Η δομή του τελικά επιλεγόμενου προγράμματος είναι τέτοια που να εξασφαλίζει κάλυψη για ασυνήθιστα μεγάλο πλήθος ζημιών ή μεμονωμένων αποζημιώσεων που αποκλίνουν σημαντικά από τα προσδοκώμενα μέσα μεγέθη. Ιδιαίτερη ευαισθησία επιδεικνύεται στην κάλυψη καταστροφικών φυσικών φαινομένων, κυρίως σεισμού, επιλέγοντας προγράμματα κάλυψης γεγονότων με πολύ μικρή πιθανότητα να συμβούν.

Έλεγχος επάρκειας

Έλεγχος επάρκειας των τεχνικών προβλέψεων διενεργείται σε όλους τους Κλάδους. Ειδικά για τον Κλάδο Αυτοκινήτων (τον μεγαλύτερο κλάδο βάσει ασφαλιστικών αποθεμάτων), επεξεργάστηκαν ιστορικά δεδομένα βάσει των αναλυτικών κινήσεων ανά περίπτωση ζημιάς, για κάθε έτος ατυχήματος μετά το 2000 και εφαρμόστηκαν οι κλασσικές μέθοδοι προβολής των συσσωρευμένων πληρωμών, των επισυμβασών ζημιών, του μέσου κόστους ζημιών, καθώς και η μεθοδολογία Bornhuetter-Ferguson. Τελικά τα αποτελέσματα της μεθόδου προβολής των επισυμβασών ζημιών επιλέχθηκαν για την εκτίμηση του τελικού κόστους για κάθε έτος ατυχήματος.

Πίνακες εξέλιξης κόστους αποζημιώσεων

Στους παρακάτω πίνακες απεικονίζεται η εξέλιξη του συνολικού κόστους αποζημιώσεων για καθένα έτος ζημιάς από το 2012 έως το 2018. Επιπρόσθετα εμφανίζονται τα σωρευτικά ποσά πληρωμών, ούτως ώστε να είναι ευδιάκριτος ο επιμερισμός του εκάστοτε συνολικού κόστους σε πληρωμές που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί και σε προβλέψεις μελλοντικών πληρωμών για τις ζημιές που βρίσκονται σε εκκρεμότητα. Για τα έτη πριν το 2012 απεικονίζεται, για λόγους συμφωνίας, το ποσό της τρέχουσας εκτίμησης για τα αποθέματα εκκρεμών ζημιών. Σημειώνεται ότι για την κάλυψη αστικής ευθύνης αυτοκινήτων καθώς και για τις ασφαλίσεις πυρός (που αποτελούν τους δύο μεγαλύτερους κλάδους) το επιπλέον απόθεμα που σχηματίζεται, πέραν των κατά περίπτωση προβλέψεων, ως αποτέλεσμα του ελέγχου επάρκειας που πραγματοποιείται, συμπεριλαμβάνεται στις εκτιμήσεις που απεικονίζονται.

Σημειώνεται ότι τα αποθέματα εκκρεμών ζημιών για τους δύο μεγαλύτερους κλάδους υπερβαίνει το 85% του συνολικού αποθέματος εκκρεμών ζημιών για τις γενικές ασφαλίσεις.

Εξέλιξη ζημιών κλάδου αστικής ευθύνης αυτοκινήτου

Έτος ζημιάς	Απόθεμα προ του 2012	Όμιλος							Σύνολο αποθεμάτων	
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018		
Έτος ζημιάς	-	82	64	61	50	48	40	45	-	
Μετά ένα έτος	-	83	63	53	52	46	50	-	-	
Μετά δύο έτη	-	82	62	52	51	48	-	-	-	
Μετά τρία έτη	-	82	61	54	51	-	-	-	-	
Μετά τέσσερα έτη	-	83	64	53	-	-	-	-	-	
Μετά πέντε έτη	-	76	57	-	-	-	-	-	-	
Μετά έξι έτη	-	65	-	-	-	-	-	-	-	
Εκτίμηση συνολικού κόστους αποζημιώσεων	-	65	57	53	51	48	50	45	-	
Έτος ζημιάς	-	(21)	(16)	(12)	(11)	(11)	(10)	(10)	-	
Μετά ένα έτος	-	(33)	(24)	(21)	(18)	(20)	(17)	-	-	
Μετά δύο έτη	-	(38)	(28)	(23)	(21)	(22)	-	-	-	
Μετά τρία έτη	-	(44)	(31)	(26)	(23)	-	-	-	-	
Μετά τέσσερα έτη	-	(47)	(33)	(29)	-	-	-	-	-	
Μετά πέντε έτη	-	(51)	(37)	-	-	-	-	-	-	
Μετά έξι έτη	-	(53)	-	-	-	-	-	-	-	
Σωρευμένες πληρωθείσες αποζημιώσεις	-	(53)	(37)	(29)	(23)	(22)	(17)	(10)	-	
Συνολικό απόθεμα εκκρεμών ζημιών	71	12	20	24	28	26	33	35	249	

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Εξέλιξη ζημιών κλάδου πυρός

Όμιλος

Έτος ζημιάς	Απόθεμα προ του 2012	2012-2018							Σύνολο αποθεμάτων
		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Έτος ζημιάς	-	16	10	15	36	17	14	14	-
Μετά ένα έτος	-	15	9	13	34	21	22	-	-
Μετά δύο έτη	-	14	9	20	14	22	-	-	-
Μετά τρία έτη	-	14	9	32	14	-	-	-	-
Μετά τέσσερα έτη	-	13	8	31	-	-	-	-	-
Μετά πέντε έτη	-	19	8	-	-	-	-	-	-
Μετά έξι έτη	-	19	-	-	-	-	-	-	-
Εκτίμηση συνολικού κόστους αποζημιώσεων	-	19	8	31	14	22	22	14	-
Έτος ζημιάς	-	(5)	(3)	(6)	(5)	(12)	(3)	(9)	-
Μετά ένα έτος	-	(10)	(7)	(10)	(11)	(15)	(7)	-	-
Μετά δύο έτη	-	(10)	(7)	(11)	(11)	(18)	-	-	-
Μετά τρία έτη	-	(10)	(8)	(30)	(11)	-	-	-	-
Μετά τέσσερα έτη	-	(11)	(8)	(31)	-	-	-	-	-
Μετά πέντε έτη	-	(19)	(8)	-	-	-	-	-	-
Μετά έξι έτη	-	(19)	-	-	-	-	-	-	-
Σωρευμένες πληρωθείσες αποζημιώσεις	-	(19)	(8)	(31)	(11)	(18)	(7)	(9)	-
Συνολικό απόθεμα εκκρεμών ζημιών	5	-	-	-	3	4	15	5	32

172

4.7 Κεφαλαιακή επάρκεια

Τον Ιούνιο του 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρώπης, εξέδωσαν την Οδηγία 2013/36/ΕΕ και τον Κανονισμό (ΕΥ) 575/2013 (γνωστά ως CRD IV και CRR αντίστοιχα), μέσω των οποίων έγινε η ενσωμάτωση και προσαρμογή σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, των αλλαγών εκείνων που έχουν προταθεί από την Επιτροπή της Βασιλείας (Basel III). Η Οδηγία 2013/36/ΕΕ ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον Ν.4261/2014, ενώ ο Κανονισμός (ΕΥ) 575/2013 είναι άμεσα εφαρμόσιμος σε όλα τα κράτη μέλη από την 1 Ιανουαρίου 2014, λαμβάνοντας υπόψη ότι ορισμένες διατάξεις της CRD IV θα εφαρμοστούν σταδιακά κυρίως μεταξύ 2014 με 2019.

Ο Κανονισμός (ΕΥ) 575/2013 ορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων (Απαιτήσεις Πυλώνα Ι) και η Οδηγία 2013/36/ΕΕ ορίζει τις συνδυασμένες απαιτήσεις αποθέματος ασφαλείας για τα ευρωπαϊκά πιστωτικά ιδρύματα. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 97 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, οι Εποπτικές Αρχές διενεργούν σε τακτική βάση Εποπτικό Έλεγχο και τη Διαδικασία Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process "SREP"), με σκοπό την αξιολόγηση και μέτρηση των κινδύνων που δεν καλύπτονται, ή δεν είναι πλήρως καλυμμένοι σύμφωνα με τον Πυλώνα Ι και τον ορισμό πρόσθετων απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων και ρευστότητας (Απαιτήσεις Πυλώνα ΙΙ). Η άσκηση SREP διενεργείται υπό την εποπτεία της ΕΚΤ και η απόφαση για τις πρόσθετες απαιτήσεις είναι προσαρμοσμένη στο ατομικό προφίλ της κάθε τράπεζας.

Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για το 2019 και το 2018 του Πυλώνα Ι & ΙΙ για τον Όμιλο:

	Κεφαλαιακές Απαιτήσεις Κεφαλαίου κοινών μετοχών κατηγορίας 1		Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις	
	2019	2018	2019	2018
Πυλώνας Ι	4,5%	4,5%	8,0%	8,0%
Πυλώνας ΙΙ	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Απόθεμα ασφαλείας διατήρησης κεφαλαίου	2,5%	1,875%	2,5%	1,875%
Απόθεμα ασφαλείας Ο-SII	0,25%	0,00%	0,25%	0,00%
Σύνολο	10,25%	9,375%	13,75%	12,875%

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου και της Τράπεζας, σύμφωνα με τις μεταβατικές διατάξεις της CRD IV, παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	16,1%	17,0%	16,5%	16,8%
Δείκτης βασικών ιδίων κεφαλαίων (Tier I)	16,1%	17,0%	16,5%	16,8%
Συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	16,2%	17,0%	16,7%	16,9%

Νόμος περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων

Το άρθρο 27Α του Ν.4172/2013, όπως ισχύει, περί αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων («ΑΦΑ»), επιτρέπει υπό προϋποθέσεις, στα Πιστωτικά Ιδρύματα από το 2017 και μετά, να μετατρέψουν τις ΑΦΑ προερχόμενες από: (α) τις ζημίες του Private Sector Initiative ("PSI"), (β) σωρευμένες προβλέψεις έναντι πιστωτικού κινδύνου που έχουν αναγνωρισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, (γ) από ζημίες από οριστικές διαγραφές ή από πωλήσεις δανείων και (δ) λογιστικές διαγραφές, οι οποίες τελικά θα οδηγήσουν σε οριστικές διαγραφές και ζημίες από πώληση, σε απαίτηση (Tax Credit) έναντι του Ελληνικού Δημόσιου. Οι κατηγορίες (γ) και (δ) ανωτέρω προστέθηκαν με τον Ν.4465/2017, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 29 Μαρτίου 2017. Ο Ν.4465/2017 θεσπίζει ότι οι Φορολογικές Πιστώσεις δεν μπορούν να υπερβούν τον φόρο που αντιστοιχούσε στις σωρευμένες προβλέψεις που είχαν αναγνωρισθεί έως τις 30 Ιουνίου 2015, μείον: (α) κάθε οριστική και εκκαθαρισμένη Φορολογική πίστωση σε περίπτωση που σε μία χρήση προέκυψε λογιστική ζημία, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 27Α και η οποία αφορά την ανωτέρω σωρευμένη πρόβλεψη, (β) το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί σε οποιοδήποτε μεταγενέστερες ειδικές προβλέψεις, οι οποίες αφορούν τις ανωτέρω σωρευμένες προβλέψεις και (γ) το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί στην ετήσια απόσβεση της χρεωστικής διαφοράς η οποία αφορά τις ανωτέρω προβλέψεις και λοιπές εν γένει ζημίες λόγω πιστωτικού κινδύνου.

Βασική προϋπόθεση για την μετατροπή των ΑΦΑ σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο είναι η ύπαρξη λογιστικής ζημίας, σε ατομική βάση, της αντίστοιχης χρήσης, ξεκινώντας από την οικονομική χρήση 2016 και μετά. Το ποσό της οριστικής και εκκαθαρισμένης απαίτησης θα προσδιορίζεται διά του πολλαπλασιασμού του συνολικού ποσού των ΑΦΑ με το ποσοστό που αντιπροσωπεύει η λογιστική, μετά από φόρους, ζημία χρήσης στο σύνολο των ιδίων κεφαλαίων, όπως αυτά εμφανίζονται στις εκάστοτε ετήσιες ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις, μη συμπεριλαμβανομένης σε αυτά της λογιστικής ζημίας χρήσης. Η οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο θα μετατρέπεται την επόμενη χρήση σε σχέση με την χρήση που εμφανίστηκαν οι λογιστικές ζημίες. Η απαίτηση μπορεί να συμψηφίζεται με τον φόρο εισοδήματος. Το μη συμψηφιζόμενο μέρος αναγνωρίζεται άμεσα ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο. Η Τράπεζα υποχρεούται στην έκδοση δικαιωμάτων μετατροπής υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου αξίας ίσης με το 100% του ποσού της απαίτησης από το Ελληνικό Δημόσιο και στο σχηματισμό ισόποσου ειδικού αποθεματικού προοριζόμενο αποκλειστικά για την αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου. Οι κοινοί μέτοχοι θα έχουν δικαίωμα προτίμησης επί των ανωτέρω δικαιωμάτων μετατροπής. Το εν λόγω αποθεματικό θα κεφαλαιοποιηθεί και θα εκδοθούν κοινές μετοχές υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Ο νόμος επιτρέπει στα Πιστωτικά Ιδρύματα να αντιμετωπίζουν τις συγκεκριμένες ΑΦΑ ως «μη βασιζόμενες στη μελλοντική κερδοφορία» σύμφωνα με τις διατάξεις της CRD IV, με αποτέλεσμα να μην αφαιρούνται από τον δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών κατηγορίας 1 (CET1) και συνεπώς να βελτιώνουν την κεφαλαιακή τους θέση.

Επιπρόσθετα, ο Ν.4465/2017 τροποποίησε το άρθρο 27 «Μεταφορά ζημιών», εισάγοντας περίοδο απόσβεσης 20 ετών για ζημίες που προέρχονται από διαγραφές δανείων ως συνέπεια διακανονισμού ή ρύθμισης και για οριστικές ζημίες που απορρέουν από πωλήσεις δανείων.

Την 7 Νοεμβρίου 2014 η Έκτακτη Γενική Συνέλευση αποφάσισε την ένταξη της Τράπεζας στις διατάξεις του ανωτέρω νόμου. Η έξοδος της Τράπεζας από τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου προϋποθέτει την έγκριση των εποπτικών αρχών και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το ποσό των ΑΦΑ που θα ήταν δυνατό να μετατραπεί ως απαίτηση από το Ελληνικό Δημόσιο σύμφωνα με τις διατάξεις του ανωτέρω Νόμου ήταν €4,6 δισ. (2017: €4,7 δισ.). Στη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018 δεν ικανοποιήθηκαν τα κριτήρια για τα δικαιώματα μετατροπής και ως εκ τούτου δεν θα υπάρξει έκδοση δικαιωμάτων μετατροπής το 2019.

2018 Stress Test

Την 31 Ιανουαρίου 2018 η ΕΚΤ ξεκίνησε την άσκηση προσομοίωσης (2018 Stress test) για τις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες (Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και Τράπεζα Πειραιώς) με τη δημοσίευση των μακροοικονομικών σεναρίων που θα χρησιμοποιήσουν οι τράπεζες. Η άσκηση προσομοίωσης των τεσσάρων συστημικών ελληνικών τραπεζών διεξήχθη βάσει ενός επιταχυνόμενου χρονοδιαγράμματος σε σύγκριση με τις άλλες τράπεζες που συμμετέχουν στην εν λόγω άσκηση, προκειμένου να καταστεί δυνατή η δημοσίευση των αποτελεσμάτων των ελληνικών τραπεζών πριν από τη λήξη του Τρίτου Προγράμματος (Αύγουστος 2018), ακολουθώντας όμως την ίδια προσέγγιση και μεθοδολογία της ΕΒΑ που ισχύουν για τις άλλες τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης για τις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες ανακοινώθηκαν από το Εποπτικό Συμβούλιο της ΕΚΤ στις 5 Μαΐου 2018 και έδειξαν ότι στο δυσμενές σενάριο, η μέση μείωση του CET1 κεφαλαίου ήταν 9

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ποσοστιαίες μονάδες, που ισοδυναμεί με €15,5 δισ. για τις τέσσερις συστηματικές ελληνικές τράπεζες. Τα αποτελέσματα για τις υπόλοιπες τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημοσιεύθηκαν την 2 Νοεμβρίου 2018.

Η Τράπεζα διενήργησε την άσκηση προσομοίωσης χρησιμοποιώντας την μεθοδολογία, τις παραμέτρους, τα μακροοικονομικά σενάρια και τις αυστηρές παραδοχές όπως παρασχέθηκαν από την ΕΒΑ και την ΕΚΤ, καθώς και πρόσθετες οδηγίες και σημειώσεις όπως δημοσιεύθηκαν ή / και αναμεταδόθηκαν μέσω επίσημων διαύλων επικοινωνίας. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, η επίδραση του δυσμενούς σεναρίου της άσκησης ανήλθε σε 9,6 ποσοστιαίες μονάδες, με το δείκτη CET1 να μειώνεται σε 6,9% το 2020, συμπεριλαμβανομένης της επίδρασης του ΔΠΧΑ 9 κατά -70 μονάδες βάσης (“μ.β.”) μετά την 1 Ιανουαρίου 2018, καθώς και της επίδρασης της CRD IV κατά -20 μ.β. Σύμφωνα με το βασικό σενάριο, ο δείκτης CET1 μειώνεται κατά 50 μ.β. φθάνοντας στο 16,0% το 2020. Σε συνέχεια της επικοινωνίας με τους επόπτες, η Τράπεζα ενημερώθηκε ότι το Εποπτικό Συμβούλιο του SSM αξιολόγησε το αποτέλεσμα της άσκησης, καθώς επίσης και άλλους παράγοντες, και κατέληξε ότι δεν προκύπτει κεφαλαιακό έλλειμμα ή ανάγκη για κατάρτιση πλάνου κεφαλαιακής ενίσχυσης σαν αποτέλεσμα της άσκησης.

Τα αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης ενσωματώθηκαν στο SREP του 2018, δοκιμάζοντας τα κεφαλαιακά σχέδια των τραπεζών και διαμορφώνοντας σε σχετικά αποτελέσματα των εποπτικών ελέγχων. Επίσης, η άσκηση προσομοίωσης αποσκοπεί στην αύξηση της διαφάνειας για την πληροφόρηση, ώστε οι αγορές να μπορούν να συγκρίνουν και να αξιολογούν σε συνεχή βάση την ανθεκτικότητα των τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.8 Εύλογες αξίες χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού

α. Χρηματοοικονομικά μέσα μη αποτιμημένα στην εύλογη αξία

Ο ακόλουθος πίνακας συνοψίζει τη λογιστική και την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων που δεν καταχωρούνται στην εύλογη αξία στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας και για τα οποία η εύλογη αξία διαφέρει σημαντικά από τη λογιστική αξία.

Χρηματοοικονομικά μέσα που δεν επιμετρώνται σε εύλογη αξία - Όμιλος

	Λογιστική αξία		Εύλογη αξία		
	31.12.2018	31.12.2018	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία					
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	30.001	29.273	-	-	29.273
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε αποσβεσμένο κόστος	1.872	1.253	465	315	473
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις					
Υποχρεώσεις προς πελάτες	41.984	42.040	28.676	13.363	-
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	1.146	1.164	-	1.164	-
Λουπές δανειακές υποχρεώσεις	268	268	-	268	-

	Λογιστική αξία		Εύλογη αξία		
	31.12.2017	31.12.2017	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία					
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	37.941	36.345	-	-	36.345
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διακρατούμενο μέχρι τη λήξη	696	711	365	335	10
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - δάνεια και απαιτήσεις	2.222	1.787	-	1.266	521
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις					
Υποχρεώσεις προς πελάτες	39.399	39.446	27.441	12.005	-
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	1.026	1.041	-	1.041	-
Λουπές δανειακές υποχρεώσεις	171	171	-	171	-

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Χρηματοοικονομικά μέσα που δεν επιμετρώνται σε εύλογη αξία - Τράπεζα

	Λογιστική αξία	Εύλογη αξία	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3
	31.12.2018	31.12.2018			
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία					
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	28.970	28.242	-	-	28.242
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε αποσβεσμένο κόστος	1.752	1.134	465	195	473
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις					
Υποχρεώσεις προς πελάτες	41.206	41.262	28.625	12.638	-
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	847	866	-	866	-

	Λογιστική αξία	Εύλογη αξία	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3
	31.12.2017	31.12.2017			
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία					
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	36.248	34.652	-	-	34.652
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διακρατούμενο μέχρι τη λήξη	681	695	365	320	10
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - δάνεια και απαιτήσεις	2.099	1.663	-	1.142	521
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις					
Υποχρεώσεις προς πελάτες	37.983	38.029	27.160	10.869	-
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	742	757	-	757	-

Οι ακόλουθες μέθοδοι και παραδοχές χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της εύλογης αξίας των ανωτέρω χρηματοοικονομικών μέσων στις 31 Δεκεμβρίου 2018 και 31 Δεκεμβρίου 2017:

Η λογιστική αξία του ταμείου και των διαθεσίμων με τις κεντρικές τράπεζες, των απαιτήσεων κατά και των υποχρεώσεων προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως και των δεδουλευμένων τόκων, προσεγγίζει την εύλογη αξία τους.

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών: Η εκτίμηση της εύλογης αξίας των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών διενεργείται με τη χρήση μοντέλων προεξόφλησης χρηματοροών. Τα προεξοφλητικά επιτόκια βασίζονται στα τρέχοντα επιτόκια της αγοράς που προσφέρονται για χρηματοοικονομικά μέσα με παρόμοιους όρους σε δανειολήπτες με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου.

Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε αποσβεσμένο κόστος: Η εύλογη αξία των χρεογράφων που επιμετρώνται σε αποσβεσμένο κόστος υπολογίζεται με τη χρήση τιμών αγοράς ή με τη χρήση μοντέλων προεξόφλησης χρηματοροών που βασίζονται σε τρέχοντα επιτόκια της αγοράς για χρεόγραφα με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου.

Υποχρεώσεις προς πελάτες: Η εύλογη αξία καταθέσεων άμεσης ζήτησης και καταθέσεων χωρίς προκαθορισμένη ημερομηνία λήξης προσδιορίζεται ως το πληρωτέο ποσό κατά την ημερομηνία ισολογισμού. Η εύλογη αξία των προθεσμιακών καταθέσεων εκτιμάται με τη χρήση μοντέλων προεξόφλησης χρηματοροών, βάσει επιτοκίων αγοράς για αντίστοιχα προϊόντα με παρόμοιες ημερομηνίες λήξης.

Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους: Η εύλογη αξία των υποχρεώσεων από πιστωτικούς τίτλους εκτιμάται βάσει τιμών αγοράς, ή σε περίπτωση που δεν υπάρχουν, με τη χρήση μοντέλων προεξόφλησης χρηματοροών βάσει επιτοκίων αγοράς για πιστωτικούς τίτλους αντίστοιχης διάρκειας και με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου.

Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις: Η εύλογη αξία των λοιπών δανειακών υποχρεώσεων υπολογίζεται βάσει τιμών αγοράς ή με τη χρήση μοντέλων προεξόφλησης χρηματοροών βάσει των προσαυξημένων επιτοκίων του υφιστάμενου κόστους δανεισμού του Ομίλου για αντίστοιχες συμβάσεις.

β. Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται σε εύλογη αξία

Οι ακόλουθοι πίνακες συνοψίζουν την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων που επιμετρώνται σε εύλογη αξία, ανά Επίπεδο επιμέτρησης και παρουσιάζονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας, την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 31 Δεκεμβρίου 2017:

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται σε εύλογη αξία - Όμιλος
31 Δεκεμβρίου 2018

Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο σε εύλογη αξία
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	375	675	-	1.050
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	156	3.287	159	3.602
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	30	3.753	8	3.791
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	827	1.693	48	2.568
Σύνολο	1.388	9.408	215	11.011

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

Υποχρεώσεις προς πελάτες που έχουν προσδιοριστεί σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	1.043	-	1.043
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	12	2.115	4	2.131
Σύνολο	12	3.158	4	3.174

31 Δεκεμβρίου 2017

Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο σε εύλογη αξία
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	304	1.489	-	1.793
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	27	3.629	25	3.681
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διαθέσιμο προς πώληση	93	732	8	833
Σύνολο	424	5.850	33	6.307

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

Υποχρεώσεις προς πελάτες που έχουν προσδιοριστεί σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	866	-	866
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	-	3.781	17	3.798
Σύνολο	-	4.647	17	4.664

176

Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται σε εύλογη αξία - Τράπεζα
31 Δεκεμβρίου 2018

Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο σε εύλογη αξία
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	368	675	-	1.043
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	152	3.287	159	3.598
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	30	3.753	8	3.791
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	827	1.612	48	2.487
Σύνολο	1.377	9.327	215	10.919

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

Υποχρεώσεις προς πελάτες που έχουν προσδιοριστεί σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	1.043	-	1.043
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	12	2.115	4	2.131
Σύνολο	12	3.158	4	3.174

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2017

Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση			Σύνολο σε
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	εύλογη αξία
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	284	1.489	-	1.773
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	27	3.629	17	3.673
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διαθέσιμο προς πώληση	89	548	8	645
Σύνολο	400	5.666	25	6.091
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις				
Υποχρεώσεις προς πελάτες που έχουν προσδιοριστεί σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	866	-	866
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	-	3.781	17	3.798
Σύνολο	-	4.647	17	4.664

Οι ακόλουθοι πίνακες συνοψίζουν την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που έχουν καταχωρηθεί ως στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας και επιμετρώνται στην εύλογη αξία, στις 31 Δεκεμβρίου 2018 και 31 Δεκεμβρίου 2017:

Δραστηριότητες προοριζόμενες προς πώληση - Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται σε εύλογη αξία - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2018

Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	3	61	-	64
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	-	1	-	1
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	1.016	993	6	2.015
Απαιτήσεις από ασφαλιστικές δραστηριότητες	151	119	-	270
Σύνολο	1.170	1.174	6	2.350

177

Δραστηριότητες προοριζόμενες προς πώληση - Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται σε εύλογη αξία - Τράπεζα

31 Δεκεμβρίου 2018

Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	50	-	50
Σύνολο	-	50	-	50

Δραστηριότητες προοριζόμενες προς πώληση - Χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται σε εύλογη αξία - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017

Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση

Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	Επιμέτρηση σε εύλογη αξία με βάση			
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Σύνολο
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	4	10	-	14
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	-	3	-	3
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διαθέσιμο προς πώληση	956	1.161	-	2.117
Απαιτήσεις από ασφαλιστικές δραστηριότητες	178	112	-	290
Σύνολο	1.138	1.286	-	2.424
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις				
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	-	1	-	1
Σύνολο	-	1	-	1

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Μεταφορές μεταξύ του Επιπέδου 1 και του Επιπέδου 2

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, δεν υπήρχαν μεταφορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων μεταξύ των Επιπέδων σύμφωνα με την πολιτική ιεράρχησης των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του Ομίλου.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017, συγκεκριμένα ομόλογα που έχουν εκδοθεί από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας και περιλαμβάνονται στην κατηγορία Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, για τα οποία ο Όμιλος έκρινε ότι δεν πληρούσαν κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 τα κριτήρια ρευστότητας και εμπορευσιμότητας του Επιπέδου 1 που έχει θεσπίσει, έχουν μεταφερθεί από το Επίπεδο 1 στο Επίπεδο 2, σύμφωνα με την πολιτική του Ομίλου για την ιεραρχία εύλογης αξίας. Η λογιστική αξία των ομολόγων που μεταφέρθηκαν κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 ήταν €3 εκατ.

Για όλες τις μεταφορές χρηματοοικονομικών στοιχείων μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων, γίνεται η παραδοχή ότι λαμβάνουν χώρα στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς.

Χρηματοοικονομικά μέσα του Επιπέδου 3

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 3 στις 31 Δεκεμβρίου 2018 και 31 Δεκεμβρίου 2017 περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα που αποτιμώνται με μοντέλα αποτίμησης, στα οποία χρησιμοποιούνται σημαντικά, μη παρατηρήσιμα δεδομένα και περιλαμβάνουν προϊόντα τα οποία βασίζονται στη συσχέτιση μεταξύ διαφόρων δεικτών επιτοκίων. Επίσης, περιλαμβάνουν παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα των οποίων η τεκμαρτή μεταβλητότητα αντυπροσωπεί μια σημαντική παράμετρο του μοντέλου αποτίμησης, καθώς και παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα για τα οποία η αποτίμηση πιστωτικού κινδύνου (CVA) εκτιμήθηκε βάσει σημαντικών, μη παρατηρήσιμων δεδομένων και το ποσό που αντιστοιχεί στο CVA είναι σημαντικό σε σχέση με το σύνολο της εύλογης αξίας του παραγώγου.
- Χρεόγραφα που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, για τα οποία τα μοντέλα που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση της εύλογης αξίας τους βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα περιθώρια πιστωτικού κινδύνου ή για τα οποία χρησιμοποιήθηκαν τιμές από τους εκδότες των χρεογράφων. Επίσης, περιλαμβάνουν δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, τα οποία αποτιμώνται μέσω της μεθόδου προεξόφλησης ταμειακών ροών και περιλαμβάνουν μη παρατηρήσιμα στην αγορά περιθώρια πιστωτικού κινδύνου.
- Συμμετοχικούς τίτλους σε εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων, μη εισηγμένους σε χρηματιστηριακή αγορά. Η εύλογη αξία τους εκτιμάται βάσει μοντέλων προσεγγίσεων εισοδήματος ή αγοράς, όπου οι βασικές παράμετροι που χρησιμοποιούνται δεν είναι παρατηρήσιμες στην αγορά.

Ο πίνακας κατωτέρω παρουσιάζει τη συμφωνία όλων των αποτιμήσεων του Επιπέδου 3 για την περίοδο που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2018 και 31 Δεκεμβρίου 2017, συμπεριλαμβανομένων των πραγματοποιηθέντων και μη-πραγματοποιηθέντων κερδών/(ζημιών), που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων και στην κατάσταση λοιπών συνολικών εσόδων.

178

Μεταφορές προς και από το Επίπεδο 3

Ο Όμιλος διενεργεί διεξοδική ανάλυση της κατηγοριοποίησης όλων των χρηματοοικονομικών στοιχείων σε τριμηνία βάση. Για τις περιόδους που έληξαν στις 31 Δεκεμβρίου 2018 και 31 Δεκεμβρίου 2017, οι μεταφορές από το Επίπεδο 2 στο Επίπεδο 3 αφορούν σε παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα για τα οποία η προσαρμογή της εύλογης αξίας λόγω CVA είναι σημαντική σε σχέση με την εύλογη αξία τους.

Μεταβολή των χρηματοοικονομικών στοιχείων που επιμετρώνται βάσει Επιπέδου 3 - Όμιλος

	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διαθέσιμο προς πώληση	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ΕΑΜΛΣΕ	Υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	8	8	-	-
Επίπτωση λόγω του ΔΠΧΑ 9	-	(8)	24	185
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	8	-	24	185
Κέρδη/(ζημιές) στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων	5	-	-	4
Κέρδη/(ζημιές) στα Λοιπά Συνολικά Έσοδα	-	-	1	-
Προσθήκες	-	-	23	-
Πωλήσεις	-	-	-	(1)
Αποπληρωμές	(3)	-	-	(29)
Μεταφορά σε/(από) επίπεδο 3	(6)	-	-	-
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	4	-	48	159

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

	Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διαθέσιμο προς πώληση
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	8	12	9
Κέρδη/(ζημιές) στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων	-	(5)	(1)
Προσθήκες	-	3	-
Αποπληρωμές	(8)	-	-
Μεταφορά σε/(από) επίπεδο 3	-	(2)	-
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	-	8	8

Μεταβολή των χρηματοοικονομικών στοιχείων που επιμετρώνται βάσει Επιπέδου 3 - Τράπεζα

	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διαθέσιμο προς πώληση	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ΕΑΜΛΣΕ	Υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	-	8	-	-
Επίπτωση λόγω του ΔΠΧΑ 9	-	(8)	23	185
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	-	-	23	185
Κέρδη/(ζημιές) στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων	13	-	-	4
Κέρδη/(ζημιές) στα Λοιπά Συνολικά Έσοδα	-	-	1	-
Προσθήκες	-	-	24	-
Πωλήσεις	-	-	-	(1)
Αποπληρωμές	(3)	-	-	(29)
Μεταφορά σε/(από) επίπεδο 3	(6)	-	-	-
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	4	-	48	159

179

	Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διαθέσιμο προς πώληση
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	8	(3)	9
Κέρδη/(ζημιές) στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων	-	2	(1)
Προσθήκες	-	3	-
Αποπληρωμές	(8)	-	-
Μεταφορά σε/(από) επίπεδο 3	-	(2)	-
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	-	-	8

Για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2018, η μεταβολή των μη πραγματοποιημένων κερδών/(ζημιών), που περιλαμβάνεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, των χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία με μοντέλα αποτίμησης στα οποία χρησιμοποιήθηκαν σημαντικά μη άμεσα παρατηρήσιμα δεδομένα (Επίπεδο 3), αφορά στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων και στα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα, και ανέρχεται σε €3 εκατ. και €6 εκατ. αντίστοιχα, για τον Όμιλο και την Τράπεζα.

Για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2017, η μεταβολή των μη πραγματοποιημένων κερδών/(ζημιών), που περιλαμβάνεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, των χρηματοοικονομικών μέσων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία με μοντέλα αποτίμησης στα οποία χρησιμοποιήθηκαν σημαντικά μη άμεσα παρατηρήσιμα δεδομένα (Επίπεδο 3), αφορά στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων και στα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα, και ανέρχεται σε €(15) εκατ. σε επίπεδο Ομίλου και €(7) εκατ. σε επίπεδο Τράπεζας.

Διαδικασίες Αποτίμησης και Ελέγχου

Ο Όμιλος έχει θεσπίσει διάφορες διαδικασίες για να διασφαλίσει ότι η εύλογη αξία των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού υπολογίζονται σε λογική και δίκαιη βάση και έχει δημιουργήσει ένα κατάλληλο πλαίσιο ελέγχου ώστε να διασφαλίσει ότι οι εύλογες αξίες επικυρώνονται από μονάδες του Ομίλου που είναι ανεξάρτητες από τις μονάδες διαπραγματευτών που αναλαμβάνουν τον

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

αντίστοιχο κίνδυνο. Ο Όμιλος χρησιμοποιεί διάφορες πηγές δεδομένων για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών προϊόντων, οι οποίες αξιολογούνται μέσω εσωτερικών ανεξάρτητων διαδικασιών όπου αυτό είναι εφικτό.

Οι εύλογες αξίες των χρεωστικών τίτλων προσδιορίζονται είτε με αναφορά σε χρηματιστηριακές τιμές ενεργών αγορών ή με αναφορά σε προσφορά τιμών από εξωτερικούς διαπραγματευτές ή με αναφορά σε γενικούς παραδεκτά μοντέλα αποτίμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων που βασίζονται σε παρατηρήσιμα ή μη άμεσα παρατηρήσιμα δεδομένα, στις περιπτώσεις που οι δύο πρώτες μέθοδοι δεν είναι διαθέσιμες, καθώς επίσης με αναφορά σε σχετικές παραμέτρους της αγοράς, όπως επιτόκια, μεταβλητότητα δικαιωμάτων προαίρεσης, συναλλαγματικές ισοτιμίες κλπ.

Ο Όμιλος, ενδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις να χρησιμοποιεί τιμές προερχόμενες από τρίτους των χρηματοοικονομικών στοιχείων διενεργώντας διαδικασίες επικύρωσης των τιμών στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό, ή να χρησιμοποιεί τιμές με τις οποίες πραγματοποιήθηκαν οι τελευταίες συναλλαγές δεδομένης της αποτύπωσης ενεργού αγοράς ή παρόμοιων συναλλαγών ή άλλων δεδομένων παρατηρήσιμων στην αγορά. Όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία έχουν αποτιμηθεί με βάση τις παραπάνω μεθόδους, έχουν κατηγοριοποιηθεί στην χαμηλότερη βαθμίδα της ιεραρχίας της εύλογης αξίας (Επίπεδο 3).

Γενικότερα, οι εύλογες αξίες των χρεωστικών τίτλων του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένων και των σημαντικών παραδοχών στα μοντέλα αποτίμησης, ελέγχονται και επικυρώνονται από τις ανεξάρτητες μονάδες του Middle Office και της Διαχείρισης Κινδύνων, σε συστηματική βάση.

Η εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων προσδιορίζεται με βάση τεχνικές αποτίμησης οι οποίες περιλαμβάνουν μοντέλα προεξόφλησης ταμειακών ροών, μοντέλα υπολογισμού δικαιωμάτων προαίρεσης («option pricing models») ή άλλα κατάλληλα για την κάθε περίπτωση, ευρέως αποδεκτά μοντέλα αποτίμησης. Επαρκείς διαδικασίες ελέγχου έχουν θεσπιστεί για την επικύρωση αυτών των μοντέλων, σε συστηματική βάση. Οι μονάδες Διαχείρισης Κινδύνου και Middle Office παρέχουν το απαραίτητο ελεγκτικό πλαίσιο ώστε να διασφαλίζεται ότι οι τιμές των παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων είναι εύλογες και αντικατοπτρίζουν τις τρέχουσες οικονομικές συγκυρίες και τις συνθήκες της αγοράς. Επιπρόσθετα, οι αποτιμήσεις των εξωχρηματιστηριακών (over-the-counter) παραγώγων συγκρίνονται σε ημερήσια βάση με τις αντίστοιχες τιμές αντισυμβαλλομένων, στα πλαίσια της ημερήσιας διαδικασίας παροχής εξασφαλίσεων και διακανονισμού παραγώγων.

Προσαρμογές Αγοράς στις Τιμές Αποτίμησης

Προσαρμογές για πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου εφαρμόζονται σε όλα τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα. Προσαρμογές για τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο (own credit risk) εφαρμόζονται προκειμένου να απεικονίζεται ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου κατά την αποτίμηση των παράγωγων χρηματοοικονομικών μέσων. Οι εν λόγω προσαρμογές υπολογίζονται με βάση τις αναμενόμενες ταμειακές ροές μεταξύ των δύο μερών, και λαμβάνουν υπόψη το διαφορετικό επίπεδο κινδύνου του κάθε αντισυμβαλλομένου στην αποτίμηση αυτών των ροών. Στη διαμόρφωση των εν λόγω προσαρμογών λαμβάνονται υπόψη οι συμφωνίες περιορισμού της έκτασης του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών για παροχή των αναγκαίων αμοιβαίων εξασφαλίσεων μεταξύ των αντισυμβαλλομένων, όπως αυτοί διέπονται και λειτουργούν βάσει των σχετικών συμβάσεων κάλυψης πιστωτικού κινδύνου, όσο και των συμφωνιών συμψηφισμού των εκατέρωθεν απαιτήσεων και υποχρεώσεων.

180

Ποσοτικές πληροφορίες για τα χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται βάσει του Επιπέδου 3 - 31 Δεκεμβρίου 2018

Χρηματοοικονομικό Μέσο	Εύλογη Αξία (€εκατ.)	Μέθοδος Αποτίμησης	Σημαντικά μη παρατηρήσιμα δεδομένα	Εύρος μη Παρατηρήσιμων Δεδομένων	
				Χαμηλό	Υψηλό
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	8	Βασισμένο σε Τιμή Εκδότη	Τιμή	93,76	100,00
	18	Προεξόφληση ταμειακών ροών	Περιθώριο πιστωτικού κινδύνου	316 μ.β.	366 μ.β.
Εξωχρηματιστηριακά Παράγωγα επί επιτοκίων	3	Προεξόφληση ταμειακών ροών	Συντελεστής ανταλλαγής ροών σταθερής λήξης για διαφορετικές χρονικές περιόδους	-50,00%	100,00%
Λουπά Παράγωγα	1	Προεξόφληση ταμειακών ροών, Εσωτερικό Μοντέλο για Υπολογισμό CVA/DVA	Περιθώριο πιστωτικού κινδύνου	814 μ.β.	1360 μ.β.
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε εύλογη αξία μέσω λουπών συνολικών εσόδων	48	Προσέγγιση εισοδήματος ή αγοράς	δ/α^1	δ/α^1	δ/α^1
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	133	Προεξόφληση ταμειακών ροών	Περιθώριο πιστωτικού κινδύνου	300 μ.β.	650 μ.β.

¹: Οι συμμετοχικοί τίτλοι σε εύλογη αξία μέσω λουπών συνολικών εσόδων περιλαμβάνουν τίτλους που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργές αγορές. Ελλείψει δεδομένων από ενεργές αγορές, η εύλογη αξία των τίτλων αυτών εκτιμάται με τη χρήση μοντέλων προσεγγίσης εισοδήματος ή αγοράς. Δεδομένης της διαφορετικής φύσης της επένδυσης σε κάθε μία από τις εταιρείες αυτές, δεν είναι πρακτικά εφαρμόσιμη η γνωστοποίηση του εύρους των σημαντικών μη παρατηρήσιμων δεδομένων.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ποσοτικές πληροφορίες για τα χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρώνται βάσει του Επιπέδου 3 - 31 Δεκεμβρίου 2017

Χρηματοοικονομικό Μέσο	Εύλογη Αξία (€εκατ.)	Μέθοδος Αποτίμησης	Σημαντικά μη παρατηρήσιμα δεδομένα	Εύρος μη Παρατηρήσιμων Δεδομένων	
				Χαμηλό	Υψηλό
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - Διαθέσιμο προς πώληση	8	- Βασισμένο σε Τιμή Εκδότη	Τιμή	93,76	93,76
Εξωχρηματιστηριακά Παράγωγα επί επιτοκίων	4	- Προεξόφληση ταμειακών ροών - Εσωτερικό Μοντέλο για Υπολογισμό CVA/DVA	Περιθώριο πιστωτικού κινδύνου	80 μ.β.	1000 μ.β.
	3	- Προεξόφληση ταμειακών ροών	Συντελεστής ανταλλαγής ροών σταθερής λήξης για διαφορετικές χρονικές περιόδους	-50,00%	99,50%
Λοιπά Παράγωγα	2	- Διωνυμικό Μοντέλο	Μεταβλητότητα τιμής μετοχής	30,74%	104,83%
	8	- Monte Carlo Simulation	Μεταβλητότητα τιμής μετοχής	49,00%	49,00%
	(9)	- Προεξόφληση ταμειακών ροών - Εσωτερικό Μοντέλο για Υπολογισμό CVA/DVA	Περιθώριο πιστωτικού κινδύνου	70 μ.β.	1000 μ.β.

Ανάλυση Ευαισθησίας για τα σημαντικά μη παρατηρήσιμα δεδομένα

Στα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα επί επιτοκίων συμπεριλαμβάνονται δομημένα παράγωγα, για τα οποία μια σημαντική μεταβολή στους συντελεστές μεταβλητότητας ή συσχέτισης μεταξύ δυο μεταβλητών (δηλ. στο βαθμό συσχέτισης μεταξύ δύο διαφορετικών επιτοκίων ή μεταξύ επιτοκίων και συναλλαγματικών ισοτιμιών) ενδεχομένως να επέφερε σημαντική μεταβολή στην εύλογη αξία των μεμονωμένων χρηματοοικονομικών μέσων, όμως η σημαντικότητα και η κατεύθυνση της μεταβολής εξαρτάται από το αν ο Όμιλος κατέχει θέση αγοράς ("long position") ή θέση πώλησης ("short position") στα προϊόντα αυτά, καθώς και από άλλους παράγοντες. Εξαιτίας της περιορισμένης έκθεσης του Ομίλου στα συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά μέσα, μια εύλογη μεταβολή στα μη παρατηρήσιμα δεδομένα που χρησιμοποιούνται για την αποτίμησή τους δεν θα επέφερε σημαντική μεταβολή στα αποτελέσματα του Ομίλου. Στην ίδια κατηγορία περιλαμβάνονται παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα επί επιτοκίων για τα οποία η προσαρμογή λόγω CVA είναι σημαντική σε σχέση με την εύλογη αξία των μέσων αυτών. Η προσαρμογή λόγω πιστωτικού κινδύνου του αντισυμβαλλομένου στις περιπτώσεις αυτές εξαρτάται κυρίως από την εσωτερική πιστοληπτική αξιολόγηση του εν λόγω αντισυμβαλλομένου. Μια εύλογη μεταβολή στο περιθώριο πιστωτικού κινδύνου των αντισυμβαλλόμενων αυτών δεν θα επέφερε σημαντική μεταβολή στην εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων του Ομίλου και της Τράπεζας.

181

Στην κατηγορία Λοιπά παράγωγα περιλαμβάνονται παράγωγα για τα οποία η προσαρμογή λόγω CVA είναι σημαντική σε σχέση με την εύλογη αξία των μέσων αυτών. Μια εύλογη μεταβολή στο περιθώριο πιστωτικού κινδύνου των αντισυμβαλλόμενων των μέσων αυτών δεν θα επέφερε σημαντική μεταβολή στην εύλογη αξία τους για τον Όμιλο και την Τράπεζα.

Η μέθοδος αποτίμησης των δανείων που επιμετρώνται υποχρεωτικά σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων περιλαμβάνει ως σημαντικό μη παρατηρήσιμο δεδομένο το περιθώριο πιστωτικού κινδύνου των πελατών. Μια εύλογη μεταβολή στο αντίστοιχο περιθώριο πιστωτικού κινδύνου δεν έχει σημαντική επίπτωση στην εύλογη αξία των εν λόγω δανείων για τον Όμιλο και την Τράπεζα.

4.9 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων

Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό που προκύπτει από τον συμψηφισμό απεικονίζεται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας, μόνο στην περίπτωση που υφίσταται συμβατικό δικαίωμα το οποίο επιτρέπει το συμψηφισμό των ποσών που έχουν καταχωρηθεί και παράλληλα υπάρχει πρόθεση είτε για ταυτόχρονο διακανονισμό του συνολικού ποσού, τόσο του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου όσο και της υποχρέωσης αντίστοιχα, είτε για διακανονισμό του καθαρού ποσού που προκύπτει μετά το συμψηφισμό. Ο Όμιλος και η Τράπεζα υπεισέρχονται σε κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ή παρεμφερείς συμβάσεις, οι οποίες δεν πληρούν τα κριτήρια που έχουν θεσπιστεί από το εφαρμοστέο λογιστικό πρότυπο για συμψηφισμό στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης, παρέχουν ωστόσο το δικαίωμα συμψηφισμού των συναφών ποσών σε περίπτωση αθέτησης των συμφωνηθέντων όρων από τον αντισυμβαλλόμενο (είτε λόγω χρεοκοπίας, αδυναμίας πληρωμής ή διεκπεραίωσης). Ο κατωτέρω πίνακας απεικονίζει τα αναγνωρισθέντα, κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017, χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία είτε έχουν συμψηφιστεί είτε όχι αλλά υπόκεινται σε κύριες ή παρεμφερείς συμβάσεις συμψηφισμού καθώς επίσης και την καθαρή επίδραση που θα επέφερε στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας η πλήρης εξάσκηση των δικαιωμάτων συμψηφισμού ('Καθαρό ποσό').

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

α. Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία υποκείμενα σε συμψηφισμό, εκτελεστές συμβάσεις συμψηφισμού και παρεμφερείς συμβάσεις

	Όμιλος					Τράπεζα				
	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ⁽¹⁾	Συμβάσεις αγοράς επαναπώλησης χρεογράφων ⁽²⁾	Χρηματ/κά περιουσιακά στοιχεία υποχρεωτικά ταξινομημένα σε ΕΑΜΑ	Καταθέσεις σε λογ/σμούς περιθωρίου ⁽²⁾	Σύνολο	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ⁽¹⁾	Συμβάσεις αγοράς επαναπώλησης χρεογράφων ⁽²⁾	Χρηματ/κά περιουσιακά στοιχεία υποχρεωτικά ταξινομημένα σε ΕΑΜΑ	Καταθέσεις σε λογ/σμούς περιθωρίου ⁽²⁾	Σύνολο
Την 31 Δεκεμβρίου 2018										
Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (Μικτό ποσό)	4.191	761	3.283	1.374	9.609	4.191	761	3.283	1.374	9.609
Απαιτήσεις από παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα που έχουν συμψηφιστεί	(400)	-	-	-	(400)	(400)	-	-	-	(400)
Υποχρεώσεις από παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	-	-	-	(274)	(274)	-	-	-	(274)	(274)
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που απεικονίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης (Καθαρό ποσό)	3.791	761	3.283	1.100	8.935	3.791	761	3.283	1.100	8.935
Συναφή ποσά, μη συμψηφισθέντα στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης										
Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	(1.884)	(761)	(3.283)	-	(5.928)	(1.884)	(761)	(3.283)	-	(5.928)
Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	(752)	-	-	-	(752)	(752)	-	-	-	(752)
Καθαρό ποσό	1.155	-	-	1.100	2.255	1.155	-	-	1.100	2.255

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται στο λογαριασμό απαιτήσεις από Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας της 31 Δεκεμβρίου 2018.

⁽²⁾ Περιλαμβάνονται στο λογαριασμό Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας αντίστοιχα κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018.

	Όμιλος					Τράπεζα				
	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ⁽¹⁾	Συμβάσεις αγοράς επαναπώλησης χρεογράφων ⁽²⁾	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Καταθέσεις σε λογ/σμούς περιθωρίου ⁽²⁾	Σύνολο	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ⁽¹⁾	Συμβάσεις αγοράς επαναπώλησης χρεογράφων ⁽²⁾	Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Καταθέσεις σε λογ/σμούς περιθωρίου ⁽²⁾	Σύνολο
Την 31 Δεκεμβρίου 2017										
Αναγνωρισθέντα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (Μικτό ποσό)	3.985	-	5.873	1.195	11.053	3.977	8	5.879	1.195	11.059
Απαιτήσεις από παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα που έχουν συμψηφιστεί	(304)	-	-	-	(304)	(304)	-	-	-	(304)
Υποχρεώσεις από παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	-	-	-	(321)	(321)	-	-	-	(321)	(321)
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που απεικονίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης (Καθαρό ποσό)	3.681	-	5.873	874	10.428	3.673	8	5.879	874	10.434
Συναφή ποσά, μη συμψηφισθέντα στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης										
Ληφθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	(1.881)	-	(5.506)	-	(7.387)	(1.881)	(8)	(5.506)	-	(7.395)
Ληφθείσες χρηματικές εγγυήσεις	(686)	-	-	-	(686)	(686)	-	-	-	(686)
Καθαρό ποσό	1.114	-	367	874	2.355	1.106	-	373	874	2.353

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται στο λογαριασμό απαιτήσεις από Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας της 31 Δεκεμβρίου 2017.

⁽²⁾ Περιλαμβάνονται στο λογαριασμό Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας αντίστοιχα κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

β. Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις υποκείμενες σε συμψηφισμό, εκτελεστές συμβάσεις συμψηφισμού και παρεμφερείς συμβάσεις

	Όμιλος			Τράπεζα		
	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ⁽¹⁾	Συμβάσεις πώλησης επαναγοράς χρεογράφων ⁽²⁾	Σύνολο	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ⁽¹⁾	Συμβάσεις πώλησης επαναγοράς χρεογράφων ⁽²⁾	Σύνολο
Την 31 Δεκεμβρίου 2018						
Αναγνωρισμένες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (Μικτό ποσό)	2.805	4.110	6.915	2.805	4.110	6.915
Υποχρεώσεις από παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα που έχουν συμψηφιστεί	(400)	-	(400)	(400)	-	(400)
Καταθέσεις σε λογαριασμούς περιθωρίου	(274)	-	(274)	(274)	-	(274)
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που απεικονίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης (Καθαρό ποσό)	2.131	4.110	6.241	2.131	4.110	6.241
Συναφή ποσά, μη συμψηφισθέντα στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης						
Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	(1.078)	(4.110)	(5.188)	(1.078)	(4.110)	(5.188)
Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	(671)	-	(671)	(671)	-	(671)
Καθαρό ποσό	382	-	382	382	-	382

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται στο λογαριασμό Υποχρεώσεις από Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας της 31 Δεκεμβρίου 2018.

⁽²⁾ Εκ των οποίων, €4.099 εκατ. περιλαμβάνονται στο λογαριασμό Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και €11 εκατ. περιλαμβάνονται στο λογαριασμό Υποχρεώσεις προς πελάτες της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας αντίστοιχα κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018.

	Όμιλος			Τράπεζα		
	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ⁽¹⁾	Συμβάσεις πώλησης επαναγοράς χρεογράφων ⁽²⁾	Σύνολο	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα ⁽¹⁾	Συμβάσεις πώλησης επαναγοράς χρεογράφων ⁽²⁾	Σύνολο
Την 31 Δεκεμβρίου 2017						
Αναγνωρισμένες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (Μικτό ποσό)	4.422	3.415	7.837	4.422	3.415	7.837
Υποχρεώσεις από παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα που έχουν συμψηφιστεί	(304)	-	(304)	(304)	-	(304)
Καταθέσεις σε λογαριασμούς περιθωρίου	(321)	-	(321)	(321)	-	(321)
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που απεικονίζονται στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης (Καθαρό ποσό)	3.797	3.415	7.212	3.797	3.415	7.212
Συναφή ποσά, μη συμψηφισθέντα στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης						
Δοθείσες εγγυήσεις χρηματοοικονομικών μέσων	(1.010)	(3.415)	(4.425)	(1.010)	(3.415)	(4.425)
Δοθείσες χρηματικές εγγυήσεις	(460)	-	(460)	(460)	-	(460)
Καθαρό ποσό	2.327	-	2.327	2.327	-	2.327

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται στο λογαριασμό Υποχρεώσεις από Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας της 31 Δεκεμβρίου 2017.

⁽²⁾ Εκ των οποίων, €3.369 εκατ. περιλαμβάνονται στο λογαριασμό Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και €46 εκατ. περιλαμβάνονται στο λογαριασμό Υποχρεώσεις προς πελάτες της κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας αντίστοιχα κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 5: Τομείς δραστηριότητας

Ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει τους ακόλουθους επιχειρηματικούς τομείς:

Λιανικής τραπεζικής

Η λιανική τραπεζική περιλαμβάνει όλους τους ιδιώτες καταναλωτές, τους επαγγελματίες, τις μικρομεσαίες και τις μικρές επιχειρήσεις (με ετήσιο τζίρο μέχρι €2,5 εκατ.) εκτός των πιστοδοτήσεων που μεταφέρθηκαν στη μονάδα πιστοδοτήσεων ειδικής διαχείρισης. Η Τράπεζα, μέσω του εκτεταμένου δικτύου καταστημάτων που διαθέτει, προσφέρει στους πελάτες της λιανικής τραπεζικής ευρύ φάσμα δανειακών, καταθετικών και επενδυτικών προϊόντων, καθώς επίσης και άλλα παραδοσιακά προϊόντα και υπηρεσίες.

Επιχειρηματικής και Επενδυτικής τραπεζικής

Ο τομέας της επιχειρηματικής και επενδυτικής τραπεζικής περιλαμβάνει τις πιστοδοτήσεις όλων των μεγάλων και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων και τη χρηματοδότηση της ναυτιλίας εκτός των πιστοδοτήσεων που μεταφέρθηκαν στη μονάδα πιστοδοτήσεων ειδικής διαχείρισης και την επενδυτική τραπεζική. Ο Όμιλος προσφέρει στους πελάτες επιχειρηματικής τραπεζικής ευρύ φάσμα προϊόντων και υπηρεσιών, που περιλαμβάνουν την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών χρηματοοικονομικής και επενδυτικής φύσης, τη διαχείριση καταθέσεων, τη χορήγηση δανείων (σε ευρώ και σε ξένα νομίσματα), υπηρεσίες συναλλάγματος και την υποστήριξη εμπορικών δραστηριοτήτων.

Μονάδα πιστοδοτήσεων ειδικής διαχείρισης

Προκειμένου (α) να διαχειριστεί αποτελεσματικότερα τα δάνεια σε καθυστέρηση, τα μη εξυπηρετούμενα και τα καταγγεμένα δάνεια και (β) να υπάρξει πλήρης συμμόρφωση με την Πράξη 42/30.5.2014 και Πράξη 47/9.2.2015 της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΤτΕ και τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών (άρθρο 1 παρ.2 ν. 4224/2013), η Τράπεζα συνέστησε ειδική επιχειρησιακή μονάδα εταιρικών πιστοδοτήσεων ειδικής διαχείρισης στην οποία μεταφέρθηκε το αντίστοιχο χαρτοφυλάκιο.

Χρηματαγορών – Κεφαλαιαγορών και διαχείριση περιουσίας

Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει τη διαχείριση διαθεσίμων και χαρτοφυλακίου ιδιωτών, τη διαχείριση περιουσίας (αμοιβαία κεφάλαια και αμοιβαία κεφάλαια κλειστού τύπου), υπηρεσίες θεματοφυλακής, υπηρεσίες private equity καθώς και υπηρεσίες χρηματοοικονομικής μεσιτείας.

Ασφαλιστικών δραστηριοτήτων

Ο Όμιλος προσφέρει ευρύ φάσμα ασφαλιστικών προϊόντων μέσω της θυγατρικής εταιρείας Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών «Η Εθνική» («ΑΕΕΓΑ») και άλλων θυγατρικών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Από την 30 Ιουνίου 2017, η ΑΕΕΓΑ ταξινομήθηκε στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση και στις διακοπείσες δραστηριότητες.

Διεθνών τραπεζικών δραστηριοτήτων

Οι διεθνείς τραπεζικές δραστηριότητες του Ομίλου, περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα παραδοσιακών τραπεζικών υπηρεσιών, όπως χορήγηση λιανικών και εμπορικών πιστώσεων, τη χρηματοδότηση εμπορίου, τις υπηρεσίες συναλλάγματος και ανάληψης καταθέσεων. Επιπλέον, ο Όμιλος προσφέρει υπηρεσίες χρηματοδότησης της ναυτιλίας, επενδυτικής τραπεζικής και υπηρεσίες χρηματοοικονομικής μεσιτείας, μέσω του δικτύου καταστημάτων και θυγατρικών που διαθέτει στο εξωτερικό. Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι εταιρείες Banka Romaneasca S.A. («Romaneasca»), NBG Cyprus και οι δραστηριότητες του καταστήματος του Καίρου ταξινομήθηκαν στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση και στις διακοπείσες δραστηριότητες. Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι εταιρείες S.A.B.A., Romaneasca, και NBG Albania είχαν ταξινομηθεί στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση και στις διακοπείσες δραστηριότητες.

Λοιπών δραστηριοτήτων

Περιλαμβάνουν τη διαχείριση ακίνητης περιουσίας, τις ξενοδοχειακές και αποθηκευτικές δραστηριότητες καθώς επίσης και τα μη κατανομημένα έσοδα και δαπάνες του Ομίλου (έξοδα από τόκους δανείων μειωμένης εξασφάλισης, δάνεια προς το προσωπικό κ.λπ.) και συναλλαγές μεταξύ τομέων.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ανάλυση ανά τομέα δραστηριότητας

Από 1.1 έως 31.12.2018	Λιανικής τραπεζικής	Επιχειρημα- τικής & Επενδυτικής τραπεζικής	Πιστοδοτήσεις ειδικής διαχείρισης	Χρηματα- γορών – Κεφαλαια- γορών & Διαχείρισης περιουσίας	Ασφαλι- στικών δραστη- ριοτήτων	Διεθνών τραπεζικών δραστη- ριοτήτων	Λοιπών δραστη- ριοτήτων	Όμιλος
Καθαρά έσοδα από τόκους	437	438	112	56	-	65	(14)	1.094
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	120	81	4	18	-	13	4	240
Λοιπά αποτελέσματα εκμετάλλευσης	5	(28)	(21)	20	-	4	6	(14)
Καθαρά λειτουργικά έσοδα	562	491	95	94	-	82	(4)	1.320
Άμεσες δαπάνες	(448)	(45)	(15)	(33)	-	(47)	(29)	(617)
Κατανομή δαπανών & προβλέψεων ⁽¹⁾	(433)	49	(132)	21	-	(10)	(189)	(694)
Κέρδη/(ζημίες) προ φόρων	(319)	495	(52)	82	-	25	(222)	9
Φόροι								(37)
Κέρδη / (ζημίες) περιόδου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες								(28)
Μη ελέγχουσες συμμετοχές								(34)
Κέρδη/(ζημίες) από διακοπείσες δραστηριότητες					22	2	-	(22)
Ζημίες αναλογούσες σε μετόχους της Τράπεζας								(84)
⁽¹⁾ Περιλαμβάνει αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων και λογισμικού & λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων.								
Αποσβέσεις	34	3	1	2	-	3	47	90
Προβλέψεις και λοιπά έξοδα απομείωσης	243	(78)	108	(31)	-	8	62	312
Προσθήκες μη κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων	14	-	-	1	-	2	128	145

Ανάλυση ανά τομέα δραστηριότητας

Από 1.1 έως 31.12.2017	Λιανικής τραπεζικής	Επιχειρημα- τικής & Επενδυτικής τραπεζικής	Πιστοδοτήσεις ειδικής διαχείρισης	Χρηματαγορών – Κεφαλαιαγορών & Διαχείρισης περιουσίας	Ασφαλι- στικών δραστηριο- τήτων	Διεθνών τραπεζικών δραστηριο- τήτων	Λοιπών δραστηριο- τήτων	Όμιλος
Καθαρά έσοδα από τόκους	507	510	127	180	-	73	135	1.532
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	94	91	4	25	-	16	3	233
Λοιπά αποτελέσματα εκμετάλλευσης	18	(40)	(13)	(181)	-	1	44	(171)
Καθαρά λειτουργικά έσοδα	619	561	118	24	-	90	182	1.594
Άμεσες δαπάνες	(437)	(40)	(12)	(33)	-	(50)	(9)	(581)
Κατανομή δαπανών & προβλέψεων ⁽¹⁾	(560)	(117)	(185)	(12)	-	(16)	(254)	(1.144)
Κέρδη/(ζημίες) προ φόρων	(378)	404	(79)	(21)	-	24	(81)	(131)
Φόροι								(27)
Κέρδη / (ζημίες) περιόδου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες								(158)
Μη ελέγχουσες συμμετοχές								(31)
Κέρδη / (ζημίες) αναλογούσες σε μετόχους της Τράπεζας					69	(323)		(254)
Ζημίες αναλογούσες στους μετόχους της Τράπεζας								(443)
⁽¹⁾ Περιλαμβάνει αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων και λογισμικού & λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων.								
Αποσβέσεις ⁽¹⁾	33	4	1	2	-	3	47	90
Προβλέψεις και λοιπά έξοδα απομείωσης	405	93	167	1	-	16	125	807
Προσθήκες μη κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων	8	-	-	1	-	2	160	171

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ανάλυση ανά τομέα δραστηριότητας

	Λιανικής τραπεζικής	Επιχειρημα- τικής & Επενδυτικής τραπεζικής	Πιστοδοτήσεις ειδικής διαχείρισης	Χρηματα-γορών – Κεφαλαια- γορών & Διαχείρισης περιουσίας	Ασφαλι-στικών δραστη- ριοτήτων	Διεθνών τραπεζικών δραστη- ριοτήτων	Λουπών δραστη- ριοτήτων	Όμιλος
Ενεργητικό ανά τομέα την 31 Δεκεμβρίου 2018								
Ενεργητικό	15.597	11.446	1.773	7.106	-	2.422	16.262	54.606
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος και αναβαλλόμενους φόρους								5.268
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση					3.156	2.045	20	5.221
Σύνολο ενεργητικού								65.095
Παθητικό ανά τομέα την 31 Δεκεμβρίου 2018								
Παθητικό	34.543	2.706	191	9.934	-	1.921	6.047	55.342
Υποχρεώσεις από φόρο εισοδήματος και αναβαλλόμενους φόρους								23
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση					2.342	1.750	-	4.092
Σύνολο παθητικού								59.457
Ενεργητικό ανά τομέα την 31 Δεκεμβρίου 2017								
Ενεργητικό	17.468	10.813	2.158	8.697	-	3.023	12.262	54.421
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος και αναβαλλόμενους φόρους								5.337
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση					3.150	1.860	-	5.010
Σύνολο ενεργητικού								64.768
Παθητικό ανά τομέα την 31 Δεκεμβρίου 2017								
Παθητικό	32.794	2.966	156	8.217	-	2.803	6.914	53.850
Υποχρεώσεις από φόρο εισοδήματος και αναβαλλόμενους φόρους								16
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση					2.327	1.196	-	3.523
Σύνολο παθητικού								57.389

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Γεωγραφική κατανομή

Από 1.1 έως 31.12.2018

	Ελλάδα	N.A. Ευρώπη	Άλλες χώρες	Σύνολο
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.029	57	8	1.094
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	228	12	-	240
Λουτά αποτελέσματα εκμετάλλευσης	(18)	4	-	(14)
Καθαρά λειτουργικά έσοδα	1.239	73	8	1.320
Άμεσες δαπάνες	(570)	(41)	(5)	(616)
Κατανομή δαπανών & προβλέψεων ⁽¹⁾	(687)	(2)	(6)	(695)
Κέρδη/(ζημίες) προ φόρων	(18)	30	(3)	9
Φόροι				(37)
Κέρδη / (ζημίες) περιόδου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες				(28)
Μη ελέγχουσες συμμετοχές				(34)
Κέρδη/(ζημίες) από διακοπείσες δραστηριότητες	52	(13)	(61)	(22)
Ζημίες αναλογούσες σε μετόχους της Τράπεζας				(84)
Αποσβέσεις⁽¹⁾	87	3	-	90
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	304	2	6	312
Προσθήκες μη κυκλοφορούντων στοιχείων ενεργητικού	143	2	-	145
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	2.378	46	1	2.425

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, ενσωμάτων παγίων στοιχείων και λογισμικού & λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων και αποσβέσεις και διαγραφές άυλων περιουσιακών στοιχείων που αναγνωρίστηκαν σε συνενώσεις επιχειρήσεων

Γεωγραφική κατανομή

Απρί 1.1 έως 31.12.2017

	Ελλάδα	N.A. Ευρώπη	Άλλες χώρες	Σύνολο
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.458	58	16	1.532
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	217	16	-	233
Λουτά αποτελέσματα εκμετάλλευσης	(171)	1	(1)	(171)
Καθαρά λειτουργικά έσοδα	1.504	75	15	1.594
Άμεσες δαπάνες	(530)	(45)	(5)	(580)
Κατανομή δαπανών & προβλέψεων ⁽¹⁾	(1.128)	(4)	(13)	(1.145)
Κέρδη/(ζημίες) προ φόρων	(154)	26	(3)	(131)
Φόροι				(27)
Κέρδη / (ζημίες) περιόδου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες				(158)
Μη ελέγχουσες συμμετοχές				(31)
Κέρδη / (ζημίες) από διακοπείσες δραστηριότητες	68	(304)	(18)	(254)
Ζημίες αναλογούσες σε μετόχους της Τράπεζας				(443)
Αποσβέσεις⁽¹⁾	87	3	-	90
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	791	3	13	807
Προσθήκες μη κυκλοφορούντων στοιχείων ενεργητικού	168	2	1	171
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	2.127	52	17	2.196

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, ενσωμάτων παγίων στοιχείων και λογισμικού & λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων και αποσβέσεις και διαγραφές άυλων περιουσιακών στοιχείων που αναγνωρίστηκαν σε συνενώσεις επιχειρήσεων.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 6: Καθαρά έσοδα από τόκους

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Έσοδα τόκων από:				
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	14	6	19	11
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	18	50	18	50
Επενδυτικά χρεόγραφα	86	104	81	99
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	1.219	1.620	1.126	1.522
Τόκοι και εξομοιούμενα έσοδα	1.337	1.780	1.244	1.682
Έξοδα τόκων από:				
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(50)	(74)	(55)	(79)
Υποχρεώσεις προς πελάτες	(147)	(148)	(133)	(133)
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους και λουπές δανειακές υποχρεώσεις	(46)	(26)	(24)	(6)
Τόκοι και εξομοιούμενα έξοδα	(243)	(248)	(212)	(218)
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.094	1.532	1.032	1.464

Η μείωση στα έσοδα από τόκους από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών, εν μέρει οφείλεται στη Σύμβαση Ανταλλαγής Επιτοκίου με την Ελληνική Δημοκρατία. Συγκεκριμένα, το 2018 δεν αναγνωρίστηκαν έσοδα από τόκους από τη Σύμβαση Ανταλλαγής Επιτοκίου με την Ελληνική Δημοκρατία, σε αντίθεση με το 2017, όπου είχαν αναγνωριστεί έσοδα από τόκους €165 εκατ., καθώς σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 το ενσωματωμένο παράγωγο του δανείου σταθερού επιτοκίου δεν μπορούσε να ταξινομηθεί ως επιμετρούμενο στο αποσβεσμένο κόστος. Την 1 Ιανουαρίου 2018, το σύνθετο χρηματοοικονομικό μέσο ταξινομήθηκε υποχρεωτικά ως επιμετρούμενο στην ΕΑΜΑ και αντιμετωπίστηκε λογιστικά ως ενιαία λογιστική μονάδα, καθώς η υβριδική σύμβαση δεν πληρούσε τα κριτήρια αξιολόγησης SPPI. Το 2018, τα πραγματοποιημένα και μη πραγματοποιημένα κέρδη / ζημιές από τη Σύμβαση Ανταλλαγής Επιτοκίου με την Ελληνική Δημοκρατία αναγνωρίστηκαν στην γραμμή της Κατάστασης Αποτελεσμάτων «Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων & τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου». Η επιπλέον μείωση οφείλεται στην απομόχλευση και στις μειωμένες αποδόσεις.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 7: Καθαρά έσοδα από προμήθειες

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Θεματοφυλακής, χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών & επενδυτικής τραπεζικής	8	14	4	4
Λιανικής τραπεζικής	37	37	32	26
Επιχειρηματικών χορηγήσεων	90	94	82	84
Τραπεζικών εργασιών διαμεσολάβησης και καταθέσεων	93	87	93	93
Προμήθειες στον ΕΛΑ λόγω παροχής ρευστότητας	-	(10)	-	(10)
Διαχείριση κεφαλαίων	12	11	1	-
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	240	233	212	197

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 8: Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Καθαρό αποτέλεσμα εμπορικού χαρτοφυλακίου και λοιπά καθαρά μη πραγματοποιημένα κέρδη / (ζημιές) χρηματοοικονομικών στοιχείων	(46)	(165)	(49)	(192)
Καθαρά κέρδη / (ζημιές) από πώληση χρεωστικών τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	63	27	63	27
Καθαρά κέρδη / (ζημιές) από πώληση μετοχικών τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-	11	-	11
Καθαρά κέρδη / (ζημιές) από πώληση μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-	3	-	3
Σύνολο	17	(124)	14	(151)

Το καθαρό αποτέλεσμα εμπορικού χαρτοφυλακίου και λοιπά καθαρά μη πραγματοποιημένα κέρδη / (ζημιές) χρηματοοικονομικών στοιχείων περιλαμβάνει καθαρά κέρδη / (ζημιές) από αποσβέσεις συσσωρευμένων προσαρμογών αντιστάθμισης εύλογης αξίας για σχέσεις αντιστάθμισης οι οποίες κρίθηκαν μη αποτελεσματικές ποσού €(89) εκατ. για την περίοδο που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017.

Επίσης, περιλαμβάνει ζημιές €(16) εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα που αφορούν το BCVA επί παραγώγων (2017: ζημιές (€57) εκατ.)

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 9: Καθαρά λοιπά έσοδα / (έξοδα)

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Έσοδα / (έξοδα) από μη Τραπεζικές εργασίες	84	66	2	(7)
Έσοδα από μερίσματα	2	3	180	70
Εισφορές σε Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Εξυγίανσης	(58)	(55)	(56)	(50)
Παρακρατούμενοι φόροι και τέλη επί δανείων	(59)	(61)	(59)	(61)
Σύνολο	(31)	(47)	67	(48)

Οι εισφορές σε Ταμεία Εγγύησης Καταθέσεων και Εξυγίανσης για την Τράπεζα περιλαμβάνουν €32 εκατ. που αφορούν την τακτική εισφορά στο σκέλος εξυγίανσης του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων (ΤΕΚΕ) (2017: €33 εκατ.) και €24 εκατ. εισφορές στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund, ("SRF")) (2017: €17 εκατ.).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 10: Δαπάνες προσωπικού

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Μισθοί και λοιπές παροχές προσωπικού	550	550	518	517
Έξοδα προγραμμάτων καθορισμένων παροχών (βλέπε Σημείωση 11)	12	12	10	11
Σύνολο	562	562	528	528

Οι μισθοί και οι λοιπές παροχές προσωπικού περιλαμβάνουν το ποσό των €26 εκατ. (2017: €26 εκατ.), το οποίο καταβλήθηκε στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ύστερα από την ένταξη του ταμείου σύνταξης των υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ την 1 Αυγούστου 2008, σύμφωνα με το Ν.3655/2008. Το ποσό αυτό θα καταβάλλεται στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για τα επόμενα 5 έτη μέχρι το 2023 (βλέπε Σημείωση 11).

Ο μέσος αριθμός εργαζομένων του Ομίλου σε συνεχιζόμενες δραστηριότητες για την περίοδο από την 1 Ιανουαρίου 2018 μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανήλθε σε 10.606 (2017: 11.016) και για την Τράπεζα σε 9.195 (2017: 9.473). Η μείωση στον αριθμό του προσωπικού το 2018 οφείλεται στο πρόγραμμα εθελούσιας αποχώρησης, το οποίο είναι σε εξέλιξη και στο οποίο συμμετείχαν 622 και 615 εργαζόμενοι του Ομίλου και της Τράπεζας αντίστοιχα (βλέπε Σημείωση 11).

189

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 11: Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό

I. Προγράμματα καθορισμένης εισφοράς

Ταμείο Σύνταξης Προσωπικού της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Δυνάμει του Ν. 3655/2008 που τέθηκε σε ισχύ τον Απρίλιο του 2008, το ταμείο κύριας σύνταξης της Τράπεζας, το οποίο ήταν πρόγραμμα καθορισμένων εισφορών, εντάχθηκε στον κύριο κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ από την 1 Αυγούστου 2008. Σύμφωνα με το Ν. 3655/2008, η Τράπεζα θα καταβάλει €26 εκατ. στο ΙΚΑ -ΕΤΑΜ, ετησίως για 15 έτη, με έναρξη το Δεκέμβριο του 2009. Σύμφωνα με το εν λόγω νόμο, οι εργοδοτικές εισφορές της Τράπεζας, θα μειώνονται ισόποσα κάθε 3 έτη, από 26,50% το 2013, να μειωθεί στο 13,33% πάνω στο μικτό μισθό για τους εργαζόμενους που ανήκαν σε οποιοδήποτε ασφαλιστικό Ταμείο πριν την 1 Ιανουαρίου 1993.

Ενώ, σε εφαρμογή του Ν.4387/2016 και της Υπουργικής Απόφασης Φ11321/ΟΙΚ.45947/1757/2016 (Φ.Ε.Κ. 4458/Β/30.12.2016) οι εργοδοτικές εισφορές θα μειώνονται ισόποσα ξεκινώντας από το 2017, ώστε το 2020 να είναι 13,33% (31 Δεκεμβρίου 2018: 16,66%, 31 Δεκεμβρίου 2017: 18,27%). Με τον ίδιο νόμο εφαρμόστηκε για πρώτη φορά, το μέγιστο ύψος μικτών μηνιαίων αποδοχών (Ανώτατη Κλάση 5.860,80 ευρώ) επί των οποίων θα κρατούνται εργοδοτικές εισφορές. Οι εργοδοτικές εισφορές για τους εργαζόμενους που εντάχθηκαν σε οποιοδήποτε ασφαλιστικό ταμείο μετά την 1 Ιανουαρίου 1993, θα παραμείνουν στο 13,33%.

Λογαριασμός Επικούρησης Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Ο Λογαριασμός Επικούρησης της Τράπεζας προβλέπει καθορισμένες εργοδοτικές εισφορές ύψους 9% επί του συνόλου των αποδοχών. Οι παροχές καθορίζονται βάσει των ετών υπηρεσίας στην Τράπεζα και του τελικού συντάξιμου μισθού των εργαζομένων.

Βάσει του Ν. 3371/2005, οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται μετά την 1 Ιανουαρίου 2005 ασφαλιζονται στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών («ΕΤΕΑΜ»). Η Τράπεζα πληρώνει τις προβλεπόμενες εισφορές της στο ΕΤΕΑΜ από την 1 Μαΐου 2007 το οποίο είναι έχει πλέον ενταχθεί στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών «Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.» και οι εργοδοτικές εισφορές των εν λόγω εργαζομένων περιορίζονται στο 3,5% επί του συνόλου των αποδοχών τους.

Σημειώνεται, ότι η Τράπεζα παρείχε χρηματική διευκόλυνση στον Λογαριασμό Επικούρησης, για την κάλυψη του ταμειακού ελλείμματος. Ωστόσο, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αποφάσισε ότι από τον Οκτώβριο του 2017 και μετά η Τράπεζα δεν θα παράσχει περαιτέρω χρηματική διευκόλυνση στο Ταμείο. Από τον Δεκέμβριο του 2017, ο Λογαριασμός Επικούρησης έπαψε να καταβάλλει τις παροχές στους συνταξιούχους.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Εναντίον της Τράπεζας εκκρεμούν δικαστικές αγωγές από τους συνταξιούχους του Λογαριασμού Επικούρησης, οι οποίοι αμφισβητούν το καθεστώς καθορισμένης εισφοράς του εν λόγω ταμείου, ισχυριζόμενοι ότι η Τράπεζα έχει την υποχρέωση να καλύψει οποιοδήποτε ταμειακό έλλειμμα. Μέχρι τις 18 Μαρτίου 2019, εννέα αιτήσεις για έκδοση προσωρινής διαταγής έχουν απορριφθεί, 21 αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων έχουν εκδοθεί υπέρ της Τράπεζας και 5 υπέρ των συνταξιούχων. Για τις υποθέσεις που τα αρμόδια δικαστήρια έκριναν εναντίον της Τράπεζας, τα ποσά που επιδικάστηκαν έχουν καταχωρηθεί στα αποτελέσματά της. Η επιβάρυνση των αποτελεσμάτων της Τράπεζας μέχρι τις 18 Μαρτίου 2019 ανήλθε στο ποσό των €541 χιλ. Επιπρόσθετα, έχουν ασκηθεί 105 αγωγές, εκ των οποίων οι 90 έχουν συζητηθεί και έχουν εκδοθεί επ' αυτών 25 αποφάσεις. Οι επτά είναι κατά της Τράπεζας όπου η Τράπεζα έχει ασκήσει έφεση μέχρι τώρα για τις τέσσερις εξ' αυτών, ενώ 18 αποφάσεις είναι υπέρ της Τράπεζας για τις οποίες έχουν ασκηθεί μέχρι τώρα 14 εφέσεις. Επιπλέον, η Τράπεζα δεν έχει προβεί στην καταβολή οποιουδήποτε ποσού για τις παραπάνω αποφάσεις. Η Τράπεζα δεν έχει αναγνωρίσει καμία πρόβλεψη για τις εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις δεδομένου ότι η Διοίκηση εκτιμά ότι η πιθανότητα αρνητικής έκβασης των υποθέσεων αυτών είναι απομακρυσμένη.

Λοιπά συνταξιοδοτικά προγράμματα καθορισμένης εισφοράς

Το κατάστημα του Λονδίνου και η Εθνική Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ καταβάλλουν εργοδοτικές εισφορές σε προγράμματα καθορισμένης εισφοράς.

Προγράμματα υγείας καθορισμένης εισφοράς

Η Τράπεζα καταβάλλει καθορισμένες εισφορές προς το Ταμείο Υγείας Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας («Τ.Υ.Π.Ε.Τ.»), οι οποίες ανέρχονται σε 6,25% των αποδοχών των εργαζομένων. Οι εισφορές μελών εν ενεργεία ανέρχονται σε 2,5% των αποδοχών τους. Επιπλέον εισφορές καταβάλλονται για ασφαλιζόμενα μέλη της οικογένειας των ασφαλισμένων (όπως σύζυγος που δεν εργάζεται και παιδιά), ενώ αυξάνονται περισσότερο σε περίπτωση ασφάλισης συζύγου που εργάζεται και μελών της πατρικής οικογένειας. Οι εισφορές συνταξιούχων μελών ανέρχονται σε 4% των συντάξεών τους ενώ πρόσθετες εισφορές καταβάλλονται για άλλα ασφαλιζόμενα μέλη της οικογένειάς τους. Το Τ.Υ.Π.Ε.Τ. παρέχει κάλυψη για υγειονομική περίθαλψη στους εργαζόμενους πριν και μετά τη συνταξιοδότησή τους, και στα ασφαλισμένα σε αυτό μέλη της οικογένειάς τους.

Το συνολικό ποσό των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης σε κρατικά ταμεία και προγράμματα καθορισμένων εισφορών που καταβλήθηκαν για το 2018 και 2017 ανήλθε σε €164 εκατ. και €168 εκατ. αντίστοιχα. Για την Τράπεζα τα αντίστοιχα ποσά ανήλθαν σε €158 εκατ. και €161 εκατ. Όπως προαναφέρθηκε, το Ταμείο Σύνταξης Προσωπικού της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος εντάχθηκε την 1 Αυγούστου 2008 στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και επομένως σταμάτησε να υφίστανται ως ξεχωριστό ταμείο καθορισμένων εισφορών.

Ταμείο Αυτασφάλειας Προσωπικού της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Μέχρι και το 2013, η Τράπεζα δεν κατέβαλλε εισφορές στο παραπάνω ταμείο. Έπειτα από σχετική τροποποίηση του κανονισμού του, από 1 Ιανουαρίου 2014, η Τράπεζα καταβάλλει οικειοθελώς εισφορές οι οποίες ανέρχονται σε 2%.

II. Προγράμματα καθορισμένων παροχών

Αποζημιώσεις λόγω εξόδου από την υπηρεσία

Οι περισσότερες εταιρείες του Ομίλου είναι υποχρεωμένες από το νόμο που ισχύει στις χώρες τις οποίες εδρεύουν να παρέχουν αποζημίωση στους εργαζόμενους που αποχωρούν από την υπηρεσία λόγω συνταξιοδότησης. Οι αποζημιώσεις αυτές είναι συνήθως ένα εφάπαξ ποσό με βάση τον τελικό μισθό και τα χρόνια υπηρεσίας, ο υπολογισμός του οποίου διαφέρει ανά χώρα και κατηγορία εργαζομένου (π.χ. στην Ελλάδα η αποζημίωση των υπαλλήλων, των εργατοτεχνιτών και των δικηγόρων υπολογίζεται βάσει διαφορετικής κλίμακας). Σε ορισμένες περιπτώσεις οι κανονισμοί των εταιρειών του Ομίλου προβλέπουν επιπλέον αποζημίωση πέραν από της προβλεπόμενης το νόμο.

Σύμφωνα με τον Ν. 4046/2012 και της υπ' αριθμόν 6/28.2.2012 Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου, από την 14 Φεβρουαρίου 2012 και μετά, οι συμβάσεις εργασίας των εργαζομένων που λήγουν με τη συμπλήρωση ορίου ηλικίας ή με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης νοούνται ως συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου και σε περίπτωση λύσης αυτών, εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν. 2112/1920.

Πριν τεθεί σε εφαρμογή ο παραπάνω νόμος, οι ανωτέρω συμβάσεις εργασίας για την Τράπεζα ήταν ορισμένου χρόνου και κατά συνέπεια δεν είχε σχηματιστεί αντίστοιχη πρόβλεψη για αποζημιώσεις προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία.

Στις 12 Νοεμβρίου 2012 ο νέος Ν. 4093/2012, μείωσε την πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία στην περίπτωση απόλυσης ή συνταξιοδότησης με βάση τα οριζόμενα του Ν. 2112/1920. Σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου νόμου, το μέγιστο ποσό αποζημίωσης απόλυσης των υπαλλήλων περιορίζεται σε 12 μισθούς αντί για 24 μισθούς.

Επιπλέον, οι μεταβατικές διατάξεις του εν λόγω νόμου προβλέπουν ότι για τους υπαλλήλους οι οποίοι την 12 Νοεμβρίου 2012 είχαν συμπληρωμένα 17 ή παραπάνω έτη υπηρεσίας στον ίδιο εργοδότη η αποζημίωση περιορίζεται σε 1 επιπλέον μισθό για κάθε συμπληρωμένο έτος και μέχρι 24 μισθούς. Σε περίπτωση απόλυσης ο επιπλέον μισθός περιορίζεται σε 2.000 ευρώ.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Παροχές εφάπαξ και σύνταξης

Οι περισσότεροι εργαζόμενοι της πρώην Εθνοκάρτας δικαιούνται παροχών που απορρέουν από ομαδικά συμβόλαια τύπου Deposit Administration Fund ("DAF"), τα οποία παρέχουν εφάπαξ και σύνταξη, πλέον αυτών που παρέχονται από τα κύρια ταμεία τους. Οι παροχές αυτές εξαρτώνται συνήθως από το μισθό των εργαζομένων και τα έτη υπηρεσίας, και ποικίλουν ανάλογα με τις διατάξεις κάθε συμβολαίου.

Παροχές προς παιδιά εργαζόμενων

Στα παιδιά των εργαζόμενων παρέχονται εφάπαξ ποσά τα οποία επίσης βασίζονται στο μισθό των γονέων και τη σύνταξή τους, εφόσον πρόκειται για συνταξιούχους, καθώς και την ηλικία στην οποία το παιδί λαμβάνει την παροχή. Τέτοιες παροχές λαμβάνουν τα παιδιά υπαλλήλων της πρώην Εθνοκάρτας μέσω συμβολαίου τύπου DAF, καθώς και παιδιά υπαλλήλων της Τράπεζας μέσω σχετικού Λογαριασμού.

Τα έξοδα των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών και αποζημιώσεων που έχουν αναγνωρισθεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων αναλύονται ως ακολούθως:

Έξοδα προγραμμάτων καθορισμένων παροχών

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Κόστος υπηρεσίας	7	7	7	7
Καθαρό χρηματοοικονομικό κόστος στην καθαρή υποχρέωση καθορισμένων παροχών	4	4	4	4
Ζημιές / (έσοδα) από περικοπές / διακανονισμούς και λοιπά έξοδα / (έσοδα)	55	9	53	8
Μείον ποσά που αναγνωρίστηκαν στα έξοδα αναδιοργάνωσης	(54)	-	(54)	-
Χρησιμοποιημένες προβλέψεις προηγούμενης χρήσης	-	(8)	-	(8)
Σύνολο	12	12	10	11

Το 2018, οι ζημιές / (έσοδα) από περικοπές / διακανονισμούς και τα λοιπά έξοδα / (έσοδα) περιλαμβάνουν το κόστος του σε εξέλιξη προγράμματος της εθελούσιας αποχώρησης των εργαζομένων της Τράπεζας, ποσού €54 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα.

Επιπλέον, το ποσό των €54 εκατ. έχει αναγνωρισθεί ως κόστος αναδιοργάνωσης της Τράπεζας (βλ. Σημείωση 13), το οποίο αναγνώρισε η Τράπεζα κατά την διάρκεια του 2018, στο πλαίσιο του 2015 Σχεδίου Αναδιάρθρωσης από το οποίο έχει δεσμευτεί να περιορίσει τον αριθμό του προσωπικού στην Ελλάδα (βλ. Σημείωση 46).

Το 2017, οι ζημιές / (έσοδα) από περικοπές / διακανονισμούς και τα λοιπά έξοδα / (έσοδα) περιλαμβάνουν κυρίως το εναπομείναντα κόστος του προγράμματος της εθελούσιας αποχώρησης των εργαζομένων της Τράπεζας στο 2016, ποσού €8 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα, αντίστοιχα.

Επιπλέον, το ποσό των €8 εκατ. από χρησιμοποιημένες προβλέψεις προηγούμενης χρήσης, σχετίζεται με την πρόβλεψη, την οποία αναγνώρισε η Τράπεζα στις 31 Δεκεμβρίου 2015, στο πλαίσιο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης 2015 από το οποίο έχει δεσμευτεί να περιορίσει τον αριθμό του προσωπικού στην Ελλάδα (βλ. Σημείωση 46).

Καθαρή υποχρέωση στην κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Παρούσα αξία χρηματοδοτούμενων υποχρεώσεων	141	148	141	148
Εύλογες αξίες περιουσιακών στοιχείων	(11)	(13)	(11)	(13)
	130	135	130	135
Παρούσα αξία μη χρηματοδοτούμενων υποχρεώσεων	109	119	107	116
Σύνολο	239	254	237	251

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Κίνηση καθαρής υποχρέωσης

	Όμιλος		Τράπεζα	
	2018	2017	2018	2017
Καθαρή υποχρέωση κατά την έναρξη της περιόδου	254	269	251	255
Απόκτηση/Συγχώνευση θυγατρικών/Μεταφορά στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	-	(11)	-	-
Εργοδοτικές εισφορές	(8)	(8)	(8)	(8)
Παροχές καταβληθείσες	(69)	(20)	(67)	(19)
Σύνολο εξόδων που αναγνωρίστηκαν στα αποτελέσματα της χρήσης-συνεχιζόμενες δραστηριότητες	65	20	64	19
Ποσό αναγνωριζόμενο στα Λοιπά Συνολικά Έσοδα	(3)	4	(3)	4
Καθαρή υποχρέωση κατά τη λήξη της περιόδου	239	254	237	251

Προσαρμογές στην καθαρή υποχρέωση

	Όμιλος		Τράπεζα	
	2018	2017	2018	2017
Υποχρέωση (κέρδος)/ζημιά από αλλαγή των υποθέσεων	(5)	-	(5)	-
Υποχρέωση (κέρδος)/ζημιά από εμπειρικές προσαρμογές	2	4	2	4
Ποσό αναγνωριζόμενο στα Λοιπά Συνολικά Έσοδα	(3)	4	(3)	4

Κατά το 2019, ο Όμιλος και η Τράπεζα αναμένεται να καταβάλουν €7 εκατ. και €7 εκατ. αντίστοιχα σε εισφορές προς ταμεία χρηματοδοτούμενων παροχών και να καταβάλουν €24 εκατ. και €24 εκατ. αντίστοιχα σε αποζημιώσεις.

Κίνηση υποχρέωσης προγραμμάτων καθορισμένων παροχών

	Όμιλος		Τράπεζα	
	2018	2017	2018	2017
Υποχρέωση καθορισμένων παροχών κατά την έναρξη της περιόδου	267	339	264	270
Απόκτηση/Συγχώνευση θυγατρικών/Μεταφορά στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	-	(65)	-	-
Κόστος υπηρεσίας-συνεχιζόμενες δραστηριότητες	7	7	7	7
Χρηματοοικονομικό κόστος-συνεχιζόμενες δραστηριότητες	4	4	4	4
Εισφορές εργαζομένων	2	2	2	2
Παροχές ταμείων	(12)	(12)	(12)	(12)
Παροχές καταβληθείσες	(69)	(20)	(67)	(19)
Ζημίες/(κέρδη) από περικοπές/ διακανονισμούς- συνεχιζόμενες δραστηριότητες	54	9	53	8
<i>Προσαρμογές (κέρδη)/ζημίες:</i>				
Ζημίες/(κέρδη) από μεταβολές χρηματοοικονομικών παραδοχών	(5)	-	(5)	-
Ζημίες/(κέρδη) από μεταβολές δημογραφικών παραδοχών	-	-	-	-
Ζημίες/(κέρδη) από μεταβολές εμπειρικών παραδοχών	2	4	2	4
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(1)	-	-
Υποχρέωση καθορισμένων παροχών κατά τη λήξη της περιόδου	250	267	248	264

Συμφωνία περιουσιακών στοιχείων προγράμματος

	Όμιλος		Τράπεζα	
	2018	2017	2018	2017
Εύλογη αξία περιουσιακών στοιχείων κατά την έναρξη της περιόδου	13	70	13	15
Απόκτηση/Συγχώνευση θυγατρικών/Μεταφορά στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	-	(55)	-	-
Εργοδοτικές εισφορές	8	8	8	8
Εισφορές εργαζομένων	2	2	2	2
Παροχές ταμείων	(12)	(12)	(12)	(12)
Εύλογη αξία περιουσιακών στοιχείων κατά τη λήξη της περιόδου	11	13	11	13

Οι μέσες σταθμισμένες αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό των εξόδων προγραμμάτων καθορισμένων παροχών για τις χρήσεις που έληξαν 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017 είναι:

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Μέσες σταθμισμένες αναλογιστικές παραδοχές στο τέλος της περιόδου

	Όμιλος		Τράπεζα	
	2018	2017	2018	2017
Επιτόκιο προεξόφλησης	1,8%	1,6%	1,8%	1,6%
Πληθωρισμός	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Ρυθμός αύξησης αποδοχών	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
Ρυθμός αύξησης συντάξεων	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Διάρκεια προγραμμάτων	11,0	11,4	11,3	11,6

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την ανάλυση ευαισθησίας για κάθε σημαντική αναλογιστική παραδοχή παραθέτοντας πώς η υποχρέωση καθορισμένων παροχών θα επηρεαζόταν από τις μεταβολές στη σχετική αναλογιστική παραδοχή και οι οποίες θα ήταν πιθανές κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

Ανάλυση ευαισθησίας σημαντικών αναλογιστικών παραδοχών-Όμιλος

Αναλογιστική παραδοχή	Μεταβολή στην παραδοχή	31 Δεκεμβρίου 2018
		Αύξηση / (μείωση) στην υποχρέωση καθορισμένων παροχών
Επιτόκιο προεξόφλησης	Αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης	(5,2%)
	Μείωση κατά 50 μονάδες βάσης	5,7%
Πληθωρισμός	Αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης	0,4%
	Μείωση κατά 50 μονάδες βάσης	(0,4)%
Ρυθμός αύξησης αποδοχών	Αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης	3,5%
	Μείωση κατά 50 μονάδες βάσης	(3,3)%
Ρυθμός αύξησης συντάξεων	Αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης	1,2%
	Μείωση κατά 50 μονάδες βάσης	(1,1)%
Αναμενόμενη διάρκεια ζωής	Πλέον ενός έτους	0,8%
	Λιγότερο από ένα έτος	(0,8)%

Ανάλυση ευαισθησίας σημαντικών αναλογιστικών παραδοχών-Τράπεζα

Αναλογιστική παραδοχή	Μεταβολή στην παραδοχή	31 Δεκεμβρίου 2018
		Αύξηση / (μείωση) στην υποχρέωση καθορισμένων παροχών
Επιτόκιο προεξόφλησης	Αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης	(5,3)%
	Μείωση κατά 50 μονάδες βάσης	5,8%
Πληθωρισμός	Αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης	0,4%
	Μείωση κατά 50 μονάδες βάσης	(0,4)%
Ρυθμός αύξησης αποδοχών	Αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης	3,7%
	Μείωση κατά 50 μονάδες βάσης	(3,5)%
Ρυθμός αύξησης συντάξεων	Αύξηση κατά 50 μονάδες βάσης	1,6%
	Μείωση κατά 50 μονάδες βάσης	(1,5)%
Αναμενόμενη διάρκεια ζωής	Πλέον ενός έτους	0,8%
	Λιγότερο από ένα έτος	(0,9)%

Κατανομή των περιουσιακών στοιχείων των χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων παροχών

	Όμιλος				Τράπεζα			
	2018		2017		2018		2017	
	Ποσό	Αναλογία	Ποσό	Αναλογία	Ποσό	Αναλογία	Ποσό	Αναλογία
Ταμείο και ταμειακά διαθέσιμα	2	18,2%	2	15,4%	2	18,2%	2	15,4%
Λοιπά	9	81,8%	11	84,6%	9	81,8%	11	84,6%
Σύνολο	11	100,0%	13	100,0%	11	100,0%	13	100,0%

Τα λοιπά αφορούν σε συμβόλαια Ομαδικών Προγραμμάτων Προσωπικού (DAF) που έχουν εκδοθεί από την Εθνική Ασφαλιστική.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 12: Γενικά διοικητικά και λοιπά λειτουργικά έξοδα

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Φόροι και τέλη	26	24	11	10
Κοινόχρηστες δαπάνες	78	79	69	67
Ενοίκια	22	22	87	88
Έξοδα επισκευών και συντήρησης	18	17	16	15
Λοιπές δαπάνες διοίκησης	125	124	103	107
Σύνολο	269	266	286	287

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 13: Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
α. Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου				
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	211	785	202	865
Καθαρή ζημία από τροποποίηση συμβατικών όρων	87	-	87	-
	298	785	289	865
β. Προβλέψεις απομείωσης χρεογράφων				
Επενδύσεις σε χρεωστικούς τίτλους	(32)	-	(32)	-
Μετοχικοί Τίτλοι	-	1	-	1
	(32)	1	(32)	1
γ. Λοιπές προβλέψεις και προβλέψεις απομείωσης				
Απομείωση ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, λογισμικού και λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων και λοιπών στοιχείων ενεργητικού	4	12	2	2
Απομείωση υπεραξίας / συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης και θυγατρικές	-	-	-	(54)
Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις και λοιπές προβλέψεις	42	9	40	8
	46	21	42	(44)
Σύνολο	312	807	299	822

Η μείωση των προβλέψεων απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών οφείλεται κατά κύριο λόγο στις βελτιωμένες μακροοικονομικές προβλέψεις, στη μείωση του ρυθμού αύξησης μη εξυπηρετούμενων δανείων και στους ήδη αυξημένους δείκτες κάλυψης λόγω υιοθέτησης ΔΠΧΑ 9. Η συγκριτική πληροφορία για προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου από δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών για το 2017 παρατίθεται σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 και ως εκ τούτου δεν είναι συγκρίσιμη με την αντίστοιχη πληροφορία που παρατίθεται για το 2018.

Ο αντιλογισμός της πρόβλεψης ΑΠΖ ύψους €32 εκατ. κατά το 2018 στα ομόλογα που επιμετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος οφείλεται κυρίως στην βελτίωση της πιστοληπτικής διαβάθμισης της Ελληνικής Δημοκρατίας κατά δύο βαθμίδες από Caa2 σε B3 στο πρώτο τρίμηνο του 2018. Το ομόλογο της Ελληνικής Δημοκρατίας που είναι συνδεδεμένο με τον δείκτη πληθωρισμού είναι κατηγοριοποιημένο στο Στάδιο 2, και συνεπώς είναι ευαίσθητο σε μεταβολές της πιστοληπτικής διαβάθμισης της Ελληνικής Δημοκρατίας. Το συγκριτικό ποσό για το 2017, είναι μηδέν, καθώς σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 δεν αναγνωρίστηκε πρόβλεψη απομείωσης για μη απομειωμένα ομόλογα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 14: Κόστος Αναδιάρθρωσης

Τα έξοδα αναδιοργάνωσης ποσού €78 εκατ. αφορούν σε €66 εκατ. εκτιμώμενου κόστους του προγράμματος εθελούσιας εξόδου, το οποίο ενεργοποιήθηκε το 2018 (εκ των οποίων €54 αφορούν υπαλλήλους που είχαν ήδη αποχωρήσει την 31^η Δεκεμβρίου 2018, σημ. 11) και σε €12 εκατ. άμεσων εξόδων σχετικών με την αναδιοργάνωση.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 15: Φόροι

Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Φόροι περιόδου	(32)	(23)	(4)	(3)
Αναβαλλόμενοι φόροι	(5)	(4)	-	-
Φόροι	(37)	(27)	(4)	(3)

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	9	(131)	66	(243)
Φόρος υπολογιζόμενος με βάση τον τρέχοντα φορολογικό συντελεστή 29% (2017: 29%)	(3)	38	(19)	70
Προσαρμογές σχετικά με φόρο εισοδήματος που αφορά προηγούμενες χρήσεις	(2)	(1)	-	-
Επίπτωση διαφορετικών φορολογικών συντελεστών σε άλλες χώρες	6	10	-	-
Έσοδα απαλλασσόμενα της φορολογίας και λουιτές μόνιμες διαφορές	22	40	16	40
Μη φορολογικά εκπιπτόμενες δαπάνες	(17)	(13)	(22)	(34)
Φορολογικά εκπεστές διαφορές και μη χρησιμοποιούμενες φορολογικές ζημιές για τις οποίες δεν αναγνωρίστηκε αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	(41)	(88)	(40)	(75)
Φορολογική επίπτωση από χρήση φορολογικών ζημιών για τις οποίες δεν είχε προηγουμένως αναγνωρισθεί αναβαλλόμενος φόρος	64	-	64	-
Διατραπεζικά μερίσματα	(47)	-	-	-
Μη συμψηφιζόμενοι φόροι με φόρο εισοδήματος τρέχουσας χρήσης	(6)	-	(5)	-
Λουιτές διαφορές	(13)	(13)	2	(4)
Φόροι (έξοδο) / ωφέλεια	(37)	(27)	(4)	(3)
Πραγματικός φορολογικός συντελεστής περιόδου	365.9%	(20.2%)	6.2%	(1.4%)

Ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος της Τράπεζας για τις χρήσεις 2018 και 2017 ανέρχεται σε 29%. Σύμφωνα με το νόμο 4603/2019, ο συντελεστής παρακράτησης φόρου επί μερισμάτων που διανέμονται μετά την 1 Ιανουαρίου 2019 μειώνεται από 15% σε 10%.

Οι ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις των εταιρειών που ενοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης και των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου, παρουσιάζονται στις Σημειώσεις 24 και 44.

Σύμφωνα με το άρθρο 82 του Ν. 4472/2017, επιβλήθηκε ετήσια προμήθεια 1,5% επί του υπερβάλλοντος ποσού της εγγυημένης από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, όπως αυτό προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του φορολογικού συντελεστή που εφαρμόζεται βάσει του Ν. 4336/16.07.2015 για το έτος 2015 και μετά (29%) και του φορολογικού συντελεστή που ίσχυε στις 30 Ιουνίου 2015 (26%). Το σχετικό ποσό για την Τράπεζα για το 2018 και το 2017 ανέρχεται σε €8 εκατ. ετησίως. Η συνολική επιβάρυνση περιλαμβάνεται στο κονδύλι της κατάστασης αποτελεσμάτων «Καθαρά λουιτά έσοδα / (έξοδα)».

Σύμφωνα με το ν. 4579/2018, σε ισχύ από το 2019, ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων, πλην των πιστωτικών ιδρυμάτων, μειώνεται σταδιακά κατ' έτος ως ακολούθως:

- 28% για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2019,
- 27% για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2020,
- 26% για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2021, και
- 25% για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2022 και επόμενα.

Ο συντελεστής φόρου εισοδήματος για τα πιστωτικά ιδρύματα παραμένει 29%.

Απαιτήσεις από παρακρατούμενους φόρους σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια

Οι απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος περιλαμβάνουν απαιτήσεις από παρακρατούμενους φόρους €203 εκατ. που αφορούν τα οικονομικά έτη 2009, 2011, 2012 και 2013 (δηλαδή, τις χρήσεις 2008, 2010, 2011 και 2012), τις οποίες η Τράπεζα απαιτεί από το Ελληνικό Δημόσιο. Την 29 Μαρτίου 2019, ψηφίστηκε και εισήχθη στη νομοθεσία περί Φορολογίας Νομικών Προσώπων τροπολογία η οποία αποσαφηνίζει το καθεστώς των παρακρατούμενων φόρων για τις τράπεζες. Συγκεκριμένα, (α) φόροι €41 εκατ., οι οποίοι παρακρατήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 8, του άρθρου 12, του ν.2238/1994, θα συμψηφίζονται κατά προτεραιότητα με υποχρέωση φόρου εισοδήματος, όταν προκύψει και στην έκταση που ο φόρος εισοδήματος είναι επαρκής για τον ως άνω συμψηφισμό, (β) παρακρατούμενοι φόροι €162 εκατ., οι οποίοι υπόκεινται στις διατάξεις της παρ. 6, του άρθρου 3, του ν.4046/2012 και οι οποίοι δεν συμψηφίστηκαν εντός 5 ετών, συμψηφίζονται σε ισόποσες ετήσιες δόσεις, εντός 10 ετών, με φορολογικές υποχρεώσεις της Τράπεζας, αρχής γενομένης από την 1 Ιανουαρίου 2020.

Οι απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος περιλαμβάνουν, επίσης, απαιτήσεις από παρακρατούμενους φόρους επί τόκων Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου και Εντόκων Γραμματίων €124 εκατ. που παρακρατήθηκαν μετά την 1 Ιανουαρίου 2013 (χρήση 2013), οι οποίοι όμως, σύμφωνα με την παρ.1, του άρθρου 9 του Ν.4110/2013 (η οποία τροποποίησε το άρθρο 99 του ν.2238/ 1994) φορολογούνται πλέον με τις γενικές διατάξεις, συμψηφίζονται με το φόρο εισοδήματος διαδοχικώς στα πέντε επόμενα οικονομικά έτη από τη δημιουργία του πιστωτικού υπολοίπου κατά το υπόλοιπο που απομένει κάθε φορά και σε περίπτωση μη συμψηφισμού του μετά το πέρας της πενταετίας επιστρέφονται από το Ελληνικό Δημόσιο. Τέλος, στο υπόψη κονδύλι περιλαμβάνονται, επίσης, φόροι €32 εκατ., που παρακρατήθηκαν το 2018 επί εταιρικών ομολόγων, οι οποίοι είναι άμεσα απαιτητοί από το Ελληνικό Δημόσιο.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 16: Κέρδη / (ζημίες) ανά μετοχή

	Όμιλος		Τράπεζα	
	Από 1.1 εως 31.12.2018	31.12.2017	Από 1.1 εως 31.12.2018	31.12.2017
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούσες στους μετόχους της Τράπεζας από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(62)	(189)	62	(246)
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούσες στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(62)	(189)	62	(246)
Κέρδη/(ζημίες) από διακοπείσες δραστηριότητες	(22)	(254)	(55)	255
Κέρδη/(ζημίες) αναλογούσες στους κοινούς μετόχους της Τράπεζας από συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες	(84)	(443)	7	9
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών για βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	914.559.161	914.557.452	914.715.153	914.715.153
Κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή – Βασικά και προσαρμοσμένα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(0,07)	(0,21)	0,07	(0,27)
Κέρδη/(ζημίες) ανά μετοχή – Βασικά και προσαρμοσμένα από συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες	(0,09)	(0,48)	0,01	0,01

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 17: Ταμείο και διαθέσιμα στη Κεντρική Τράπεζα

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Ταμείο	556	577	533	546
Καταθέσεις σε Κεντρικές Τράπεζες	4.582	1.201	4.371	945
Σύνολο	5.138	1.778	4.904	1.491
Εκ των οποίων				
Υποχρεωτικές καταθέσεις σε Κεντρικές Τράπεζες	462	467	337	295

Η Τράπεζα είναι υποχρεωμένη να διατηρεί τρεχούμενο λογαριασμό στην ΤτΕ, με σκοπό τη διευκόλυνση των ενδοτραπεζικών συναλλαγών με τη κεντρική τράπεζα, τις τράπεζες μέλη της και τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μέσω του συστήματος TARGET (Trans-European Automated Real-Time Gross Settlement Express Transfer system).

Η ΤτΕ είναι ο κύριος ρυθμιστής των πιστωτικών ιδρυμάτων και απαιτεί από όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στην Ελλάδα να διατηρούν καταθέσεις στη ΤτΕ που αντιστοιχούν στο 1% των συνολικών καταθέσεων των πελατών τους, όπως προβλέπεται και από την ΕΚΤ. Ανάλογες δεσμεύσεις υφίστανται και για τις θυγατρικές τράπεζες του Ομίλου. Οι καταθέσεις της Τράπεζας στην ΤτΕ τοκίζονται με το επιτόκιο αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ (0,00% την 31 Δεκεμβρίου 2018), ενώ οι αντίστοιχες καταθέσεις της UBB και κάποιων άλλων θυγατρικών είναι μη τοκοφόρες.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 18: Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Καταθέσεις όψεως σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	200	280	125	191
Καταθέσεις προθεσμίας σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	52	72	51	145
Συμφωνίες αγοράς και επαναπώλησης χρεογράφων	761	-	761	8
Καταθέσεις σε λογαριασμούς περιθωρίου	978	795	978	735
Λοιπές	596	649	592	644
Σύνολο	2.587	1.736	2.507	1.723

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 19: Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Εμπορικό χαρτοφυλάκιο:				
Ομόλογα & λοιπές υποχρεώσεις Δημοσίου	343	289	343	289
Έντοκα Γραμμάτια	672	1.435	672	1.435
Λοιπές ομολογίες	2	1	2	1
Μετοχές	32	63	26	48
Μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων	5	5	-	-
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία υποχρεωτικά κατηγοριοποιημένα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	3.465	-	3.465	-
Σύνολο	4.519	1.793	4.508	1.773

Στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων στις 31 Δεκεμβρίου 2018 περιλαμβάνεται το ποσό των €3.273 εκατ. για την σύμβαση ανταλλαγής επιτοκίων με το Ελληνικό Δημόσιο, το οποίο υποχρεωτικά μετράται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων καθώς αποτυγχάνει στην αξιολόγηση του SPPI. Στις 4 και 5 Φεβρουαρίου 2019, η Τράπεζα αντάλλαξε τη σύμβαση ανταλλαγής επιτοκίων με το Ελληνικό Δημόσιο για τρία ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου («ΟΕΔ») λήξης 2023, 2025 και 2026 με συνολική ονομαστική αξία €3.314 εκατ. και εύλογη αξία €3.282 εκατ. Τα ΟΕΔ λήφθηκαν στις 15 Φεβρουαρίου 2019 και ταξινομούνται ως διακρατούμενα για την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών και μετρώνται στο αποσβεσμένο κόστος. Από τη συναλλαγή αναγνωρίστηκε το πρώτο τρίμηνο 2019 κέρδος €46 εκατ., το οποίο περιλαμβάνει τον αντιλογισμό της αποτίμησης πιστωτικού κινδύνου («CVA») από τη σύμβαση ανταλλαγής επιτοκίων με το Ελληνικό Δημόσιο και την πρόβλεψη για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές στα αποκτηθέντα ΟΕΔ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 20: Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα

	Όμιλος			Τράπεζα		
	31.12.2018	31.12.2017		31.12.2018	31.12.2017	
	Ονομαστική αξία	Εύλογη Αξία Απαιτήσεις	Εύλογη Αξία Υποχρεώσεις	Ονομαστική αξία	Εύλογη Αξία Απαιτήσεις	Εύλογη Αξία Υποχρεώσεις
Παράγωγα εμπορικού χαρτοφυλακίου						
Εξωχρηματιστηριακά παράγωγα επί επιτοκίων	36.395	3.655	1.761	36.308	3.655	1.761
Εξωχρηματιστηριακά παράγωγα επί συναλλαγματικών ισοτιμιών	3.007	78	79	3.007	78	79
Λοιπές μορφές εξωχρηματιστηριακών παραγώγων	246	20	67	246	20	67
Χρηματιστηριακά παράγωγα επί επιτοκίων	2.444	3	9	2.444	3	9
Λοιπές μορφές χρηματιστηριακών παραγώγων	2.795	35	3	2.784	35	3
Σύνολο	44.887	3.791	1.919	44.789	3.791	1.919
Παράγωγα αντιστάθμισης εύλογης αξίας						
Εξωχρηματιστηριακά παράγωγα επί επιτοκίων	150	-	212	150	-	212
Σύνολο	150	-	212	150	-	212
Σύνολο	45.037	3.791	2.131	44.939	3.791	2.131

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

	Όμιλος			Τράπεζα		
	31.12.2017			31.12.2017		
	Ονομαστική αξία	Εύλογη Αξία Απαιτήσεις	Εύλογη Αξία Υποχρεώσεις	Ονομαστική αξία	Εύλογη Αξία Απαιτήσεις	Εύλογη Αξία Υποχρεώσεις
Παράγωγα εμπορικού χαρτοφυλακίου		Όπως αναμορφώθηκαν			Όπως αναμορφώθηκαν	
Εξωχρηματιστηριακά παράγωγα επί επιτοκίων	39.087	3.546	3.482	38.982	3.546	3.482
Εξωχρηματιστηριακά παράγωγα επί συναλλαγματικών ισοτιμιών	3.761	73	64	3.778	73	64
Λουπές μορφές εξωχρηματιστηριακών παραγώγων	728	22	33	477	15	33
Χρηματιστηριακά παράγωγα επί επιτοκίων	1.165	10	-	1.165	10	-
Λουπές μορφές χρηματιστηριακών παραγώγων	2.584	30	4	2.584	29	4
Σύνολο	47.325	3.681	3.583	46.986	3.673	3.583
Παράγωγα αντιστάθμισης εύλογης αξίας						
Εξωχρηματιστηριακά παράγωγα επί επιτοκίων	150	-	215	150	-	215
Σύνολο	150	-	215	150	-	215
Σύνολο	47.475	3.681	3.798	47.136	3.673	3.798

Την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα επί επιτοκίων του Ομίλου και της Τράπεζας περιελάμβαναν μια υποχρέωση προς το Ελληνικό Δημόσιο ποσού €1,871 εκατ. Στο πλαίσιο αυτής της σύμβασης με το Ελληνικό Δημόσιο, το συγκεκριμένο παράγωγο, που ήταν υβριδικό, είχε διαχωριστεί και απεικονιζόταν ως ξεχωριστό παράγωγο (βλέπε Σημείωση 21). Κατά την 1η Ιανουαρίου 2018, με την υιοθέτηση του Δ.Π.Χ.Α. 9, ολόκληρη η σύμβαση ταξινομήθηκε υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ("ΕΑΜΑ"), ως μια ενιαία λογιστική μονάδα (βλέπε Σημείωση 48 και Σημείωση 19).

Τον Φεβρουάριο 2019, η Τράπεζα προχώρησε στην ακύρωση της σύμβασης ανταλλαγής με το Ελληνικό Δημόσιο έναντι έκδοσης τριών ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (ΟΕΔ) λήξης το 2023, 2025 και 2026 (βλέπε Σημείωση 19).

Πιστωτικός κίνδυνος

Ο υπολογισμός της επίδρασης του CVA διενεργείται σε μεμονωμένη βάση για κάθε ένα αντισυμβαλλόμενο με τον οποίο ο Όμιλος διατηρεί ανοικτή θέση, λαμβάνοντας υπόψη την αναμενόμενη έκθεση όπως αυτή προσδιορίζεται μέσα από τεχνικές προσομοίωσης καθώς και συμφωνίες συμψηφισμού και ληφθείσες εξασφαλίσεις. Επίσης, ο υπολογισμός του CVA βασίζεται σε συντελεστές αναμενόμενων ζημιών όπως αυτοί εξαγονται από τις αγοραίες τιμές των CDS, ή, στην περίπτωση που οι τελευταίες δεν είναι διαθέσιμες, από την πιθανότητα αθέτησης των υποχρεώσεων του αντισυμβαλλομένου όπως αυτή προσδιορίζεται από εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης, ή διαφορετικά από τους εποπτικούς συντελεστές στάθμισης.

Αναφορικά με την επίδραση της αποτίμησης του ίδιου πιστωτικού κινδύνου, ο Όμιλος υπολογίζει την αποτίμηση του ίδιου πιστωτικού κινδύνου ("DVA") εφαρμόζοντας συμμετρικά την ίδια μεθοδολογία με εκείνη που εφαρμόζεται για τον υπολογισμό του CVA. Το καθαρό CVA για τον Όμιλο και την Τράπεζα την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανήλθε σε σωρευτική ζημιά €133 εκατ., (31 Δεκεμβρίου 2017: σωρευτικό κέρδος €192 εκατ.).

Αντισταθμίσεις εύλογης αξίας

Τα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα που χρησιμοποιεί ο Όμιλος και η Τράπεζα για αντισταθμίσεις εύλογης αξίας, αποτελούνται από συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων. Τα συγκεκριμένα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα χρησιμοποιούνται για αντιστάθμιση των μεταβολών της εύλογης αξίας μακροπρόθεσμων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων σταθερού επιτοκίου που οφείλονται σε διακυμάνσεις των επιτοκίων της αγοράς.

Χρηματοπιστωτικά μέσα αντιστάθμισης				Αντισταθμιζόμενα στοιχεία				
Παράγωγο Μέσο	Ονομαστική αξία	Εύλογη Αξία	Γραμμή Ισολογισμού	Μεταβολή εύλογης αξίας	Λογιστική Αξία	Συσσωρευμένες προσαρμογές αντιστάθμισης στο αντισταθμιζόμενο στοιχείο	Γραμμή Ισολογισμού	Μεταβολή εύλογης αξίας λόγω αντιστάθμισης κινδύνου
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	150	212	Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα - υποχρεώσεις	(94)	1.097	470	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε αποσβεσμένο κόστος	92
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	150	6	Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ⁽¹⁾	(4)	226	N/A	Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ΕΑΜΛΣΕ	4
Σύνολο	300	218		(98)	1.323	470		96

⁽¹⁾ Αφορά σε συναλλαγές παραγώγων με Κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους (CCPs). Βλέπε σχετική αναφορά Σημείωση 4.9

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Το συσσωρευμένο ποσό της εύλογης αξίας από προσαρμογές αντιστάθμισης που παραμένει στην κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης και αφορά σε διακοπείσες αντισταθμίσεις ανερχόταν σε €377 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2018 για τον Όμιλο και την Τράπεζα αντίστοιχα.

Η αναποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης του κινδύνου που αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα για τον Όμιλο και την Τράπεζα ανέρχεται σε μηδέν και €(1) εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017 αντίστοιχα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 21: Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Στεγαστικά δάνεια	15.795	16.491	15.590	16.256
Καταναλωτικά δάνεια	3.087	3.686	2.535	3.153
Πιστωτικές κάρτες	668	829	598	757
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	3.094	3.572	2.944	3.426
Λιανική τραπεζική	22.644	24.578	21.667	23.592
Επιχειρηματική τραπεζική & χορηγήσεις σε δημόσιο τομέα	16.956	23.602	16.348	22.646
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	39.600	48.180	38.015	46.238
Μείον: Πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	(9.466)	(10.239)	(8.912)	(9.990)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις απομείωσης	30.134	37.941	29.103	36.248

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι χορηγήσεις σε επιχειρήσεις και δημόσιο τομέα για τον Όμιλο, περιλάμβαναν δάνειο στην Ελληνική Δημοκρατία ύψους €5.873 εκατ. Η σύμβαση με την Ελληνική Δημοκρατία που αφορά στο ανωτέρω δάνειο, περιλάμβανε και ένα ενσωματωμένο παράγωγο παθητικού με εύλογη αξία €1.871 εκατ., το οποίο είχε διαχωριστεί με βάση το ΔΛΠ 39 και απεικονιζόταν ως ξεχωριστό παράγωγο.

Με την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018, ολόκληρη η σύμβαση δεν πληρούσε τα κριτήρια της αξιολόγησης SPPI, και συνεπώς επιμετρήθηκε υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ και ταξινομήθηκε στα «χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ» (βλ.Σημείωση 48).

Την 2 Ιουλίου 2018 η Τράπεζα ολοκλήρωσε τη διάθεση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων μη εξασφαλισμένων δανείων λιανικής και μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, με ανεξόφλητο κεφάλαιο ύψους €2,0 δισ. περίπου. Η λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης και η πρόβλεψη ΑΠΖ των εν λόγω δανείων κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 αναλύονται ανά χαρτοφυλάκιο στον παρακάτω πίνακα:

Πώληση μη εξυπηρετούμενων δανείων-Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2017	Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	Πρόβλεψη ΑΠΖ	Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις
Καταναλωτικά δάνεια	459	426	33
Πιστωτικές κάρτες	122	113	10
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις	332	316	15
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών	913	855	58

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών επιμετρούμενα σε αποσβεσμένο κόστος και υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ – Όμιλος

	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3		Σύνολο
			Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική Αξιολόγηση	
31 Δεκεμβρίου 2018					
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών επιμετρούμενα σε αποσβεσμένο κόστος					
Στεγαστικά δάνεια					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	3.188	5.525	-	7.082	15.795
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(36)	(208)	-	(2.734)	(2.978)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	3.152	5.317	-	4.348	12.817
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	2.926	4.927	-	5.124	12.977
Καταναλωτικά δάνεια					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	1.302	447	-	1.338	3.087
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(21)	(83)	-	(1.053)	(1.157)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	1.281	364	-	285	1.930
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	141	83	-	195	419
Πιστωτικές κάρτες					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	499	13	-	156	668
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(5)	(1)	-	(156)	(162)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	494	12	-	-	506
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	-	-	-	-	-
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	427	672	-	1.994	3.093
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(4)	(77)	-	(1.469)	(1.550)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	423	595	-	525	1.543
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	294	455	-	1.184	1.933
Επιχειρηματική Τραπεζική					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	10.117	791	4.741	723	16.372
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(75)	(59)	(2.873)	(553)	(3.560)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	10.042	732	1.868	170	12.812
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	5.339	568	2.830	459	9.196
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	350	9	78	15	452
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(3)	-	(47)	(9)	(59)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	347	9	31	6	393
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	50	9	40	8	107
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών επιμετρούμενων σε αποσβεσμένο κόστος					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	15.883	7.457	4.819	11.308	39.467
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(144)	(428)	(2.920)	(5.974)	(9.466)
Λογιστική αξία δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών επιμετρούμενων σε αποσβεσμένο κόστος μετά από προβλέψεις	15.739	7.029	1.899	5.334	30.001
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	8.750	6.042	2.870	6.970	24.632
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών επιμετρούμενα υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ					
					133
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών					
					30.134

200

Τα ανοίγματα στεγαστικών δανείων του Σταδίου 1 και 3 περιλαμβάνουν στεγαστικά δάνεια ύψους €695 εκατ. και €53 εκατ. αντίστοιχα, εγγυημένα από την Ελληνική Δημοκρατία. Για σκοπούς αξιολόγησης της ταξινόμησης των συγκεκριμένων εγγυημένων στεγαστικών δανείων ως μη εξυπηρετούμενων, η Τράπεζα εξομοιώνει τον εγγυητή, δηλ. την Ελληνική Δημοκρατία, με τον πιστούχο. Επί της ουσίας, για αυτά τα συγκεκριμένα ανοίγματα, η εγγύηση της Ελληνικής Δημοκρατίας θεωρείται υποκατάσταση πιστούχου, παρά μέσο πιστωτικής ενίσχυσης. Συνεπώς, τα συγκεκριμένα ανοίγματα ταξινομούνται στο Στάδιο 1, εκτός αν υπάρχουν συγκεκριμένες συνθήκες.

Τα ανοίγματα από χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις του Σταδίου 2 και 3 περιλαμβάνουν δάνεια ύψους €1 εκατ. και €90 εκατ., αντίστοιχα, μερικώς εγγυημένα από την Ελληνική Δημοκρατία.

Τα ανοίγματα επιχειρηματικής τραπεζικής του Σταδίου 1, 2 και 3 περιλαμβάνουν δάνεια σε επιχειρήσεις ύψους €39 εκατ., €9 εκατ. και €239 εκατ., αντίστοιχα, μερικώς εγγυημένα από την Ελληνική Δημοκρατία.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών επιμετρούμενα σε αποσβεσμένο κόστος και υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ – Τράπεζα

	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Στάδιο 3		Σύνολο
			Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική Αξιολόγηση	
31 Δεκεμβρίου 2018					
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών σε αποσβεσμένο κόστος					
Στεγαστικά δάνεια					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	3.034	5.513	-	7.043	15.590
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(36)	(208)	-	(2.720)	(2.964)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	2.998	5.305	-	4.323	12.626
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	2.771	4.914	-	5.091	12.776
Καταναλωτικά δάνεια					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	827	427	-	1.281	2.535
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(14)	(80)	-	(1.023)	(1.117)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	813	347	-	258	1.418
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	76	79	-	185	340
Πιστωτικές κάρτες					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	436	12	-	150	598
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(5)	(1)	-	(150)	(156)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	431	11	-	-	442
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	-	-	-	-	-
Χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	352	655	-	1.936	2.943
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(3)	(77)	-	(1.426)	(1.506)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	349	578	-	510	1.437
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	232	442	-	1.167	1.841
Επιχειρηματική Τραπεζική					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	10.462	601	4.019	683	15.765
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(80)	(51)	(2.553)	(426)	(3.110)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	10.382	550	1.466	257	12.655
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	4.620	418	2.298	409	7.745
Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	349	9	78	15	451
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(3)	-	(47)	(9)	(59)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις	346	9	31	6	392
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	49	9	40	8	106
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών επιμετρούμενων σε αποσβεσμένο κόστος					
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης	15.460	7.217	4.097	11.108	37.882
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(141)	(417)	(2.600)	(5.754)	(8.912)
Λογιστική αξία δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών επιμετρούμενων σε αποσβεσμένο κόστος μετά από προβλέψεις	15.319	6.800	1.497	5.354	28.970
Ληφθείσες εξασφαλίσεις για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία	7.748	5.862	2.338	6.860	22.808
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών επιμετρούμενα υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ					
					133
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών					
					29.103

201

Τα ανοίγματα στεγαστικών δανείων του Σταδίου 1 και 3 περιλαμβάνουν στεγαστικά δάνεια ύψους €695 εκατ. και €53 εκατ. αντίστοιχα, εγγυημένα από την Ελληνική Δημοκρατία. Για σκοπούς αξιολόγησης της ταξινόμησης των συγκεκριμένων εγγυημένων στεγαστικών δανείων ως μη εξυπηρετούμενων, η Τράπεζα εξομοιώνει τον εγγυητή, δηλ. την Ελληνική Δημοκρατία, με τον πιστούχο. Επί της ουσίας, για αυτά τα συγκεκριμένα ανοίγματα, η εγγύηση της Ελληνικής Δημοκρατίας θεωρείται υποκατάσταση πιστούχου, παρά μέσο πιστωτικής ενίσχυσης. Συνεπώς, τα συγκεκριμένα ανοίγματα ταξινομούνται στο Στάδιο 1, εκτός αν υπάρχουν συγκεκριμένες συνθήκες.

Τα ανοίγματα από χορηγήσεις σε μικρές επιχειρήσεις του Σταδίου 2 και 3 περιλαμβάνουν δάνεια ύψους €1 εκατ. και €90 εκατ., αντίστοιχα, μερικώς εγγυημένα από την Ελληνική Δημοκρατία.

Τα ανοίγματα επιχειρηματικής τραπεζικής του Σταδίου 1, 2 και 3 περιλαμβάνουν δάνεια σε επιχειρήσεις ύψους €39 εκατ., €9 εκατ. και €239 εκατ., αντίστοιχα, μερικώς εγγυημένα από την Ελληνική Δημοκρατία.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Μεταβολή πρόβλεψης ΑΠΖ δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών – Όμιλος

	Λιανική τραπεζική				Επιχειρηματική Τραπεζική & Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα				Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
	Υπόλοιπο 1.1.2018	70	461	6.264	6.795	61	68	4.211	4.340	131	529	10.475
Μεταφορά στο Στάδιο 1 (από το 2 ή 3)	43	(26)	(17)	-	23	(22)	(1)	-	66	(48)	(18)	-
Μεταφορά στο Στάδιο 2 (από το 1 ή 3)	(4)	311	(307)	-	(4)	50	(46)	-	(8)	361	(353)	-
Μεταφορά στο Στάδιο 3 (από το 1 ή 2)	(2)	(117)	119	-	(1)	(5)	6	-	(3)	(122)	125	-
Καθαρή επιμέτρηση της απομείωσης (α)	(43)	(272)	465	150	(11)	(39)	87	37	(54)	(311)	552	187
Ζημία απομείωσης νέων περιουσιακών στοιχείων (β)	3	4	-	7	16	-	1	17	19	4	1	24
Ζημιές απομείωσης δανείων (α+β)	(40)	(268)	465	157	5	(39)	88	54	(35)	(307)	553	211
Παύση αναγνώρισης δανείων	-	-	(129)	(129)	-	-	(48)	(48)	-	-	(177)	(177)
Επίπτωση τροποποιήσεων συμβατικών όρων στις ΑΠΖ	-	-	(62)	(62)	-	-	(19)	(19)	-	-	(81)	(81)
Διαγραφές απαιτήσεων	-	-	(846)	(846)	-	-	(679)	(679)	-	-	(1.525)	(1.525)
Συναλλαγματικές διαφορές & λοιπές μεταβολές	(1)	8	11	18	(4)	8	(12)	(8)	(5)	16	(1)	10
Μεταβολή της παρούσας αξίας των ζημιών απομείωσης	-	-	(82)	(82)	-	-	-	-	-	-	(82)	(82)
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	-	-	(4)	(4)	(2)	(1)	(18)	(21)	(2)	(1)	(22)	(25)
Υπόλοιπο 31.12.2018	66	369	5.412	5.847	78	59	3.482	3.619	144	428	8.894	9.466

Μεταβολή πρόβλεψης ΑΠΖ δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών - Τράπεζα

	Λιανική τραπεζική				Επιχειρηματική Τραπεζική & Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα				Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
	Υπόλοιπο 1.1.2018	61	459	6.169	6.689	67	61	3.811	3.939	128	520	9.980
Μεταφορά στο Στάδιο 1 (από το 2 ή 3)	43	(27)	(16)	-	21	(21)	-	-	64	(48)	(16)	-
Μεταφορά στο Στάδιο 2 (από το 1 ή 3)	(4)	311	(307)	-	(4)	46	(42)	-	(8)	357	(349)	-
Μεταφορά στο Στάδιο 3 (από το 1 ή 2)	(2)	(114)	116	-	-	(3)	3	-	(2)	(117)	119	-
Καθαρή επιμέτρηση της απομείωσης (α)	(44)	(268)	464	152	(16)	(34)	77	27	(60)	(302)	541	179
Ζημία απομείωσης νέων περιουσιακών στοιχείων (β)	2	4	-	6	16	-	1	17	18	4	1	23
Ζημιές απομείωσης δανείων (α+β)	(42)	(264)	464	158	-	(34)	78	44	(42)	(298)	542	202
Παύση αναγνώρισης δανείων	-	-	(129)	(129)	-	-	(48)	(48)	-	-	(177)	(177)
Επίπτωση τροποποιήσεων συμβατικών όρων στις ΑΠΖ	-	-	(62)	(62)	-	-	(19)	(19)	-	-	(81)	(81)
Διαγραφές απαιτήσεων	-	-	(843)	(843)	-	-	(669)	(669)	-	-	(1.512)	(1.512)
Συναλλαγματικές διαφορές & λοιπές μεταβολές	2	1	9	12	(1)	2	(78)	(77)	1	3	(69)	(65)
Μεταβολή της παρούσας αξίας των ζημιών απομείωσης	-	-	(82)	(82)	-	-	-	-	-	-	(82)	(82)
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	-	-	-	-	-	-	(1)	(1)	-	-	(1)	(1)
Υπόλοιπο 31.12.2018	58	366	5.319	5.743	83	51	3.035	3.169	141	417	8.354	8.912

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Μεταβολή πρόβλεψης απομείωσης αξίας δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών

	Όμιλος				Τράπεζα			
	31.12.2017				31.12.2017			
	Λιανική Τραπεζική	Επιχειρ/κή Τραπεζική	Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	Σύνολο	Λιανική Τραπεζική	Επιχειρ/κή Τραπεζική	Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα	Σύνολο
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	6.614	4.757	86	11.457	6.438	4.411	87	10.936
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου (Σημείωση 13)	486	317	(18)	785	486	397	(18)	865
Διαγραφές απαιτήσεων	(1.089)	(538)	-	(1.627)	(1.051)	(551)	-	(1.602)
Ανακτήσεις απαιτήσεων	8	1	-	9	5	-	-	5
Μεταβολή της παρούσας αξίας των ζημιών απομείωσης	(120)	(7)	-	(127)	(127)	(18)	-	(145)
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	(65)	(102)	-	(167)	-	-	-	-
Συναλλαγματικές διαφορές	(29)	(70)	2	(91)	(37)	(33)	1	(69)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	5.811	4.358	70	10.239	5.714	4.206	70	9.990

Τα ποσά που αναφέρονται στη γραμμή «Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση» βασίζονται στις λογιστικές αξίες των σχετικών στοιχείων κατά την 1 Ιανουαρίου 2017 (Σημείωση 29)

Μεταβολή Λογιστικής αξίας προ προβλέψεων απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών σε αποσβεσμένο κόστος - Όμιλος

31 Δεκεμβρίου 2018	Λιανική Τραπεζική				Επιχειρηματική Τραπεζική & Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα				Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα		Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα		Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	
			Σύνολο	Σύνολο			Σύνολο	Σύνολο				
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης 1.1.2018	6.186	6.734	11.656	24.576	9.731	1.090	6.553	17.374	15.917	7.824	18.209	41.950
Μεταφορά στο Στάδιο 1 (από το 2 ή 3)	442	(416)	(26)	-	365	(363)	(2)	-	807	(779)	(28)	-
Μεταφορά στο Στάδιο 2 (από το 1 ή 3)	(821)	1.681	(860)	-	(211)	368	(157)	-	(1.032)	2.049	(1.017)	-
Μεταφορά στο Στάδιο 3 (από το 1 ή 2)	(133)	(871)	1.004	-	(57)	(108)	165	-	(190)	(979)	1.169	-
Νέα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αγορασμένα	405	41	-	446	1.975	22	-	1.997	2.380	63	-	2.443
Παύση αναγνώρισης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	-	-	(226)	(226)	-	-	(63)	(63)	-	-	(289)	(289)
Αποπληρωμές & λουπές μεταβολές	(616)	(516)	(19)	(1.151)	(1.195)	(190)	(132)	(1.517)	(1.811)	(706)	(151)	(2.668)
Μεταβολές λόγω τροποποιήσεων που δεν επέφεραν παύση αναγνώρισης	-	-	(146)	(146)	-	-	(22)	(22)	-	-	(168)	(168)
Διαγραφές απαιτήσεων	-	-	(807)	(807)	-	-	(721)	(721)	-	-	(1.528)	(1.528)
Συναλλαγματικές διαφορές	2	7	16	25	46	4	16	66	48	11	32	91
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	(49)	(3)	(22)	(74)	(187)	(23)	(80)	(290)	(236)	(26)	(102)	(364)
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης 31.12.2018	5.416	6.657	10.570	22.643	10.467	800	5.557	16.824	15.883	7.457	16.127	39.467
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(66)	(369)	(5.412)	(5.847)	(78)	(59)	(3.482)	(3.619)	(144)	(428)	(8.894)	(9.466)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις 31.12.2018	5.350	6.288	5.158	16.796	10.389	741	2.075	13.205	15.739	7.029	7.233	30.001

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Μεταβολή Λογιστικής αξίας προ προβλέψεων απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών σε αποσβεσμένο κόστος - Τράπεζα

	Λιανική Τραπεζική				Επιχειρηματική Τραπεζική & Χορηγήσεις σε Δημόσιο Τομέα				Σύνολο δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών			
	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο	Στάδιο 1	Στάδιο 2	Απομειωμένα	Σύνολο
31 Δεκεμβρίου 2018												
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης 1.1.2018	5.414	6.702	11.470	23.586	9.835	849	5.736	16.420	15.249	7.551	17.206	40.006
Μεταφορά στο Στάδιο 1 (από το 2 ή 3)	433	(408)	(25)	-	332	(330)	(2)	-	765	(738)	(27)	-
Μεταφορά στο Στάδιο 2 (από το 1 ή 3)	(784)	1.642	(858)	-	(182)	306	(124)	-	(966)	1.948	(982)	-
Μεταφορά στο Στάδιο 3 (από το 1 ή 2)	(127)	(869)	996	-	(42)	(75)	117	-	(169)	(944)	1.113	-
Νέα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία δημιουργημένα ή αγορασμένα	326	41	-	367	1.989	22	-	2.011	2.315	63	-	2.378
Παύση αναγνώρισης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	-	-	(226)	(226)	-	-	(63)	(63)	-	-	(289)	(289)
Αποπληρωμές & λοιπές μεταβολές	(602)	(507)	(11)	(1.120)	(1.137)	(152)	(147)	(1.436)	(1.739)	(659)	(158)	(2.556)
Μεταβολές λόγω τροποποιήσεων που δεν επέφεραν παύση αναγνώρισης	-	-	(146)	(146)	-	-	(22)	(22)	-	-	(168)	(168)
Διαγραφές απαιτήσεων	-	-	(805)	(805)	-	-	(716)	(716)	-	-	(1.521)	(1.521)
Συναλλαγματικές διαφορές	3	7	15	25	46	4	17	67	49	11	32	92
Ταξινομηθέντα ως προσωριζόμενα προς πώληση	(14)	(1)	-	(15)	(30)	(14)	(1)	(45)	(44)	(15)	(1)	(60)
Λογιστική αξία προ προβλέψεων απομείωσης 31.12.2018	4.649	6.607	10.410	21.666	10.811	610	4.795	16.216	15.460	7.217	15.205	37.882
Πρόβλεψη ΑΠΖ	(58)	(366)	(5.319)	(5.743)	(83)	(51)	(3.035)	(3.169)	(141)	(417)	(8.354)	(8.912)
Λογιστική αξία μετά από προβλέψεις 31.12.2018	4.591	6.241	5.091	15.923	10.728	559	1.760	13.047	15.319	6.800	6.851	28.970

Τροποποιήσεις συμβατικών όρων δανείων

Το αποσβεσμένο κόστος δανείων (πριν την τροποποίηση), με ΑΠΖ πλήρους διάρκειας ζωής, των οποίων οι συμβατικές ροές τροποποιήθηκαν κατά την διάρκεια του 2018, ανήλθε σε €2.186 εκατ. οδηγώντας σε ζημιά τροποποίησης €168 εκατ., για την Τράπεζα και τον Όμιλο.

Η εν λόγω ζημιά αντιπροσωπεύει την διαφορά της παρούσας αξίας των νέων ταμειακών ροών (δηλ. με βάση τους τροποποιημένους όρους του δανείου) χρησιμοποιώντας ως προεξοφλητικό επιτόκιο το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του δανείου και της λογιστικής αξίας του δανείου μετά την διαγραφή (εφόσον υπάρχει). Η εν λόγω ζημιά είχε ως αποτέλεσμα να μειωθούν οι προβλέψεις ΑΠΖ κατά €81 εκατ. για την Τράπεζα και τον Όμιλο. Η καθαρή επίπτωση στην κατάσταση αποτελεσμάτων για την περίοδο ήταν €87 εκατ. για την Τράπεζα και τον Όμιλο.

Τιλοποίηση δανείων και Καλυμμένες ομολογίες

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών περιλαμβάνουν τιλοποιημένα δάνεια και δάνεια που έχουν χρησιμοποιηθεί ως κάλυμμα στα προγράμματα καλυμμένων ομολογιών, ως ακολούθως:

Τιλοποιημένα δάνεια

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Δάνεια ΜΜΕ επιχειρήσεων (Sineria d.a.c. - Αύγουστος 2016)	197	286	197	286
Σύνολο τιλοποιημένων δανείων	197	286	197	286

Στις 12 Ιουλίου 2016, ιδρύθηκε στην Ιρλανδία Εταιρεία Ειδικού Σκοπού με την επωνυμία Sineria Designated Activity Company (d.a.c.). Σκοπός της εταιρείας, στην οποία η Τράπεζα είναι ο βασικός δικαιούχος, είναι η τιλοποίηση δανείων ΜΜΕ επιχειρήσεων. Το 2016, η Τράπεζα άντλησε μεσοπρόθεσμη χρηματοδότηση €300 εκατ. μέσω της τοποθέτησης ομολογιών των κατηγοριών A1, A2, A3 & A4 στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων («ΕΙΒ»), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων («ΕΙΦ») και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης («ΕΒΡΔ»). Οι ομολογίες ήταν υποκείμενες σε υποχρεωτική αποπληρωμή, είτε ολική είτε μερική, σε κάθε ημερομηνία πληρωμής τόκων (δηλ. σε τριμηνιαία βάση) και μόνο στο βαθμό που ο εκδότης έχει αρκετά διαθέσιμα κεφάλαια για αυτό τον σκοπό μετά την πληρωμή τυχόν υποχρεώσεων των οποίων η τακτοποίηση προηγείται, βάσει της ισχύουσας συμφωνίας.

Το 2017, η Τράπεζα μέσω της Sineria d.a.c. προέβη σε αποπληρωμή των χρεογράφων κατηγορίας A1, A2, A3 και A4 τα οποία κατέχονταν από τρίτους, ύψους €123 εκατ., €29 εκατ., €41 εκατ. και €65 εκατ. αντίστοιχα.

Το 2018, η Τράπεζα μέσω της Sineria d.a.c. προέβη σε αποπληρωμή των χρεογράφων Κατηγορίας Μ ποσού €96 εκατ. Τα υπόλοιπα των χρεογράφων της Sineria d.a.c. κατηγορίας Μ και Ζ κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανέρχονται σε:

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Εκδότης	Περιγραφή	Τιτλοποιημένα δάνεια	Ημερομηνία έκδοσης	Ημερομηνία λήξης	Όνομαστική αξία σε εκατ. €	Επιτόκιο
Sinerpia d.a.c. ⁽¹⁾	Ομολογίες Κυμαινόμενου Επιτοκίου - Κατηγορία M	Δάνεια MME Επιχειρήσεων	8 Αυγούστου 2016	Ιούλιος 2035	141	Τριμηνιαία καταβολή τόκων με επιτόκιο Euribor 3-μηνών πλέον 300 μ.β.
Sinerpia d.a.c. ⁽¹⁾	Ομολογίες Κυμαινόμενου Επιτοκίου - Κατηγορία Z	Δάνεια MME Επιχειρήσεων	8 Αυγούστου 2016	Ιούλιος 2035	65	Τριμηνιαία καταβολή τόκων με επιτόκιο Euribor 3-μηνών πλέον 500 μ.β.

(1) Η Τράπεζα διατηρεί το δικαίωμα να ανακαλέσει τις ομολογίες σε οποιαδήποτε ημερομηνία πληρωμής τόκων μετά την 4η ημερομηνία πληρωμής ή να τα πωλήσει σε επενδυτές.

Οι ομολογίες M και Z διακρατούνται από την Τράπεζα και δε συμπεριλαμβάνονται στις «Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις» (Σημείωση 33).

Καλυμμένες ομολογίες

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Στεγαστικά δάνεια	4.600	4.916	4.600	4.916
Εκ των οποίων αποδεκτές εξασφαλίσεις	4.478	4.792	4.478	4.792

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, στο πλαίσιο των Προγραμμάτων I και II των καλυμμένων ομολογιών, η Τράπεζα έχει τις παρακάτω Σειρές σε κυκλοφορία:

Πρόγραμμα	Αριθμός Σειράς	Τιτλοποιημένα δάνεια	Ημερομηνία έκδοσης	Ημερομηνία λήξης	Όνομαστική αξία σε εκατ. €	Επιτόκιο
Πρόγραμμα I ⁽¹⁾	Σειρά 6	Στεγαστικά δάνεια ιδιωτών	5-Οκτ-16	5-Απρ-21	1.500	Τριμηνιαία πληρωμή τόκων με επιτόκιο ίσο με το Euribor 3 μηνών πλέον περιθωρίου 50 μ.β.
Πρόγραμμα II ⁽²⁾	Σειρά 7	Στεγαστικά δάνεια ιδιωτών	19-Οκτ-17	19-Οκτ-20	750	Εξαμηνιαία πληρωμή τόκων με επιτόκιο σταθερό ίσο με 2,75%
Πρόγραμμα II ⁽²⁾	Σειρά 8	Στεγαστικά δάνεια ιδιωτών	30-Ιουλ-18	28-Ιουλ-23	200	Ετήσια πληρωμή τόκων με επιτόκιο σταθερό ίσο με 1,85%
Πρόγραμμα II ⁽²⁾	Σειρά 9	Στεγαστικά δάνεια ιδιωτών	14-Αυγ-18	14-Αυγ-19	600	Ετήσια πληρωμή τόκων με επιτόκιο σταθερό ίσο με 0,75%

⁽¹⁾ Το πρόγραμμα αυτό έχει αξιολογηθεί από τους οίκους πιστοληπτικής διαβάθμισης Moody's και S&P με πιστοληπτική διαβάθμιση Βaa1 και BBB-

⁽²⁾ Το πρόγραμμα αυτό έχει αξιολογηθεί από τους οίκους πιστοληπτικής διαβάθμισης Moody's, S&P και Fitch με πιστοληπτική διαβάθμιση Βaa3, BBB- και BBB- αντίστοιχα

Στις 10 Οκτωβρίου 2017, η Τράπεζα εξέδωσε τριετές καλυμμένο ομόλογο ύψους €750 εκατ. με απόδοση 2,9%. Η έκδοση εντάσσεται στα πλαίσια της στρατηγικής της Τράπεζας να επανεδραιώσει την παρουσία της στις διεθνείς κεφαλαιακές αγορές, ενώ επιτάχυνε παράλληλα την αποδέσμευσή της από τον ΕΛΑ, βελτιώνοντας τη συνολική χρηματοδοτική της δομή.

Στις 30 Ιουλίου 2018, η Τράπεζα εξέδωσε στο πλαίσιο του Προγράμματος II Έκδοσης Καλυμμένων Ομολογιών, νέες καλυμμένες ομολογίες σταθερού επιτοκίου, πενταετούς διάρκειας ύψους €200 εκατ. Το κουπόνι των ομολογιών ορίστηκε σε 1,85% ετησίως. Η ΕΙΒ και η Τράπεζα συμφώνησαν ότι η ΕΙΒ θα αγοράσει αρχικά καλυμμένες ομολογίες ύψους €100 εκατ. κατά τη διάρκεια των επόμενων έξι μηνών ενώ η Τράπεζα θα διακρατήσει τα υπόλοιπα €100 εκατ. των καλυμμένων ομολογιών. Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, €100 εκατ. είχαν ήδη αγοραστεί από την ΕΙΒ, ενώ στις 12 Φεβρουαρίου 2019 αγοράστηκαν και τα υπόλοιπα €100 εκατ.

Στις 14 Αυγούστου 2018, η Τράπεζα εξέδωσε στο πλαίσιο του Προγράμματος II Έκδοσης Καλυμμένων Ομολογιών, μονοετές καλυμμένο ομόλογο σταθερού επιτοκίου, ύψους €600 εκατ. (Σειρά 9) με κουπόνι και απόδοση 0,75%, το οποίο διακρατήθηκε από την Τράπεζα και χρησιμοποιείται ως εξασφάλιση για τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ. Στη συνέχεια, στις 11 Ιανουαρίου 2019, ακυρώθηκαν €100 εκατ. από την εν λόγω Σειρά.

Η έκδοση των Σειρών 6 & 9 δεν έχει διατεθεί σε θεσμικούς επενδυτές, διακρατείται από την ίδια την Τράπεζα και κατά συνέπεια δεν απεικονίζεται στις «Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους» (βλ. Σημείωση 32).

Πληροφορίες σχετικά με τις καλυμμένες ομολογίες και τις τιτλοποιήσεις παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.nbg.gr) στη θέση «Ενημέρωση Επενδυτών\Πιστωτικοί Τίτλοι».

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Τα δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών περιλαμβάνουν απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις:

	Όμιλος	
	2018	2017
Ληκτότητα		
Έως ένα (1) έτος	322	319
Από ένα (1) έτος έως και πέντε (5) έτη	271	299
Πέραν των πέντε (5) ετών	196	223
	789	841
Μη δεδουλευμένα έσοδα από χρηματοδοτικές μισθώσεις	(100)	(121)
Απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις (καθαρό ποσό)	689	720

Οι προβλέψεις απομείωσης για τις απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις για το 2018 ανέρχονται σε €289 εκατ. (2017: €326 εκατ.).

Το καθαρό ποσό των απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύεται ως εξής:

	Όμιλος	
	2018	2017
Ληκτότητα		
Έως ένα (1) έτος	299	294
Από ένα (1) έτος έως και πέντε (5) έτη	223	242
Πέραν των πέντε (5) ετών	167	184
	689	720

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 22: Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων

Την 1η Ιανουαρίου 2018, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΔΠΧΠ 9, ο Όμιλος έχει αλλάξει τις κατηγορίες ταξινόμησης για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, από το προηγούμενο πρότυπο του ΔΛΠ 39. Οι νέες κατηγορίες των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων βασίζονται στα επιχειρηματικά μοντέλα διαχείρισης αυτών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και στα συμβατικά χαρακτηριστικά των ταμειακών ροών τους. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις κατηγορίες ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, βλέπε στη σημείωση 2.7.1 Ταξινόμηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο της μετάβασης στο ΔΠΧΠ 9, για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία παραπέμπουμε στη σημείωση 48 Επιπτώσεις κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΠ 9.

	Όμιλος	Τράπεζα
	31.12.2018	31.12.2018
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων:		
Χρεόγραφα		
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	675	675
Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου και άλλα αξιόγραφα	812	731
Ομολογίες κυβερνήσεων και δημοσίων επιχειρήσεων άλλων κρατών	806	806
Ομόλογα εταιρειών με έδρα εντός Ελλάδος	135	135
Χρεόγραφα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα εντός Ελλάδος	13	13
Σύνολο χρεογράφων	2.441	2.360
Μετοχές	127	126
Σύνολο χαρτοφυλακίου επενδύσεων – σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	2.568	2.486
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων – σε αποσβεσμένο κόστος		
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	1.237	1.237
Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου και άλλα αξιόγραφα	58	-
Ομολογίες κυβερνήσεων και δημοσίων επιχειρήσεων άλλων κρατών	515	479
Ομόλογα εταιρειών με έδρα εντός Ελλάδος	21	21
Χρεόγραφα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα εντός Ελλάδος	41	16
Σύνολο χαρτοφυλακίου επενδύσεων – σε αποσβεσμένο κόστος	1.872	1.753
Σύνολο χαρτοφυλακίου επενδύσεων	4.440	4.239

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

	Όμιλος 31.12.2017	Τράπεζα 31.12.2017
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διαθέσιμο προς πώληση:		
Χρέογραφα		
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	225	225
Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου και άλλα αξιόγραφα	167	-
Ομολογίες κυβερνήσεων και δημοσίων επιχειρήσεων άλλων κρατών	250	233
Ομόλογα εταιρειών με έδρα εντός Ελλάδος	90	90
Ομόλογα εταιρειών με έδρα εκτός Ελλάδος	15	15
Χρέογραφα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα εκτός Ελλάδος	20	20
Σύνολο χρεογράφων	767	583
Μετοχές	89	85
Μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων	6	4
Σύνολο χαρτοφυλακίου επενδύσεων – διαθέσιμο προς πώληση	862	672
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων – διακρατούμενο μέχρι τη λήξη		
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	252	252
Ομολογίες κυβερνήσεων και δημοσίων επιχειρήσεων άλλων κρατών	375	385
Ομόλογα εταιρειών με έδρα εντός Ελλάδος	30	20
Χρέογραφα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα εντός Ελλάδος	39	24
Σύνολο χαρτοφυλακίου επενδύσεων – διακρατούμενο μέχρι τη λήξη	696	681
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων – δάνεια και απαιτήσεις		
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	1.106	1.106
Ομόλογα ΕΤΧΣ & ΕSM εισφερθέντα από το ΤΧΣ	977	977
Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου και άλλα αξιόγραφα	66	-
Ομολογίες κυβερνήσεων και δημοσίων επιχειρήσεων άλλων κρατών	57	1
Ομόλογα εταιρειών με έδρα εντός Ελλάδος	15	14
Χρέογραφα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα εντός Ελλάδος	1	1
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων	2.222	2.099
Σύνολο χαρτοφυλακίου επενδύσεων	3.780	3.452

Στις 5 Δεκεμβρίου 2016, το Eurogroup ενέκρινε την υλοποίηση των βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, από τις αρχές του 2017. Τα μέτρα αυτά, μεταξύ άλλων, περιλάμβαναν την πρόταση ανταλλαγής ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου που χρησιμοποιήθηκαν για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών, με τίτλους σταθερού επιτοκίου με πολύ μεγαλύτερες διάρκειες. Αυτή η ανταλλαγή επηρέασε την ονομαστική αξία αυτών των ομολόγων, ωστόσο δεν είχε αντίκτυπο στα οικονομικά αποτελέσματα της Τράπεζας. Κατά τη διάρκεια του 2017 η Τράπεζα συμμετείχε στο Πρόγραμμα Ανταλλαγής Ομολόγων με ομόλογα αξίας €7.1 δισ. Το εναπομείναν ποσό την 31 Δεκεμβρίου 2017 των ομολόγων που ήταν επιλέξιμα για το πρόγραμμα αυτό, είναι €1.0 δισ. Το Πρόγραμμα Ανταλλαγής Ομολόγων ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2018 και όλα τα εναπομείναντα ομόλογα έχουν ανταλλαχθεί.

Στις 15 Νοεμβρίου 2017, η Ελληνική Δημοκρατία ανακοίνωσε την πρόσκληση για την ανταλλαγή των 20 ομολόγων της Ελληνικής Δημοκρατίας που εκδόθηκαν το 2012 στο πλαίσιο του PSI ("PSI OED") λήξης από το 2023 έως το 2042, με 5 ομόλογα Ελληνικής Δημοκρατίας λήξης το 2023, 2028, 2033, 2037 και 2042. Σκοπός αυτής της ανταλλαγής ήταν να εναρμονιστούν οι όροι του χρέους της Ελληνικής Δημοκρατίας με τα δεδομένα της αγοράς για τους κρατικούς εκδότες χρέους, παρέχοντας στην αγορά περιορισμένο αριθμό ομολόγων αναφοράς ("benchmark bonds"), οι οποίοι αναμένεται να έχουν σημαντικά υψηλότερη ρευστότητα από τα PSI OED και επομένως να εξομαλυνθεί η καμπύλη απόδοσης αναφοράς για τους τίτλους αυτούς. Κάθε PSI OED ανταλλάχθηκε με έναν ή δύο τίτλους με καθορισμένη αναλογία ανταλλαγής επί της ονομαστικής αξίας. Η εν λόγω ανταλλαγή αντιμετωπίστηκε λογιστικά ως τροποποίηση των συμβατικών όρων των ομολόγων που ανταλλάχθηκαν.

Την 31 Δεκεμβρίου 2017 τα OED που κατείχε ο Όμιλος και η Τράπεζα και για τα οποία δεν έχει αναγνωριστεί απομείωση αποτελούνται κυρίως από:

- ΟΕΔ που κατείχε η Τράπεζα στο χαρτοφυλάκιο επενδύσεων – δάνεια και απαιτήσεις λήξεως το 2057, με ονομαστική αξία €550 εκατ. και λογιστική αξία €965 εκατ.
- ΟΕΔ που λήφθηκαν στο πλαίσιο της ανταλλαγής την 15 Νοεμβρίου 2017 που ανακοινώθηκε από την Ελληνική Δημοκρατία, με ονομαστική αξία €97 εκατ. και λογιστική αξία €59 εκατ.
- άλλα ΟΕΔ λήξεως 2019, 2028 και 2034, με ονομαστική αξία €88 εκατ. και λογιστική αξία €82 εκατ.
- ΟΕΔ που ελήφθησαν στο πλαίσιο της ανταλλαγής την 15 Νοεμβρίου 2017 που ανακοινώθηκε από την Ελληνική Δημοκρατία, που κατείχε η Τράπεζα στο χαρτοφυλάκιο επενδύσεων – διαθέσιμα προς πώληση, με ονομαστική αξία €192 εκατ. και λογιστική αξία €181 εκατ.
- άλλα ΟΕΔ λήξης 2019 και 2022 με ονομαστική αξία €37 εκατ. και λογιστική αξία €38 εκατ., και PSI OED λήξης από το 2023 έως το 2042, με ονομαστική αξία €6 εκατ. και λογιστική αξία €5 εκατ.
- ΟΕΔ που κατείχε η Τράπεζα στο χαρτοφυλάκιο επενδύσεων – διακρατούμενο μέχρι τη λήξη του, λήξης το 2022, με ονομαστική αξία €255 εκατ. και λογιστική αξία €252 εκατ.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ο Όμιλος θεωρεί ότι δεν υπάρχουν αντικειμενικές αποδείξεις απομείωσης αξίας για τα ομόλογα που περιγράφονται παραπάνω κατά την 31η Δεκεμβρίου 2017, διότι δεν υπάρχει ένδειξη, κατά την ημερομηνία που εγκρίθηκαν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ύπαρξης ζημιόγνου γεγονότος το οποίο να έχει επίδραση επί των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους.

Η μεταβολή του χαρτοφυλακίου επενδύσεων συνοψίζεται ως ακολούθως:

	Όμιλος 31.12.2018	Τράπεζα 31.12.2018
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - σε εύλογη αξία μέσω λοιπών συνολικών εσόδων		
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου⁽¹⁾	862	672
Επίδραση ΔΠΧΑ 9	1.112	1.214
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	1.974	1.886
Προσθήκες περιόδου	3.909	2.924
Μειώσεις (πωλήσεις και αποπληρωμές) περιόδου	(3.311)	(2.324)
Μεταφορές στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	(3)	-
Κέρδη/(ζημιές) από μεταβολές της εύλογης αξίας	(8)	(8)
Απόσβεση διαφοράς υπέρ / υπό το άρτιο	7	7
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	2.568	2.486
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - σε αποσβεσμένο κόστος		
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου⁽²⁾	2.919	2.780
Επίδραση ΔΠΧ.Α. 9	(1.045)	(1.144)
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	1.874	1.636
Προσθήκες περιόδου	233	130
Μειώσεις (πωλήσεις και αποπληρωμές) περιόδου	(152)	(53)
Μεταφορές στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	(124)	-
Πρόβλεψη απομείωσης	36	36
Απόσβεση διαφοράς υπέρ / υπό το άρτιο	6	6
Συναλλαγματικές διαφορές	(1)	(2)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	1.872	1.753

⁽¹⁾ Το υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου περιλαμβάνει τίτλους που έχουν ταξινομηθεί ως διαθέσιμοι προς πώληση σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

⁽²⁾ Το υπόλοιπο την 1η Ιανουαρίου περιλαμβάνει τίτλους που ταξινομούνται ως διακρατούμενοι ως τη λήξη τους και δάνεια και απαιτήσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

	Όμιλος 31.12.2017	Τράπεζα 31.12.2017
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διαθέσιμο προς πώληση		
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	2.634	251
Προσθήκες περιόδου	2.115	924
Μειώσεις (πωλήσεις και αποπληρωμές) περιόδου	(1.820)	(599)
Μεταφορές στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	(2.164)	-
Κέρδη/(ζημιές) από μεταβολές της εύλογης αξίας	94	93
Απόσβεση διαφοράς υπέρ / υπό το άρτιο	3	3
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	862	672
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - διακρατούμενο μέχρι τη λήξη		
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	149	84
Προσθήκες περιόδου	687	671
Μειώσεις (πωλήσεις και αποπληρωμές) περιόδου	(5)	(5)
Μεταφορές στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	(137)	(71)
Απόσβεση διαφοράς υπέρ / υπό το άρτιο	2	2
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	696	681
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων - δάνεια και απαιτήσεις		
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	10.099	9.872
Προσθήκες περιόδου	347	114
Μειώσεις (πωλήσεις και αποπληρωμές) περιόδου	(8.106)	(7.900)
Μεταφορές στα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	(131)	-
Απόσβεση διαφοράς υπέρ / υπό το άρτιο	13	13
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	2.222	2.099

Οι πωλήσεις των χρεογράφων που αποτιμήθηκαν στο αποσβεσμένο κόστος κατά την περίοδο που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2018 περιλαμβάνουν ομόλογα που έληξαν κατά τη διάρκεια του 2018, λογιστικής αξίας €104 εκατ. και πωλήσεις ομολόγων με λογιστική αξία €48 εκατ. και πραγματοποιηθέν κέρδος €8 εκατ. που περιλαμβάνεται στα Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων & τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 23: Ακίνητα επενδύσεων

	Όμιλος		
	Γήπεδα και οικόπεδα	Κτήρια	Σύνολα
Αξία κτήσης			
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2017	466	584	1.050
Συναλλαγματικές διαφορές	(1)	-	(1)
Εξαγορά/ Πώληση θυγατρικών	-	(2)	(2)
Μεταφορές	14	41	55
Μεταφορές σε μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	(49)	(98)	(147)
Προσθήκες	43	31	74
Πωλήσεις και διαγραφές	(1)	(8)	(9)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	472	548	1.020
Συσσωρευμ. αποσβέσεις & προβλέψεις απομείωσης			
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2017	(18)	(163)	(181)
Μεταφορές	-	(12)	(12)
Μεταφορές σε μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	4	59	63
Πώληση θυγατρικών	-	1	1
Πωλήσεις και διαγραφές	-	4	4
Αποσβέσεις	-	(12)	(12)
Απομείωση	(5)	(4)	(9)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	(19)	(127)	(146)
Αναπόσβεστη αξία 31 Δεκεμβρίου 2017	453	421	874
Αξία κτήσης			
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2018	472	548	1.020
Μεταφορές	27	(1)	26
Μεταφορές σε μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	-	(2)	(2)
Προσθήκες	69	75	144
Πωλήσεις και διαγραφές	(14)	(18)	(32)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2018	554	602	1.156
Συσσωρευμ. αποσβέσεις & προβλέψεις απομείωσης			
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2018	(19)	(127)	(146)
Μεταφορές	(10)	20	10
Μεταφορές σε μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	-	1	1
Πωλήσεις και διαγραφές	3	5	8
Αποσβέσεις	-	(12)	(12)
Απομείωση	(3)	2	(1)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2018	(29)	(111)	(140)
Αναπόσβεστη αξία 31 Δεκεμβρίου 2018	525	491	1.016

Η εύλογη αξία των ακινήτων επενδύσεων στις 31 Δεκεμβρίου 2018 είναι μεγαλύτερη από τη λογιστική αξία και ανέρχεται σε €1.143 εκατ. Τα έσοδα από ενοίκια για τη χρήση 2018 ανέρχονται σε €55 εκατ. (2017: €51 εκατ.).

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 24: Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	8	7	7	7
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	-	1	-	-
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	8	8	7	7

Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης του Ομίλου και της Τράπεζας

	Έδρα	Ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις	Όμιλος		Τράπεζα	
			31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
A.E.Δ.Α.Κ. Ασφαλιστικών Οργανισμών	Ελλάδα	2014-2018	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
ΛΑΡΚΟ Α.Ε.	Ελλάδα	2009-2018	33,36%	33,36%	33,36%	33,36%
ΕΒΙΟΠ ΤΕΜΠΟ Α.Ε.	Ελλάδα	2014-2018	21,21%	21,21%	21,21%	21,21%
ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.	Ελλάδα	2010-2018	39,93%	39,93%	39,93%	39,93%
PLANET Α.Ε.	Ελλάδα	2009-2018	36,99%	36,99%	36,99%	36,99%
ΠΥΡΡΙΧΟΣ Α.Ε. ΑΚΙΝΗΤΩΝ	Ελλάδα	2012-2018	21,83%	21,83%	21,83%	21,83%
SATO Α.Ε. ΕΙΔΩΝ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΚΑΙ ΣΠΙΤΙΟΥ	Ελλάδα	2014-2018	23,74%	23,74%	23,74%	23,74%
ΟΛΓΑΝΟΣ Α.Ε. ΑΚΙΝΗΤΩΝ	Ελλάδα	2014-2018	33,60%	33,60%	33,60%	33,60%

Κατωτέρω παραθέτουμε συνοπτικά οικονομικά στοιχεία των συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης με βάση τις πιο πρόσφατες χρηματοοικονομικές πληροφορίες:

	31.12.2018	31.12.2017
Σύνολο ενεργητικού	54	51
Σύνολο παθητικού	21	18
Ίδια κεφάλαια	33	32
Αναλογία Ομίλου επί των ιδίων κεφαλαίων των συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	8	8
Σύνολο κύκλου εργασιών	57	54
Σύνολο κερδών/(ζημιών)	-	1
Αναλογία Ομίλου επί των κερδών των συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	-	1

Η διαφορά μεταξύ των «Συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης» και της αναλογίας του Ομίλου επί των ιδίων κεφαλαίων των συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης αντιπροσωπεύει αποκτηθείσα υπεραξία.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 25: Υπεραξία επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία

	Όμιλος					Τράπεζα			
	Υπεραξία	Λογισμικό	Άυλα περιουσιακά στοιχεία ορισμένης διάρκειας ζωής	Άυλα περιουσιακά στοιχεία αορίστου διάρκειας ζωής	Λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	Σύνολο	Λογισμικό	Λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	Σύνολο
Αξία κτήσης									
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2017	225	590	21	8	138	982	474	137	611
Πωλήσεις θυγατρικών	(201)	(8)	(21)	(8)	-	(238)	-	-	-
Μεταφορές	-	1	-	-	(1)	-	1	(1)	-
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	(3)	(58)	-	-	-	(61)	-	-	-
Προσθήκες	-	41	-	-	19	60	40	14	54
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	21	566	-	-	156	743	515	150	665
Συσσωρευμ. αποσβέσεις & προβλέψεις απομείωσης									
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2017	(224)	(479)	(21)	(8)	(113)	(845)	(388)	(115)	(503)
Πωλήσεις θυγατρικών	201	5	21	8	-	235	-	-	-
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	2	43	-	-	-	45	-	-	-
Αποσβέσεις	-	(36)	-	-	(10)	(46)	(34)	(3)	(37)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	(21)	(467)	-	-	(123)	(611)	(422)	(118)	(540)
Αναπόσβεστη αξία 31 Δεκεμβρίου 2017	-	99	-	-	33	132	93	32	125
Αξία κτήσης									
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2018	21	566	-	-	156	743	515	150	665
Μεταφορές	(20)	3	-	-	(3)	(20)	3	(3)	-
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	-	(12)	-	-	-	(12)	-	-	-
Προσθήκες	-	41	-	-	21	62	39	21	60
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2018	1	598	-	-	174	773	557	168	725
Συσσωρευμ. αποσβέσεις & προβλέψεις απομείωσης									
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2018	(21)	(467)	-	-	(123)	(611)	(422)	(118)	(540)
Μεταφορές	20	-	-	-	-	20	-	-	-
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	-	7	-	-	-	7	-	-	-
Αποσβέσεις	-	(37)	-	-	(2)	(39)	(36)	(2)	(38)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2018	(1)	(497)	-	-	(125)	(623)	(458)	(120)	(578)
Αναπόσβεστη αξία 31 Δεκεμβρίου 2018	-	101	-	-	49	150	99	48	147

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 26: Ενσώματα πάγια στοιχεία

Όμιλος	Γήπεδα και οικόπεδα	Κτήρια	Μεταφορικά μέσα και εξοπλισμός	Βελτιώσεις σε μισθωμένα ακίνητα τρίτων	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2017	852	905	781	146	2	2.686
Πώληση θυγατρικών	-	(32)	(3)	-	(1)	(36)
Μεταφορές	(11)	4	-	(8)	(1)	(16)
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	(65)	(110)	(56)	(17)	(2)	(250)
Προσθήκες	-	2	13	11	11	37
Πωλήσεις και διαγραφές	(1)	(9)	(8)	-	-	(18)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	775	760	727	132	9	2.403
Συσσωρευμ. αποσβέσεις & προβλέψεις απομείωσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2017	(153)	(419)	(702)	(126)	-	(1.400)
Μεταφορές	-	2	-	-	-	2
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	1	42	52	15	-	110
Πωλήσεις και διαγραφές	-	6	8	-	-	14
Αποσβέσεις	-	(13)	(23)	(5)	-	(41)
Απομείωση	(2)	-	-	-	-	(2)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	(154)	(382)	(665)	(116)	-	(1.317)
Αναπόσβ. αξία 31 Δεκεμβρίου 2017	621	378	62	16	9	1.086
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2018	775	760	727	132	9	2.403
Μεταφορές	(12)	(7)	-	(8)	(10)	(37)
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	(18)	(14)	(7)	(3)	-	(42)
Προσθήκες	-	3	31	13	2	49
Πωλήσεις και διαγραφές	-	-	(24)	-	-	(24)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2018	745	742	727	134	1	2.349
Συσσωρευμ. αποσβέσεις & προβλέψεις απομείωσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2018	(154)	(382)	(665)	(116)	-	(1.317)
Μεταφορές	-	9	-	-	-	9
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	-	12	6	3	-	21
Πωλήσεις και διαγραφές	-	-	24	-	-	24
Αποσβέσεις	-	(12)	(22)	(5)	-	(39)
Απομείωση	(1)	-	-	-	-	(1)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2018	(155)	(373)	(657)	(118)	-	(1.303)
Αναπόσβ. αξία 31 Δεκεμβρίου 2018	590	369	70	16	1	1.046

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το τι περιλαμβάνεται στα ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση πάγια περιουσιακά στοιχεία το 2018 και 2017 βλέπε Σημείωση 29.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Τράπεζα	Γήπεδα και οικόπεδα	Κτήρια	Μεταφορικά μέσα και εξοπλισμός	Βελτιώσεις σε μισθωμένα ακίνητα τρίτων	Ακίνητοποιήσεις υπό εκτέλεση	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2017	84	100	637	171	-	992
Μεταφορές	-	-	-	1	(1)	-
Προσθήκες	-	1	12	11	2	26
Πωλήσεις και διαγραφές	(1)	(9)	-	-	-	(10)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	83	92	649	183	1	1.008
Συσσωρευμ. αποσβέσεις & προβλέψεις απομείωσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2017	(5)	(47)	(572)	(112)	-	(736)
Πωλήσεις και διαγραφές	-	6	1	-	-	7
Αποσβέσεις	-	(2)	(21)	(8)	-	(31)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2017	(5)	(43)	(592)	(120)	-	(760)
Αναπόσβ. αξία 31 Δεκεμβρίου 2017	78	49	57	63	1	248
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2018	83	92	649	183	1	1.008
Μεταφορές	-	-	-	1	(1)	-
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	-	-	(2)	(1)	-	(3)
Προσθήκες	-	2	30	13	1	46
Πωλήσεις και διαγραφές	-	-	(24)	-	-	(24)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2018	83	94	653	196	1	1.027
Συσσωρευμ. αποσβέσεις & προβλέψεις απομείωσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2018	(5)	(43)	(592)	(120)	-	(760)
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	-	-	1	1	-	2
Πωλήσεις και διαγραφές	-	-	24	-	-	24
Αποσβέσεις	-	(1)	(21)	(8)	-	(30)
Απομείωση	(1)	-	-	-	-	(1)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2018	(6)	(44)	(588)	(127)	-	(765)
Αναπόσβ. αξία 31 Δεκεμβρίου 2018	77	50	65	69	1	262

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 27: Απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους:				
Αναπόσβεστο υπόλοιπο ζημιών PSI	2.110	2.202	2.110	2.202
Ενσώματα πάγια στοιχεία και άυλα περιουσιακά στοιχεία	1	7	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	2.797	2.705	2.796	2.704
Φορολογικές ζημιές	-	1	-	-
Λουπές προσωρινές διαφορές	1	1	-	-
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	4.909	4.916	4.906	4.906
			Όμιλος	
			31.12.2018	31.12.2017
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους:				
Ενσώματα πάγια στοιχεία και άυλα περιουσιακά στοιχεία			4	2
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών			6	3
Λουπές προσωρινές διαφορές			4	1
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους			14	6
Δαπάνες από αναβαλλόμενους φόρους:				
			Όμιλος	
			31.12.2018	31.12.2017
Αναπόσβεστο υπόλοιπο ζημιών PSI	(92)	(92)	(92)	(92)
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	89	89	92	92
Λουπές προσωρινές διαφορές	(2)	(1)	-	-
Δαπάνες από αναβαλλόμενους φόρους	(5)	(4)	-	-
Αναβαλλόμενοι φόροι μέσω λουπών συνολικών εσόδων	(1)	1	-	-
Καθαρή μεταβολή αναβαλλόμενων φόρων	(6)	(3)	-	-

Ο Όμιλος και η Τράπεζα θεωρούν ότι η ανακτησιμότητα των απαιτήσεων από αναβαλλόμενους φόρους, κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, ποσού €4.909 εκατ. και €4.906 εκατ. αντίστοιχα, είναι πιθανή με βάση τις εκτιμήσεις για τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη του Ομίλου και της Τράπεζας της (βλ. Σημείωση 3).

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι συσσωρευμένες φορολογικές ζημιές του Ομίλου ανέρχονταν σε €5.151 εκατ. (2017: €5.353 εκατ.) και δημιουργήθηκαν τα έτη 2014 έως 2018. Το αντίστοιχο ποσό της Τράπεζας ανέρχεται σε €5.091 εκατ. (2017: €5.314 εκατ.) και δημιουργήθηκε τα έτη 2014 έως 2018. Η Διοίκηση έχει εκτιμήσει ότι φορολογικές ζημιές €4 εκατ. για τον Όμιλο και μηδέν για την Τράπεζα (2017: €19 εκατ. και μηδέν) μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για το λόγο αυτό αναγνωρίστηκε αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση €1 εκατ. και μηδέν (2017: €4 εκατ. και μηδέν) αντίστοιχα. Οι μη χρησιμοποιημένες φορολογικές ζημιές ανήλθαν σε €5.148 εκατ. για τον Όμιλο και €5.091 εκατ. για την Τράπεζα (2017: €5.334 εκατ. και €5.314 εκατ.) και η μη αναγνωρισμένη φορολογική απαίτηση ανήλθε σε €1.491 εκατ. και €1.476 εκατ. (2017: €1.547 εκατ. και €1.541 εκατ.) αντίστοιχα.

Ο ακόλουθος πίνακας απεικονίζει το έτος που παραγράφονται οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές για τον Όμιλο και την Τράπεζα.

Έτος	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
2019	1.831	1.831		
2020	940	933		
2021	2.131	2.112		
2022	218	215		
2023	31	-		
Σύνολο φορολογικών ζημιών	5.151	5.091		

Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν συμψηφίσει τις απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους ανά εταιρεία ξεχωριστά, υπό την προϋπόθεση ότι οι τοπικές φορολογικές αρχές της κάθε χώρας παρέχουν το δικαίωμα συμψηφισμού των απαιτήσεων και υποχρεώσεων από κύριο φόρο εισοδήματος ανά εταιρεία και εφόσον οι απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους αφορούν στην ίδια φορολογική αρχή.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 28: Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Δεδουλευμένοι τόκοι και προμήθειες	47	32	49	34
Απαιτήσεις από το Ελληνικό Δημόσιο, μετά από προβλέψεις απομείωσης	734	690	720	676
Προκαταβολές φόρων και λουιές απαιτήσεις φόρων	5	4	1	-
Απαιτήσεις από εμπορικές δραστηριότητες	82	99	11	18
Περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς	213	103	201	85
Προπληρωθέντα έξοδα	34	57	28	51
Ταμείο Εγγυήσεως Καταθέσεων και Επενδύσεων	494	492	494	492
Συναλλαγές επιταγών και πιστωτικών καρτών υπό εκκαθάριση	30	16	29	13
Λουιά	138	119	104	90
Σύνολο	1.777	1.612	1.637	1.459

Οι Απαιτήσεις από το Ελληνικό Δημόσιο μετά από προβλέψεις απομείωσης, ποσού €734 εκατ., περιλαμβάνει κυρίως δάνεια με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου.

Με το άρθρο 9 του Ν. 4370/7.03.2016 το ανώτατο όριο κάλυψης του συνόλου των καταθέσεων κάθε καταθέτη σε πιστωτικό ίδρυμα, που καλύπτεται από το σύστημα εγγυήσεως καταθέσεων του Ταμείου Εγγυήσεως Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ), είναι €100 χιλ. Αντίστοιχα, αυξήθηκαν τα ποσοστά υπολογισμού της εισφοράς που καταβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα στο ΤΕΚΕ από το έτος 2008 και μετά.

Στο Ν. 4370/07.03.2016 άρθρο 25 παρ.8, 9, 10 προβλέπεται ότι το Πρόσθετο Κεφάλαιο Κάλυψης Καταθέσεων (ΠΚΚΚ), αποτελεί ειδική ομάδα περιουσίας, η οποία προέκυψε από τις εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων κατ' εφαρμογή της παρ.2 του άρθρου 6 του Ν. 3714/2008 (Α' 231). Το ενεργητικό του ΠΚΚΚ θεωρείται ότι αποτελεί ενεργητικό των συμμετεχόντων σε αυτό πιστωτικών ιδρυμάτων, κατά το λόγο συμμετοχής τους σε αυτό και αποτελεί μέρος των διαθεσίμων και αντικείμενο διαχείρισης από το ΤΕΚΕ προς επίτευξη των σκοπών του.

Με το άρθρο 13 του Ν.4370/2016 ορίζεται σύστημα εγγυήσεως επενδύσεων, το ΤΕΚΕ εγγυάται ποσό επενδύσεων έως €30 χιλ. ανά επενδυτή. Η καταβολή της πρώτης εισφοράς από τα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα πραγματοποιήθηκε εντός του 2010. Οι εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων για την εγγύηση των επενδύσεων περιέρχονται σε ειδική ομάδα περιουσίας, της οποίας τα επιμέρους στοιχεία ανήκουν εξ αδιαιρέτου, κατά το ποσοστό συμμετοχής εκάστου, στα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα που συμμετέχει στο Σκέλος Κάλυψης Επενδύσεων (ΣΚΕ) έχει μία ατομική μερίδα σε αυτό. Οι ατομικές μερίδες αντιστοιχούν στο ποσοστό συμμετοχής του κάθε συμμετέχοντος στο Ενεργητικό του ΣΚΕ πιστωτικού ιδρύματος, άρθρο 30/4370/7.03.2016.

Με το άρθρο 36 του Ν.4370/07.03.2016 ορίζεται ότι τα διαθέσιμα του Σχεδίου Εξυγίανσης («ΣΕ»), ως Ταμείου Εξυγίανσης για τα πιστωτικά ιδρύματα, προέρχονται από τακτικές εκ των προτέρων εισφορές, έκτακτες εκ των υστέρων εισφορές και εναλλακτικά μέσα χρηματοδότησης κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στα εσωτερικά άρθρα 98, 99 και 100 αντίστοιχα του άρθρου 2 του Ν. 4335/2015. Οι εισφορές καθορίζονται κατ'εφαρμογή των ισχυουσών διατάξεων.

Επίσης σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 806/2014 η Τράπεζα συμμετέχει στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund), μέσω προκαθορισμένων τακτικών ετήσιων εισφορών καθορισμένων από στο SRB (Single Resolution Board).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 29: Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση και υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση

Τα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση την 31 Δεκεμβρίου 2018 περιλαμβάνουν τις Εταιρείες: Banca Romaneasca, ΑΕΕΓΑ, ΕΤΕ (Κυπρος) ΛΤΔ, ΕΤΕ Κατάστημα Καΐρου και Grand Hotel Α.Ε. ενώ την 31 Δεκεμβρίου 2017 περιλαμβάνουν τις Εταιρείες: S.A.B.A., NBG Albania, Banca Romaneasca, ΑΕΕΓΑ. Τα κέρδη και οι ζημίες από τις διακοπείσες δραστηριότητες για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 περιλαμβάνουν, τις Εταιρείες: S.A.B.A., Banca Romaneasca, ΑΕΕΓΑ, NBG Albania, ΕΤΕ (Κυπρος) ΛΤΔ και ΕΤΕ Κατάστημα Καΐρου. Τα κέρδη ή ζημίες από διακοπείσες δραστηριότητες της συγκριτικής περιόδου περιλαμβάνουν την S.A.B.A., UBB και Interlease, Vojvodjanska και NBG Leasing doo, Banca Romaneasca, ΑΕΕΓΑ και NBG Albania και αναμορφώθηκαν επίσης με τα αποτελέσματα των εταιρειών ΕΤΕ (Κυπρος) ΛΤΔ και ΕΤΕ Κατάστημα Αιγύπτου (οι οποίες ταξινομήθηκαν ως διακοπείσες δραστηριότητες τον Δεκέμβριο του 2018). Ειδικότερα:

United Bulgarian Bank A.D. και Interlease E.A.D.

Την 30 Δεκεμβρίου 2016, η Τράπεζα υπέγραψε σύμβαση με τον Όμιλο ΚΒΚ («ΚΒΚ») για την πώληση του 99,91% της συμμετοχής στη θυγατρική της τράπεζας UBB και του 100% της θυγατρικής της εταιρίας Interlease που έδρευαν στην Βουλγαρία. Το τίμημα για την πώληση των δύο ανωτέρω θυγατρικών ανήλθε σε €610 εκατ. Την 26 Απριλίου 2017 η UBB διένεμε στην Τράπεζα μέρισμα €50 εκατ. μετά την έγκριση από την Ετήσια Γενική Συνέλευση των μετόχων.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Στην ανωτέρω σύμβαση περιλαμβανόταν η πώληση από την Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών των μεριδίων της, 30% στην UBB-Metlife Life Insurance Company AD και 20% στην UBB Insurance Broker AD. Το τίμημα ανήλθε σε €10,5 εκατ.

Η πώληση ολοκληρώθηκε την 13 Ιουνίου 2017, ημερομηνία κατά την οποία ο έλεγχος των εταιρειών πέρασε στην KBC. Λεπτομέρειες σχετικά με τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού που πωλήθηκαν καθώς και του υπολογισμού του κέρδους ή της ζημίας από την πώληση παρατίθενται στη Σημείωση 43.

Vojvodjanska Banka a.d. Novi Sad και NBG Leasing d.o.o. Belgrade («Δραστηριότητες στη Σερβία»)

Την 4 Αυγούστου 2017, η Τράπεζα υπέγραψε σύμβαση με την OTP Bank Serbia («OTPS») για την πώληση του 100% των συμμετοχών της στις θυγατρικές εταιρείες στη Σερβία, Vojvodjanska και NBG Leasing d.o.o. Belgrade (μαζί με την κατά 100% θυγατρική NBG Services d.o.o. Belgrade). Το τίμημα της πώλησης ανήλθε σε €125 εκατ.

Η πώληση ολοκληρώθηκε την 1 Δεκεμβρίου 2017, ημερομηνία κατά την οποία ο έλεγχος των εταιρειών πέρασε στην OTPS. Λεπτομέρειες σχετικά με τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού που πωλήθηκαν καθώς και του υπολογισμού του κέρδους ή της ζημίας από την πώληση παρατίθενται στη Σημείωση 43.

Banka NBG Albania Sh.A.

Την 2 Φεβρουαρίου 2018, η Τράπεζα υπέγραψε σύμβαση με την American Bank of Investments S.A. («ABI») για την πώληση του συνόλου (100%) της συμμετοχής της στη θυγατρική της NBG Albania στην Αλβανία. Το τίμημα της πώλησης ανήλθε σε €25 εκατ.

Η πώληση ολοκληρώθηκε την 3 Ιουλίου 2018 ημερομηνία κατά την οποία ο έλεγχος της εταιρείας πέρασε στην ABI. Λεπτομέρειες σχετικά με τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού που πωλήθηκαν καθώς και του υπολογισμού του κέρδους ή της ζημίας από την πώληση παρατίθενται στη Σημείωση 43.

The South African Bank of Athens Ltd

Την 22 Δεκεμβρίου 2016 ο Όμιλος υπέγραψε σύμβαση με την εταιρεία AFGRI HOLDING Proprietary Limited («AFGRI»), της οποίας η έδρα βρίσκεται στη Δημοκρατία της Νοτίου Αφρικής, για την πώληση του 99,83% που κατέχει στη θυγατρική εταιρεία S.A.B.A., στη Δημοκρατία της Νοτίου Αφρικής. Το τίμημα για την πώληση της ανωτέρω θυγατρικής ανήλθε σε €18 εκατ. (ZAR 301 εκατ.).

Η πώληση ολοκληρώθηκε την 4 Οκτωβρίου 2018 ημερομηνία κατά την οποία ο έλεγχος της εταιρείας πέρασε στην AFGRI. Λεπτομέρειες σχετικά με τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού που πωλήθηκαν καθώς και του υπολογισμού του κέρδους ή της ζημίας από την πώληση παρατίθενται στη Σημείωση 43.

Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών «Η Εθνική»

Την 27 Ιουνίου 2017, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ενέκρινε την πώληση μεριδίου 75% της θυγατρικής της ΑΕΕΓΑ στην EXIN Financial Services Holding B.V. («EXIN») και τη σύσταση μίας αποκλειστικής σύμβασης bancassurance, η οποία θα διέπει τη διανομή των προϊόντων της ΑΕΕΓΑ μέσω του δικτύου της Τράπεζας.

Ωστόσο, στις 28 Μαρτίου 2018, καταληκτική ημερομηνία εκπλήρωσης καθορισμένων προϋποθέσεων από την πλευρά της EXIN, όπως αυτές αναφέρονται στη σύμβαση αγοράς και πώλησης μεταξύ της Τράπεζας και της EXIN, η Τράπεζα έλαβε γνώση ότι οι ανωτέρω προϋποθέσεις δεν πληρούνται και ως εκ τούτου, αποφάσισε να τερματίσει τη σύμβαση αγοράς και πώλησης την 29 Μαρτίου 2018.

Σε συνέχεια απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας και μετά από συνεννόηση με το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας («ΕΤΧΣ»), η Τράπεζα επανέλαβε τη διαδικασία πώλησης της ΑΕΕΓΑ με τους υπόλοιπους επιλεγμένους υποψήφιους που συμμετείχαν στο τελικό στάδιο της δεσμευτικής προσφοράς τον Μάιο του 2017 και έλαβε επικαιροποιημένη δεσμευτική προσφορά. Ωστόσο μετά από την εξέταση και αξιολόγηση των διαφόρων πτυχών της δεσμευτικής προσφοράς, συμπεριλαμβανομένης και της βεβαιότητας επιτυχούς ολοκλήρωσης της συναλλαγής, η Τράπεζα αποφάσισε να μην προβεί σε περαιτέρω διαπραγματεύσεις με τον υποψήφιο επενδυτή.

Η Τράπεζα δεσμεύεται στη διερεύνηση εναλλακτικών επιλογών αναφορικά με τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης όπως συμφωνήθηκε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Η Τράπεζα θεωρεί ότι η πώληση έχει υψηλές πιθανότητες να ευδοκιμήσει και δεδομένου ότι προετοιμάζεται να επανεκκινήσει η διαδικασία το δεύτερο τρίμηνο του 2019, αναμένει ότι η πώληση θα ολοκληρωθεί εντός 12 μηνών. Γι' αυτό το λόγο η ταξινόμηση της ΑΕΕΓΑ παραμένει ως «Προοριζόμενη προς πώληση» και «Διακοπείσες δραστηριότητες».

Banca Romanesca S.A.

Την 26 Ιουλίου 2017, η Τράπεζα υπέγραψε σύμβαση με την OTP Bank Romania («OTPR») για την πώληση του συνόλου (99,28%) της συμμετοχής της στη θυγατρική της Banca Romaneasca στη Ρουμανία.

Εντούτοις, την 19 Μαρτίου 2018 η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι η Κεντρική Τράπεζα Ρουμανίας («ΚΤΡ») απέρριψε την αίτηση της OTPR για την απόκτηση του 99,28% της Banca Romaneasca. Η έγκριση της OTPR ως νέου μετόχου της BROM από την ΚΤΡ ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Η Σύμβαση Πώλησης μεταξύ της Τράπεζας και της OTPR τερματίστηκε την 13 Απριλίου 2018.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Μετά την απόρριψη από την ΚΤΡ, η Τράπεζα, τον Ιούνιο του 2018, ξεκίνησε νέα διαδικασία πώλησης προσεγγίζοντας ένα ευρύ φάσμα υποψήφιων αγοραστών και τον Δεκέμβριο του 2018 έλαβε δεσμευτικές προσφορές. Η Τράπεζα αναμένει ότι η πώληση θα ολοκληρωθεί εντός των επόμενων 12 μηνών. Γι' αυτό το λόγο η ταξινόμηση της Banca Romaneasca παραμένει ως «Προοριζόμενη προς πώληση» και «Διακοπείσες δραστηριότητες».

Το τίμημα της πώλησης αναμένεται να είναι χαμηλότερο της λογιστικής αξίας της εταιρείας κατά συνέπεια σε επίπεδο Ομίλου αναγνωρίστηκε σωρευτική ζημία απομείωσης €110 εκατ. (31.12.2017 €92 εκατ.). Σε επίπεδο Τράπεζας η αντίστοιχη ζημία απομείωσης ανήλθε σε €82 εκατ. (31.12.2017 €67 εκατ.).

Grand Hotel Summer Palace A.E.

Την 18 Οκτωβρίου 2018 η Τράπεζα ανακοίνωσε την έναρξη της διαδικασίας πώλησης του συνόλου της κατά 100% συμμετοχής στη θυγατρική εταιρεία Grand Hotel Summer Palace A.E. ("Grand Hotel") μέσω ανοιχτού πλειοδοτικού διαγωνισμού με κλειστές προσφορές τη 10 Δεκεμβρίου 2018. Με την ολοκλήρωση της προαναφερόμενης διαδικασίας η Τράπεζα σύναψε, την 14 Ιανουαρίου 2019, σύμβαση πώλησης με τον πλειοδότη του διαγωνισμού, ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ MITSIS COMPANY A.E., για την πώληση του 100% συμμετοχής της στη Grand Hotel. Το τίμημα της πώλησης ανήλθε σε €50 εκατ.

Η συναλλαγή αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του δεύτερου τριμήνου του 2019. Για το λόγο αυτό η εταιρεία έχει ταξινομηθεί ως προοριζόμενη προς πώληση.

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΚΥΠΡΟΣ) ΛΤΔ

Η πώληση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΚΥΠΡΟΣ) ΛΤΔ («ΕΤΕ Κύπρου») είναι μία υποχρέωση της Τράπεζας που απορρέει από το τροποποιημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης το οποίο εγκρίθηκε από το Διοικητικό της Συμβούλιο την 4 Δεκεμβρίου 2015. Η διαδικασία πώλησης της ΕΤΕ Κύπρου ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2018 και η Τράπεζα, δεδομένου ότι η διαδικασία είναι σε προχωρημένο στάδιο, αναμένει ότι θα ολοκληρωθεί εντός των επόμενων 12 μηνών.

Το τίμημα της πώλησης αναμένεται να είναι χαμηλότερο της λογιστικής αξίας της εταιρείας κατά συνέπεια κατά την ταξινόμηση της εταιρείας ως προοριζόμενης προς πώληση αναγνωρίστηκε ζημία απομείωσης €39 εκατ. σε επίπεδο Ομίλου. Σε επίπεδο Τράπεζας, η αντίστοιχη ζημία απομείωσης ανήλθε σε €23 εκατ. Η ΕΤΕ Κύπρου έχει ταξινομηθεί ως «Προοριζόμενη προς πώληση» και «Διακοπείσες δραστηριότητες».

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος – Δίκτυο καταστήματος Αιγύπτου

Η πώληση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος – Δίκτυο καταστήματος Αιγύπτου («ΕΤΕ Αιγύπτου») είναι μία υποχρέωση της Τράπεζας που απορρέει από το τροποποιημένο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης. Την 31 Ιανουαρίου 2018, το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αποφάσισε να υποβάλλει αίτηση στην Κεντρική Τράπεζα της Αιγύπτου, σύμφωνα με τους τοπικούς εποπτικούς κανόνες, για την εκκίνηση της διαδικασίας πώλησης.

Η αίτηση, τελικά, υποβλήθηκε τον Μάρτιο του 2018, η έγκριση χορηγήθηκε τον Ιούλιο του 2018 και η διαδικασία πώλησης ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2018.

Το τίμημα της πώλησης αναμένεται να είναι χαμηλότερο της λογιστικής αξίας της εταιρείας κατά συνέπεια, κατά την ταξινόμηση του ΕΤΕ Αιγύπτου ως «Προοριζόμενης προς πώληση», αναγνωρίστηκε ζημία απομείωσης €9 εκατ. σε επίπεδο Ομίλου και Τράπεζας.

Η Τράπεζα αναμένει ότι η πώληση θα ολοκληρωθεί εντός των επόμενων 12 μηνών, για το λόγο αυτό η ΕΤΕ Αιγύπτου ταξινομήθηκε ως «Προοριζόμενη προς πώληση» και «Διακοπείσες δραστηριότητες».

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Συνοπτική κατάσταση αποτελεσμάτων από διακοπείσες δραστηριότητες ⁽¹⁾

Εκατ. €	Όμιλος		Τράπεζα	
	Από 1.1.		Από 1.1.	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Καθαρά έσοδα από τόκους	121	221	5	5
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	4	41	1	1
Καθαρά έσοδα από ασφαλιστικές δραστηριότητες	95	58	-	-
Λοιπά έσοδα	15	28	1	48
Καθαρά λειτουργικά έσοδα	235	348	7	54
Λειτουργικά έξοδα	(145)	(231)	(6)	(14)
Προβλέψεις και ζημιές απομείωσης	(82)	(148)	(55)	(141)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρων	8	(31)	(54)	(101)
Φόροι	(27)	(14)	(1)	-
Κέρδη/(ζημιές) περιόδου από διακοπείσες δραστηριότητες	(19)	(45)	(55)	(101)
Κέρδη/(Ζημιές) πώλησης (Σημείωση 43)	(3)	(209)	-	356
Συνολικό κέρδος/(ζημιά) περιόδου από διακοπείσες δραστηριότητες (αναλογούτα στους μετόχους της Τράπεζας)	(22)	(254)	(55)	255

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει τις S.A.B.A., Banca Romaneasca, AEEGA NBG Albania, ETE Κύπρου και ETE Κατάστημα Καΐρου ενώ το 2017 περιλαμβάνει επιπλέον τις UBB, Interlease, Vojvodjanska, NBG Leasing d.o.o.

Εκατ. €	31.12.2018	31.12.2017
Ταμειακές Ροές από διακοπείσες δραστηριότητες		
Καθαρές ταμειακές εισροές / (εκροές) από λειτουργικές δραστηριότητες	283	67
Καθαρές ταμειακές εισροές / (εκροές) από επενδυτικές δραστηριότητες	(209)	32
Καθαρές ταμειακές εισροές / (εκροές) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	95	(44)
Καθαρές ταμειακές εισροές / (εκροές)	169	55

Ανάλυση των περιουσιακών στοιχείων προοριζόμενων προς πώληση και των υποχρεώσεων σχετιζόμενων με τα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018 ⁽¹⁾	31.12.2017 ⁽¹⁾	31.12.2018 ⁽¹⁾	31.12.2017 ⁽²⁾
Απαιτήσεις				
Ταμείο και διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες	227	186	25	-
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	299	164	353	440
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	64	14	50	-
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	1	3	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	1.217	1.298	52	25
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	2.494	2.372	66	51
Ακίνητα επενδύσεων	90	92	-	-
Συμμετοχή σε θυγατρικές επιχειρήσεις	-	-	904	937
Υπεραξία επιχειρήσεων, λογισμικό και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία	16	15	-	-
Ενσώματα πάγια στοιχεία	141	135	-	-
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	125	145	-	-
Απαιτήσεις από ασφαλιστικές δραστηριότητες	455	505	-	-
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος	19	19	-	-
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	67	62	2	8
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	6	-	-	-
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	5.221	5.010	1.452	1.461
Υποχρεώσεις				
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	11	8	-	-
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	-	1	-	-
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.590	1.040	99	-
Ασφαλιστικά αποθέματα και υποχρεώσεις	2.210	2.283	-	-
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	1	1	-	-
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	66	8	-	-
Λοιπά στοιχεία παθητικού	214	182	12	-
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	4.092	3.523	111	-

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις των AEEGA, Banca Romaneasca, ETE Κύπρου και ETE Κατάστημα Καΐρου, και Grand Hotel Summer Palace.

⁽²⁾ Περιλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις των S.A.B.A., AEEGA, Romaneasca και NBG Albania.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 30: Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Καταθέσεις όψεως πιστωτικών ιδρυμάτων	51	72	158	166
Καταθέσεις προθεσμίας πιστωτικών ιδρυμάτων	125	125	431	308
Καταθέσεις διαπραγματευτικής αγοράς	37	44	99	100
Υποχρεώσεις προς την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Κεντρικές Τράπεζες	2.250	2.751	2.252	2.751
Καταθέσεις πιστωτικών ιδρυμάτων υπό μορφή repos	4.099	3.369	4.099	3.369
Λοιπές καταθέσεις	1.105	980	1.104	979
Σύνολο	7.667	7.341	8.143	7.673

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 31: Υποχρεώσεις προς πελάτες

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Καταθέσεις:				
Ιδιωτών	31.866	30.875	30.734	29.435
Επιχειρήσεων και ελευθέρων επαγγελματιών	6.102	6.242	6.457	6.271
Δημοσίου και επιχειρήσεων του Δημοσίου	5.059	3.148	5.058	3.143
Σύνολο	43.027	40.265	42.249	38.849
	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Καταθέσεις:				
Ταμειωτηρίου	19.449	18.690	19.306	18.500
Τρεχούμενοι & Όψεως	9.142	8.662	9.233	8.572
Προθεσμίας	13.640	12.079	12.908	10.942
Λοιπές	785	788	791	789
	43.016	40.219	42.238	38.803
Καταθέσεις πελατών υπό μορφή repos	11	46	11	46
	11	46	11	46
Σύνολο	43.027	40.265	42.249	38.849

Στις καταθέσεις προθεσμίας περιλαμβάνονται προϊόντα καταθέσεων με ενσωματωμένα ένα ή περισσότερα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα. Ο Όμιλος έχει προσδιορίσει τις καταθέσεις αυτές ως χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Τα ποσά αυτά ανέρχονται την 31 Δεκεμβρίου 2018 σε €1.043 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: €866 εκατ.).

Σύμφωνα με το Ν. 4151/2013, όλοι οι αδρανείς λογαριασμοί καταθέσεων μετά την πάροδο 20 ετών υπόκεινται σε παραγραφή υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου. Όλες οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα υποχρεούνται μέχρι το τέλος Απριλίου κάθε έτους να αποδίδουν τα ταμειακά διαθέσιμα αυτών των αδρανών λογαριασμών στο Ελληνικό Δημόσιο. Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφο 6 της Νομοθετικής Πράξης που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως «Ν.84/18.07.2015», η προαναφερόμενη υποχρέωση της Τράπεζας, σύμφωνα με το Νόμο 4151/2013, είχε ανασταλεί.

Σε συνέχεια της Υπουργικής Απόφασης της 14ης Νοεμβρίου 2017, η ανωτέρω απόφαση αναστολής ακυρώθηκε και η Τράπεζα, κατά την χρήση 2018, απέδωσε στο Ελληνικό Δημόσιο €35 εκατ. που αφορούσαν καταθέσεις που είχαν υπαχθεί σε αδράνεια.

Εντός του 2018, υποχρεώσεις προς πελάτες ποσού €1,6 δισ., που αφορούν τις εταιρίες BROM, National Bank of Greece (Cyprus) Ltd, and NBG Cairo Branch, ταξινομήθηκαν ως υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 32: Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους

	Σταθμισμένο Επιτόκιο	Όμιλος		Σταθμισμένο Επιτόκιο	Τράπεζα	
		31.12.2018	31.12.2017		31.12.2018	31.12.2017
Εταιρικές ομολογίες – κυμαινόμενο επιτοκίου	4,33%	298	284	-	-	-
Καλυμμένες ομολογίες – σταθερού επιτοκίου	2,64%	848	742	2,64%	848	742
Σύνολο		1.146	1.026		848	742

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Οι οικονομικοί όροι των κυριότερων πιστωτικών τίτλων την 31 Δεκεμβρίου 2018, είναι οι ακόλουθοι:

Εκδότης	Περιγραφή	Ημερομηνία έκδοσης	Ημερομηνία λήξης	Νόμισμα	Εναπ/σα Ονομαστική Αξία	Ποσό ιδιοκ/νων τίτλων από τον Όμιλο (ονομαστική αξία)	Επιτόκιο
Καλυμμένες ομολογίες							
NBG	Καλυμμένες ομολογίες σταθερού επιτοκίου – Πρόγραμμα II, 7η Σειρά	19-Οκτ-17	Οκτώβριος 2020	EUR	750	3	Εξαμηνιαία πληρωμή τόκων με σταθερό επιτόκιο 2,75%
NBG	Καλυμμένες ομολογίες σταθερού επιτοκίου – Πρόγραμμα II, 8η Σειρά	30-Ιουλ-18	Ιούλιος 2023	EUR	200	100	Ετήσια πληρωμή τόκων με σταθερό επιτόκιο 1,85%
Εταιρικές ομολογίες							
Εθνική Παναγία Α.Ε.Ε.Α.Π.	Όμολογίες Κυμαινόμενου Επιτοκίου	20-Αυγ-14	Ιούλιος 2019	EUR	237	-	Τριμηνιαία πληρωμή τόκων με επιτόκιο EURIBOR πλέον περιθωρίου 485 μ.β.
Εθνική Παναγία Α.Ε.Ε.Α.Π.	Όμολογίες Κυμαινόμενου Επιτοκίου	23-Μαρ-18	Μάρτιος 2023	EUR	59	-	Τριμηνιαία πληρωμή τόκων με επιτόκιο EURIBOR πλέον περιθωρίου 350 μ.β.

Τα υπόλοιπα των καλυμμένων ομολογιών της Sineria d.a.c., κατηγορίας M και Z (βλέπε Σημείωση 21), διακρατούνται από την Τράπεζα και ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνονται στις «Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους».

Η μεταβολή των υποχρεώσεων από πιστωτικούς τίτλους συνοψίζεται ως ακολούθως:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	1.026	536	742	-
Προσθήκες περιόδου	159	742	100	742
Μειώσεις (πωλήσεις και αποπληρωμές) περιόδου	(61)	(332)	(12)	(76)
Επαναπώληση	14	72	14	72
Δεδουλευμένοι τόκοι	3	6	1	4
Απόσβεση διαφοράς υπέρ / υπό το άρτιο	4	1	3	-
Λοιπά	1	1	-	-
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	1.146	1.026	848	742

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 33: Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Δάνεια σταθερού επιτοκίου	5	7	-	-
Δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου	263	164	-	-
Σύνολο	268	171	-	-

Τα δάνεια σταθερού επιτοκίου του Ομίλου περιλαμβάνουν δάνεια της Storanska Banka A.D. που ανέρχονται σε €5 εκατ. (2 εκατ. σε EUR και 3 εκατ. σε MKD).

Τα δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου του Ομίλου περιλαμβάνουν δάνεια του ομίλου της Εθνικής Παναγία Α.Ε.Ε.Α.Π. που ανέρχονται σε €262 εκατ. και είναι σε EUR και της Storanska Banka A.D. που ανέρχονται σε €1 εκατ. και είναι σε MKD.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Η μεταβολή των λοιπών δανειακών υποχρεώσεων συνοψίζεται ως ακολούθως:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	171	137	-	258
Προσθήκες περιόδου	108	85	-	-
Μειώσεις (πωλήσεις και αποπληρωμές) περιόδου	(12)	(32)	-	(258)
Πωλήσεις θυγατρικών εταιρειών	-	(15)	-	-
Συναλλαγματικές διαφορές	-	(6)	-	-
Δεδουλευμένοι τόκοι	1	1	-	-
Λοιπά	-	1	-	-
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	268	171	-	-

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 34: : Λοιπές υποχρεώσεις

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Προμήθειες και τόκοι πληρωτέοι	2	4	2	4
Πιστωτές και προμηθευτές	241	223	182	175
Οφειλές προς το Δημόσιο και επιχειρήσεις του Δημοσίου	55	63	53	63
Εισπράξεις από τρίτους προς απόδοση	202	359	202	359
Λοιπές προβλέψεις εκμετάλλευσης	144	81	303	75
Υποχρεώσεις από φόρους και τέλη (εκτός φόρου εισοδήματος)	46	50	37	42
Έξοδα πληρωτέα και έσοδα επομένων χρήσεων	33	60	31	37
Οφειλόμενες αμοιβές και έξοδα προσωπικού	28	34	27	32
Συναλλαγές επιταγών και πιστωτικών καρτών υπό εκκαθάριση	-	3	-	-
Λοιπά	113	118	93	111
Σύνολο	864	995	930	898

Η μεταβολή των λοιπών προβλέψεων για τον Όμιλο και την Τράπεζα έχει ως εξής:

	Όμιλος						
	2018				2017		
	Επίδικες απαιτήσεις	Προβλέψεις για κατάρπτωση εγγυητικών επιστολών	Λοιποί κίνδυνοι	Σύνολο	Επίδικες απαιτήσεις	Λοιποί κίνδυνοι	Σύνολο
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	76	-	5	81	91	9	100
Μεταφορά από προβλέψεις δανείων λόγω εφαρμογής του IFRS 9 (σημ. 48)	-	71	-	71	-	-	-
Μεταφορά σε υποχρεώσεις που σχετίζονται με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	(2)	-	(5)	(7)	(18)	(2)	(20)
Μεταφορά σε λοιπές απαιτήσεις	(4)	-	(4)	(8)	-	-	-
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στην τρέχουσα περίοδο	(5)	-	(52)	(57)	-	-	-
Προβλέψεις περιόδου/(Έσοδα) από αχρησιμοποίητες προβλέψεις	2	(4)	66	64	-	(2)	(2)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	-	-	-	3	-	3
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	67	67	10	144	76	5	81

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

	Τράπεζα						
	2018				2017		
	Επίδικες απαιτήσεις	Προβλέψεις για κατάπτωση εγγυητικών επιστολών	Λοιποί κίνδυνοι	Σύνολο	Επίδικες απαιτήσεις	Λοιποί κίνδυνοι	Σύνολο
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	71	-	4	75	69	3	72
Μεταφορά από προβλέψεις δανείων λόγω εφαρμογής του IFRS 9 (σημ. 48)	-	288	-	288	-	-	-
Μεταφορά σε υποχρεώσεις που σχετίζονται με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	-	-	(1)	(1)	-	-	-
Μεταφορά σε λουπές απαιτήσεις	(4)	-	-	(4)	-	-	-
Προβλέψεις που χρησιμοποιήθηκαν στην τρέχουσα περίοδο	(5)	(54)	(52)	(111)	-	1	1
Προβλέψεις περιόδου/(Εσοδα) από αχρησιμοποίητες προβλέψεις	2	(9)	63	56	1	-	1
Προβλέψεις για επίδικες απαιτήσεις αποκτώμενων επιχειρήσεων	-	-	-	-	1	-	1
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	64	225	14	303	71	4	75

Επίδικες απαιτήσεις: Κατά της Τράπεζας και ορισμένων θυγατρικών της έχουν ασκηθεί δικαστικές αγωγές στα πλαίσια της συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας τους. Οι αγωγές αυτές γενικότερα αφορούν παραβάσεις της νομοθεσίας περί προστασίας των καταναλωτών, της τραπεζικής νομοθεσίας, εργασιακών θεμάτων και λοιπών νόμων. Καμιά από τις αγωγές αυτές δεν είναι σημαντική. Ο Όμιλος και η Τράπεζα, σχηματίζουν προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις όταν πιστεύουν ότι είναι πιθανό να επέλθει ζημιά, η οποία εύλογα μπορεί να εκτιμηθεί. Οι προβλέψεις αυτές ενδέχεται να μεταβληθούν από περίοδο σε περίοδο σε περίπτωση που υπάρξουν νέα δεδομένα. Για τις περιπτώσεις που δεν έχει σχηματιστεί σχετική πρόβλεψη, η διοίκηση δεν είναι σε θέση να εκτιμήσει εύλογα τις πιθανές ζημιές, επειδή η διαδικασία μπορεί να διαρκέσει πολλά χρόνια, βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο, υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με το πιθανό τελικό αποτέλεσμα, υπάρχει αβεβαιότητα ως προς την έκβαση των εκκρεμών προσφυγών και υπάρχουν σημαντικά ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν. Παρόλα αυτά η διοίκηση από κοινού με τη Διεύθυνση Νομικών Υπηρεσιών, εκτιμούν ότι η οριστική διευθέτηση των ανωτέρω υποθέσεων δεν αναμένεται να έχει σημαντική επίπτωση στην οικονομική θέση, στα αποτελέσματα και στις ταμειακές ροές του Ομίλου και της Τράπεζας.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 35: Ενδεχόμενες υποχρεώσεις, εξασφαλίσεις, μεταφορές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και δεσμεύσεις

α. Νομικά θέματα

Υπάρχουν ορισμένες εκκρεμείς απαιτήσεις και δικαστικές αγωγές κατά του Ομίλου, στα πλαίσια της συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας. Για τις περιπτώσεις για τις οποίες δεν έχει αναγνωριστεί πρόβλεψη, η Διοίκηση δεν είναι σε θέση να εκτιμήσει την πιθανή ζημιά, επειδή οι αγωγές μπορεί να διαρκέσουν πολλά χρόνια, πολλές από τις αγωγές βρίσκονται σε αρχικό στάδιο, υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με την πιθανότητα της τελικής έκβασης, υπάρχει αβεβαιότητα ως προς την έκβαση των εκκρεμών προσφυγών και υπάρχουν σημαντικά ζητήματα που πρέπει να επιλυθούν. Ωστόσο, κατά την άποψη της Διοίκησης, λαμβάνοντας υπόψη και τη γνώμη του Νομικού Συμβούλου της Τράπεζας, η οριστική διευθέτησή τους και οι πιθανές δικαστικές αποφάσεις δεν αναμένεται να έχουν σημαντική επίπτωση στην ενοποιημένη ή ατομική κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης, κατάσταση αποτελεσμάτων και κατάσταση ταμειακών ροών, λαμβάνοντας υπόψη ότι κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018 ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν σχηματίσει προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις €67 εκατ. και €64 εκατ. αντίστοιχα (31 Δεκεμβρίου 2017: €76 εκατ. και €71 εκατ. αντίστοιχα).

β. Εκκρεμείς φορολογικοί έλεγχοι

Οι εταιρείες του Ομίλου δεν έχουν ελεγχθεί φορολογικά για ορισμένες χρήσεις και επομένως, οι φορολογικές υποχρεώσεις τους για τις χρήσεις αυτές δεν έχουν καταστεί οριστικές. Συνεπώς, ως αποτέλεσμα των ελέγχων αυτών, είναι πιθανόν να επιβληθούν επιπλέον πρόστιμα και φόροι, τα ποσά των οποίων δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν με ακρίβεια επί του παρόντος. Ωστόσο, εκτιμάται ότι δεν θα έχουν σημαντική επίπτωση στην χρηματοοικονομική θέση του Ομίλου.

Οι χρήσεις των ετών 2011-2016 έχουν ελεγχθεί φορολογικά από τη Deloitte Ανώνυμη Εταιρία Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Ν.2238/1994 και μεταγενέστερα με το άρθρο 65Α Ν.4174/13 και οι σχετικές εκθέσεις φορολογικής συμμόρφωσης, οι οποίες δεν είχαν παρατηρήσεις, εκδόθηκαν την 27.07.2012, 27.09.2013, 10.07.2014, 30.10.2015, 30.09.2016 και 23.10.2017 αντίστοιχα. Η χρήση 2017 έχει ελεγχθεί φορολογικά από την εταιρεία, PwC Ανώνυμη Εταιρία Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών η οποία διενεργεί και τον τακτικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και η σχετική έκθεση φορολογικής συμμόρφωσης, η οποία δεν είχε παρατηρήσεις, εκδόθηκε την 26.10.2018. Η χρήση του 2018 ομοίως θα ελεγχθεί φορολογικά από την εταιρεία PwC Ανώνυμη Εταιρία Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών. Από το φορολογικό έλεγχο, δεν αναμένεται να προκύψουν πρόσθετες φορολογικές υποχρεώσεις, ωστόσο, εκτιμάται, ότι ακόμα και αν προκύψουν αυτές δε θα έχουν σημαντική επίπτωση στην χρηματοοικονομική κατάσταση της Εταιρείας.

Το δικαίωμα του Δημοσίου για έκδοση πράξης διορθωτικού προσδιορισμού φόρου εισοδήματος μέχρι και τη χρήση 2012 παραγράφηκε την 31/12/2018. Περαιτέρω, η χρήση 2013 για την οποία η Εταιρεία, όπως προαναφέρθηκε, έλαβε φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς παρατηρήσεις, σύμφωνα με την ΠΟΛ1159/2011, καθίσταται περαιωμένη φορολογικά λόγω παρέλευσης 18μήνης

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

περιόδου από την ημερομηνία ανάρτησης του πιστοποιητικού. Ωστόσο, σύμφωνα με την Απόφαση 1680/2018 του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, δε θα πρέπει να θεωρείται προσωρινά παραγεγραμμένη αναφορικά με τη διενέργεια ελέγχου η χρήση 2013, μέχρι τουλάχιστον την επίλυση του θέματος από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Για τα φορολογικά έτη 2014 και επόμενα, σύμφωνα με την ΠΟΛ.1006/2016 δεν εξαιρούνται από τη διενέργεια τακτικού φορολογικού ελέγχου από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές οι επιχειρήσεις για τις οποίες εκδίδεται φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς επιφυλάξεις για παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας.

Συνεπώς οι φορολογικές αρχές είναι δυνατόν να επανέλθουν και να διενεργήσουν τον δικό τους φορολογικό έλεγχο. Ωστόσο, εκτιμάται από τη Διοίκηση της Εταιρείας ότι τα αποτελέσματα από τέτοιους μελλοντικούς ελέγχους από τις φορολογικές αρχές, αν τελικά πραγματοποιηθούν, δεν θα έχουν σημαντική επίπτωση στην χρηματοοικονομική θέση της Εταιρείας.

Πληροφορίες σχετικά με τις ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις για τις θυγατρικές και τις συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης υπάρχουν στη Σημείωση 44 και τη Σημείωση 24 αντίστοιχα.

γ. Δανειακές δεσμεύσεις

Ο Όμιλος, στο πλαίσιο των συνήθων χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων του, υπεισέρχεται σε συμβατικές δεσμεύσεις εκ μέρους των πελατών του και συμμετέχει σε χρηματοπιστωτικά μέσα που ενέχουν εκτός ισολογισμού κινδύνους, ώστε να εξυπηρετήσει τις χρηματοδοτικές ανάγκες των πελατών του. Οι συμβατικές δεσμεύσεις αφορούν σε υποχρεώσεις από εγκεκριμένες δανειακές συμβάσεις, ενέγγυες και ανοιχθείσες πιστώσεις προς εκτέλεση και εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές. Οι υποχρεώσεις από εγκεκριμένες μη εκταμιευμένες δανειακές συμβάσεις είναι συμφωνίες χορηγήσεων που προϋποθέτουν τη μη αθέτηση των αναγραφόμενων όρων της συμφωνίας. Οι ενέγγυες πιστώσεις προς εκτέλεση αφορούν τη χρηματοδότηση από την Τράπεζα της εμπορικής συμφωνίας μεταφοράς αγαθών στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, με απευθείας πληρωμή του συναλλασσόμενου, με τον οποίο ο πελάτης της Τράπεζας έχει συνάψει τη συμφωνία. Οι ανοιχθείσες ενέγγυες πιστώσεις και εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές αφορούν σε δεσμεύσεις υπό όρους, και εκδίδονται από τον Όμιλο προκειμένου να παρασχεθεί εγγύηση για την εκπλήρωση από τον πελάτη των όρων της συμφωνίας. Όλες οι προαναφερθείσες συμφωνίες σχετίζονται με τις συνήθεις χρηματοδοτικές δραστηριότητες του Ομίλου. Στην περίπτωση μη καλής εκτέλεσης από τον αντισυμβαλλόμενο του χρηματοπιστωτικού μέσου που αφορά σε εγκεκριμένες δανειακές συμβάσεις, ενέγγυες και ανοιχθείσες πιστώσεις προς εκτέλεση καθώς και εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές, ο κίνδυνος έκθεσης σε ζημιές που αντιμετωπίζει ο Όμιλος αντιπροσωπεύεται από την ονομαστική αξία των χρηματοπιστωτικών μέσων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο Όμιλος ακολουθεί την ίδια πιστωτική πολιτική με αυτή που ακολουθεί για τους εντός ισολογισμού κινδύνους.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Εγκεκριμένες δανειακές συμβάσεις και πιστωτικά όρια*	-	7	-	7
Ανοιχθείσες ενέγγυες πιστώσεις & εκδοθείσες εγγυητικές επιστολές	2.760	2.828	3.344	3.410
Δικαιούχοι ενέγγυων πιστώσεων προς εκτέλεση	279	303	297	329
Σύνολο	3.039	3.138	3.641	3.746

* Οι εγκεκριμένες μη εκταμιευμένες δανειακές συμβάσεις και εγκεκριμένα πιστωτικά όρια, την 31 Δεκεμβρίου 2018, αφορούν όρια που δεν μπορούν να ακυρωθούν άνευ όρων ανά πάσα στιγμή χωρίς προειδοποίηση ή δεν προβλέπεται αυτόματη ακύρωση εξαιτίας της χειροτέρευσης της φερεγγυότητας του δανειολήπτη και συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό των Σταθμισμένων για Κίνδυνο Στοιχείων Ενεργητικού με το ισχύον εποπτικό πλαίσιο. Οι συνολικές εγκεκριμένες δανειακές συμβάσεις και πιστωτικά όρια περιλαμβάνουν την 31 Δεκεμβρίου 2018 ποσό €6.350 εκατ. για τον Όμιλο (31 Δεκεμβρίου: €6.474 εκατ.) και ποσό €6.027 εκατ. για την Τράπεζα (2017: €6.110 εκατ.)

δ. Δεσμευμένα στοιχεία ενεργητικού

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Δεσμευμένα στοιχεία ενεργητικού	5.138	8.608	5.138	8.608

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος έχει δεσμεύσει κυρίως για σκοπούς χρηματοδότησης από την ΕΚΤ, από άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και από άλλες κεντρικές τράπεζες τα παρακάτω στοιχεία:

- χρεωστικούς τίτλους του εμπορικού και επενδυτικού χαρτοφυλακίου λογιστικής αξίας €1.638 εκατ.
- δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών ύψους €1.160 εκατ.
- καλυμμένες ομολογίες ονομαστικής αξίας €2.200 εκατ. με κάλυμμα στεγαστικά δάνεια ύψους €3.415 εκατ., και
- τιτλοποιημένες ομολογίες ονομαστικής αξίας €140 εκατ. με κάλυμμα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις αξίας €197 εκατ.

Πλέον των δεσμευμένων στοιχείων που απεικονίζονται στον παραπάνω πίνακα, κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018 ο Όμιλος ενεχυρίασε περιουσιακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στις απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ύψους €319 εκατ. λόγω εγγύησης έναντι κινδύνου αθέτησης πληρωμής του Ελληνικού Δημοσίου, όπως επίσης έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου ποσού €343 εκατ. για σκοπούς χρηματοδότησης εμπορικών συναλλαγών.

Επιπλέον, ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν λάβει στοιχεία ενεργητικού από τρίτους που μπορούν να πωληθούν ή να χρησιμοποιηθούν ως ενέχυρο, τα οποία δεν αναγνωρίζονται στον ισολογισμό αλλά διακρατούνται ως εξασφάλιση. Η εύλογη αξία αυτών των στοιχείων

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

του ενεργητικού που χρησιμοποιήθηκαν ως ενέχυρο για χρηματοδότηση από την ΕΚΤ και από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ήταν €4.485 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα.

ε. Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που έχουν μεταφερθεί

Την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017, η λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβαστεί αλλά συνεχίζουν να αναγνωρίζονται και των συνδεδεμένων υποχρεώσεων παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	Λογιστική Αξία μεταβιβασμένων περιουσιακών στοιχείων	Λογιστική Αξία συνδεδεμένων υποχρεώσεων	Λογιστική Αξία μεταβιβασμένων περιουσιακών στοιχείων	Λογιστική Αξία συνδεδεμένων υποχρεώσεων
31.12.2018				
Υποχρεώσεις προς την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Κεντρικές Τράπεζες				
Τίτλοι Χαρτοφυλακίου Συναλλαγών και Χαρτοφυλακίου Επενδύσεων	841	793	841	793
Δάνεια και απαιτήσεις πελατών	1.160	892	1.160	892
Καταθέσεις πιστωτικών ιδρυμάτων υπό μορφή γeros				
Τίτλοι Χαρτοφυλακίου Συναλλαγών και Χαρτοφυλακίου Επενδύσεων	797	692	797	692
Λοιπά				
Τίτλοι Χαρτοφυλακίου Συναλλαγών και Χαρτοφυλακίου Επενδύσεων	343	38	343	38
Σύνολο	3.141	2.415	3.141	2.415
31.12.2017				
Υποχρεώσεις προς την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Κεντρικές Τράπεζες				
Τίτλοι Χαρτοφυλακίου Συναλλαγών και Χαρτοφυλακίου Επενδύσεων	3.402	2.520	3.402	2.520
Καταθέσεις πιστωτικών ιδρυμάτων υπό μορφή γeros				
Τίτλοι Χαρτοφυλακίου Συναλλαγών και Χαρτοφυλακίου Επενδύσεων	1.342	854	1.342	854
Λοιπά				
Τίτλοι Χαρτοφυλακίου Συναλλαγών και Χαρτοφυλακίου Επενδύσεων	149	64	149	64
Σύνολο	4.893	3.438	4.893	3.438

Οι συναλλαγές σύμφωνα με τις οποίες τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία μεταβιβάζονται, αλλά συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στο σύνολο τους στην Κατάσταση χρηματοοικονομικής Θέσης του Ομίλου αφορούν σε άντληση ρευστότητας μέσω του Ευρωσυστήματος σύμφωνα με τους γενικούς όρους που ισχύουν για τέτοιου είδους συμφωνίες, καθώς και συμφωνίες επαναγοράς τίτλων (γeros) με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (βλ. Σημείωση 2.13, Σημείωση 30 και Σημείωση 31), οι οποίες διεξάγονται με τυποποιημένες συμβάσεις αγοράς. Όσον αφορά στην παροχή ρευστότητας από το Ευρωσύστημα, οι παρεχόμενες εμπράγματα εξασφαλίσεις υφίστανται γενικά μια σημαντική έκπτωση, η οποία έχει ως αποτέλεσμα η λογιστική αξία των συνδεδεμένων υποχρεώσεων να είναι χαμηλότερη από τη λογιστική αξία των μεταβιβασμένων περιουσιακών στοιχείων. Δυνάμει των εν λόγω συναλλαγών, ο Όμιλος δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή ενεχυριάσει τα μεταβιβασμένα περιουσιακά στοιχεία καθ' όλη τη διάρκεια της συναλλαγής. Ο Όμιλος παραμένει εκτεθειμένος σε επιτοκιακό και πιστωτικό κίνδυνο επί αυτών των ενεχυριασμένων χρηματοοικονομικών μέσων. Το δικαίωμα αναγωγής του αντισυμβαλλόμενου δεν περιορίζεται μόνο στα μεταβιβασμένα περιουσιακά στοιχεία.

Ο Όμιλος και η Τράπεζα δεν έχουν μεταβιβασμένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν υπόκεινται σε πλήρη αποαναγνώριση αλλά συνεχίζουν να απεικονίζονται στην Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης στο βαθμό της συνεχιζόμενης ανάμειξης του Ομίλου και της Τράπεζας ή αποαναγνωρίστηκαν πλήρως αλλά υφίστανται συνεχιζόμενη ανάμειξη.

στ. Δεσμεύσεις από λειτουργικές μισθώσεις

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Έως ένα (1) έτος	24	15	87	81
Από ένα (1) έτος έως και πέντε (5) έτη	35	29	299	295
Πέραν των πέντε (5) ετών	137	143	1.187	1.289
Σύνολο	196	187	1.573	1.665

Το μεγαλύτερο μέρος των δεσμεύσεων από λειτουργικές μισθώσεις της Τράπεζας αφορά σε δεσμεύσεις προς την Εθνική Παναγία Α.Ε.Α.Π., εταιρεία του Ομίλου που δραστηριοποιείται σε επενδύσεις σε ακίνητα. Γενικά, οι λειτουργικές μισθώσεις έχουν διάρκεια

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

έως 25 έτη, με δικαίωμα ανανέωσης της μίσθωσης μετά τη λήξη. Η Τράπεζα έχει παραιτηθεί από το δικαίωμα καταγγελίας, με βάση τις διατάξεις περί εμπορικών μισθώσεων, για το μεγαλύτερο μέρος των μισθώσεων με διάρκεια τα 15 έτη, καθώς επίσης και για ορισμένες μισθώσεις με διάρκεια τα 25 έτη ανάλογα με το κάθε μισθωμένο ακίνητο και εντός των προβλεπόμενων ορίων από τις συμβάσεις.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 36: Μετοχικό κεφάλαιο, Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο & Ίδιες μετοχές

Μετοχικό Κεφάλαιο-Κοινές Μετοχές

Το σύνολο των κοινών μετοχών την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανερχόταν σε 914.715.153 ονομαστικής αξίας 3,00 Ευρώ ανά μετοχή και την 31 Δεκεμβρίου 2017 ανερχόταν σε 9.147.151.527 ονομαστικής αξίας 0,30 Ευρώ ανά μετοχή.

Την 26η Ιουλίου 2018 εγκρίθηκε από την Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας η (i) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου κατά 0,90 Ευρώ λόγω κεφαλαιοποίησης ισόποσου μέρους του ειδικού αποθεματικού της Τράπεζας σύμφωνα με το Άρθρο 4.4α του Κ.Ν. 2190/1920, και (ii) αύξηση της ονομαστικής αξίας εκάστης κοινής ονομαστικής μετά ψήφου μετοχής της Τράπεζας από 0,30 Ευρώ σε 3,00 Ευρώ και μείωση του συνολικού αριθμού αυτών από 9.147.151.527 σε 914.715.153 νέες κοινές ονομαστικές μετά ψήφου μετοχές με συνένωση των εν λόγω μετοχών (reverse split) σε αναλογία δέκα (10) παλαιών κοινών μετοχών της Τράπεζας έναντι μίας (1) νέας κοινής μετοχής της Τράπεζας. Η έναρξη διαπραγματεύσεως των νέων κοινών μετοχών ορίστηκε η 3 Σεπτεμβρίου 2018.

Μετοχικό Κεφάλαιο - Σύνολο

Κατόπιν των ανωτέρω, το σύνολο του καταβλημένου μετοχικού κεφαλαίου και της διαφοράς υπέρ το άρτιο του Ομίλου κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, έχει ως ακολούθως:

	# μετοχών	Ονομαστική αξία	Όμιλος		Σύνολο
			Μετοχικό κεφάλαιο	Υπέρ το άρτιο	
Κοινές μετοχές	914.715.153	3,00	2.744	13.866	16.610
Σύνολο			2.744	13.866	16.610

Ίδιες Μετοχές

Οι συναλλαγές των ιδίων μετοχών διενεργούνται από την NBG Securities A.E.Π.Ε.Υ. και συνοψίζονται ως ακολούθως:

	Όμιλος	
	Αριθμός Μετοχών	Εκατ. €
Την 1 Ιανουαρίου 2017	2.410.995	1
Αγορές	115.768.780	33
Πωλήσεις	(117.676.003)	(34)
Την 31 Δεκεμβρίου 2017	503.772	-
Αγορές	55.802.511	20
Πωλήσεις	(55.932.483)	(20)
Την 31 Δεκεμβρίου 2018	373.800	-

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 37: Φορολογικές επιδράσεις σχετιζόμενες με τα λοιπά συνολικά έσοδα / (έξοδα) περιόδου

Όμιλος	Από 1.1 έως 31.12.2018			Από 1.1 έως 31.12.2017		
	Μικτά	Φόρος	Καθαρά	Μικτά	Φόρος	Καθαρά
Στοιχεία τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:						
Μη πραγματοποιηθέντα κέρδη/(ζημιές) χρεωγράφων διαθεσίμων προς πώληση περιόδου	-	-	-	114	(3)	111
Αναταξινομήσεις χρεωγράφων διαθεσίμων προς πώληση που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	-	-	-	19	-	19
Μη πραγματοποιηθέντα κέρδη/(ζημιές) από χρεωστικούς τίτλους που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων ("ΕΑΜΛΣΕ")	(25)	6	(19)	-	-	-
(Κέρδη) / ζημιές από χρεωστικούς τίτλους που επιμετρώνται στην ΕΑΜΛΣΕ και αναταξινομήθηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	(60)	(21)	(81)	-	-	-
Αναγνώριση απομείωσης χρεστικών τίτλων που επιμετρώνται στην ΕΑΜΛΣΕ και αναταξινομήθηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων	7	(1)	6	-	-	-
Κέρδος που αναταξινομήθηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων από την πώληση της UBB	-	-	-	(24)	2	(22)
Κέρδος που αναταξινομήθηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων από την πώληση των δραστηριοτήτων στην NBG Albania	(1)	-	(1)	-	-	-
Επενδύσεις σε χρεώγραφα	(79)	(16)	(95)	109	(1)	108
Συναλλαγματικές διαφορές	(7)	-	(7)	(44)	-	(44)
Ζημιά που αναταξινομήθηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων από την πώληση των δραστηριοτήτων στην Σερβία	-	-	-	180	-	180
Κέρδος που αναταξινομήθηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων από την πώληση των δραστηριοτήτων στην NBG Albania	(3)	-	(3)	-	-	-
Ζημιά που αναταξινομήθηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων από την πώληση των δραστηριοτήτων στην S.A.B.A.	9	-	9	-	-	-
Συναλλαγματικές διαφορές	(1)	-	(1)	136	-	136
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα	(80)	(16)	(96)	245	(1)	244
Στοιχεία τα οποία μεταγενέστερα δεν μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:						
Κέρδη/(ζημιές) συμμετοχικών τίτλων που επιμετρώνται στην ΕΑΜΛΣΕ	(17)	-	(17)	-	-	-
Επανεκτίμηση της καθαρής (υποχρέωσης)/περιουσιακού στοιχείου	4	(1)	3	(2)	-	(2)
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα δεν μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα	(13)	(1)	(14)	(2)	-	(2)
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα) περιόδου	(93)	(17)	(110)	243	(1)	242

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Τράπεζα	Από 1.1 έως 31.12.2018			Από 1.1 έως 31.12.2017		
	Μικτά	Φόρος	Καθαρά	Μικτά	Φόρος	Καθαρά
Στοιχεία τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:						
Μη πραγματοποιηθέντα κέρδη/(ζημιές) χρεωγράφων διαθεσίμων προς πώληση περιόδου	-	-	-	93	-	93
Αναταξινομήσεις χρεωγράφων διαθεσίμων προς πώληση που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	-	-	-	23	-	23
Μη πραγματοποιηθέντα κέρδη/(ζημιές) από χρεωστικούς τίτλους που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων ("ΕΑΜΛΣΕ")	11	-	11	-	-	-
(Κέρδη) / ζημιές από χρεωστικούς τίτλους που επιμετρώνται στην ΕΑΜΛΣΕ και αναταξινομήθηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	(57)	(21)	(78)	-	-	-
Αναγνώριση απομείωσης χρεστικών τίτλων που επιμετρώνται στην ΕΑΜΛΣΕ και αναταξινομήθηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων	4	-	4	-	-	-
Επενδύσεις σε χρεώγραφα	(42)	(21)	(63)	116	-	116
Συναλλαγματικές διαφορές	-	-	-	(5)	-	(5)
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα	(42)	(21)	(63)	111	-	111
Στοιχεία τα οποία μεταγενέστερα δεν μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα:						
Κέρδη/(ζημιές) συμμετοχικών τίτλων που επιμετρώνται στην ΕΑΜΛΣΕ	(18)	-	(18)	-	-	-
Επανεκτίμηση της καθαρής (υποχρέωσης)/περιουσιακού στοιχείου	3	-	3	(4)	-	(4)
Σύνολο στοιχείων τα οποία μεταγενέστερα δεν μπορούν να μεταφερθούν στα αποτελέσματα	(15)	-	(15)	(4)	-	(4)
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα) περιόδου	(57)	(21)	(78)	107	-	107

227

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 38: Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Τακτικό αποθεματικό	331	324	297	297
Αποθεματικό αναπροσαρμογής επενδύσεων σε χρεώγραφα	53	96	51	92
Προγράμματα καθορισμένων παροχών	(158)	(161)	(158)	(161)
Αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών	113	66	(56)	(56)
Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον	(11.909)	(10.237)	(12.103)	(10.565)
Σύνολο	(11.570)	(9.912)	(11.969)	(10.393)

Η κίνηση του αποθεματικού αναπροσαρμογής των επενδύσεων σε χρεώγραφα συνοψίζεται παρακάτω:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	2017	2016	2017	2016
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	96	36	92	(24)
Επίπτωση από την μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9	41	-	41	-
Ταξινομηθέντα ως προοριζόμενα προς πώληση	(3)	(57)	-	-
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μεταβολές στην εύλογη αξία του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	-	94	-	93
Καθαρά (κέρδη) / ζημιές μεταφερόμενες στα αποτελέσματα μετά από πωλήσεις	-	23	-	22
Πρόβλεψη απομείωσης της αξίας του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου	-	-	-	1
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από χρεωστικούς τίτλους που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών συνολικών εσόδων ("ΕΑΜΛΣΕ")	10	-	10	-
Καθαρά Κέρδη / ζημιές από χρεωστικούς τίτλους που επιμετρώνται στην ΕΑΜΛΣΕ και αναταξινομήθηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	(78)	-	(78)	-
Αναγνώριση απομείωσης χρεστικών τίτλων που επιμετρώνται στην ΕΑΜΛΣΕ και αναταξινομήθηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων	5	-	4	-
Κέρδη/(ζημιές) συμμετοχικών τίτλων που επιμετρώνται στην ΕΑΜΛΣΕ	(18)	-	(18)	-
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	53	96	51	92

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 39: Μη ελέγχουσες συμμετοχές

	Όμιλος	
	2018	2017
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	683	680
(Εξαγορές) / πωλήσεις	-	8
Διανομή μερισμάτων	(41)	(36)
Αναλογία στα αποτελέσματα θυγατρικών εταιρειών	34	31
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	676	683

Το 2017, οι (Εξαγορές)/πωλήσεις αφορούν κυρίως την απόκτηση του επιπλέον ποσοστού 15,36% της Probank Leasing τον Νοέμβριο του 2017.

Το 2018, περιλαμβάνει κυρίως μέρισμα από την Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π. ποσού €38 εκατ. (2017: €34 εκατ.) και από την Storanska Banka A.D. ποσού €3 εκατ. (2017: €2 εκατ.).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 40: Μέρισμα ανά μετοχή

Ο κ.ν.2190/1920 ο οποίος ήταν σε ισχύ μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2018 και ο ν. 4548/2018 ο οποίος είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019, επιβάλλει περιορισμούς όσον αφορά τη διανομή μερίσματος. Συγκεκριμένα, ορίζουν ότι δεν μπορεί να γίνει οποιαδήποτε διανομή στους μετόχους εφόσον, κατά την ημερομηνία λήξης της τελευταίας χρήσης, το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας, είναι ή μετά από τη διανομή αυτή θα γίνει κατώτερο από το ποσό του μετοχικού κεφαλαίου, προσαυξημένου με τα αποθεματικά για τα οποία η διανομή τους απαγορεύεται από το νόμο ή το καταστατικό. Το ποσό αυτού του μετοχικού κεφαλαίου μειώνεται κατά το ποσό που δεν έχει ακόμη κληθεί να καταβληθεί.

Επιπλέον, ορίζουν ότι το ποσό που διανέμεται στους μετόχους δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των αποτελεσμάτων της τελευταίας χρήσης που έχει λήξει προσαυξημένο με τα κέρδη που προέρχονται από προηγούμενες χρήσεις και τα αποθεματικά για τα οποία επιτρέπεται και αποφασίστηκε από τη Γενική Συνέλευση η διανομή τους και μειωμένο κατά τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη, το ποσό των ζημιών προηγούμενων χρήσεων και τα ποσά που επιβάλλεται να διατεθούν για το σχηματισμό αποθεματικών σύμφωνα με το νόμο και το καταστατικό.

Λόγω των ανωτέρω περιορισμών δεν υπήρχαν διανεμόμενα κέρδη κατά τη λήξη του 2017 και για το λόγο αυτό η Ετήσια Γενική Συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας, που έλαβε χώρα την 26 Ιουλίου 2018, αποφάσισε τη μη διανομή μερίσματος.

Για τον ίδιο λόγο το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας θα προτείνει τη μη διανομή μερίσματος στην Ετήσια Γενική Συνέλευση των Μετόχων του 2019.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το νόμο του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας («ΕΤΧΣ») και σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του Τροποποιημένου Πλαισίου Σύμβασης Συνεργασίας με το ΕΤΧΣ, ο εκπρόσωπος του ΕΤΧΣ στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας έχει δικαίωμα αρνησικυρίας επί της απόφασης για διανομή μερίσματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 41: Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες	4.765	1.370	4.585	1.196
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	1.318	480	925	225
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	20	396	20	397
Τίτλοι επενδυτικού χαρτοφυλακίου	350	270	236	-
Σύνολο	6.453	2.516	5.766	1.818

Στις γραμμές Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες, Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου, και Τίτλοι επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου, περιλαμβάνονται ποσά €89 εκατ., €305 εκατ., €13 εκατ. και €33 εκατ. αντίστοιχα που αφορούν θυγατρικές που έχουν ταξινομηθεί ως προοριζόμενες προς πώληση. Στις γραμμές Ταμείο και διαθέσιμα στις Κεντρικές Τράπεζες, Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας και του Ομίλου, περιλαμβάνονται ποσά €18 εκατ., €34 εκατ. και €13 εκατ. αντίστοιχα που αφορούν δραστηριότητες που έχουν ταξινομηθεί ως προοριζόμενες προς πώληση.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 42: Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Η φύση των σημαντικών συναλλαγών τις οποίες πραγματοποίησε ο Όμιλος με συνδεδεμένα μέρη για την περίοδο που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 και την 31 Δεκεμβρίου 2017 καθώς και τα σημαντικά εκκρεμή υπόλοιπα που προέκυψαν από τις συναλλαγές αυτές κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018 και την 31 Δεκεμβρίου 2017 παρατίθενται παρακάτω.

α. Συναλλαγές του Ομίλου με τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και της Διοίκησης

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, οι Γενικοί Διευθυντές και τα μέλη των Εκτελεστικών Επιτροπών της Τράπεζας, μέλη της Διοίκησης θυγατρικών εταιρειών καθώς και στενά συγγενικά μέλη και εταιρείες που ελέγχονται ατομικά ή από κοινού από τα πρόσωπα αυτά, πραγματοποίησαν συναλλαγές με τον Όμιλο και την Τράπεζα.

Όλα τα δάνεια προς τα συνδεδεμένα μέρη (i) χορηγήθηκαν υπό το σύνηθες επιχειρηματικό πλαίσιο, (ii) περιελάμβαναν τους ίδιους όρους, συμπεριλαμβανομένων του επιτοκίου και των εξασφαλίσεων, με παρόμοια δάνεια που χορηγήθηκαν την ίδια περίοδο σε τρίτους και (iii) δεν εμπεριέχουν μεγαλύτερο από το σύνηθες κίνδυνο αποπληρωμής ή δεν περιλαμβάνουν άλλα δυσμενή χαρακτηριστικά.

Η κατάσταση με τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας παρατίθεται στη Σημείωση 1.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018, το ύψος των δανείων, των καταθέσεων/υποχρεώσεων και των εγγυητικών επιστολών ανήλθαν, σε επίπεδο Ομίλου, σε €4 εκατ., €8 εκατ. και μηδέν αντίστοιχα (31 Δεκεμβρίου 2017: €5 εκατ., €5 εκατ. και μηδέν αντίστοιχα) και σε επίπεδο Τράπεζας, σε €4 εκατ., €5 εκατ. και μηδέν αντίστοιχα (31 Δεκεμβρίου 2017: €5 εκατ., €4 εκατ. και μηδέν αντίστοιχα).

Οι συνολικές απολαβές σε συνδεδεμένα μέρη ανήλθαν σε €10 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: €10 εκατ.) για τον Όμιλο, ενώ σε €7 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: €6 εκατ.) για την Τράπεζα, περιλαμβάνοντας κυρίως βραχυπρόθεσμες παροχές και ιδιαίτερα μισθούς και ασφαλιστικές εισφορές.

β. Συναλλαγές με θυγατρικές, συγγενείς και κοινοπραξίες

Οι συναλλαγές και τα υπόλοιπα μεταξύ της Τράπεζας, των θυγατρικών και των συγγενών εταιρειών καθώς και των κοινοπραξιών της παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα. Σε επίπεδο Ομίλου περιλαμβάνονται μόνο οι συναλλαγές και τα υπόλοιπα με τις συγγενείς επιχειρήσεις και τις κοινοπραξίες καθότι οι συναλλαγές και τα υπόλοιπα με τις θυγατρικές έχουν απαλειφθεί κατά την ενοποίηση.

	Όμιλος	
	31.12.2018	31.12.2017
Απαιτήσεις	17	17
Υποχρεώσεις	11	10
Εγγυητικές επιστολές, ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λουιτοί λογαριασμοί τάξεως	1	1
	Από 1.1 έως	
	31.12.2018	31.12.2017
Έσοδα από τόκους, προμήθειες και λοιπά έσοδα	-	2
Έξοδα από τόκους, προμήθειες και λοιπά έξοδα	4	3

	Τράπεζα					
	31.12.2018			31.12.2017		
	Θυγατρικές	Κοινοπραξίες	Σύνολο	Θυγατρικές	Κοινοπραξίες	Σύνολο
Απαιτήσεις	1.660	17	1.677	1.799	17	1.816
Υποχρεώσεις	1.484	11	1.495	1.232	10	1.242
Εγγυητικές επιστολές, ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λουιτοί λογαριασμοί τάξεως	2.707	1	2.708	2.939	1	2.940
	Από 1.1 έως 31.12.2018			Από 1.1 έως 31.12.2017		
Έσοδα από τόκους, προμήθειες και λοιπά έσοδα	66	-	66	69	1	70
Έξοδα από τόκους, προμήθειες και λοιπά έξοδα	85	4	89	89	2	91

γ. Συναλλαγές με λοιπά συνδεδεμένα μέρη

Το σύνολο των απαιτήσεων για τον Όμιλο και την Τράπεζα, την 31 Δεκεμβρίου 2018, από τα ταμεία και τους λογαριασμούς ασφάλισης του προσωπικού ανερχόταν σε €747 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: €746 εκατ.). Για τις απαιτήσεις αυτές ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν αναγνωρίσει πρόβλεψη €742 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: €723 εκατ.). Ο τόκος έσοδο για τον Όμιλο και την Τράπεζα ανερχόταν σε μηδέν (31 Δεκεμβρίου 2017: €2 εκατ.).

Το σύνολο των υποχρεώσεων για τον Όμιλο και την Τράπεζα, την 31 Δεκεμβρίου 2018, προς τα ταμεία και τους λογαριασμούς ασφάλισης του προσωπικού ανερχόταν σε €135 εκατ. και €49 εκατ. αντίστοιχα (31 Δεκεμβρίου 2017: €123 εκατ. και €41 εκατ. αντίστοιχα).

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

δ. Συναλλαγές με ΤΧΣ

Λαμβάνοντας υπόψη το νόμο του ΤΧΣ, το Πλαίσιο Συνεργασίας ("RFA") μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ, το οποίο υπογράφηκε το Δεκέμβριο 2015, και το γεγονός ότι το ΤΧΣ κατέχει το 40,39% των κοινών μετοχών της Τράπεζας, εκ των οποίων 38,92% είναι με πλήρη δικαιώματα ψήφου, καθώς επίσης ότι το ΤΧΣ εκπροσωπείται στο Διοικητικό Συμβούλιο και στις επιτροπές Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας, το ΤΧΣ θεωρείται συνδεδεμένο μέρος του Ομίλου. Εκτός από τις κοινές μετοχές που έχουν εκδοθεί από την Τράπεζα και διακρατούνται από το ΤΧΣ, δεν υπάρχουν σημαντικά υπόλοιπα ή άλλες συναλλαγές με το ΤΧΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 43: Εξαγορές, πωλήσεις και συγχωνεύσεις εταιρειών

Πώληση της NBG Albania Sh.A.

Την 3 Ιουλίου 2018, η Τράπεζα πώλησε το 100% της συμμετοχής της στην Banka NBG Albania Sh.A. ("NBG Albania"), στην American Bank of Investments S.A. ("ABI"). Το τίμημα μείον τα έξοδα πώλησης ανήλθε σε €23 εκατ.

Περίοδος που έληξε
την 31 Δεκεμβρίου
2018

Ενεργητικό	
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	11
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	70
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	150
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	47
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	9
Σύνολο ενεργητικού	287
Παθητικό	
Υποχρεώσεις προς πελάτες	233
Λοιπά στοιχεία παθητικού	33
Σύνολο παθητικού	266
Καθαρή θέση που μεταβιβάστηκε	21

230

Κέρδος από την πώληση της NBG Albania

Περίοδος που έληξε
την 31 Δεκεμβρίου
2018

Τίμημα που εισπράχθηκε μείον τα έξοδα πώλησης	23
Καθαρή θέση που μεταβιβάστηκε	(21)
Σωρευμένο κέρδος από συναλλαγματικές διαφορές αναφορικά με την καθαρή θέση της NBG Albania, η οποία αναταξινομήθηκε από την καθαρή θέση στην κατάσταση αποτελεσμάτων	3
Σωρευμένο κέρδος από επενδυτικό χαρτοφυλάκιο αποτιμώμενο στην εύλογη αξία μέσω συνολικών λοιπών εσόδων το οποίο αναταξινομήθηκε από την καθαρή θέση στην κατάσταση αποτελεσμάτων	1
Κέρδος από την πώληση	6

Το κέρδος από την πώληση €6 εκατ. περιλαμβάνεται στα Κέρδη / (ζημίες) από διακοπείσες δραστηριότητες (Σημείωση 29).

Καθαρή ταμειακή εισροή από την πώληση της NBG Albania

Περίοδος που έληξε
την 31 Δεκεμβρίου
2018

Τίμημα που εισπράχθηκε σε ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα μείον τα έξοδα πώλησης	23
Μείον: Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα που μεταβιβάστηκαν	(17)
Καθαρή ταμειακή εισροή	6

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Πώληση της South African Bank of Athens Ltd

Την 4 Οκτωβρίου 2018, ο Όμιλος πώλησε το 99,83% της συμμετοχής της στην South African Bank of Athens Ltd ("SABA"), στην AFGRI Holdings Proprietary Limited ("AFGRI"). Το τίμημα μείον τα έξοδα πώλησης ανήλθε σε €16 εκατ.

	Περίοδος που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018
Ενεργητικό	
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	50
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	110
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	7
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	7
Σύνολο ενεργητικού	174
Παθητικό	
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	22
Υποχρεώσεις προς πελάτες	128
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	3
Λοιπά στοιχεία παθητικού	5
Σύνολο παθητικού	158
Καθαρή θέση που μεταβιβάστηκε	16

Ζημία από την πώληση της SABA

	Περίοδος που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018
Τίμημα που εισπράχθηκε μείον τα έξοδα πώλησης	16
Καθαρή θέση που μεταβιβάστηκε	(16)
Σωρευμένη ζημία από συναλλαγματικές διαφορές αναφορικά με την καθαρή θέση της SABA, η οποία αναταξινομήθηκε από την καθαρή θέση στην κατάσταση αποτελεσμάτων	(9)
Ζημία από την πώληση	(9)

Η ζημία από την πώληση €9 εκατ. περιλαμβάνεται στα Κέρδη / (ζημίες) από διακοπείσες δραστηριότητες (Σημείωση 29).

Καθαρή ταμειακή εκροή από την πώληση της SABA

	Περίοδος που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018
Τίμημα που εισπράχθηκε σε ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα μείον τα έξοδα πώλησης	16
Μείον: Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα που μεταβιβάστηκαν	(50)
Καθαρή ταμειακή εκροή	(34)

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Πώληση των δραστηριοτήτων στη Βουλγαρία

Την 13 Ιουνίου 2017, ο Όμιλος πώλησε τις δραστηριότητές του στην Βουλγαρία στην KBC Bank NV («KBC»). Το τίμημα της πώλησης ανήλθε σε €610 εκατ. Η συναλλαγή περιελάμβανε την μεταβίβαση των μεριδίων 99,91% της United Bulgarian Bank AD («UBB») και 100% της Interlease EAD («Interlease»). Επιπλέον, η KBC αποπλήρωσε δάνειο μειωμένης εξασφάλισης ποσού €26 εκατ. που είχε χορηγήσει η Τράπεζα στην UBB και δάνεια ποσού €70 εκατ. που είχε χορηγήσει ο Όμιλος στην Interlease.

Περίοδος που
έληξε την
31 Δεκεμβρίου
2017

Ενεργητικό	
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	61
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	630
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία	584
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	2.005
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	335
Ακίνητα επενδύσεων	15
Συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης	6
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	4
Ενσώματα πάγια στοιχεία	23
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	2
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	87
Σύνολο ενεργητικού	3.752
Παθητικό	
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	169
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	2
Υποχρεώσεις προς πελάτες	2.944
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	28
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	6
Λοιπά στοιχεία παθητικού	15
Σύνολο παθητικού	3.164
Καθαρή θέση που μεταβιβάστηκε	588

232

Κέρδος από την πώληση των δραστηριοτήτων στη Βουλγαρία

Περίοδος που
έληξε την
31 Δεκεμβρίου
2017

Τίμημα που εισπράχθηκε μείον τα έξοδα πώλησης	599
Καθαρή θέση που μεταβιβάστηκε	(588)
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	1
Σωρευμένο κέρδος από διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο το οποίο αναταξινομήθηκε από την καθαρή θέση στην κατάσταση αποτελεσμάτων	22
Κέρδος από την πώληση	34

Το κέρδος από την πώληση €34 εκατ. περιλαμβάνεται στο κονδύλι της κατάστασης αποτελεσμάτων Κέρδη / (ζημιές) περιόδου από διακοπείσες δραστηριότητες (Σημείωση 29).

Καθαρή ταμειακή εισροή από την πώληση των δραστηριοτήτων στη Βουλγαρία

Περίοδος που
έληξε την 31
Δεκεμβρίου 2017

Τίμημα που εισπράχθηκε σε ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα μείον τα έξοδα πώλησης	599
Μείον: Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα που μεταβιβάστηκαν	(220)
Καθαρό τίμημα	379
Αποπληρωμή από την KBC του δανείου μειωμένης εξασφάλισης και δανείων που είχε χορηγήσει ο Όμιλος στις θυγατρικές της Βουλγαρίας	96
Καθαρή ταμειακή εισροή	475

Επιπλέον, στο πλαίσιο της πώλησης των δραστηριοτήτων στη Βουλγαρία, η Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών «Η Εθνική», πώλησε τα μερίδιά της 20% και 30% που κατείχε στις εταιρείες UBB Insurance Broker AD και UBB-Metlife Life Insurance

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Company AD, αντίστοιχα, αντί €10,5 εκατ. και το κέρδος ανήλθε σε €7 εκατ. Το κέρδος από την πώληση περιλαμβάνεται στο κονδύλι της κατάστασης αποτελεσμάτων Κέρδη / (ζημίες) περιόδου από διακοπείσες δραστηριότητες (Σημείωση 29).

Πώληση των δραστηριοτήτων στη Σερβία

Την 1 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος πώλησε τις δραστηριότητές του στη Σερβία στην OTP BANKA SRBIJA A.D. NOVI SAD («OTP»). Το τίμημα της πώλησης ανήλθε σε €125 εκατ. Η συναλλαγή περιελάμβανε την μεταβίβαση των μεριδίων 100% της Τράπεζας στις Voynodjanska Banka a.d. Novi Sad, NBG Leasing d.o.o. Belgrade και NBG Services d.o.o. Belgrade. Επιπλέον, η OTP αποπλήρωσε δάνεια ποσού €111 εκατ. που είχε χορηγήσει ο Όμιλος στις εταιρείες της Σερβίας.

	Περίοδος που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017
Ενεργητικό	
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	41
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	192
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	696
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	137
Ακίνητα επενδύσεων	1
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	5
Ενσώματα πάγια στοιχεία	37
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	2
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	7
Σύνολο ενεργητικού	1.118
Παθητικό	
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	90
Υποχρεώσεις προς πελάτες	814
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	15
Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	2
Λοιπά στοιχεία παθητικού	14
Σύνολο παθητικού	935
Καθαρή θέση που μεταβιβάστηκε	183

233

Ζημία από την πώληση των δραστηριοτήτων στη Σερβία

	Περίοδος που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017
Τίμημα που εισπράχθηκε μείον τα έξοδα πώλησης	121
Καθαρή θέση που μεταβιβάστηκε	(183)
Σωρευμένη ζημία από συναλλαγματικές διαφορές αναφορικά με την καθαρή θέση των εταιρειών της Σερβίας, η οποία αναταξινομήθηκε από την καθαρή θέση στην κατάσταση αποτελεσμάτων	(180)
Ζημία από την πώληση	(243)

Η ζημία από την πώληση €243 εκατ. περιλαμβάνεται στο κονδύλι της κατάστασης αποτελεσμάτων Κέρδη / (ζημίες) περιόδου από διακοπείσες δραστηριότητες (Σημείωση 29).

Καθαρή ταμειακή εισροή από την πώληση των δραστηριοτήτων στη Σερβία

	Περίοδος που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017
Τίμημα που εισπράχθηκε σε ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα μείον τα έξοδα πώλησης	121
Μείον: Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα που μεταβιβάστηκαν	(112)
Καθαρό τίμημα	9
Αποπληρωμή από την OTP των δανείων που είχε χορηγήσει ο Όμιλος στις θυγατρικές της Σερβίας	111
Καθαρή ταμειακή εισροή	120

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Λοιπές συναλλαγές

Την 26 Ιουνίου 2018, η Εθνική Παναγία Α.Ε.Ε.Α.Π. απόκτησε στην Κύπρο το 100% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας LASMANE PROPERTIES LTD αντί τιμήματος €11 εκατ.

Την 9 Μαΐου 2018, η Εθνική Παναγία Α.Ε.Ε.Α.Π. ίδρυσε στο Ηνωμένο Βασίλειο την εταιρεία, Pangaea UK Finco Plc, 100% θυγατρική της. Το εισφερθέν κεφάλαιο ανήλθε σε €14 χιλ. Η εταιρεία εκκαθαρίστηκε την 8 Ιανουαρίου 2019.

Την 30 Οκτωβρίου 2018 η Εθνική Παναγία Α.Ε.Ε.Α.Π. απόκτησε στην Ελλάδα το 100% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΦΡΑΓΚΟΚΛΗΣΣΙΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ Α.Ε. αντί τιμήματος €6 εκατ.

Την 19 Δεκεμβρίου 2018 η Εθνική Παναγία Α.Ε.Ε.Α.Π. απόκτησε στην Ελλάδα το 100% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας ΗΡΙΝΝΑ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ Α.Ε. αντί τιμήματος €4 εκατ.

Την 28 Δεκεμβρίου 2018 η Εθνική Παναγία Α.Ε.Ε.Α.Π. απόκτησε στη Βουλγαρία το 100% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας I&B REAL ESTATE EAD αντί τιμήματος €41 εκατ. Το μοναδικό περιουσιακό στοιχείο της εταιρείας είναι ένα ακίνητο που βρίσκεται στη Σόφια.

Την 19 Ιανουαρίου 2017, τα Διοικητικά Συμβούλια της Τράπεζας, της Εκπαιδευτικό Κέντρο Ε.Τ.Ε. Α.Ε. και της NBG Bancassurance Α.Ε. Ασφαλιστικής Πρακτόρευσης (100% θυγατρικές της Τράπεζας), συμφώνησαν τη συγχώνευση δι' απορροφήσεως των δύο τελευταίων από την Τράπεζα. Η ημερομηνία συγχώνευσης ορίστηκε η 31 Ιανουαρίου 2017 και έγινε βάσει των λογιστικών αξιών. Την 27 Ιουνίου 2017 τα Διοικητικά Συμβούλια των εταιρειών ενέκριναν το Σχέδιο Σύμβασης Συγχώνευσης. Την 16 Μαΐου 2018 εγκρίθηκε από το Υπουργείο Ανάπτυξης η συγχώνευση της Τράπεζας με τις δύο θυγατρικές της εταιρείες.

Την 20 Ιανουαρίου 2017, μετά από απόφαση του Δ.Σ. της Α.Ε.Ε.Γ.Α. την 13 Ιανουαρίου 2017, ολοκληρώθηκε η πώληση της θυγατρικής National Μεσιτική Ασφαλίσεων Α.Ε. αντί τιμήματος €1,2 εκατ.

Την 23 Οκτωβρίου 2017, η Εθνική Παναγία Α.Ε.Ε.Α.Π. ίδρυσε στην Βουλγαρία την εταιρεία, PNG PROPERTIES EAD, 100% θυγατρική της. Το εισφερθέν κεφάλαιο ανήλθε σε BGN 50 χιλ.

Η κίνηση των επενδύσεων σε θυγατρικές συνοψίζεται ως ακολούθως :

	Τράπεζα	
	2018	2017
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου	1.443	2.543
Αγορές επιπλέον μεριδίων / αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου υφιστάμενων θυγατρικών	146	80
Συμμετοχή στην ίδρυση νέας θυγατρικής εταιρείας	70	-
Μείωση μετοχικού κεφαλαίου υφιστάμενων θυγατρικών	-	(2)
Πωλήσεις	-	(125)
Αντιλογισμός Απομείωσης	-	63
Απομείωση	(132)	(189)
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	(60)	(927)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	1.467	1.443

234

Η συμμετοχή στη νέα θυγατρική εταιρεία, αφορά την CAC Coral Limited, η οποία ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 2018.

Η ζημιά απομείωσης που αναγνώρισε η Τράπεζα για το 2018 αφορά κυρίως το κόστος της επένδυσης στην Εθνική Leasing Α.Ε. ποσού €42 εκατ. και στην NBG Management Services Ltd ποσού €90 εκατ.

Η ζημιά απομείωσης που αναγνώρισε η Τράπεζα για το 2017 αφορά κυρίως το κόστος της επένδυσης στην Banca Romaneasca S.A. ποσού €43 εκατ. της NBG Finance (Dollar) Plc ποσού €9 εκατ., της Banka NBG Albania Sh.a ποσού €34 εκατ, της Probank Leasing S.A ποσού €60 εκατ., στην Vojvodjanska Banka a.d. Novi Sad ποσού €42 εκατ. και της NBG Leasing d.o.o. Belgrade ποσού €3 εκατ.

Τα μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση για το 2018, περιλαμβάνουν το κόστος κτήσης της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος (Κύπρου) ΛΤΔ, και του Grand Hotel Summer Palace Α.Ε. (βλ.Σημείωση 29).

Οι αγορές επιπλέον μεριδίων ή/και οι αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου υφιστάμενων θυγατρικών περιλαμβάνουν τις ακόλουθες συναλλαγές:

	Τράπεζα	
	2018	2017
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Εθνικής Leasing Α.Ε.	45	-
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της NBG Management Services Ltd	95	-
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της ΠΡΟΤΥΠΟΣ Κτηματική Τουριστική Α.Ε.	1	-
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Probank Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	-	80
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Εθνική Κτηματική Εκμετάλλευσης Α.Ε.	5	-
Σύνολο	146	80

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 44: Ενοποιούμενες Εταιρείες

Θυγατρικές	Έδρα	Ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις	Όμιλος		Τράπεζα	
			31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Εθνική Χρηματιστηριακή Α.Ε.Π.Ε.Υ.	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Εθνική Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Ελλάδα	2009-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Εθνική Leasing Α.Ε.	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Εθνική Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε.	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Προνομίους Α.Ε. Γενικών Αποθηκών Ελλάδος	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Καινοτόμες Επιχειρήσεις Α.Ε. (I-Ven) ⁽¹⁾	Ελλάδα	2008-2018	100,00%	100,00%	-	-
Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών «Η Εθνική» ⁽²⁾	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Audatex Ελλάς Α.Ε. ⁽⁵⁾	Ελλάδα	-	-	70,00%	-	-
Grand Hotel Summer Palace Α.Ε. ⁽²⁾	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
ΚΑΔΜΟΣ Α.Ε.	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
ΔΙΟΝΥΣΟΣ Α.Ε.	Ελλάδα	2010-2018	99,91%	99,91%	99,91%	99,91%
Κτηματική Κατασκευαστική Α.Ε. «ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ»	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
ΠΡΟΤΥΠΟΣ Κτηματική Τουριστική Α.Ε.	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Ελληνικά Τουριστικά Έργα Α.Ε.	Ελλάδα	2010-2018	78,04%	78,04%	78,04%	78,04%
Εθνική Κτηματικής Εκμετάλλευσης Α.Ε.	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Εθνική Factors Α.Ε.	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Εθνική Παναγία Α.Ε.Ε.Α.Π.	Ελλάδα	2010-2018	32,66%	32,66%	32,66%	32,66%
ΚΑΡΟΛΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Ελλάδα	2012-2018	32,66%	32,66%	-	-
FB Ασφαλιστική Πρακτόρευση Α.Ε. ⁽⁵⁾	Ελλάδα	-	-	99,00%	-	99,00%
Probank Α.Ε.Δ.Α.Κ. ⁽¹⁾	Ελλάδα	2013-2018	100,00%	100,00%	95,00%	95,00%
I-Bank Direct Α.Ε. ⁽³⁾	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	99,90%	99,90%
Probank Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	Ελλάδα	2009-2018	99,87%	99,87%	99,87%	99,87%
NBG Μεσίτες Ασφαλίσεων Α.Ε.	Ελλάδα	2010-2018	100,00%	100,00%	99,90%	99,90%
Ανάπτυξη Φραγκοκλησιά Ακινήτων Α.Ε.	Ελλάδα	-	32,66%	-	-	-
Ηρωνα Κτηματική Α.Ε.	Ελλάδα	2017-2018	32,66%	-	-	-
NBG Malta Holdings Ltd	Μάλτα	2006-2018	100,00%	100,00%	-	-
NBG Bank Malta Ltd	Μάλτα	2005-2018	100,00%	100,00%	-	-
ARC Management Two EAD (Special Purpose Entity)	Βουλγαρία	2014-2018	100,00%	100,00%	-	-
Bankteco E.O.O.D.	Βουλγαρία	2016-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
PNG Properties E.A.D.	Βουλγαρία	2017-2018	32,66%	32,66%	-	-
I&B Real Estate	Βουλγαρία	2016-2018	32,66%	-	-	-
Banca Romaneasca S.A. ⁽²⁾	Ρουμανία	2011-2018	99,28%	99,28%	99,28%	99,28%
NBG Leasing IFN S.A.	Ρουμανία	2013-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
S.C. Garanta Asigurari S.A. ⁽²⁾	Ρουμανία	2003-2018	94,96%	94,96%	-	-
ARC Management One SRL (Special Purpose Entity)	Ρουμανία	2013-2018	100,00%	100,00%	-	-
Egnatia Properties S.A.	Ρουμανία	2013-2018	32,66%	32,66%	-	-
Storanska Banka A.D.-Skopje	Βόρεια Μακεδονία	2014-2018	94,64%	94,64%	94,64%	94,64%
NBG Greek Fund Ltd	Κύπρος	2013-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρος) ΛΤΔ ⁽²⁾	Κύπρος	2006 & 2008-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Εθνική Χρηματιστηριακή Κύπρου ΛΤΔ ⁽¹⁾	Κύπρος	-	100,00%	100,00%	-	-
NBG Management Services Ltd	Κύπρος	2013-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Εθνική Ασφαλιστική (Κύπρου) ΛΤΔ ⁽²⁾	Κύπρος	2004-2018	100,00%	100,00%	-	-
Εθνική Γενικών Ασφαλειών Κύπρου ΛΤΔ ⁽²⁾	Κύπρος	2004-2018	100,00%	100,00%	-	-
National Insurance Agents & Consultants Ltd ⁽²⁾	Κύπρος	2008-2018	100,00%	100,00%	-	-
Quadratix Ltd	Κύπρος	2016-2018	32,66%	32,66%	-	-
Lasmane Properties Ltd	Κύπρος	2016-2018	32,66%	-	-	-
CAC Coral Limited	Κύπρος	-	100,00%	-	100,00%	-
The South African Bank of Athens Ltd (S.A.B.A.) ⁽⁷⁾	Ν. Αφρική	-	-	99,82%	-	57,93%
NBG Asset Management Luxembourg S.A.	Λουξεμβούργο	2017-2018	100,00%	100,00%	94,67%	94,67%
NBG International Ltd	Ηνωμένο Βασίλειο	2003-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
NBG Private Equity Ltd ⁽¹⁾	Ηνωμένο Βασίλειο	2003-2018	100,00%	100,00%	-	-
NBG Finance Plc	Ηνωμένο Βασίλειο	2003-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
NBG Finance (Dollar) Plc	Ηνωμένο Βασίλειο	2008-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
NBG Finance (Sterling) Plc ⁽¹⁾	Ηνωμένο Βασίλειο	2008-2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
NBG Funding Ltd ⁽⁵⁾	Ηνωμένο Βασίλειο	-	-	100,00%	-	100,00%
Titlos Plc (Special Purpose Entity) ⁽¹⁾	Ηνωμένο Βασίλειο	2016-2018	-	-	-	-
Pangaea UK Finco Plc ⁽⁴⁾	Ηνωμένο Βασίλειο	-	32,66%	-	-	-
SINEPIA Designated Activity Company (Special Purpose Entity)	Ιρλανδία	2016-2018	-	-	-	-
NBG International Holdings B.V.	Ολλανδία	2018	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Nash S.r.l.	Ιταλία	2013-2018	32,66%	32,66%	-	-
Fondo Picasso	Ιταλία	2013-2018	32,66%	32,66%	-	-
Banka NBG Albania Sh.a. ⁽⁶⁾	Αλβανία	-	-	100,00%	-	100,00%

⁽¹⁾ Υπό εκκαθάριση.

⁽²⁾ Οι εταιρείες Εθνική Α.Ε.Ε.Γ.Α. και οι θυγατρικές της, καθώς και η Banca Romaneasca S.A., η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρος) ΛΤΔ, το Grand Hotel Summer Palace Α.Ε. και το υποκατάστημα του Καΐρου έχουν ταξινομηθεί ως «Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση» (Σημείωση 29).

⁽³⁾ Η εταιρεία Profinance Α.Ε., που ήταν υπό εκκαθάριση, αναβίωσε και μετονομάστηκε σε I-Bank Direct Α.Ε.

⁽⁴⁾ Η εταιρεία Pangaea UK Finco Plc ιδρύθηκε τον Μάιο 2018 και εκκαθαρίστηκε στις 8 Ιανουαρίου 2019.

⁽⁵⁾ Οι εταιρείες εκκαθαρίστηκαν.

⁽⁶⁾ Η πώληση της Banka NBG Albania Sh.a ολοκληρώθηκε στις 3 Ιουλίου 2018.

⁽⁷⁾ Η πώληση της The South African Bank of Athens Ltd (S.A.B.A.) ολοκληρώθηκε στις 4 Οκτωβρίου 2018.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Ο πίνακας που ακολουθεί παρέχει λεπτομέρειες των σημαντικότερων θυγατρικών του Ομίλου:

Επωνυμία Θυγατρικής	Κύρια Δραστηριότητα	Ποσοστό ψήφου Ομίλου	
		31.12.2018	31.12.2017
Εθνική Χρηματοπιστωτική Α.Ε.Π.Ε.Υ.	Χρηματοπιστωτικές / Επενδ. Υπηρεσίες	100,00%	100,00%
Εθνική Leasing Α.Ε.	Χρηματοδοτικές μισθώσεις	100,00%	100,00%
Εθνική Factors Α.Ε.	Πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων	100,00%	100,00%
Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών «Η Εθνική»	Ασφαλιστικές υπηρεσίες	100,00%	100,00%
Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π.	Διαχείριση-Εκμετάλλευση ακινήτων	32,66%	32,66%
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρος) ΛΤΔ	Πιστωτικό ίδρυμα	100,00%	100,00%
Storanska Banka A.D. - Skopje	Πιστωτικό ίδρυμα	94,64%	94,64%
Banca Romaneasca S.A.	Πιστωτικό ίδρυμα	99,28%	99,28%
NBG Bank Malta Ltd	Πιστωτικό ίδρυμα	100,00%	100,00%

Ο παρακάτω πίνακας παρέχει λεπτομερή στοιχεία των μη εξ ολοκλήρου θυγατρικών του Ομίλου οι οποίες έχουν ουσιαστικές μη ελέγχουσες συμμετοχές:

Επωνυμία Θυγατρικής	Έδρα Σύστασης και Λειτουργίας	Ποσοστό συμμετοχής και δικαιωμάτων ψήφου που κατέχονται από μη ελέγχουσες συμμετοχές		Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα αναλογούντα σε μη ελέγχουσες συμμετοχές		Σύνολο μη ελεγχουσών συμμετοχών	
		31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
		Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π.	Ελλάδα	67,34%	67,34%	32	29
Θυγατρικές με πουςιώδεις μη ελέγχουσες συμμετοχές	-	-	-	2	2	18	19
Σύνολο				34	31	676	683

Η Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π. είναι θυγατρική του Ομίλου παρόλο που ο Όμιλος κατέχει το 32,66% των δικαιωμάτων ψήφου της. Βάσει των όρων σύμβασης μεταξύ του Ομίλου και της πλειοψηφίας των μετόχων, ο Όμιλος έχει την εξουσία να διορίζει και να παύει από τα καθήκοντά τους, την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού συμβουλίου και της επενδυτικής επιτροπής της εταιρείας «Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π.», τα οποία έχουν την εξουσία να κατευθύνουν τις σχετικές δραστηριότητες της εταιρείας. Για το λόγο αυτό, η διοίκηση της Τράπεζας έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο Όμιλος έχει την πρακτική δυνατότητα να κατευθύνει τις σχετικές δραστηριότητες της «Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π.» μονομερώς και συνεπώς ο Όμιλος ασκεί έλεγχο επί της εταιρείας «Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π.». Στις 4 Ιανουαρίου 2019, η συμφωνία των μετόχων μεταξύ της Τράπεζας και του Ομίλου INVEL επεκτάθηκε για τρεις μήνες, από την 31 Δεκεμβρίου 2018 έως την 31 Μαρτίου 2019. Η προαναφερθείσα παράταση της διάρκειας της συμφωνίας των μετόχων για περίοδο τριών μηνών συνεπάγεται επίσης τη διατήρηση του ελέγχου της Τράπεζας κατά την ίδια περίοδο στην Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π., σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στις σχετικές διατάξεις της συμφωνίας των μετόχων, όπως δημοσιεύονται κάθε χρόνο στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π.

Συνοπτικά οικονομικά στοιχεία της Εθνικής Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π. η οποία έχει σημαντικές μη ελέγχουσες συμμετοχές παρατίθενται παρακάτω. Τα συνοπτικά χρηματοοικονομικά στοιχεία και πληροφορίες που αναφέρονται είναι πριν από διεταιρικές απαλοιφές.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Συνοπτική Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης

	31.12.2018	31.12.2017
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	47	49
Ακίνητα Επενδύσεων	889	734
Ενσώματα πάγια στοιχεία	580	613
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	58	58
Σύνολο ενεργητικού	1.574	1.454
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους & Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	560	447
Λοιπά στοιχεία παθητικού	39	24
Σύνολο παθητικού	599	471
Ίδια κεφάλαια μετόχων Εταιρείας	975	983
Μη ελέγχουσες συμμετοχές	-	-

Συγκεντρωτική Κατάσταση Συνολικών Εσόδων

	31.12.2018	31.12.2017
Καθαρά Έσοδα από τόκους	(21)	(20)
Καθαρά λοιπά λειτουργικά έσοδα	81	74
Φόρος	(12)	(11)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) περιόδου	48	43
Λοιπά συνολικά έσοδα περιόδου	-	-
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα αναλογούντα σε μετόχους της Εταιρείας	48	43
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα αναλογούντα σε μετόχους μη ελέγχουσων συμμετοχών	-	-
Μερίσματα πληρωθέντα σε μη ελέγχουσες συμμετοχές	-	-

Συγκεντρωτική Κατάσταση Ταμειακών Ροών

	31.12.2018	31.12.2017
Καθαρή ταμειακή εισροή / (εκροή) από λειτουργικές δραστηριότητες	69	86
Καθαρή ταμειακή εισροή / (εκροή) από επενδυτικές δραστηριότητες	(84)	(72)
Καθαρή ταμειακή εισροή / (εκροή) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες	12	(19)
Καθαρή ταμειακή εισροή / (εκροή)	(3)	(5)

237

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 45: Αμοιβές Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή

Την 26 Ιουλίου 2018, η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας εξέλεξε την ελεγκτική εταιρεία PricewaterhouseCoopers S.A. για τον τακτικό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας και του Ομίλου για τη χρήση 2018. Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζονται οι συνολικές αμοιβές για τις ελεγκτικές και λοιπές επαγγελματικές υπηρεσίες που παραστέθηκαν στον Όμιλο για τις χρήσεις που έκλεισαν την 31 Δεκεμβρίου 2018 και την 31 Δεκεμβρίου 2017 από τη νόμιμη ελεγκτική εταιρεία PricewaterhouseCoopers S.A., η οποία είναι μέλος του PwC Network, τις υπόλοιπες εταιρείες του PwC Network και των αντίστοιχων συνεργατών τους.

	Όμιλος		Τράπεζα	
	2018	2017	2018	2017
Αμοιβές για υποχρεωτικό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων	4	4	2	3
Αμοιβές για λοιπές υπηρεσίες ελεγκτικής φύσης	1	1	-	-
Λοιπές αμοιβές	1	1	1	1
Σύνολο	6	6	3	4

Σημειώνεται ότι οι αμοιβές του ανεξάρτητου ορκωτού ελεγκτή λογιστή «PricewaterhouseCoopers, Ελλάδα» για μη ελεγκτικές υπηρεσίες, ανήλθαν το 2018 σε €1 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 46: Σχέδιο Αναδιάρθρωσης

Ο Όμιλος υπόκειται στους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί κρατικής βοήθειας σε σχέση με την βοήθεια που έλαβε από το ΤΧΣ και το Ελληνικό Δημόσιο. Αυτοί οι κανόνες εφαρμόζονται από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής («DG Competition»). Σύμφωνα με αυτούς τους κανόνες, οι λειτουργίες της Τράπεζας παρακολουθούνται και περιορίζονται σε αυτές που εγκρίθηκαν με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του 2015, το οποίο έχει σκοπό να εξασφαλίσει την επιστροφή της Τράπεζας σε μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Η Τράπεζα διεξάγει συζητήσεις με τη DG Competition για την παράταση και τροποποίηση ορισμένων δεσμεύσεων που περιέχονται στο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης της Τράπεζας του 2015 όπου έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2018 ("Τροποποιημένες Δεσμεύσεις"). Η απόφαση της DG Competition αναφορικά με τις Τροποποιημένες Δεσμεύσεις αναμένεται μετά τη δημοσίευση της παρούσας ετήσιας οικονομικής έκθεσης για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2018.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 47: Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού

Τα γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού αφορούν τα εξής:

- Η παραίτηση του εκτελεστικού μέλους κ. Δημητρίου Γ. Δημόπουλου και η αντικατάστασή του από τον κ. Δημήτριο Ν. Καποτόπουλο (για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Σημείωση 1).
- Η ΕΤΕ αντάλλαξε το Swap με το Ελληνικό Δημόσιο για τρία Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου που λήγουν το 2023, το 2025 και το 2026 (για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Σημείωση 19 και Σημείωση 20).
- Στις 11 Ιανουαρίου 2019 ακυρώθηκαν €100 εκατ. Σειρά 9 και στις 12 Φεβρουαρίου 2019 καλυμμένες ομολογίες €100 εκατ. τοποθετήθηκαν στην ΕΚΤ (για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Σημείωση 21).
- Στις 4 Ιανουαρίου 2019, η συμφωνία των μετόχων μεταξύ της Τράπεζας και του Ομίλου INVEL επεκτάθηκε για τρεις μήνες, από την 31 Δεκεμβρίου 2018 έως την 31 Μαρτίου 2019. (για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Σημείωση 44).
- Η Pangaia UK Finco Plc εκκαθαρίστηκε στις 8 Ιανουαρίου 2019 (για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Σημείωση 44).
- Οι διατάξεις του Ν. 3869/2010 σχετικά με την προστασία της πρώτης κατοικίας, όπως αυτές τροποποιήθηκαν από το άρθρο 14 του Ν. 4346/2015 έπαψαν να είναι σε ισχύ την 28.2.2019, όπως ορίστηκε με το Ν. 4592/2019. Την 29 Μαρτίου 2019 ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή τροπολογία, με την οποία ορίζεται το νέο πλαίσιο που θα ισχύει εφεξής. Με την νέα ρύθμιση εισάγεται πρόγραμμα επιδότησης της αποπληρωμής στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων με υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης σε κύρια κατοικία φυσικών προσώπων. Το πρόγραμμα αυτό επιδιώκει: α) να αποτελέσει το νέο πλαίσιο για την προστασία της κύριας κατοικίας οικονομικά αδύναμων φυσικών προσώπων και β) να εισαγάγει ένα μηχανισμό ρύθμισης μη εξυπηρετούμενων στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων, τα οποία εξασφαλίζονται με υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης σε κύρια κατοικία. Τα πρόσωπα που πληρούν τις οριζόμενες στη νέα ρύθμιση προϋποθέσεις, έχουν την δυνατότητα να υποβάλουν αίτηση υπαγωγής στο εν λόγω πρόγραμμα, μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2019.
- Την 29 Μαρτίου 2019, ψηφίστηκε και εισήχθη στη νομοθεσία περί Φορολογίας Νομικών Προσώπων τροπολογία η οποία αποσαφηνίζει το καθεστώς των παρακρατούμενων φόρων για τις τράπεζες, οι οποίοι παρακρατήθηκαν από το Ελληνικό Δημόσιο (για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Σημείωση 15).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 48: Μετάβαση στο Δ.Π.Χ.Α. 9 κατά την 1 Ιανουαρίου 2018

Ο Όμιλος, προκειμένου να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του νέου Προτύπου, θέσπισε πρόγραμμα υλοποίησης του ΔΠΧΑ 9 («το Πρόγραμμα ΔΠΧΑ 9») για να διασφαλίσει την έγκαιρη και υψηλής ποιότητας εφαρμογή, σύμφωνα με το Πρότυπο και τις επιπρόσθετες κατευθύνσεις που έχουν εκδοθεί από εποπτικούς φορείς έως σήμερα. Το Πρόγραμμα ΔΠΧΑ 9 υλοποιήθηκε από τις Διευθύνσεις Οικονομικών Υπηρεσιών, Δομής και Ελέγχου Διαχείρισης Κινδύνων, καθώς και Διοικητικής Πληροφόρησης και Πληροφορικής του Ομίλου και εποπτευόταν από την Συντονιστική Επιτροπή του έργου. Η Συντονιστική Επιτροπή αποτελούνταν από τον Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο (Πρόεδρος), τον Γενικό Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών του Ομίλου (Group CFO), τον Βοηθό Γενικό Διευθυντή Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου (Group CRO), τον Γενικό Διευθυντή Λειτουργικής Στήριξης του Ομίλου (Group COO), τον Βοηθό Γενικό Διευθυντή Διαχείρισης Διαθεσίμων & Χρηματογοράς (Group Treasurer) και τους Γενικούς Διευθυντές Λιανικής Τραπεζικής, Εταιρικής Τραπεζικής, Εταιρικών Πιστοδοτήσεων Ειδικής Διαχείρισης και Διεθνών Δραστηριοτήτων της Τράπεζας. Συστάθηκε κεντρική Μονάδα Διαχείρισης Έργου (Project Management Office – PMO) με αποκλειστική αρμοδιότητα τη διαχείριση του Προγράμματος ΔΠΧΑ 9 και ορίστηκε Διαχειριστής του Έργου. Επιπλέον, διορίστηκαν εμπειρογνώμονες προκειμένου να συνδράμουν στην ανάπτυξη μοντέλων προσδιορισμού παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9. Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, η Επιτροπή Ελέγχου και το Διοικητικό Συμβούλιο ενημερώνονταν τακτικά από τα εκτελεστικά και ανώτατα στελέχη της διοίκησης σχετικά με την πρόοδο υλοποίησης του Προγράμματος ΔΠΧΑ 9.

Επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9

Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018, μείωσε τα ίδια κεφάλαια των μετόχων του Ομίλου κατά περίπου €1,5 δισ., εκ των οποίων €1,3 δισ. προήλθαν από τις αλλαγές στις διατάξεις περί απομείωσης και €0,2 δισ. προήλθαν από τις αλλαγές στις διατάξεις περί ταξινόμησης και επιμέτρησης. Οι λογιστικές πολιτικές καθώς και οι σημαντικές εκτιμήσεις και παραδοχές που εφαρμόστηκαν από τον Όμιλο προκειμένου να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9 κατά τη μετάβαση, παρατίθενται στη Σημείωση 2 και στη Σημείωση 3 αντίστοιχα.

Οι πίνακες που ακολουθούν παρέχουν μία λεπτομερή επισκόπηση της επίδρασης της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 για τον Όμιλο και την Τράπεζα επί των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και των ιδίων κεφαλαίων των μετόχων κατά την 1 Ιανουαρίου 2018. Αυτή περιλαμβάνει:

- Αναταξινόμηση των κατά ΔΛΠ 39 λογιστικών αξιών στις νέες κατηγορίες που έχουν εφαρμογή σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9.
- Επανεκτίμηση των λογιστικών αξιών λόγω αναταξινόμησης (επιμέτρηση στην εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που μεταφέρθηκαν από την κατηγορία επιμέτρησης στο αποσβεσμένο κόστος στην κατηγορία επιμέτρησης στην εύλογη αξία).
- Αναγνώριση των ΑΠΖ βάσει ΔΠΧΑ 9 για χρηματοοικονομικά μέσα που διέπονται από τις διατάξεις απομείωσης του ΔΠΧΑ 9.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

α. Αναταξινόμηση και επανεκτίμηση των λογιστικών αξιών και αναγνώριση των ΑΠΖ κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 – Όμιλος

Χρηματοοικονομικά μέσα	Κατηγορία επιμέτρησης με βάση το ΔΛΠ 39	Κατηγορία επιμέτρησης με βάση το ΔΠΧΑ 9	Λογιστική αξία την 31.12.2017 (ΔΛΠ 39)	Αναταξινόμηση λογιστικών αξιών κατά ΔΛΠ 39	Προσαρμογή επιμέτρησης (ΔΠΧΑ 9)	Προσαρμογή για ΑΠΖ (ΔΠΧΑ 9)	Λογιστική αξία την 1.1.2018 (ΔΠΧΑ 9)
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία							
Ταμεία και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	1.778	-	-	-	1.778
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	1.736	-	-	-	1.736
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ	ΕΑΜΑ	ΕΑΜΑ	1.793	4.051 ^α	(475) ^α	-	5.369
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	ΕΑΜΑ	ΕΑΜΑ	3.681	(1) ^α	-	-	3.680
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	37.941	(5.832)	2	(1.139)	30.972
		ΕΑΜΑ (Υποχρεωτικό)	-	165 ^γ	2 ^ι	-	167
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων			3.780	(48)	229	(113)	3.848
	Διαθέσιμο προς πώληση	ΕΑΜΛΣΕ (χρεωστικά μέσα)	862	984 ^δ	42 ^θ	-	1.888
	Διακρατούμενο μέχρι τη λήξη		696	(696) ^ε	-	-	-
	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	2.222	(425) ^{στ}	190 ^α	(113)	1.874
	Διαθέσιμο προς πώληση	Προσδιορισμένο σε ΕΑΜΛΣΕ (συμμετοχικοί τίτλοι)	-	89 ^ζ	(3) ^β	-	86
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	1.612	-	-	(19)	1.593
Σύνολο χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων			52.321	(1.830)	(244)	(1.271)	48.976
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις			4.916	-	-	6	4.922
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις							
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	7.341	-	-	-	7.341
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	ΕΑΜΑ	ΕΑΜΑ	3.798	(1.871) ^α	-	-	1.927
Υποχρεώσεις προς πελάτες			40.265	-	-	-	40.265
	Προσδιορισμένο σε ΕΑΜΑ	Προσδιορισμένο σε ΕΑΜΑ	866	-	-	-	866
	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	39.399	-	-	-	39.399
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	1.026	-	-	-	1.026
Λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	171	-	-	-	171
Λοιπά στοιχεία παθητικού			995	41 ^η	-	30	1.066
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων			53.596	(1.830)	-	30	51.796

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

β. Αναταξινόμηση και επανεκτίμηση των λογιστικών αξιών και αναγνώριση των ΑΠΖ κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 – Τράπεζα

Χρηματοοικονομικά μέσα	Κατηγορία επιμέτρησης με βάση το ΔΛΠ 39	Κατηγορία επιμέτρησης με βάση το ΔΠΧΑ 9	Λογιστική αξία την 31.12.2017 (ΔΛΠ 39)	Αναταξινόμηση λογιστικών αξιών κατά ΔΛΠ 39	Προσαρμογή επιμέτρησης (ΔΠΧΑ 9)	Προσαρμογή για ΑΠΖ (ΔΠΧΑ 9)	Λογιστική αξία την 1.1.2018 (ΔΠΧΑ 9)
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία							
Ταμεία και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	1.491	-	-	-	1.491
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	1.723	-	-	-	1.723
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ	ΕΑΜΑ	ΕΑΜΑ	1.773	4.049 ^α	(475) ^α	-	5.347
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	ΕΑΜΑ	ΕΑΜΑ	3.673	(1) ^α	-	-	3.672
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	36.248	(5.625)	2	(1.088)	29.537
		ΕΑΜΑ (Υποχρεωτικό)	-	165 ^γ	2 ^ι	-	167
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	Διαθέσιμο προς πώληση	ΕΑΜΛΣΕ (χρεωστικά μέσα)	3.452	(46)	229	(113)	3.522
	Διακρατούμενο μέχρι τη λήξη		672	1.086 ^δ	42 ^β	-	1.800
	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	681	(681) ^ε	-	-	-
	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	2.099	(540) ^{στ}	190 ^α	(113)	1.636
	Διαθέσιμο προς πώληση	Προσδιορισμένο σε ΕΑΜΛΣΕ (συμμετοχικοί τίτλοι)	-	89 ^ζ	(3) ^β	-	86
Λουπά στοιχεία ενεργητικού	Δάνεια και απαιτήσεις	Αποσβεσμένο κόστος	1.459	-	-	(19)	1.440
Σύνολο χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων			49.819	(1.623)	(244)	(1.220)	46.732
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις							
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	7.673	-	-	-	7.673
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	ΕΑΜΑ	ΕΑΜΑ	3.798	(1.871) ^α	-	-	1.927
Υποχρεώσεις προς πελάτες	Προσδιορισμένο σε ΕΑΜΑ	Προσδιορισμένο σε ΕΑΜΑ	38.849	-	-	-	38.849
	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	866	-	-	-	866
	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	37.983	-	-	-	37.983
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	Αποσβεσμένο κόστος	Αποσβεσμένο κόστος	742	-	-	-	742
Λουπά στοιχεία παθητικού			898	248 ^η	-	40	1.186
Σύνολο χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων			51.960	(1.623)	-	40	50.377

Υποσημειώσεις επί των αναταξινόμησης και επανεκτιμήσεων κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9:

α) Το ποσό αφορά σε αναταξινόμηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων επιμετρούμενων υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ, που δεν αποτελούν δανειακές συμβάσεις στη νομική τους μορφή. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, η σύμβαση ανταλλαγής επιτοκίων με την Ελληνική Δημοκρατία που λήγει τον Σεπτέμβριο του 2037 («Σύμβαση Ανταλλαγής με την Ελληνική Δημοκρατία») διαχωρίστηκε από την κύρια σύμβαση και αντιμετωπίστηκε λογιστικά ως διακριτό παράγωγο (βλ. Σημείωση 20). Την 1 Ιανουαρίου 2018, το σύνθετο χρηματοοικονομικό μέσο ταξινομήθηκε υποχρεωτικά ως επιμετρούμενο σε ΕΑΜΑ και αντιμετωπίστηκε λογιστικά ως ενιαία λογιστική μονάδα, καθώς η υβριδική σύμβαση δεν πληρούσε τα κριτήρια αξιολόγησης SPPI. Το διαχωρισμένο παράγωγο παθητικού €1.871 εκατ. και η λογιστική αξία της κύριας δανειακής σύμβασης €5.873 εκατ. αναταξινόμηθηκαν από τα «Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα παθητικού» και από τα «Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών» αντίστοιχα, στα «Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ».

Η προσαρμογή της εύλογης αξίας που αναγνωρίστηκε κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 προκειμένου να αντικατοπτριστεί η επιμέτρηση της υβριδικής σύμβασης στην εύλογη αξία στο σύνολό της, μείωσε τα ίδια κεφάλαια κατά €475 εκατ. Κατωτέρω παρατίθεται ανάλυση όλων των αναταξινόμησης που έγιναν προς στα «Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ»:

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

	Όμιλος	Τράπεζα
Διαχωρισμένο παράγωγο από τη Σύμβαση Ανταλλαγής με την Ελληνική Δημοκρατία το οποίο αναταξινομήθηκε από τα «Παράγωγα Χρηματοοικονομικά μέσα παθητικού»	(1.871)	(1.871)
Λογιστική αξία κυρίως δανείου, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, σχετιζόμενο με τη Σύμβαση Ανταλλαγής με την Ελληνική Δημοκρατία	5.873	5.873
Χρεωστικοί τίτλοι που προηγουμένως είχαν ταξινομηθεί στο χαρτοφυλάκιο «διαθέσιμα προς πώληση» και δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης SPPI	26	26
Χρεωστικοί τίτλοι που προηγουμένως είχαν ταξινομηθεί στο χαρτοφυλάκιο «δάνεια και απαιτήσεις» και δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης SPPI	16	16
Αναταξινόμηση των διαχωρισμένων παραγώγων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων για τα οποία οι κύριοι χρεωστικοί τίτλοι δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης SPPI και απαιτείται να αντιμετωπιστούν λογιστικά ως ενιαίες λογιστικές μονάδες	1	1
Επενδύσεις σε αμοιβαία κεφάλαια που προηγουμένως είχαν ταξινομηθεί στο χαρτοφυλάκιο «διαθέσιμα προς πώληση» και δεν πληρούν τον ορισμό των συμμετοχικών τίτλων	6	4
Καθαρή αξία που αναταξινομήθηκε εντός των «χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων σε ΕΑΜΑ»	4.051	4.049

β) Το ποσό για τον Όμιλο και την Τράπεζα αποτελείται από τα εξής:

	Όμιλος	Τράπεζα
Αναταξινόμηση στα «χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ» της λογιστικής αξίας του κυρίως δανείου, όπως προσδιορίστηκε σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, που σχετίζεται με τη Σύμβαση Ανταλλαγής με την Ελληνική Δημοκρατία (βλ. (α) ανωτέρω)	(5.873)	(5.873)
Αναταξινόμηση των «δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών» τα οποία δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης SPPI και επιμετρώνται υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ	(165)	(165)
Αναταξινόμηση στα «λοιπά στοιχεία παθητικού» της πρόβλεψης για εκτός ισολογισμού χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και δεσμεύσεις, όπως προσδιορίστηκε σύμφωνα με το ΔΛΠ 39	41	248
Καθαρή αξία που αναταξινομήθηκε από τα «δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών» επιμετρούμενη στο αποσβεσμένο κόστος	(5.997)	(5.790)

γ) Η αναταξινόμηση των €165 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αφορά σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης SPPI, είναι δανειακές συμβάσεις στη νομική τους μορφή και μεταφέρθηκαν από τα «δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών» επιμετρούμενα στο αποσβεσμένο κόστος στα «δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών» επιμετρούμενα υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ.

δ) Το ποσό αποτελείται από τα εξής:

	Όμιλος	Τράπεζα
Αναταξινόμηση συμμετοχικών τίτλων στο χαρτοφυλάκιο «προσδιορισμένα ως επιμετρούμενα σε ΕΑΜΛΣΕ» σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, που εφαρμόζεται σε επενδύσεις που πληρούν τον ορισμό του συμμετοχικού τίτλου σύμφωνα με το ΔΛΠ 32	(89)	(89)
Αναταξινόμηση των αμοιβαίων κεφαλαίων στα «χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ» (βλ. (α) ανωτέρω)	(6)	(4)
Αναταξινόμηση των χρεωστικών τίτλων που δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης SPPI στα «χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ»	(26)	(26)
Αναταξινόμηση χρεωστικών τίτλων εκτός του «διακρατούμενου μέχρι τη λήξη» χαρτοφυλακίου του ΔΛΠ 39	163	163
Χρεωστικοί τίτλοι που αναταξινομήθηκαν στο «επιμετρούμενο σε αποσβεσμένο κόστος» χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9	(100)	-
Αναταξινόμηση χρεωστικών τίτλων εκτός του χαρτοφυλακίου «δάνεια και απαιτήσεις» του ΔΛΠ 39	1.042	1.042
Καθαρό ποσό που αναταξινομήθηκε στο «επιμετρούμενο σε ΕΑΜΛΣΕ» επενδυτικό χαρτοφυλάκιο	984	1.086

ε) Το ποσό αποτελείται από τα ακόλουθα:

	Όμιλος	Τράπεζα
Αναταξινόμηση χρεωστικών τίτλων στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο «επιμετρούμενο σε ΕΑΜΛΣΕ» σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9	(163)	(163)
Αναταξινόμηση χρεωστικών τίτλων στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο «επιμετρούμενο σε αποσβεσμένο κόστος» σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9	(533)	(518)
Καθαρό ποσό που αναταξινομήθηκε από το «διακρατούμενο μέχρι τη λήξη» χαρτοφυλάκιο του ΔΛΠ 39	(696)	(681)

στ) Το ποσό αποτελείται από τα ακόλουθα:

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

	Όμιλος	Τράπεζα
Αναταξινόμηση χρεωστικών τίτλων που δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης SPPI στα «χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ»	(16)	(16)
Χρεωστικοί τίτλοι που αναταξινομήθηκαν από το «διαθέσιμο προς πώληση» χαρτοφυλάκιο του ΔΛΠ 39	100	-
Χρεωστικοί τίτλοι που αναταξινομήθηκαν στο «επιμετρούμενο σε ΕΑΜΛΣΕ» επενδυτικό χαρτοφυλάκιο σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9	(1.042)	(1.042)
Χρεωστικοί τίτλοι που αναταξινομήθηκαν από το «διακρατούμενο μέχρι τη λήξη» χαρτοφυλάκιο του ΔΛΠ 39	533	518
Καθαρό ποσό που αναταξινομήθηκε στο «επιμετρούμενο σε αποσβεσμένο κόστος» επενδυτικό χαρτοφυλάκιο	(425)	(540)

- ζ) Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν επιλέξει την ταξινόμηση συμμετοχικών τίτλων €89 εκατ. στην κατηγορία επιμέτρησης του ΔΠΧΑ 9 «προσδιορισμένα ως επιμετρούμενα σε ΕΑΜΛΣΕ», που έχει εφαρμογή για συμμετοχικούς τίτλους. Οι τίτλοι αυτοί είχαν προηγουμένως ταξινομηθεί στο «διαθέσιμο προς πώληση» χαρτοφυλάκιο.
- η) Η πρόβλεψη ποσού €41 εκατ. για τον Όμιλο και €248 εκατ. για την Τράπεζα, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 έχει σχηματιστεί για εκτός ισολογισμού χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και δεσμεύσεις του Ομίλου και της Τράπεζας και αναταξινομήθηκε από τα «δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών» στα «λοιπά στοιχεία παθητικού».
- θ) Το ποσό για τον Όμιλο και την Τράπεζα απεικονίζει την προσαρμογή εύλογης αξίας που αναγνωρίστηκε απευθείας στο αποθεματικό των λοιπών συνολικών εσόδων κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 και οφείλεται στην αναταξινόμηση των χρεωστικών τίτλων από τις κατηγορίες του επενδυτικού χαρτοφυλακίου του ΔΛΠ 39 «δάνεια και απαιτήσεις» και «διακρατούμενο μέχρι τη λήξη» στην κατηγορία «επιμετρούμενα σε ΕΑΜΛΣΕ».
- ι) Αφορά στην προσαρμογή εύλογης αξίας δανειακών συμβάσεων οι οποίες δεν πληρούσαν τα κριτήρια αξιολόγησης SPPI και αναγνωρίστηκαν από τον Όμιλο και την Τράπεζα στα αποτελέσματα εις νέον.
- ια) Η προσαρμογή των €190 εκατ. αφορά ΟΕΔ που προηγουμένως η Τράπεζα είχε καταχωρήσει στην κατηγορία του επενδυτικού χαρτοφυλακίου «δάνεια και απαιτήσεις», το οποίο λήγει το 2057 με ονομαστική αξία €550 εκατ. και λογιστική αξία €965 εκατ. κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 (βλ. Σημείωση 22). Ο Όμιλος ανέστρεψε την επίδραση όλων των αναταξινόμησεων που έγιναν στο παρελθόν και αναθεώρησε τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου για χρηματοοικονομικά μέσα που είναι συνδεδεμένα με τον δείκτη πληθωρισμού, αναπροσαρμόζοντας τις αναμενόμενες ταμειακές ροές σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, σύμφωνα με τις μεταβολές στις εκτιμήσεις για τον πληθωρισμό στο μέλλον.
- ιβ) Το ποσό απεικονίζει την προσαρμογή εύλογης αξίας η οποία κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 αναγνωρίστηκε από τον Όμιλο και την Τράπεζα απευθείας στο αποθεματικό των λοιπών συνολικών εσόδων και οφείλεται στην επιμέτρηση στην εύλογη αξία μη εισηγμένων συμμετοχικών τίτλων.

242

γ. Συμφωνία των προβλέψεων κατά την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018

	31.12.2017		1.1.2018		
	Πρόβλεψη απομείωσης (ΔΛΠ 39)	Αναταξινομήσεις	Πρόβλεψη απομείωσης (ΔΛΠ 39) μετά τις αναταξινομήσεις	Προσαρμογή ΑΠΖ (ΔΠΧΑ 9)	Τελική ΑΠΖ (ΔΠΧΑ 9)
Όμιλος					
Εντός ισολογισμού					
Στεγαστικά δάνεια	2.411	-	2.411	486	2.897
Καταναλωτικά δάνεια & πιστωτικές κάρτες	1.681	-	1.681	287	1.968
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	1.719	(4)	1.715	214	1.929
Επιχειρηματικά δάνεια και δάνεια στον δημόσιο τομέα	4.428	(239)	4.189	152	4.341
Πρόβλεψη για απομείωση δανείων	10.239	(243)	9.996	1.139	11.135
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	12	126	138	19	157
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβεσμένο κόστος	-	-	-	113	113
Σύνολο εντός ισολογισμού στοιχείων	10.251	(117)	10.134	1.271	11.405
Εκτός ισολογισμού					
Εκτός ισολογισμού χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και δεσμεύσεις	-	41	41	30	71
Σύνολο εκτός ισολογισμού στοιχείων	-	41	41	30	71
Σύνολο πρόβλεψης	10.251	(76)	10.175	1.301	11.476

Εκ των οποίων Στάδιο 1

Εκ των οποίων Στάδιο 2

Εκ των οποίων Στάδιο 3

60

531

710

165

659

10.652

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Τράπεζα	31.12.2017		1.1.2018		
	Πρόβλεψη απομείωσης (ΔΛΠ 39)	Αναταξινομήσεις	Πρόβλεψη απομείωσης (ΔΛΠ 39) μετά τις αναταξινομήσεις	Προσαρμογή ΑΠΖ (ΔΠΧΑ 9)	Τελική ΑΠΖ (ΔΠΧΑ 9)
Εντός ισολογισμού					
Στεγαστικά δάνεια	2.402	-	2.402	478	2.880
Καταναλωτικά δάνεια & πιστωτικές κάρτες	1.636	-	1.636	286	1.922
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	1.676	(4)	1.672	217	1.889
Επιχειρηματικά δάνεια και δάνεια στον δημόσιο τομέα	4.276	(446)	3.830	107	3.937
Πρόβλεψη για απομείωση δανείων	9.990	(450)	9.540	1.088	10.628
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	12	126	138	19	157
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβεσμένο κόστος	-	-	-	113	113
Σύνολο εντός ισολογισμού στοιχείων	10.002	(324)	9.678	1.220	10.898
Εκτός ισολογισμού					
Εκτός ισολογισμού χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και δεσμεύσεις	-	248	248	40	288
Σύνολο εκτός ισολογισμού στοιχείων	-	248	248	40	288
Σύνολο πρόβλεψης	10.002	(76)	9.926	1.260	11.186

Εκ των οποίων Στάδιο 1	72	163
Εκ των οποίων Στάδιο 2	531	651
Εκ των οποίων Στάδιο 3	657	10.372

Επιπλέον, οι ΑΠΖ για χρεωστικούς τίτλους σε ΕΑΜΛΣΕ για τον Όμιλο και την Τράπεζα έχουν εκτιμηθεί σε €3 εκατ. Οι ΑΠΖ απεικονίζονται ως μεταφορά μεταξύ των αποτελεσμάτων εις νέον και του αποθεματικού των λοιπών συνολικών εσόδων την 1 Ιανουαρίου 2018.

Αναταξινομήσεις καθαρής αξίας €76 εκατ. για τον Όμιλο και την Τράπεζα αφορούν σε πρόβλεψη δανείων που έχει ταξινομηθεί υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ.

δ. Κέρδη/(ζημίες) από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 στα ίδια κεφάλαια των μετόχων κατά την 1 Ιανουαρίου 2018

Οι πίνακες παρακάτω παρουσιάζουν την επίδραση στο αποθεματικό των λοιπών συνολικών εσόδων και των αποτελεσμάτων εις νέον κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9:

Επίδραση στο αποθεματικό λοιπών συνολικών εσόδων	Όμιλος	Τράπεζα
Αναταξινόμηση χρεωστικών τίτλων από το «διαθέσιμο προς πώληση» χαρτοφυλάκιο στα «χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ»	1	1
Επιμέτρηση στην εύλογη αξία χρεωστικών τίτλων που αναταξινομήθηκαν από το χαρτοφυλάκιο «δάνεια και απαιτήσεις» στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο «επιμετρούμενο σε ΕΑΜΛΣΕ»	42	42
Πρόβλεψη ΑΠΖ για χρεωστικούς τίτλους που έχουν ταξινομηθεί σε ΕΑΜΛΣΕ	3	3
Επιμέτρηση στην εύλογη αξία επενδύσεων σε μη εισηγμένους συμμετοχικούς τίτλους που έχουν προσδιοριστεί ως επιμετρούμενοι σε ΕΑΜΛΣΕ	(4)	(4)
Σύνολο κέρδους που αναγνωρίστηκε απευθείας στο αποθεματικό των λοιπών συνολικών εσόδων κατά τη μετάβαση	42	42

Επίδραση στα αποτελέσματα εις νέον	Όμιλος	Τράπεζα
Αναταξινόμηση χρεωστικών τίτλων από το «διαθέσιμο προς πώληση» χαρτοφυλάκιο στα «χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε ΕΑΜΑ»	(1)	(1)
Επιμέτρηση στην εύλογη αξία της Σύμβασης Ανταλλαγής με την Ελληνική Δημοκρατία	(475)	(475)
Επιμέτρηση στην εύλογη αξία δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών που επιμετρούνται υποχρεωτικά σε ΕΑΜΑ	2	2
Προσαρμογή επιμέτρησης των ΟΕΔ που είναι συνδεδεμένα με τον δείκτη πληθωρισμού και έχουν ταξινομηθεί σε «αποσβεσμένο κόστος» (βλ. υποσημείωση ια)	190	190
Πρόβλεψη ΑΠΖ για χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε «αποσβεσμένο κόστος»	(1.271)	(1.220)
Πρόβλεψη ΑΠΖ για εκτός ισολογισμού δεσμεύσεις	(30)	(40)
Πρόβλεψη ΑΠΖ για χρεωστικούς τίτλους που έχουν ταξινομηθεί σε ΕΑΜΛΣΕ	(3)	(3)
Αναβαλλόμενη φορολογία επί των προβλέψεων ΑΠΖ	6	-
Σύνολο ζημίας που αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα εις νέον κατά τη μετάβαση	(1.582)	(1.547)

Εκτιμώμενη επίδραση στα εποπτικά κεφάλαια

Στις 12 Δεκεμβρίου 2017 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθέτησαν τον Κανονισμό (ΕΕ) 2017/2395 (ο «Κανονισμός») ο οποίος τροποποίησε τον Κανονισμό 575/2013 με το άρθρο 473α, παρέχοντας τη δυνατότητα στα πιστωτικά ιδρύματα να εφαρμόσουν σταδιακά την επίπτωση από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 στα εποπτικά ίδια κεφάλαια.

Σημειώσεις επί των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Όμιλος και Τράπεζα

Ειδικότερα, κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα να συμπεριλάβουν στο Κεφάλαιο Κοινών Μετοχών Κατηγορίας 1 (CET1), ένα μέρος των αυξημένων προβλέψεων ΑΠΖ κατά τη διάρκεια μιας πενταετούς μεταβατικής περιόδου που αρχίζει το 2018. Το μέρος των προβλέψεων ΑΠΖ που μπορεί να συμπεριληφθεί στο CET1 θα μειώνεται με την πάροδο του χρόνου έως ότου μηδενιστεί, προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9, μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου.

Επιπλέον, σύμφωνα με την παράγραφο (4) του Κανονισμού, εάν οι προβλέψεις ΑΠΖ που έχουν προκύψει κατά την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 για τα Στάδια 1 και 2 αυξηθούν μεταγενέστερα, παρέχεται η δυνατότητα στα πιστωτικά ιδρύματα να συμπεριλάβουν την εν λόγω αύξηση στις μεταβατικές διατάξεις.

Τα ποσοστά αναγνώρισης στο Δείκτη CET1 των αυξημένων προβλέψεων ΑΠΖ κατά τη διάρκεια της πενταετούς μεταβατικής περιόδου έχουν ως εξής:

- α. 0.95 κατά την περίοδο από 01/01/2018 έως 31/12/2018
- β. 0.85 κατά την περίοδο από 01/01/2019 έως 31/12/2019
- γ. 0.70 κατά την περίοδο από 01/01/2020 έως 31/12/2020
- δ. 0.50 κατά την περίοδο από 01/01/2021 έως 31/12/2021
- ε. 0.25 κατά την περίοδο από 01/01/2022 έως 31/12/2022

Ο Όμιλος αποφάσισε να εφαρμόσει τις μεταβατικές διατάξεις που προβλέπονται στο Άρθρο 1 του προαναφερθέντος Κανονισμού, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων της παραγράφου (4), κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.

Με την εφαρμογή των εποπτικών μεταβατικών διατάξεων για το 2018, ο δείκτης CET1 του Ομίλου και της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2017 μειώθηκε κατά περίπου 58 μ.β. στο 16,4% και 12 μ.β. στο 16,7%, αντίστοιχα. Χωρίς να ληφθούν υπόψη οι μεταβατικές διατάξεις, την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο δείκτης CET1 του Ομίλου μειώθηκε κατά περίπου 373 μ.β. στο 13,2%, ενώ της Τράπεζας μειώθηκε κατά περίπου 408 μ.β. στο 12,8%.

Γνωστοποιήσεις Ν.4261/2014, Αρ. 81

Αναφορά στοιχείων ανά χώρα σύμφωνα με το άρθρο 81 ν. 4261/2014 για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018

	Κύκλος εργασιών ⁽¹⁾ Ποσά σε Έκατ.	Καθαρά αποτελέσματα προ φόρων Ποσά σε Έκατ.	Φόρος εισοδήματος Ποσά σε Έκατ.	Αριθμός εργαζομένων	Επιδοτήσεις Ποσά σε Έκατ.
Ελλάδα	1.350	(52)	(50)	10.238	3
Μάλτα	6	(3)	(1)	31	-
Βουλγαρία	2	(1)	-	24	-
Ρουμανία ⁽²⁾	52	(13)	-	1.217	-
Βόρεια Μακεδονία	72	47	(8)	1.028	-
Κύπρος ⁽²⁾	27	(33)	(1)	344	-
Ν. Αφρική ⁽²⁾	9	18	-	135	-
Λουξεμβούργο	1	1	-	-	-
Ηνωμένο Βασίλειο	22	17	(3)	33	-
Ολλανδία	-	-	-	-	-
Ιταλία	9	5	-	-	-
Αλβανία ⁽²⁾	1	35	-	292	-
Αίγυπτος ⁽²⁾	7	-	-	235	-
ΣΥΝΟΛΟ	1.558	21	(63)	13.577	3

⁽¹⁾ Κύκλος εργασιών: Περιλαμβάνει α) τα καθαρά έσοδα από τόκους, β) τα καθαρά έσοδα από προμήθειες, γ) τα καθαρά έσοδα από ασφαλιστικές δραστηριότητες, δ) τα αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου, ε) τα καθαρά λοιπά έσοδα/(έξοδα) και στ) την αναλογία κερδών / (ζημιών) από συμμετοχές με τη μέθοδο της καθαρής θέσης

⁽²⁾ Διακοπήσεις δραστηριότητες

Αναφορά στοιχείων ανά χώρα σύμφωνα με το άρθρο 81 ν. 4261/2014 για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018

Εταιρεία	Χώρα	Αντικείμενο δραστηριότητας
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Μητρική εταιρεία)	Ελλάδα	Πιστωτικό ίδρυμα
Εθνική Χρηματοπιστωτική Α.Ε.Π.Ε.Υ.	Ελλάδα	Παροχή επενδυτικών υπηρεσιών
Εθνική Asset Management Α.Ε.Δ.Α.Κ.	Ελλάδα	Διαχείριση Αμοιβαίων Κεφαλαίων
Εθνική Leasing Α.Ε.	Ελλάδα	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
Εθνική Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε.	Ελλάδα	Συμβουλευτικές υπηρεσίες ακινήτων
Προνομιούχος Α.Ε. Γενικών Αποθηκών Ελλάδος	Ελλάδα	Κατασκευή και Εκμετάλλευση Γενικών Αποθηκών
Καινοτόμες Επιχειρήσεις Α.Ε. ⁽¹⁾	Ελλάδα	Επιχειρηματικές συμμετοχές
Ανώνυμος Ελληνική Εταιρεία Γενικών Ασφαλειών «Η Εθνική» ⁽²⁾	Ελλάδα	Ασφαλιστικές υπηρεσίες
Audatex Ελλάς Α.Ε. ⁽³⁾	Ελλάδα	Ασφαλιστικές υπηρεσίες
Grand Hotel Summer Palace Α.Ε. ⁽²⁾	Ελλάδα	Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις
ΚΑΔΜΟΣ Α.Ε.	Ελλάδα	Εκμετάλλευση ακινήτων
ΔΙΟΝΥΣΟΣ Α.Ε.	Ελλάδα	Εκμετάλλευση ακινήτων
Κτηματική Κατασκευαστική Α.Ε. «ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ»	Ελλάδα	Τεχνική εταιρεία
ΠΡΟΤΥΠΟΣ Κτηματική Τουριστική Α.Ε.	Ελλάδα	Εκμετάλλευση ακινήτων
Ελληνικά Τουριστικά Έργα Α.Ε.	Ελλάδα	Εκμετάλλευση ακινήτων
Εθνική Κτηματικής Εκμετάλλευσης Α.Ε.	Ελλάδα	Εκμετάλλευση ακινήτων
Εθνική Factors Α.Ε.	Ελλάδα	Πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων
Εθνική Πανγαία Α.Ε.Ε.Α.Π.	Ελλάδα	Εταιρεία Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία
ΚΑΡΟΛΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Ελλάδα	Εκμετάλλευση ακινήτων
FB Ασφαλιστική Πρακτορεύση Α.Ε. ⁽³⁾	Ελλάδα	Ασφαλιστικές πρακτορεύσεις
Probank Α.Ε.Δ.Α.Κ. ⁽¹⁾	Ελλάδα	Διαχείριση Αμοιβαίων Κεφαλαίων
i-Bank Direct Α.Ε. ⁽⁴⁾	Ελλάδα	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες
Probank Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε.	Ελλάδα	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
NBG Μεσίτες Ασφαλίσεων Α.Ε.	Ελλάδα	Ασφαλιστικές πρακτορεύσεις
Ανάπτυξη Φραγκοκκλησιά Ακινήτων Α.Ε.	Ελλάδα	Επενδύσεις σε ακίνητη περιουσία

Εταιρεία	Χώρα	Αντικείμενο δραστηριότητας
Ήρινα Κτηματική Α.Ε.	Ελλάδα	Επενδύσεις σε ακίνητη περιουσία
NBG Malta Holdings Ltd	Μάλτα	Συμμετοχών
NBG Bank Malta Ltd	Μάλτα	Πιστωτικό ίδρυμα
ARC Management Two EAD (Special Purpose Entity)	Βουλγαρία	Εταιρεία Ειδικού Σκοπού
Bankteco E.O.O.D	Βουλγαρία	Υπηρεσίες πληροφορικής
PNG Properties E.A.D.	Βουλγαρία	Επενδύσεις σε ακίνητη περιουσία
I&B Real Estate	Βουλγαρία	Επενδύσεις σε ακίνητη περιουσία
Banca Romaneasca S.A. ⁽²⁾	Ρουμανία	Πιστωτικό ίδρυμα
NBG Leasing IFN S.A.	Ρουμανία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
S.C. Garanta Asigurari S.A. ⁽²⁾	Ρουμανία	Ασφαλιστικές υπηρεσίες
Egnatia Properties S.A.	Ρουμανία	Εκμετάλλευση/ διαχείριση ακίνητης περιουσίας
ARC Management One SRL (Special Purpose Entity)	Ρουμανία	Εταιρεία Ειδικού Σκοπού
Storanska Banka A.D.-Skopje	Βόρεια Μακεδονία	Πιστωτικό ίδρυμα
NBG Greek Fund Ltd	Κύπρος	Εταιρεία Επενδύσεων Κεφαλαίων
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ΛΤΔ ⁽²⁾	Κύπρος	Πιστωτικό ίδρυμα
Εθνική Χρηματοστηριακή Κύπρου ΛΤΔ ⁽¹⁾	Κύπρος	Χρηματοστηριακές υπηρεσίες
NBG Management Services Ltd	Κύπρος	Παροχή υπηρεσιών
Εθνική Ασφαλιστική ΛΤΔ ⁽²⁾	Κύπρος	Ασφαλιστικές υπηρεσίες
Εθνική Γενικών Ασφαλειών Κύπρου ΛΤΔ ⁽²⁾	Κύπρος	Ασφαλιστικές υπηρεσίες
National Insurance Agents & Consultants Ltd ⁽²⁾	Κύπρος	Ασφαλιστικές πρακτορευσίες
Quadratix Ltd	Κύπρος	Εκμετάλλευση/ διαχείριση ακίνητης περιουσίας
Lasmane Properties Ltd	Κύπρος	Επενδύσεις σε ακίνητη περιουσία
CAC Coral Limited	Κύπρος	Εταιρία Εξαγοράς Πιστώσεων
The South African Bank of Athens Ltd ⁽⁵⁾	Ν. Αφρική	Πιστωτικό ίδρυμα
NBG Asset Management Luxemburg S.A.	Λουξεμβούργο	Διαχείριση Κεφαλαίων
NBG International Ltd	Ηνωμένο Βασίλειο	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες
NBGI Private Equity Ltd ⁽¹⁾	Ηνωμένο Βασίλειο	Private Equity
NBG Finance Plc	Ηνωμένο Βασίλειο	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες
NBG Finance (Dollar) Plc	Ηνωμένο Βασίλειο	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες
NBG Finance (Sterling) Plc ⁽¹⁾	Ηνωμένο Βασίλειο	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες
NBG Funding Ltd ⁽³⁾	Ηνωμένο Βασίλειο	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες
Titlos Plc (Special Purpose Entity) ⁽¹⁾	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία Ειδικού Σκοπού
Pangaea UK Finco Plc ⁽⁶⁾	Ηνωμένο Βασίλειο	Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες
SINEPIA Designated Activity Company	Ιρλανδία	Εταιρεία Ειδικού Σκοπού
NBG International Holdings B.V.	Ολλανδία	Συμμετοχών
Nash S.r.L.	Ιταλία	Εκμετάλλευση ακινήτων
Fondo Picasso	Ιταλία	Επενδύσεις σε ακίνητα
Banka NBG Albania Sh.a. ⁽⁷⁾	Αλβανία	Πιστωτικό ίδρυμα
ΕΤΕ Υποκατάστημα Λονδίνου	Ηνωμένο Βασίλειο	Υποκατάστημα ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος
ΕΤΕ Υποκατάστημα Κύπρου	Κύπρος	Υποκατάστημα ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος
ΕΤΕ Υποκατάστημα Καΐρου ⁽²⁾	Αίγυπτος	Υποκατάστημα ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος

⁽¹⁾ Εταιρείες υπό εκκαθάριση.

⁽²⁾ Οι εταιρείες Εθνική Α.Ε.Ε.Γ.Α. και οι θυγατρικές της, καθώς και η Banca Romaneasca S.A., η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρος) ΛΤΔ, το Grand Hotel Summer Palace A.E. και το υποκατάστημα του Καΐρου έχουν ταξινομηθεί ως "Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση".

⁽³⁾ Οι εταιρείες εκκαθαρίστηκαν.

⁽⁴⁾ Η εταιρεία Profinance S.A., που ήταν υπό εκκαθάριση, αναβίωσε και μετονομάστηκε σε i-Bank Direct S.A.

⁽⁵⁾ Η μεταβίβαση ολόκληρης της συμμετοχής του Ομίλου στην The South African Bank of Athens Ltd (S.A.B.A.) ολοκληρώθηκε στις 4 Οκτωβρίου 2018.

⁽⁶⁾ Η εταιρεία Pangaea UK Finco Plc ιδρύθηκε το Μάιο 2018 και εκκαθαρίστηκε στις 8 Ιανουαρίου 2019.

⁽⁷⁾ Η μεταβίβαση ολόκληρης της συμμετοχής του Ομίλου στην Banka NBG Albania Sh.a. ολοκληρώθηκε στις 3 Ιουλίου 2018.

Γνωστοποιήσεις Ν.4261/2014, Αρ. 82

Με το άρθρο 82 του Ν. 4261/5.5.2014 ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο το άρθρο 90 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σύμφωνα με το οποίο θεσπίζεται η υποχρέωση δημοσιοποίησης της συνολικής απόδοσης των στοιχείων του ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ο εν λόγω δείκτης για τον Όμιλο και την Τράπεζα για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανήλθε σε -0,1% and 0,0% αντίστοιχα (2017: -0,6% και 0,0% αντίστοιχα).

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

**ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΛΟΓΩ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ, ΠΡΟΒΟΛΗΣ, ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ
(ΑΡΘΡΟ 6 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ Ν.4374/2016)**

Επωνυμία επιχείρησης ΜΜΕ	Καθαρό Ποσό Πληρωμής εντός του 2018 (σε €)
1984 PRODUCTIONS AE	6.950,00
24 MEDIA ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ Α.Ε.	17.707,00
AGRO BROKERS LTD	2.500,00
AIRLINK AE	6.418,90
ALPHA ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ AE	345.602,11
ALPHA ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ AE	2.593,71
BANKINGNEWS AE	70.500,00
BCO DEVELOPMENT ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	1.000,00
CREAM A.E	1.304,40
D.A. AE	8.000,00
DG NEWSAGENCY AE	7.200,00
DIGITAD PC ΜΕΠΕ	3.910,00
DIMERA ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	51.122,51
DOCUMENTO MEDIA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	70.000,00
DPG DIGITAL MEDIA AE	19.800,00
ETHOS MEDIA AE	36.052,24
EUROMEDIA ACTION AE	9.140,00
EUROPEAN PLC ΜΑΖΗ Δ. ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	1.500,00
FAROSNET A.E	15.303,00
FINANCIAL MARKETS VOICE AE	6.000,00
FINANCIAL PRESS ΙΚΕ	3.160,00
FORTHNET MEDIA AE	48.628,44
FREE SUNDAY ΕΕ	29.050,00
FREED A.E.	11.500,00
FREENET AE	3.000,00
FRONTSTAGE ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΗ AE	13.444,05
G&B COMAD	8.590,00
GRATIA ΕΚΔΟΤΙΚΗ Ε.Π.Ε	1.500,00
GREEN BOX ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	9.500,00
HAZLIS & RIVAS CO LTD	10.500,00
HIGH BOOKS ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	2.650,00
HT PRESS ONLINE ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΚΕ	8.840,00
HTTPOOL M.ΙΚΕ	19.200,34
ICAP GROUP AE	20.498,00
IDENTITY AE	8.050,00
INFOMARKET ΙΚΕ	15.750,00
INTERNATIONAL RADIO NETWORKS AE	6.383,40
INTERNATIONAL SHIPPING MEDIA SMPC	2.500,00
INTERNET COMMERCIAL AE	6.320,00
ISOBAR IPROSPECT AE	37.685,06
KISS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΜΕ- KISS ENTERPRISES	4.269,64
KONTRA ΙΚΕ	4.000,00
KOOLWORKS AE	2.000,00
LEFT MEDIA ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ AE	4.370,70
LIQUID MEDIA AE	16.480,00
LOVE RADIO BROADCASTING AE	408,08
MARKETING AND MEDIA SERVICES MON. ΙΚΕ	4.900,00
MEDIA2DAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	86.036,00
MEDSTEM SERVICES	1.000,00
MONOCLE MEDIA LAB MONONEWS MIKE	30.750,00
MORAX MEDIA ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	5.629,04
N.S.P. RADIO ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ AE	5.467,70
NEW MEDIA NETWORK SYNAPSIS S.A.	49.210,00
NEW TIMES PUBLISHING Ι.Κ.Ε.	16.500,00
NEW YORK TIMES FRANCE-ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	6.320,00
NEWPOST PRIVATE COMPANY	12.840,00
NEWSIT ΕΠΕ	49.588,00
NK HOLDING M. ΙΚΕ	14.790,00

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

	Καθαρό Ποσό Πληρωμής εντός του 2018 (σε €)
Επωνυμία επιχείρησης ΜΜΕ	
NK MEDIA GROUP ΕΠΕ	12.100,00
OLIVE MEDIA A.E.	16.438,01
PARTY FM ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΑΕ	12.408,00
PERFECT MEDIA ADVERTISING MIKE	3.500,00
PERMEDIA ATHENS ΑΕ	4.600,00
PREMIUM A.E.	7.475,00
PRIME APPLICATIONS A.E	20.220,00
R MEDIA ΜΕΠΕ	4.250,00
RADIO PLAN BEE ΙΚΕ	5.520,88
RASCAL ΑΕ	32.639,67
REAL MEDIA A.E.	61.500,00
REAL PRESS ΑΕ	1.500,00
RENFER MON ΕΠΕ	1.050,00
REPORT PRIVATE COMPANY	2.000,00
SABD ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	57.000,00
SATCO MEDIA TV-Δ. ΤΡΑΜΠΑΣ	1.500,00
SBC LTD	31.080,00
SBC SINGLE MEMBER PRIVATE COMPANY	1.794,00
SBD ΙΚΕ	33.990,00
SFERA RADIO ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	1.035,80
SINGLEPARENT.GR - ΧΑΡΙΤΑΚΗ ΚΥΡΙΑΚΗ	800,00
SOLAR MEDIA ΑΕ	855,40
SPORT TV- ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΑΕ	8.374,40
SPORTNEWS ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ Α.Ε.	4.300,00
SYSTEM MEDIA ART ΑΕΕ	1.300,00
TELIA COMMUNICATIONS ΑΕ	3.000,00
THE MEDIA WORKSHOP ΕΠΕ	1.500,00
THE MONOCLE MEDIA LAB	10.820,00
THE TOC DIGITAL MEDIA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΑΕ	14.980,00
THESS NEWS ΙΚΕ	1.000,00
TLIFE ΕΠΕ	7.800,00
ΤΥΡΟΣ MEDIA ΕΠΕ	1.800,00
UW UNDERWRITER PRESS LIMITED	5.000,00
WAVE MEDIA OPERATIONS ΕΠΕ	5.505,02
WAVEMAKER ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	22.414,00
WEBJAR ΙΚΕ	42.000,00
ZOUGLA.GR A.E	18.882,00
ΑΓΡΟΤΥΠΟΣ ΑΕ	1.450,00
ΑΔΕΣΜΕΥΤΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΙΚΕ	5.860,00
ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ Π. & ΣΙΑ ΑΕ-Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ	39.449,86
ΑΘΕΝΣ ΒΟΪΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	41.100,00
ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΑΕ	2.500,00
ΑΛ ΤΣΑΝΤΙΡΙ.GR ΙΚΕ	2.500,00
ΑΛΕΥΡΙΤΗΣ ΤΡΥΦΩΝ ΜΕΠΕ	1.000,00
ΑΛΗΘΙΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΑΕ	142.375,70
ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΜΜΕ ΑΕ	468.516,17
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΑΕ	49.200,00
ANTENNA TV A.E.	627.278,04
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ INTERNET	49.600,00
ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ Α. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	1.000,00
ΑΡΓΩ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Μ.Ε.Π.Ε.	1.700,00
ΑΡΕΤΗ-ANNA Ε.ΤΖΑΛΛΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1.550,00
ΑΧΑΪΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	1.344,15
Β. ΣΚΟΥΤΑΡΑΣ Α.Ε.	3.244,50
ΒΑΒΑΛΙΚΟΥΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	927,00
ΒΑΡΟΥΞΗΣ Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ & ΥΙΟΙ Ο.Ε.	2.450,00
ΒΕΡΓΙΝΑ ΑΕ	12.610,00
Γ. ΣΗΜΑΝΤΩΝΗΣ & ΣΙΑ ΟΕ	2.365,00
ΓΑΡΑΝΤΩΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	1.019,70
ΓΕΝΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	8.248,00
ΓΕΩΡΓΟΥΛΑΣ Κ. ΜΑΡΙΟΣ	1.390,50
ΓΝΩΜΗ ΜΕΠΕ	1.950,00
Δ. ΡΟΥΧΩΤΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	16.096,77

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

	Καθαρό Ποσό Πληρωμής εντός του 2018 (σε €)
Επωνυμία επιχείρησης ΜΜΕ	
ΔΕΣΜΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	2.185,00
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Θ. & ΣΙΑ ΙΚΕ	8.947,15
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΖΟΥΓΡΗΣ	500,00
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΕ	112.340,00
ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Α.Ε.	3.000,00
ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΜΚΟ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	1.500,00
ΔΙΦΩΝΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΑΕ	1.370,00
ΔΟΥΚΑΣ ΚΩΝ. ΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ	1.500,16
ΔΟΥΣΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΣΙΑ ΕΕ	3.700,00
ΔΥΟ ΔΕΚΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	36.254,00
Ε.ΔΡΑΚΑΤΟΥ-Μ.ΔΡΑΚΑΤΟΥ Ο.Ε. - ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	4.800,00
Ε.ΣΠΥΡΟΥ-Γ.Κ.ΣΠΥΡΟΥ Ο.Ε.	11.774,18
ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ ΤΗΣ Ν.ΥΟΡΚΗΣ ΕΛΛΑΣ ΕΠΕ	12.062,52
ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΕ	804.766,09
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΘΝΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2.500,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΝΤΥΠΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΚΑΡΑΜΑΝΟΓΛΟΥ Ε.Π.Ε	6.100,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΑΕ	2.400,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΡΚΥΡΑ ΑΕ	2.550,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΟ ΧΡΗΜΑ Α.Ε.	19.500,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	368.000,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΕΥΜΑΤΑ ΑΕ	22.000,00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΑΡΦΙ ΑΕ	7.600,00
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Α.Ε.	2.450,00
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ	34.550,00
ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΕ	1.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΕ	7.490,00
ΕΛΝΑΒΙ Ε.Π.Ε.	600,00
ΕΝΙΚΟΣ ΑΕ	9.500,00
ΕΝΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Β.Ε.Τ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ	13.000,00
ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗΣ -ΕΞΠΛΟΡΕΡ ΑΕ	34.000,00
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ	100.000,00
ΕΡΙΝΥΑ ΕΙΔΗΣΕΙΣ Μ. ΙΚΕ	2.500,00
ΕΡΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΕΑ	1.500,00
ΕΡΜΙΔΗ ΓΕΩΡΓΙΑ	1.125,00
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΠΥΡΟΥ Ε.Π.Ε	11.500,02
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΣΤΙΑ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	64.200,00
Η ΑΥΓΗ Α.Ε.	19.000,00
Η ΕΠΟΧΗ ΣΥΝ. ΠΕ	1.700,00
ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΙΚΕ	1.812,60
ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΟΣ ΑΕ	80.025,45
ΘΕΜΑ ΡΑΔΙΟ Α.Ε.	3.472,90
ΘΩΜΑ Δ. ΑΝΤΩΝΙΑ	800,00
Ι. ΔΙΟΝΑΤΟΣ & ΣΙΑ ΕΕ "DELTA PRESS"	8.760,00
Ι. ΚΟΡΟΜΗΛΗΣ Α.Ε.	2.500,00
Ι. Ν. ΛΕΟΥΣΗΣ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε.	1.000,00
ΙΚΑΡΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧ. ΑΕ	5.012,00
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΕΥΝΩΝ & ΜΕΛΕΤΩΝ Κ.Ε.Ε.Ε.	5.890,00
ΙΩΑΝΝΗΣ Ν.ΣΗΦΑΚΗΣ	1.500,00
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ	6.500,00
ΙΩΑΝΝΙΝΑ TV ΑΕ	1.480,00
Κ. ΤΣΙΓΚΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2.085,75
ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗΣ ΧΡ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	5.600,00
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΕ	280.580,33
ΚΑΝΤΑΡΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ	927,00
ΚΑΝΤΖΙΟΣ GR ΑΕ	2.000,00
ΚΑΠΙΤΑΛ.GR Α.Ε.	115.200,00
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	2.010,20
ΚΑΡΥΔΑΚΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ	800,00
ΚΑΤΣΑΤΟΥ ΠΗΝΕΛΟΠΗ & ΣΙΑ ΕΕ	5.250,00
ΚΛΙΚ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	3.160,00
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	800,00
ΚΟΛΛΙΑΣ Α. ΝΙΚΟΛΑΟΣ	3.250,00
ΚΟΛΟΒΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	3.160,00

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

	Καθαρό Ποσό Πληρωμής εντός του 2018 (σε €)
Επωνυμία επιχείρησης ΜΜΕ	
ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ - newspepper.gr	3.160,00
ΚΟΣΜΟΡΑΔΙΟ ΑΝΩΝΥΜΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	1.442,08
ΚΡΗΤΙΚΑ ΝΕΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ	1.000,00
ΚΥΡΙΑΖΙΔΟΥ ΔΗΜΟΣΘ. ΑΝΝΑ	1.158,75
ΛΑΜΨΗ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ & ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ ΑΕ	5.862,69
ΛΕΩΤΣΑΚΟΣ Π. ΚΑΙ ΣΙΑ ΟΕ	2.140,00
ΛΕΩΤΣΑΚΟΣ-ΜΠΟΥΣΜΠΟΥΡΕΛΗΣ ΟΕ	3.000,00
ΛΟΓΟΣ Α.Ε.Ε.	1.787,50
Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε.	3.500,00
MARKETALL.EU ΕΥΔΟΚΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	4.180,00
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΕ	3.400,00
ΜΑΜΑ 365 ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΠΕ	3.387,00
ΜΑΝΕΣΙΩΤΗΣ ΝΙΚ-ΨΩΜΙΑΔΗΣ ΚΩΝ.ΟΕ	15.870,00
ΜΑΡΚΟΥ Σ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ	500,00
ΜΕΛΩΔΙΑ ΑΕ	18.072,38
ΜΕΤΡΟΝΤΗΛ ΜΟΝ ΙΚΕ	13.905,39
ΜΠΑΚΑΣ ΑΡΓ. ΙΩΑΝΝΗΣ	1.004,25
ΜΠΑΚΗ ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΑ	1.004,25
ΜΠΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ & ΣΙΑ ΕΕ	1.004,25
ΜΠΑΜΠΙΛΗ ΕΥΛΑΜΠΙΑ	1.850,00
ΜΠΕΣΚΟΣ Σ. - ΚΑΡΑΠΑΠΑΣ Κ. ΟΕ	1.000,00
ΜΠΟΝΙΟΣ Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	1.000,00
ΜΠΟΥΛΗΣ Ν.ΣΠΥΡΙΔΩΝ	1.390,50
ΜΠΟΥΡΑΣ Δ. & ΣΙΑ ΕΕ	7.000,00
ΜΠΟΥΣΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΕΠΕ	1.200,00
ΜΥΚΩΝΙΑΤΗΣ Α.Ε.	2.700,00
ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ	199.325,74
ΝΕΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ ΕΠΕ	29.048,71
ΝΕΟΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΧΑΪΑΣ ΕΠΕ	6.450,00
ΟΠΙΝΙΟΝ ΠΟΣΤ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	800,00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΑΕ ΣΠΟΡ FM	21.630,53
ΟΤΕ ΑΕ	33.816,70
Π.Δ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΕ	21.140,00
ΠΑΛΟ ΕΠΕ - ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ	7.000,00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΡΑΤΗΡΙΟΥΧΩΝ ΕΜΠΟΡΩΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ	3.990,00
ΠΑΠΑΛΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε. "DIRECTION BUSSINESS NETWORK"	9.350,00
ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΑΚΗ Γ.Ι. ΕΚΔΟΣΕΙΣ	6.457,50
ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	2.900,00
ΠΑΠΑΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	1.000,00
ΠΑΡΑ ΕΝΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΜΟΝ. ΕΠΕ	47.766,80
ΠΑΡΑΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΕ	58.500,00
ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ Σ. -ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	2.800,00
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΕ	7.300,00
ΠΟΛΙΑΣ ΝΙΚΟΣ ΕΕ	11.550,00
ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΑΕ	500,00
ΠΡΟΤΑΓΚΟΝ Α.Ε.	10.500,00
ΡΑΔΙΟ ΑΘΗΝΑ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΕΠΕ	7.957,43
ΡΑΔΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΑΕ	11.258,43
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΕΚΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ	4.000,00
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΕ	63.881,55
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΑΕ	55.063,38
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΞΠΡΕΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΕΠΕ	2.415,60
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΑΕ ΔΙΕΣΗ FM	5.789,09
ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ Θ & Μ ΟΕ	950,00
ΣΑΡΙΣΑ ΕΠΕ	4.000,00
ΣΕΛΑΝΑ Α.Ε.	4.800,00
ΣΙΑΔΗΜΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ	3.160,00
ΣΙΜΟΥΣΙ Ε.Ε.	5.780,00
ΣΙΝΕ ΝΙΟΥΖ ΑΕ	30.875,00
ΣΟΦΙΑΝΝΑ ΑΕ	6.048,41
ΣΤΑΣΙΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ-MEDIAVIEW ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	800,00
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕΒΕ	8.400,00
ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	6.500,00

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

	Καθαρό Ποσό Πληρωμής εντός του 2018 (σε €)
Επωνυμία επιχείρησης ΜΜΕ	
ΣΥΡΓΚΑΝΗ ΛΑΜ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	500,00
ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΙΚΕ ΕΚΔΟΤΙΚΗ	1.000,00
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ Μ.ΕΠΕ	2.650,00
ΤΖΕΚΑΣ Π. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	1.000,00
ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ MEDIA ΕΕ	10.620,00
ΤΟΥΛΑ Γ. ΜΑΡΙΝΑ & ΣΙΑ Ο.Ε.	1.240,00
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΒΗΜΑ	5.300,00
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΤΟΜΕΛΙΤΟΥ Ι. ΚΑΣΤΟΡΙΝΗ	1.700,00
ΤΣΙΝΙΑΡΑΚΗΣ ΜΑΝΟΥΣΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2.085,90
ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΑ ΑΕ	2.400,00
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ	67.995,00
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ ΑΕ	7.400,00
ΦΩΤΑΓΩΓΟΣ ΕΠΕ	3.160,00
ΦΩΤΕΙΝΟΣ ΦΩΤΙΟΣ	2.000,00
ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ Α.Ε.	1.450,00
ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ ΕΕ	5.000,00
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ ΕΕ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ DMG	1.615,24
ΧΡΥΣΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ Α.Ε.	2.850,00
ΣΥΝΟΛΟ	6.420.600,29

Σημείωση:

Στο πλαίσιο των ανωτέρω πληρωμών καταβλήθηκαν, σε συμμόρφωση με το ισχύον νομοθετικό, φορολογικό και κανονιστικό πλαίσιο, επιπρόσθετα ποσά τα οποία αφορούσαν σε πληρωμές για Φ.Π.Α., αγγελιόσημο, ειδικό φόρο τηλεοπτικών διαφημίσεων και λουπές επιβαρύνσεις, συνολικού ποσού €1.815.594,45.

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΛΟΓΩ ΔΩΡΕΑΣ, ΧΟΡΗΓΙΑΣ, ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 6 ΠΑΡ. 2 ΤΟΥ Ν.4374/2016)

Νομικά Πρόσωπα

	Καθαρό Ποσό Πληρωμής εντός του 2018 (σε €)
Επωνυμία επιχείρησης	(σε €)
"ΜΑΡΑΘΩΝΙΟΣ ΟΛΥΜΠΟΥ" ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	25.000,00
1ο ΕΙΔΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	403,22
1ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΠΑΠΑΓΟΥ	3.000,00
1ος ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΑΘΗΝΩΝ	14.191,49
251 ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ	41.500,00
401 ΓΕΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	121.000,00
9ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΑΧΑΡΝΩΝ	976,27
ACT4GREECE	1.003,62
CHARITY 4U	2.935,00
COEURS POUR TOUS HELLAS	43.000,00
FALIRO HOUSE PRODUCTIONS ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ - ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΑΕ	25.000,00
FULBRIGHT FOUNDATION	10.000,00
GREAT PLACE TO WORK HELLAS	15.000,00
GREEK NEWSpace SOCIETY & THE NASA SPACE APPS CHALLENGE	3.000,00
GREEK SHIPPING HALL OF FAME - ΤΟ ΠΑΝΘΕΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ	8.000,00
HEAVEN LIVE ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΕΠΕ	70.000,00
KANE-MIA-ΕΥΧΗ ΕΛΛΑΔΟΣ	12.692,21
MFC 4 ALL M.K.O.	9.000,00
OPEN HOUSE GREECE	1.400,00
POST SCRIPTUM ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	3.000,00
QUALITYNET FOUNDATION	41.000,00
RELOAD GREECE FOUNDATION	26.860,00
SAFE WATER SPORTS	5.000,00
ST CATHERINE'S BRITISH SCHOOL	500,00
SV MOTORSPORT RACING TEAM	10.000,00
TECHNOLOGY FORUM	5.000,00
A.M.K.E. ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ	5.000,00
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΛΥΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ "MARIA CALLAS"	10.000,00
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΝ ΚΟΛΛΕΓΙΟΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (THE AMERICAN COLLEGE OF GREECE)	60.000,00
ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΟ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟ ΑΓ. ΣΑΒΒΑΣ	187.000,00
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	200.000,00
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	7.000,00
ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ	3.185,00
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΜΑΝΔΡΑΣ	45,16
ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ	50.000,00
ΓΕΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ	12.873,16
ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΝΑΥΤΙΚΟΥ	1.195,00
ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	15.000,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ - Κ.Υ. ΣΗΤΕΙΑΣ	15.900,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	44.000,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΒΟΛΟΥ	17.500,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ ΘΡΙΑΣΙΟ	85.000,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	800,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	52.600,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ "Η ΑΓΙΑ ΟΛΓΑ"	150.481,95
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ ΘΩΡΑΚΟΣ ΑΘΗΝΩΝ "Η ΣΩΤΗΡΙΑ"	39.750,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΙΔΩΝ "Η ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ"	55.000,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΙΔΩΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΙ ΑΓΛΑΪΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ	307.914,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	67.600,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	13.150,00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ	7.505,00
ΓΕΦΥΡΑ ΖΩΗΣ	20.000,00
ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ	2.000,00
ΓΝΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ	1.083.251,01
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΒΡΟΣΙΝΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2.685,00
ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΑΦΝΙΟΥ-ΔΑΣΟΥΣ ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ "ΔΑΦΝΗ ΔΑΦΝΙΟΥ"	2.000,00
ΔΕΣΜΟΣ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ	5.000,00
ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ	1.000,00
ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ - ΕΙΔΙΚΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΟΔΟΥ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ	33.794,29
ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΝΑΣ	5.000,00

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

	Καθαρό Ποσό Πληρωμής εντός του 2018 (σε €)
Επωνυμία επιχείρησης	
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	5.000,00
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ	494,08
ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	500,00
ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	2.000,00
ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ	5.000,00
ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΔΡΑΣ-ΕΙΔΥΛΛΙΑΣ	66.472,48
ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΜΟΥ	3.025,60
ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ	2.000,00
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ – ΝΕΣΤΟΡΟΣ	4.000,00
ΔΗΜΟΣ ΣΙΦΝΟΥ - "SIFNOS RUN"	2.000,00
ΔΗΜΟΣ ΣΠΕΤΣΩΝ	3.100,00
ΔΗΜΟΣ ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ	539,00
ΔΙΑΖΩΜΑ	6.000,00
ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	2.500,00
ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ "ΙΩΝΙΑ"	5.000,00
ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΕ	125.000,00
ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	10.280,00
ΔΙΕΛΠΙΣ ΦΟΡΜΟΥΛΑ 1 ΙΚΕ	6.000,00
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	177.840,00
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΡΟΧΑΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	7.950,00
ΔΡΑΣΗ ΔΩΡΟΣΚΟΡΠΙΣΜΑΤΑ-ΠΑΙΧΝΙΔΟΜΑΖΕΜΑΤΑ 2018	1.500,00
Ε.Λ.Κ.Ε. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ	5.500,00
ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ	80.000,00
ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ (ΕΣΔΥ)	6.964,29
ΕΘΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Ε ΤWINNING	5.810,00
ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	5.000,00
ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	37.200,00
ΕΘΝΙΚΟ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	2.000,00
ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ	10.000,00
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	15.990,61
ΕΘΝΙΚΟΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ	15.000,00
ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΕΟΠΥΥ	83.293,41
ΕΚΠΑ - ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	80.000,00
ΕΛΕΤΑΕΝ - ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΙΟΛΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	1.000,00
ΕΛΚΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	5.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	17.086,29
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	20.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	1.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ - ΕΛΕΠΑΠ	87.732,78
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ LOGISTICS	7.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	9.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	70.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ	8.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΛΙΑΜΕΠ	15.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΑΣ	2.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	3.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΙΝΤ)	2.000,00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	1.401,72
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΕΡΜΗΣ 1877"	41.747,95
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΗΣ WHARTON ΤΟΥ UNIVERSITY OF PENNSYLVANIA	2.000,00
ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	37.000,00
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	12.000,00
ΕΜΕΙΣ - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΑΣΤΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΙΑΣΗ ΣΤΗΡΙΞΗ	535,00
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ	1.000,00
ΕΝΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ	5.000,00
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ Ε-ΘΕΜΙΣ	2.000,00
ΕΝΩΣΗ ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ	3.289,24
ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ" ΑΦΙΔΩΝ	4.000,00
ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ACTIONAID	15.000,00
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	800,00
ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΧΑΡΝΩΝ	1.000,00
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ	20.000,00
ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	100.000,00
ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΠΑΣΤΙΚΩΝ	8.148,46

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

	Καθαρό Ποσό Πληρωμής εντός του 2018 (σε €)
Επωνυμία επιχείρησης	
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΕΛΦΩΝ	40.000,00
ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΡΟΛΟΥ ΚΟΥΝ	25.000,00
ΙΔΡΥΜΑ "Η ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ"	6.129,32
ΙΔΡΥΜΑ ΑΓΙΑ ΑΝΝΑ	500,00
ΙΔΡΥΜΑ ΑΣΠΡΕΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ	10.000,00
ΙΔΡΥΜΑ ΑΣΥΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	10.000,00
ΙΔΡΥΜΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ & ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΧΑΤΖΗΚΩΝΣΤΑ	9.412,00
ΙΔΡΥΜΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΗΜΙΤΗ	8.000,00
ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ - ΘΕΑΤΡΟ ΘΟΛΟΣ	205.000,00
ΙΔΡΥΜΑ ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ	40.000,00
ΙΔΡΥΜΑ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ	10.000,00
ΙΔΡΥΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕΩΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ	120.000,00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΚΟΝΓΚΟ - ΜΠΡΑΖΑΒΙΛ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ	1.000,00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΤΡΩΝ	500,00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	1.500,00
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ (ΑΜΦΙΛΟΧΙΑ)	8.060,00
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΛΑΦΙΩΝΑΣ ΛΕΣΒΟΥ	1.240,00
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΜΑΡΜΑΡΙΩΤΙΣΣΑΣ ΧΑΛΛΑΝΔΡΙΟΥ	300,00
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ Ν.Α. ΕΥΡΩΠΗΣ	1.500,00
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	2.500,00
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΠΑΝΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ (Ι.Ο.Α.Σ.)	1.087,42
ΙΟΒΕ - ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	12.000,00
ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	65.750,00
ΚΑΕ ΛΑΥΡΙΟΥ	1.000,00
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΑΝΑ	10.000,00
ΚΕΔΜΑ - ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ	4.000,00
ΚΕΘΕΑ ΔΙΑΒΑΣΗ	442,00
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ	3.000,00
ΚΕΝΤΡΟ ΑΓΑΠΗΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ	5.217,22
ΚΕΝΤΡΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ "Η ΧΑΡΑ"	3.039,78
ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΕΙΑΣ ΝΕΑΠΟΛΗΣ	1.692,38
ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	3.000,00
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΕΛΛΑ - ΔΙΚΑ ΜΑΣ	5.000,00
ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΩΡΩΠΟΥ (ΚΕΔΩ)	1.000,00
ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	700,00
ΚΤΙΡΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ Α.Ε.	44.071,00
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ Σ.Υ.Π.Ε.	4.000,00
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ	4.997,20
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	2.100.000,00
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ - ΛΕΥΚΑΔΑ	22.287,91
ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ	55.977,00
ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ ΚΑΙ ΔΡΩ	5.000,00
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΙΔΩΝ ΠΕΝΤΕΛΗΣ	15.900,00
ΟΑΕΔ	101.740,58
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΟΕΕ	3.500,00
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	12.200,00
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	9.502,82
ΟΜΑΔΑ i-Robot ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙΣΑΡΗ	1.000,00
ΟΜΑΔΑ ΤΑΧΥΤΙΣ ΕΡΑΣΜΕΙΟΥ ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ	300,00
ΟΜΑΔΑ ΡΟΜΠΟΤΙΚΗΣ UN SDSN	446,71
ΟΜΙΛΟΣ UNESCO Ν. ΖΑΚΥΝΘΟΥ	4.475,00
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ	5.645,16
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΟΙΧΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ - ΕΕΛΛΑΚ	2.000,00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	2.000,00
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΡΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ	79.372,25
ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS	13.777,96
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΡΚΙΝΟ	12.000,00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΠΑΚΟΕ	4.000,00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΦΡΟΝΤΙΔΑ"	3.000,00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ	3.000,00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ	1.000,00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ (ΠΣΣΑΣ)	1.350,00
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΧΕΠΑ	36.750,00
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	6.500,00

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

	Καθαρό Ποσό Πληρωμής εντός του 2018 (σε €)
Επωνυμία επιχείρησης	
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	6.500,00
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	5.000,00
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	9.928,00
ΠΑΝΘΡΑΚΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΝΟΤΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	300,00
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	4.000,00
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	5.000,00
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	28,00
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΕΡΡΩΝ	3.000,00
ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	11.615,00
ΠΙΣΤΗ-ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΕΟΠΛΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ	484,85
ΠΛΕΓΜΑ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	3.000,00
ΠΛΗΓΕΝΤΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ	13.786,70
ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ	800,00
ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ	1.686,30
ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	18.900,00
ΠΡΟΤΥΠΟ ΕΘΝΙΚΟ ΝΗΠΙΟΤΡΟΦΕΙΟ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	14.900,00
ΡΙΖΕΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΚΟ	6.000,00
ΣΤΑΔΙΟ ΒΟΛΟΥ	65.915,06
ΣΤΟΑΡΤ ΚΟΡΑΗ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ	3.687,30
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΣΤΡΟΦΥΣΙΚΗΣ ΑΣΞΑΣ	1.000,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ Α' ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΨΥΧΙΚΟΥ	800,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΡΟΔΟΥ	500,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΩΝ ΑΓ. ΚΗΡΥΚΟΥ ΙΚΑΡΙΑΣ	1.000,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ & ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ ΕΤΕ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΑΜΕΑ	3.000,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΕΥΖΩ ΜΕ ΤΟ ΚΑΡΚΙΝΟ"	450,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΛΛΙΠΑΤΕΙΡΑ	1.000,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΥΡΑΥΛΟΣ	806,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ	15.584,00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΔΑΣΟΠΥΡΟΣΒΕΣΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ	831,87
ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	12.000,00
ΣΥΜΠΛΕΥΣΗ Α.Μ.Κ.Ε	13.000,00
ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	3.000,00
ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΝΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ	250,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΖΩΣΙΜΑΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ "ΟΙ ΖΩΣΙΜΑΔΕΣ"	2.000,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ	1.000,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΟΥΝΟΠΟΙΩΝ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	5.000,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ & ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ	3.300,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛ.ΜΕΣΙΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	6.000,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΩΝ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΣΕΓΑΣ	120.000,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	75.000,00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΜΕ ΜΕΣΙΤΕΣ LLOYD'S ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	3.000,00
ΣΩΜΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ	1.500,00
ΣΩΜΑΤΕΙΟ SANTA RUN ΧΑΝΙΑ	1.120,00
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΑΜΕΑ ΑΡΓΟΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ	1.289,05
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΝΕΩΝ (ΣΕΝ)	17.000,00
ΤΑΜΕΙΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ (ΤΑΠΑ)	116.126,28
ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΣΩΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ΤΕΑΠΑΣΑ)	52.173,27
ΤΑΜΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	1.034.981,61
ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	2.500,00
ΤΕΧΝΕΣ ΒΑΛΥΡΑΚΗ ΕΠΕ	12.902,52
ΤΟΥΡΝΟΥΑ ΜΠΑΣΚΕΤ 3x3 ΠΡΕΒΕΖΑ 2018	808,00
ΦΑΡΟΣ ΕΛΠΙΔΑΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣ.ΕΤΑΙΡΕΙΑ	260,51
ΦΑΡΟΣ ΤΥΦΛΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	5.000,00
ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΑΡΟΥ	400,00
ΦΛΟΓΑ	100,00
ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΗΘΑΣ	102.000,00
ΦΡΑΓΚΑΚΗΣ ΝΙΚ. ΚΙΜΩΝ "NEW RUN"	18.000,00
ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	750,00
ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	2.000,00
ΧΟΡΩΔΙΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ "Η ΑΡΜΟΝΙΑ"	3.000,00
ΨΥΧΙΑΤΡΕΙΟ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	1.000,00
ΣΥΝΟΛΟ	9.336.720,32

Πληροφόρηση σε ενοποιημένη βάση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 του Νόμου 4374/2016

Φυσικά Πρόσωπα

	Καθαρό Ποσό Πληρωμής εντός του 2018 (σε €)
Πλήθος	
15	341.012,29

Σημείωση:

Στο πλαίσιο των ανωτέρω πληρωμών καταβλήθηκαν, σε συμμόρφωση με το ισχύον νομοθετικό, φορολογικό και κανονιστικό πλαίσιο, επιπρόσθετα ποσά τα οποία αφορούσαν σε πληρωμές για Φ.Π.Α. και λοιπές επιβαρύνσεις, συνολικού ποσού €1.392.607,78.

Διαθεσιμότητα ετήσιας χρηματοοικονομικής έκθεσης

Η Ετήσια Οικονομική Έκθεση, στην οποία περιλαμβάνονται:

- Οι Δηλώσεις Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου
- Η Ετήσια Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου
- Η Έκθεση Ελέγχου του Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή
- Οι Ετήσιες χρηματοοικονομικές Καταστάσεις του Ομίλου και της Τράπεζας
- Τα Στοιχεία και πληροφορίες του Ομίλου και της Τράπεζας
- Πίνακας αντιστοιχίας παραπομπών με τις πληροφορίες του άρθρου 10 του Ν. 3401/2005

είναι αναρτημένη στη διαδικτυακή διεύθυνση <http://www.nbg.gr/>